

Duchovní pastýř

MĚSÍČNÍK

KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

ROČNÍK ČTRNÁCTÝ

1964

ŠÉFREDAKTOR PROF. DR. P. JOSEF BENEŠ

OBSAH TŘINÁCTÉHO ROČNÍKU

A. THEOLOGIE

<i>ThDr. Václav Bartůněk:</i> Doslov k augustiniasmu XIV. století	51, 69, 90, 110	<i>ThDr. Josef Kubalík:</i> Křesťanský ekumenismus	102
<i>ThDr. Václav Bartůněk:</i> Náhlá smrt v exilu	9	<i>ThDr. Josef Kubalík:</i> Křesťanství v Indii	169
<i>ThDr. Václav Bartůněk:</i> Posthumní poznámky	30	<i>ThDr. Josef Kubalík:</i> Obecná církev	3
<i>ThDr. Václav Bartůněk:</i> Prameny a literatura k životopisu Zbyňka Zajíce z Hazmburka	150	<i>ThDr. Josef Kubalík:</i> Jeho hodina zazní	185
Na zemi pokoj lidem dobré vůle		<i>ThDr. Jan Merell:</i> Kdo je vinen smrtí Ježíše Krista?	25
<i>ThDr. Václav Bartůněk)</i>	181	<i>ThDr. Jan Merell:</i> Metoda historie forem a historický charakter evangelií	42
<i>ThDr. Vladimír Benda:</i> Boží obraz a podoba v nás	63	<i>ThDr. Jan Merell:</i> Na okraj schématu o vztahu křesťanů k Židům	104
<i>ThDr. Vladimír Benda:</i> Eschatologická teologie	167	<i>ThDr. Jan Merell:</i> Poslední kapitoly schématu „O Církvi“	163
<i>ThDr. Vladimír Benda:</i> Existenciální teologie	107	<i>ThDr. Jan Merell:</i> Instrukce papežské biblické komise ze dne 21. IV. 1964 o „Historické věrohodnosti evangelií“	182
<i>ThDr. Vladimír Benda:</i> Kerygmatická teologie	130	<i>ThDr. Jaroslav Michal:</i> Privilegium Paulinum a jeho nové použití	108
<i>ThDr. Vladimír Benda:</i> Možnost přirozené intuíce v poznání Boží existence	48	<i>ThDr. Jaroslav Michal:</i> Řízení o dědictví	49
<i>ThDr. Vladimír Benda:</i> Nové aspekty v současné dogmatice	5	<i>ThDr. Jaroslav Michal:</i> Zákon o rodině	64
<i>ThDr. Vladimír Benda:</i> Účast stvoření na vnitřním životě Nejsvětější Trojice	86	<i>Prof. Josef Němec:</i> <u>Konstituce II. vatikánského koncilu o svaté liturgii</u>	21
<i>ThDr. Vladimír Benda:</i> Zdroj a podstata dogmatiky	27	Lidový jazyk v mešní liturgii	107
Díváme se na jednání koncilu	2	<i>ThDr. Ladislav Pokorný:</i> Levínský nápis	29
<i>ThDr. Vladimír Benda:</i> Paradoxální teologie	187	<i>ThDr. Ladislav Pokorný:</i> Liturgie sv. Petra	50
<i>ThDr. Josef Beneš:</i> Jedna z obtížných katechezí	190	<i>ThDr. Ladislav Pokorný:</i> Vznik perikop a perikopální systémy	109
<i>Mircea Eliade:</i> Dějiny jako teofanie [Přeložil J. Němec]	151	<i>ThDr. Ladislav Pokorný:</i> Misionářské misály raného středověku	191
<i>ThDr. Metoděj Habáň:</i> Jednota a její smysl	162	<i>ThDr. Antonín Salajka:</i> K schématu „O ekumenismu“	85
<i>ThDr. Metoděj Habáň:</i> Nutnost, svoboda vůle, věda a Boží Prozřetelnost	142	<i>ThDr. Antonín Salajka:</i> K závěru Cyrilometodějského výročí	6, 28
<i>ThDr. Metoděj Habáň:</i> Smysl věcí	46	<i>ThDr. Antonín Salajka:</i> Pohled na ekumenické hnutí	165
Konstituce o posvátné liturgii	121	<i>ThDr. Antonín Salajka:</i> Pohled na ekumenické hnutí	184
<i>ThDr. František Kotalík:</i> Podstatné otázky starozákonního bádání	167	<i>P. František Staněk:</i> Kněz v pedagogickém zrcadle	150
<i>ThDr. Jaroslav Kouřil:</i> Konstituce o sv. liturgii a slovo Boží	67	<i>P. Miroslav Svoboda:</i> Pradecica verbum	68
<i>ThDr. Jaroslav Kouřil:</i> Po vydání Konstituce o posvátné liturgii	147	<i>ThDr. J. M. Škráček:</i> Úvod do liturgické hymnologie	66, 88
<i>ThDr. Jaroslav Kouřil:</i> Preambule k poslednímu papežskému dekretu a zvláště Konstituci	45	<i>Claude Trestmontant:</i> Obnova rozumu a křesťanská filosofie (přeložil J. Němec)	192
<i>ThDr. Jaroslav Kouřil:</i> Proroci	188	<i>P. Zdeněk Wagner:</i> In margine liturgické konstituce	130
<i>ThDr. Otakar Kratochvíl:</i> Biblická medicína	62	<i>P. Zdeněk Wagner:</i> Činná účast lidu při mši sv.	190
<i>ThDr. Josef Kubalík:</i> Církev Kristova	23		
<i>ThDr. Josef Kubalík:</i> II. vatikánský sněm o Církvi Kristově	82		
<i>ThDr. Josef Kubalík:</i> II. vatikánský sněm a ekumenismus	145		

B. ŽIVOT VEŘEJNÝ

1. Články

Doba očima kněze	17, 37, 55, 76, 98, 117, 177
Do další úspěšné práce (<i>Zik</i>)	56
Nehynoucí odkaz SNP (<i>ThDr. Josef Straka</i>)	141
Njeh či všitcy (<i>L</i>)	7
Prelát dr. Ant. Stehlík šedesátníkem	178
Probošt dr. František Drábek šedesátníkem	138
První výročí vydání Encykliky <i>Pacem in terris</i>	61
Před turistickým ruchem (<i>ThDr. Jaroslav Kouřil</i>)	112
Před dvaceti pěti léty (<i>ThDr. Miroslav Rajmon</i>)	161
Slavnému máji (<i>ThDr. Ladislav Pokorný</i>)	81
Stojíme uprostřed života (<i>ThDr. Josef Beneš</i>)	1
V upřímné lásce k bližnímu i vlasti (<i>Dr. Josef Plojhar</i>)	41
Vzpomínáme (<i>ThDr. Josef Beneš</i>)	101
Životní jubileum Spec. ThDr. J. Merella	97

2. Galerie vlasteneckých kněží

P. Jan Bartoš, zapadlý vlastenec z Valašska (<i>P. František Müller</i>)	35
Dva hroby kněze buditele (<i>Vladimír Brodský</i>)	96
P. Antonín Krejčí (<i>P. František Votruba</i>)	76
P. Jan Soukop (<i>P. František Müller</i>)	16
P. Jan Mácha (<i>P. Frant. Hobizal</i>)	200

3. Umění

Antonína Dvořáka tvorba duchovní (<i>R. Š.</i>)	94
Královské mauzoleum u sv. Víta v Praze (<i>Dr. Věra Remešová</i>)	116
Svatý Václav v české hudbě (<i>R. Š.</i>)	135
Svatý Václav v iniciále středověkého kodexu (<i>Dr. Věra Remešová</i>)	136
Vánoce v české hudbě (<i>R. Š.</i>)	198

4. Kurzíva a fejton

Actus pobožný o narození Syna Božího (<i>Dr. Věra Remešová</i>)	197
Blahoslavený Otec Dominik od Matky Boží (<i>P. Karel Vojtěch</i>)	33
Hvězda našich cest (<i>Antonín Hugo Bradáč</i>)	92
Chrám (<i>Václav Zemek</i>)	171
Na skok v Klecanech (<i>Karel Patha</i>)	114

Nový blahoslavený - Don Leonardo Murialdo (<i>P. Karel Vojtěch</i>)	53
Přátelství přes moře a hory (<i>ThDr. František Voda</i>)	36
Sen červnových nocí (<i>Ant. H. Bradáč</i>)	113
Šťastné stáří (<i>P. František Staněk</i>)	14
Světlá tvář nemoci (<i>Antonín Hugo Bradáč</i>)	54
Tichý pracovník (<i>Václav Zima</i>)	173
V říši zlomeného kříže (<i>P. Antonín Odvárka</i>)	72, 93, 115, 136, 156, 174, 197
Z pastoračního zápisníku (<i>Václav Zima</i>)	74, 137

5. Články praktické a odborné

Kněžím motoristům	19, 39, 60, 80, 99, 120, 178
Kontraindikace kněžského stavu (<i>Dr. Vlastimil Nikodém</i>)	157
Morašické obrazy (<i>P. Josef Malý</i>)	134
Nemoci kněžského povolání (<i>Dr. Vlastimil Nikodém</i>)	34
Nejstarší pohřebiště Přemyslovců (<i>Dr. Václav Ryneš</i>)	132
Několik poznámek k opravám a údržbě památek (<i>Jaroslav Herout</i>)	174
Ve zkratce o chorobách kněžského povolání (<i>Dr. Vlastimil Nikodém</i>)	13

6. Básně

Podzimní meditace (<i>Antonín Hugo Bradáč</i>)	156
--	-----

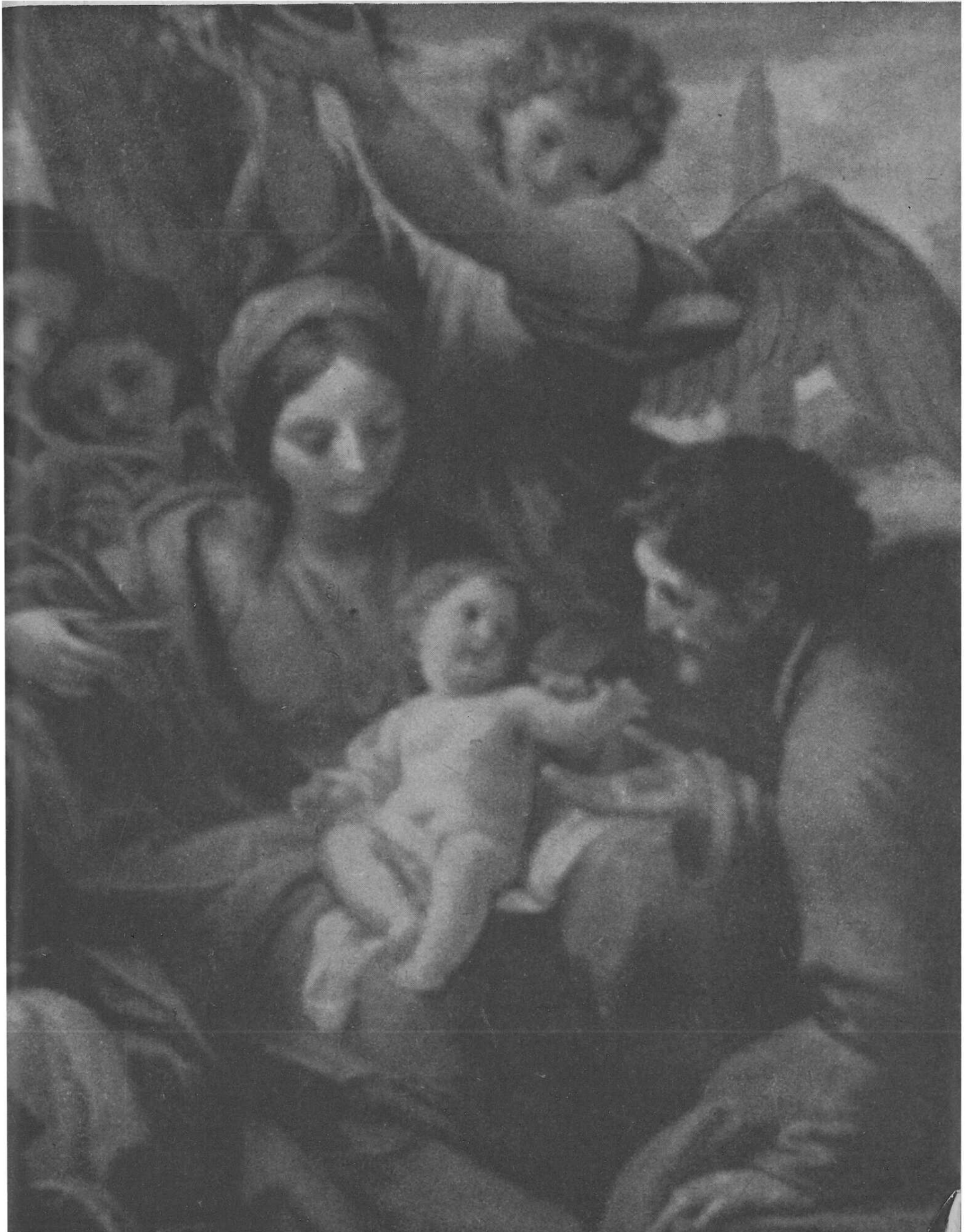
7. Různé

Náš zápisník:	18, 38, 57, 78, 98, 118, 139, 158, 177, 201
Úřední zprávy:	19, 39, 60, 80, 100, 139, 160, 178, 201

C. ŽIVOT NÁBOŽENSKÝ

Domine non sum dignus (<i>Fanyr Krša</i>)	113
Kněžská meditace (<i>ThDr. Karel Sahan</i>)	13, 32, 53, 72, 92, 115, 155, 171, 196
Liturgické hymny a sekvence (<i>J. M. Šk.</i>)	31, 52, 71, 91, 154, 170, 194
Rozjímavý překlad žalmů (<i>P. Josef Kunický</i>)	12, 32, 53, 72, 91, 154, 171, 194

DUCHOVNÍ PASTÝŘ ¹/₁₉₆₄

„Stále mohutněji a důrazněji budeme i v budoucnu pozvedat hlas k zachování míru, jsouce pamětlívi, že Bůh stvořil svět k radostnému životu. Pociťující zvýšenou odpovědnost v boji proti válce, zesílíme aktivitu v boji za mír.“

Katolický kněz musí býti vzorem též v plnění občanských úkolů. Má povzbuzení i v slovech zesnulého papeže Jana XXIII, jenž pravil: „Stojíme uprostřed života...“ Náš kněz musí žít s věřícími uprostřed lidu, sdílet názory lidu a s lidem se hlásit k předním bojovníkům za mír.“

SPOLU SE VŠEMI LIDMI DOBRÉ VŮLE CELÉHO SVĚTA chceme i my pracovat ve smyslu závěrečných slov „Výzvy k akci“ posledního zasedání světové rady míru ve Varšavě ze 28. listopadu až 2. prosince 1963: „Skoncovat s nukleární hrozbou! Zajistit účinný začátek odzbrojení! Řešit jednáním sporné problémy! Odstranit zbytky kolonialismu! Zajistit nezávislost pro všechny národy a poctivou spolupráci s rozvojovými zeměmi ke společnému prospěchu! Je třeba, aby si člověk vytvořil cestu k světu beze zbraní a bez válek!“

DÍVÁME SE NA JEDNÁNÍ KONCILU

Mnohé, zejména laiky, překvapily zprávy, že na II. vatikánském koncilu panuje různost názorů a že se tam kolem jednotlivých témat rozvíjejí často i velmi prudké diskuse a polemiky. Někteří v tom chtěli spatřovat dokonce symptomy hlubší nejednoty Církve. Je však úkolem koncilu trpně odkývat předložená témata? Každý rozumně uvažující člověk musí vědět, že ne. Úkolem koncilu je vypracovat úplný, komplexní a uzavřený názor na určité otázky, a to je možné jen tehdy, zvaží-li všechny aspekty, všechny názory na ně. Díváme-li se na jednu a tutéž věc z různých úhlů, jeví se nám pokaždé jinak a teprve souhrn všech hledisek nám dává o ní správný obraz. A naopak, vezmeme-li za bernou minci jen jeden aspekt, dopouštíme se nutně chyby. A stejně zkreslený by byl náš názor na jednání koncilu, kdybychom je neviděli a nechápali v celé jeho přirozené i nadpřirozené komplexnosti.

Různost aspektů, různost hledisek je tedy nutná a přirozená. Ostatně — jak můžeme chtít, aby členové tak velkého sboru, jako je koncil, tak různě kulturně a ideologicky formovaní se dívali na všechny otázky stejně? Vezmeme si jen např. komentář světového tisku k zahajovacímu projevu Svatého Otce Pavla VI. Každá interpretace byla jiná, podle toho, na jaké kulturní, historické nebo politické stanovisko se ten který pisatel postavil. A přesto možno říci, že takřka ve všech komentářích byl jeden důležitý jednotící prvek: společná hluboká úcta a sympatie k osobě papežově.

Absolutní názorová jednota by snad byla možná tehdy, kdyby náboženská skutečnost byla přenesena do profídlé, skleníkové atmosféry, kdyby byla odtržena od lidských dějin a od vztahů k sociálnímu a kulturnímu životu člověka. Ale nadpřirozené zasahuje hluboce i do přirozených sfér a můžeme tvrdit, že je v nich dokonce nikoliv vedlejším, ale řídicím, orientačním, k zdokonalení vedoucím faktorem. Proto tedy, že tento koncil a vůbec každý koncil se nepohybuje jen v problémech řádu úzce duchovního nebo teologického, že často, ba možno říci, vždycky zasahuje do praktického života ve všech jeho aspektech, je různost názorů panujících na koncilu zcela přirozená a zdravá.

Vliv koncilu se neprojevuje jen v životě Církve a křesťanstva. Stačí sledovat vývoj civilizace od prvního koncilu — koncilu Jeruzalémského — a pochopíme, jak hluboce působila tato vrcholná shromáždění i mimo Církve.

Bylo by tedy klamem, kdybychom se dívali na jednání koncilu s hlediska nějaké fiktivní, nadsmyslové problematiky. Znamenalo by to, že nám uniká pravá přirozenost koncilu a že nechápeme koncil v jeho typických projevech. Stejně tak se však klame ten, kdo nevěří v nadpřirozené, kdo se dívá na náboženství jen jako na projev slabošské sentimentality a posuzuje život Církve podle nesprávných měřítek.

Co je úkolem, co je smyslem tohoto koncilu? Myslíme, že jeho smysl je v hlavních rysech jasně určen zmíněným zahajovacím projevem nynějšího Svatého Otce. Je to především stanovení správného „vědomí“, čili nové definice vnitřní podstaty Církve; dále je to její reforma; za třetí opětovné sjednocení všech křesťanů a posléze dialog se současným světem.

První bod — vědomí Církve, je základní. Pavel VI. je už dlouho při různých příležitostech zdůrazňoval. A z jakého hlediska musí být Církev nově definována, o tom již není pochyby. Církev čerpá všechny své životy z Krista a Kristus působí v Církvi a skrze Církev. Nemáme-li opravdové, životné a láskyplné spojení s Kristem, nemáme ani správné vědomí Církve, nechápeme její pravou podstatu. Odtud musí vycházet její nová definice. „Kristus, Kristus, náš počátek. Kristus, naše cesta. Kristus, naše naděje a cíl“, pravil Pavel VI. ve svém zahajovacím projevu. A pokračoval: „Kéž nad tímto shromážděním nezálí žádné jiné světlo, než Kristus, světlo světa. Kéž vás nezajímá nic, než pravá slova našeho Pána a jediného Mistra. Kéž nám v našich bědných slabostech není oporou jiná naděje než ta, kterou čerpáme z jeho slova.“

Další dva body vyplývají již jen z blahodárné působnosti této nové, dlouho uvažované charakteristiky Církve. Jen ve spojení s Kristem opakoval stále papež své návrhy na „obnovu“, „reformu“ a „omlazení“ Církve, jenž ze spojení s Kristem plynou jeho naděje na opětovné sjednocení křesťanů a na úspěšný dialog s moderním světem.

Živost diskuse a ostrost polemiky nejsou tedy zcela určité podstatnými prvky k pochopení toho, co se děje na koncilu. Jen ten, kdo vychází z uvedené charakteristiky Církve, kterou papež považuje za základní a nezrušitelnou, může správně posuzovat jednání koncilu. Jen ten, kdo si uvědomuje Církev v jejích živých vztazích ke Kristu, položí každou událost do správného težiště a pozoruje každou otázku ze správného aspektu.

Slovo „koncil“ znamená sice shromáždění, sbor, sněm, ale sloveso „conciliare“, které je základem slova „concilium“, znamená nejen shromáždovati se, ale také slučovati, spojovati, sladčovati názory. Slovo stejného kmene „conciliatio“ znamená usmíření, spojení, sjednocení, sružení.

Můžeme tedy už z kmene slova „koncil“ usuzovat, že se Otcové mají nejen shromážditi, ale také sjednotiti, sladiti své názory. Takové sladění názorů bývá někdy velmi nesnadné. Jindy zase velmi snadné. Zdánlivě ovšem funguje koncil jako každý jiný lidský sbor: existuje tu exposé různých mínění, uplatňuje se tu zákon většiny. Jako slovo, má-li být proneseno, musí použít pohybu různých orgánů umístěných v krku, tak „myšlenka Ducha“, jak praví sv. Pavel, musí použít pro své vyjádření institucí a funkcí podobných institucím a funkcím světským. Proto také tu existují prudké diskuse a spory, proto také se používá k schválení jednomyslnosti zákona většiny. Jestliže se jednomyslnosti v některých otázkách nedosáhlo, znamená to, že se Duch ještě neprojevil a že je ještě zapotřebí trpělivosti.

To, co je na koncilu z prostého lidského hlediska obdivuhodné, je úsilí každého Otce vyjádřit ne svou vůli, své mínění, svou teologickou tezi, ale myšlenku Církve — myšlenku, která stojí nad jednotlivcem a je myšlenkou velkého počtu věřících v prostoru i čase.

V referátech o koncilu se někdy mluví o vítězích a porážkách. Ale je-li kdo poražen pravdou nebo nějakým novým, jemu neznámým, správnějším aspektem, pak

vlastně to není poražený, ale vítěz. Diskuse není snahou partnera porazit, ale přesvědčit, což znamená přivést ho k čistší, vybranější, lépe formulované pravdě.

Ze zdravé a svaté diskuse, při níž oba partneři jsou inspirováni touhou láskou a nesení týmž úsilím, rodí se dva sluhové, či lépe řečeno dva místři téže pravdy. V tom spočívá duchovní i lidská krása koncilu.

Jako každá odpovědná osoba a každá myslící hlava si každý Otec jistě v srdci přeje, aby koncil postupoval podle jeho rozumu, aby schválil jeho návrhy, aby jemu dal za pravdu. Jestliže vyjadřuje své mínění, je to proto, že je považuje za správné a že chce, aby všichni měli z něho prospěch.

Velikost koncilu však nespočívá v této jistě pochopitelné a omluvitelné lidské slabosti. Velikost koncilu spočívá v tom, že každý Otec — je to plod rozumu a milosti — se snaží o hlubokou, univerzální, s živou tradicí souhlasnou pravdu, která sjednocuje v sobě všechny zvláštní pravdy a osobní hlediska, pravdu, v níž všechny tyto soukromé pravdy žijí a seskupují se kolem podstatného tajemství.

Jestliže osobní hledisko některého z Otců musí na koncilu ustoupit, je to proto, aby se znovu zrodilo zabudováno do stavby harmoničtější a daleko větších rozmě-

rů. S něčím podobným se setkáváme u konverzí. Konverze nikdy neztrácí z pravdy to, co už má, ale nachází to znovu, prohloubené, a pročištěné. Stejně tak při správném sladění názorů, které je tolik odlišné od pouhého kompromisu, musíme každou pravdu znovu nalézt, ale ve formě daleko dokonalejší, než když žila osaměle jen v jedné duši a v jedné hlavě a kdy tedy nutně byla hlediskem jen částečným a omezeným.

Také úkolem nás, údů mystického těla Kristova, je podřizovat svou pravdu pravdě celkové. Ostatně, má-li jeden člen Církve pravdu, je to celá církev, která má pravdu, a jednotlivec mizí v množství. Jestliže však se jeden člen Církve mýlí, jeho omyl nikoho nezavazuje. Každý se mýlí sám.

Koncil ještě neskončil svou práci a nevydal — až na konstituci „O liturgii“ a dekret „O prostředcích styku se společností“ — žádného jiného dokumentu. Tato skutečnost nedovoluje činit předběžné závěry, i když dosavadní práce poskytuje oprávněné předpoklady, že jednání koncilu přinese Církvi a všem lidem dobré vůle splnění úkolů, které II. vatikánskému koncilu vložil do vínku jeho iniciátor a celým světem poctivých lidí vděčně vzpomínaný papež Jan XXIII., jenž tak jasně viděl dnešní svět a jeho nejžhavější touhu po životě v trvalém míru.

OBEČNÁ CÍRKEV

Před našima očima se odehrává velkolepý přelom světových dějin. Není to již jenom nadšená víse, ale nejskutečnější skutečnost, že svět spěje ke svému sjednocení. Výstižně popsal tuto situaci dnešního světa moderní myslitel indický, S. Radhakrishnan, jemuž byl udělen na naší Karlově universitě čestný doktorát, těmito slovy: „Svět se pochopil jako celek. Avšak fyzická jednota a hospodářská odvislost samy o sobě nestačí, aby vytvořily univerzální lidské společenství. K tomu potřebujeme jednotící vědomí lidského společenství, cit pro osobní vztahy uvnitř lidstva. Současná organizace světa je neslučitelná jak s duchem času, jenž daleko ještě na obzoru vysvítá, tak i s pravým duchem náboženství. Vyznání, že existuje jediný Bůh, neznamená nic jiného, než že existuje též jediné lidské společenství — a nejdůležitějším posláním naší generace je prohloubit toto rostoucí vědomí světové. My musíme budoucím pokolením tyto ideály zprostředkovávat i je vychovávat jako světoobčany“. (Srovn.: *Gemeinschaft des Geistes* — 1956 — str. 5, 14.)

„Věda a technika zprostředkovávají tuto jednotu, aniž by o to výslovně usilovaly. Hospodářské a politické procesy nás nutí neúprosně k tomu, abychom se dívali na svět jako na jeden celek. Obchod je mezinárodní, politické osudy jsou vzájemně od sebe odvislé dnes v celém světě. Pokrok myšlení napomáhá k tomu, aby i rozličná náboženství rozezvůčovala melodii Věčna, jež se zapslouchává do potřeb života všech dob a všech končin. Čím dále tím více zřetelněji znamenáme, že pravost náboženství nespočívá v tom, co je mu zvláštní, v doslovnosti zákonů, na nichž lpějí kněží, ani v odlišnosti, za niž bojují, nýbrž v oně částí, jež všechna sjednocuje v jednotu (o. c. 46). Moderní člověk instinktivně odmítá vše, co by zužovalo jeho obzory.

Církev Kristova slyší podobné hlasy se smutkem, neboť se nemůže zříci svého práva na výlučnost. Jejím středem zůstane navždy Ježíš Kristus, v němž přišel na svět Bůh. Jest si vědoma, že v tajemství Božího vtělení, jehož hlasatelkou je v dějinách lidstva, je zahrnuto vše, co je ve světě pravé a dobré. Ale jak dosáhnout toho, aby všechny kultury a všechny moci moderního světa pochopily, že jedině v Kristu je spása lidstva? Srdce Církve je katolické, ale lidé vidí ne srdce, nýbrž její tvář.

Ve druhém údobí II. sněmu vatikánského je nesporně nejzajímavější jednání o dogmatickém schématu: „*De Ecclesia — O Církvi*“. Schéma o Církvi nepřináší nějakých nových, revolučních myšlenek. Je vlastně pokračováním konstituce o Církvi, schválené na I. sněmu vatikánském r. 1870. Pod datem ze dne 22. dubna a 19. čer-

vence 1963 byla rozesláno zesnulým papežem blahé paměti Janem XXIII. a nynějším Svatým Otcem, Pavlem VI., biskupům k uvážení a prostudování ve dvou sešitech o 47 a druhé a 31 stránkách *dogmatické schéma — De Ecclesia*. Má původně čtyři kapitoly, jež jsou nadepsány:

1. *Magisterium Ecclesiae — Tajemství Církve;*
2. *Hierarchica structura Ecclesiae — Hierarchická stavba církve a biskupský úřad zvláště;*
3. *Populus Dei et laici — Lid boží a laikové;*
4. *Vocatio ad sanctitatem in Ecclesia — Povolání ke svatosti v Církvi.*

Na přání koordinační komise byla rozdělena ještě třetí hlava schématu, takže v poslední redakci schéma o Církvi obsahuje pět kapitol:

1. *Tajemství Církve;* 2. *Lid Boží všeobecně;* 3. *Hierarchická struktura Církve;* 4. *Laikové zvláště;* 5. *Povolání ke svatosti v Církvi.*

Uvedené schéma o Církvi nechce být nějakým vyčerpávajícím traktátem naukovým o Církvi Kristově, nýbrž se dotýká jenom podstatných otázek, jež jsou středem zájmu II. vatikánského koncilu. Sněm má v úmyslu postavit do nového světla povahu a univerzální poslání Církve — tajemného Těla Kristova v dnešní době. V době, jež svými technickými, kulturními i společenskými vymoženostmi lidstvo úžeji spojuje, potřebuje též Církev Kristova si naléhavěji uvědomovat své poslání, tj. vést všechny lidi po cestě plného sjednocení s Kristem. Z toho důvodu je třeba zdůrazňovat skutečnost, jež je zobrazována řadou obrazů, jimiž Slovo Boží usiluje přiblížit nám tajemství Církve neboli lidu Božího. Církev je mystickým Tělem Kristovým, čímž se chce vyjádřit vnitřní život Církve a spojení mezi Kristem hlavou a údů jeho tajemného Těla, tj. Církve. Jiné biblické obrazy mluví o Pastýři a stádcí, o domě a chrámu Božím, o nebeském městě nebo o nevěstě Kristově. Tudiž pozemská Církev — poutnice Boží na cestě do nebeského Jeruzaléma — je potřebná celému lidstvu. Jelikož téma o Církvi Boží je v současné době pro křesťany vrcholně časové, v sérii článků se pokusíme podat si přehledně nauku o vzniku, poslání a významu Církve Kristovy v dnešní době.

Evangelium Kristovo vyžaduje pro sebe celého člověka. V prvotních dobách křesťanských se jednotlivci svobodně, ač to bylo spojeno s nebezpečím, a plně rozhodovali pro Krista. Ve středověku jedině křesťan měl plnoprávné místo ve spořádané společnosti. Dnes však u mnohých, kteří se ještě nazývají křesťany, život jejich je dalek prvokřesťanskému ideálu. Zpovrchnění křesťanského života i u národů tzv. katolických je hluboké, takže

i o „prvorozené dceři“ Církve lze plným právem říci, že je dnes „zemí misí“. Člověk je dále tvor společenský. Církev je lid Boží a žije dnes v moderním světě a nesmí připustit, aby byla ze světa vyvržena do ghetta nečinné izolace. Církev Kristova nesmí být vedle světa, nýbrž ve světě.

Celý člověk je též tvůrčí lidský tvor, který podle příkazu Božího zkoumá, proniká a ovládá zemi. Jestliže katolická církev posvěcovala a chránila kultury minulosti, nebyla by katolická, kdyby nedovedla zažehnat dnešní krizi odcizení se moderní technické kultuře. Jak to naznačuje list k Diognetovi, Církev je a zůstane vždy zdrojem života pro lidstvo, neboť má od Boha zjevení Boží a prostředky nadpřirozeného života, a proto zůstane vždy solí a světlem lidstvu.

Obecnost dnešní církve.

Církev nyní žije uprostřed nového světa. Věda, technika a industrializace, demokracie a socializace formují dnes všechny národy. Celosvětová kultura se rodí, překračuje hranice Evropy a vyrovnává rozdíly mezi národy Evropy, Asie i Afriky. Továrny, dopravní prostředky, obchodní domy, místa rekreační, sportovní stadióny jsou v moderním světě všude stejné; stejnou architekturu nalézáme v Evropě, Asii, Africe i obojí Americe. Problémy lidstva jsou řešeny pod hlediskem mezinárodním a usiluje se o dorozumění v celém lidstvu. Tato celosvětová kultura proniká všude, moderní hospodářské formy určují čím dál tím víc život jednotlivců i národů, všude se pěstuje stejný sport, lidé se dívají na stejné filmy a mládež se dostává stejného vychování. Tempo uvedeného procesu je odlišné, ale zaměření je jednoznačné. Tak v Číně došlo k vyřazení všech archaických čínských kulturních prvků a provádí se industrializace země. Indické zákonodárství provádí revolučně v pětiletkách hospodářskou proměnu země a část po část odstraňuje tradiční rodinné a kastovní přežitky v hinduistické společnosti. Rovněž celý mohamedánský svět je v plném přerodu. Tak K. M. Panikkar zdůrazňuje: „Musíme Indy učinit aktivními a zdravými údy lidské rodiny, aby už nebyli jejími invalidy“ (Hinduism and Modern World — str. 15). Tedy všude ve světě dochází k modernímu řádu společnosti.

Pokud jde o východní náboženství, je nebezpečné, že ztrácejí vliv na mládež orientální, jež propadá irreligióznosti. To je jeden z důvodů, proč např. hinduističtí rodiče posílají své děti do škol křesťanských, v naději, že si uchovají tam víru v Boha a mravní bezúhonnost. Avšak bylo by nesprávné se domnívat, že nekřesťanská náboženství Východu jsou ve stavu agonie. Žijí dál v domácích obřadech a hlavně jejich duchovní hodnoty: smysl pro niternost, úcta před božstvím působí dále. Svět, se kterým se dnes Církev setkává na Východě, je jiný než v minulosti. Stává se kulturně sjednocenější, avšak schází mu oduševnění, jež nepřinese filosofické jednotné vědomí, nýbrž je možné prostřednictvím živého Boha, jenž se stal člověkem a v Církvi chce celé lidstvo učinit jedinou rodinou.

Sjednocení dnešního světa v Bohu, toť poslání Církve Kristovy. Obnovit a posvětit celý moderní svět. Na to ovšem nestačí jenom misie. Jednota pro Církev není jenom výsledek namáhavých zápasů, nýbrž dar z nebe. Hlasatelé slova Božího nejen musejí být teologicky školení odborníci, nýbrž musejí též rozumět problematice moderního světa, musí se přizpůsobit rozdílnosti poměrů krajinných a pod tímto zaměřením Kristovy pravdy přiblížovat domorodcům.

Pastorační problémy.

Církev má za úkol posvěcovat svět. Původní forma duchovní správy zůstane nedotčena, neboť jednotlivé misijní obvody jsou svěřovány jednotlivým kněžím. Hlavní je hlásání slova Božího a vysluhování svátostmi. Avšak jako v Evropě dochází k nutnosti zřizování nadfarních organizací, tak tomu je i v misiích. Vyučování věřících je vždy hlavní povinností kněze. Musí se též však věnovat pracujícím odcházejícím z domova, a vůbec i ostatním věřícím. Nesmí zapomínat na oblast nekřesťanů, činnost kněze-misionáře je daleko rozmanitější než u kněze v normální duchovní správě.

Výpomoc laiků.

Odpovědná spolupráce laiků v misiích je životní otázkou. Zvláště sem spadá výpomoc ve vyučování náboženství. Misionář se musí poněkud omezit na svou čistě kněžskou oblast. Je zřejmé, že v počátcích misí bylo nutné, aby katolická výchova byla v rukou kněžstva, avšak poněkud pro nedostatek kněží třeba předati katolické školství do rukou katolických zbožných laiků. Samozřejmě musí mít takový laik hlubší náboženské vzdělání pro svou odpovědnou práci školskou nebo charitativní.

Akomodace v zemích místních.

Je nutné pedagogické přizpůsobení, jestliže má být plodné setkání křesťanství s nekřesťanským světem. Nejdůležitější je, aby misionář přejal, co mají domácí národy ve své kultuře dobré, ušlechtilé a co jejich génius krásného poskytuje. Církev má přetvořit svět, ona pravé hodnoty neníčí, nýbrž jenom povyšuje a posvěcuje, aby tak jako mystické tělo Kristovo oslavila nejvyšší Hlavu. Všechna dobra světa Církve přijímá a asimiluje. Opravdu moderní Církev, která rozumí problémům současné doby a vážně chápe, co potřebuje naše generace, bude rozumět i mladým národům a jejich problémům. Nebezpečí pro křesťanství spočívá spíše v izolaci, v nedostatku citu solidarity a spoluodpovědnosti křesťanů pro národ a jeho rozvoj. Po této stránce se musí křesťanství úzce zapojit do národního života mladých národů, musí napomáhat jejich snahám a chápat plně jejich nehlubší naděje. Hlavní je ovšem nikoli slovo, nýbrž svědectví životem samých křesťanů. Každý hlasatel evangelia Kristova musí v sobě obrážet druhého Krista, býtí výmluvným svědkem nadpřirozeného světa. Sociální práce nesmí však při tom být náhražkou za náboženské poslání. Působení křesťana nesmí být jenom humanistické a hospodářsko-politické, nýbrž v prvé řadě náboženské. Tedy celá Církev se musí ve světě projevovat jako svědek věčné spásy a jakožto přetvořující duchovní síla tohoto světa. Musí se to zračit v horlivém kněžství i v křesťanském životě laiků, kteří všichni svět posvěcují a slouží své vlasti.

Církev a klerus.

V misiích je nesporně výchova kněží nejdůležitějším posláním Církve. Misie má být korunována údobím domácího církevního zřízení. Koloniální mocnosti neměly zájem o domácí kněžský dorost. Ve XX. st. novou orientaci přináší encyklika Benedikta XV.: „Maximum illud“, jež doporučuje nejen početný rozvoj domácího duchovenstva v misiích, nýbrž usiluje, aby právě domácí klerus se stal odpovědným nositelem domácího církevního života. Již papež Lev XIII. to vyjádřil u příležitosti založení papežského semináře pro Indii v Kandy ražením mince s nápisem: Filius Tui Indiae Administri Tibi Salutis.

Základní problém dnešních misí spočívá ve výchově a vzdělání domácího kleru v souvislosti s všeobecnou orientací církevního života. Velmi důležitý je především výběr schopných kandidátů kněžství. Relativně malý počet kněžských povolání nesmí být na úkor všeobecných nutných kvalit potřebných pro kněžský stav. Samozřejmě na prvním místě klerik musí si osvojit podrobnou a hlubokou znalost teologie. Jedině poctivým studiem svého oboru si získá potřebných znalostí bohovědných, aby mohl v rozhovoru se vzdělanými laiky vysvětlit i nejobtížnější jejich nesnáze náboženské.

Druhou oblastí kněžského vzdělání je moderní svět. Kněz potřebuje mít správné porozumění a úsudek o věcech, dění a myšlení naší doby. Musí do jisté míry vědět o technických pokrocích a industriálních úsilích své země. Toto všeobecné vzdělání mu usnadní styk s moderní generací, jinak by ztratil autoritu, zvláště u mládeže, jež je nadšena pro technický rozvoj své země. Nakonec kněz musí dobře znát svou vlast, její kulturu, dějiny i náboženství jinověrců, s nimiž přichází do styku. Jeho rodáci nesmějí mít pocit, že výchovou v semináři se odcizil svému lidu. Musí též znát sociální i ekonomický stav své společnosti, její okolí i nebezpečí. Především musí mít ve svém srdci upřímnou lásku k vlasti, jež nemá ovšem nic společného s úzkoprsmým nacionalismem, nýbrž je to vědomí solidarity a spoluodpovědnosti za vlast a její problémy. To jsou jakési tři dimenze

jeho katolické osobnosti. Sem spadá také otázka znalosti řečt. Kněz musí samozřejmě znát liturgický jazyk: latinu. Nutnost latiny pro každého katolického kněze je samozřejmá. Moderní kněz, chce-li splnit své poslání, musí znát i některou ze světových řečt. Znalost světových řečt se rozšiřují kulturní obzory každého vzdělance, a mezi ně musí i dnes patřit katolický kněz.

A nakonec samozřejmě ve své vlasti působící kněz musí nejdokonaleji ovládat svou mateřštinu, aby dovedl vhodnými slovy přiblížit svým věřícím evangelium Páně. Znalost filosofických proudů ve vlasti i v cizině je velmi prospěšná úspěšnému působení kněze mezi inteligencí, avšak teologie spočívající na zjevení Božím je pro kněze posláním, jež rozjímáním i studiem třeba prohlubovat po celý život.

Pravý křesťan cítí se svou dobou, podílí se účinně na úsilí za vědecký, kulturní, hospodářský i sociální pokrok lidské společnosti, nemůže být stranou vznešených snah o povznesení úrovně jednotlivců i celé společnosti lidské. Vždyť jsou to hodnoty, jež jsou v plánu Božím a Bůh si přeje, aby též spoluprací jeho dítek byly uváděny ve skutečnost. Činnost křesťana osvětlená vírou a vyvěrající z upřímné a hluboké lásky k lidem, podložené nadpřiro-

zenou láskou k Bohu, má nesporně přispívat též k rozvoji společnosti i po stránce hmotné. Samozřejmě nadpřirozené prostředky doporučené Kristem: modlitba, svátosti atd., rozvíjejí ještě plnější duchovní energii křesťanů a přispívají mírou nemalou i k duchovnímu a hmotnému pokroku lidstva. Též po této stránce křesťan má být katolický.

(Srovnej: Santo Quadri: La Chiesa — forza storica del Rinascimento. O. R. — 225 — str. 4.)

Církev bude tím obecnější, čím katoličtější budou její členové-křesťané. Měřítkem toho je katolicita členů Církve, ať v domově či misiích, ať kněží či laiků. A k tomu musí být zaměřena celková orientace křesťanů, teologie v seminářích, výchova věřících a především výchova kněžstva. Vždy Prozřetelnost Boží darovala své Církvě muže v dobách dějinných přelomů, kteří katolicitu v sobě ztělesňovali. V době stěhování národů to byl sv. Augustin, jenž v sobě překlenul most mezi antickou a středověkem, ba ve svém snažení naznačil i tušení věku nového. A dnes Církev Kristova v zesnulém papeži Janu XXIII. našla veleducha, jenž osvětlil výhledy světového dění a zduševnil je tajemstvím lásky. A taková mužovost jsou žádoucí. ThDr. Josef Kubalík.

NOVÉ ASPEKTY V SOUČASNÉ DOGMATICE

Příkaz sv. Pavla: DEPOSITUM CUSTODI! čteme v Novém zákoně dvakrát. Na prvním místě apoštol zdůrazňuje Timotheovi, aby se vyhýbal prázdným světským řečem, které nikam nevedou, a varoval se před naukou falešného „vyššího“ poznání. (I. Tim. 6, 20.) To jsou přirozené cesty, jak chránit Kristovu radostnou Zvěst. Na druhém místě jde ještě dále a ukazuje nadpřirozenou cestu: Ten drahocenný svěřený poklad opatruj skrze Ducha svatého, který v nás bydlí! (II. Tim. 1, 14).

Jinými slovy: Depositum fidei není jen mrtvý poklad, který Církev dostala od Pána Ježíše, uzamkla a pasivně odráží útoky proti jeho bezpečnosti! Nejsme pouze canes Domini, ale Familia Domini! Duch svatý v nás žije, a proto je v nás plnost Božího života. Ono svatodušní rodné prostředí, kde pulzuje život a hoří jeho láska, pocítujeme v Církvě. Z toho důvodu ani dogmatika není a nemůže být neživou monumentální stavbou, která byla v minulosti vybudována jedinečným Architektem a mnoha dělníky, ale teď podléhá už zubu času a musí tedy být de facto opravována, event. představována a doplňována.

Naprostě nelze v dogmatické teologii se Boží Život jeví sice jen analogicky, ale pravdivě. Bůh tvoří ve svém Zjevení v podobnosti. Ale v těchto analogiích pulzuje Boží život, my jej cítíme a cítíme i pulzaci svého života v Bohu, v Jeho Životě! V tom všem se jeví úžasný pohyb a dynamika.

Proto můžeme neustále v katolické dogmatice analyzovat nové a nové proudy Božího Života, jeho nové aspekty. To neznámá, že si teologové něco „nového“ vymyslejí a že chtějí být „praktičtí, moderní a zajímaví“, nýbrž neustále je nám dáována možnost sledovat v lidských duších vzrůst Ducha svatého. Je to jakási počáteční símě konečného pohledu tváří v tvář, visio beatifica in potentia. Nebo, chceme-li: „Opravdové uznání Boží Zvěsti: MY PŘIJDEME! (Jan 14, 23).

Teologie je nauka o Bohu.

Bůh je Ten, který JE. (Ex. 3, 14.) Striktně: O Bohu nelze říci, že BYL nebo BUDE, nýbrž On JE! Bůh totiž nežije v čase a prostoru stvořené matérie. Paradox jeho věčnosti tkví v tom, že tato Boží věčnost je „aeterna hic et nunc“. Rozšiřovat věčnost do minula i budoucna je antropomorfismus celkem hrubého zrna. Tohoto omylu se vůbec často (i když bezděky) dopouštíme: zlidšťujeme to, co lidské není! Jen tak namátkou k tomu uvádím, že mnohé historicko-dogmatické spory by buď vůbec nezačaly nebo by byly jinak interpretovány, kdyby si teologové vždy uvědomovali dosah této skutečnosti. Konkrétně tím myslím spor inter creationem, providentiam et conservationem, nebo de concursu divino, nebo konečně de predestinatione et reprobatione. Na těchto klasických problémech katolické dogmatiky jasně vidí-

me, že teologie Božího Života má dva velké a zavlité VNITŘNÍ nepřátele: naivní antropomorfismus a neorganickou specializaci. Nelze odpovědně rozhodnout, co je větším nebezpečím! O tomto obojím nebezpečí pro teologické bádání ostatně budeme ještě hovořit později.

Je požehnaným a ne dosti doceněným přínosem nynější doby, že dogmatická teologie nám konečně zachycuje vzrůst hořčičného zrna ve veliký strom, prostě onen pohyb a dynamika Života, který je v Bohu a ve všem stvořeném. Ještě donedávna bývalo výjimkou, jestliže jsme se dočetli v některé dogmatice něco podstatně VĚROUČNĚHO o Církvě, o tomto mysticko-organickém Božím Životě, který se objevuje uprostřed stvořeného světa. Hovořilo se stále jen o historickém Kristu, málokdy o Kristu mystickém, který byl pro nás neznámým Bohočlověkem. Stejně tak o eucharistickém Kristu jsme se dočetli pouze v traktátu o Svátostech, ba dokonce termín Sanctissimum Sacramentum nás sváděl k přesvědčení, že se tu hovoří o Něčem a ne o Někom! Nauka o Církvě bývala doménou fundamentální teologie a tam se zpravidla u mnoha autorů probírala pouze se zřetelem k Bellarminově definici Církve nebo podle Symbola. DOGMATICKY ucelený traktát o Církvě neexistoval. Důkaz: Tak úspěšný a hluboký autor jako byl Scheeben nemá nikde ve svých spisech ucelené pojednání o Církvě. Ale jeho velkou zásluhou je to, že o Církvě hovoří v christologii a tím jasně zdůrazňuje, že Církev a Kristus jsou si hodně blízcí. (Die Mysterien des Christentums, § 77—79, Freiburg im Breisgau 1941.) Teprve jeho žáci a pokračovatelé se nebojí otevřeně napsat, že Církev je skutečně dále žijící mystický Kristus v čase a prostoru této Země. (Feckes: Das Mysterium der heiligen Kirche, Paderborn 1935.) Nejdůkladnější studií tehdejší doby bylo dvousvazkové Merschovo dílo: Le corps mystique du Christ (Paříž, 3. vydání 1951) a od téhož autora: La théologie du corps mystique (Paříž, posmrtné druhé vydání 1949).

Rozhodující zde byla encyklika Pia XII: Mystici corporis (AAS 35/1943, 193—248). Po jejím vydání dostala teprve ekleziologie domovské právo v dogmatice a autoři začali vydávat „nová, zcela přepracovaná vydání“ ekleziologie v rámci svých dogmatik. (Literaturu a bližší údaje viz u M. Schmause: Katholische Dogmatik, 3. díl, Mnichov 1958!). Vtipně a rozvážně vyřešil tuto situaci současný lublinský dogmatik W. Granat, který ve 4. díle své dogmatiky probírá jako jeden celek traktát: 1. Kristus — Vykupitel (soteriologie individuální) a 2. Církev, mystické Tělo Krista — Vykupitele (soteriologie sociální). Bližší viz Granat: Dogmatyka katolicka, 4. tom., Lublin 1960!

Protože jsme nikdy nedovedli a nejsme vůbec schopni postřehnout Boží Život v Bohu samém, chceme jej podle

Zjevení: nacházet ve stvořeném životě individuálním i společenském.

Taková DYNAMICKÁ teologie má v kostce tento postup: Lidský život má být uměleckým dílem. Stane se jím tehdy, až se lidé vědomě připojí k tajemnému Živcťu nejvyššího Umělce — trojjediného Boha — a přijmou jeho vůli jako praktickou zásadu svého vnitřního růstu. Vždyť jejich život vychází z jeho Života:

VĚČNÝ BOŽÍ ŽIVOT = LÁSKA

1. Proudí v NĚm samém — relationes inter Personas Ss. Trinitatis,
2. rozlévá se navenek — creatio universi ad imaginem et similitudinem,
3. projevuje se Slovem — revelatio veritatis et boni,
4. připodobňuje se těm, které miluje — incarnation Verbi divini,
5. trpí pro jejich záchranu — redemptio e mysterio iniquitatis,
6. žije stále v jejich intimní blízkosti — Eucharistia,
7. nabízí každému osobně svou pomoc — sacramenta Novae Legis,
8. připodobňuje si ty, které miluje — gratia filiationis et participationis,
9. zakládá vlastní rodinné společenství — Ecclesia militans, purgans, triumphans,
10. v tomto celém společenství se znovu vrací do Božího Srdce — Novissima, sc. consummatio Caritatis divinae et humanae.

Z trojjediného Boha vychází Jeho Život do bytosti, které stvořil sobě podobné. V nich se individuálně i společensky znovu Život a Láska vrací ke svému věčnému Zdroji. Boží Život se zde jeví jako Centrum veškeré energie a pohybu. Všichni lidé pak participují na tomto Životě a Lásce, pokud nekladou odpor.

Tyto nové dynamické proudy, plné vnitřního rytmu a celkové harmonie, zasáhly prakticky celou katolickou teologii, počínaje dogmatikou a morálkou a mystikou konče. Vše, co bylo dosud statické a jakoby nepohnuté, je nyní v živém pohybu. A to je také praktický rys II. vatikánského koncilu. Postihnout celé toto dění nelze v jedné informativní studii. Musili bychom tékat od předmětu k předmětu a nutně bychom se stali nepřehlední a povrchní. Je však třeba se zmínit o mnohých nově viděných otázkách v oboru dogmatické teologie a postupně se k nim vracet.

V dalších pokračováních se pokusíme naznačit témata v současné době hodně diskutovaná, a to:

- a) Zdroj a podstata dogmatiky.
- b) Možnost přirozené intuíce v poznání Boží existence.
- c) Boží obraz a podoba v nás.
- d) Účast stvoření na vnitřním životě Nejsvětější Trojice.
- e) Existenciální teologie.
- f) Kerygmatická teologie.
- g) Sociální teologie.

SHRNUTÍ:

Současná teologie je teologií pohybu a života. Týká se to v prvé řadě dogmatiky a morálky a nutným derivátem této změny je i nový pohled na asketiku a mystiku, protože obě musejí vycházet z dogmatiky a morálky jako ze svých kořenů. To vše je přesným zrcadlením Kristova tajemství (Kol. 1, 26), skrytého od věků. V tomto Kristově tajemství žijeme, hýbáme se a JSME (Sk. 17, 28). Tak je nám dána participace na Božím Životě: Já jsem, který JSEM! (Ex. 3, 14.) A v tomto naplnění teprve jasně poznáme a přesvědčíme se, že On je ČESTA, PRAVDA a ŽIVOT! (Jan 14, 6.)

ThDr. Vladimír Benda

K ZÁVĚRU CYRILOMETODĚJSKÉHO VÝROČÍ (863-1963)

Cyriometodějský jubilejní rok, kdy jsme si připomínali 1100 výročí příchodu soluňských bratří sv. Konstantina-Cyrila a Metoděje spolu s byzantskou misí na Velkou Moravu, skončil. Můžeme se tedy rozhlédnouti, jakým způsobem bylo toto významné výročí oslaveno nebo připomínáno jednak u slovanských národů, jednak v obecné Církvi. Pokud bylo možno zjistit, byla k počtĚ soluňských bratří konána slavnostní shromáždění nebo jiné podniky, hlavně přednášky, v těchto zemích: Bulharsko, Polsko, Československo, Kuba, Kanada, Argentina, Brazílie, USA, Uruguay, Itálie, Rakousko, Sovětský svaz, Jugoslávie, Anglie, Francie, Německo, Austrálie aj.

Na sv. bratry soluňské se můžeme dívat buď z celkového hlediska, tj. mít na zřeteli celý jejich život a působení, nebo z hlediska částečného, kdy se zaměříme na určitou složku jejich života a působení, např. filologickou (Konstantin), biblickou (oba bratři), náboženskou a církevní (oba bratři), kanonickou (oba bratři) apod. První hledisko musí mít na zřeteli vypsání života a působení soluňských bratří, druhé hledisko přichází v úvahu při odborném zkoumání vybraných otázek, týkajících se jejich působení, hlavně takových, které jsou stále předmětem vědeckého bádání a zkoumání.

Je možno též rozlišovat v životě a působení soluňských bratří čistě civilní stránku (sestavení slovanského písma) a stránku nábožensko-církevní (misie arabská, chazarská, moravská), případně stránku politickou, liturgickou apod.

Sama skutečnost, že na tolika místech na světě, a to od křesťanů katolických, pravoslavných i protestantských, od tolika badatelů z nejrůznějších národů, byla věnována pozornost (oslavami, přednáškami, výstavami, knihami a články atd.) sv. bratřím soluňským, dokazuje, že to byli mimořádně významní mužové v církevních i světských dějinách IX. století. K tomu přistupuje, že určité složky jejich díla nadále trvají, jiné pak čekají na své naplnění.

1. Pokud jde o oslavy cyriometodějského výročí po stránce *nábožensko-církevní*, nutno uvést na prvním místě apoštolský list papeže Jana XXIII. „Magnifici even-

tus“ (z 11. května 1963), určený biskupům slovanských národů (obsah listu byl uveřejněn v DP 1963 č. 8, 142 až 143). Tento list se řadí k encyklice papeže Lva XIII. „Grande munus“ z roku 1880 (k 1000. výročí potvrzení slovanské bohoslužby papežem Janem VII. r. 880). Také papež Pius XI. poslal r. 1927 apoštolský list „Quod s. Cyrillum Thessal.“ (ze 13. února biskupům československým a jugoslávským k oslavě 1100. výročí narození sv. Cyrila. Nebudeme zde rozebírat list papeže Jana XXIII., připojujeme pouze, že již r. 1957 bylo vydáno v Římě nové officium (pro breviář) sv. Cyrila a Metoděje pro slovanské diecése. V tomto officiu se již nemluví o biskupství sv. Cyrila, (jak je po objevu a publikaci pražského rukopisu legendy italské — Devos a Meyvaert — zřejmo), ačkoliv v nadpisu officia jsou uváděni cba bratři jako Epp. CC., správně by bylo: s. Cyrillus C., s. Methodius Ep. C. U nás nebylo dosud toto officium publikováno.

Z Lid. dem. (18. listop. 1963 č. 276) se dovidáme, že v Římě bylo zakončení cyriometodějského jubilejního roku ve čtvrtek 14. listopadu, kdy biskup Gludka v Sixtinské kapli odevzdal Sv. Otci Pavlu VI. ostatky sv. Cyrila a v neděli 17. listopadu dopoledne je přenesl Sv. Otec slavnostně do basiliky sv. Klimenta, kde sv. Cyril odpočívá (jeho ostatky se však z velké části ztratily). Obou slavností se zúčastnila i československá delegace na II. vatikánském koncilu.

U nás bylo cyriometodějské výročí oslaveno jak po stránce náboženské, tak po stránce občanské. Nejd. kapitolní konsistoře vydaly pro kněžstvo instrukce (v oběžnicích), aby kněží vzpomenui v kázáních sv. bratří soluňských, zvl. jejich dny úmrtí (14. února a 6. dubna) a hlavní svátek cyriometodějský (5. července). Byl vydán společný pastýřský list k 5. červenci 1963, který byl v kostele předčítán. Jinak záležely oslavy, modlitby, bohoslužby, kázání, tridua, poutě na posv. Velehrad na vlastní iniciativě kněží a věřících. Tak např. na mnoha místech byla věnována soluňským bratřím samostatná kázání několikrát do roka na různá témata, jinde byla cyriometodějsky orientována májová kázání nebo vykonáno triduum k 5. červenci. Zvláště důstojně

bylo vzpomínáno tohoto výročí v chrámě sv. Cyrila a Metoděje v Praze-Karlíně. Duchovní měli k dispozici sborník Soluňští bratři, který vyšel před vánoce r. 1962, dále články v DP a KN. CMVKD uspořádal instruktáž vikariátních a děkanských tajemníků ve všech diecích jako přípravu na cyrilometodějské slavnosti zasedání ÚV CMVKD na posvátném Velehradě (9. července), jehož se zúčastnilo duchovenstvo ze všech diecésí naší vlasti. Byli na něm také vzácní hosté pravoslavní, a to exarcha ruské pravoslavné církve pro střední Evropu arcibiskup Sergej a protojerej Pavel Sokolovski, mezinárodní tajemník Křesťanské mírové konference v Moskvě. Na sv. Cyrila a Metoděje (5. července) a hlavně v neděli (7. července) připutovali na posv. Velehrad poutníci ze všech krajů republiky. Referát o této oslavě je otisknut v DP 1963 č. 7 i s příslušnými fotografiemi a v KN z 21. července 1963 č. 29. Naše Římskokatolická cyrilometodějská bohoslovecká fakulta (v Praze-Litoměřicích) vzpomenula 1100. výročí pěknou oslavou dne 10. června 1963.

2. Do skupiny *civilních* oslav cyrilometodějského výročí nutno zařadit tři světové kongresy, a to především Kongres slovanské historie, uspořádaný od 12. do 16. července v Solnohradě (stručný referát o něm je v KN z 1. září 1963 č. 35), kterého se zúčastnila též delegace z Československa. Dále je to Světový slavistický kongres, který se sešel za veliké účasti od 17. do 23. září 1963 v Sofii. Naši slávitelé vydali k němu sborník přednášek (nakl. ČSAV) obsahu výlučně filologického a literárního. Podrobný referát o tomto kongresu bude uveřejněn v čas. Slavia. Na třetím místě je to Mezinárodní konference pro vědecké zhodnocení významu Velké Moravy, pořádaná u příležitosti 1100. výročí příchodu byzantské misie (od 30. září do 4. října 1963) v Brně a Nitře (stručný referát je v KN z 3. list. 1963 č. 44 a z 10. list. 1963 č. 45). Tato konference, vhodně doplněná výstavou Velká Morava v Brně (velmi četně naštívenou) a zájezdy účastníků na archeologické vykopávky ve Starém Městě, Derflích-Sadech, na Pohansku u Břeclavi, na Valech u Mikulčic a v Nitře, měla na zřeteli hlavně dějiny Velkomoravského státu, některé přednášky pak byly zaměřeny k sv. Cyrilu a Metodějovi a k staroslověnskému písemnictví.

Kromě těchto tří kongresů byly ovšem uspořádány i jiné přednášky na různých místech v cizině (např. v Římě, v západním Německu, v Moskvě, Jugoslávii, u nás v Hodoníně, řada přednášek v Národním museu v Praze aj.).

3. Aspoň stručně je nutno též poznamenat, co bylo vykonáno po stránce *literární* k oslavě cyrilometodějského výročí.

a) Z naší strany bylo publikováno několik článků cyrilometodějsky zaměřených v DP, dále to byla série článků v KN, hlavně však to bylo vydání sborníku Soluňští bratři, který byl příznivě uvítán. Jeho doplňkem je brožura „Dar nad zlato“ (dr. V. Bartůněk). Kromě těchto prací vyšel koncem m. r. (jako publikace CM oboslovecké fakulty v Praze-Litoměřicích) soubor prací prof. Cibulky, Cinka, Bartůňka a dalších) v jazyce německém a italském. Publikace má název „Sv. Cyril a Metoděj — život a dílo“.

b) Naše vědecká instituce ČSAV věnovala své časopisy: Slavia, Byzantinoslavica, Archeologické rozhledy,

Rozpravy ČSAV, Památky archeologické, Historica aj. též cyrilometodějským tématům, z nichž uvádíme: Slavia 1963, 2, 251—59: J. Vašica, Obširná a smíšená redakce Zakona sudného ljudem. Slavia, 3, 309—26: J. Kurz, význam činnosti slovanských apoštolů Cyrila a Metoděje v dějinách slovanské kultury, 327—30: K. Horálek, K problematice cyrilometodějské literatury, 331 až 339: J. Vašica, Právní odkaz cyrilometodějský, 340—66: V. Tkadlčík, Dvě reformy hlaholského písemnictví, 398 až 416: R. Večerka, Velkomoravská literatura v přemyslovských Čechách, 452—57: L. Pacnerová, České hlaholské památky, Slavia 4, 465—80: V. Vavřínek, Předcyrilometodějská misie na Velké Moravě. Byzantinoslavica 1963, 2, 219—28: I. Dujčev, L'activité de Constantin Philosophe-Cyrille en Moravie, 229—35: A. Vaillant, Quelques notes sur la Vie de Méthode, 236—46: A. Dostál, Les origines de l'Apologie slave par Chrabr, 247—50: F. V. Mareš, Grečeskij jazyk v slavjanskich kulturnych centrach Čechii XI. věka, 215—57: J. Vašica, Au sujet des degrés du catéchuménat. Archeologické rozhledy 1963, 5, 537—47: J. Filip, Velkomoravské jubileum, 547—91: J. Poulík, Archeologické výzkumy a Velká Morava, 591 až 624: A. Točík, Súčasný stav archeologického bádania nejstarších dejin slovanského naroda, 625—62: J. Kudrnáč, Slovanský výzkum v Čechách po r. 1945. Sem můžeme zařadit i J. Poulík, Dvě velkomoravské rotundy v Mikulčicích. Praha 1963. V Rozpravách ČSAV 1963, seš. 7: V. Vavřínek, Staroslověnské životy Konstantina a Metoděje. Historica 7, Praha 1963, 5—56: V. Vavřínek, Die Christianisierung und Kirchenorganisation Grossmährens. Kollektiv slovanských autorů vydal publikaci Velká Morava a naša doba. K 1100. výročí příchodu Cyrila a Metoda. Bratislava 1963, s řadou statí (P. Ratkoš, J. Tibenský, K. Rozenbaum, J. Butvin, A. Mráz, M. Kropilák a E. Holotík).

c) Slovenský Duchovný Pastier vydal zvláštní číslo (6—8, 1963) věnované památce sv. Cyrila a Metoděje s řadou cenných příspěvků (některé jsou z čistě slovenského hlediska). Čas. Náboženská revue církve československé (1963, č. 1—2), Křesťanská revue (1963, č. 8) přináší podobné články. Čas. Hlas pravoslavi v posledních letech uveřejňoval Život sv. Cyrila a Metoděje (z pravoslavného hlediska), v č. 9/1963 má: Přehled tiskových zpráv a názorů na cyrilometodějství.

Životu a dílu soluňských bratří věnoval též článek Žurnal moskovskoj patriarхии (1963, 8, 49—56): K. Komarov, Slavjanskije prosvětiteli svjatyje Kirill i Methodij (je to stručný životopisný nástin a literární činnost sv. bratří). Samostatnou studii vydal V. A. Istrin, 1100 let slavjanskogo azbuki. Moskva 1963 (kde zastává názor, že Konstantin sestavil písmo kyrilské a nikoliv hlaholské).

Slovinský čas. Slovo, vycházející v Záhřebu, dosud nevyšel.

Připomínáme též, že v „Učebných textech pro vysoké školy“ vydala Fakulta filosofická Univ. J. E. Purkyně v Brně Latinské prameny k dějinám Velké Moravy I: Anály a Kroniky (Dagmar Bartošíková), II. část má vyjít r. 1964. Přípravuje se ovšem též vydání Pramenů k dějinám Velké Moravy s veškerým historickým komentářem. Prameny k dějinám Velké Moravy má vydat též P. Ratkoš. Kratší výběr textů sestavil L. Havlík, Písemné prameny k dějinám Velké Moravy (Arch. ústav ČSAV, Brno 1963). ThDr. Antonín Salajka

NJECH ČI WŠITCY, KOTŘIŽ WAJU CHWALA, WAJU HORLIWOSČ TEŽ SLĚDUJA

Jubilejní rok cyrilometodějský vpravdě uvolnil a rozpoutal duchovní síly v celém Slovanstvu. Dílo sv. bratří, které před jedenácti sty léty zakotvilo pevně na Velké Moravě, našlo odezvu mezi všemi slovanskými kmeny. Sledovali jsme v denním tisku, jakou pozornou práci bratřím i dějinám jejich doby věnoval vědecký svět. Mezinárodní konference učenců, řada publikací, oslav a výstav, poutí a náboženských slavností podtrhly ve vědomí lidí dneška nadšenou činnost věrozevěstů, jež byla nejdůležitějším kulturním mezníkem v dějinách všech národů slovanských. Zesnulý Svatý Otec Jan XXIII. několik týdnů před svým odchodem na věčnost apoštolským listem „Magni-

fici eventus“ tyto všechny akce schválil. Nikdo nemá zapomínat na dobrodiní prokázaná Bohem! V krátkém životopisném náčrtu Svatý Otec Jan vypočetl i výsledek apoštolské činnosti cyrilometodějské — jmenuje národy, které sv. bratři nebo jejich žáci přivedli ke Kristu a tím přiblížili k pravé vzdělanosti a kultuře. Ve výpočtu snad nedopatřením, snad vlivem nedostatku informací Svatý Otec neuvádí nám blízkou a s námi duchovně spřízněnou nejmenší slov. větevku — Lužické Srby, slovanské bratry, žijící v NDR.

Avšak i Srbové, poutem krve a víry sjednocení s námi, odvozují počátek křesťanství od žáků sv. Metoděje. Tito

rozsévali radostnou zvěst učení Kristova a upravovali cestu vítězství evangelia, hlásaného sv. Benonem v Lužici, který dobrotou a mírností, nezraje postranních úmyslů získal si důvěru lidu — podobně jako předtím Iroskotové připravovali půdu sv. Cyrila a Metoději u nás.

Proto vděčně lužickosrbští katolíci, ve spojení s ostatními, důstojně oslavili jubileum příchodu sv. bratří na Velkou Moravu, s níž byli v 9. století politicky svázáni. Akce, které podnikli letošního roku, byly skutečně velkolepé. Psali jsme už letos o stoletém jubileu lužickosrbského čtrnáctideníku Katolski Posol (DP čís. 4, str. 78). Už jeho první letošní šestnáctistránkové číslo bylo překvapením, bylo velkým projevem vděčnosti působení minulých buditelských generací. A číslo 13, vydané v červenci k svátku sv. Cyrila a Metoděje, svým obsahem i úpravou se přiznalo cele k myšlence cyrilometodějské. Články M. Salowského svědčí o zájmu a zápalu, s jakým ovládá otázky cyrilometodějské. Životopisný náčrt soluňských bratří podává pero polské spisovatelky Zofji Kossakové a cyrilometodějský charakter čísla je dokreslen verši Hórnika, Nawki, Soukupa a několika fotografiemi z našeho moravského Velehradu. Vzpomínka na arcibiskupa dr. Ant. Stojana je zvláště potěšující, stejně tak i barevná příloha — obrázek sv. bratří v klasičtém už u nás podání Jano Koehlera. Zásadní článek Salowského, „Cyrilometodějská idea váže slovanské národy ve víře“, přetiskuje v zářijovém čísle i časopis evangelických Srbů „Pomhaj Bóh“.

Stejně jako časopis i náboženské slavnosti nesly mezi lužickosrbský lid lásku k odkazu víry. Velkým zdrojem radosti pro maličké stádečko srbských katolíků je skutečnost, že v letošním jubilejním roce mezi ně na vinici Páně přicházejí noví dva věrozvěstové, kteří pravdu věčnou budou obětavě lidu hlásat v mateřské řeči. V červenci přinesl Bohu první Nejsvětější Oběť novokněz Cyril Pjeh v Chróscících, metropoli katolických Srbů, a v prosinci po prvé k oltáři přistupuje Rud. Kilank ve wotrowském chrámu, u jehož zdi už přes půl století odpočívá největší srbský básník Čišinski.

Ke cti sv. apoštolů slovanských vykonaly také zvláštní pouť srbské děti do národní svatyně „Matky Boží v lipě“ v Róženče, aby i ony projevíly díky za světlo víry. Malá skupinka Srbů se zúčastnila rovněž cyrilometodějské poutě u nás na posvátném Velehradě. Dlužno poznamenat, že v účasti na slavnostech velehradských drží přátelé z Lužice tradičně jakýsi primát — vždy patřili mezi první poutníky z ciziny [1863 byl prvním poutníkem Jakub Wels, kaplan z Budyšina, v oktávě svátku cyrilomet. připutoval se skupinou i buditel M. Hórník, tehdy rovněž kaplan v Budyšinje. Před 50 lety při jubilejních oslavách rovněž prvními hosty byli Luž. Srbové vedeni duchovními De-

lenkem a Justem, a ještě než byl zahájen letošní jubilejní rok, klečeli ve svatyni velehradské rovněž srbští duchovní. Lužickosrbští katolíci mají k naší vlasti ode dávna dobrý poměr a Velehrad, který je pojmem pro jednotu víry, ať nás i nadále váže!

Oslavy letošní však v Lužici samy vyvrcholily 15. září v Chróscících v Kamjenském okrese. Účastnili se jich téměř všichni kněží a věřící všech katolických farností. Msgr Wjeňka, staříčkový chróscánský farář, horoucí Srb, přivítal vřelými slovy přítomné a ve zkratce poukázal na život učitelů Slovanstva. Náboženská hra „Morawa woła“, která je dílem mistrovského pera básníka Józefa Nowaka, faráře Radworského, přiblížila ještě více život a dílo těchto svatých misionářů 9. století, kteří v hlasu Moravy slyší hlas Boží. Ochotníci si jistě zasloužili právem projevy díky a chvály za svou obětavou práci. Po slavnosti hře Nowakové se ujal slova srbský kanovník Jan Andricki z Budyšina a přečetl nejdříve pastýřský list biskupa dr. Spülbecka, který k této slavnosti (jíž se nemohl zúčastnit osobně) poslal svým srbským věřícím. Jak dojemně působí přání německého ordináře, který prosí o přímluvnou modlitbu velké apoštolů lidu slovanského, aby jejich dědictví statečně a silně víry, bylo předáno bez kazu budoucím pokolením... Jaké krásné gesto činí tento biskup, když svíce letos Sv. Otcem svčenuou a jemu věnovanou jako projev jednoty s Římem, předává Chróscícím, aby tam jako jinde v slovanských katedrálách hořela... Kanovník Andricki pronesl pak kázání plné vděčnosti a povinné, odpovědné závaznosti. Závěry kázání byly konkrétní a jistě pohnuly přítomné k horlivější práci pro Boha a vlast. Svátostně požehnaní a Te Deum byly příležitostí pro všechny, aby vyjádřili své vřelé pocity... Aeterna fac cum Sanctis tuis in gloria numerari. Salvum fac populum tuum, Domine, et benedic hereditati tuae... Sbory jednotlivých farností se při této slavnosti uvedly pečlivě nacvičenými zpěvy, jejichž autorem vesměs byl profesor M. Nawka.

Opravdu důstojně oslavili lužickosrbští přátelé památku poslu Božích našim praotcům. Nebyly to projevy vědců a učenců, ale bylo to „Sursum corda“ lidu Božího...

Nemůžeme tuto krátkou informační skicu ukončit vhodněji než přáním a prosbou, aby mezi Lužickými Srby, mezi nimiž svítí světlo svíce svčenené rukou papeže zlatého srdce a nezapomenutelného přítele Slovanů Jana XXIII., se také plnilo slovo, které o letošních Hromnicích pronesl: „Kamkoliv dojde tento symbolický plamen v roce, kdy se koná sněm, všude nechť zažehne nové nadšení a oddanost, všude nechť probudí svaté obrodné energie a opravdovější lásku v Církvi jedné, svaté, všeobecné a apoštolské, tak aby Kristovo království dosáhlo nového pokojného vítězství ve světě.“ Př L.

SLOVANSKÉ EMAUZY

Zánikem slovanské Sázavy v roce 1096 bylo zničeno sídlo slovanské liturgie v Čechách. Slovanští mniši byli vyhnáni i se svým opatem. Soudí se, že všichni neodešli do Uher. Někteří snad našli útočiště porůznu v Čechách, někteří snad se „srdcem zkormoučeným“ zůstali i na latinské Sázavě, již si ostatně i v jejím slovanském údobí můžeme představovat jako zařízení bilingvní. Jestliže slovanská liturgie bez svého hlavního stánku dohasínala, nezmizelo docela vědomí cyrilometodějského křesťanství. Důkaz pro to máme jednak v sázavské literární tvorbě, která uvědoměle — byť už v latinském rouše — obhazuje slovanské základy českého křesťanství a hlásí se k slovanskému opatu sázavskému svatému Prokopu, i když nelze popřít, že existovalo období, které tyto myšlenky potlačovalo.

Důkazem pro trvajících ozvěny slovanské liturgie v Čechách je existence levinského nápisu, který tyto tradice dosvědčuje pro sklonek třináctého století.

Ve vládnoucím rodě Přemyslovců sice vlna přízně k slovanské liturgii bývala vystřídána vlnou odklonů, jak konečně dosvědčují samy dějiny slovanské Sázavy, slovanské vědomí však z něho nevymizelo docela. Velmi výrazně se to projevilo v počínání krále Václava II. (1278—1305). Kronika zbraslavská o tom praví v LIX.

kapitole: A při králi býval nejen sbor domácích duchovních osob, nýbrž i libá vonná pověst o královské zbožnosti tak se rozšířila po všech místech, do všech zemí pronikl ohlas nejlepšího miněni o králi tak proslulém, že veden slavnou pověstí denně a bez přestání hrnul se ke vznešenému králi nejen z blízkých, ale i neméně ze vzdálených končin světa nemalý počet duchovních osob rozličného stavu a řádu. Vždyť jsme viděli, jak se k tomuto proslulému králi sbíhali řeholníci a také přemnozí duchovní světští nejen ze všech končin Itálie, Francie a celého Německa, ale i z Ruska, tu z Pruska, tu z Řecka a nejednou i z nejzazších krajů uherských a přímořských, z nichž někteří pěstující po barbarském způsobu vousy, jiní vlasy, častěji sloužili před králem mše svaté podle svého obřadu v řeckém, někdy i v slovanském jazyku.

Tato zpráva znamená, že hlaloh slovanské liturgie neunikl u nás docela ani ve třináctém století. O liturgické povaze této bohoslužbě si ovšem nemůžeme udělat představu na základě tohoto sdělení zbraslavské kroniky. Nebudeme jistě daleko od skutečnosti, budeme-li se domnívat, že šlo nejspíš o liturgickou formu byzantskou. Avšak zmínka o přímořských krajinách nevylučuje ani možnost, že ke dvoru královu zabloudil i charvátský glagolita se svou slovanskou liturgikou římskou.

Přemyslovské snahy o zavedení slovanské liturgie, které se periodicky objevovaly, našly vynikajícího pěstitel v císaři a králi Karlu IV. Jako tento vynikající panovník uměl své záměry dovést energicky ke šťastnému výsledku, uskutečnil i tuto dávnou myšlenku přemyslovské dynastie v založení slovanského kláštera v Emauzích. Hledáme-li kořeny této Karlovy fundace, najdeme je především v osobní lásce Otce vlasti k jazyku českému a slovanskému. Nemůžeme přehlédnout ani jeho zájmy politické, které obracely císařovu pozornost k slovanskému jihu, kde vládl car Štěpán Dušan, jemuž poslal dopis dne 19. února 1355. V počínku Karlově hrálo svou úlohu i vědomí toho, že jako císař římský by se měl vynasnažit o sjednocení křesťanů východních a západních. Konečně ve snaze Karlově mít v Praze také slovanskou bohoslužbu můžeme spatřovat i projev jeho sběratelské vášně, a zálibu ve zvláštностech.

Výsledkem všech těchto podnětů a popudů je ke Karlovi žádosti vydaný list papeže Klementa VI. z 9. května 1346, jímž se dovoluje, aby pro slovanské mnichy byl v Praze zřízen klášter. Jako hlavní důvod se uvádí, že prý v Čechách je mnoho schismatiků, kterým slovanský klášter může otevřít cestu k jednotě. Karel IV. pak 21. listopadu 1347 vydává v Norimberku listinu, kterou se při kostele sv. Kosmy a Damiana na pozdějším Novém Městě zakládá klášter ke cti P. Marie, sv. Jeronýma, Cyrila a Metoděje, Vojtěcha a Prokopa. V listině dané druhého dne sděluje pak totéž listinou adresovanou arcibiskupovi Arnoštovi. Arnošt z Pardubic záležitost neodkládal dlouho a provedl formální založení kláštera dne 14. prosince 1347. V tu dobu přišli už ke kostelu sv. Kosmy a Damiana slovanští mniši z Chrvátska a usídlili se v okolních domech. Kostel sv. Kosmy a Damiana se však nestal kostelem farním, jak bylo původním úmyslem zakladatelovým, nýbrž farní právo bylo přeneseno ke kostelu sv. Mikuláše v Podskalí. Tento kostel však byl svěřen do správy slovanských mnichů. Karlova fundace je na jeho žádost ještě stvrzena papežskou bulou z 21. září 1348. Opat slovanského kláštera dostává pontifikálie 3. února 1350.

Tím byly vytvořeny předpoklady, aby se v Čechách znovu rozezněla liturgie slovanská. První opati, zejména Pavel I. Nedvěd (Ursinus — 1348—1362) a Ivan Charvat (1362—82) byli opravdovými budovateli. Za druhého z nich posvětil 29. března 1372 arcibiskup Jan Očko na pondělí velikonoční, kdy se četlo evangelium o mučednících jdoucí do Emauz, vybudovaný kostel.

Emauzy se staly sídlem slovanského písemnictví. Aby se jím staly, byly zřízeny některé fundace, mezi nimiž byla nejvýznamnější fundace k opisování knih z 26. srpna 1356 a činila 10 marek stříbra. Prvním písařem byl Jan a jeho činnost, jakož i činnost jeho nástupců, byla ještě velmi rozsáhlá, neboť ještě v šestnáctém století tam podle Lupáče byly slovanské knihy.

Mnoho se jich nedochovalo. Pro historika liturgie je pochopitelně nejvýznamnější hlaholská část evangelia remešského, jež nám dosvědčuje, kterého typu byla liturgie v Emauzích. Byla to slovanská liturgie římská, tak, jak byla povolena pro charvátské glagolity v roce 1248. Někjakých odchylek v této památce není. Druhou památkou je česká bible z roku 1415, psaná hlaholským písmem. Dr. Merell se domnívá, že tato bible byla napsá-

na pro bohoslužebné účely. Je-li tomu tak, pak se v emauzské liturgii uskutečňoval přechod od jazyka staroslověnského k češtině.

Emauzy neměly zůstat osamoceny jako ostrov slovanské liturgie v moři latinské bohoslužby. Jako sesterské kláštery vznikají roku 1390 Klepaře u Krakova a Olešnice ve Slezsku.

Husitská revoluce přivodila podstatnou změnu v emauzském společenství. V řínu 1419 táhl zástup lidu z Nového Města k Emauzům. Třetí emauzský opat Pavel II. Kříž (1389—1426) vyšel s bratřími lidu vstříc, a nesa Velebnou svátost žádal, aby bylo ušetřeno vzácné památky na Otce vlasti. Když pak přislíbil podávat pod gbojí způsobou, což také dne 16. října 1419 učinil, byl klášter ušetřen nejhoršího, ač rozchvácení majetku nešel. Z toho vznikly konventu značné hospodářské obtíže, které v následujícím roce řešil odprodejem části pozemkového majetku.

Po smrti opata Pavla II. musila většina členů, kteří se do té doby nejspíš ukrývali za autoritou opatovou, klášter opustit. Jeho nástupce Řehoř Kříž 1428—1434 však byl zbývající částí osazenstva ještě řádně zvolen, ale jeho smrtí se uzavírá první slovanské období v Emauzích. V roce 1436 se sice ještě zbylí mniši pokusili o obnovu kláštera, avšak neúspěšně.

V roce 1434 nastává tedy husitské období slovanských Emauz. Jmenuje se řada dvanácti husitských opatů. Byli to ovšem opati spíše titulární, z nichž snad nejvýznamnější byl Václav Koranda (1463—1502). Kromě nich letopisy znají 21 administrátorů konsistoře podobojí, jež až do opata Matouše (Filoména) Benešovského (1582—1589) sídlila v Emauzích, než byla přeložena do Týna.

Je nepochybné, že slovanská bohoslužba přešla v bohoslužbu českých utrakvistů. Za přechod k této změně je snad možno považovat zmíněnou hlaholskou bibli z roku 1415. K této změně nemůžeme ovšem prozatím nic říci, neboť liturgie utrakvistické církve není odborně dosud vůbec prozkoumána, ač je to jistě objekt nesmírně zajímavý a z mnohého hlediska i důležitý.

Za posledního opata slovanské éry Emauz je třeba považovat Pavla III. Paminodase-Horského (1592—1598, 1602—1607). Přiklonil se k církvi římskokatolické a vzbudil tím proti sobě velikou bouři ze strany utrakvistů. Snažil se o obnovu kláštera a za něho byly roku 1595 opraveny a přemalovány fresky. Aby zajistil osazení kláštera postavil jej pod ochranu klášterů v Broumově a v Břevnově. Sám také v Broumově konal noviciát a složil sliby. Podle názoru H. Cechnera zanikla v Emauzích slovanská bohoslužba po převzetí Břevnovem asi roku 1596. Vykonal zde tedy Břevnov totéž dílo jako před pěti sty léty na slovanské Sázavě.

V Emauzích se nadále konala bohoslužba latinská. Byly však přece jen v domácích rukou až do opata Adama Benedikta Bavorovského (1615—1635), který musil přejít k sv. Mikuláši na Staré Město a na jeho místo přišel Benedikt I. Pennalosa de Mondragon se svými „černými“ Španěly.

Z literatury: E. Poche, J. Krofta, Na Slovanech, Praha 1956, L. Helming, Emaus, Praha 1903, Dr. J. Merell, Bible v českých zemích, Praha 1956, Dr. V. Kadeřávek, Klášter Na Slovanech, Náboženská revue, Praha 1963.

ThDr. Ladislav Pokorný

NÁHLÁ SMRT V EXILU

Klatba byla vyhlášována u kurie a mimo ni veřejně v únoru r. 1411. V Praze ji publikoval Zbyněk v březnu. Nesetkala se s takovým odporem jako loňské vystoupení proti Husovi, nebyla však oznámena v kostele sv. Benedikta, řádu německých rytířů. Také Husův přítel Křišťan z Prachatic ji nedovolil ve svém kostele u sv. Michala zveřejnit. Ba, v dubnu Křišťan přijal pod svou ochranu radikálního mistra Jeronýma, také stíženého těžkou církevní censurou. V Praze trval, nehledě k promulgaci klatby, poměrný klid, ovšem klid před bouří. U kurie převzal Husovu záležitost nový referent v osobě florentského kardinála Záharely, posuzujícího českou církevní rozepří velmi shovívavě, až přezíravě. Proti tomuto postupu asi protestovali Zbyňkovi prokurátoři,

došedší nenadálé, ale právě proto účinné opory v prohlášení kurialisty Jetřicha z Niemu, zkušeného, vzdělaného, tehdy asi sedmdesátiletého kanonisty a stoupené náboženské obrody, právě té, za níž také bojoval Hus. Niem vydal spis „De necessitate reformationis ecclesiae in capite et membris“, citovaný luterány ještě v XVI. stol. Tento „největší žurnalista pozdního středověku“ a bojovník za ozdravení poměrů církevně náboženských bystře odhadl nedostatky v postupu proti heresi vinou kuriálních poměrů tak krátkozrace a těžkopádně pojetém. Připomínaje v memorandu zachovaném v kodexu krakovské university postoj světského soudobého zákonodárství k heresi, v Praze podle něho „zjevné a rozšířené“, tvrdí, že viníci se skrývají za

apelace. Proto požaduje, aby se pře integrálně postoupila pražskému ordináři, který ji za pomoci odborníků posoudí. Shledá-li obžalovaní vinnými, kleriky degraduje a vydá světskému rameni. Podobný případ existoval a byl řešen v Brémách. Místní ordinář přece situaci zná nejlépe. Je chybou svěřovat tyto případy neinformovaným soudcům u kurie. Snad pod dojmem tohoto prohlášení a na zákrok Zbyňkových plnomocníků (dary kuriálům podané nebyly jistě rozhodující!) převzal soudní akta kardinál Ludvík Brankas aniž z Husa sňata klatba. To dráždilo Husovy přívržence. Jedním z nich, autor urážlivého listu Zbyňkovi, byl chvojenský farář a mistr Jan, řečený Korvík nebo Židek. Jsa zachráněn adoptí arcibiskupova krejčího kdysi snad před smrtí hladem, nerozpakoval se jako horlivý a fanatický wikleřista napsat Zbyňkovi drzý list, v němž mu vytýká, že sám nekáže, ale prostřednictvím svých „zřizenců“ útočí na horlivé kazatele. Je prý podoben oněm ohavným pastýřům, kteří „ovcí nepasou a jako němí psi neumějící štěkati pastvu ovčím odnímají“ atd. Arcibiskup dal pochybného mravokárce uvěznit, čímž ovšem klidu nepřibýlo, zvláště když se zákrokem cítila dotčena universita. S rektorem Jakubem ze Soběslavě v čele se ujala 6. III. svého příslušníka, vzpomínajíc také jiných omezování akademických práv arcibiskupem.

Vliv betlémského kazatele na universitu dokazovala a posílila kvodlibetální akademická slavnost téhož roku. Když totiž r. 1410 se hledala osoba kvodlibetáře na příští rok, neměl nikdo chuti tento obtížný úkol (thesi připravit, proti všem eventuelním námitkám obhájit, oponenty určit a slavnost několikadenní řídit) přijmout. Proto se přihlásil Hus, jemuž toto samotné faktum zjednávalo sympatie ostatních pohodlnějších mistrů, kteří pak zůstávali většinou jen pasivními posluchači a diváky. Čestný úřad mu ponechán, i když byl v klatbě. Tak se dostalo Praze podiváné, jež byla ve středověkých universitách neobvyklá. Vyobcovaný a z kacírství podezřelý mistr řídil slavnostní kvodlibetální shromáždění. Jeho kvestie „Utrum a primo ente dependeat optima dispositio mundi“, ač pečlivě vypracovaná, nemohla budit zvláštní pozornost. Zato vystoupení Jakoubka ze Stříbra přešlo z kvestie na celou programovu řeč. Koncipuje ji na základě zásad Wiklefových, myšlenek Jachyma de Fiore a synkretismu Matěje z Janova, z jehož Regulí celou partii vypisuje a obratně pro svůj účel adaptuje. Církev Kristem založená v jeho pojetí úplně mizí, její prostředkování spásy se stává zbytečným. Jakoubek přijímá skoro totálně program Matěje z Janova. Husův vliv se tehdy projevil také při odstranění sporů existujících mezi universitou a pražskou obcí. Koncem ledna r. 1411 došlo konečně mezi oběma institucemi ke smíru. V přítomnosti rektora a dvanácti starších mistrů přednesl konšelům smírné návrhy nikoli rektor, nýbrž Hus. Jeho postředkování bylo obcí přijato skoro bez námitky a smír uzavřen.

Další obnovení sporů vzešlo tentokrát se strany královny. Podle Novotného byly stále zmínky o heresi v Čechách otázkou politickou, do níž zasahovati bylo královým právem i povinností. Jeho přání, aby současnou situaci řešil zvláštní legát, bylo ignorováno. Král prý se cítil proto uražen a pokládal za povinnost ukázat Janu XXIII., že najde řešení sám. Týž historik shledával přednost i v tom, že se pře odňala „zhýčkanému šlechtickému synku (tj. Zbyňkovi) jenž ve své touze po pomstě se stával pouhým nástrojem (!) zvrptilých zpátečníků“. Král nepochybně na nátlak wikleřistů si vzal za záminku, že Zbyněk neodškodnil majetníky spálených wikleřských knih a dal kolem velikonoce r. 1411 zabavit některé arcibiskupské statky. Použív jednoho z nejpobulárnějších svátků Ukazování ostatků (24. IV.) dal vyhlásit zábor statků kapitulních, kostela pražského, kaple Všeoh svatých, všech farářů, vikářů a oltářníků, protože prý jsou neposlušní a hanobí království. Pražští konšelé, vyšehradský purkrabí, Ráček Kobyla i přední milec králův a přítel Husův Voksa z Valdštejna, větříce možnou kořist, ujali se svého úkolu s netajenou chutí. Kněžské platy zastaveny, jejich majetek zabavován, statky poškozovány. Nemoha na tyto nespravedlivé násilnosti mlčet, Zbyněk vyřkl

2. V. r. 1411 z Roudnice klatbu na královské úředníky a konšely, jakožto vykonavatele královny vůle. Bylo to osudové rozhodnutí, ale bylo stejně nemožné, jak ukázal pozdější vývoj, snažit se o smírné jednání s králem. Ten by arcibiskupa k sobě buď nepřipustil, nebo by s ním jednal násilně. Z toho důvodu byla exkomunikace omluvitelná, třebaže přinesla jen další důkazy královny zloby. Václav IV. si nejdříve zabezpečil svatovítský poklad, osobně jej prohlédl 6. května a dav v katedrále kopati, nejsou-li někde ukryty další domnělé poklady. Všechny preciosy pak rozkázal odvézt na Karlštejn. Máje takto zabezpečený hlavní církevní majetek, pronásledoval duchovenstvo ještě důrazněji. Ideologicky jeho opatření ochotně podporovali wikleřisté častým zdůrazňováním valdského ideálu církevní chudoby, samozřejmě ústy svého největšího radikála Jakoubka ze Stříbra. K odstranění rozporů a bludů v církvi jest podle něho nutno, aby se duchovenstvo odřeklo majetku a světského panování a žilo v chudobě. Kdyby tak nečinilo, je světská moc plně oprávněna mu majetek zabavit. Tak začalo visitování far, při němž docházelo k insultacím duchovních osob, mnoho jich uvězněno a vypuzeno. (Universitní kronika vypráví: „Nazí s ženami voděni, blátem pomazáni, do vody házeni“). Došlo tedy k pravidelnému pogromu na pražské kněze, při čemž se asi nerozlišovalo mezi zlými a dobrými. Zvlášť nadšenými „korektory“ kléru byli Voksa a Ráček řečený Kobyla. („Voksa, Ráček-Kobyla ta sta korektory byla, kněží velmi šacováchu a což sú měli, jim vše pobiráchu“. Staří letopisové 470.) Novotný sám potvrzuje, že laická „visitace“ prováděna s největší bezohledností, kterou rozvášněné davy ještě rozdmýchávaly. Zvláště faráři u sv. Jiljí a u sv. Mikuláše utrpěli prý veliké škody.

Protože město klatbu naprosto ignorovalo a paralysovalo ji násilnostmi, vyhlásil Zbyněk 12. VI. r. 1411 nad Prahou a okolím do dvou mil interdikt. Konsistorní úředník Jiří Bor vydal k dokumentu jakési prováděcí nařízení, instrukci, čeho je kněžím i věřícím v době censure šetřiti. Král zrušil krátkou cestou účinek nařízení rozkazem, aby se bohoslužby slavily dále a zakročoval proti nerespektování své vůle. Svědomitější duchovní Prahu opustili, ostatní se řídili královským rozkazem. V katedrále fungovali jen mansionáři, arcibiskupovy přívržence vláda doplnila náhradníky. Pozoruhodné bylo chování řeholí. Opati benediktinských klášterů Zbyňkových dispoicé vůbec nerespektovali. Kovní karmelitáni u P. Marie Sněžné pokračovali v bohoslužbách. Také strahovský klášter řízený Václavem, biskupem Nezerotským, královým milcem, měl pochybnosti o správnosti Zbyňkova postupu. Jeho nebojácné a po jasném poznání situace nekompromisní stanovisko proto tím více překvapuje a domáhá se uznání.

Souhlasný Jakoubkův projev doplnil jeho mistr sám kázáním po Božím Těle 14. VI. na téma: „Vyjdi na cesty“. Dovožoval, že král (není tomu tak dávno, co Husovi hrozil upálením), jemuž všichni svěští i duchovní mají býti poddáni, má povinnost všechny nutit k dobrému. Proti interdiktu mluvil Hus častěji. Ukazoval v této i v jiných řečech na prvotní církev, která se pro odnětí statků a žalářování nebránila církevními tresty, nýbrž ještě horlivěji se modlila. Kostelní projevy doplňovala ulice, nacházející ve sporech příjemně, senzáční rozptýlení a předmět zábavy vyjadřovaný v pamphletech s antitesí: biskup — zajíc, kontra král — lev. Do služeb pouličního laciného popěvku se dal i Jeroným. Využil kteréhosi dne hojně návštěvy Betléma a zatím, co Hus kázal uvnitř, Jeroným z okna přibýtku betlémského kazatele pronesl štvavou řeč proti Zbyňkovi.

Vším právem poukazuje Sedlák v tomto stadiu církevně právní situace v Čechách na paralelu Jenštejn — Zbyněk. Vydán jsa královu hněvu, opuštěn velkou částí kléru a nemaje dostatečné opory ani u hlavy církve, nemohl Zbyněk jako kdysi Jenštejn pro svůj boj nikde nalézt opory. Méně vhodný i méně hodný Jan XXIII. usiloval získat pro svou obedienci krále Zíkmunda a k tomu nutně potřeboval Václava IV. Jak ho respektoval, ukazuje jeho poměr ke kardinálovi Collonovi, který dal Husa do klatby. Jan XXIII. zato kardinála zbavil úřadu.

V této bezvýchodné situaci se Zbyněk rozhodl pro vyjednávání.

Není známo, kdo byli prvními styčnými orgány mezi arcibiskupem, universitou a královskou radou. Jisto je, že 3. července 1411 se v síni minoritského kláštera u sv. Jakuba sešli rektor university Šimon z Tišnova, Tomáš z Lysé, Jan Hus, Jan Šindel, Štěpán z Pálče, Jan z Rejnštejna a Marek z Hradce, aby se usnesli řídit se ve všech sporných otázkách, naskytnuvších se mezi církví a králem, rozhodnutím korunní rady krále Václava IV. Tu tvořili kromě dvou diplomatů Zikmundových Rudolfa Saského a Stibora ze Stiboríc vládní preláti, což je jako v Jenštejnově případě pozoruhodné, V. Králík z Buřenic, vysehradský probošt, Konrád z Vechty, Sulek, laici Lacek z Kravař, Petr Zmrzlík a Mikuláš Bohatý. V arcibiskupově domě zvoleni prostředníci Adam z Nežetic, Zaviš ze Zap, Jan z Kolína, Zdeněk z Chrasti, Jan z Dubé a Jan Protiva. Rozhodnutí vydáno do tří dnů a znamenalo pro arcibiskupa-rytíře naprosto neúnosnou a nepřijatelnou kapitulaci. Zbyněk se králi ve všem podrobil a poprosil ho, aby napsal papeži, jak uzná za vhodné on sám a jeho rada. Pak napíše arcibiskup a sice podle rady a podle rozkazu králova, při čemž zvláště zdůrazní, že v Čechách neshledal bludů. Potom teprve král za účasti odborníků znovu podnikne pátrání a najde-li úchytky, podle rady odborné komise s eventuelními bludaři naloží. Na Zbyňkovu žádost má papež zrušit klatbu, také arcibiskup samozřejmě zruší interdiktu. Potom poprosí krále o navrácení zkonfiskovaných statků a propuštění uvězněných kněží.

Kapitulace žádala nemožné a zkrušila by každého ordináře. Tím spíše zásadového a přímého, třebaže těžce zkoušeného Zbyňka Zajíce z Hazmburka. On, který po stálém pokorném ustupování podával žaloby na šíření bludů a programové porušování disciplíny v kancelářích Řehořově, Alexandrově a Janově, měl nyní slavnostně prohlásit, že o žádné heresi v Čechách neví. Měl prosit o zrušení papežských censur, jež sám s takovou námahou a sebezáporem vymáhal. Měl psát, že královým přičiněním a přičiněním jeho rady se smířil s Husem, ač o smíru nebylo vůbec jednáno. Kdyby šlo o spravedlivý smír přijatelný rytířskému Zbyňkovi, poskytovavšímu v minulosti tolik příkladů dobré vůle a touhy po spolupráci, musil by Hus aspoň zavrhnout Wiclefovy spisy, vyslovit politování nad dlouhou sérií případů neposlušnosti a poskytnout Zbyňkovi satisfakci. Protože tedy návrh komise byl arcibiskupovi nepřijatelný, pokusil se, a to naposledy v osobním slyšení u krále, najít uspokojivé řešení. Na vyprošovanou audienci čekal marně pět neděl. Kromě jediné asi bezvýznamné návštěvy se nepodařilo Zbyňkovi ke králi se dostat a v klidu, přátelsky se s ním dohovřít. Také chování wikleřistů nedodávalo chuti ke kapitulaci.

Hus a jeho stoupenci s napětím pozorovali, jak se Zbyněk zachová. Když zjistili, že žádný list ke kurii stále nepíše, odhodlal se Hus napsat si jej sám. Docílil jeho schválení universitou, která jej opatřila 1. IX. 1411 svou pečeti. List, připomínající úvodem onen poslaný kdysi Wiclefem papeži Urbanovi, je dtlem značné diplomatické obratnosti. Co odmítal Zbyněk papeži psát jako odporující jeho svědomí, to široce rozvádí Hus. Jeho posluchači by se asi divili titulatuře vzdávané hlavě církve: „nejvyšší kněz“, „Jeho Svatost“, kterážto tituly okázale dříve ve svých kázáních zatracoval. Nelze se ubránit dojmu, že mu účel světil prostředky. Současně koncipuje list kardinálskému kolegiu. I v něm se staví do nejpříznivějšího světla. Původ sporu vykládá svým stanoviskem vůči Řehořově obedienci hájené Zbyňkem. Bojoval prý tehdy vlastně v zájmu kardinálů a v jejich intencích. Na to se má nyní, kdy prosí na kolenou o zproštění půhonu a kanonických trestů, pamatovat. Z nucené devotnosti vůči členům nejvyššího senátu církve se vycituje falešný, Husovi nepřislušný, cizí tón.

Nemožnost dohodnout se s králem a nové útoky proti sobě a církvi přesvědčily Zbyňka o marnosti dosažení jakéhokoli pro něho přijatelného řešení. Počátkem září snad v době, kdy se korunní rada odhodlala k tomu, aby povolala obě strany k dokončení jednání z 6. VII., odejel Zbyněk přes Litomyšl do Bratislavy. Snad po

úradě s jedním z nejlepších současných politiků, Janem Železným, zamítl zvláštním osobním listem z 5. IX. datovaným v Litomyšli návrhy korunní rady jako neslučitelné se svou ctí a oznámil, že vyhledá ochrany u krále Zikmunda. List nesený uctivým, přitom však nikoli servilním tónem jako předešlé listy Husovy, zrcadlil celou ukázněně mužnou povahu statečného arcipastýře. Jako stál kdysi věrně při Řehořovi XII., tak nyní setrvává na zásadním postoji, který ve sporu zaujal, i za cenu málo záviděníhodného exilu. Prokázal tím nad slunce jasněji svou nezištnost. Nelze ho tedy v žádném případě podezírat z toho, že by měl kdy strach, aby „nepřišel o arcibiskupství“. Zde je obětoval, bez rozpaků a bez bolesti. Říká však, a v tom je jeho nepřímá a tím účinnější obhajoba, proč tak musil učinit: „Nikdy v pěti nedělích nemohl jsem vyprositi, by mě Tvoje Milost ráčila kdy vyslyšeti... než moji protivníci mají vždy u Tvoji Mti slyšení, když jim jest kolí toho třeba“. Co mohl očekávat po dlouhodobém, systematickém, odvrátném působení wikleřistů proti církvi a proti své osobě, když i po promulgaci červencové úmluvy „kněží zjevně vedú a kažie bludy a porúhánie proti sväte církvi“. I někteří z „velkých prelátů“, znovu a znovu v Novotného díle slučovaných s arcibiskupem, stáli proti němu, jako pražský probošt Purkhart z Janovic. Protože se postavil proti Zbyňkovi ozbrojenou mocí, kterou ochotně podpořili někteří „z čeledi“ královské, okamžitě se zapomnělo na jeho pohoršlivý život. Oficiální historie ho ochotně absolvovala od „mnohoobročnictví, zevněškové formalistní ceremoničnosti atd.“. Nejen že se postupovalo proti církvi, ale arcibiskupa i osobně napadali. „Nynie listy šeredné a nepočestné na mě jsú bity a metány, kněžím požitky jsú staveny, vinice pobrány, v jich dvořích vse obilé vymláčeno, mnozí jsú z země vypověděni, protože jsú v poslušenství podle mne stáli“. To snad by bylo možno nějak urovnat, ale kardinální důvod vedoucí Zbyňka ke konečnému rozhodnutí spočívalo v tomto: „Kázala mi Vaše Mti psáti listy Otcí Svatému, že sú ti nezhrěšili, kteříž v interdiktú sú slúžili, kdybych to byl učinil, to by proti mé duši i proti mé cti bylo“. Nebylo mu oněch posledních pět neděl v Praze dobře, když viděl, že na něho „protivníci některých falešných klamův vznesli“ a král „na něho buřil a horlivě o to obsílal“. V dojemném odvolání na ideální poměry za Karla IV. připomíná Zbyněk jeho synu: „Tvoje Mti sama mi řekla, že mě ráčiz při duchovním řádu ostaviti, jakož jest za nebožce císaře, Otce Tvé Mti bylo, ze svrchu psaných kusův račiz viděti, jdelit mi tak, jakož za císaře šťastné paměti bylo...“

Tím, že Hus obětoval za své názory život, obětoval všechno, byl a je proto oslavován nekatolickým světem. Ve stínu hranice kostnické zaniká však nespravedlivě druhý pražský arcibiskup po Jenštejnovi, obětovavší pro své zásady vlastně také život. A jde o muže také bezúhonného, příslušníka starobylého českého rodu, milujícího krále, vlast, lid, jak dokazovaly jeho mimocírkevní i církevní zásahy na počátku jeho archiepiskopátu. Šlo o váženého člena regentské rady, k němuž mohl mít král i ostatní členové vládnoucí kamarily jakési ohledy. Svým zásadám obětoval Zbyněk vlastně i členy svého rodu vydané na pospas nepřijemným represáliím, jak dokázalo později husity zničené sídlo hazmburského augustiniánismu ve Sv. Dobrotivé a několikerě, ovšem bezúspěšné obléhání rodového hradu Klapí-Hazmburku. Ani tohoto rizika se nebál a nebáli se ho ani jeho bratři. Ve Zbyňkovi nepředpojatý pozorovatel opravdu ctí rytíře bez bázně a hany.

Nedočkav se na svůj projev odpovědi, odcestoval za králem Zikmundem do Uher. Král mu snad vyjel vstříc do Bratislavy. Na den sv. Václava r. 1411 pražský arcibiskup Zbyněk náhle zemřel, možná dříve než se mohl s králem setkat, situaci církve v Čechách a svou vlastní mu vyložit. Podle moderního bádání Zbyňkův odchod ke dvoru Zikmundovu vzbudil v Praze vážné znepokojení. Hus asi právě v den Zbyňkova úmrtí očekával, že bude dvorem obětován a že pceestuje do Říma k soudu. S cestou je smířen a připravuje se na ni, jak svědčí doklad daný mu 10. října rektorem Šimonem z Tišnova.

ThDr. Václav Bartůňek

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ (VÁNOČNÍ)

ŽALM 88. BOŽÍ PŘÍSLIBY DAVIDOVI A PONÍŽENÍ JEHO RODU

Žalm (hebr. 89.) je pravděpodobně z doby krále Roboama, syna a nástupce Salomounova. Království se rozpadlo na dvě části: egyptský faraó Sošenk dobyl Jeruzaléma a zpusťoval zemi. 3 Král 14; 1 Par 12. Někteří autoři se domnívají, že žalm je buď ze začátku babylónského zajetí, nebo z posledního roku judského království. Žalm překrásně vystihuje výchovné působení inspirovaných rádků o duchovní podstatě mesiášského království, které vyrůstá na zříceninách pozemské slávy Davidovy. Ta byla jenom předobrazem slávy Mesiášovy.

Rozdělení myšlenek:

- I. Boží velebnost.
 - a) Bůh dal Davidovi zaslíbení (2—5).
 - b) Bůh je vznešený a mocný, kdo se mu vyrovná (6—15)?
 - c) Je štěstí být jeho ctitelům (16—19).
 - II. Boží přísliby Davidovi.
 - a) Bůh si Davida vyvolil (20—26),
 - b) dal zaslíbení jemu a jeho potomkům (27—34),
 - c) a svůj příslib potvrdil přísahou (35—38).
 - III. Jak se tedy, Bože, naplní tvé sliby?
 - a) Bůh zanevřel na Davidův rod (39—42),
 - b) dal zvíťazit jeho nepřátelům (43—46),
 - c) „Pane, rozpomeň se!“ (47—52).
 - d) Verš, kterým končí třetí kniha žalmů (53).
- ★
1. *Maskil Ethana Ezrachovce.*
 - I. Boží velebnost
 2. *Chci neustále opěvovat Pánovu milost,
má ústa budou všem pokolením promlouvat
o tvé věrnosti.*
 3. *Prohlásils totiž:
„Milost je zajištěna na věky“,
učinils nebe zárukou své věrnosti,*
 4. *„uzavřel jsem smlouvu se svým vyvoleným,
přisahal jsem svému služebníkovi: Davidovi.*
 5. *Dám věčné trvání tvému rodu
a tvůj trůn zbuduji pro všechna pokolení!“*
 6. *Pane,
nebesa oslavují tvé divuplné činy
a sbor andělů tvou věrnost,*
 7. *vždyť kdo se z nebešťanů vyrovná Pánu,
kdo z andělů se může Pánu podobat?*
 8. *Úžasně vznešený je Bůh ve sboru nebeských duchů,
hrůzně vyniká nad všechny kolem sebe.*
 9. *Pane,
Bože nebeských vojsk,
kdo je jako ty?
Pane,
jsi mocný
a naprosto věrný!*
 10. *Ty ovládáš nezkrotné moře,
ty krotíš jeho vzduté vlny;*
 11. *Tys probodl a zašlápl Ráhaba,
mocnou paží rozprášils nepřátele;*
 12. *tvá jsou nebesa a tvá je i země,
tys dal základy světu
a všemu, co jej naplňuje;*
 13. *ty jsi stvořil sever i jih,
Tábor i Hermon radostně vědčí tvému jménu;*
 14. *tvá paže je silná,
tvá napřažená pravice je ruka pevná;*
 15. *tvůj trůn spočívá na spravedlivém uspořádání,
provází tě láska s věrností.*
 16. *Šťastní lid, který tě umí oslavovat,
takoví, Pane, se ubírají v jasu tvé tváře,*
 17. *neustává se radovat z tvého jména
a honosit se tvou spravedlností,*
 18. *protože ty dodáváš lesku jejich síle
a z tvé laskavosti roste náš vliv.*
 19. *Vždyť svůj štít máme od Pána*

*a svého krále,
od Boha Izraele!*

II. Boží přísliby Davidovi

20. *Svým vyvoleným jsi kdysi ve zjevení řekl:
„Korunoval jsem hrdinu,
z lidu jsem ho vybral
a povýšil.*
21. *Našel jsem Davida, svého služebníka,
posvětil jsem si ho svatým olejem,*
22. *aby má ruka byla při něm neustále,
aby ho má paže posilovala.*
23. *Nepřítel ho neoklame,
úskočný člověk ho nedostane do nesnázi,*
24. *budu před ním drtit jeho odpůrce,
budu bít ty, kdo na něho nevráží.*
25. *Budou ho provázet má láska i má věrnost,
v mém jménu poroste jeho moc,*
26. *jeho ruku napřáhnu nad moře,
jeho pravici nad řeky.*
27. *On mě bude vzývat:
„Ty jsi mi otcem,
můj Bože,
spásná skálo!“*
28. *Zato já mu dám práva prvorozených,
učiním ho nej přednějším z pozemských králů,*
29. *na věky mu zachovám svou milost,
má smlouva s ním nepřestane platit.*
30. *Jeho rodu dám věčné trvání
a jeho trůn zůstane,
pokud budou nebesa trvat.*
31. *Jestliže jeho děti opustí můj zákon
a nebudou jednat podle mých příkazů,*
32. *jestliže poruší má nařízení
a nebudou dbát mých rozkazů,*
33. *prutem ztrestám jejich hřích,
ranami biče jejich vinu,*
34. *jeho však nezbavím své lásky,
nezklamu ho v důvěře ve mne.*
35. *Nezruším svou smlouvu,
nezměním, co vyřkly mé rty,*
36. *na svou svatost jsem jednou přisahal,
jistotně nezklamu Davida,*
37. *jeho rod potrvá na věky
a jeho trůn budu mít na očích jako slunce,*
38. *jako měsíc, který tkví ustavičně
jako věrný svědek na obloze!“*
39. *III. Jak se tedy, Bože, naplní tvé sliby?
Ale tys ho odmítl
a zavrhl.
Hluboce zanevřels na svého pomazaného,
pohrdl jsi smlouvou svého služebníka,
jeho korunu zneuctils blátem,
jeho pobořils všechny jeho hradby,
jeho tvrze proměnils v rozvaliny.*
40. *Každý, kdo šel kolem, ho okrádal,
svým sousedům zůstal na smích.*
41. *★*
42. *Dals vyšinout se moci jeho nepřítel,
kde kterého jeho protivníka naplnils radostí,
otupils břitkost jeho meče,
v boji mu nepomohls.*
43. *Nechals vyblednout jeho slávu,
jeho trůn povalils na zemi,*
44. *ukrátils mu dny mladistvé svěžesti,
zahrnuls ho hanbou.*
45. *★*
46. *Pane,
jak dlouho se budeš vytrvale skrývat?
bude tvůj hněv hořet jako oheň?*
47. *Uvaž,
jak krátký mám život,
jak pomíjivě stvořils všechny lidi.*
48. *Žije někdo, kdo by se nedočkal smrti
a svou duši uchránil dosahu podsvětí?*
49. *Pane,
kam se poděla tvá pradávna milost,
kterou ses věrně zapřísáhl Davidovi?*

51. *Pane, rozpomeň se, jak jsou tupeni tvoji sluhové, nosím v klíně všechna nepřátelství národů,*
52. *kterými tě, Pane, popouzejí tvoji odpůrci, a tupí jednání pomazaného!*
☆
53. *Buď Pán veleben na věky! Staň se, staň!*
☆

- 3—5. „na věky zajištěna...“ — Boží zaslíbení prorokem Nátanem — 2 Sam 7, 8—16.
5. „tvůj trůn zbuduj“ — srv. Luk. 1, 32.
11. „Ráháb“ — příšera značící pýchu a odboj. Jiní autoři zde vidí Egypt, srv. Ž 86, 4.
18. „náš vliv“ — doslova: roh.

24. „moře — řeky“ — moře Středozemní — povodí Eufratu, někdejší hranice Davidovy a Šalomounovy říše. Zde se vztahuje na nesmírnost říše Mesiášovy.
27. „ty jsi mi otcem“ — vyloženě mesiášská část žalmu, srv. 2 Sam 7, 14.
38. „tys ho odmítl“ — Davida v jeho potomstvu.
42. „kdo šel kolem“ — srv. Ž 72. o zpusťované vinici.
46. „ukrátils mu dny“ — nikoli Davidovi, ale jeho dynastii.
48. „krátký mám život“ — žalmista se chce dožít mesiášských dob.
51. „nosím v klíně“ — srv. Ž 78, 12: ve vyhrnutých šatech nosívali kořist z vítězného boje, nyní tam nese hanbu.
52. „pomazaného“ — z rodu Davidova.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami *Josef Kuntcký*.

Kněžská meditace

ZAJISTĚ KAŽDÝ Z NÁS jsme dostali na sklonku starého roku k začátku nového upřímné přání štěstí, zdraví a radosti, pokoje a míru. Zdravý, šťastný, pokojný a mírumilovný má být život kněze. Proto také již svatý apoštol Pavel píše svým spolupracovníkům v apoštolátě a všem křesťanům v Efesu: „Mluvte k sobě navzájem slovy žalmů, chvalozpěvů a duchovních písní! Ve svém srdci zpívejte Pánu a velebte ho, děkujíc vždy za všechno Bohu Otci ve jménu Pána našeho Ježíše Krista.“ Ef 5, 19, 20. Ke Kolosanům píše: „Slovo Kristovo přebývej ve vás hojně, abyste se ve vši moudrosti navzájem poučovali a povzbuzovali žalmi, chvalozpěvy a duchovními písněmi, v milosti je zpívající ve svém srdci.“ Kol. 3, 16.

ŽIVOT KNĚZE má být a zníti jako píseň krásná a milá. Život kněze má být jako harmonie, jako soulad všech libivých tónů této písně milé. Vždyť od Božího rána do pozdního večera recitujeme žalmy a hymny a vzdáváme své díky Bohu ve spojení: in unione illius divinae intentionis, qua Christus Deo laudes persolvebat, V antiofnách k introitu, ad offertorium, ad communionem, v prefaci in psalmis, hymnis et canticis sancti Mše svaté a po celý den stále znovu Officii oslavujeme Boha a svoláváme milost na člověka. Jestliže se kněz modlí svůj breviář a Mši svatou vroucně slouží, musí být jeho duše již od samého počátku dne naplněna radostí a veselou myslí! Pro takového sluhu Páně je Bůh skutečně Deus laeti-

HYMNIS ET CANTICIS CANTANTES ET PSALLENTE

ficans. Af přijde cokoliv, v jeho srdci stále zní radost, kterou vleává Bůh do jeho duše. Jakou radostí je naplněn kněz při myšlence, že má zvláštní poslání být mužem modlitby. A to nejen nějaké intimní, soukromé modlitby, která by se týkala jen jeho a vycházela jen z něho, nýbrž modlitby oficiální a společné, která se odnáší ke cti a slávě Boží a ke spáse celého lidského pokolení. Toto poslání dává knězi, kdykoli se modlí žalmy, hymny a kantika breviáře, velikou moc a mocné právo. Moc nad Bohem, který neodpírá prosbám svého Syna a hlasu své Církve... Jako muž Boží klaní se Bohu, děkuje Bohu jménem celého světa člověka; jménem lidí, kteří věří, a též se Bohu klaní, jménem lidí, kteří nevěří, ano i těch, kteří se zdráhají Bohu se klanět a Bohu děkovati. Avšak ve své nepřetržitě modlitbě a oslavě Boha Tvořitele, Spasitele a Posvětitel je si vyslanec Boží též vědom, že se modlí, že se klaní, že volá Boha o pomoc a za odpuštění místo nich a za ně. Proto není zbožná recitace svatého oficia prázdný formalismus, neužitečný a přežitý, nýbrž stavovská krásná povinnost, jedna z nejdůležitějších kněžských ctností, důležitý akt společenský, vynikající služba ve světě člověka. Tento společenský úkon má dalekosáhlý význam, neboť sv.

oficium se modlící kněz chce svěť, ve kterém člověk žije, osvětit a spasit. Toto přesvědčení o této skutečnosti naplňuje srdce kněze radostí a štěstím.

NIC NÁS NEMŮŽE TAK ROZRADOSTNIT, nic nemůže přinést do našeho srdce tolik štěstí, spokojenosti, pokoje a míru jako skutečnost, že přispíváme a přispíváme svou apoštolickou činností a svými apoštolickými modlitbami k štěstí, spokojenosti, pokoji a míru člověka v hojně míře.

ABY NAŠE KNĚŽSKÁ DUŠE byla vždy radostiplná, aby náš život zněl jako píseň krásná a milá, proto chceme v tomto roce své meditace soustředít kol myšlenek velebných písní Pisma svatého Nového Zákona. Tři cantica radostná a milá, jsou obsažena v Písmě svatém zákona nového. Každý den je vyzpívá kněz ve svém breviáři: canticum Zachariae; Benedictus, canticum Beatae Virginis Mariae; Magnificat, a canticum Simeonis: Nunc dimittis servum Tuum, Domine... Hudba a zpěv a poezie jsou jednou z nejkrásnějších ideí Božských. Jsou odleskem, odrazem, kapkou z moře Boží blaženosti. Také pro hudbu, pro svět akordů a harmonického souzvuku a souladu tónů a jemné milé poezie třeba hledati typ, příčinu, a nezměnitelnou normu v Bohu, který je již od věčnosti v sobě choval. Kéž padají z každé naší měsíční meditace de canticis Novi Testamenti kapky radosti a štěstí, pokoje a míru z moře Boží blaženosti do našeho srdce...

ThDr. Karel Sahan

VE ZKRATCE O CHOROBÁCH KNĚŽSKÉHO POVOLÁNÍ

(Odpovědi k různým dotazům.)

V našem pojednání budeme čtenáře informovat o chorobách, které se relativně často vyskytují v kněžském povolání. Skoro bychom je mohli označit i za „choroby kněžského povolání.“ V celku můžeme kněžskou nemocnost přirovnat s nemocností lékařů. Jako lékaři tak i kněží jsou především vystaveni různým infekčním chorobám. Podobně zase jako lékař musí také kněz dbát, aby mu lidé ve styku s ním (ve zpovědnici) nedýchali přímo do obličeje. Nejčastěji totiž příslušníci obou uvedených povolání mají co dělat s chřipkou nebo s katary horních cest dýchacích. Chřipky (influenza) nesmíme brát na lehkou váhu. Dnes ji považujeme za závažné onemocnění,

poněvadž bývají u ní četné komplikace a někdy i s nebezpečnými následky. Těžší komplikace se obvykle dostávají u přečizené chřipky. V posledních letech byly u nás sice jen lehčí epidemie chřipky, ale přece zůstává v lidské paměti vzpomínka na onen strašný „mor“, který postihl celý svět v roce 1918 svou prudkostí a svými ztrátami, které byly mnohem strašnější než všechny oběti první světové války.

Z ostatních infekčních onemocnění přichází nyní v úvalu poliomyelitis (dětská obrna). I když v budoucnosti bude mladší generace kněží před touto chorobou chráněna vlastním proočkováním — nyní se tato choroba

u nás pod vlivem očkování proti ní vůbec nevyskytuje. Rovněž z ostatních inf. chorob jednou prodělané spalničky (morbilli) zanechávají imunitu na celý život — a v dospělém věku jsou velmi vzácné — kdežto jinými infekčními chorobami — hlavně je to spála (scarlatina) může se onemocnět i v dospělém věku, ale v éře vlády antibiotik není již tak obávanou chorobou jako dříve. Také angínu nepovažujeme za mírné onemocnění a nebagatelisujeme je. I obyčejnou angínu dnes léčíme energicky vysokými dávkami antibiotik, abychom zamezili následkům, které někdy tato obyčejná angína zanechává. Nejnebezpečnější komplikací nedostatečně léčené angíny je reumatická horečka, která buď napadá klouby, nebo srdeční sval a chlopně srdeční nebo i ledviny. Jako další infekční choroba jmenujeme ještě typhus abdominalis. Vzhledem ke zlepšené hygienické situaci u nás a zvýšené hygienické kontrole při výrobě potravin je také výskyt břišního tyfu značně omezen. Občas se sice vyskytne, a to ve zcela malých epidemiích. Zato však infekční zánět jater (hepatitis epid.) je častější; a tvrdí se o něm, že je to choroba „nečistých rukou“. U této choroby hlavně pak v rekonvalescenci vzniká otázka, kdy je možno knězi dovolit celebraci mše sv. s ohledem na používanou Species (vinum), poněvadž je v ní obsažen alkohol, který jako takový je jaterním jedem, a mohl by tak těžce poškodit játra kněze. Pravidlem by mělo být, že se nedá dříve dovolení k celebraci, než po třech opakovaných zkouškách jaterních testů, kdy jsou hodnoty zcela normální, ale přesto je doporučitelné množství vína k celebraci v takovém množství, jak je dovoleno pro kněze-řidiče motového vozidla, který musí binovat event. trinovat a současně musí na místa, kde celebruje použít vlastního vozidla, jež sám řídí. Množství bylo určeno na 0,3 decilitru vína pro jednu mši svatou.

☆

I když na prvním místě mezi chorobami dýchacích orgánů bychom se měli zmínit o tuberkulóze plic, zjišťujeme, že i tato choroba vlivem očkování, klidové léčby — sanatorní léčby, léčby antituberkulíny a také počtem onemocnění se podstatně snižuje. Také i poklesla jako příčina smrti u všech obyvatel naší země. Ale bohužel zato nastoupila na její místo jako příčina smrti rakovina plic, kterémužto místu jí dopomohlo nadměrné kouření našich spoluobčanů.

Chronické katary hrtanu (laryngitis) snadno vznikají jako následek nadměrné námahy hlasových vazů (kaza-

telská činnost). Někdy se také těžkou laryngitidou zpočátku projevuje i tbc onemocnění laryngu, ale i tato choroba dnes vlivem antibiotik (streptomycinu) je vyléčitelná; i když dříve byla její prognosa infaustní. Katary dýchacích cest (tracheitis et bronchitis) je nutno posuzovat ze stejných hledisek. Když není dosaženo léčebného úspěchu šetrným hlasu, inhalacemi doma a jinou medikamentosní léčbou, potom je doporučitelná léčba v lázních (Luhačovice, Mariánské Lázně).

Asthma bronchiale a emphysem často spolu tvoří circulus vitiosus. Někdy asthma začíná již v mladých letech jako alergické onemocnění, ve spojení s rýmou (rhinitis aestiva seu vasomotorica). Emphysemem trpí od 50 roků většina kněží, když mnoho káží nebo musí chodit do schodů nebo po strmých horských cestách. Podobně i starší lékaři trpí touto chorobou. Jako následek emphysemu a chronické bronchitidy je tvoreni bronchiektasií, což znamená, že se rozšiřují nejmenší bronchiální větévky a v nich se shromažďuje hlen. Infikuje-li se hlen smíšenou infekcí se tvůrci hnisu, může dojít k plicnímu abscesu event. gangreně plic, při níž je zvláště významné zapáchající sputum.

Mezi choroby pohrudnice počítáme jednak suchý zánět pchrudnice (pleuritis sicca) nebo pohrudniční zánět spojený s výpotkem (pleuritis exsudativa), který bývá někdy spojen i s možností vytvoření se specifického tuberkulózního zánětu.

☆

Onemocnění srdečních chlopní bývá příčinou srdečních vad (vitia cordis). Neboť rozlišujeme srdeční vady od narození od získaných, většinou to bývá následek různých infekčních nemocí, jako je angína, spála, kloubní reumatismus. Jak vrožené tak i získané srdeční vady jsou u nás díky zvýšené zdravotní péči většinou závčas rozpoznány a také i energicky léčeny — interně i chirurgicky (operaci srdce), takže v mladší kněžské generaci se nebudou vyskytovat, kdežto u starší kněžské generace musíme počítat se srdečními chorobami a proto rozlišujeme, zda je srdeční vitium kompenzováno nebo ne. Dekompence srdeční vady se manifestuje městnavou bronchitidou, zvětšením jater, tvorbou tekutin v pohrudničním prostoru a v břichu (ascites) a na končetinách (oedemy). Dekompence srdce znamená vždy těžký stav, který činí nemocného neschopným výkonu povolání, ukládá nemocného na lůžko, eventuálně se musí nemocný léčit v nemocnici.

ŠŤASTNÉ STÁŘÍ

Už jsem uviděl Abraháma, proto si troufám psát o stáří, neboť o závěru lidského života jsem mnoho přemýšlel. Denní praxe nás přesvědčuje, že se lidé stáří bojí, proto všemožně usilují o to, aby jeho příznaky oddálili co nejvíce a hledí zaretušovat přibývající desetiletí všemožnými prostředky, jak kosmetickými, tak i módními i plastikami.

To všechno je lidské, jiná je však otázka, zda je to — také křesťansky správné?

Četl jsem o vynikajícím katolickém státníkovi již zesnulém, jenž na otázku novináře, jaký má plán do budoucna, odpověděl: „Až poznám, že mne vlast už nebude potřebovat, odejdu včas do ústraní. Nikdy jsem se nepovažoval za nenahraditelného. V soukromí bych si chtěl pročíst Summu sv. Tomáše Aquinského; k tomu jsem neměl nikdy dosti času. Mám jedinou ctižádost: duchovně dozrát, růst a modlitbou vyprošovat Boží požehnání pro mou vlast. Ovšem musím také odprošovat a činit zadostiučinění za chyby, omyly, kterých jsem se jistě často dopustil. Odpovědnost státníků před soudem Božím bude nesmírně veliká, že se jí přímo hrozím.“

Křesťanovo stáří ve své plnosti by mělo být vrcholnou fází pozemského života. Stáří by mělo přinést ovoce naší sebevýchovy: ucelenou osobnost, všestranně vyrovnanou, ukázněnou rozvážnost v jednání, zděděné povahové vlastnosti, zušlechtněné by měly jasně zářit laskavostí ke všem. Přirozené, ješitné sobectví by mělo ustoupit lásce, která více rozdává než přijímá... Ochabující přirozené síly biologické by měly být vyvažovány rostoucími nadpřiro-

zenými silami duchovními; čím více tělo zakrňuje, tím více by měl duch růst. Žel mnoho lidí zakrňuje duchem dříve než tělem.

Stáří často naříká: Kdybych neměl ten nedeň, mohl bych ještě udělat kus práce. Jistě, že práce může být velmi užitečnou i u člověka pokročilého věku, ale neměl by se křesťan zamyslet, zda nemoc ve stáří není snad mementem shůry? Nemluví to ke mně sám Bůh? Neříká snad: Tolik desítek let jsi pracoval jen pro věci hmotné, ale na duši jsi často zapomínal.

Dnes se nemusíš bát, že bídně zajdeš hladem na ulici. Mé učení lásky k bližnímu zapudilo pohanské časy, kdy se staří shazovali se skal, kdy se říkalo: dědeček s babičkou nám ujdají chlebiček... Proto využij i nemoci a utrpení a přines obět pokání a smíru!

Dlouhý, požehnaný věk je velikým darem Božím! Neboť Hospodin rozmnoží dny tvoje, přidá mnoho k létům života tvého (Přisl. 9, 11). Bázeň Páně obveseluje srdce, dává veselí, radost a dlouhověkost (Sir. 1, 12). Člověk je však tvor nevděčný, ani ho nenapadne děkovat Pánu Bohu za šťastně prožité dětství, mládí nebo mužný věk. Kdežpak by potom děkoval za stáří!

Člověk je schopen ještě se pro příznaky stáří na Pána Boha zlobit, horšit...

Božena Němcová nám ve své překrásné „Babičce“ mistrně zachytila upraveně křesťanské stáří. Literární znalci většinou označují „Babičku“ jako vysněnou idylu nebo zidealizovanou postavu staré ženy. Jakápak idyla? Což babička neměla starosti všedního dne? Její okolí snad bylo bez utrpení? A její unoučkové byli andělé? Babiččin život je docela všední realita, ovšem — pro-

Nyní v popředí zájmů bývají srdeční onemocnění, která postihují myokard (svalovinu srdeční) a vyznačují se poruchami v prokrvení srdeční svaloviny. Příčinou tohoto zjevu je nedostatečnost koronárních cév. Při koronární trombose dochází ke tvorbě více méně rozsáhlých infarktů. Záleží potom na rozsahu a uložení infarktu, zda náhla smrt usmrtí nemocného ihned nebo zda se infarkt resorbuje a vyhojí jizvou. V posledních letech srdečních infarktů přibývá a jako příčina tohoto jevu se uvádí chvat moderního života za současného vytváření vhodného terénu, jež si nemocný činí sám nadměrným kouřením a pitím černé kávy.

Příčina onemocnění srdečnice a cév je v primárním ukládání cholesterolu ve stěně cév (atheromatosa), na které potom následuje sekundární ukládání vápna (arteriosclerosa). Důsledkem toho je zvýšená lomivost zvláště drobných cévek — kapilár mozkových, kdy potom dochází k výstupu krve, krvácení z nich — speciálně v mozku (apoplexia cerebri). Od rozsahu a příslušného místa v mozku závisí, zda se dostaví náhla smrt, anebo zda dojde k resorbci, po níž často zůstávají ochrnutí. Péče o apoplektiky je mimořádně těžká, zvláště když ochrnutí končetin je spojeno s poruchou svalů, uzavírajících konečník nebo močový měchýř, neboť incontinentia alvi et urinae činí péči o ně zvláště obtížnou.

Z nemocí cév se musíme zmínit o chorobách žil, speciálně žil na dolních končetinách, kde se vytváří komplex příznaků, jimiž jsou varices, thrombophlebitis a ulcus cruris (běrcový vřed). Při zánětu žil dochází ke tvoření thrombů a jestliže se podaří krvi zanésti takovýto thrombus do plicní arterie, tak může v ní vyvolat její uzávěr (embolii). Také embolie vedle apoplexie a anginy pectoris respektive srdečního infarktu je nejčastější příčinou náhlé smrti.

☆

Z nemocí výměny látek a zažívání je nutno jmenovat na prvním místě cukrovku (diabetes mellitus), která spočívá na insuficienci vymešování látky — insulinu, která se tvoří v pankreatu (slinivce břišní). Tato choroba postihuje také i centrální nervový systém, především mezi-mozek a u nemocného vzniká nesnášenlivost (intolerance) vůči uhlohydrátům v potravě. Nemoc také častěji postihuje muže pokročilého věku, kteří vedou úporný život, plný práce a námahy zvláště duševní.

dehnuta duchem lásky Boží... V naší literatuře bývá podobně označován Baarův Jan Cimbura za hrdinu choďské idyly. Závěr Cimburova těžkého života vyznívá křesťansky správně.

Z hlediska lékařského je stáří nemoc. Kdyby se člověk vyhnul všem nemocem, nakonec se neubrání kornatění cév. Je to přirozené opotřebování, odumírání jemných cév v celém těle, ovšem také a především v hlavě. Po celý život nám nepřijde na mysl, že náš mozek má vlastně veliký výkon, který se věkem snižuje. Přibližně v sedmdesátí letech každý člověk poznává, že mu paměť v některém úseku už neslouží jako za mlada.

Dochází k lokálním poruchám, někdy málo pozorovatelným, neškodným. Jindy jde o patologický, chorobný zjev, ukaz jako nelogická řeč, pomatení. Ale ten střed mezi krajními případy je nejhorší. Starý člověk mluví ještě logicky, jeho mínění zní pravděpodobně, ale není objektivní, často je falešné. Ovšem nepřesvědčíte ho nijak, že se mýlí... Některá babička dovede tak falešně očernit, pomluvit synovu ženu, že je to až k nevíře. Nebo dědeček si posteskně příteli, že ho dcery ve stáří opustily. A skutečnost je právě opačná. Takový stařec už není oápaný za své činy, podobně jako nevyvinuté dítě. Výstižně se tedy říká, že člověk je dvakrát dítětem.

Někde jsem četl, že král zvířat, lev, když cítí konec svého života, zaleze do úkrytu, jako by se styděl přiznat svému okolí, že ho síly opouštějí. Možná, že podobný instinkt má v sobě i král tvorstva, člověk. Ať je tomu jakkoliv, jisté je, že ubývající síly tělesné působí na člověka depresivně a vyvolávají přehlušující snahu vše překonat, třeba násilím, často i nemoudře. Je tu nějaké

Z onemocnění zažívacích orgánů především uvádíme žaludeční katar (gastritis) a vředovou chorobu. Vředová choroba se projevuje ve dvou formách a to jednak se silnou sekrecí žaludečních šťáv (hyperaciditas) nebo se sníženou produkcí (hypaciditas až anaciditas). Při hyperaciditě se dostavuje často „pálení žáhy“ (pyrosis), jež bývá někdy následováno žaludečními křečemi (spasmy). Nehojící se žaludeční vřed je vždy podezřelý z carcinomatosního bujení, kde včasná operace prodlužuje život nemocného. Vředová choroba může být také pokládána za kněžskou chorobu z povolání, která také vzniká z úchvatného života při nedostatečném odpočinku a spánku.

Mezi infekčními chorobami střevního traktu připomínáme znovu: typhus abdominalis, paratyphus, enteritis. Jestliže je na farním dvoře zdravotně závažná studna, do níž vnikají splašky ze záchodu, je pravděpodobnost onemocnění infekčními chorobami na bíle dni. Proto bakteriologické vyšetření vody zvláště při nástupu na nové pbsobitě je doporučitelné, i když snad předchůdce závažnou vodou neonemocněl, ale jeho nástupce onemocnět může. Opatrnost je v tomto ohledu každému nutná.

Sedavý způsob života vyvolává nejčastěji chronickou zácpu, která se projevuje ve dvou formách. Jednak jako spastická zácpa, kdy dochází ke kruhovitému sevření hladké muskulatury stěny střevní, a v druhém případě je příčinou zácpy ochablost stěny střevní (atonie). Léčení je v obou případech rozličné. Odmítáme zásadně nadužívání projímadel, jak se často děje. Jako prapříčinu zácpy — podle nejmodernějších názorů na tuto chorobu — považujeme nedostatečné přijímání tekutin včetně obyčejné pramenité vody, která je u zácpy tím nejlevnějším léčivým prostředkem.

Ve vyšším věku se u některých kněží vyskytuje chronický zánět tlustého střeva a konečníku. (Colitis chronica). Jako nepříjemný příznak u této choroby je tlak stolice (tenesmus), který nemocného zcela nečekaně a s tak neodolatelnou silou překvapí, takže stolice spontánně odchází, když se nemůže na místě vyhovět. Nyní při terapii colitidy se doporučuje, v dietě hojnost jogurtů a popíjení acidofilního mléka, které se prodává v mléčných jídelnách některých našich měst.

(Pokračování)

MUDr. Vlastimil Nikodém

podvědomé potlačování strachu před smrtí. Starý člověk si někdy přizná všechno, jenom ne stáří.

Vyrovnání psychických rozporů může nastat jedině hlubším duchovním životem.

Dosti často se setkáváme s pedagogickým nedostatkem rodičů: že se totiž chovají k dospělým dětem stále, jako by byly v útlém dětství. Vyžadují od nich stále naprostou poslušnost, i když si už založily vlastní rodinu. Katolická morálka stanoví dospělým dětem povinnou úctu, ne však poslušnost. A v tomto bodu dochází často k nepříjemným nesrovnalostem, roztržkám v rodinách. Znám případ, kdy matka ve společné domácnosti poroučí padesátileté dceři, jako by to bylo patnáctileté děvčátko, a nepřipustí její samostatnost k iniciativnímu jednání. Ubíjí tak její osobnost a to je vážné prohřešení!

Znám však také moudrou babičku, žijící ve společné domácnosti, a ta říká: „Já našim mladým zásadně nikdy neradím. Když jsou to maličkosti, ve kterých chybují, pak to nestojí za řeč. Když jde o vážné věci, s nimiž nesouhlasím, jdu a modlím se o dary moudrosti pro naši rodinu. Nakonec to vždy dobře dopadlo, mladí sami uznali svůj omyl...“

Ušlechtilý sedmdesátiletý kněz napsal o sobě: „Musím ještě využít času, který mi Bůh dopřeje, abych se co nejlépe modlil za své bývalé žáky a lidi, s nimiž jsem se v životě setkal. Snad má nedokonalost nebo opomenutí mohlo někomu způsobit škodu na duši. Snad některý žák mou vinou ztratil víru. Jak to zodpovím před Božím soudem?“ Tak zní vyznání řádného kněze ctnostného života.

P. František Staněk

P. JAN SOUKOP

Byl synem zchudlého třebíčského soukeníka. Otec jeho pocházel z Plzeňska. Jako tovaryšský vandrovník dostal se přes Tábořsko a Jihlavsko na Moravu. V Třebíči se narodil jeho syn Jan 10. května 1826. Jan prožil dětství ve Lhotě u Jimramova v chudém kraji Žďárských vrchů u strýčka P. Jana Pleskače a od r. 1834 v Olešnici, kde se stal P. Pleskač farářem. Tam se ujal osmiletého ministranta vlastenecký kaplan Adam Růžička a připravil chlapce na studii do piaristického gymnasia v Moravské Třebové. Tam z něho udělali profesori Němce. I svým rodičům do Třebíče psával dopisy v německé řeči, ačkoliv oni německy nerozuměli. Pokáral ho za to v bohosloví jeho vlastenecký profesor František Sušil a upozornil jej na to, že je původu Čech a že v Brně při přijímací zkoušce do německého gymnasia z němčiny propadl, a má-li být dobrým pastýřem svého lidu, pak musí znát jeho jazyk. Proto se Soukop začal učit češtině. Byl mu v tom nápomocen sám Sušil, který studentovi půjčoval české knihy a časopisy.

Kněžské svěcení přijal v Brně r. 1849. Jako kooperátor působil necelé dva měsíce v Letovicích a 13 roků na poutním mariánském místě ve Sloupu u Mäcochy. V letech 1862—1865 by farářem v nedalekém Lipovci pod Kojálem a v letech 1865—1892 v Doubravici nad Svítovou. Tam také 26. března 1892 nečekaně zemřel, stár 65 roků. Vypovědělo mu srdce. Měl je moc citlivé a nesneslo příliš mnoho útrap a lidského nevděku. Jeho vzorný kněžský život a záslužnou vlasteneckou práci ocenil v den smutného Soukopova pohřbu v Doubravici jeho bývalý kaplan Jan Jaša a prozradil, že Soukopovým přáním bylo odpočívát po smrti u nich, ale srdcem být na Velehradě. Proto také jeho tělesné pozůstatky byly ze hřbitova doubravického převezeny na Velehrad a zde u Cyrilly pohřbeny 15. května 1927.

První Soukopovy literární práce byly drobné povídky, příležitostné básně a pohřební písně. Sloupský farář Alois Wolf, znamenitý hudebník, skládal k jeho textu nápěvy. Ještě za mého působení v Krásensku před 20 lety zpívaly se Soukopovy pohřební písně na Dražanské vysočině.

Četné další práce obsahu náboženského, poučného i zábavního uveřejňoval Soukop v kalendáři cyrilometodějském „Moravan“, v časopisech „Hlas“, „Blahověst“, „Obzor“, „Moravské noviny“, „Zora“, „Škola a život“, „Sborník“, „Národní listy“, a jinde. V „Hlasu“ a v „Moravské Orlici“ otiskoval články hospodářské, jimiž poučoval venkovský lid, jak má i v chudém kraji účelně hospodařit. Také sbíral mezi lidem pohádky a pověsti. Většina z nich však zůstala v rukopise.

Dobrou pověst v literárním světě si získal Soukop svými zdařilými *překlady*. Z francouzštiny překládal básně od Lamartinea, Chéniera, z němčiny Schillera a z polštiny Jana Kochanovského, Lénartowicze, Zaleského, Wasilewského, Goszynského, Kozmiana, Vincence Pola aj. Překlady byly uveřejněny v „Koledě“ a ve „Vesně“. Největšího uznání došel jeho pěkný překlad Kazimíra Brodzinského „Věslav“, vydaný též samostatně.

R. 1873 vyšel v „Dědictví sv. Cyrila a Metoděje“ Soukopův „Výlet do Solnohradu“ a r. 1878 ke slavnostem Karla IV. „Kantáta“, kterou zhudebnil P. Křížkovský.

Když r. 1886 nařídil olomoucký arcibiskup Bedřich Fürstenberk vydat nový kancionál, byl P. Soukop požádán o pomoc a spolupráci. Přepřacoval několik písní, jako vánoční „Ježíška přivítejme“, „Chtíc, aby spal“, mariánskou sekvenci „Stabat mater“, božítělovou „Lauda Sion“ a dušičkovou „Dies irae“. Též přepřacoval text některých církevních hymnů (Victimae Paschali, Veni Sancte aj.).

Na nápěv „Chválu vzdejme, ó křesťané“ složil píseň ke cti Panny Marie Sloupské „Zaplesejte poutníčkové“, na nápěv cyrilometodějský „Usedla si holubice čistá“, píseň ke cti Panny Marie Hostýnské. Jako vlastenecký kněz napsal řadu písní k českým patronům. K bl. Janu Sarkandrovi „Pějme píseň libeznou“, k sv. Klementovi „Pějme z hloubi srdce“, k sv. Janu Nepomuckému „Pro-

budily se již zpěvné háje“, a mešní píseň svatováclavskou „Kdo to s utěšenou tváří“.

Svámi duchovními písněmi, vlasteneckými básněmi, překlady i prózou zajistil si Soukop čestné místo mezi českými spisovateli té doby.

Nejvíce rozšířeny a nejvíce oblíbeny jsou dodnes jeho poutní písně *velehradské*. Vane z nich duch zbožnosti i vlasteneckého zánícení. Těchto písní si vážil Soukop nejvíce, protože vnikly v nejširší vrstvy našeho lidu a vpravdě znárodněly. Jímí se udržoval vlastenecký duch zvláště ve farnostech národnostně smíšených, a cyrilometodějské poutě na Velehradě by nebyly bez nich tolik přitahovaly poutníky a povzbuzovaly lid ve víře a lásce k vlasti.

Na přivítanou cyrilometodějských poutníků složil Soukop velehradskou „Ejhle, svatý Velehrad už září“, a na rozloučenou s Velehradem „Dítka, na odchod se strojme!“ (První zhudebnil P. Křížkovský, druhou dr. Jos. Chmelíček). Soukop je též autorem nejoblíbenější písně cyrilometodějské „Ejhle, oltář Hospodinův září“, kterou zpíváme dodnes v zemích českých i na Slovensku. I při této své skvělé skladbě se děлил o vavřín se svým spoluzákem P. Křížkovským, jenž k ní složil nápěv. Od Soukopa pochází též text písně cyrilské „Přístup, Moravěnkó, přístup blíže!“

K tisíciletému příchodu sv. apoštolů na Moravu napsal Soukop mnoho básní, chvalo zpěv cyrilometodějský „Vzhůru, národe můj!“ (nápěv od Martinovského), hymnu Bratrstva sv. Cyrila a Metoděje „Vzhůru, bratři katolíci“, krásnou vlasteneckou píseň „Přesvatý rok již se s nebe snížil“ (nápěv od Křížkovského). K jeho „Sboru k tisíciletému jubileu cyrilometodějskému“ komponoval hudbu vlastenecký kaplan ve Štýrsku dr. Jos. Chmelíček. K oslavě sv. apoštolů uvil kytičku básní a písní a vydal tiskem v Praze r. 1863 pod názvem „*Velehradky*“ a zapálil jimi svaté nadšení a lásku k Velehradu. Slavnostní spisek „*Kytka velehradská*“ (r. 1863) je praktický průvodce pro velehradské poutníky. Výtěžek písní a básní věnoval Soukop zpustlé basilice velehradské.

K oslavě roku cyrilometodějského 1863 dal Soukop vyšetět kolem mariánského kostela v Lipovci slovanské lípy a pro svůj farní kostel dal malovat brněnskému malíři Zelenému velký obraz sv. Cyrila a Metoděje. Svěcení tohoto obrazu v Lipovci bylo slavnou národní a cyrilometodějskou poutí širokého kraje Dražanska a Sloupska.

Soukop také založil v Lipovci cyrilometodějskou knihovnu a čítárnu a všechny své příjmy věnoval na české knihy a časopisy. Velikou bolest pocítoval, když u mnohých farníků viděl nepochopení. Mnoho jich však získal a přivedl pěšky na pouť na Velehrad.

Se stejným nadšením pracoval P. Soukop pro cyrilometodějský Velehrad i v jubilejním roce 1885. Pravdu měl velehradský farář Jan Vychodil, když 1. ledna 1885 na akademii, pořádané na Velehradě ke cti Soukopově, prohlásil: „Nebýt našeho velehradského pěvce, nebyl by ani náš Velehrad tak slavný a krásný. Celý národ zpívá jeho písně. On přispěl nejvíce k jubilejním oslavám cyrilometodějským v letech 1863, 1869 a 1885.“ A pražský ctitel cyrilometodějský, kanovník Beneš Method Kulda volá za ním z Vyšehradu na Velehrad:

*„Tebou oslaven je Velehrad,
národ pje písně Tvoje rád.
Metoda i bratra Cyrila
zpěvy Tvými cti vlast ožilá!“*

Lid snadno zapomíná. Časem zarůstají i hroby velíků. Ale na Soukopa vzpomeneme vždy, když budeme zpívat jeho velebné písně cyrilometodějské, jak to napsal o Soukopovi v nekrologu Vladimír Štátný:

*„Jeť plachým stínem jméno slavené,
však na Tě modlitbou lid vzpomene,
kdykoliv bude s radostivou tváří
pět: Ejhle, oltář Hospodinův září!“*

P. František Müller

ANI V NOVÉM ROCE NEUMDLÍME V ZAJIŠŤOVÁNÍ MÍRU

Od chvíle, kdy píšeme tyto řádky, do okamžiku, kdy budou čteny, uplyne přece jen nějaký ten týden, a těžko předvídat, jak postoupí vyšetřování vraždy presidenta Spojených států severoamerických J. F. Kennedyho. Ale ať jakkoli, zůstane nesporným faktem, že ta smrt otrásla celým světem, jenž si uvědomil, že vrazí cílil na mír. Spiknutí, které je vyzbrojilo, bylo zaměřeno především proti zmírnění napětí, proti naději na trvalý klid, proti přátelství národů. Americký lid si uvědomuje ztrátu prestiže, kterou utrpěly USA netoliko tím, že tam povlí mohou vládnout pistolníci a že politickým argumentem je tam vražda, ale i tím, že vrah nadlouho uniká, chráněn rozsáhlým politickým podsvětím. Amerika dobře chápe, že nemá práva usilovat, aby byla strážcem a preceptorem Evropy a dokonce ne světa a několikrát jí to zopakoval ve svých komentářích Walter Lippmann v „New York Herald Tribune“. Ve Spojených státech se volá po přehodnocení vnitřní i zahraniční politiky USA, neboť se pronikavě změnila situace od doby, kdy byla tato dosavadní politika koncipována. To bylo v letech čtyřicátých a padesátých, kdy byly jen dvě velmoci, ale dnes je jich několik. V letech čtyřicátých a padesátých závisela kapitalistická Evropa na Spojených státech, protože se potřebovala zotavit z války. Tento důvod pominul. Ostatně bylo ono „americké vůdcovství“ nenormální s ohledem na národního ducha Evropanů i na tradice Američanů.

Vražda J. F. Kennedyho však uvedla svět k přemýšlení, jak nízko se cení život v zemi, kde skončil americký prezident. V Texasu je za rok úředně zaznamenáno na 1000 vražd — skutečný počet vražd je prý devětkrát vyšší. Zbraň je v každé druhé rodině, máte-li peníze, lze si koupit i pancéřovku k zabíjení v masovém měřítku. Násilí podmiňuje způsob myšlení. Záležitosti Texasu řídí skupina milionářů. Moc nesmírného bohatství je v Texasu mnohem otevřenější, vtíravější a nestoudnější než kdekoli jinde. A právě zde hledá svět odpověď na otázku: Co by se stalo, kdyby někdo z těchto lidí měl rozhodovat o termonukleární válce?

Jsme z hloubi duše přesvědčeni, že z prostředí vražd presidenta J. F. Kennedyho nikdo nikdy nebude mít příležitost rozhodovat o prosperitě nebo zániku světa. Přesvědčují nás o tom výsledky XVIII. zasedání Valného shromáždění OSN, jež skončilo jednáním o odzbrojení a schválilo příslušné rezoluce. Pro jednání o problémech odzbrojení vytvořila příznivé podmínky Moskevská smlouva, kterou kladně přijala a aktivně podporuje většina států. Duch Moskvy, který je u počátků důvěry na mezinárodním poli, vede k novým úspěchům mírumilovných sil, což se projevilo na XVIII. zasedání Valného shromáždění OSN i jednomyslně schválenou rezolucí, slavnostně vyzývající všechny státy, aby neuváděly na oběžnou dráhu kolem Země žádné objekty s jadernými, nebo jinými zbraněmi hromadného ničení. Ovšem realisticky myslící lidé si uvědomují, že ani tato opatření nemohou sama o sobě odvrátit nebezpečí termonukleární války a neznamenají konec závodů ve zbrojení. Těchto cílů může být dosaženo jen všeobecným a úplným odzbrojením. Sovětská vláda na XVIII. zasedání VS OSN přednesla návrh, aby v první polovině roku 1964 byla svolána porada účastnických států výboru 18 pro odzbrojení, za účasti vedoucích činitelů na nejvyšší úrovni. Západ nemůže přejít tento návrh bez jakéhokoli povšimnutí — musí uspokojit rostoucí požadavky národů po trvalém míru. O stejných problémech se jednalo na varšavském zasedání Světové rady míru. Odtud však svět obecně upoutala argumentace, že neškodlivějším důsledkem studené války je porušování obchodních vztahů, z něhož prakticky vznikla hospodářská válka. Avšak studená válka vede i k odcizení a izolaci kultur různých zemí. Vytváření uzavřených hospodářských bloků — jako např. Evropské hospodářské společenství — vede k organizo-

vání jiných skupin, které mezi sebou tvrdě bojují a tím vytvářejí další možnosti konfliktů. Svět upíná své naděje mj. k roku 1965, kdy OSN slaví 20. výročí trvání, a proto tento rok vyhláší za „Rok mezinárodní spolupráce“. Jen mezinárodní spolupráce může prospět uskutečnění plánů, které se dnes zdají ještě nereálné, ale mohou být plně realizovány, jestliže se na nich budou podílet všechny národy. Mezi těmi plány je například mírové využití atomové energie, změna podnebí, meteorologická zkoumání atd. Snahy Světové rady míru a varšavského zasedání, jehož se zúčastnila i delegace z ČSSR — a v ní i reprezentant mírového hnutí katolického duchovenstva, kanovník dr. A. Horák — nejlépe postihuje poselství britského vědce, předsedy Světové rady míru Johna Bernala, (jenž se pro nemoc nemohl osobně zúčastnit varšavského zasedání). Ve svém poselství praví mj.: „Ve světě dosud existují síly, a to dosti početné, které mohou překazit začínající zmírnění mezinárodního napětí. Zbývá mnoho nevyřešených problémů. To je jeden z hlavních důvodů, proč obránci míru musejí zachovat bdělost. Nejde však jen o to. Mírové hnutí směřuje k vytvoření mocnějších sil usilujících o zmírnění mezinárodního napětí. Proto jsou vlády pod nátlakem mas nuceny brát ohled na hlas obránců míru. Hlavní úkoly hnutí obránců míru jsou dostatečně jasně stanoveny ve třech slovech poselství sekretariátu OSN k výročí OSN: odzbrojení, dekolonializace, pokrok. Jako účastníci hnutí za mír jsme soustředili hlavní pozornost na první otázku. Domníváme se však, že tyto tři problémy navzájem souvisí. Čeká nás ještě mnoho práce ve jménu zmírnění mezinárodního napětí. Dosud nebyl vyřešen problém uzavření paktu o neútočení mezi zeměmi NATO a státy Varšavské smlouvy a problém vytvoření bezatomových pásem v Evropě a dalších oblastech světa. Vytvoření bezatomových pásem v Evropě je v současné době reálné. Pro evropské země nejsou jaderné zbraně vojensky nezbytné. Světová rada míru vytvářela podporuje hnutí proti kolonialismu a rasismu nejen proto, že kolonialismus a rasismus jsou zruďné svou podstatou, ale i proto, že, jak bylo dokázáno během posledních let, skrývají nebezpečí války. Musíme se vyvarovat projevů rozštěpenosti v našem hnutí za mír jak v národním, tak v mezinárodním měřítku. Základem naší jednoty je boj proti „studené válce“. Národy se mohou a musejí sjednotit v boji proti nebezpečí jaderného vyhlazení lidstva. Naším hlavním úkolem je dosáhnout odzbrojení, zmírnit mezinárodní napětí a zmobilizovat národy světa k definitivní likvidaci kolonialismu.“

K projednávání otázek zajištění míru a dorozumění mezi národy stíhá jedna konference druhou. V polovině prosince skončila v Moskvě významná konference „Východ — Západ u kulatého stolu“. Zúčastnila se jí i delegace z ČSSR, vedená ministrem zdravotnictví dr. J. Plojhařem. Také tato moskevská porada byla oceňována jako cenný přínos pro řešení nejdůležitějších mezinárodně politických otázek k zajištění míru.

Tak tedy jsme my i celý svět vstupovali do letošního období vánočních svátků, svátků míru a pokoje. Se stejným posláním boje za mír nastupujeme do nového roku 1964, kdy svět — pevně věříme — dále pokročí k uspořádání všech vztahů v zájmu života i jeho velikosti a krásy. „Výzva k akci“, jak se nazývá dokument, přijatý plénum Světové rady míru, tedy provolání ke všem národům světa, aby bez ohledu na rozdílné dílčí názory sjednotily své síly k tomu, aby si člověk mohl vytvořit svět bez válek a beze zbraní — nás povzbuzuje, abychom ani na chvíli neumdléváli v boji za mír.

NÁŠ ZÁPISNÍK

SEMINÁRNÍ ZVONEK

Ústavní zvonek volá alumny netoliko do kaple, do studoven a do přednáškových síní fakulty, ale také k rekreaci, ke stolu, jednou či dvakrát do týdne k zhlédnutí vybraných filmových představení a případně i k jiným kulturním akcím.

Zvonek prostě rozčleňuje svým hlasem den v pravidelné úseky systematické výchovy, jíž mladí mužové stoupají po stupních zocelujícího se nitra a charakteru ke kněžství. Jejich oči se tu však netoliko vpíjejí do hlubin vlastní duše, ale rozhlíží se i kolem sebe a k událostem v celém světě, aby vyšli jako kněží současné doby, chápali hlada a žízeň duši, ale aby rozuměli také všem ostatním starostem a problémům, využívající tempa vědy a techniky atomového věku.

Z toho důvodu bývá někdy pravidelný pořádek doplněn v mimořádných okolnostech zvoněním, které volá vyslechnout nejaktuálnější nebo závažné události, nebo které zve k významné slavnosti a případně k akci mysl povznášející.

K takovému mimořádnému zvonění ústavního zvonku došlo v měsíci prosinci třikrát.

Poprvé zavolal zvonek všechny alumny počátkem prosince, když měli vyslechnout referát prof. dr. Beneše. V referátu byly alumnům objasněny všechny současné otázky církevně-občanské.

Podruhé zavolal hlas zvonku všechny alumny, když po návratu z Říma spěchal mezi ně nejsp. kapitulní vikář msgr. dr. Oliva, aby adepty kněžství netoliko informoval o postupu prací II. Vatikánského sněmu, ale aby se s nimi i rozdělil o všechny dojmy a zkušenosti z pobytu v Římě a obdaroval všechny svou milou vzpomínkou z Říma.

Třetí mimořádné zvonění v prosinci zaznělo 19. prosince, den před odjezdem alumnů k vánočnímu prázdninám. Toto zvonění si však alumní připravili sami. Zvalo na Vánoční večer. A byl to vskutku překrásný vánoční večer, plný kouzla

vánoční hudby, zpěvu, katedrál starých i zcela nových a z nových zejména od Mistra hudby prof. Vlacha Vrutického, který jako vzácný host byl akademii osobně přítomen a srdečně pozdravován. Byl to večer opravdu hluboce dojemný, plný scének vážných, poučných a hluboce duchovních, ale i scének veselých a rozmarných; byl to večer, který svědčil o mladosti a čistotě stejně jako o zbožnosti a opravdovosti srdce i myslí mladých seminářů.

Tak žije seminář v Litoměřicích v plném rozkvětu mladých mužů jak po stránce přirozených práv, tak po stránce duševní a duchovní kázně, a to pod vedením přísného sice, ale otcovsky přísného rektora P. Jana Peprly, jehož pochopení pro mladý květ muže dovede vždy usměrnit jednotlivce i kolektiv tak, aby dodržení pořádku a povinnosti bylo nadlehčováno veselou myslí a radostnou vůlí k prospěchu všech a k dosažení vytčeného cíle.

J. M.

„SOVĚTSKAJA KULTURA“ uveřejnila počátkem prosince recenzi sovětského varhaníka prof. Leonida Rojzmana o koncertech V. Rabase v Moskvě. Prof. Rojzman oceňuje zejména Rabasovo umění interpretace moderní, především české varhanní literatury a zdůrazňuje, že umělcovy moskevské koncerty znovu potvrdily jeho dobré jméno, jež si získal ve své vlasti.

VE VÝMARU

byla právě skončena renovace starobylého kostela sv. Jakuba, kde je pochován proslulý malíř Lucas Cranach starší.

JERUZALÉMSTÍ VĚDCI

studují zlomky svitků objevených při nedávných vykopávkách Herodesova paláce na západním břehu Mrtvého moře v místech, kde v 1. století př. Kr. kladli staří Židé úspěšný odpor římským dobyvatelům. Již dnes je prý zřejmé, že jeden svitek obsahuje 81. až 85. kapitolu knihy žalmů.

„SUBHARCHORD“ — elektrofonické varhany. Pracovníci ústředního rozhlasového a televizního technického studia berlínské rozhlasu a televize

zkonstruovali nový „nástroj“ — „Subharchord“, z něhož lze vyluzovat „kosmickou hudbu“, zvláštní tónové efekty. „Subharchord“ je opatřen podobnou klaviaturou jako má klavír, a bohatým rejstříkem opatřeným tlačítky, který umožňuje měnit libovolně výši tónu, barvu zvuku a jeho sílu. Hru na tyto elektrofonické varhany může v krátké době době zvládnout každý klavírista.

V LONDÝNĚ

byl poprvé uveden americký protiválečný film režiséra Carla Foremana — [napsal scénář k filmu Most přes řeku Kvaj] — Vítězové. Film zahrnuje celé období druhé světové války a v jednotlivých epizodách o tragických osudech vojáků líčí nestvůrnou tvář strašlivé války k poražení a zničení nacismu. Jednou z nejpohnutějších epizod je příběh mladého amerického zbrojaře, který byl popraven právě o vánocích.

V PARIŽI

byla založena Bachova společnost. V pařížském chrámu sv. Severina byl uspořádán Týden koncertů z Bachových děl; zúčastnili se ho francouzští a němečtí umělci. Při této příležitosti byla založena francouzská sekce nové Bachovy společnosti.

VERDIHO OPERA „ATTILA“

znovu na londýnské scéně. Po patnáctileté přestávce spatřil Londýn znovu v divadle „Sadler's Wells“ operu „Attila“. Titulní roli jednu z prvních Verdiho zpíval novozélandský basista Donald McIntyre, v úloze Odabelly, hrdinky, která zabije krále Hunů a zachrání Řím, vystoupila britská sopranistka Rae Woodlandová.

ZA MOZARTŮV DOPIS

39 000 marek. Na aukci v Marbugu byl vyceněn dopis Wolfganga Amadea Mozarta na 39 000 západoněmeckých marek. Pětihadkový dopis Franze Schuberta byl prodán za 13 000 marek.

ŘEDITEL ŘÍMSKÉ UMĚLECKÉ GALERIE

Gaspere del Corso byl loni v lednu obviněn římským soudem, že v katalogu

k výstavě z děl německého malíře Georga Grosze šíří „obscénní“ obrazy, které nelze považovat za umělecká díla; byl odsouzen ke dvěma měsícům vězení a peněžité pokutě. Obviněný ředitel poukázal nyní před odvolacím soudem na to, že kritické celého světa považují všechny čtyři inkriminované obrazy za umělecká díla. Odvolací soud jeho argumentaci přijal.

GOYOVA „MAJA“ V LONDÝNĚ

Kromě pětadevadesáti jiných obrazů bylo z madridské galerie Prado dopraveno do Londýna i slavné Goyovo plátno „Nahá Maja“. Bylo pojištěno na 300 000 liber šterlinků a celá sbírka Goyových plátnů a kreseb, připravená na výstavu jeho díla v Královské akademii v Londýně, na 3 000 000 liber šterlinků. Londýnské „Times“ píše, že ve skutečnosti nikdo neví, kdy a kde byly nejslavnější Goyovy obrazy „Nahá Maja“ a „Oblečená Maja“ namalovány. Podle jedné verze k nim byla Goyovi modelem vedoucí ně z Alby — Dona María del Pilar Cayetana de Silva y Alvarez da Toledo.

SVATOVÍTSKÝ DŮM.

V berlínské edici Das christliche Denkmal, kterou rediguje ředitel drážďanského památkového úřadu Fritz Lüpfler, odborník v umění gotických katedrál, vyšla publikace dr. Jakuba Pavla o chrámu sv. Víta s názvem: Der Veitsdom zu Prag. Autor knižky napsal už dříve knihu o Praze a o dějinách umění, vede nás tedy po Svatovítském domě zasvěcené a poutné. Knižka je víc, než obyčejným průvodcem, jak byla asi zamýšlena. Do dějin velechrámu promítá i úseky dějin národa, jak vlastně ani jinak není možno, chce-li podat dějiny národní svatyně, která měla společné s národem tolik dramatických osudů. Knižka je psána srdcem a duchem českým. Je 39/40 sešitem zmíněné řady historických přehledných publikací, a to první, která se zabývá stavbou mimoněmeckou. To zajisté svědčí o navazování čilejších kulturních styků s Německou demokratickou republikou. Literární noviny první recenzovaly tuto skutečnost. Svěží převod z rukopisu do němčiny pořídili manželé Brigita a dr. Hugo Rokytovi. Publikace je tištěna na křídě s 33 fotografiemi a plány velechrámu. Má 64 stran s připojenou bibliografií. -nig-

VÝSTAVA VELKÁ MORAVA

Ve světlých zářijových dnech r. 1963, plných slunce a optimistické nálady, směřovaly všechny možné dopravní prostředky, svázející na veletrh, ale i na výstavu velkomoravskou ne-

bo cyrilometodějskou zájemce ze západu, z východu i severu republiky do Brna. Tam v samém centru města před pavilónem Domě umělců bylo stále živo a stále plno tisíců lidí se zájemců — hlavně dospívající školní mládeže, — kteří čekali na uvolnění vstupu do výstavních prostor.

Vše nasvědčuje tomu, že iniciátorům výstavy — archeologům Böhmovi a Filipovi — nešlo o čistě odborný podnik, nýbrž že při zachování přísně vědecké úrovně běželo o podchyčení a udržení zájmu co nejširších vrstev. To se vcelku také podařilo. Úloha tvůrčího kolektivu v čele s doc. Poulikem nebyla snadná. Z velikého množství nalezeného archeologického materiálu je vystaveno patrně o nejhodnotnější a nejmáramentnější. Návštěvník i neobdobník si má i jen z letmého prohlídky odnést trvalý a účinný dojem. Vstupné 2 Kčs umožnilo skutečně každému ne jednu, ale případně několikrát prohlídku. Vstupní síň poskytovala povšechný informativní obraz o tom, co byla Velkomoravská říše a jaký byl její rozsah. Historické tabulární přehledy pak přinášejí základní data o nejslavnější epoše velkomoravských dějin. Vystavanci sjednocené Moravy se uváděl r. 822 na říšském sněmu ve Frankfurtě n. Moh. Velkomoravský stát, rozkládající se za knížete Mojmirů na území dnešní Moravy, se rozšiřuje východně na Nitransko. Kolem r. 830 se rozvíjí v mocný státní útvar a nazývá se podle byzantského císaře Konstatina Porfyrogeneta Velkou Moravou. Byl to první západoslovanský stát, jehož tvůrci byli předkové Čechů a Slováků, jeho rozvoj kulminuje v IX. stol., kdy se stal střediskem vyspělého, dnes teprve v celé šíři objeveného hrde slovanské kultury v srdci Evropy. Mocnou oporou mu bylo do středu evropského kontinentu pronikající křesťanství hlavně zásluhou sv. Cyrila a Metoda. Na výstavě to snad až příliš skromně zdůrazňují půdorysy nalezených kostelů, zpodobení kříže a modlicích se postav-orantů, kromě ovšem liturgických textů. V prvním desetiletí desátého stol. Maďaři narušují slibné se rozvíjející moc Moravy, o níž se zprávy po r. 907 zavírají. Celková úroveň kultury Velké Moravy pak rapidně poklesá.

V dalších síních brněnského Domu umělců výstava ukázala hospodářský život obyvatel tohoto nám neskonalého drahného a vzácného údobí (skoro geniální vytvoření způsobu konzervace zásob odolávajících i válečnému běsnění, bojové nástroje, tavicí i hrncářské pece, překvapující technika uměleckých řemesel, hlavně zlatnictví, vytvářejícího přehledně bohatě dekorované gombíky, naušnice, nákončí, prsteny atd.). Třetí část výstavy zaujímají důmyslně předkládané exponáty, týkající se staroslovanského písemnictví.

Jak výstava přišla vhod, dokazuje stále stoupající zájem o ni. Zástupy naplněné touhou spatřit v nesmírně zajímavé a poutavé zkratce, tak slavnou epochu v historii Slovanstva vůbec a Moravanů zvlášť, byly skutečně velké. Všichni návštěvníci laičně naslouchali slovům vykladačů, z nichž za naší návštěvy zvlášť průvodce, který dovedl hlavně mladým posluchačům obojího pohlaví humorně i živě látku přiblížit, měl značný úspěch, ačkoli někdy musil od-

bořit daleko od popisovaného předmětu. Jiná průvodkyně diskretně přítulným hlasem zase upoutala auditorium svým hlubokým zaujetím i znalostí popisované látky. Šlo o písemné památky.

Zvláštní pozornosti si zaslouží značně objemná kniha návštěvníků, která sama prozrazuje neucházející zájem kladným i záporným hodnocením, jakož i glosami někdy skutečně velmi výpňnými. Vydávají svědectví o vzdělání a rozhledu návštěvníků, u nichž bychom to někdy ani nečekali. Kterousi jinak na výstos spokojenou návštěvnicí pohoršily na vstupním prostranství odborně exponované skelety Pramoranů. Každý tu může projevit a mnohdy projevil volně názor (někdy i naivní) na vzácnou expozici. Ve všem a všude je vidět podnětný kulturně výchovný význam podniku s takovou touhou očekávaného, který netušeně rozmožňuje naši hrdoost nad tím, že jsme příslušníky velkého Slovanstva, tak významně posvěceného a kulturně povzneseného geniálními svěťci Cyrilem a Metodem -rtk.

NÁZVY FARNÍCH ÚRADŮ A CÍRKEVNÍ VYZNAMENÁNÍ.

Na jedné schůzi DMV-KD v debatě ozval se hlas, zda by se neměly všechny farní úřady pojmenovat jednoznačně, zda by se neměla zrušit pojmenování: děkanství, arciděkanství, proboštský úřad ap. Dále se ptal debatér, zda by se neměly zrušit různé titulatury duchovních, spojené často s jejich úřady a vyznamenaními, a tím zrušit i církevní vyznamenaní. Pro krátkost času nebylo na to odpověděno.

Diecésní historik by měl zajímavou práci, kdyby studoval vznik jednotlivých farností. I v našich diecézních schematicích bývala stručně vypsána historie farních úřadů. Občejně čteme, že nynější fary byly plebanie ve státním třináctém a čtrnáctém. Uvádím příklad známého poutního místa v Sepekově u Milevska. Sepekovi byl roku 1355 plebanii, roku 1622 patřil jako filiální kostel k Milevsku, lokálii se stal r. 1786 a farním úřadem r. 1858. R. 1931 udílel svátost sv. biřmování v Sepekově českobudějovický biskup Šimon Bárta. Po biskupské visitaci vedl Egon Jos. Maur, jako dosavadní administrátor, deputaci osadníků k p. biskupovi s prosbou, aby faru v Sepekově povýšil na děkanství. Pan biskup byl žádostí překvapen a nic určitěho neslíbil. Naopak odpověděl: „Toto je třeba si dobře rozmyslet, to je zřízení na věčné časy.“ Ale vyhověl po čase a povýšil poutní místo — čtne návštěvované, zvané též Šimonem milevského kraje, na děkanství. Administrátor fary v Sepekově stal se tak provděkanem. Z toho příkladu je vidět, jak duchovní i věřící si zakládali na novém názvu „děkanství“, „děkanství“.

Všecky státy mají různá vyznamenaní pro občany. Řády a tituly jsou odměňování vynikající pracovníci, které jistě těší, že tímto způsobem byla oceněna jejich práce. Proč by tudíž i duchovní nemohl být odměněn za svoji, často celoživotní práci?

Byl jsem již před čtyřicetiletí na biřmování biskupa Šimona Bárty v Horažďovicích. Mezi asistujícími kněžími byl též již dávno zesnulý farář ze strel-

ských Hořtic, Kotek. Byl oblečen jen v taláru a rochetě a měl již šedivou hlavu. Neměl expositorium. Pan biskup se na faráře Kotka zahleděl, zavoial svého sekretáře a hned v kostele poručil mu dát expositorium se slovy: „Takový starý kněz a on nemá žádného vyznamenaní, ani to expositorium.“ Je vidět, že se s vyznamenaními u kněží neplýtvalo a že si kněží svých vyznamenaní vážili. Také náš CMV-KD udělil mnoha kněžím za horlivou mírovou práci — vyznamenaní. Diplomů si dali vyznamenaní kněží zarámovat a pověsili si je v kancelářích nad psací stoly. Vynikající kněžští míroví pracovníci byli odměněni i čestnými doktoráty theologie a my jim tato tak významná vyznamenaní přejeme ze srdce.

Sv. Otec Jan XXIII. zaslal letos r. 1963 všem Ordinářům bez výjimky, krásné a cenné prsteny. Když tento, tak demokratický papež dodržel církevní vyznamenaní, kdo z duchovních by šel tak daleko, aby navrhoval jejich zrušení?

Jan Šanda

Již v jedné ze svých prvních povídek, uveřejněné v časopise „Hlas“, představil se Václav Kosmák svým čtenářům jako potulný kukátkář, který putuje rodnou zemí, almarku s kukátkem na zádech, a předvádí po vesnicích své obrázky. Tuto představu udržoval pak i v dalších povídkách. Většina čtenářů to vzala doslova. Tak se jednou stalo, že nějaké dvě čtenářky pohostily jakéhosi skutečného kukátkáře, který měl jen samé „kukávané obrázky“, protože ho považovaly za Kosmáka. Podobnou představu měl po přečtení „Kukátkář“ i Jindřich Šimon Baar — jako chlapec ovšem. Myslí si, že Kosmák chodí po školách a předvádí žákům svoje kukátko za krejcar. Takové zaměštnání se mu ovšem velmi líbilo, a když se ho matka jednou ptala, čím chce být, vybuchl: „Kukátkářem“. Dost dlouho trvalo, než mu otec vysvětlil — stejně jako pohoštěný stařec oněm čtenářkám — že ty obrázky napsal nějaký moravský kněz.

Václava Beneše Třebízského učil na gymnasiu dějepisu zuřivý Germán profesor Polleter. Tehdy v letech 1868 a 1869 konaly se v Praze různé české a slovanské slavnosti — a po těch bylo vždycky zle. Kolik bylo ve třídě Čechů, tolik bylo pěték z dějepisu. Když vykládal českou historii,

nemožně — schválně nemožně — vyslovoval jména našich slavných mužů, tupil je, překrucoval skutečnosti. Tim více tedy musíme obdivovat statečného ducha, který vězel v drobném a často nemocném těle Václavově, když se tomuto zuřivci dovedl postavit slovy: „Pane profesore, my jsme Češi, my ty své předky známe, tak to není!“ — Profesor Polleter tehdy zbledl a s řezavou ironií Václava vyzval: „Víte-li to líp, tak povídejte!“ A Václav, který každé volné chvílky využil ke studiu dějepisu a měl v tom oboru vzácné vědomosti, vykládal po překonání prvních rozpaků české dějiny tak poutavě, že i zuřivý profesor Polleter zapomněl opravovat jeho špatnou německou výslovnost a chyby proti gramatice.

Když Jan Křtitel Montini po svém jmenování arcibiskupem v Miláně jel do svého sídelního města, dostoupil na hranicích své nové diecéze z auta, poklekl na asfalt s pokrývkou rozmoklého sněhu a políbil zemi. Hned druhý den po svém nastoupení byl mezi dělníky a ujišťoval je: „Budu dělat všechno možné, abych byl arcibiskupem pracujících.“ Není divu, že by všude věřícími triumfálně přijíman.

Když Jan Křtitel Montini jako arcibiskup milánský poprvé přijal obecní a krajské funkcionáře, byl mezi nimi nějaký Cossutta, který mu místo políbení pastýřského prstenu pouze zdvořile stiskl ruku. Arcibiskup s ptal, kdo to je, a zjistil, že to je krajský tajemník komunistické strany. Montini udělal pravý opak toho, co by udělal jeho předchůdce kardinál Schuster. Seznámil se s tajemníkem blíž a na důkaz své úcty a přátelství mu poslal jeden pěkně provedený výtisk Nového zákona. Cossutta tento projev úcty opětoval: poslal arcibiskupovi vzácné vydání Komunistického manifestu.

POUŽÍVÁNÍ MOTOROVÉHO VOZIDLA V ZIMĚ

Zimní období se svými mrazy, sněhem a náledími ztěžuje používání motorového vozidla hlavně z těchto příčin:

1. nebezpečí zmrznutí vody v chladicí soustavě motoru. Kdyby voda namrzla, došlo by k roztržení chladiče, bloku a hlavy válců, tedy k nejtěžšímu poškození.
 2. při nízkých teplotách tuhne olej v klikové skříni a v celé mazací soustavě; tím se zvyšují odpory při roztáčení motoru a kladou se tak zvýšené požadavky na baterii a zapalování. Zároveň vzniká nebezpečí, že hybná ústrojí motoru budou v období jeho oteplování nedostatečně mazána a mohou se zadřít, protože čerpadlo nevytlačí ztuhlý olej do všech mazacích míst.
 3. palivo přicházející do válců motoru se ihned sráží na chladných stěnách nasávací trouby a spalovacího prostoru, netoří se dostatečně bohatá směs, způsobilá zapálit a hořet, motor nelze roztáhnout a rozběhnout; obohacovat směs při spouštění a rozbíhání motoru přebytkem paliva může způsobit smývání oleje ze stěn válců, tj. nedostatečné mazání pístů právě v době, kdy čerpadlo ještě nedodává dosti oleje a k ředování oleje v klikové skříni. Voda, která se dostala do paliva buď neopatrností při plnění nádrže nebo z jiných příčin, zamrzne a může upcat jemné průduchy v palivových tryskách karburátoru, nebo způsobit poruchu palivového čerpadla.
 4. elektrolyt akumulátorové baterie může zamrznout a roztrhnout články, není-li baterie dostatečně nabita, nebo nemá-li elektrolyt dostatečnou hustotu.
 5. mazivo v převodových ústrojích tuhne a ztěžuje práci těchto ústrojí, jejich ovládání a mazání.
- Uvedené ztížené podmínky zimního provozu kladou na řidiče zvláštní požadavky a vyvolávají úkony, které je nutno bezpodmínečně konat. Tyto úkony a povinnosti jsou:

výměna olejů za zimní podle této tabulky:

Druh vozidla:	z i m a		
	motor	převodovka	zadní náprava
Motocykly čs. výroby:			
mopedy, skútry	M SMix	PP 7	PP 13
čtyřdobé motocykly	M 6 A	PP 7	PP 13
Automobily osobní:			
Minor II	M SMix	PP 13	PP 13
Škoda 1101, 1102, 440, 445, 450, 1200, 1201	M 4 A	PP 13	PH 12
Tatra 600, 603	M 6 A	PP 13	PP 13
Fiat 600-Multipla	M 4 A	PH 12	P 19
Ford Anglia	M 4 A	PP 13	PP 13
GAZ 69, 69 A	M 4 A	P 19	PP 13
Hillman-Minx III A	M 4 A	M 4 A	PP 13
IFA, Wartburg, Kombi P 70	M SMix	PP 13	PP 13
Moskvíč 407	M 4 A	PP 13	PP 13
Poběda M 20, GAZ	M 4 A	PP 13	PH 12
Renault 4 CV	M 4 A	PP 13	PH 12
Simca Aronde 1300	M 4 A	PP 13	
Volha M 21 GAZ	M 4 A	PP 13	

Pro motor v horším mechanickém stavu v létě i v zimě (teplá garáž) M 12.

Brzdové tekutiny do hydraulických brzd snázejí bez zbytečného ztuhnutí i vysoké mrazy a proto není třeba žádného opatření. Dbát, aby se nedostala do brzdové tekutiny voda.

Čistič paliva a místa v přívodu paliva, kde se usazuje voda z paliva, nutno zbavit vody a palivové potrubí vyčistit (profouknout suchým vzduchem), při velkých mrazech chránit část palivového potrubí vydanému mrazivému větru při jízdě izolujícím obalem.

Olej v olejovém čističi nasávaného vzduchu je nutno vyměnit za řidší, aby průchod vzduchu nebyl ztuhlým olejem znesnadněn.

Ochrana proti zmrznutí vody v chladicím ústrojí: jsou možná tato opatření:

- a) vypouštění vody z chladicího ústrojí,
- b) občasné spouštění motoru a zahřátí během naprázdno,
- c) použití prostředků proti zamrznutí vody a to nyní je dán do prodeje nový výrobek „Fridex Special“, který se ředí destilovanou nebo dešťovou vodou. Má výhodu i tu, že tato směs lépe se zahřívá než obyčejná voda. Smícháním Fridexu-Special s vodou v poměru 1:1 dostaneme směs, která bude mít bod tuhnutí — 27 °C.

Postup při vypouštění vody

1. Voda musí být vypuštěna ihned po příjezdu na místo, dokud je ještě teplá; vypouštět vždy do nádoby, aby voda nepřišla pod pneumatiky a nezpůsobila jejich přimrznutí.
2. vozidlo musí stát co možná vodorovně,
3. po dobu vytékání vody a po něm protáhnout výtokové otvory drátem, aby se uvolnil kal a nečistoty a zajistilo tak úplné vy-

puštění vody. Vypouští-li se studená voda za velkého mrazu, může se stát, že zamrzne ve výtokových otvorech, proto často protahovat drátem.

4. vypouštěcí zátky nebo kohouty nechat otevřeny, zátky nejvýš jen nasadit do závitů, nebo zajistit, aby se neztratily.

Ochrana před přílišným vychladnutím

Není-li možno vozidlo umístit v garáži nebo v jiném zakrytém prostoru, je nutno je postavit tak, aby bylo chráněno před přímým větrem (při zdech, násypech ap.). Motor vozidla je nutno chránit zakrytím pokrývkou nebo slaměnými rohožemi shora i odspodu. Je-li nebezpečí, že by kola nebo sněhové řetězy mohly přimrznout, je nutno kola podložit prkny nebo slámou. V garáži se má vozidlo postavit chladičem k zadní stěně, nikoliv k vratům, aby bylo více chráněno před chladem; musí být rovněž zakryto, aby se teplo motoru udrželo co nejdéle. Je-li nebezpečí, že by baterie mohla zamrznout, musí být vymontována a uložena v teplé místnosti.

Voda zamrzá při 0 °C, kdežto kyselina sírová až při velmi nízké teplotě pod nulou. Čím více obsahuje elektrolyt kyseliny sírové, neboli čím větší má hustotu, tím nižší teploty je třeba k jeho zamrznutí. Poněvadž nabitý článek má větší hustotu elektrolytu, nezamrzne tak snadno jako článek vybitý. Níže uvedená tabulka udává teploty zamrznutí elektrolytu různé hustoty.

velikost vybití baterie:	hustota:	bod mrznutí:
¼	1.240	— 45 °C
½	1.230	— 32 °C
¾	1.185	— 23 °C
úplně vybitá	1.140	— 11 °C

Z této tabulky je nejlépe vidět, jak stav nabití a správná hustota elektrolytu chrání baterii proti zamrznutí.

Právě v zimním období jsou kladeny na baterii zvýšené požadavky větším používáním světel, topení a obtížnějším spouštěním motoru. Tyto nepříznivé poměry pro baterii za mrazů podmiňují, aby v zimě byl častěji zjišťován stav baterie a je-li nebezpečí, že není dostatečně nabíjena, musí být nabita občas mimo vozidlo.

U motoru je nejdůležitější, aby se zmenšily odpory při roztáčení studeného motoru. To se stane zředěním olejové vrstvy mezi písty a válci, která klade po ztuhnutí největší odpor. Stane se tak buď nasávkou petroleje do horkého ještě motoru po jeho zastavení, nebo není-li to možné, přivede se při zastavení motoru do válců přebytek paliva, které částečně zředí olej na stěnách válců; to se stane nejlépe tak, že před zastavením motoru zvýší se jeho otáčky, uvede se v činnost spouštěcí zařízení karburátoru (zatažením za knoflík „čokl“) a zároveň se vypne zapalování. Tím vnikne do motoru přebytek paliva, který se nespálí a na horkých stěnách odpaří a zředí olej. Tento postup je někdy nutno několikrát opakovat.

Před spouštěním — je-li to možné — protočít klikou. Vypnut spojku, spouštěč zapnut nejdéle na 20 vteřin. Nespustí-li motor, počkat 2 minuty, pak spouštění opakovat.

K udržování teploty chladicí vody při jízdě je nutno chladíče zčásti zakrývat. Chladíče zakrýváme vždy odspodu. Nejlépe se osvědčují příkrývky s odpínací přední částí. Není-li taková příkrývka po ruce, můžeme připevnit na chladíče nebo na masku lepenkový papír. Velikost papíru (velikost zakrytí) stanovíme zkusmo.

Pneumatiky s nejlepším vzorkem namontovat na přední nápravu, zadní pneumatiky spárovat tak, aby měly stejný opotřebený desén. Pravidelně kontrolovat zda jsou nahuštěny na předepsaný tlak.

Zamrznutí oken zabrání potření přípravkem ARKTVEL, v nouzi nemrzoucí směsí (FRIDEX), neb brzdovou kapalinou, popřípadě glycerinem či jen solí, nemáme-li účinné topení. Na dobu mrazů přidat do vody lůh na omývače skla (35 % lihu chrání do — 20 °C).

Noviny přiložené zvenčí na přední sklo zamezí jeho zamrznutí přes noc.

Jistě jste mnohdy zkoušeli a natrápili se zamrznutím zámků u dveří, zvláště tehdy, kdy jste to nejméně potřebovali. Proto před vyjetím namažte vnitřky zámků, západek klik, zámků kapoty a víka zavazadlového prostoru, brzdovou kapalinou SYNTOL, nebo nemrzoucí směsí Fridex.

Po zastavení za mrazu: dotažené čelisti ruční brzdy mohou přimrznout a při rozjíždění se pak snadno zničí. Lepší je zajistit vozidlo zasunutím převodu a podložením kol klíny.

Při tankování pozor: dešť i sníh znečišťují palivo.

A ještě nakonec, aby Vaše jízda a za rekreací, nebo za Vaší povinností skončila vždy dobře a v cíli Vaší cesty, nezapomeňte vozit s sebou lopatku a pytlík písku (10 kg).

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Bohdal Bedřich, administrátor ve Stráži n. Než., ustanoven excurr. administrátorem v Čiměři, okr. J. Hradec, s platností od 5. 11. 1963 (č. 1231/63).

Lilák Jaroslav, archivář k. konsistoře v Č. Budějovicích, ustanoven administrátorem v Hor. Stropnici, excurr. administrátorem v Nov. Hrádech a Dobré Vodě

u N. Hradů, okr. Č. Budějovice, s platností od 20. 11. 1963 (č. 1257/63).

Stulík Petr, administrátor v Hor. Stropnici, ustanoven administrátorem ve Volčenicích a excurr. administrátorem v Kraselově, okr. Strakonice, s platností od 20. 11. 1963 (č. 1252/63).

Tkáč Michal, kaplan v Táboře, ustanoven archivářem k. konsistoře v Č. Budějovicích s platností od 20. 11. 1963 (č. 1258/63).

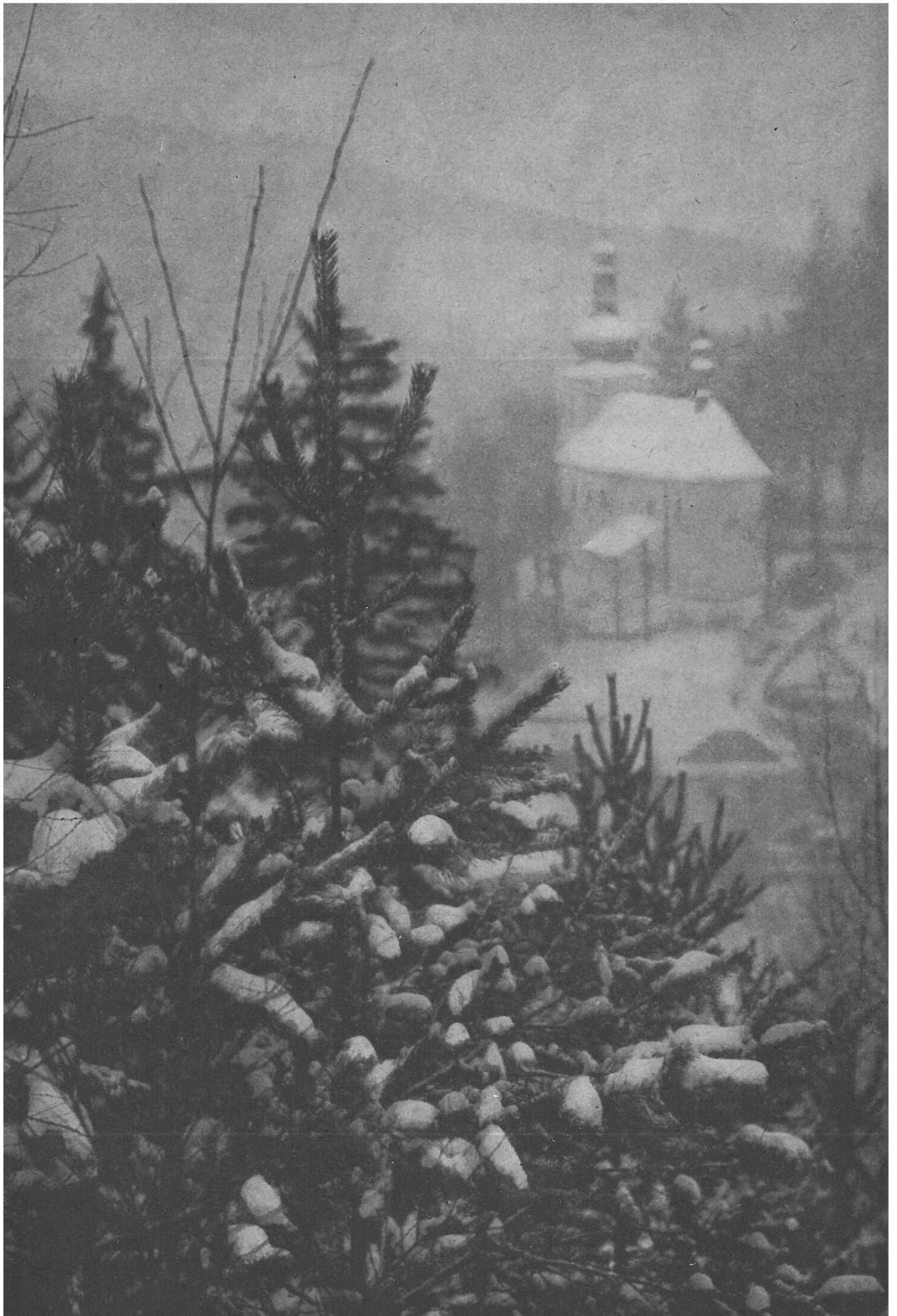
DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XIV - Číslo 1 - V Praze dne 10. ledna 1964

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Výchází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na ½ roku Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá zahraniční vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku,

v ONC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Mir, novin, závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — 15,— Kčs, celoroční 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 4. 1. 1964. A-15*41012.

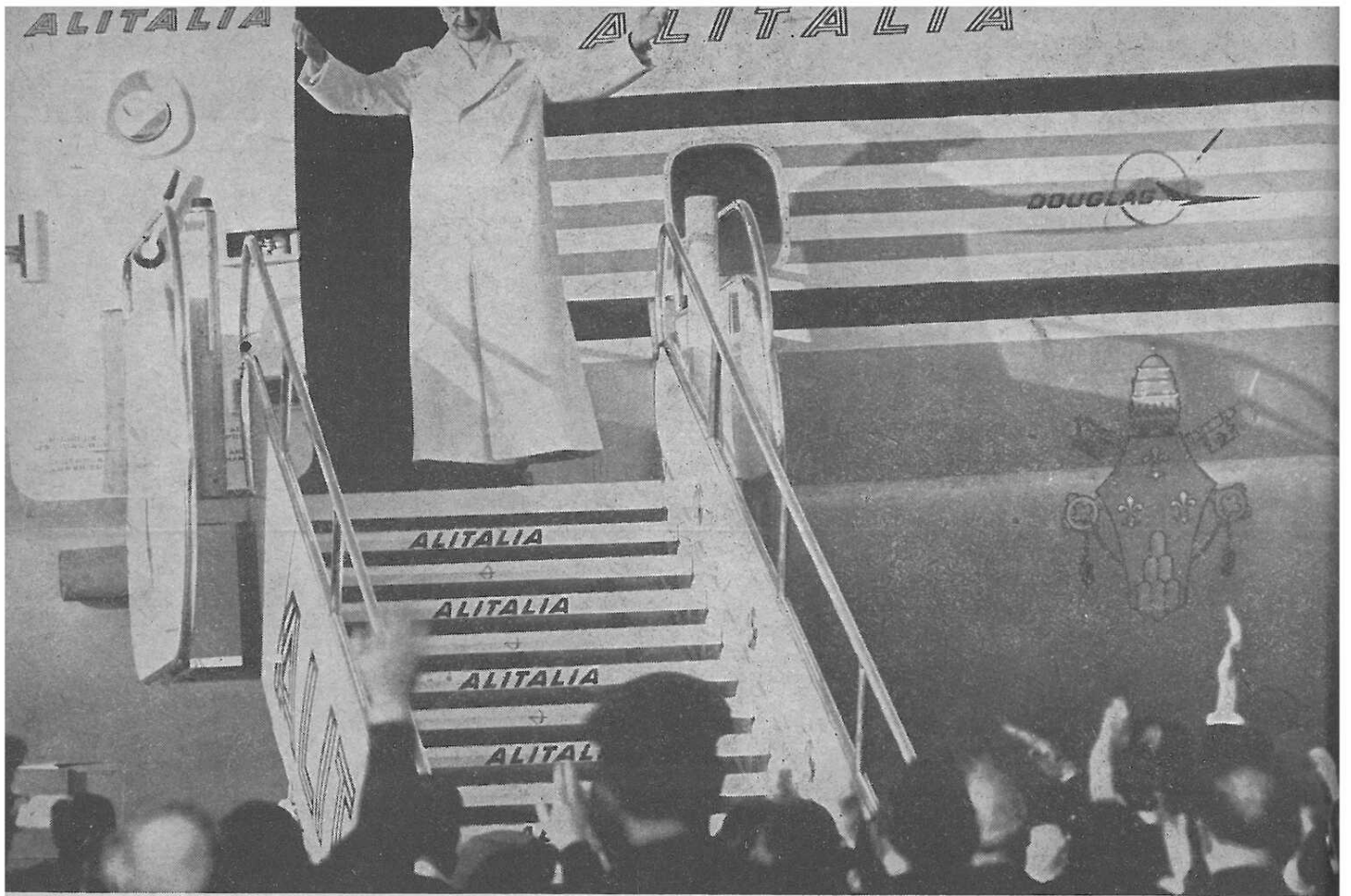

První strana obálky: Francesco Mancini: Svatá rodina (Vatikánská obrazárna). Druhá strana obálky: Šnirchova socha krále Jiřího z Poděbrad (na náměstí v Poděbradech). Třetí strana obálky: jubilejní cyrilometodějské československé známky, dílo akademické malířky Jiřincové a rytec Švengsbira, jubilejní cyrilometodějský vatikánský aršík s pamětními razítky a staré československé a bulharské známky s cyrilometodějskými motivy. Československá delegace druhé části II. vatikánského koncilu vystupuje z letadla na ruzyňském letišti. Devět set let olomoucké arcidiecése. AMVKD v Olomouci vzpomněl 20. listopadu ve slavnostním sále kapitulní konsistoře 900 let od obnovení moravského biskupství v Olomouci. Slavnost vyzněla závazkem pro budoucí čas, že CMVKD bude i nadále interpretem moderního cyrilometodějského odkazu Stojanova v myšlence míru, pokojného soužití a sbratření národů a lidí dobré vůle. Čtvrtá strana obálky: Zimní nálada na Vysočině.

CHOVNÍ PASTÝŘ ² 1964

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XIV. ČÍSLO 2. — ÚNOR 1964

OBSAH: Prof. Josef Němec: Konstituce druhého vatikánského koncilu o svaté liturgii, ThDr. Josef Kubalík: Církev Kristova, ThDr. Jan Merell: Kdo je vinen smrtí Ježíše Krista?, ThDr. Vladimír Benda: Zdroj a podstata dogmatiky, ThDr. Antonín Salajka: K závěru cyrilometodějského výročí (863—1963), ThDr. Ladislav Pokorný: Levinský nápis, ThDr. Václav Bartůněk: Posthumní poznámky, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence osvě Konecký: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Canticum Magnificat, P. Karel Vojtěch: Blahoslavený otec Dominik od Matky Boží, MUDr. Vlastimil Nikodém: Nemoci kněžského povolání, P. František Müller: P. Jan Bartoš, zapadlý vlastenec z Valašska, ThDr. František Voda: Práteleství přes moře a hory, Mosty k všelidskému míru, Náš zápisník, Převodový univerzální olej po celý rok, Úřední zpravy.

KONSTITUCE DRUHÉHO VATIKÁNSKÉHO KONCILU O SVATÉ LITURGII

Prof. Josef Němec

Na závěrečném zasedání druhé části druhého vatikánského koncilu byla s konečnou platností schválena a Svatým Otcem Pavlem VI. potvrzena konstituce o svaté liturgii.

Konstituce je velmi obsáhlá. Projednává všestranně celou reformu ve 130 paragrafech, uspořádaných do 7 kapitol.

První z nich uvádí všeobecné zásady, podstatu liturgie a její význam pro život Církve, v druhé se hovoří o liturgickém vzdělání jak duchovenstva, tak věřícího lidu a o absolutní nutnosti činné a společné účasti obou těchto složek na liturgickém dění, třetí kapitola stanoví prováděcí pravidla vyplývající z povahy liturgie a z jejího pedagogického a pastoračního charakteru, jakož i pravidla, jak liturgii přizpůsobit zvláštnostem a tradicím jednotlivých národů, čtvrtá a pátá kapitola obsahuje směrnice, jak podporovat liturgický život v diecézích a ve farnostech, a pastoračně liturgické hnutí.

Připomíná se, že veškerá reforma svaté liturgie je věcí Církve, tj. Apoštolské Stolice, popřípadě příslušných biskupských konferencí v jednotlivých církevních oblastech právoplatně konstituovaných, jimž koncil svěříl jurisdikci k autoritativnímu rozhodování, uspořádání a provádění těchto reforem, a že tudíž nepřísluší nikomu, ani když je knězem, právo, aby jakýmkoli způsobem na liturgii o své újmě něco pozměnil, přidal nebo ubral.

Nás zajímají především konkrétní ustanovení, obsažená v páté až sedmé kapitole konstituce. Z nich jsem vybral pro informaci nejdůležitější, týkající se mše svaté, svatých svátostí a breviáře.

Mši svaté, ve které náš Vykupitel stále pokračuje ve Svě Oběti, již přinesl za nás na kříži, v které Církev zanechal trvalou památku Svě smrti a Svěho zmrtvýchvstání, jež je znamením jednoty a lásky, připisuje koncil největší význam. Proto také všemožně usiluje o to, aby věřící byli spolu s knězem přítomni této mešní Oběti nikoli jako němí diváci, nýbrž v uvědomělé, aktivní účasti.

Za tím účelem se má přepracovat mešní řád, obřady se mají zjednodušit, co se během doby vloudilo do mše svaté méně šťastného, má se odstranit, co se nepříznivými vlivy ztratilo, obnovit. — V několikaletém cyklu se budou věřícímu lidu v rámci mše svaté přednášet hlavní části Písma svatého. — Následující homilie nesmějí se, zejména o nedělích a zasvěcených svátcích, nikdy vynechávat. Po homilii budou znovu zavedeny starokřesťanské přímluvy — modlitby věřících (analogicky jako na Velký pátek) — za Církev, vládnoucí, různé potřeby všech lidí a za spásu světa. — Podle schválených dispozic, které vydají svrchu uvedené biskupské sbory, lze užívat ve mši svaté lidového jazyka, především v oracích, lekcích a v ostatních částech, které přísluší lidu. K ještě rozsáhlejšímu užívání tohoto lidového jazyka je nutno vyžádat si speciální aprobaci z Říma. — Důrazně se doporučuje, aby se věřícím podávalo Tělo Páně konsekrované přímo v dotyčné mši svaté. — Apoštolská Stolica určí případy, kdy bude možno podávat věřícím svaté přijímání pod obojí způsobou. — Obě části mše svaté — hlásání slova Božího a eucharistická Oběť — tvoří jeden nerozlučitelný a stejně důležitý celek téhož kultovního aktu. Proto mají být věřící vedeni k tomu, aby se zúčastňovali vždycky celé mše svaté, zvláště o nedělích a zasvěcených svátcích. — V jistých případech bude znovu zavedena koncelebrace, tj. společné konání jedné mše svaté několika kněžími.

Ne méně důležité jsou svaté svátosti, směřující k náležité bohopoctě a k posvěcování člověka. Aby užitek, který z nich pochází, byl co největší, je bezpodmínečně třeba, aby věřící lid svátostná

znamení snadně poznával a obřadům udělování dobře rozuměl. To platí i o svátostinách. Z uvedených důvodů dává koncil tyto směrnice:

Za stejných podmínek jako při mši svaté lze i všechny svaté svátosti a svátostiny udělovat v mateřském jazyku. — Podle nového vydání římského rituálu sestaví kompetentní církevní autorita teritoriální co nejdříve svůj rituál místní, přizpůsobený požadavkům jednotlivých oblastí.

Církev se vrací k zavedení víceúrovňového katechumenátu pro dospělé, kteří hodlají vstoupit do této naší Církve. — Křestní ritus jak pro dospělé, tak pro děti bude revidován a přepracován tak, aby odpovídal skutečné situaci. — V ritu se podtrhnou a vyzvednou povinnosti rodičů a kmotřů, aby byly více zjevné. — Vytvoří se též zkrácený ritus udělování křtu z nouze pro případy, není-li přítomen ani kněz, ani jáhen. — Na místo „Ordo supplendi ommissa super infante baptizatum“ nastoupí jiný, nový ritus, který jasněji vyjádří, že dítě, pokřtěné z nouze, už bylo přijato do Církve. — V misálu bude zvláštní mše sv. „při udělování Svátosti křtu“. — Kromě doby velikonoční lze posvětit křestní vodu přímo za udělování křtu podle kratšího formuláře.

Ritus Svátosti biřmování bude rovněž přepracován v tom smyslu, aby lépe vynikala souvislost této svátosti s křesťanským životem, a bude do něho zařazeno obnovení křestního slibu. — Pokud možno má se biřmování udělovat ve mši svaté.

Svátost pokání: ritus a absoluční formule budou tak revidovány, aby zřejměji zdůrazňovaly podstatu a účinnost svátosti.

„Poslední pomazání“ — koncil navrhuje lepší znění: „Pomazání nemocných“ — není jen Svátost těch, kdo se nacházejí v přímém nebezpečí smrti. Má se tudíž udělovat už tehdy, když věřící začíná přicházet do tohoto nebezpečí následkem nemoci nebo sešlosti věkem. — Svátost pomazání má se udělovat po zpovědi nemocného, před podáváním svatého přijímání. — Počet jednotlivých mazání se má přizpůsobovat okolnostem. Příslušné modlitby budou upraveny podle konkrétních poměrů nemocného.

Liturgie kněžské Ordinance bude též nově uspořádána. — Biskupovy alokuce na začátku jednotlivých svěcení mohou být v mateřštině.

Přepracován bude konečně i ritus Svátosti manželské, aby důrazněji vystihl svátostnou milost a úkoly manželů. — Teritoriální církevní autorita má plnou moc sestavit speciální ritus odpovídající zvyklostem země a lidu. — Oddavky se mají konat ve mši svaté po evangeliu a homilii, před přimluvami. — Nová forma liturgického požehnání novomanželů bude brát zřetel na vzájemné povinnosti obou manželů. Lze je udělovat v mateřském jazyku. — Před oddavkami konanými mimo mši svatou má asistující kněz přečíst Epištolu a Evangelium ze mše sv. za snoubence. — Uvedené požehnání se má dávat vždycky a všem novomanželům.

Vzhledem k požadavkům naší doby budou upraveny také svátostiny. K dosavadním budou podle potřeby přidány další. Jen nejdůležitější budou rezervovány ordinářům. Za jistých předpokladů a podle úvahy biskupů mohou určité svátostiny udílet také laici.

Liturgie pohřební má více než dosud vystihnout radostný velikonoční smysl křesťanské smrti: naději na zmrtvýchvstání. Má též brát více ohledu na tradice jednotlivých zemí, i pokud jde o liturgickou barvu. Pohřební ritus dětí bude zreformován a obdrží vlastní mešní formulář.

Koncil nezapomněl ani na reformu breviáře, započatou už před několika roky papeži Piem XII. a Janem XXIII. Modlitbou breviáře Církev neustále a veřejným způsobem velebí Pána a prosí Ho za spásu celého světa. Aby se mohlo toto svaté officium za poměrů daných naší dobou lépe a dokonaleji plnit, nařizuje konstituce toto:

Ranní modlitbou duchovenstva jsou Laudy, modlitbou večerní Nešpory. Tyto dvě hory jsou hlavní a nejvýznamnější. Kompletář je modlitbou před spaním. Tzv. Matutinum budeme moci (mimo chór) recitovat kdykoli během dne. Bude mít méně žalmů a delší lekce. Prima má odpadnout. V chóru se budou nadále recitovat ostatní tři malé hory, mimo chór však jen jedna z nich, která odpovídá nejlépe denní době. — Žaltář bude rozdělen nikoli na týden, nýbrž na delší období. — Budou vybrány vhodnější lekce jak z Písma svatého, tak z Otců a církevních učitelů. — Životopisy svatých budou upraveny tak, aby odpovídaly historické pravdě. — Hymny budou restituovány do původního znění.

Je žádoucí, aby tam, kde je více kněží, tyto recitovali svaté officium aspoň zčásti společně. Dále se mají duchovní správci snažit, aby se hlavní hory, zejména Nešpory, slavily v neděli a o svátcích v kostele s věřícími. Bude-li se takovéto officium konat v lidovém jazyku, splní tím klerik, zavázaný k breviáři, svou povinnost. Jinak zůstává, jako dosud, povinen recitovat breviář v latinském znění. Komu však dělá latina vážné potíže, může od svého ordináře dostat povolení k modlitbě breviáře v aprobovaném překladu do mateřštiny.

Ohledně liturgického roku stanovil koncil toto: Neděle, den, kdy vstal Kristus z mrtvých, je pravidelně se opakujícím týdenním svátkem, kdy se mají všichni příslušníci Církve scházet, aby slyšeli slovo Boží a zúčastnili se svaté Eucharistie, a tak pamatovali na utrpení, smrt a slávu Páně a vzdávali Bohu díky. Proto jsou neděle fundamentem liturgického roku a mají vždycky přednost před ostatními svátky, nejsou-li tyto opravdu nanejvíc vynikající. Také jiné dny, věnované tajemstvím naší spásy, mají přednost před svátky svatých, zvláště čtyřicetidenní doba svato-

postní, během které se má kromě motivů pokání více zdůrazňovat motiv křestní. — Postní praxe má se přizpůsobit možnostem daným přítomnou dobou. Přitom zůstává nedotčený velikonoční půst na Velký pátek a — podle okolností — i na Bílou sobotu.

Jak řečeno, nebudou mít svátky svatých převahu nad svátky a dny tajemství spásy. Budou se proto velkou většinou oslavovat jen partikulárně, tam, kde má tenkterý svátec konkrétní a aktuální význam pro náboženský život křesťanského lidu. Celocírkevní budou pouze ty, které mají význam všeobecný.

V dalším mluví konstituce o posvátné hudbě. Připomíná její značnou cenu pro liturgii, a proto také důležitost hudební výchovy jak kněží, tak kostelních sborů. Poukazuje na to, že gregoriánský chorál zaujímá v naší liturgii první místo, že jsou však nadále přípustné též jiné druhy chrámové hudby a zpěvu. Doporučuje vydání gregoriánských melodií zjednodušených pro potřebu malých kostelů. Dále doporučuje, aby se do liturgie převzaly vhodné hudební tradice národní, především v misích. Skladatelům ukládá vytváření nových děl naplněných křesťanským duchem, jejichž texty mají být v souladu s katolickou naukou a čerpány z Písma svatého a z liturgických pramenů.

Poslední oddíl konstituce je věnován sakrálnímu umění. Církev nikdy netrvala na určitém slohu nebo tvaru, ale připouštěla vždycky pestrou různost jak materiálu, tak formy, tak i výzdoby, jak ji postupem času přinášel pokrok techniky a vyžadovala svéráznost a životní podmínky lidu. Také v naší době má mít umění volnou ruku, pokud chce vpravdě a s patřičnou úctou sloužit domům Božím a posvátným obřadům. Ordináři mají toho dbát, aby se nedostávaly do našich kostelů prvky umělecky bezcenné a kýčovitě. — Umístění a tvar obětních oltářů, svato-stánků, křtitelnic a ostatního vybavení chrámů musí být v naprostém souladu s duchem obnovené liturgie. Všecko, co tomuto duchu prospívá, je třeba podporovat, popřípadě znovu zavést, co se mu protíví, musí se nesmlouvavě pozměnit nebo odstranit. — Svaté obrazy a sochy mohou v chrámech zůstat, avšak jen v omezeném počtu, tak, aby nevzbuzovaly údiv věřících a nenapomáhaly méně zdravé zbožnosti.

V dodatku konstituce vyjádřil koncil svůj souhlas s plánovanou všesvětovou reformou kalendáře, za předpokladu, že bude zachován sedmidenní týden s nedělí. Nemá ani námitek proti ustálení velikonoce na určitou neděli, budou-li s tím srozuměny i ostatní bratrské církve, především ty, které jsou od Církve katolické odloučeny.

K uskutečnění Konstituce druhého vatikánského koncilu o svaté liturgii dojde ve třech fázích:

1. Dne 16. února 1964, na první neděli postní t. r., vstoupila ipso facto v platnost ustanovení o zvláštním liturgickém vzdělání bohoslovců, o zřízení liturgických komisí v jednotlivých diecézích, jakož i komisí pro sakrální hudbu a umění, dále ustanovení, že se homilie — jako součást Mše svaté — o nedělích a svátcích nesmí nikdy vynechávat, že se Svátost manželství má — pokud možno — udělovat ve Mši svaté po Evangelium, že klerik, který se modlí část officia v kostele spolu s věřícím lidem v mateřském jazyku, tím plní svoji povinnost, a že ordinář má právo dovolit klerikovi, jemuž dělá latina potíže, recitování breviáře v aprobovaném překladu.

2. Biskupská konference jednotlivých zemí resp. národů stanoví svého času termín a způsob, kdy a jak se bude uplatňovat lidový jazyk ve Mši svaté a při udělování svatých Svátostí a svátostin, upraví jejich ritus podle místních okolností a potřeb, dále upraví ritus pohřební a praxi postní — a vydají Apoštolskou Stolicí schválené příslušné texty.

3. Všecko ostatní — např. vydání nového mešního řádu, definitivní reformu breviáře apod. — provede během příštích let přímo Apoštolská Stolica.

CÍRKEV KRISTOVA

V posledních desetiletích katoličtí bohoslovci obírající se naukou o Církvi Kristově zaměřují svůj pohled na vnitřní její strukturu. Do doby prvního sněmu vatikánského byla zdůrazňována příliš *vnější stavba* církve, její hierarchicko-monarchická ústava, již křesťané protestantští odmítali. A byly oprávněně stesky mnohým hlubších duší křesťanských, že dřívější nauka o církvi neboli ekklesiologie byla spíše „hierarchologií“. Dnes ve XX. století, kdy podle slov Guardiniho „se probouzí církev v duších lidstva“, definice Bellarmini-ova, že „církev je společnost pravověřících křesťanů, kteří jedno učení vyznávají, jedněch svátostí užívají a římského papeže za nejvyšší viditelnou hlavu uznávají“ — ekumenický smýšlejícímu křesťanu již plně nestačí. Křesťan „atomového věku“ touží po hlubším proniknutí do tajemství Kristovy Církve. Samozřejmě lidský rozum nikdy plně nepochopí nadpřirozených skutečností, avšak může si je přiblížit pomocí vhodných obrazů a přirovnání. Tak i tajemství

Církve Kristovy ve světě je třeba si objasnit obrazy. Je to hlavně přirovnání, že Církev je „lid Boží“, dále „chrámem Ducha svatého“ a hlavně „mystickým tělem Kristovým“.

I. Lid Boží.

Chceme-li se nějak pozitivně a obsažně vyslovit o tajemství Církve, naskytá se nám nejprve idea o „lidu Božím“. Tato myšlenka se objevuje již ve Starém zákoně. Národ izraelský byl prohlášen Jahvem-Bohem za lid Boží. „I promluvil k synům Izraelovým: Jsem Jahve a vyvedu vás z egyptské roboty — Vezmu si vás za svůj lid a budu vašim Bohem, a zvíte, že jsem Jahve, váš Bůh, který vás vyvede z roboty egyptské“ (Ex. VI. 6). Podobně Jahve ústy Mojžíšovými prohlašuje lid izraelský za lid svůj v knize Lev. XXVI, 9—12, nebo u proroka Jeremiáše slovy: „Budou mým národem a jejich Bohem budu já“ (32, 38). A též v Novém zákoně na četných místech se zdůrazňuje, že Církev je lid Boží a nejvýraz-

něti to uvádí sv. Petr ve svém listu slovy: „Vy však jste (2 Kor. V. 17). S osobním zapojením na Krista je spojeno nutně též začlenění do kolektivního společenství Kristova tj. Církve svaté. V prvním listu ke Korintským hovoří sv. Pavel velmi často o „těle Kristově“ a o „údech Kristových“. Má sice na mysli místní obec křesťanů korintských, avšak neodezírá od obecné Církve Kristovy. Spory o charismatech v obci korintské přiměly apoštola národů, aby jim připomněl, že všichni pokřtění jsou jedno „tělo Kristovo“, jež sestává sice z mnohých údů, avšak je jedno. Údové navzájem si mají pomáhat a býti jednotní. V šesté kapitole uvedeného listu uvádí překrásnou myšlenku o mystickém těle Kristově jako motiv proti mravní nečistotě. Korintané musí si uvědomit, že jejich těla jsou „údy Kristovými“. Jak přísně připomíná: „Nevíte, že vaše těla jsou údy Kristovy? Mám tedy snad vzít údy Kristovy a učinit je údy nevěstky?“ (VI. 15). Prchejte před smilstvem! Anebo nevíte, že vaše tělo je chrám Ducha Svatého, jenž je ve vás, jehož máte od Boha a že nepatříte jen sobě? (VI. 20). Pravděpodobně apoštol toto své pojetí o obci křesťanské jakožto „tělu Kristovu“ již v Korintě ústně vysvětlil. Nyní v dopise vysvětluje ještě podrobněji tento obraz, jenž vyjadřuje a je výrazem úzkého vztahu obce křesťanské s Kristem Hlavou, její hodnoty s Ním skrze Ducha Svatého. V listech ke Kolosenským a Efeským doplňuje své pojetí o Církvi jakožto „tělu Kristovu“ tím, že Církev je plností (pleroma) Toho, jenž „vše ve všem naplňuje“ (Ef. I. 22). To znamená: Kristus je Spasitel svého duchovního těla — Církve a všemi svými milostmi ji proniká. Vždyť miloval svou Církev a vydal se za ni, aby si ji očistil (Ef. V. 22–23). Křest svatý je svátostí, již se věřící spojují s Kristem a zapojují do Jeho těla mystického a svátostí Eucharistie toto zapojení se ještě prohlubuje.

II. Církev — stavba v Duchu svatém.

Obraz o stavbě nebo chrámů, jež jsou naplněny Duchem svatým, rozlišuje naše rozhledy. Nejen nás uvádí v hlubší pochopení vnitřní podstaty Církve, nýbrž nám dává nahlédnout hlouběji do vnitřní struktury a života Církve. Již v Starém zákoně prorok Ezechiel se zmiňuje o lidu Jahvově, jemuž Bůh dá nové srdce a „svého ducha do nitra a udělá, aby kráčeli podle příkazů Božích a dbali na práva Boží a podle nich jednali“ (XXXVI. 27). A sv. Pavel tuto ideu o svatosti lidu Božího jenom rozvádí, když píše Korintským: „Nevíte, že jste chrám Boží a že Duch Boží přebývá ve vás? Zneuctíte-li kdo chrám Boží, toho zničí Bůh; neboť chrám Boží je svatý, a to jste vy“ (I. Kor. III. 16). V Novém zákoně lid Boží se stává právě tím, že Duch Boží jím proniká jako životodárná moc. A teprve, když Ježíš Kristus byl oslaven, teprve Duch Svatý byl poslán věřícím (Jan VII. 39). Povýšený Pán jej sesílá a teprve nyní povstává posvátná budova Boží, založená „na základu apoštolů a proroků“, jejímž „úhelným kamenem je Ježíš Kristus“ a v ní také pchanokřesťané „společně jsou budování v příbytek Boží v Duchu“ (Ef. II. 20). Křtem svatým všichni se stávají „živoucími kameny“ ve chrámu Ducha svatého a v tom smyslu vybízí sv. Petr věřící: „Také sami sebe stavíte jako živé kameny v duchovní chrám, v svaté kněžstvo, abyste přinášeli duchovní oběti Bohu příjemné skrze Ježíše Krista“ (I. Petr II. 6). Duch Svatý přelévá proudy milosti a nadpřirozeného života z Krista Hlavy do těla Církve a proto jedině tam je pravá Církev, kde je Duch Svatý. Vystižně tuto úžasnou skutečnost vystihl sv. Irenej slovy: Ubi enim ecclesia, ibi et Spiritus Dei; et ubi Spiritus Dei, illic Ecclesia et omnis gratia“ (Adv. haer. 3, 24-MG VII/966). Proto plným právem bývá Duch Svatý nazýván bohoslovci „duší mystického těla Kristova“ tj. Církve.

III. Církev mystické tělo Kristovo.

Nejvnitřnější život Církve by zůstal nedotčen, kdybychom si nevěšili podrobně vztahu Církve ke Kristu Pánu. Má se tedy v novozákonní ekklesiologii hovořit spíše o „lidu Božím“ či o „těle Kristově“? Ač myšlenka o lidu Božím tak často uváděná ve spisech novozákonních je krásná, přece však pojetí pavlovské o „těle Kristově“ zůstane nejzralejším plodem novozákonního myšlení o Církvi. Obě myšlenky se vzájemně doplňují. Církev je „lid Boží“ jakožto „tělo Kristovo“ a je „tělem Kristovým“ v „lidu Božím“. Idea sv. Pavla je úzce příbuzná s ostatními obrazy novozákonními jako s janovským obrazem o „vinném kmeni a jeho ratolestech“ (Jan XV. 1-8) nebo s obrazem „duchovního domu“ postaveném na Kristu jakožto úhelném kameni, kde „svaté kněžstvo“ přináší „duchovní oběti“ opět prostřednictvím Ježíše Krista (I. Petr. II. 4) nebo s dojemným obrazem, že Církev je „nevěstou Beránka“ (Zjev. XII. 2, 9; 22, 17).

Překrásně hlubokou ideu o mystickém těle Kristově již naznačuje list ke Galatům, kde sv. Pavel připomíná křest, jímž „v Kristu Ježíši“ dítkami Božími se stali ti, kteří se „oblékli v Krista“ (III. 26).

Nová existence jednotlivce „v Kristu“ jest zároveň existencí v nové „v Kristu Ježíši“ založené společnosti

(2 Kor. V. 17). S osobním zapojením na Krista je spojeno nutně též začlenění do kolektivního společenství Kristova tj. Církve svaté. V prvním listu ke Korintským hovoří sv. Pavel velmi často o „těle Kristově“ a o „údech Kristových“. Má sice na mysli místní obec křesťanů korintských, avšak neodezírá od obecné Církve Kristovy. Spory o charismatech v obci korintské přiměly apoštola národů, aby jim připomněl, že všichni pokřtění jsou jedno „tělo Kristovo“, jež sestává sice z mnohých údů, avšak je jedno. Údové navzájem si mají pomáhat a býti jednotní. V šesté kapitole uvedeného listu uvádí překrásnou myšlenku o mystickém těle Kristově jako motiv proti mravní nečistotě. Korintané musí si uvědomit, že jejich těla jsou „údy Kristovými“. Jak přísně připomíná: „Nevíte, že vaše těla jsou údy Kristovy? Mám tedy snad vzít údy Kristovy a učinit je údy nevěstky?“ (VI. 15). Prchejte před smilstvem! Anebo nevíte, že vaše tělo je chrám Ducha Svatého, jenž je ve vás, jehož máte od Boha a že nepatříte jen sobě? (VI. 20). Pravděpodobně apoštol toto své pojetí o obci křesťanské jakožto „tělu Kristovu“ již v Korintě ústně vysvětlil. Nyní v dopise vysvětluje ještě podrobněji tento obraz, jenž vyjadřuje a je výrazem úzkého vztahu obce křesťanské s Kristem Hlavou, její hodnoty s Ním skrze Ducha Svatého. V listech ke Kolosenským a Efeským doplňuje své pojetí o Církvi jakožto „tělu Kristovu“ tím, že Církev je plností (pleroma) Toho, jenž „vše ve všem naplňuje“ (Ef. I. 22). To znamená: Kristus je Spasitel svého duchovního těla — Církve a všemi svými milostmi ji proniká. Vždyť miloval svou Církev a vydal se za ni, aby si ji očistil (Ef. V. 22–23). Křest svatý je svátostí, již se věřící spojují s Kristem a zapojují do Jeho těla mystického a svátostí Eucharistie toto zapojení se ještě prohlubuje.

V době apoštola Pavla sice kolovaly v tehdejší antic-kém světě obrazy, kde společnost byla přirovnávána lidskému tělu, např. báje vypravované Meneniem Agrip-pou, již uvádí Livius II, 32. Avšak apoštol národů ke svému velkolepému pojetí o Církvi jakožto „tělu Kristově“ dcšel spíše na základě zjevení Božího. Již po svém obrá-cení u Damašku si správně uvědomil význam slov Páně: „Šavle, proč mne pronásleduješ?“, že totiž pronásledo-vat Církev Kristovu — tajemné tělo Kristovo — je totéž jako pronásledovat Krista samého — Hlavu mystického těla. Velkolepé pojetí Pavlovo o mystickém těle Kristově v poslední době je vzato jako základ pro dogmatickou encykliku Pia XII. Mysticí Corporis Christi, kde nauka o Církvi Boží je tak podrobně probírána. Církev Kristova je plod spasitelného dění, jenž vyrostl z kříže Páně a je pokračováním jeho díla vykupitelského v Duchu Sva-tém; její vztah k Oslavenému Pánu, její zapojení na Spasiteli, její vnitřní život tryskající z Krista Hlavy nelze více pochopit. Je to nehlubší tajemství.

Nakonec třeba si povšimnout krátce vztahu Církve ke světu. Svět jakožto souhrn všeho stvoření je v podstatě své dobrý. V novozákonních knihách však je líčen svět jako by v napětí vůči Církvi. Podle biblického pojetí dějiny spásy od hříchu prarodičů do světa pronikly jako vítězné mocnosti hřích a smrt (srov. Řím. V. 12). Od té doby není svět pouze stvořením Božím, nýbrž oblastí obsazenou mocnostmi temnosti, jež vykonávají svůj neblahý vliv i na člověka. Tedy svět nynější není pouze světem stvořeným Bohem, nýbrž světem dějinného bytí, v němž se uskutečňuje též moc zla. A proto křesťané „nepřijali ducha tohoto světa, nýbrž ducha, který je z Boha“ (1 Kor. II. 12). Pro Pavla a každého křesťana svět „byl ukřižován“ skrze Krista a my musíme býti ukřižováni světu (Gal. VI. 14). Křesťané se nesmějí při-podobňovat „tomuto věku“ (Řím. XII. 2). Vládce tohoto světa vítězným Kristem bude jednou souzen (Jan XII. 31). Třeba volit mezi Beliarem a Kristem, chodit jako „dítky světla“ nikoli jako „synové zatracení“ (Ef. V. 6). Tedy Církev Kristova v této souvislosti se jeví jako posvátná oblast, chrám Boží, již Kristus vytrhl ze sféry zkázy tohoto věku. Posláním Církve je nastolit opět vládu Boží ve světě a tudíž ona je místem, kde dochází ke „zbožšťování“ světa a lidstva.

Církev není posledním cílem v plánu spásy, tím je krá-lovství Boží. Církev — Ekklesia — je místem, kde se

mají všichni povolání Pánem Ježíšem pro království Boží shromáždit; je božským ústavem, v němž mohou dojít odpuštění hříchů a milostí Ducha Svatého. Na Petrovi jakožto na skále vybudované Církvi bylo přislíbeno, že „brány pekelné jí nepřemohou“, to jest že sice bude trvat ve věku, kde ještě smrt panuje, tedy v přítomném věku, avšak již také má účastenství na moci zmrtvýchvstání, již se vyznačuje království Boží. Samozřejmě tato Církev Kristova jako společnost má svou ústavu, již jí dal do vínku její božský zakladatel, zřízení hierarchicko-mo-

narchické. V ní se prvky božské spojují s božskými, pozemské s nadpozemskými v jednu velkolepou jednotu. Všichni křesťané se modlí: „Věřím v jednu, svatou, obecnou a apoštolskou Církev“. Znalost vnitřní struktury Církve Kristovy je nesmírně důležitá. Katolíci věřící si svou víru stran Církve utvrdí a prohloubí. Naši odloučení i protestantští bratři v Kristu pak poznávají mosty, po nichž možno přejít k ekumenickému sjednocení nás všech vyznavačů Krista, Vtěleného Boha.

ThDr. Josef Kubalík

KDO JE VINEN SMRTÍ JEŽÍŠE KRISTA?

K otázkám, o kterých se v posledních letech mnoho píše a diskutuje, patří i otázka viny na smrti Ježíše Krista.¹⁾ Kdo odpovídá za Ježíšovu smrt? Prokurátor, který ho odsoudil, velerada, která žalovala, dav, který volal „Ukřižuj!“? O jakou vinu vlastně šlo? Byla to Bohovražda, justiční vražda? Možno mluvit o vině kolektivní, a tak označit izraelský národ za Bohem zavržený? Na otázky je třeba odpovědět nejenom teologicky, ale i exegeta a historik má k otázkám co říci. Zodpovědění těchto otázek je velmi závažné, protože se v nedávné minulosti vyskytly hlasy, jako by na nelidském nacistickém antisemitismu neslo podstatnou vinu křesťanství.

Není bez významu, že do ekumenického schématu II. vatikánského koncilu je vložena jako čtvrtá i kapitola jednáající „O poměru katolíků k nekřesťanům, zvláště k Židům“. Kardinál Augustin Bea, jako zpravodaj o této kapitole uvedl důvody, proč právě tato kapitola byla vložena do schématu. Někteří Otcové koncilu se totiž domnívali, že nepochopili do schématu o Ekumenismu. Kardinál řekl 19. 11. na 70. generální kongregaci: „Někdo se může ptát, proč se mají nyní tyto věci připomínat. Důvodem toho je, že teprve před málo lety na mnoha místech řádil zločinným způsobem tzv. antisemitismus. Bylo to především v Německu za nacismu, který se z nezávislosti k Židům dopouštěl hrozných zločinů a zavraždil mnoho miliónů Židů. Jeho zběsilá propaganda proti Židům byla k tomu doprovodem. Nutno podotknout, že i mnozí věřící tím byli ovlivněni, zvláště když tato propaganda pracovala se zdánlivými pravdami a odvolávala se na Nový zákon a církevní historii. Proto musí Církev na tomto koncilu věnovat svou pozornost i obnovení této otázky. Ne však, že by antisemitismus, zvláště nacistický, měl svůj pramen v učení Církve. Spíše jde o to bojovat proti určitým představám, které by mohly ovlivnit i katolíky. Když Kristus a apoštolové, oběti a svědci smrti kříže, s takovou vroucí láskou odpustili svým pronásledovatelům, tím více i my se musíme vzchopit k takové lásce... Církev musí jednat podle příkladu Krista Pána a apoštolů, zvláště při hlásání kříže a smrti Páně. Antisemitismus jistě nemá své kořeny na poli náboženském; hraje zde roli především důvody politicko-národnostní, psychologické, sociální a hospodářské. Ale Církev má napodobit příklad Kristův a stýkat se s tímto lidem v lásce, vždyť od něho přijala tak velkou dobrou...“

Pokusy o „revizi“ procesu Ježíšova. Je sotva jiný úsek života Ježíše Krista, který by budil takovou pozornost, jako jeho proces. Již ve třicátých letech se objevovaly zprávy (mnohdy si odporující) o obnovení procesu s Ježíšem Kristem. Podle jedné zprávy²⁾ k tomu došlo v červenci 1931, kdy se sešel v Jeruzalémě soudní dvůr za předsednictví dr. Veldeissela a po čtyřhodinové řeči obžalobce a pětihodinové řeči obhájce a delší poradě, byl čtyřmi hlasy proti jednomu vynesen rozsudek o Ježíšově nevině. Podle jiné verze³⁾ se tak stalo v dubnu 1933. Po druhé světové válce tyto snahy se znovu objevily. Záhy po vzniku státu Izrael dal formální popud k revizi procesu — jak se psalo ve světovém tisku na jaře 1949 — holandský právník vystupující pod pseudonymem H 187, dokumentem (15 stran) daným izraelskému ministru spravedlnosti. Rovněž v r. 1949 francouzský právník Jacquenot zkoumal na právnícké fakultě v Paříži Ježíšův proces a zjistil nezákonnost rozsudku velerady. Otázka se stala aktuální po roce 1945, kdy se začaly analyzovat příčiny předchozích let a událostí. Objevovaly

se články a tvrzení, jako by vlna antisemitismu byla důsledkem křesťanské teze o vině Židů na smrti Ježíšově (Bohovražda), a jako by právě od „této teze vedla cesta až k plynovým komorám v Osvětimi“.⁴⁾

Složitost otázky. Celá otázka je zkomplikována tím, že jsme jen kuse informování o právních poměrech v Judeji za časů Kristových. Známe sice celkem dobře procesní právo v Římě, ale ne procesní právo v provinciích, i když tyto znalosti po studiích Mommsenových a nálezech právních pyrpů z Egypta značně pokročily. I o pravomoci synedria nejsme dobře informováni. Mozaické předpisy, jak se zachovaly ve Starém zákoně, jsou pouze všeobecné směrnice. V traktátu Mišny Sanhedrim je sice zachován detailní soudní systém, ale je otázka, zda toto právo kodifikované koncem 2. stol. po Kr., v době Kristově tak platilo. Netřeba poznamenávat, že se nezachoval „protokol“ nebo opis z archivů, týkající se aktů procesu. Vedle sporých svědectví starověkých spisovatelů (Jos. Flavius, Tacit) jsme odkázáni hlavně na Nový zákon.

Svědectví Nového zákona. Sv. Marek (10, 33) zaznamenává proctví Ježíšovo o jeho odsouzení velekněžími a vydání na smrt pohanům. Účast Pilátova na Kristově smrti zaznamenává suše: „Pilát dal Ježíše zbičovat a vydal jim ho, aby byl ukřižován“ (15, 15). Je to jistě z politické opatrnosti, neboť Marek píše své evangelium římským křesťanům. Sv. Lukáš podtrhuje silně hlavní odpovědnost velerady. Na cestě do Emauz praví Kleofáš: „Jak ho naši velekněží a členové velerady vydali k odsouzení na smrt a ukřižovali ho“ (24, 21). Podobně i sv. Jan, který současně zaznamenává i do podrobnosti jednání Pilátovo za trestního líčení. Sv. Pavel nevidí tak události z hlediska právněhistorického, jako spíše z hlediska vyššího. V 1. Sol. činí sice Židy odpovědnými za drama: „Ti zabili Pána Ježíše“, ale na jiných místech zjišťuje viny větší, tj. naše hříchy (Řím 4, 25), nebo rozhodnutí svrchované lásky Boží (Řím 8, 31) a lásky Kristovy (Gal 2, 20; Ef 5, 2).

Z podání evangelistů je zřejmo, že šlo o dvojitý proces, náboženský před veleradou a civilní před Pilátem. Před veleradou byl Ježíš Kristus souzen a odsouzen z přestupku náboženského, z rouhání. V době prokurátorů již Jeruzalém (s Judeou) nebyl civitas libera. Římané mohli libovolně zasahovat do zákonodárství a správy. Zpravidla však Římané ponechávali podrobeným územím jejich vlastní správu (samosprávu). Židé měli dokonce v celém imperiu výjimečně postavení. Měli své vlastní soudnictví (Alexandrie, Malá Asie) a byli dokonce osvobozeni od vojenské služby (Palestina toto právo obdržela od Caesara) a dispensování od kultu císařů. Avšak „jus gladii“ jim bylo odňato a vyhrazeno jedině prokurátorovi jako představiteli Říma v Palestině. Proto, když velerada Ježíše odsoudila, rozsudek nemohl být proveden a Ježíš byl oběšen před soud římský. Synedristé neměli valné naděje, že dosáhnou od Piláta odsouzení Ježíše pro rouhání. Bylo třeba přesvědčit Piláta, že šlo o přestupek hodný smrti podle práva římského. V tomto vědomém přesunutí „viny“ z oblasti náboženské do oblasti politické tkví hlavně vina synedria. Tři body veležrádného charakteru přednášejí před Pilátem: 1. Bouří lid, 2. zakazuje platit daně císaři, 3. vydává se za Mesiáše, tj. krále a tím se protiví císaři. Zlomyslně mu přičítají své vlastní mesiášské představy, které on celým svým působením odmítal jako falešné, připisují mu to, co od něho sami očekávali a když se tak nestalo, zač ho-

pronásledovali. Takovou obžalobu musel vzít římský prokurátor na vědomí.

Proto Pilát musí přistoupit k výsledku Ježíšovu. Výslech popisuje hlavně sv. Jan 18, 33n. Jako zástupce římské moci musí prokurátor zjistit, co je pravdy na této tak vážné obžalobě, zda obviněný je skutečně uchazečem o trůn židovského království a buřičem proti svrchovanosti římského státu. Obžaloba je vážná, protože po celou dobu římského panství v Palestině se mesiánsko-politické a protirímské tendence v této zemi neustále objevovaly. Dochází k negativnímu závěru. Zjišťuje, že žalobcům záleží na tom, aby se stýj co stýj obžalovaného a jim asi nepřijemného Ježíše, zbavili. Nepotřebuje zvláštního ostrovtipu a psychologie ke zjištění, že synedristé — i když mluví o loajalitě, o nutnosti odsouzení Ježíše z loajality — jsou vedeni zcela jinými motivy, než loajalitou k Římu, a on, Pilát, má jim být nástrojem k odstranění Ježíše Nazaretského. Pod dojmem mimořádné osobnosti Ježíšovy znovu a znovu hledá cesty k jeho propuštění. Velerada vyhazuje poslední trumf. „Non es amicus Caesaris!“ Největší rebelové imperia dávají takové poučení zástupci Tiberiovu! Celá nahota Pilátova charakteru bude obnažena. Strach před císařskou mocí a hněvem zvitězí nad náboženskou hrůzou, kterou nahání tento tajuplný Ježíš. Pilát ze strachu před Caesarem, ze strachu před ztrátou kariéry, jedná proti svému vědomí, proti spravedlnosti a odsuzuje Ježíše, kterého šestkrát prohlásil za nevinného. Všichni evangelisté poznamenávají, že Pilát „vydal“ Ježíše Židům, aby byl ukřižován (Mt 27, 26; Mr 15, 15; Lk 24, 20; Jan 19, 16), což předpokládá formální odsouzení k smrti, jehož vynesení není uvedeno v evangeliích. Znělo: „Ibis ad crucem“ nebo „Arbori infelici suspendito“.

Vina a odpovědnost Piláta a velerady za smrt Ježíše Krista. Pilátova vina je jasná. Je to právní odpovědnost, za popravu Ježíšovu. Pilát je antisemita a kolonizátor, mající více starost o své výnosné místo v Palestině a přizeň podezřívavého Tiberia, než o opravdovou spravedlnost. Jeho vinu částečně zmírňuje jednak okolnost, že tak činí pod nátlakem Židů, jednak jeho pokusy o ochranu obžalovaného. Proto jeho celková vina je menší než synedristů.

Hlavní odpovědnost padá na veleradu. Nezdá se, že byly porušeny platné předpisy. Zajetí i proces byl — podle názoru moderních exegetů a právníků — v souladu s tehdejšími platnými právními předpisy v Izraeli. Je pouze otázkou, jak dalece byli synedristé subjektivně přesvědčeni, že se Ježíš dopustil blasfemie. Zloba synedristů je však jasná při civilním procesu před Pilátem. Vědouce, že s obžalobou blasfemie u římského prokurátora nepochodí, postavili obžalobu na půdu politickou, jsouce si dobře vědomi, že Ježíš svou mesiášskou ideu nikdy nespojoval s myšlenkou politického zvratu. Celý postup před Pilátem dokazuje, že jim šlo o odstranění a zničení Ježíše Krista. Proto se neštití ani nejrafinovanějších výhrůžek a zastrasování Piláta, jehož pozice u Tiberia byla již značně otřesena. Motivы zavlitého nepřátelství uvádějí evangelisté tři: 1. židovští vůdcové viděli v Ježíšově popularitě nebezpečí vlastní autority u lidu, 2. někteří synedristé, zvláště z řad saduceů viděli v dalším růstu hnutí kolem Ježíše nebezpečí římského zákroku a případnou ztrátu ještě existující relativní národní samostatnosti, 3. synedristé, zvláště zákoníci, byli nepřátelští vůči náboženskému charakteru jeho učení. Byly to tedy mocensko-egoistické, národnostní a náboženské důvody, jež vedly vládnoucí židovské kruhy k zavlitému nepřátelství k Ježíši Nazaretskému. Zbývá ještě určit vinu lidu před římským tribunálem.

Šlo v Ježíšově procesu o kolektivní vinu národa? Vina zástupu volajících před Pilátem „Ukřižuj!“ byla nepoměrně menší než vina synedristů, protože zasáhl do procesu ne ze své vůle, ale vehnán svými vůdci. Jejich

spolovina však není bezpodstatná, protože značnou mírou ovlivnili Piláta k vynesení odsuzujícího rozsudku. Šlo převážně o obyvatele Jeruzaléma. Prostranství před tvrzí Antoniovou nebylo velké, a proto nebylo jistě přítomno více než tisíc lidí. Jeruzalém měl v té době asi 50 000 obyvatel. Nemožno tedy říci, že většina obyvatel si žádala smrt Ježíšovu. Tím méně měl účast na smrti Kristově židovský národ jako celek. Židů bylo tehdy i s diasporou asi jeden milión. K omluvě volajících „Ukřižuj!“ možno též uvést, že mnozí volali v přesvědčení, že Ježíš Nazaretský boří domácí zákon, k němuž oni měli tak velkou úctu. Za rušitele Zákona a otcovských tradic píece velerada důsledně a záměrně Ježíše označovala. Při rozhodování, zda šlo o kolektivní vinu celého židovstva, je třeba ještě si uvědomit, že synedrium nemůže být považováno za zástupce celého židovstva. Synedrium nebylo parlamentem, kam by byli delegováni zástupci všech Izraelitů. Synedristé mohli rozkazovat (Sk ap 5, 28. 40), ale ne ve jménu lidu. Synedrium nemělo pravomoc z lidu. Nemožno tedy hovořit o kolektivní vině Izraele na Ježíšově smrti. Nanejvýše možno říci, že s výjimkou Piláta byli na smrti Ježíše Krista vinní příslušníci židovského národa. Není však možno ze zločinu, který se udál v některém národě, činit závěr, jako by zločinem byl národ.

Ještě slovo koncilu. Na závěr této studie, která pro nedostatek místa nemohla vyčerpat otázku, ještě několik vět o poměru katolíků k Židům, které pronesl kardinál Aug. Bea jako zpravodaj čtvrté kapitoly schematu „O ekumenismu“. Když podtrhl čistě náboženský předmět připravovaného dekretu a připomenul, co Církev Kristova tajemným Božím úralkem přijala z ruky vyvoleného národa, položil otázku: „Odpovídati naše hlásání, zvláště kázání o Utrpení Páně, tomuto stavu věci? A vyjadřuje se zde stále vděčnost, kterou jsme povinni tomuto národu? Mnozí třeba řeknou: Což neodsoudili vůdčové tohoto národa nevinného Pána a nevydali ho na kříž? Nespolutřubil zde i lid? Což nesvolávali Židé takto prolitou krev na sebe a své děti? Což nemluvil sám Kristus v přísných slovech o Židech a nehrozil jim trestem? K tomu je říci: Pán chtěl svou přisností národ vyzvat k obrácení a umíraje modlil se na kříži: „Otcě, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ (Lk 23, 34). Bylo by velmi nesprávné mylet si, že Otec nevslyšel tuto prosbu a že zavrhl svůj národ. Praví přece apoštol výslovně: „Bůh nezavrhl svůj lid, který si dříve vyvolil“ (Řím 11, 1n.) ... Cílem tohoto krátkého dekretu není nic jiného, než tuto pravdu o Židech připomenout v paměť křesťanům jako sdělený poklad víry, aby s dětmi tohoto národa nejednali jinak, než jednali Kristus a jeho apoštolové Petr a Pavel. Neboť i sv. Petr říká v souvislosti s ukřižováním Páně: „Vím, že jste jednali z nevědomosti, jako i vaši vůdčové“ (Sk ap 3, 17). Dokonce i vůdčové jsou zde ještě omlouváni! ... Církev musí jednat podle příkladu lásky Krista Pána a apoštolů, zvláště při hlásání kříže a smrti Páně.“ Nechtě tato slova kardinála, zvláště poslední věta, jsou nám směrnicí jak v postních promluvách, tak i v naší katechesi.

ThDr. Jan Merell

Poznámky:

1) Z moderních katol. exegetů se nejdůkladněji prosem Ježíše Krista zabývá Jos. Blinzler ve třetím vydání knihy „Der Prozess Jesu“, Regensburg 1960, kde je udána i nejnovější bohatá literatura.

2) E. Schwarzenbauer: Revision des Prozess Jesu? Katholischer Digest (Aschaffenburg) 3/1949.

3) Jérusalem (Paris) 1933 p. 464.

4) La Terre Retrouvée z 1. 4. 1947.

ZDROJ A PODSTATA DOGMATIKY

Teologie in genere je nauka o Bohu a o věcech ve vztahu k Bohu (materiální předmět), vycházející ze Zjevení (formální předmět). Trojediný Bůh je tedy základní Zdroj, v kterém vše JE a z kterého vše VYCHÁZÍ.

Systematická teologie

1. uvažuje o tom co JE, totiž o trojediném Bohu, o vztazích mezi jednotlivými Božskými Osobami a o Jeho činnosti navenek (teologie dogmatická)

2. vykládá to, co MÁ BÝT v řádu člověka, aby dosáhl Boha jako svůj konečný nadpřirozený cíl (teologie morální, asketická a mystická).

Dogmatická teologie je tedy teoretická kontemplativní věda o Bohu a Jeho činnosti. Jen hrubým nepochopením této skutečnosti se mohlo stát, že dogmatika je statickým nebo ustrnulým útvarem, na kterém (jak mnozí myslí) spočívá prach křesťanských staletí. Tento dojem pasivní stagnace je úžasně silný a mnohým se zdá, že pozitivní pohyb (je-li jaký) je před očima světa nepostřehnutelný. Když a priori odložíme všechny nelogické předsudky, můžeme se ptát: má tento skoro všeobecně rozšířený názor o staticčnosti katolické dogmatiky něco společného se skutečností? Musíme přiznat, že ANO! Mnoho věřících lidí má nejasné pojmy o zdrojích a podstatě dogmatiky. V každodenním životě se velmi málo prakticky počítá s tím, že věrouka může přinést pro duchovně-společenský život něco „užitečného“. Někdy nás napadá myšlenka: jak vznikla dynamika křesťanského světa v prvních staletích našeho letopočtu? Co způsobilo, že tehdejší svět se nechal prokvasit křesťanskou láskou a silou Ducha svatého? Co bylo zásadním fundamentem všech dogmat i celé nové etiky?

Odpověď nám dává prolog sv. Jana, který lapidárně mluví o vztahu Slova k Bohu i k nám a dodává: Vše co povstalo, v Něm má ŽIVOT! A ten Život je SVĚTLO lidí! (Jan 1, 4).

Tento ŽIVOT — SVĚTLO dostali lidé v prvním okamžiku své existence. Ale intenzita tohoto Božího Života nepřešla do dalších lidských pokolení. Lidé individuálně i společensky nepochopili význam tohoto daru Boží lásky a nepřijali jej v celé jeho plnosti. A tento zaviněný nedostatek Božího Života a Božího Světla v nás teologicky nazýváme hříchem.

Boží Syn přišel na tuto Zemi, aby lidstvu nejen vrátil Boží dar Života, nýbrž aby jej ještě zdokonalil: Přišel jsem, aby měli Život a více Života! — Ut VITAM habeant et ABUNDANTIUS HABEANT! (Jan 10, 10.) Bohočlověk se stal novým Dárcem Božího Života — skutečně: obětoval Život, svůj Život! Vita mortem pertulit, et morte vitam protulit!

Přelít Boží Život z lůna Nejsvětější Trojice v lidské duše — to je hlavní Kristův cíl: „Otče, přišla hodina, aby Syn Tě oslavil podle moci, kterou jsi mu dal nade všemi lidmi, aby dal VĚČNÝ ŽIVOT všem!“ (Jan 17, 1—2.) V celém Novém zákoně jako celkové shrnutí všech Božích darů lidem se používá termín ŽIVOT a vnikáme-li hlouběji v inspirované texty, přicházíme k názoru, že tento Boží život pro nás se stal existenční nutností a skutečností, v kterou věřící křesťan je ponořen a ve které se stále pohybuje a JE. Boží Život je Kristův Život ve spojení s Jeho údy v mystickém Těle. Toto je základní a zásadní dogma prvních křesťanů. Kdo niterně neprožije tuto skutečnost, není plným křesťanem!

Celá katolická dogmatika směřuje do Božího Života jako do svého cíle. A celá katolická mravouka chce postihnout stále dokonalejší zpodobňování člověka v Kristu, který v nás přece žije svůj vlastní Život! K tomu Kristus založil Církev, aby v ní rozvíjel a naplňoval svůj boholidský Život. A nejen sám — v každém z nás v rodinném církevním společenství, v tichém vanutí Ducha, žije On svůj i náš společný mystický boholidský Život! A to je také cíl Oběti Mše svaté, onoho shromáždění mystického Těla k Boží adoraci, chvále, smíru a prosbě. Konkrétně se tento Boží Život rozlévá do mystického Těla Svátostmi:

KŘEST je první injekce Božího Života v lidskou duši:

Co chceš od Boží Círky? Víru! Co ti dá víra? Věčný, tj. Boží Život!

BIŘMOVÁNÍ je upevnění Božího Života v křesťanu — odevzdání oficiálního práva hájit v sobě i v jiných Boží Život.

SVÁTOST KRISTOVA TĚLA A KRVE — ve Mši svaté stojí před námi Dárcem Života v nejposvátnějším okamžiku, kdy vlastní Krví platí Otcí za Boží život v našich duších a ve sv. přijímání nám dává sám sebe jako plnost Božího Života.

SVÁTOST POKÁNÍ vrací Boží Život duši, která jej ztratila smrtelným hříchem.

SVÁTOST KNĚŽSTVA dává kněžím možnost, aby byli schopnými a pozornými orgány Dávce Života.

SVÁTOST MANŽELSTVÍ má dodat Kristovu mystickému Tělu nové zdravé údy a vychovávat je v Božím Životě.

SVÁTOST NEMOCNÝCH pomáhá ve vysilujícím pozemském boji zachovat až do konce v lidské duši Boží Život.

Kdo má Boží Život, v tom žije Bůh! Kdo má Boží Život, je Božím dítětem a dědicem Jeho Slávy!

OČISTEC je bezprostřední příprava duše na Boží Život v nebi.

NEBE je plnost Božího Života v lidské duši a to navždy.

PEKLO je ztráta Božího Života v lidské duši a to navždy.

Boží Život takto kontemplativně nazíraný oživí nejen teologické pojmy a formulace, ale vyjasní i mnohé složité problémy. Tak například: prvotní hřích. Jak často o něm mluvíme, ale kdo z věřících {ba i z kněží!} zná správně jeho dogmatický dosah? Pouze nauka o Božím Životě pomůže správně upřesnit a pochopit tragiku člověka, který je podle Božího řádu povinen přijít do světa jako Boží dítě, jež má v sobě Boží Život! Ale zatím vzhledem ke staré vině našich prarodičů jeho vztah k Bohu je pošramocený od samého počátku — rodí se bez Božího Života v duši. Proto tak hrozná výčitka k prvním lidem: Dříve jste nás zabili, než jste nás zrodili! (Sv. Bernard). Tento nedostatek se může napravit pouze vlitím nového Božího Života, čili křtem. Místo formule: „Křest zahlazuje prvotní hřích“ raději užívejme: „Křest vlévá duši poprvé Boží život“. Hřích totiž není ens, nýbrž carentia entis! Podle Schezbena je hřích „ein Mysterium des Nichts“! Křestní obmytí tedy nemůže zahlazovat nicotu. Proud křestní vody naopak vlévá Boží Život. Jak je důležité toto chápat! Znovu zdůrazňuji: hřích je nedostatek jsoucna, tedy i nedostatek dobra podle tomistické filosofie!

Málokterý křesťan zná také POZITIVNÍ dosah tajemství neposkvrněného Početí Panny Marie. Většinou se to vysvětluje negativně: Panna Maria byla předem osvobozena nebo vyloučena z vlivu prvotního hříchu. Všimněte si, že hlavní roli v této nešťastné dogmatické interpretaci znovu hraje hřích (non-ens) a pak Boží činnost „osvobození“ nebo „vyloučení“ z vlivu hříchu! V tomto smyslu se můžeme domnívat, že hřích je kal a bláto nebo přinejmenším mučivá „tíha svědomí“. A to je zase jeden z četných antropomorfizmů. Vždyť se to dá formulovat přece jednodušeji a uchvatněji a hlavně pravdivěji: Panna Maria od první chvíle Početí byla Neposkvrněná, protože hned od počátku měla v duši Boží Život! Tento Boží Život žádná lidská duše od počátku nemá a dostává jej až křtem. — Takový pojem je jasně srozumitelný a Boha důstojný. Mimoto cítíme, že to dýchá poezií a krásou, prostě je v tom dynamika svatodušního pohybu!

Když se přeneseme do současné doby, ptáme se s podivem, proč se „zapomnělo“ v kerygmatické teologii na toto základní dogma? Proč kněží tak málo mluví o Božím Životě, a mluví-li, proč bez vnitřního úžasu? Co vědí o tom naši věřící?

Bude to skoro kacířské, ale bude to pravdivé: hlavní vinu nese přebujelý essentialismus. Hned to vysvětlím: V dobách prvotního křesťanského žaru se uvažovalo o Božím Životě v celku, komplexně. Až když teologové začali více teoreticky rozdělovat a rozpitvát na „podstatu“ — bytnost (essentia) a „případek“ (accidens), tu se logicky rozpitval i jednotný a jednoduchý pojem Božího Života

(pozapomnělo se, že Deus est Ens simplex!) a řeklo se, že Boží Život v člověku se skládá z „podstaty“, tj. posvěcující milosti a „případků“, tj. vlitých ctností, darů Ducha svatého, pomáhající milosti atd. Chápete, jaké to bylo divné řešení? Místo, aby se věřícím mluvilo o komplexitě Božího Života, který přece obsahuje i posvěcující milost, i víru i naději i lásku, i dary Ducha sv. atd., mluví se pouze o milosti pomáhající a posvěcující, ačkoliv Písmo je nijak v jádru nerozlišuje! Nejkrásnější a nejjednodušší dogmatická pravda byla rozbita a tak přestala být názornou a uchvacující. Nyní však — Bohu díky! — se vracíme znovu do původních zřidel křesťanstva a nauka o Božím Životě se hlásí o svá práva.

V tomto smyslu už nemůžeme být pouhými essentialisty, kteří se spokojují okleštěnou formulí Daru nad dary, ale vše z radostné Zvěsti chceme přijímat ne už jen v „podstatě“, nýbrž KOMPLEXNĚ, v celé existenci. Tady jsme „existencialisty“ v tom nejlepší katolickém vědomí a svědomí. Chceme celý Boží Život a nejen pouze „posvěcující milost“, nýbrž posvěcující milost současně s teologickými i morálními ctnostmi i s dary Ducha svatého!

Výchozí bod tohoto nejstaršího a původního a přece pro mnohé „nového“ dogmatu je prožití a uznání faktu, že Duch svatý a per concomitantiam i celá Nejsvětější Trojice v nás bydlí. (Cf. II. Tim. 1, 14; Jan 14, 23!) Je to skutečně nejhlubší trinitářské dogma, které se týká Boha i lidí, z celého systému teologické vědy. Dává jasný směr nejenom dogmatice, ale i morálce, asketice i mys-

tice, prostě vůbec celé teologii ve všech jejích směrech. Má nadpřirozenou důstojnost a krásu, zcela mění lidskou duši, je blízké a drahé každému člověku jako jeho vlastní život — největší pozemská hodnota — pouze s tím rozdílem, že je to věčný Boží Život.

Boží Život v lůně Nejsvětější Trojice spočívá v tom, že Otec se dává celý Synovi a Syn s Otcem — Duchu svatému. Vzájemné dávání se a pronikání je neustálou Extazí Života. Proto také duše, obdařená tímto Životem, zapomíná na sebe, nežije pro sebe, ale v Extazi Života pro Boha i bližní. Není totiž možné žít Božím Životem a být obrácen k sobě. Máme-li Boží Život, jsme schopni poznávat Boha ANALOGICKY jak On poznává sám sebe a milovat Ho PODOBNOU láskou, kterou Otec miluje Syna a Syn Otce v Duchu svatém. Tak se nám i láska k bližním zjeví v jiné úchvatnější podobě: je zakotvena v Ježíšově Srdci!

Uvažují pak takto: Jestliže Kristus dal svůj Život za mé bratry, aby je k sobě přidružil a oživil svým Životem, pak i oni jsou blízcí Jeho Srdci — jako já! Tím se samozřejmě prohloubí i naše láska k Církvi: vždyť pouze Ona nám může zprostředkovat účast na Božím Životě, jen v Ní najdeme Krista a Jeho Život!

Tento původní zdroj a základ křesťanské dogmatiky je skutečně tvůrčí a dynamický a má sílu uvést do pohybu každou lidskou duši a dát jí vhodný impuls a pohnutku cítit se šťastně a doma v tomto řádu Života a Lásky!

ThDr. Vladimír Benda

K ZÁVĚRU CYRILOMETODĚJSKÉHO VÝROČÍ (863-1963)

(Dokončení)

K literatuře, uvedené v předcházejícím článku, dodáváme, že Bulharská akademie věd vydala přednášky V. mezinárodního kongresu slavistického v Sofiji: Slavjanska filologija, I—V, Sofija 1963, dále Slavističen sbornik, Sofija 1963 a zvláště Sbornik k počtě Cyrila a Metoděje (k 1100. výročí slovanského písemnictví, 863—1963), kde má např. E. Georgiev čl.: Kiril a Metodij i razvitiето na bulgarskata kultura (21—49). Rovněž byly vydány v Moskvě dva svazky přednášek V. mezinárodního kongresu slavistického r. 1963.

K celkového *zhodnocení* cyrilometodějského jubilea a k *závěru* je nutno uvést toto:

1. Jak jsme viděli, bylo 1100. výročí příchodu soluňských bratří a byzantské misie na Velkou Moravu všude důstojně oslaveno. Je zřejmé, že každá země a každé místo tak učinily vzhledem k příslušným místním podmínkám. Dosvědčují to mezinárodní kongresy při této příležitosti pořádané (Solnohrad, Sofija, Moskva, Brno-Nitra aj.).

2. Je zcela pochopitelné, že zraky všech se obracely k nám, do krajin, kam zavítala *byzantská misie* v čele se soluňskými bratry. Naše civilní oslavy navázaly na archeologické, případně historické bádání posledních desetiletí (archeologické přesně od r. 1949) o *Velké Moravě*, které také postavilo život a dílo soluňských bratří u nás, v Panónii a v Římě do zcela nového světla. A právem, neboť tu bylo naprosto zjištěno, především archeologicky (k čemuž se sbírají historické údaje pramenů, někdy nejasných nebo neúplných), že Panónie, Nitransko a Morava, později i Čechy, byly již země, kde *náboženství křesťanské* bylo rozšířeno a nacházelo se na určitém stupni (jenž se dále zjišťuje). Jinými slovy, bylo nutno při této příležitosti objasnit otázku, jaký je význam díla soluňských bratří na Velké Moravě ve světle dnešního bádání. Učinil jsem tak v DP č. 9, 1963, str. 166—67, na který tuto odkazuji. K tomu se druží otázka o aktuálnosti díla soluňských bratří (srv. čl. v KN 1963 č. 37: K odkazu sv. soluňských bratří).

Navázání našich oslav na počáteční dějiny Velké Moravy je zcela logické, neboť tu došlo k tak překvapujícím objevům, jaké nenacházíme nikde v slovanském i neslovanském světě. Bylo to patrné na cizích účastnících Mezinárodní konference o Velké Moravě (v Brně-Nitře), když zavítali na místo vykopávek (Staré Město, Sady, Pohansko, Mikulčice, Nitra), kde jsou zachovány nejen

valy (zvláště na Pohansku), nálezy církevních staveb (již 18, z toho jen v Mikulčicích 10), šperky, nářadí, dílny atd. Všichni tito cizí účastníci vzdali také čest naší archeologické vědě a jejím badatelům, kteří s neobyčejnou finanční podporou státní, všechny tyto práce podle přísných vědeckých metod konají.

Přitom nutno zdůraznit, že archeologické práce jsou teprve na počátku, mají trvat podle odhadu ještě dalších 50 let, takže jakékoliv soudy jsou dosud jen prozatímní, ať už jde o to, kde stával staroslavý Velehrad (soupeří zde Staré Město a Mikulčice), nebo kde je nutno hledat onu „ineffabilis munitio“ annálů fuldských (Mikulčice, Pohansko), případně sídlo sv. Metoděje (Staré Město-Derfle-Sady).

3. Cyrilometodějským jubilejním rokem není ovšem cyrilometodějské, slavistické, archeologické a historicko-právní bádání zakončeno. Právě naopak, tímto výročí byl dán nový podnět k tomuto bádání. Uvažme jenom, kolik vědeckého materiálu je obsaženo ve všech proslovených (i neproslovených) přednáškách na mezinárodních kongresech, kolik materiálu je v publikovaných knihách a článcích v řadě našich i zahraničních časopisů.

4. Tím vším jsou také dány předpoklady k podrobnému a na dnešním stupni vědeckého bádání stojícímu vypsání života a působení soluňských bratří. U nás je dosud nejobširnější dílo F. Pastrnka, *Dějiny slovanských apoštolů Cyrilla a Metoda*, Praha 1902, vydané tedy před 60 lety, na Slovensku spis J. Stanislava, *Slovanskí apoštol Cyril a Metod a ich činnosť vo Velkomoravskej ríši*, Bratislava 1945, dále krátký přehled V. Bartůňka, *Život sv. Cyrilla a Metoděje ve sborníku Soluňští bratři*, Praha 1962, 9—86. Bulhaři mají díla E. Georgieva, *Kiril i Metodij*, osnovopoložnici na slavjanskite literaturi, Sofija 1956 (s hlediska filologického). Od nedávnaho zesnulého (na poč. července 1963) významného cyrilometodějského pracovníka F. Grivce pochází spis: *Konstantin und Method, Lehrer der Slaven, Wiesbaden 1960*. Prof. F. Dvorník hodlá přepracovat své dva dosavadní spisy: *Les Slaves, Byzance et Rome, au IX siècle*, Paris 1926 a *Les légendes de Constantin et de Méthode vues de Byzance*, Prague 1933 a vydá velké dílo o sv. Cyrilu a Metoději r. 1964.

5. Seznáváme též, jak mnoho jest ještě otázek vážících se k životu a dílu soluňských bratří, k byzantské misii u nás, k slovanskému písmu a písemnictví atd. dosud

definitivně nerozluštěných (např. smysl velkomoravského poselství a byzantské misie na Velké Moravě, žádost o biskupa a učitele, původ slovanského písma, složitá otázka slovanské bohoslužby, církevní organizace na Moravě a v Panónii, překlad Písma sv., staroslověnské písemnictví a jeho památky, literární činnost soluňských bratří, otázky církevně-právní apod.).

6. Pokud jde o naše katolické fórum, je možno snad připomenout, že jsme mohli být více činní po stránce literární ve věcech cyrilometodějských a je nutno litovat, že se zatím nepodařilo publikovat spisy, které by vhodně zapadly do cyrilometodějského jubilejního roku.

7. Nutno se také zamyslet nad tím, že ČSAV si vychovala velkou řadu pracovníků a odborníků ve všech těchto oborech: archeologii, filologii, historii, právu atd. Bylo by tedy velmi vhodné, aby např. naše CMBF povzbuzovala zvláště nové doktory posv. teologie, aby také vážně studovali nejen různé úseky vědy teologické, nýbrž podle svých schopností a možností též i slavistiku, historii, archeologii apod.

8. Dějiny pokračují. Světové události rovněž. A musíme brát v úvahu i další *církevní situaci* po zakončení II. vatikánského koncilu, jemuž přísluší tak zodpovědné místo ve vývoji katolického světa, v poměru k odloučeným křesťanům i k ostatnímu světu, zvláště k nábo-

ženstvím nekřesťanským a k lidem vůbec. Schéma „O ekumenismu“, předložené ve 2. části II. vatikánského koncilu dosvědčuje, že církevní představitelé jsou si vědomi toho, jakou rozhodující roli má ve všech sjednocovacích věcech týkajících se rozdělených křesťanů, jakož i v evangelizaci světa, právě Církev *katolická*. Z tohoto hlediska nutno uvítat iniciativní návrh, který podal na Vysokoškolském týdnu v Solnohradě (11. srpna 1963) kardinál A. Bea, předseda Sekretariátu pro jednotu křesťanů, aby totiž po skončení II. vatikánského koncilu byl zřízen Mezinárodní katolický institut pro vědecký ekumenismus, jehož úkolem by bylo studovat všechny příslušné otázky v této věci.

Všechno to se stýká i s úsilím o *zachování míru* na světě, o odstranění válek, o odzbrojení atd., jak je to spojeno s úsilím všech lidí dobré vůle. Při všech různých ideologiích je třeba, aby si lidé v této věci podali svorné ruce.

9. Nyní stojí před námi dvě další cyrilometodějská jubilea: r. 1969 (1100. výročí úmrtí sv. Cyrila) a r. 1985 (1100. výročí úmrtí sv. Metoděje). Dejž Bůh, aby nám bylo dopřáno je oslavit! Přeji bychom si jistě, aby aspoň to druhé jubileum, když ne první, oslavili *slovanští národové křesťanství v jednotné obecné Církvi Kristově*, aby se tak dílo sv. bratří soluňských naplnilo ke cti a slávě Boha Trojjediného.

ThDr. Ant. Salajka

LEVÍNSKÝ NÁPIS

Vysoká kultura Slovanů v době příchodu sv. Cyrila a Metoděje, zejména také její rozvoj podnětený činností svatých bratří, zanechala svůj odraz v četných literárních i hmotných památkách. Mluvíme-li o památkách hmotných, máme na mysli zpravidla to, co ze svého tajemství vydává země na jižní Moravě. Avšak památky, které tím nebo oním způsobem navazují na cyrilometodějský odkaz, jsou rozptýleny i do míst, která jsou dosti vzdálena od hlavních velkomoravských center. Čtěl bych upozornit na jednu zcela mimořádnou monumentální památku, a na možnost jejího vztahu k cyrilometodějské liturgii. Jde o tak zv. levínský nápis. Podrobnou zprávu a hodnocení této památky předložil dr. F. V. Mareš v časopise *Slavia*, roč. XXIII, 1953, str. 473 nn. Podám nejprve obsah této zprávy:

V Levíně v Ústěku v Severočeském kraji se zachoval v kostele kamenný reliéf se záhadným nápisem. Už v minulých dobách byl předmětem úvah mnohých místopisných pracovníků, avšak žádný z nich se nedobral bezpečného a obecně uznávaného řešení. F. V. Mareš předkládá řešení zcela originální tím, že v „záhadném“ nápisu rozeznává nápis cyrilský. K řešení otázky tohoto nápisu přispěl vynikajícím způsobem prof. dr. Josef Cibulka, který o památce podal tento posudek (l. c. str. 482): Svorník z levínského kostela je válcovitého tvaru o průměru 34 cm a stejné téměř výšce. Na jeho pláti jsou 5,5 cm vysoké výběhy čtyř žeber křížově rozložených, od vrchu válce 24 cm dlouhých. Horní jejich část v délce 18–19 cm je 19,5 cm široká, pak se profil žeber zužuje až na plochu 5 cm širokou, která tvoří líc žebra. Spodní kruhová plocha je vroubená úzkým oblým profilem. Mírným reliéfem vystupuje z profilu vyobrazené čtyřnohé zvíře z přehnaně protáhlou hlavou téměř lidského tvaru (až na vztyčené boltce), vyobrazenou en face. Prázdná plocha je vyplněna izolovaně a nesoustředěně rozloženými písmeny.

Zvířetem, které je na svorníku zobrazeno sice s dosti dobrým vyjádřením pohybu těla, avšak s uměle vytvořenou a k příliš dlouhému krku připojenou hlavou, je podle tradice lev. Z tohoto předpokladu vychází F. V. Mareš hledaje smysl nápisu. Zjišťuje — jak už jsme konstatovali — že jde o nápis cyrilský, jehož písmena jsou rozložena dosti nepravidelně kolem zvířete. Obírá se podrobně epigrafikou jednotlivých písmen a dvou zkratk, jež si můžeme transkribovat takto: I H a P, při čemž druhá zkratka je obrácena (s obloučkem nalevo, nikoli napravo). Po zvážení důvodů, jež podává hláskoslovný a epigrafický rozbor, dospívá autor k názoru, že cyrilský nápis má smysl, který můžeme (pro účely liturgického

zkoumání) latinsky vyjádřit takto: *Jesus Christus victor*.

Autor dále uvádí obraz lva i nápis do vztahu se zasvěcením kostela v Levíně, jímž je Povýšení sv. Kříže. K tomuto titulu pak svorník hovoří podle výkladu V. F. Mareše slovy Apokalypse asi takto: *Vicit leos de tribu luda*. Z několika důvodů kvácích v samotném nápisu soudí autor, že nápis navazuje na česko-církevněslovanskou tradici — a my se pokusíme hledat, zda existuje nějaký vztah k cyrilometodějské liturgické tradici.

Přijmeme-li za pravděpodobný vztah levínského svorníku k zasvěcení kostela a tím také ke svátku Povýšení sv. Kříže, nemůžeme říci bezvýhradně, že by vyrůstal jen z východní tradice. Je pravda, že na východě byl tento svátek — původně dedikace svatyně na Golgotě — slaven snad už od čtvrtého století a dosud náleží mezi „dvanáctero“ velkých svátků. Do římských kalendářů přišel nejspíš v sedmém století již před dobou papeže Sergia I. (+701). Naproti tomu Galie neznala svátek Povýšení sv. Kříže (14. září), avšak měla svůj vlastní svátek svatého Kříže a to 3. května. V pokarolínském době přešel i tento svátek do římských kalendářů. Pročže „mluva“ reliéfu je ozvěnou Apokalypse, inspiroval se původce svorníku spíše západními liturgickými projevy, protože liturgické použití Apokalypse je v byzantské liturgii pranepatrné a o svátku Povýšení sv. Kříže se jí vůbec neuvádí. Při tomto výkladu nemůžeme ovšem pustit se zřetele i to, že inspiračním zdrojem zde mohla být narážka na vlastní, resp. místní jméno Levín. Lze konečně připustit domněnku, že oba zdroje mohly ovlivnit autora svorníku.

A zkratky I H a obrácené P vyplývající sice z řeckých vzorů, ale — jak uvádí také V. F. Mareš — jsou běžné především v latinské epigrafice.

Setkáváme se zde tedy s případem, kdy památka — v tomto případě monumentální — navazuje na liturgickou tradici východní i západní. Objevují se zde prvky, které nelze odvodit ani výhradně z byzantské tradice ani výhradně z tradice latinskozápadní. Obojí prvky jsou přetaveny v nový tvar — právě tak jako je tomu u celé liturgie cyrilometodějské. Myslím tedy, že můžeme levínský svorník — opeň i vývod F. V. Mareše a prof. dr. Jos. Cibulky — považovat za domácí ozvěnu liturgických tradic cyrilometodějských. Je to případ velmi ojedinělý a velmi vzácný proto, že v době jeho vzniku uplynulo už mnoho desetiletí po vyhasnutí posledního cyrilometodějského střediska, jímž byla Sázava, a mimořádně zajímavý také proto, že jde o památku, jež cyrilikou dává doznívat staré hlaholské tradici.

ThDr. Ladislav Pokorný

POSTHUMNÍ POZNÁMKY

Věren svému příkrému stanovisku, které zaujal vůči Zbyňkovi, Novotný přirozeně posuzuje záporně jeho rozhodnutí opustit diecézi a Čechy a hledat oporu u krále uherského. Podle něho celý jeho zoufalý obranný boj byl neprozřetelností a útek do Bratislavi „mrzkostí“. V celkovém pohledu však nemůže ani Novotný po Palackém neuznat kladné rysy arcibiskupovy povahy. Jeví se mu jako „nadšený mladík s největší vůlí, který horlivě dbal kázně, přál nejsmělejším reformám a soukromě jmění obětoval na zlepšení majetku arcibiskupství“. A není možno ani jinak, jak z celého postupu Zbyňkova jednání vysvítá. Jakkoli by zaujatí kritikové jeho života chtěli být hodně přísní, nemohou popřít jeho dobrou vůli a mluvit proti Letopisům vyznávajícím, „že byl dobrý člověk a že ho mnozí lidé chválí i podnes“.

Dolanský převor Štěpán, zamýšleje se nad tragicky zakončeným životem Zbyňkovým, nedává se unášet strachem nadšením, ale konstatuje suše a objektivně, že Zbyněk „plně svatou povinnost, se stal neposlušností a odporem Husovým opovrhovaným a pověstným mezi lidem“. Štěpán si všímá jeho poměrného mládí a dovozuje, že přesto byl „vážný a moudrý počestností mravů“. Tím, že odešel ze své diecéze „ustupuje na čas zruřivosti pronásledovatelů“, nejsa nikdy usvědčen z toho, z čeho jej viklefiisté vinili, stal se spíše „významným vítězem“. Nemoha pak přemoci své protivníky za živa, byl „přinesen zpět ke katedře svého episkopátu jako mrtvý vítěz“.

I Hus ať již z jakýchkoli důvodů se vyjadřuje o Zbyňkovi, po jeho smrti s uznáním a mluví o jeho „šťastné paměti“, tj. dobré vzpomínce. Za živa mu ovšem po ideovém rozchodu nebyl přízniv, což zaznamenal Pálec v Antihusovi. Útočil na něho, dosavadního příznivce, jako na nepřítele, vině ho „falešně a nestydatě ze zločinu herese pro nedopatření v kanceláři“. Později mu připravil „nejtrpčí souzení svými veřejnými řečmi a až do jeho smrti mu s pohrdáním odpíral“. Na jiném místě vyčítá Husovi: „Zbyňka svatě paměti, diecesána zbožného, jsi prohlásil za nejtěžší pohoršení, jen abys od něho odvrátil lid“ atd.

Náhlá smrt teprve 36letého arcibiskupa překvapila. O jeho nějaké nemoci nebylo nikdy zmínky. Není proto divu, že po všem co předcházelo Zbyňkův náhlý exil, se vyskytly — ovšem později — zprávy o jeho násilném odstranění. Snad první se zmiňuje o zločinném ukončení života arcibiskupova Jiří Pontán z Braitenberka v díle Bohemia pia z r. 1606. Tam tvrdí, že Zbyněk byl svým služebníkem podplaceným 15 zl. otráven. Po něm zprávu přebírá Balbín a Tomáš Pešina. Tento však znehodnocuje údaj tím, že totéž bez udání pramenů tvrdí jako jediný o Puchníkovi, kterého také nechává umírat atentátem způsobeným otravou. První uvádí pramen v souvislosti s údajným otrávením nešťastného metropolitě F. M. Pelzel. Tímto pramenem je mu česky psaná Hradecká kronika, zachycující události z let 1288 až 1460 se zřetelem k místním, hradeckým dějinám. Pelzel na tomto podkladě opakuje, že arcibiskupův kuchař vraždu doznal na mučidle v Čes. Brodě. Údaj je mu však podezřelý z toho důvodu, že prý byl tehdy Hus se Zbyňkem smířen a zachování jeho života by prý bylo pro Husa rozhodně výhodnější. Útok na arcibiskupa by jistě v žádném případě nevycházel od Husa, ale mohl vyjít od někoho z jeho zfanatizovaných přívrženců. Z moderních katolických ani nekatolických historiků se otázku nikdo nezabýval. Rozhodující je míra věrohodnosti hradecké kroniky, z níž čerpal Pelzel.

Zápis v protokole desk dvorských zpravuje o Zbyňkově pohřbu. Hned po smrti se asi na nátlak četného příbuzenstva všechno zaměřilo k převozu mrtvého těla, takže bylo možno připravit pohřeb na den sv. Gereona tj. na 10. října. Nejobširněji zaznamenal smuteční slavnosti Dobner. Tělo bylo uloženo pod „novou věží“, kde se uchovávají zvony, s velikým nářkem lidu, „jakož hrob mramorový s jeho nápisem ukazuje“. Hrobu věnuje obširnou pozornost Pešina po stručné charakteristice Zbyňkovy osobnosti. V hlavní věži v již. části chrámu, kde byly jeho tělesné pozůstatky uloženy, bývala prý kaple sv. Jana Křtitele, Jana Evangelisty a Bartoloměje.

Podle dobového zvyku neopomíjí zaznamenat, že kaple takto v hrobku proměněná často zářila mohutným světlem, hlavně vchod do krypty. Pak líčí případ opilého hlídače, odvážlivějšího se v kapli vyspat. Byl prý bile oděnou osobou vyhnán. Jiný zase odkryl víko arcibiskupovy cínové rakve, ale za trest špatně ukončil svůj život. Reálnější zprávy o místě Zbyňkova posledního odpočinku zanechal k r. 1713 J. T. Berghauer, pověřený kapitulou úpravou ostatků, knihovny a kapitulního archivu. V té době zjistil, že Zbyňkovy ostatky odpočívaly v cínové rakvi postrádající víka. Kosti byly pokryty sutí. Berghauer se postaral o vyčištění hrobu a rakev dal opatřit dubovým víkem. V nápisu upevněném na rakev 25. V. 1712 opakuje zprávu o arcibiskupově otrávení. Stylozoval jej takto: „Kosti ctih. muže Zbyňka z Hazmburka, arcibiskupa Pražského, moudrostí a duchem proslaveného, v Bratislavi od husitů jedem usmrčeného, r. 1471 (!) sem přeneseného. Ať jeho duše požívá světla věčného!“ A dodává: Jeho hlavu jsem políbil. Kéž se za mne přimlouvá“. Údaj Pešínův o kapli ke cti sv. Jana a Bartoloměje je třeba doplnit v tom, že tuto svatyni založil arcibiskupův bratr Oldřich Zajíc na památku svého bratra-arcibiskupa „nejmilejšího“. Oldřich zaujímal mezi ostatními pěti bratřími i na veřejnosti nejvýznamnější místo. Při korunovaci královny Žofie 15. III. 1400, důležitém jako slavnostním státním aktu, byl ceremonářem. Jako člen královské rady získal možnosti k svému hospodářskému vzestupu. R. 1395 se stal pánem na Přimdě, zakoupil r. 1400 čtyři šestiny hradu Klapího, tři díly na Lichočovicích, r. 1407 vlastnil Andělskou horu a Bečov, Toužetín, Chvatěruby a Kamýk. Stal se královským truksasem a kuchmistrem. Zemřel 9. IX. 1415 bez dědiců. Je pozoruhodné, že muž tak vlivný a často v králově přítomnosti dílčí, ať již nepatřil ke králově užšímu okruhu milců, nemohl zapůsobit příznivě na vytváření poměru bratra-arcibiskupa, osobně mu milého, k panovníkovi. Jinak je snadno pochopitelné, že mohl, jsa bezdětek, velkým nákladem zřídít k počtě mrtvého staršího sourozence zvláštní krypturální kapli. Při této genealogické retrospektivní zmínce je dobře vzpomenout i tři arcibiskupových sester. Jitka se provdala za Jindřicha Berku z Dubé, Eliška za Vznatu z Rosic a Anna měla za manžela Jana z Milhaimu, spoluzakladatele Betlémské kaple, což celé historii dodává zvláštní zajímavosti. Jsou autoři, kteří tvrdí, že tato rodná arcibiskupova sestra byla posluchačkou Husových kázání a byla s ním i v užším styku.

Loučíce se s tímto rodem, z něhož vzešel pro české církevní dějiny muž nemalého významu, nemůžeme opomenout ještě Zbyňkova bratra Viléma, horlivého zastánce katolictví. Spolu s Václavem z Dubé, Bohuslavem ze Švamberka, Petrem ze Sternberka na Konopišti, Janem z Michalovic na Bezdězi, Pátou z Častolovic zajišťoval v zemi zájmy katolíků. Ubránil proti husitům tvrdý strmý rodný hrad Klapí a dokonce se odvážil r. 1420 i výboje, zmocniv se, více lstí než válečným uměním, přechodně silných pozic husitismu ve Slaném a Lounech. Přečkav všechny zhoubné bouře, stal se prostředníkem mezi vládou a stranou podobojí.

Milou památkou, kterou se snad zároveň doplňuje zachovaný knižní fond Zbyňkův, jehož otec Vilém měl tak pěknou knihovnu, že ji Karel IV. zakoupil r. 1370 pro universitu, je misál. Můžeme o něm říci jen tolik, že pochází z r. 1409 a chová se nyní v národní knihovně vídeňské pod č. 1850. Na obraze představujícím Ukřižování se spatřují dvě klečící postavy, z nichž jedna prý zachycuje kanovníka s velikou tonsurou a druhá arcibiskupa. Není vyloučeno, že bychom v něm mohli vidět pokus o Zbyňkův portrét, jak by nasvědčovalo jeho jméno v modlitbě na str. 188a ve formuláři pro episcopo. Volba autora miniatur padla na umělce, který v té době patřil k nejlepším (Vavřinec z Klatov), což by mohlo být dobrým svědectvím pro estetickou vyspělost objednatelů buď kanovníka nebo přímo arcibiskupa.

Velmi nebezpečné, protože na vznícení myslí lidu vy-počítané byly popěvky, které za napětí mezi Zbyňkem a Husovou stranou vznikaly. Čeho se zmocní pouliční

aforismus, později na epický popěvek rozrostlý, podložený líbivou notou, to se stává pravdou a přesvědčuje, strhává k akci. S lidovým líbivým popěvkem nelze diskutovat. Už napřed získal a přesvědčil, odtud jeho nebezpečná síla a údernost. Nejoblíbenější byl tříveršový přímo proti Zbyňkovi zaostřený popěvek: „Zajíc biskup abeceda — spálil knihy a nevěda — co jest v nich napsáno“. Snad tento popěvek způsobil potom v dějinných zprávách zmatek v názoru na Zbyňkovo vzdělání. Smysl satirického trojverší byl zajisté v tom, že arcibiskup dal spálit knihy, aniž se prý přesvědčil co je v nich napsáno. Z toho vznikla už v XV. stol. tradice ostatně udržovaná podnes jako namnoze jediná památka na tohoto českého hierarchu, že Zbyněk neuměl číst a byl jen nevzdělaný rytířem. Tím je nadmíru jasně prokázáno ostří pamfletického, laciného, populárního, ale nesmírně účinného popěvku. Pouliční rýmovačka ushodila památce Zbyňkově více než všechny proti němu vydané řeči a traktáty, které však skoro nikdo z lidu nečetl. Druhý neméně útočný popěvek už spojený s pohrůzkou byl čtyřveršový: „Zbyněk knihy spálil — Zdeněk je podpálil, učinil hanbu Čechům — běda bude všem nevěrným popóm“. Tyto skoro bojové projevy prozrazující nálady

pulsující pražskými ulicemi ke sklonku prvního desetiletí XV. stol. jsou značně odlišné od pozdějšího a zřetelně umělejšího skládání, jak je zapsal husitský kancionál jistebnický. Autor písně ve 4. sloce se obrací přímo básnickou otázkou k arcibiskupovi: „I což se Zbyňku tak zpořil — na kněží se tak obořil — pravdu Krista umořil — jenž tě v srdce hnětla“? Zvlášť pronikavě sarkastická je sloka sedmá s narážkou na antitezi Zajíc (arcibiskup) — lev (král). „Zajec se dřiev nazýval — a již se tak vzhůru zzpál. — aby na lva nic nedbal — což jemu přikáže“.

Nezůstalo však jen při tvorbě písní a popěvků protikatolických. Reakcí více než na horlivé plnění konfiskačních rozkazů vztahujících se na katolické, církvi věrné kněze, jak je prováděl Racek Kobyla z Dvorce a Voksa z Valdštejna byla píseň: Voksa, Racek, Kobyla — ta jsta sobě dobyla — aby knězie lúpila — sama oběšena byla — vedle pana Zaule“. Provokující pointa zpívané rýmovačky vzniklé možná mezi řadami svato-vítských mansionářů nebo neklidných choralistů spočívala v tom, že mocní exekutoři rozkazů Václava IV. byli stavěni do jedné řady s loupeživým rytířem Zúlem, kdysi Zbyňkem lapeným a popraveným. *ThDr. Václav Bartůnek*

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

I. část:

HYMNY FERIÁLNÍHO OFICIA

1. PRIMO DIE, QUO TRINITAS
(K nedělnímu matutinu, v zimě)

Prvního dne, kdy Trojici blaženou svět náš stvořen byl, kdy z mrtvých vstal Pán zářící, smrt přemohl, nás vykoupil, odhodme všecku malátnost a z loží hbité vstávejme, již v noci Boží velebnost, jak prorok káže, vzyvejme: By naše prosby slyšel rád, svou pravici nás podepřel a očistiv nás, v nebes hrad nám jasně brány otevřel. By všem, kdo v nejvic

posvátných dne dobách, kdy vše spánek

mu nese oběť písní svých, blaživých darů hojnost dal. Výblesku z Otce vyšlehlý, prosíme tebe zas a zas: Zchlád našich vášní oheň zlý a špatných činů uchraň nás! By neposkvrnil nízký hřích našeho těla svatý chrám, pro jehož ohně pekelných plamenů žár je rozdmýchán. Ty, Spáso světa, Ježíši, s nás omyj všechny proviny a štědrě v rajsckém zátiší nás obdar slastmi věčnými. To uděl, dobrý Otče, všem, i Otci rovný Synu, též, jenž s Duchem Utěšitelem na věky světu kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

2. NOCTE SURGENTES — VIGILEMUS OMNES

(K nedělnímu matutinu, v létě)

Do noci vstaňme, — bdělé srdce mějme, o svatých žalmech — stále rozjímejme, jednotným srdcem — svému Pánu pějme líbezné hymny. Ať za své písně — laskavému Pánu se světlí smíme — vstoupit ve dvoranu nebeskou a tam — v kruhu nebešťanů na věky žítí. Toho nám dopřej — Bože, Otče i Synu — Duchu, jehož sláva

ozvěnou jasnou — nikdy vesmírem zníti. Amen.

Od neznámého autora z 10. stol.

3. AETERNE RERUM CONDITOR (V neděli k laudám, v zimě)

Odvěky tvůrce věcí všech, řídící dnů i nocí běh, ty dobám dáváš vhodný čas, bys tihy nudy zbavil nás. Jas pocestných za noční tmy, jenž dělivá noc od přitími, dnů hlasatel svůj zvedá hlas, by vyburcoval slunce jas. Tu jitřenka jím vzbuzená tmy zbaví horská temena a všechna noční čeledi zlá nechává zlého femesla. Tu lodník sbírá síly své, se tiší moře bouřlivé, i Skála Církve zpěvem tím se očistila od svých vin. Nuž, vstaňme s jasek na líci, když kohout budí ležící, ospalým bude hluché lát, na zrazující žalovat. Zpěv jeho vlévá naději, chorým se síly vracení, skrývají dyku zbojníci, se k Bohu vrací hříšníci. Hleď, Jezu, k nám, když svým pohledem nás opět

jen vzhlédneš, slabost pomine a v slzách se hřích rozplyne. Svě světlo přines smyslům

všem ať nejdív tobě zní náš hlas a sliby svěťti plně včas. Ať Bohu Otci vzdána jest i jedinému Synu čest, i Duchu, který těší nás, buď sláva teď i v každý čas. Amen.

Od sv. Ambrože († 397)

4. ECCE, JAM NOCTIS — TENUATUR UMBRA.

(K nedělním laudám, v létě)

Už slábnou stíny — noci mizející a chví se záře — zory růžolící, ať Pána světů — hlas náš jasně zničí pokorně vzyvá. Nad vinou hříšných — aby rozptýlil úzkost — přivedl nás k spáse

a také nám dal — věčné ve své krásce poklady míru.

Toho nám dopřej — Bože, zdroji blaha, Otče i Synu, — Duchu, jehož sláva

ozvěnou jasnou — nikdy vesmírem zníti. Amen.

Od neznámého autora z 10. stol.

5. SOMNO REFECTIS ARTUBUS (V pondělí k matutinu)

Po spánku svěží údy zas pňrdly ložem, vstáváme. Při našich zpěvech stůj při

náš Otče, vroucně žádáme.

Ať ret náš zní ti v jitra dne a myslí žár ať k tobě lne, by našich prací denních řad byl s tebou, svatý, započat. Ať ustoupí tmy před světlem a noc před denním souhvězdím, by hřích, plod noci, v světle se rozplynul jak mlžný dým. Prosíme snažně tebe zas: Vyhonky zlého ořež s nás, by věčný ret náš písně chval ti zpívat nikdy nepřestal. To uděl, dobrý Otče, všem, i Otci rovný Synu, též, jenž s Duchem Utěšitelem na věky světu kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

6. SPLENDOR PATERNAE GLORIAE (V pondělí k laudám)

Otcovy slávy výblesku, ze světla světlo proudící, zář světla jsi, zdroj paprsků, a v naše dny den zářící. Ty, pravě Slunce, zjev svou

planoucí jasek od věků a Ducha svého svatou zář vlej do žil všemu člověku. Teď Otce prosme v písních

svých, je, Otce mocné milosti a Otce slávy v nebesích, ať vzdálí nízké žádosti. Ať zuby dťablu vylomí, k pořádným pracím nás vždy

má, ať v dobro zvrátí pohromy a správným činům požeňná. Ať mysl řídí, vládne jí, ať ryzí cudností se skví, ať víra vzplane mocněji netknuta jedem bludařství.

Ať pokrm náš je Boží Syn, náš nápoj ať je víry jas a Ducha vínem střízlivým se občerstvuje v každý čas. Tak šťastně ať den proběhne: Stud ať se rdí jak svítání a víra žhne jak poledne, jen duch ať hezná smrákání jitřenka už jde se světlem: Přijď v jasů svého záplavě k nám, Synu celý v Otci svém, a Otče celý ve Slově Čest Bohu Otci, rovnému buď Synu jeho slávy vědek, i Těšiteli svatému dnes i po všechen věků věk. Amen.

Od sv. Ambrože († 397)

7. CONSORS PATERNI LUMINIS (V úterý k matutinu)

Otcova světla účastný výblesku světla, Dni jasný, svým zpěvem bouráme tmy

hráz, prosíme, neopouštěj nás. Nám sejmi s myslí noci háv, odežeň temných duchů dav, zbav duši dřimot tíživých, ať nepohlí lenivých.

To, uděl, Kriste, prosíme, všem, kteří v tebe věříme, že přispívá to k spáse všech, ať zpíváme ti chvalo zpěv. To dej nám, Otče přesvatý, i Synu téže podstaty, a Těšiteli Duchu, též, jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

8. ALES DIEI NUNTIUS (V úterý k laudám)

Již perutný dnů hlasatel úsvitu příchod zvěstuje a Kristus, srdcí buditel, nás k žití ze sna burcuje. „Opusťte,“ volá, „lože dřív, než zmalátníte těžkým snem; ať každý bdí čist, spravedliv i střídný, neboť blízký jsem!“ Ježíše teď bez ustání střízlivě prosme, prosti vin, jen usilovně vzyváni spát nedá srdcím upřímným. Z nás, Pane, sejmi dřimot háv a rozvaž pouta noční tmy, starého hříchu nás už zbav a novým světlem prožeňni. Čest Bohu Otci, rovnému buď Synu jeho slávy vědek, i Těšiteli svatému dnes i po všechen věků věk. Amen.

Od Aurelia Prudentia († 405)
Přeložil J. M. Šk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 87. DUŠE NA POKRAJI ZOUFALSTVÍ

Žalmista postížený těžkou nemocí, zdá se malomocenstvím, žaluje podobně jako Job na svou bídu a opuštěnost. Jedinou útěchou je mu Bůh. Žalm (hebr. 88) neřeší otázku dobra a zla ve světě, je pouze úpěnlivou prosbou v nemoci, kterou pokládá za Boží trest.

Rozdělení myšlenek:

- Neštěstí přivádí ubožáka do hrobu a odlučuje ho od jeho drahých (2—9).
- Prosba o pomoc — vždyť jenom když Bůh ho nechá naživu, bude ho moci chválit, mrtvý není schopen vděčnosti (10—13).
- Opakováním zdůrazněná prosba, když útrapy nepolevují a bolestí přibývá (14—19).

☆

- Žalmová píseň Koreových synů. Sborníku jako „mahalat“. „Maskil“ Hemana Ezrachovce.
- Pane, můj Bože!
Volám po celý den,
hořekuji před tebou za noci!
- Kéž tě dosáhne má modlitba,
nastav svůj sluch mému křiku,
- vždyť má duše je utrpením přesycena,
život se mi chýlí ke konci,
- počítají se mnou, že patřím do hrobu,
jsem jako ochromený.
- Už mám ustláno mezi mrtvými,
mezi zahynulými, kteří leží v hrobě,
na ty už nemyslíš,
jsou vyřazení z tvé péče.

☆

- Vhodils mě do hluboké jámy,
do tmy,
do propasti,
- tvá nevole na mě doléhá,
jsem zaplaven tvými přívaly.
- Odpudils mi mé známé,
zošklivils mě před nimi,
jsem sevřen,
nevyvážnu!

☆

- Zrak mi utrpením slábne,
denně k tobě křičím,
vztahuji k tobě své ruce.
- Což až pro mrtvé budeš činit divy,
mrtví mají vstát, aby tě oslavili?
- Což se dá v hrobě vyprávět o tvé dobrotě
a o tvé věrnosti,
tam, pod zemí?
- Což mohou vyniknout v temnotách
tvé podivuhodné činy
a tvá milost,
tam, v krajině zapomnění?
- ☆
- Ale já se tě, Pane, dovolávám,
od rána k tobě letí má modlitba:
- Pane,
proč mou duši odmítáš,
proč přede mnou skrýváš svou tvář?
- Jsem ubožák,
smrtí jsem ohrožován už od dětství,
snášel jsem od tebe hrozné rány
a pozbývám sil.
- Tvá roztrpčenost se hnala přeze mne
a hrůza z tebe mne zabila,
- zaplavují mne neustále jako zátopa,
jedna jak druhá mne obkličují.
- Odpudils mi mé přátele a známé,
důvěrně blízkými jsou mi jen temnoty!

- „hořekují“ — nejsou výčitky Bohu, pouze úpěnlivá modlitba.
- „ke konci“ — doslova: k šeuolu.
- „ustláno mezi mrtvými“ — příbytek malomocných, v jakém se zdržoval i král Azariáš, stížený malomocenstvím — 4 Král 15, 5.
„jsou vyřazení z tvé péče“ — osud zemřelých ve St. z. neměl té útěchy, jako máme my — srv. Ž 30, 23; Job 26, 6.
- „pro mrtvé činit divy“ — srv. Ž 6, 6 aj.
- „v krajině zapomnění“ — kde člověk už nic neví o věcech pozemských — srv. Job 14, 2; 21, 21.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami

Josef Kunický

Kněžská meditace

Zajisté nejkrásnější mariánský hymnus je a zůstane až na věky věků onen, jehož autorkou je Panna Maria sama. Je to hymnus, který Panna Maria nejen doporučuje, který nejen Církev svatá schválila, nýbrž, který první sestavila a zároveň zpívala blahoslavená Panna Maria sama. Místo skladby je Aim Karim v judských horách v domečku kněze Zachariáše a jeho manželky Alžběty, ve kterém se narodil Jan Křtitel, Předchůdce Páně. Doba, ve které byl poprvé zpíván: 6 měsíců před narozením Krista, doba, kdy byl zaznamenán pro všechny doby a pro všechny časy je rok 60 po Kristu v 1. kapitole sv. Lukáše. Od

Canticum Magnificat

Luk 1, 46—48

doby sv. Benedikta z Nursie, tedy od 6. století je součástí nešpor — ano jejich vrcholem tím, že předchází antifona a při slavnostních nešporách je zpěv tohoto velebného Mariina hymnu doprovázen okuřováním. Při jeho recitaci nebo zpěvu stojíme jako při sv. evangeliu a na jeho začátku se znamenáme znamením sv. kříže.

Když pozdravila Alžběta, příbuzná Panny Marie, Marii po jejím příchodu

„Ave gratia plena, benedicta Tu in mulieribus...“ překypovalo srdce Mariino slastí a nebeským jasem. A v tomto radostném rozpoložení své duše intonuje Maria chvalozpěv, který je opravdovou korunou starozákonní poezie. Jen Panna Duchem svatým naplněna dovedla takovým velebným způsobem velebit Boha. Její slova a její myšlenky mají velikou podobnost s vznešenými chvalozpěvy bohaplných žen starozákonní doby. S chvalozpěvem Marie, sestry Mojžíšovy, která velebila Boha v krátkém, ale nadšeném chvalozpěvu při odchodu Izraele z Egypta [Mj. 2, 15, 20], se zpěvem Debory, který zpívala, když Bůh vy-

svobodil syny národa z rukou Sisary (SDC 5, 1 nn). Nejvíce podobnosti má však Magnificat Panny Marie s myšlenkami, které Anna při narození svého vyvoleného a omilostněného syna Samuela ve svém vroucím zpěvu vyvínovala. (1 Kr 2, 1/10).

Myšlenky, které Panna Maria při vroucích modlitbách žalmů do svého srdce pojala, co cítila, když četla a se modlila starobylé písně a zpěvy bohaplných a nadšených, Bohem osvěcených duší, co si stálým rozjímáním a stálými modlitbami osvojila, to vše se stalo nyní v této svaté chvíli zjevným, to formulovala nejsvětější Panna v nejvznešenější a nejvzletnější náboženský chvalozpěv, který až do skonání světa modlí se a zpívá budou zástupově. Při nešporách 400 000 kněží k její cti a slávě.

Panna Maria načerpala mnoho užitku a vnitřní radosti z modlitby svatých žalmů a zpěvů Písma svatého! Také my se je modlíme den co den. Na vroucnosti, s kterou se je modlíme záleží také i náš duševní užitek a naše vnitřní radost!

Alžběta velebí Matku Boží — Panna Maria nemůže její chválu odmítnout, uznává své přednosti, své vyvolení, své omilostnění — neboť pokora je pravda — avšak všechnu chválu vrací Bohu, kterému jedinému přísluší. Všechnu chválu vztahuje do Boha, který je původcem a dárce všech jejích předností. Proto zpívá: „Velebí duše moje Hospodina a můj duch plesá v Bohu. Spasiteli mém.“ Panna Maria je dobrotivostí a láskou Boží tak uchvácená, že nenalézá takřka slov, aby svou radost, svůj jásot, vyjádřila.

Pravá radost je skutečně jen radost v Pánu. Tuto radost v Pánu přeje proto svatý apoštol Pavel svým milým Filipenským, když je povzbuzuje: „Gaudete in Domino semper...“ Stálé a jisté štěstí je jen ono, které nám skýtá myšlenka na naše povolání, na naše omilostnění, na naše kněžské poslání. Je to čisté a proto stále štěstí, které nám ani bolest, ani nemoc, ani ďábel, ani člověk zlý, nedovedou zakalit. Jedině hřích je s to nás o toto krásné štěstí připravit. Každý kněz a každý budoucí kněz, bhoslovec, musí pokorně přiznat, že Bůh sám je mu vynikajícím způsobem Spasitelem. Každý kněz je svou bytostí prostředníkem mezi lidem a Bohem, prostředníkem spásy.

Kolik radostných milostí zprostředkuje každý kněz sobě každodenní Nejsvětější obětí Mše svaté, modlitbou svatého breviáře a růžencem. Dobrý kněz, který se snaží žít dokonalým životem, nemůže jinak než s radostnou duší se modlit své „Magnificat anima mea Dominum!“

„Quia respexi humilitatem ancillae suae, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes!“ Bůh jen pokorným dává svou milost, pyšným se protiví! Bůh shlíží na duše pokorné mysli. Nejpokornější Panna Maria odmítá všechno zdání, že by snad ona sama svými zásluhami měla právo a nárok na své vysoké vyvolení... Opravdu pokorný kněz nezavírá oči svých před přednostmi a velikými milostmi, kterými je vybaven. Vděčně je uznává, avšak aniž se pyšně vyvyšuje nad jiné, ani nad své spolubratry ve svém okolí, ani nad lidí světské.

Naopak: tyto přednosti a milosti jsou mu jen novou pohnutkou k pokoře a lásce. Neboť čím více je kdo pokorný, tím více vidí a pozoruje odstup, distanci mezi svým hříšným „já“ a mezi svou kněžskou důstojností, a tím větší se mu budou jevit milosti, kterým ho Bůh obdaroval. Proto se raduje, když vidí z těchto velikých nezasloužených darů Božích, Boží lásku, přízeň a doobrotu... A z té přízně Boží se raduje, z té lásky Boží se těší a hledí si ji dokonalým životem udržet. Jak musíme zvláště my, vyvolení Páně tuto radost pocítovat, když uvážíme, že Bůh přese všechnu naši ubohost shlédl na nepatrnost služebníka svého a že nás povolal k vznešenému kněžství!

K splnění proroctví Panny Marie „Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes...“ zajisté budeme i my přispívat! V našich ústech, v našich srdcích, nechť nikdy nedozní chvála Mariánské! Byl by to opravdu nešťastný den pro nás, opravdový „dies ater“, ve kterém bychom nevzpomněli ve svých modlitbách Panny Marie!

Duns Scotus, doctor subtilis, po každé, kdykoliv měl o blahoslavené Panně Marii mluvit, se modlil: Dignare me laudare Te Virgo sacra! Dovol, abych tě chválil, ó Panno přesvatá! Jak mile řečeno! I my se tak modleme před každým mariánským kázáním. A sami s radostnou a povznešenou myslí při vzpomínce na naše vysoké kněžské povolání a poslání se modleme z vděčného a radostného srdce své *Magnificet anima mea Dominum!*“

ThDr. Karel Sahan

Blahoslavený otec Dominik od Matky Boží

V neděli dne 27. října 1963 byl Svatým Otcem Pavlem VI. zapojen do vonného věnce blahoslavených pasionista otec Dominik od Matky Boží, patron katolické Anglie a kromě kardínála Jana Jeronima Newmana — kterého sám přijal do Církve — nejvýznamnější postava anglického katolického obrození.

Otec Dominik od Matky Boží byl synem půvabného středoitalského venkova. Jeho touha a Boží prozřetelnost přivedly ho do Anglie, kde v místě neméně půvabném, než bylo jeho rodiště — v Aston Hallu u Stonu v hrabství Straffordshire — založil první pasionistický útulek v této zemi. Svou horlivostí a láskou dovedl si v kratičké době získat úctu, oddanost a sympatie, a to i u těch, kteří se zpočátku stavěli proti němu nepřátelsky. Později vzpomínal blahoslavený na svoje počátky v Anglii takto: „Když jsem sem přišel, řekl mi pan Huime, že se nás lidé bojí a že ze strachu před námi pláčou... Odpověď jsem mu, aby si uchovali nějakou tu slzu pro okamžik, až budeme odcházet. A jsem si jist, že by teď skutečně cečili hojně slzy, kdybych měl odejít, protože všichni ti katolíci nám věnují, jak se zdá, zcela mimořádnou přízeň... Nejočadnější jsou ti, kteří zpočátku byli nejvíce proti.“

Otec Dominik od samého počátku zásadně kázal anglicky. „Jak je to obtížné,“ píše, „kázat v tomto jazyce! Je opravdu div, že se jim mohu vyjadřovat a že mi ti dobří lidé vůbec rozumějí.“ Námětem jeho prvního kázání byl „Ukřižovaný Ježíš“. Když se omluvil za své jazykové nedostatky, obrátil se tento zbožný syn sv. Pavla od

Kříže na své posluchače s těmito slovy: „Říkám vám, že většina z vás ještě ani nebyla na světě a já již toužil pro vás něco udělat. Po 28 let jsem čekal na okamžik, kdy mi bude možno vydat se k vám. Po mnoha nesnázech jsem z Boží prozřetelnosti zde. Jsem na vrcholu svých pozemských přání. Teď mi zbývá jen zasvětit svou duši, své srdce a svůj život cele větší slávě Boží a vašemu duchovnímu prospěchu.“ Na Velký pátek 1842 přijal otec Dominik do katolické Církve svého prvního konvertitu. Byl to chlapec čistých mravů, který se záhy rovněž stal pasionistou a přijal jméno Tomáš.

Z ctností, které zdobily otce Dominika, největší byla svatá trpělivost a láska k bližnímu. Jednou nějací chlapci po něm hodili kamenem, který ho zranil do nohy. Pasionista kámen sebral, políbil jej a vložil do svého kapsáře. Z takovýchto kamenů pomalu, ale neúnavně znovubudoval zborcený chrám Církve ve starém Albionu. Z chlapce, který hodil kamenem, se později stal horlivý katolík. Ale bolestivěji než kámen zasahovaly ho jiné věci: posměch, nactiutrhání, veřejné zesměšňování. Než otec Dominik nesl svůj kříž trpělivě, vše obětoval Pánu a radoval se, byl-li ponižován.

R. 1844 po svých prvních exercičích a prvních misiích otec Dominik napsal. „Nikde, ani v Itálii jsem neviděl horlivější lid, než zde. Všichni se sem hrnuli a naslouchali mému kázání. Ráno, přes den i večer. Všichni opouštěli své zaměstnání a spěchali poslechnout si slovo Boží... Shlukovali se jako včely, aby mi naslouchali... Nikdy není konec... Kostely jsou plnější malé pro to množství lidí, který se stále sbíhá... Nikdy nemluví o sporných otázkách, pouze zvětšují utrpení Ježíše Krista a učím jak se udělují svátosti...“ Tato

NEMOCI KNĚŽSKÉHO POVOLÁNÍ

Ještě učiníme krátkou zmínku o haemorhoidech, jejichž zvýšená tvorba se opět připisuje sedavému způsobu života a všeobecně se pokládá za chorobu úředníků. Haemorhoidy jsou rozšířené uzly při vyústění konečníku a v principu jsou stejně jako žilní uzly na dolních končetinách.

Rovněž i kýly (hernie) jsou zdrojem různých tělesných obtíží.

Ať již je to kýla tříselná (hernia inguinalis) nebo pupoční (hernia umbilicalis) nebo stehenní (hernia femoralis). Když se klička střevní u kýly tříselné vtlačí až do šourku, mluvíme o šourkové kýle (hernia scrotalis). Tato potom může dosáhnout i enormní velikosti. Ošetření kýly kýlním pásem je sice ošetření konservativní, ale neuspokojující všude tam, kde je možné ošetření chirurgické. Zvláště s ohledem na to, že se každá kýla může uskřípnout (hernia incarcerata). Tato situace je pro nemocného vždy životu nebezpečná, poněvadž dochází během několika málo hodin ke gangréně uskřínutého střeva a s operačním výkonem nelze otálet. Existuje výrok jednoho slavného chirurga, že „nad uskřínutou kýlou nemá zapadat slunce“. Podobně mezi akutní příhody břišní počítáme kromě uskřínutých kýl také akutní zánět slepého střeva (správně: appendix vermiformis), nebo perforovaného žaludku po žaludečním vředu, či žlučníku. Následkem těchto perforací bývá zánět pobříšnice, ježto infikovaný obsah jmenovaných orgánů se místem perforace vylévá do dutiny břišní. V dnešní době neprodlené odborné chirurgické pomoci a za vlády antibiotik není již tato komplikace tak hroživou, jak bývala.

☆

Urologie se zabývá onemocněním močových cest. Z této rozsáhlé medicínské oblasti se zmíníme o dvou nejdůležitějších onemocněních: chronické nephrose a hypertropii prostaty. Z akutních onemocnění (nephritis, cystopyelitis) musíme je v této souvislosti uvést, ježto jejich původ bývá v prochlazení ve studeném kostele nebo ve zpodělníci v podzimních, zimních a jarních měsících. Z důvodů úplnosti je také nutno se ještě zmínit o obtížích z kamenů ať již ledvinových nebo močového měchýře. Velmi častým zdrojem obtíží u starších mužů bývá zvě-

šení (Hypertrophia prostaticae) předstojné žlázy. Předstojná žláza obemývá močovou rouru v místě východu z močového měchýře. Mezi rané příznaky tohoto onemocnění patří především časté nucení na moč (polakisurie), zvláště pak v noci (nycturie) a také dochází k poruchám mikce (močení). Močový měchýř v této situaci se vždy zcela nevyprázdňuje a v měchýři vždy stálé něco moče. Jestliže pacient nepečuje o pravidelné vyprazdňování močového měchýře a musí-li zadržet např. ze společenských důvodů moč (účast na pohřbu za chladného počasí), může dojít k roztažení močového měchýře ze zadržené moče a potom je nutné moč odvést katetrem z močového měchýře. Tím začíná druhá část obtíží. Poněvadž samo katetrisování bývá vždy spojeno — i když se provádí odborně a za aseptických podmínek na ambulancích chirurgických oddělení — s nebezpečím zavlečení infekce, a to nejprve do močového měchýře. Odtud vzestupnou tendencí infekce pokračuje do ureterů a event. i do pánviček ledvinových. Konečně ukončí život nemocného urosepsí, infekcí ledvinového parenchymu. Blízké totiž sousedství mezi konečníkem a močovým měchýřem působí často, že střevní bakterie (bacillus coli) zcela lehce vycestují do močového měchýře a infikují tam moč nemocného prostatika. Přidružená infekce z katetrisování (staphylokoky a streptokoky) potom ohrožuje život nemocného. Proto dáváme vždy přednost včasné operaci zvětšené prostaty, která vrátí radost do života prostatika a znamená pro něj vždy prodloužení jeho života o řadu let. I event. karcinom prostaty se dá nyní léčit a není proto dnes tak beznadějným onemocněním, a to aplikací ženského pohlavního hormonu, často s dobrým výsledkem.

☆

S léčbou hypertropii prostaty a event. karcinomu prostaty jsme navázali na specifickou problematiku nádorových onemocnění. V zásadě dělíme tumory na dvě velké skupiny, a to na benigní a maligní tumory. K benigním nádorům patří např. kožní nádor (atherom), jež se lokalizuje na hlavě, šíji, nebo na obličejí a zádech, anebo jsou to i jiné nádory různé histologické skladby: tukový nádor (lipom), pojivový nádor (fibrom), svalový nádor

prostá slova nám odhalují, v čem tkvělo tajemství úspěchu otce Dominika. Bylo to ve víře a v dobrém, často hrdinném příkladu.

Velmi cenné bylo pro Otce Dominika přátelství kardinála Wisemana, který mu ^{ukázal} hrst cenných rad pro apoštolát v Anglii. Stržen vírou a obětmi příštího blahoslaveného kardinála jeden čas dokonce uvažoval, nemá-li se stát pasionistou.

Zcela zvláštní důležitost mělo setkání otce Dominika s Janem ^{nebo} Newmanem, duší, kterou, jak známo, charakterizovala „živá víra, že prozřetelnost Boží chrání každého člověka“, a která očekávala „Božího vůdce“: a toužila „slyšet jeho hlas“.

K proslulému setkání došlo 15. července 1944. Otec Dominik o tom píše: „Když jsem byl poblíž Oxfordu, odebral jsem se do Littlemoru, abych si prohlédl klášter protestantských mnichů... Doktor Newman, který je zakladatelem kláštera, mne přijal s projevy srdečné lásky... Mluvili jsme o různých náboženských námětech apod. Tady se dopisy otvírají atd. ... Mohu pouze říci, že ti pánové se dřou pro dobrou věc jako mučedníci...“ Opakujeme, že k tomuto setkání došlo v Littlemoru; je to důležité pro pochopení další věty. Když totiž otec Dominik odcházel, řekl: „Počkejme a little more (ještě trochu) a a little more (trochu více) bude učiněno pro slávu Boží.“ A asi tři měsíce nato mu dr. Newman napsal, že se cítí puzen věřit a little more (trochu více), než mu ukládá jeho náboženství...“

V předvečer svého obrácení — 7. října 1845 — napsal příští kardinál o příštím blahoslaveném: „Je známo, že otec Dominik obracel své myšlenky vytrvale k Anglii už od mládí. Je to prostý, přitažlivý Ital, ale svým způsobem bystrý, velmi schopný člověk.“

Lišský osud, svatost i vystupování otce Dominika na dr. Newmana mimořádně zapůsobily. Dvě léta nato se stal katolickým knězem. Dne 2. 10. 1889, tedy čtyřicet let po Dominikově smrti, napsal tento veliký anglický kardinál kardinálovi Parocchimu: „Otec Dominik od Matky Boží, upřadě uchvacující misionář a uchvacující kazatel, měl značný podíl na mém obrácení i na obrácení tolika jiných. Už v jeho vzhledu se zračila svatost... Žádný tedy div, že jsem se stal jeho konvertitou a jeho kajícníkem. Byl to veliký milovník Anglie. Jeho smrt se mne neobyčejně dotkla. Doufal jsem, že dostane z Říma aureolu svěťce...“

Blahoslavený Otec Dominik od Matky Boží zemřel roku 1849.

Životopis bl. Otce Dominika napsal jeho postulator v beatifikačním procesu P. Bedřich od Matky Boží Bolestné. Úvod ke knize napsal kardinál Ferdinand Cento. Právě se v něm: „Kniha bude jistě přijata se všeobecným uspokojením, jmenovitě v této fázi církevního koncilu, který kromě revize celé vnitřní struktury Církve má na starosti i návrat odloučených bratří do společného ovčince, ideál to, po němž bl. Dominik od Matky Boží neustále toužil, po němž zžíravě prahнул a jež učinil vlastním smyslem svého života... Připadá nám to takřka jako zásah Boží: Otec Dominik je blahorečen v osudové chvíli zasedání II. vatikánského koncilu, který skýtá tolik nadějí na uskutečnění známého povzdechu Kristova: Ut unum sint!“

Domníváme se, že kardinál Cento postavil těmito slovy život a dílo bl. Dominika od Matky Boží do správného světla; rozhodně bychom jeho dílo nedocenili, kdybychom nezávali v úvahu také tento aspekt.

P. Karel Vojtěch

(nyom). K maligním nádorům pak počítáme karcinom (ve starším věku) a sarkom (v dětství a v mládí). Jejich nebezpečný charakter spočívá v tom, že mají schopnost se rozrůstat a přitom ničit okolní tkáň orgánů lidského těla, a dále, že tvoří na vzdálených orgánech dceřinnými buňkami další nádory (metastasy). Ze statistiky víme, že nám nyní přibývá nádorovitých onemocnění, ale také proto, že zlepšenou diagnostikou bývají častěji zjištěny než dříve. Nejzvětelnější přírůstek nádorovitých onemocnění zaznamenává rakovina plic, jejíž příčina podle světových statistik je dnes již bezpečně zjištěna v kouření cigaret. Dehtové látky, které jsou příčinou plicní rakoviny, a které vznikají při kouření, také vznikají při spalování nafty a benzínu v motorech a kouřovými plyny se dostávají do vzduchu a jsou potom lidmi vdechovány do plic. Ale této skutečnosti se nemůžeme ve století automobilismu zcela vyhnout. Zato však kouření cigaret ovládáme vlastní vůlí a záleží jen na nás, zda se zařadíme mezi rozumné lidi, kteří si nekazí vlastní své zdraví a svou bezohledností — kouřením — neznečišťují atmosféru ostatním občanům v místnostech při jednáních nebo schůzích.

Končetiny lidského těla trpí nejčastěji revmatickým onemocněním. A opět rozlišujeme dvě základní formy, a to podle sídla revmatického onemocnění. Zdali sídlí ve svalích (svalový revmatismus) nebo v kloubech (kloubový revmatismus — arthritis, arthrosa). Svalový revmatismus napadá často dlouhé svaly zádové (erectores trunci). Bývá to charakteristická bolest v krajině bederní a mluvíme o lumbago („ústřel“). Neuralgické bolesti v nervu ischiadiku vystřelují obyčejně od poloviny stehna, kde vystupuje nerv ze svalů, a jdou až do paty. U revmatických onemocnění kloubů musíme rozlišovat akutní záněty kloubů (arthritis) od chronicko-degenerativních procesů, které postihují klouby (arthrosy), které často a mylně se také za revmatické považují.

Prakticky nejdůležitější formou je arthrosis deformans, která se nejvíce dostavuje po 40. roce a projevuje se degenerativními změnami na kloubních ploškách. Pohyb kloubu je bolestivý, poněvadž namísto čistých, hladkých kloubních styčných ploch chrupavek se třou navzájem drsné plochy kostí. K tomu ještě přistupuje reaktivní ztluštění kloubního pouzdra, které potom činí kloub tuhým a nepohyblivým. U kněží nejčastěji bývají postiženy kolenní klouby, které jsou profesionálně nejvíce namáhány, a znamenají u celebrujícího kněze velkou překážku. Kněz totiž provádí během mše sv. více než dvanáctkrát genuflexi. Arthrotik totiž se musí při pokleknutí podírat rukama, poněvadž jeho kolennům chybí elastická.

Mezi organická onemocnění nervového systému počítáme jednak onemocnění centrálního a jednak periferního nervstva. V centrálním nervstvu se vyskytují jak tumory, tak i krvácení (apoplexie), traumatická krvácení, onemocnění mozkových plen (meningitis), v míše je to potom poliomyelitis, mnohočetná sklerosa. O tabes dorsalis a tzv. paralysis progressiva se zmiňujeme kvůli úplnosti, nikoliv, že by to byla choroba kněží. Apoplexia

cerebri má za následek tvoření změkklých ložisek, jež jsou následkem poruch cirkulace při arteriosklerose mozkové. Toto onemocnění nemá nic společného s paralysis progressiva. Nežádá po mozkové apoplexii se dostavuje dementia senilis. Mnohočetná sklerosa (sclerosis multiplex) má velmi nepříznivou prognosu vzhledem k utrpení, které přináší, a quoad vitam může nemocný dosáhnout i vysokého věku. Mezi onemocněním periferního nervového systému počítáme neuralgie, neuritidy a polyneuritidy. Zmínili jsme se v předchozí kapitole o neuralgii n. ischiadici jako o častém onemocnění. Mimořádně bolestivé bývají neuralgie n. trigemini, jehož nervová zakončení bývají drážděna zubním neošetřeným kazem, který vyvolal zánětlivé onemocnění dřeně zubní (pulpitis). Epilepsie u kněze se stává příčinou irregularity.

Na hranici mezi organickým onemocněním nervového systému a psychickými poruchami jsou neurosy. Podle hlubinné psychologie se považuje každá neurosa, že je psychogenně zapříčiněna a spočívá na konfliktové situaci mezi nevědomým a vyššími psychickými vrstvami vědomí. Neurosy postihují také kněze, jak jsme již uvedli ve zvláštním článku. Jsou to tzv. celebrační neurosy.

Z duševních chorob je nejrozšířenější mezi obyvatelstvem schizofrenie a její nejextrémnější formou je katatonie, stuporózní stav plného negativismu. Manicko-depresivní syndrom naproti tomu se projevuje extravertovaným jednáním, které se může stupňovat až k zuřivosti. Léčení šoky učinilo pokrok vzhledem k bývalým dobám a mnohého nemocného vrátilo zase do života. Pod dojmem amentia ve smyslu CIC Can. 984 se musí rozumět všechny duševní nemoci kromě neuros.

Pod demenci je také nutno zahrnout defektní stavy inteligence (slabomyslnost). Její stupně jsou: debilita, imbecilita, idiotie. Tyto defektní stavy bývají od narození a nepřicházejí v patologii kněžského života v úvahu, ale zato můžeme diagnostikovat sekundární defektní stav po předchozí apoplexii mozkové jakožto dementia senilis. Je však zajímavé, že duchovní činnost prováděná až do vysokého věku je také nejlepší ochranou vůči poklesu duševních sil ve stáří.

Naše pojednání by ztratilo svůj účel — informovat kněze o běžných chorobách kněžského stavu a nemocech vůbec — kdyby ve čtenáři vyvolalo hypochondrickou úzkost, která bývá především charakterizována strachem před rakovinou. Hypochondrická úzkost bývá někdy údělem studenta medicíny na počátku klinických semestrů, kdy při studiu jednotlivých symptomů chorob, je také někdy sám na sobě — včetně i příznaků mimoděložního těhotenství — pocituje, ale tato hypochondrie není důstojná kněze, který je povolán k tomu, aby zvěstoval slova Páně: „Non solliciti estote!“ Jako lékař tak i kněz považuje zdraví své i jiných za dobro a mezi pozemskými dobry za nejvyšší. Úkolem lékaře pak je, aby o toto pozemské dobro — zdraví — dobře pečoval a je lidem pomáhal nalézat a vracet, kdežto kněz tyto medicínské problémy a choroby vidí z vyššího hlediska, on je totiž pozoruje sub specie aeternitatis.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Galerie vlasteneckých kněží

P. JAN BARTOŠ, ZAPADLÝ VLASTENEC Z VALAŠSKA

I v chudých horských vesničkách moravského Valašska působili vlastenečtí cyrilometodějští kněží. Patří k nim též P. Jan Bartoš.

Narodil se 28. března 1829 ve Frenštátě pod Radhoštěm jako syn tkalce. Studoval na školách německých, ale uchoval si ducha vlasteneckého. Pro svou národní činnost mezi studenty olomouckého gymnasia byl vyšetřován rakouskými policejními úřady. Jako kněz stal se buditelem lidu na Valašsku. Působil zde od vysvěcení roku 1854 až do smrti.

Na prvním místě v Újezdě u Vizovic získal si lásku chudých pasekářů svým štedrým srdcem. Vzorem mu byl patron újezského kostela sv. Mikuláš. Za osmiletého jeho působení ve Valašských Kloboukách, byl zásluhou mladičkého kaplana vyzdoben farní kostel a za městeč-

kem zbudována v jubilejním roce cyrilometodějském 1863 kaple a zasvěcena těm, kteří přinesli světlo víry Kristovy i sem do zapadlých hor.

Kostelík v gotickém slohu, důstojně opravený o 100 roků později, zásluhou nynějšího klobouckého děkana Josefa Pechance, byl postaven v místech, kudy podle staré legendy procházeli před 11 stoletími slovanští věrozvěsti na svých misijních cestách po valašských horách. Stavba této prostorné kaple stála 14 000 zl. Téměř celý obnos vyprosil P. Bartoš od dobrodinců. Též jeho zásluhou byla kaple vyzdobena vzácnými obrazy cyrilometodějskými, které mistrně k jubilejnímu roku cyrilometodějskému 1963 renovoval František Šubert. Tyto obrazy maloval před 100 lety na doporučení slavného církevního malíře vídeňského Hemerleina vynikající český umělec

Bohumír Lindauer (narozen v Plzni 1839, zemřel r. 1926 ve Woodville na Novém Zélandě, kam se z Čech přistěhoval v 70tých letech minulého století a ve své nové vlasti se stal slavným mistrem štětce).

Nesmrtelných zásluh si získal P. Bartoš jako farář ve Vizovicích (1865—1899) zbudováním cyrilometodějského chrámu v zapadlé vesničce Bratřejově pod starobylym Kláštvem. Tato osada podle tradice dostala prý jméno od sv. bratří Cyrila a Metoděje, kteří také zde, mezi pohany, konali misie. Kostel ve slohu novogotickém byl zbudován v letech 1871—1890. Patří k nejkrásnějším venkovským chrámům na Moravě. Stavbu vedl P. Bartoš a obrovský obnos přes 100 000 zl. z milodarů dobrodinců uhradil v krátké době. Kněz ducha stojanovského ani nespával. Stále psal a rozesílal prosby na všechny strany. Svatyni z tesaného kamene dal vyzdobit cyrilometodějskými obrazy, sochy, křížovou cestou, kazatelnicí a oltáři vzácné řezbářské práce a pomocí dr. An. Cyrila Stojana postaral se ještě před smrtí o zřízení samostatné duchovní správy v Bratřejově (r. 1898).

Těž farní kostel ve Vizovicích dává P. Bartošovi nejkrásnější vysvědčení o jeho horlivé lásce k církevnímu umění. Svědčí o ní vkusná malba, dlažba, lavice, obrazy, zvony, varhany a zvláště hlavní oltář s uměleckým obrazem sv. Vavřince, který P. Bartoš r. 1872 zakoupil za 12 000 zl. na výstavě chrámového umění v Paříži. Přitelem P. Bartoše byl akademický malíř Lindauer, který

často se zdržoval na vizovické faře jako vítaný host.

Bartošovo srdce Inlulo velkou láskou k chudým. I ti nejchudší museli mít stejnou slávu při svatbě a všeska světla o pohřbu jako ti nejbohatší. Když viděl u některých farníků velkou bídu, rozhodl se r. 1885 vykonat ve Vizovicích sbírku pro chudé. Opmenul si vyžádat od úřadů povolení. Byl za to odsouzen k těžkému vězení na 8 dní s jedním tuhým postem. Když v r. 1887 Vizovice vyhořely, živil na faře po dlouhou dobu denně až 30 ubožáků. Stejně sháněl pomoc r. 1890 po velkém krupobití a r. 1891 po strašlivé povodni v kraji. V těchto nešťastných letech stál P. Bartoš v čele Pomocného sboru a rozeslal z Vizovic tisíce prosebných dopisů. R. 1866 proměnil svgu faru ve Vizovicích v nemocnici a sám též ošetřoval nemocné cholera a raněné. Svůj dům ve městě věnoval pro útulek chudým a opuštěným.

Starým brkovým perem napsal a vydal tiskem „Překlad Gruberova katecheticko-praktického díla pro 1. a 2. třídu venkovských národních škol“ (kniha vyšla tiskem v Brně 1867). Jeho zlaté srdce se zastavilo v den kanonické visitace 13. června r. 1899. Po vysilující práci pro Boha, vlast a milované Valaško jej uložili Vizované na svém hřbitově u kostela, který P. Bartoš tolik zvelebil a odkud je také krásný pohled na jeho nejzáslušnější dílo, na cyrilometodějský chrám v Bratřejově, kde mu vědeční farnici při oslavě 50letého trvání duchovní správy r. 1940 zasadili pamětní desku. P. František Müller

PRÁTELSTVÍ PŘES MOŘE A HORY

Ano. Přes hory a moře. Přes Atlantský oceán, přes celou šíři Kanady, přes Skalisté hory, které se pnou do výše skoro 4 tisíc metrů, tak by šla cesta od nás do Vancouveru. Odtud pochází hokejové mužstvo, které zastupuje Kanadu na zimní olympiádě v Innsbrucku. A coachem tohoto mužstva je P. David Bauer. Nedopatřením byl v jednom našem listě nazván pastorem. Jeho kolárek sám by to nevypracel, nosí jej i anglikánští duchovní. Ale ne! David Bauer je katolický kněz. Vancouver je nazván po anglickém mořeplavci 18. století, který první obelbl mys Horn, nejjihnější výspu Ohňové země. Je to dosti velké město, s více než půl miliónem obyvatel. Zajímavé, že za posledních třicet let se počet obyvatelstva zpětinásobil.

Ponáдельник 20. ledna přinesl kněžím působícím u sv. Jakuba v Brně radostný zázitek. Dp. David Bauer ohlásil, že by si přál toho dne o 9. hod. sloužit u sv. Jakuba mši svatou. Den předtím měl mši svatou v domě v Brně. Kanadany si představujeme nejraději jako mohutné těžkoatletické postavy. Však do sakristie u sv. Jakuba vstoupil prostředně vysoký, štíhlý, ve všech pohybech chlapecky svižný muž, P. Bauer. Černovlasý, se světlými modrými očima, jež vyzářovaly dobrotou, s tváří spíš bledou, která upřímně obrazela každé hnutí mysli. Zkrátka, člověk na první pohled sympatický. Jeho kolárek zajímavě kontrastoval s tříčtvrtečním bílým vlněným kabátkem zpeřtřeným příčinými žlutými, zelenými a červenými proužky. Jakási uniforma kanadských hokejistů. P. Bauer se usebraně oblékl ke mši svaté, při mši svaté mu přísluhovali dva z jeho „boys“, jeden vysokoškolský student ekonomie a druhý dějin umění. Po mši svaté šel si vykonat na několik minut díkyčinění do kostela před svatostánkem. Když se vrátil, pozval jej a jeho hochy pan farář na šálek kávy. — Přijal a rád si se všemi svatojakubskými kněžími pobesedoval. Vznikla otázka titulování. Je profesorem sociologie na katolické universitě ve Vancouveru. Je to zajímavý ústav. Další jeho část náleží anglikánům a jiná zase baptistům. Při tom obory na těchto třech souběžných ústavech nejsou přesně tytéž, takže student třeba studuje postupně na ústavech různých vyznání. Také cosi ekumenického. Tedy otázka titulování. P. Bauer pravil s vlnitou rozhodností: jen „Otcé!“, jak je to v celé Kanadě obvyklé. Však jeden z jeho „boys“ prozradil, že děti v bratrské nebo sesterské vroucnosti mu smějí říci i jen „Davide!“. — Něco františkánského, příznačného pro srdečný vztah tohoto kněze k lidem a lidí k němu. Má rád mládež. Přirozené, že má rád hokej. Jeho otec byl profesionálním hráčem hokeje,

mladý David sám výborným hráčem. Ale zamítl si záměr stát se také profesionálním hráčem, stal se knězem, ale podržel si tento „hoby“ tohoto svého koníčka, jak my říkáme, nejen ze soukromé záliby, ale hlavně, že mu umožňuje žít s mládeží. — Naše setkání s Otcem Bauerem stalo se den po té, co kanadské mužstvo utrpělo v boji s našim národním mužstvem výraznou prohru 0:6. Padla poznámka, že P. Bauer vypadá velmi mladě. Odvětil se smíchem, že od věčejšího dne zestárl o deset let. Ale, jak ukazoval jeho smích, byl to jen jadrný anglosaský humor. Nebere to tragicky. Sport není válka. Na štěstí. Naopak: prostředek dorozumění mezi národy. — Ostatně umět snést porážku pravým způsobem není ve sportu o mnoho menší než vítězství, — je-li to vůbec menší! — Pro budoucnost je P. Bauer optimistický. Že příštím rokem bude jeho mladé mužstvo lepší. Pro letošek prý chce předvésti slušný amatérský kanadský hokej. Krizi amatérského kanadského hokeje působí profesionalismus. Roční plat profesionálního hráče, od 4 tisíc kanadských dolarů do 25 000 dolarů (u zcela špičkových hráčů), je ovšem mocným vnadidlem pro nejlepší z amatérů. Ovšem životní sezóna profesionálního hráče netrvá dlouho. Tak do třiceti. Hráč, který hraje ještě po pětáctičtce, jako Maurice Richard, vysoký specialista na střelení branek, druhý nejlepší mezi americko-kanadskými profesionály, je výjimkou. — A zajímavé! Stávalo prý se, že přes veliké výdělky takový profesionál umíral chud. Přítomná generace prý se však už naučila větší sporiivosti. — Kanadské mužstvo jedoucí na zimní olympijské hry se setkalo s mnoha lidmi a s mnoha dojmy. Dojmy se stírají a mísí. Ale vzpomínka na Brno a tým i naši milou Československou republiku bude pro Otce Bauera asi velmi trvalá. Nemyslím pro tu citelnou prohru na brněnském Zimním stadiónu. Chraň Bůh! — Myslím na milou vzpomínku. P. Bauer se přiznal, že ho přímo fascinuje obraz P. Marie, proti němuž seděl ve farní jídelně. Byla to malířská kopie Madony z kaple hradu Veveří, blízko rodiště svatojakubského faráře, P. Oldřicha Drábka. V roce 1951 byla dokončena restaurace kaple umožněná státním příspěvkem tehdejších 900 000 Kčs. Madona z hradu Veveří: jedna z těch gotických Madon, jež v sobě nemají nic pozemského. Jež velí zbožnému divákovi: sursum corda! — Otcí Davidovi se obraz nesmírně líbil a tu pan farář prostě obraz sundal se stěny a nabídl Otcí jako dar. — Byl zprvu v rozpacích, ale viděl, jak upřímně a srdečně se mu dává, tak přijal. Bylo to roztomilé, když nám nabízel, že nám pošle z Kanady ty pestré vlněné kabátky. Zasmáli jsme se a spokojili

jsme se s jeho dobrou vůlí. Obraz zatím zůstal na faře, p. Bauer si pro něj přišel odpoledne po páté hodině. Býl tentokrát provázen prezidentem CAHA (Kanadského amatérského hokejového svazu) P. Potterem a lékařem mužstva R. G. Hindmarchem. Opět pobesedovali chvíli a na rozloučenou odnesli si každý pěknou památku z proslulého českého skla. A tak nebude asi ani nadsázka ani domýšlivost říci, že vzpomínka na Brno a tím i na naši milou republiku bude pro ty pány přece jen příjem-

ná a zvláště Otec David Bauer při pohledu na krásný obraz Matky Boží v purpurovém plášti bude vzpomínat často a rád. Už na odchodu řekl Otec Bauer: *modlete se za nás, my se budeme modlit za vás. Opět dobrý kousek přátelství za mořem a za horami. Přátelství sjednocujícího v modlitbě; Přijď království Tvé! Království slitování a milosti, lásky, spravedlnosti a svatosti, království pokoje v Bohu a míru mezi lidmi.*

ThDr. František Voda

Doba očima kněze

MOSTY K VŠELIDSKÉMU SMÍRU

Od prvních dní letošního roku není ve světě výraznějších diskusí nad ony, které byly vyvolány výzvami jeho Svatosti papeže Pavla VI. a novým poselstvím předsedy rady ministrů SSSR N. S. Chruščova. Šéf sovětské vlády přichází s další iniciativou — navrhuje uzavření mezinárodní smlouvy, již by se státy vzdaly použití síly při řešení územních sporů. Boj za mír a úsilí o upevnování míru zcela ovládly myslí stamiliónů lidí a snahy o mírové soužití chápou a uznávají dnes dokonce i tam, kde ještě nedávno nechtěli myšlenku mírového soužití ani připustit. A v této souvislosti si připomeňme slova N. S. Chruščova z novoročního interview s americkým zpravodajem: „zde už nepůsobí subjektivní přání, ale ... objektivní zákony vývoje lidské společnosti“. To si uvědomovali nepochybně i státníci a vedoucí osobnosti netoliko socialistické, ale i kapitalistického světa, když ve svých novoročních projevech a přáních vyslovili důvěru, že letošní rok bude dobrým rokem pro mírové snažení. Jistě nebyl bez významu ani projev presidenta USA L. Johnsona už 17. prosince na zasedání Valného shromáždění OSN a zvláště pak jeho slova: „Je-li nějaký závazek důležitější než kterýkoli jiný, který bych vám dnes dal, je to můj neochvějný závazek zachovat a posílit mír“.

Na těchto místech však nás pochopitelně snad ještě více poutá ohlas, který trvá po mírovém poselství Sv. Otce Pavla VI., jímž se obrátil k světu v kázání prosloveném při pontifikální mši sv. v betlémské bazilice Narození Páně 6. ledna. Tentýž den pak zaslal Sv. Otec ze Svaté země 224 představitelům států a světových organizací poselství, v němž vyslovuje naději ve vítězství míru. Tak jako sama cesta Sv. Otce do Svaté země byla zcela ojedinělým počinem v dějinách Církve, tak i jeho výzvy k obhajobě a udržení míru jsou hodnoceny zcela mimořádně. Avšak už ve svém vánočním poselství 23. prosince ve vatikánském rozhlase promluvil sv. Otec o palčivých otázkách dneška a hned úvodem nabádal, aby se lidé více starali o mír a klid v duši, aby mír pevně zavládl v celém světě. Svatý Otec posléze prohlásil, že je třeba, aby se lidé zbavili strachu z ničivých zbraní. A proto je nutno aktivně usilovat o zabezpečení míru. Svatý Otec varovně prohlásil, že nová válka by přinesla lidstvu nejen nová utrpení, ale zánik velkých duchovních a hmotných hodnot. Na Boží Hod vánoční při mši svaté v bazilice sv. Petra pronesl pak Sv. Otec homilii na mírové téma. „Měli bychom stále prosit o smír s Bohem a lidmi na celém světě“ pravil Sv. Otec, jenž dále zdůraznil, že je lidstvu potřeba míru činného, statečného, aby byla zajištěna bezpečnost všech. A pak tedy následovala cesta do Svaté země, kterou interpretují teologové slovy: „Ustavícná modlitba Nástupce sv. Petra se soustředila v tato slova a prosby k Božím trůnu nejvyššího milosrdenství — ať navždy ustanou války, boje, nenávisť, nepřátelství, vše co není z darů Boží lásky ani důstojné človice, koruny Božího stvořitelského úkonu“. „Hodnoty míru a spravedlnosti jsou výsledky“ té historické pouči — jak uvádějí komentátoři celého světa — která bývá přirovnávána k touženému mostu všech lidských a společenských problémů, jež by měly spěti k radostnému, všelidskému smíru, pokoji a lásce. Konečně 224 telegramy, které zaslal Sv. Otec představitelům vlád a světových organizací z Betléma, předznamenala už slova, jež vyřkl Sv. Otec v bazilice Narození Páně,

když opětovně vyzýval k zvýšení úsilí o zachování míru ve světě. „Naší touhou je pracovat pro dobro světa, v jeho zájmu a pro jeho spásu. Tento náš pozdrav nelze dnes nijak omezovat. Překonává všechny překhady a týká se všech lidí dobré vůle“ — pravil Sv. Otec. Právě tato jeho slova interpretuje světový tisk jako doklad, že Sv. Otec pokračuje v díle zesnulého papeže Jana XXIII., zejména též v úsilí o soužití s jinými politickými systémy.

Jestliže sovětský návrh na snížení nákladů na zbrojení v SSSR vlastně znemožnil a znevážil pařížskou konferenci NATO na sklonku minulého roku, jestliže výzva N. S. Chruščova k vládám ostatních států — aby se totiž zřekly použití síly jako politického nástroje — ovlivnila novoroční projevy mnoha státníků, pak docela určitě i projevy britského ministerského předsedy Douglase-Homa, jenž se opětovně vyslovil pro rozšíření kontaktů mezi Západem a Východem a pro hledání nových oblastí dohody, jež by vedly k dalšímu zmírnění mezinárodního napětí. Ale zcela jistě je reakcí na sovětskou iniciativu poselství amerického presidenta Lyndona B. Johnsona, zasláné Kongresu 8. ledna. „Naším konečným cílem je svět bez válek“, pravil americký prezident a dodal: „Musíme spolu s našimi spojenci hledat nové prostředky, jak postavit most přes propast rozdělující Východ a Západ“.

„Svět vstupuje no nové éry vztahů mezi Východem a Západem“ — takto charakterizují diplomatická místa situaci ve světě. Prakticky to znamená jednání, užší kontakty. A kde se jedná, tam se nestífil. Ve znamení jednání, nikoli střelení bude rok 1964. Svět nehodlá ustrnout na úspěších moskevských dohod ze srpna m. r. Moskevské dohody jsou však trvalým podkladem dalších rozběhů k zajištění bezpečnosti světa a lidstva. Výbor 18 států, který se léta scházel v Ženevě k neúspěšným jednáním, dostává letoš nové úkoly, nové možnosti, nový rámeček. V zájmu historického sledu je nutno a je správné zaznamenat události, jež ve chvíli kdy čtenáři dostanou do ruky naše řádky, budou dávno překonány, svět postoupí dál. Ale o všem tom, o čem jsme si zde dnes pověděli, bude se dále psát i diskutovat, všechny ty události vytvoří mezníky v historii světa vykročivšího energičtěji k míru.

Sv. Otec, jeho cesta do Svaté země, jeho poselství i počiny jsou příkladem celému světu, že důstojnost nikterak ničím neutrpí, sledují-li se cíle „v duchu smíření a dorozumění“ světa a lidstva. Sv. Otec sám nastoupil novou cestu, která nutně bude příkladem i pro ostatní, kteří jdou jeho stopami. Pokouší se totiž dorozumět se i s těmi, kdo smýšlejí jinak. Svatý Otec chce zřejm — jak také vyzdvihuje západní tisk — svou cestou, svým jednáním a svými výzvami přispět k tomu, aby rok 1964 byl rokem sblížení a dorozumění. A svět vidí, že právě pro toto své jednání a podněty dostává se Svatému Otci takového holdu ve Svaté zemi i při návratu v Římě, že sám může konstatovat: „Takovéto přivítání se nedostalo nikomu z našich předchůdců“. Kež většina odpovědných státníků světa zatouží po stejných počtech i oslaveních. Mohou v ně doufat jen příčinili se, aby ustaly časy bolesti a slz, aby se přiblížily časy lásky, smíru a porozumění mezi všemi lidmi na celém světě.

OPRAVY V DIREKTÁŘI

Str. 129 — v rubrice o „Flectamus genua (6. řádek shora) škrtnout slovo „crucis“.

Str. 161 dole v oraci „Deus, qui peccati“ má být krátká konkluze: Per eundem Christum Dominum nostrum.

Str. 174 škrtnout řádek Ms. vot. S.C.I. ...

Str. 175 — 5. IV. Ant. ad Mat.: „Alleluia, lapis revolūtus est“ — totéž v ostatních neděĺ po velikonočích (12., 19., 26. IV. a 3. V.).

Str. 177 — 8. IV. ad Magnif. ant. „Quia vidisti me“.

Str. 199 — 15. V. místo Lect. 6. správně Lect. 3. addit. ...

Str. 210 — 31. V. In Missa votiva de SSmo Sacramento lecta commemoratio BMV Reginae.

Str. 250 — 17. VIII. (Wrat.) Ms. pr. Gl. O.C. sine Cr. Prf. commun.

Str. 272 — 28. IX. Ms. pr. Gl. O.C. Cr. Prf. commun.

Str. 272 — 28. IX. Ms. pr. Gl. O.C. Cr. Prf. commun.

Str. 287 — 18. X. (PRAG., BRUN., GRAD.) In Missis pro externa sollemnitate Annivers. Dedic. eccl. pro priae lectis tm dicitur commemoratio S. Lucae Ev.

Diabolus: Nicotinus-Carcer.

Kdávž tabák přišel do Evropy, byl Církví zakazován, zejména duchovním a v některých případech i pod trestem exkomunikace. Varoval před tabákem jako výmyslem ďáblovým. Zvyk, ta slabá lidská přirozenost, setřel přísnost zákazu. Dnes, po čtyřech stoletích používání tabáku, VĚDA dokázala přímou souvislost mezi rakovinou a kouřením. Milióny padly za obět nikotinu, empirie byla přesvědčivější než velké intuice!

Francis Poulenc.

Proslulý skladatel duchovní hudby, opery: „Rozhovory karmelitek“, líčící hrdinství karmelitek za francouzské revoluce, řady skladeb světských, francouzský skladatel Francis Poulenc byl vyznamenán „Velkou cenou presidenta republiky“ za gramofonovou desku. Získala ji skladba: „Koncert pro varhany“.

Duch našich předchůdců.

Jan Nep. Černoňouz, osobní děkan v Hostivaři, vydal r. 1897 velmi zajímavou a potřebnou publikaci: Sběrka historických příkladů z dějin slovanských, zvláště pak českých, kazatelům, katechetům, učitelům, vychovatelům a vzdělaným Čechům vůbec“. Kniha má 1300 stran a je výsledkem trpělivé ekserpce z velkého počtu knih, pramenů, kde vedle češtiny se uplatňovaly ruské a polské příklady pro praktický život a výchovu. Mnoho jich ještě dnes mluví řečí výstižnou a povzbuzující.

Věčně přitažlivý.

Svatý František z Assisi, neustálý zdroj inspirací pro umělce slova, pera, štětce a dláta, vzrušující svoji prostou láskou k člověku a všemu z Boží ruky pocházejícímu, je právě námětem románu-životopisu známé anglické spisovatelky E. Goudge: „St. Francis of Assisi“. Nakreslila život „svatého askomného muže srdce“ a jeho dílo na vzrušujícím pozadí 13. stol. Itálie. Kniha je doprovázena barevnými reprodukcemi Giottových pláten a fresek. (Duckworth Books).

Sláva Levoče.

Gotický oltář v Levoči, vzniklý r. 1508 z rukou mistra Pavla, nákladně zachráněný státem, největší gotický křídlový oltář v Evropě, v evropském měřítku skvostná památka, dostala konečně svoji monografii. Kolektiv historiků umění zpracoval celý materiál v knize: „Majster Pavol z Levoče“ (Bratislava SVKL, 1961). Zejména dobrá je obrazová část knihy.

Nenahraditelné ztráty.

Druhá světová válka ochudila drážďanskou galerii o více než 700 vzácných obrazů. Podle katalogu ztrát, který sestavil náměstek ředitele drážďanské obrazové galerie dr. Hans Ebert, bylo za druhé světové války zničeno přes 200 velmi cenných obrazů a dalších 507 se pohřešuje. Seznam obrazů shořel při anglo-americkém náletu na Drážďany 13. února 1945. Mezi zničenými obrazy byla díla malířů Tiziana, Giorgina, bratří Jana a Pietra Brueghelů, Cranacha, Dürera a Courbeta. Podle katalogu ztrát

„vypůjčili si“ hitlerovští fašisté téměř 600 obrazů pro různé státní, stranické a vojenské úřadovny a zpět do Drážďan jich přišlo jen velmi málo. Tak třeba Göring si dal dopravit do své berlínské úřadovny obraz holandského malíře Adriana van der Werffa „Paridův soud“ a všechny stopy po něm zmizely. Jiný obraz, Franze von Zeffreggera „Před tyrolským povstáním 1805“, byl darován Hitlerovi k narozeninám. V posledních letech války ukryli nacisté drážďanské obrazy na 45 různých místech, ponějvíce v důlních štolách. Tak „Sixtinskou Madonu“ a jiné poklady světového malířského umění objevila Sovětská armáda 14. května 1945 v tunelu poblíž saského krajského města Pirny. Z jiné skrýše, vápenného lomu, která byla objevena ještě později, byly odvečeny různé obrazy již dříve. Rovněž mnoho obrazů našli na téměř místě sovětské vojáky v jakési kůlně na dříví; některé obrazy byly vyřiznuty z rámu. Mezi obrazy, ukrytými ve vápencovém dole, byla díla Lucasa Cranacha, která se v roce 1958 objevila na aukci v Londýně a pak se vrátila zpět do Drážďan.

Nález Raffaela.

Raffaelova kresba, kterou umělečtí experti marně hledali přes 100 let, je nyní v majetku Britského muzea v Londýně. Je to studie k obrazu „Kladení do hrobu“, který je v Římě. Odborníci věděli o existenci této studie, ale teprve před několika týdny se objevila na jedné londýnské aukci. Ačkoliv ji původně získal za 27 000 liber jeden americký obchodník s uměleckými předměty, přece nakonec zůstala ve Velké Británii.

Ferarský goblén.

V umělecké aukci v Kolíně nad Rýnem byl prodán vzácný raně italský goblén „Oplakávání Krista“ podle Cosimy Tury za 110 000 marek. Goblén velikosti 206x97 centimetrů byl zhotoven kolem roku 1480 ve Feraře.

Festival J. S. Bacha.

Podle sdělení východoberlínského listu „Der Morgen“ bude od 24. května do 6. června v Lipsku mezinárodní soutěž z díla Johanna Sebastiana Bacha. Ministr kultury NDR jmenoval již přípravnou komisi. Johann Sebastian Bach působil v Lipsku od roku 1723 až do své smrti 1750 jako varhaník a kantor Tomášského kostela. V roce 1850 byla v Lipsku založena Bachova společnost, která poprvé vydala celé dílo tohoto skladatele. V roce 1900 se vytvořila nová Bachova společnost, která vědeckými pracemi přispívala k bádání o Bachovi a systematicky propagovala jeho díla. V Lipsku se již konalo deset z 38 německých Bachových oslav, poslední loni současně se 750. výročím proslulého Tomášského chóru. Tento chlapecký sbor propaguje díla Johanna Sebastiana Bacha v celém světě. V roce 1951 byl v Lipsku založen Bachův archiv, který shromažďuje dokumentární, hlavně hudební prameny, a to jak originální rukopisy, tak i faksimile, fotokopie a mikrofilmy. Má už také přes 1000 magnetofonových

záznamů a gramofonových desek s nejruznějšími interpretacemi Bachova díla. V květnu a červnu letošního roku bude v Lipsku první mezinárodní Bachova soutěž mladých interpretů Bachových skladeb pro klavír, cembalo a varhany.

Botticelliho Madona.

Při aukci byl v Mnichově prodán obraz „Madona s Dítětem“, pocházející z dílny Sandra Botticelliho, za 52 000 DM; původně byl oceněn na 80 000 DM.

Planá legenda.

V Oxfordu zemřel ve věku 84 let egyptolog a vynikající znalec staroegyptského jazyka Alan Henderson Gardiner, jeden z pěti mužů, kteří r. 1923 otevřeli hrobu egyptského faraóna Tutanchámona. Podle nápisu na faraónově hrobce má stihnout smrt každého, kdo by se odvážil hrobu otevřít. Vůdce výpravy, bratr z Carnarvonu, zemřel za pět měsíců po otevření hrobky, zatímco Alan Henderson Gardiner přežil legendu o 40 let.

Zahraniční výstava.

Ve stuttgartské státní galerii byla otevřena výstava renezanční grafiky, která potrvá do 1. března a seznamuje s vynikajícími tisky Alberta Dürera, Lucase van Leydena, Rembranta a dalších.

O vzniku Říma.

Nové archeologické nálezy v Římě, naznačují, že „věčné město“ nezáložili, jak praví pověst, bratři Romulus a Remus roku 733 před Kr.; vědci se snad brzy podaří dokázat, že Řím byl osídlen už o pět století dříve, v bronzovém věku, ve XIII. století před Kr. Archeologové našli při vykopávkách na Foru Romanu keramickou střešinu s nejstarším dosud nalezeným etruským nápisem. Našli rovněž úlomky hlíny a spáru lvice, součástí vnější výzdoby jednoho z menších chrámů „bohyň štěstí a zralosti“, o nichž psal klasický římský historik Titus Livius. Znalci identifikovali tyto úlomky jako zbytky chrámu a tvrdí, že takový chrám mohl být postaven jen po staetém vývoji civilizace vysokého stupně. Zároveň znalci uvádějí, že „se zdá jisté, že v oblasti, kde o mnoho století později vyrostl Řím, existovalo velmi staré středisko života z prehistorických dob“.

Chrám na Nilu.

Projekt na záchranu chrámů Abbú Simbel v egyptské Núbii, starých tři a půl tisíce let, je v rukou inženýrů a stavitelů. Oba chrámy postavil faraón Ramses II. sobě a královně r. 1500 před Kr. Chrám jsou vytesány v pískovcových pahorcích na západním břehu Nilu, 380 km jižně od Asuánu. Architekti a archeologové označili tyto památky za tak významné, že nebezpečí zaplavení vyvolalo mezinárodní kampaň za jejich záchranu; 47 států přislíbilo 30 miliónů dolarů na celkem potřebnou částku 36 miliónů dolarů. UNESCO pokračuje v úsilí sehnat další finanční fondy. Nesmírně a složitě záchraně práce potrvají čtyři až šest let. Bude nutno rozřezat na kusy mamutí sochy Ramsese a královny a další detaily dvou prů-

čelí, jakož i rozsáhlé nástěnné reliéfy zobrazující faraóna, který potěl nepřátele a přijímal od nich oběti. Inženýři a výbor archeologů UNESCO budou spolupracovat, aby rozřešili a rozebrání památek neporušilo estetické hodnoty, více než bude nutno. Čtyři Ramseovy sochy na průčelí chrámu, vysoké 20 metrů, váží 100 tun. Tyto sochy budou znovu sestaveny asi za dva roky na mís-

tě vzdáleném 300 metrů od nynějšího a o 70 metrů výše. Místo bylo vybráno tak, aby dobře zapadlo do krajiny a aby zůstal zachován tři a půl tisíce let starý vztah mezi chrámem Abú Simbel, nilskými vodami a ranním sluncem.

Neznámé o známých.

S malým Jindřichem

Šimonem Baarem měli rodiče dosti starosti. Jeho první školní vysvědčení se hemžilo špatnými známkami. V primě šla domů dokonce „censura“. Teprve později se vypracoval na jednoho z nejlepších žáků gymnasia. Na proti tomu nadání Václava

Beneše Třebízského bylo zjevně už od útlých let. V „Seznamu dítek“ obecné školy u Kvilicích, kam malý Václav docházel, čteme u jeho jména tuto poznámku: „Malé tělo, veliký duch v něm vězí“. Poznámku připsal Benešův učitel Alois Kytka.

Kněžím - motoristům

Převodový univerzální olej po celý rok

V minulém čísle D. P. psali jsme o výměně a druhů olejů a jejich výměnu na zimní období.

Upozorňujeme na výhody automobilového univerzálního oleje převodového PP 7, jehož nízký bod tuhnutí (-32 °C), malá viskozita a výborná přilnavost plně odpovídají požadavkům současných převodových ústrojí. Je to typický celoroční olej a je možno jej používat v zimním i letním období. Tento olej lze bez obav použít místo všech druhů převodových olejů. Výjimkou jsou pouze hypoidní (mimosá) kuželová soukolí rozvodovek (talíř a hrůška), kde je třeba používat olej PH 12, (bod tuhnutí -15 °C). Týká se to hlavně osobních vozidel zahraniční výroby, jako např. Volga, Fiat 600 apod.

Jaké svíčky pro motorová vozidla používat.

Vzhledem k tomu, že zapalovací svíčky PAL-Super mají nové označení, chceme v následujících řadách objasnit jeho význam. Označování čs. zapalovacích svíček PAL-Super se skládá:

- z označení průměru závitového čepu, který je vyjádřen číslicí, např. 10, 14, nebo 18, znamenající, že svíčka má závitový čep M 10, M 14 nebo M 18,
 - označení samozápalné hodnoty číslicí znamenající 5 samozápalná hodnota je rovnocenná 195 (tepelnou charakteristikou nahrazuje dosavadní typy 95 až 195), 7 samozápalná hodnota je rovnocenná 240 (tepelnou charakteristikou nahrazuje dosavadní typy 225 až 240),
 - označení rozdílných vnějších parametrů nebo vnitřního uspořádání: písmeno F značí, že svíčka má kuželovou dosedací plochu, [používá se bez podložky - některé americké vozy], písmeno K svíčka s krátkým závitovým čepem (10 mm), písmeno L svíčka s dlouhým závitovým čepem (18 mm), písmeno R svíčka je vybavena odrušovací odporem k zamezení rušení rádio-televizního příjmu, písmeno S svíčka se šestihranem 17 mm, písmeno T svíčka se šestihranem 21 mm (typ pouze u M 18), písmeno Z svíčka se speciálním určením pro dvoudobé motory.
- U běžné výroby je u svíček s M 14 standardní šestihran 21 mm, u svíček s M 18 je 26 mm; v celkovém označování se nevyznačuje. Oba druhy těchto typů mají stejnou délku závitového čepu 12 mm.

Příklady označování:

- 14-5 zapalovací svíčka se závitkem M 14 se samozápalnou hodnotou 195, nahrazuje dosavadní typy 14-95, 14-125, 14-145, 14-175 a 14-195, šestihran 21 mm, délka závitového čepu 12 mm,
- 14-5Z svíčka v téže provedení, určená pro dvoudobé motory; 14-5RZ stejné provedení zapalovací svíčky, určené pro dvoudobé motory a vybavené odrušovacím odporem;
- 14K-5 zapalovací svíčka se závitkem M 14 s krátkým závitovým čepem (10 mm), se samozápalnou hodnotou 195, šestihran 21 mm;
- 14L-5 svíčka stejných parametrů s dlouhým závitovým čepem (18 mm);
- 18-5 zapalovací svíčka se závitovým čepem M 18, samozápalná hodnota 195, nahrazuje dosavadní typy 18-95, 18-125, 18-145, 18-175, šestihran 26 mm, délka závitového čepu 12 mm;
- 18-7 svíčka stejných parametrů se samozápalnou hodnotou 240, nahrazuje dosavadní typ 18-225;
- T18-5 svíčka se zápalnou hodnotou 195, závitkem M 18 a šestihranem 21 mm.
- Pro motorová vozidla s akumulátorovým zapalováním seřídte ihned po zakoupení zapalovací svíčky elektrodovou vzdálenost na 0,7 mm, u vozu Volga na 0,9 mm. U vozidel s magnetovým zapalováním je předepsaná elektrodová vzdálenost 0,4 mm, pokud výrobce motoru neuvádí jinou vzdálenost.

U zapalovacích svíček s odporem je nutno použít kabelových koncovek bez odrušovacího odporu. U vozu Hillman Minx je nutno při použití svíček PAL-Super (14L-5) namontovat kabelové koncovky s odporem.

Osazovací tabulka pro běžná motorová vozidla.

Automobily domácí výroby:

Aero 30, 50	18-5RZ	Pionýr	14-5RZ
150	14-5	Jawa CZ 125, 150 ccm	14-5RZ
Minor II,	14-5RZ	175 ccm	14-7RZ
Jawa Minor I,	14-5RZ	250,350 ccm do r. 58	14-5RZ
Praga s M 18	18-5	250, 350 ccm od r. 59	14-7RZ
s M 14	14-5	Jawetta, Jawetta Sport	14-7RZ
RN	14-5	Manet skútr	14-7RZ
Škoda Popular 998,		Stadion Moped S11,	
1100, 1101, 1200, 1201,		S22	14-7RZ
440, 445, Octavia			
Octavia Super	14-5		
Octavia a Octavia Super			
1961	14-7		
450-Felicia	14-7		
Tatra 57	18-5		
57b	14-5		
87, 600, 603	14-5		

Motocykly domácí výroby:

CZ 125, 150 ccm	14-5RZ	Renault 4CV, Dauphiné	14-5
175 ccm	14-7RZ	Simca Aronde, Elysée	14-5
250 ccm	14-7RZ	Volga	14-5
Cezeta-skútr	14-7RZ	Warszawa	18-5
Jawa 250, 350 teleskop	14-5RZ	Warburg do r. 58	18-5RZ
500 OHC	14-7RZ	od r. 59	18-7RZ

Při osazování mopedů a motocyklů do obsahu 100 ccm doporučujeme seřídít elektrodovou vzdálenost na 0,7 mm. Zamezí se tím zbytečnému mstkování. Neodstraní-li se tyto vady ani tímto zákrokem, je nutno zkontrolovat karburátor, protože při přehřátém motoru se ochuzuje směs, tvoří se úsady a mstky na svíčke.

Při koupi zapalovací svíčky, žádejte vždy tu, která je předepsána pro vaše vozidlo a dbejte též roku výroby vozidla.

Huštění pneumatik.

Abyste zabránili nenahraditelným hospodářským ztrátám vznikajícím z nedostatečného udržování pneumatik a zároveň zajištění bezpečnosti silniční dopravy, vydalo n.n. dopravy vyhlásku č. 119/1962 Sb., v němž jsou uveřejněna zvláštní ustanovení, pokud se týče rychlosti jízdy, huštění obručí a únosnost pneumatik. V následující tabulce uvádíme alespoň huštění pneumatik u těchto rozměrů:

Rozeř pneumaticky:	Tlak huštění v atm:
2,50-18, 3,00-18, 3,25-18, 3,50-18, 2,75-19; 3,00-19; 3,25-19,	
3,50-19, 4,00-19, 2,50-19	1,9
pláště pro osobní automobily:	
4,00-15, 4,50-15, 5,00-15, 5,50-15; 6,00-15	1,7
6,50-15	2,2
7,00-15	2,2
4,75-16, 5,00-16, 5,25-16, 5,50-16, 5,75-16	1,7
6,00-16, 6,50-16	2,2
7,00-16, 7,50-16	2,2

Předepsané tlaky huštění pneumatik je nutno dodržovat. Nižší tlaky než předepsané nebudou výjimečně v provozu pozastavovány, jen nepřesahují-li

- 10 % u vozidel, u nichž není trvale využito dovolené zatížení alespoň o ¼, nebo u vozidel určených k přepravě nemocných,
- 5 % u vozidel ostatních.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECĚSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Olšar Karel, administrátor na Svaté Hoře, ustanoven dekretem čj. 6394/63 od 1. 12. 1963 sekretářem vikariátu přibramského.

Úmrtí:

Čermák František, O. Cruc., farář v Tursku v. v., zemřel 6. 12. 1963 ve věku 83 let (čj. 7161/63).

Janitzký Eduard, O. Cruc., administrátor u Sv. Petra, Praha 1-Nové Město, zemřel 18. 12. 1963 ve věku 62 let (čj. 7459/63).

ARCIDIECĚSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Kyselák František, administrátor Oskava, excurr. administr. Bedřichov, ustanoven od 15. 9. 1963 administrátorem v Polkovicích a excurr. administrátorem v Lobodících.

Koruna Alois, administrátor Moravský Písek, ustanoven od 15. 9. 1963 administrátorem v Bzenci.

Čambala Petr, posledně administr. v Roštině, tč. mimo službu v Kněždubě, ustanoven od 15. 9. 1963 administrátorem v Moravském Písku.

Sedlák Stanislav, farář v Zábřehu n. M., ustanoven od 1. 10. 1963 administrátorem v Uher. Brodě.
Tylšar Alois, administrátor v Dubicku a excurr. administr. v Třeštině, ustanoven od 1. 10. 1963 administrátorem v Zábřehu n. M.
Pepřík Erich, administrátor v Trnavě, ustanoven od 1. 10. 1963 administrátorem v Dubicku a excurr. administr. v Třeštině.
Krist Jan, kooperátor v Gottwaldově-Zlíně, ustanoven od 1. 10. 1963 administrátorem v Trnavě.
Čechovský Jan, posledně administr. v Sadech u Uher. Hradiště nyní mimo službu bytem Mostkovic, ustanoven od 1. 10. 1963 kooperátorem v Gottwaldově-Zlíně.
Honek Alois, posledně vikář Kroměříž, tč. po voj. službě, ustanoven dekretem od 1. 10. 1963 kooperátorem v Prostějově Povýš. sv. Kříže.
Pospíšil Ignác, kooperátor Povýš. sv. Kříže, Prostějov, ustanoven od 1. 10. 1963 administrátorem v Kyselovicích a excurr. administr. v Žalkovicích.
Otzipka Alois, administrátor Štáblovice, ustanoven od 15. 11. 1963 administrátorem v Hošťálkovicích.
Zigal František, administrátor Hošťálkovic, ustanoven od 15. 11. 1963 administrátorem ve Štáblovicích a excurr. administr. v Dolních Životicích.
Kučera Josef, administrátor Ostrohu, ustanoven od 1. 12. 1963 kooperátorem v Ostrohu s povinností vypo-máhat u Hluku a Boršicích u Blatnice.
Pastuszán Josef, administrátor Hluk a excurr. administr. Boršice u Blatnice ustanoven od 1. 12. 1963 excurr. administrátorem v Ostrohu.
Sigut František, administrátor v Komárově a excurr. administr. v Raduni ustanoven od 15. 12. 1963 kooperátorem u P. Marie v Opavě.
Bystřický Josef, kooperátor u sv. Ducha v Opavě, ustanoven od 15. 12. 1963 excurr. administr. v Opavě-Kylešovicích.

Jmenování arcikněze:

Tomáš Jan, děkan, farář v Mestečku Trnávce, jmenován arciknězem arcikněžství Prostějovského od 15. listopadu 1963.

Pensionování:

Nerad František, farář v Polkovicích, excurr. administr. Lobodice výměrem čís. 4319/63 od 15. 9. 1963 pensionován.
Koříš Jan, administrátor Kyselovice a excurr. administr. Zalkovice, výměrem čís. 2481/63 od 1. 10. 1963 pensionován.

Úmrtí:

Suchánek Stanislav, farář v. v. Jezernice, zemřel 23. 8. 1963 v Jezernici, pohřben 26. 8. 1963 tamtéž.
Urban Jaroslav, farář v. v. Prostějov, zemřel 3. 9. 1963 dne 6. 9. 1963 pohřben v Prostějově.
Seipel Gustav, prof., kons. rada, v. v., duch. správce dominikánek v Opavě — zemřel 27. 10. 1963, pohřben 30. 10. 1963 v Opavě.
Bělík Karel, administr. Potšát, zemřel dne 18. 11. 1963, pohřben 22. 11. 1963 v Loukově.
Kučera Jan, v. v. bytem v Majetíně, zemřel dne 6. 12. 1963, pohřben 10. 12. 1963 v Majetíně.
Janisch Josef, v. v. Dolany, zemřel 22. 12. 1963, pohřben 25. 12. 1963 v Dolanech.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Vlček Josef, novokněz, ustanoven od 1. 8. 1963 koop. v Kloboukách u Brna, okres Břeclav.
Uher Antonín, admin. v Kuřimi, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 8. 1963 administrátorem u sv. Augustina v Brně.
Sommer Vladimír, novokněz, ustanoven od 1. 8. 1963 koop. v Ivančicích, okr. Brno-venkov.
Caha František, koop. v Ivančicích, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 8. 1963 koop. ve Slovkově, okr. Vyškov.
Prívěťivý František, admin. v Modřicích, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 9. 1963 admin. v Třešti a exkur. Růžená, okr. Jihlava.

Jurák Ladislav, pomoc. kněz u sv. Mikuláše a sv. Kříže ve Znojmě, ustanoven od 1. 9. 1963 admin. v Přisnoticích a exkur. Ivaň, okr. Břeclav.
Peša Václav, admin. v Přisnoticích a exkur. Ivaň, ustanoven od 1. 9. 1963 admin. ve Vranově nad Dyjí a exkur. Lančov, okr. Znojmo.
Srna Vojtěch, koop. z Vranova u Brna, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 9. 1963 exkur. admin. v Lažánkách, okr. Brno-venkov.
Valoušek Emanuel, admin. ve Vranově nad Dyjí a exkur. Lančov, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 9. 1963 admin. v Kuřimi, okr. Brno-venkov.
Hamerla Jan, koop. v Dolních Bojanovicích, okr. Hodonín, ustanoven od 16. 9. 1963 zatímním koop. v Dambořicích, okr. Hodonín.
Krchňavý Josef, admin. v Modřicích, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 10. 1963 admin. v Moravanech a exkur. admin. v Modřicích.
Vodák František, admin. v Černé Hoře a exkur. Dlouhá Lhota, okr. Blansko, ustanoven od 1. 12. 1963 admin. v Černovicích, okr. Blansko.
Havlas František, farář v Litobratřicích a exkur. Jiřice, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 12. 1963 admin. v Černé Hoře a exkur. Dlouhá Lhota, okr. Blansko.
Toman František, admin. ve Vratěnině, okr. Znojmo a exkur. admin. v Rancířově, okr. Jindř. Hradec, ustanoven od 1. 12. 1963 admin. v Doubravici n/Svit.
Dobeš Jan, koop. v Blansku, ustanoven od 1. 12. 1963 admin. ve Vratěnině, okr. Znojmo a exkur. admin. v Rancířově, okr. Jindř. Hradec.
Papež Rehoř, dříve admin. Staré Brno, ustanoven od 1. 12. 1963 koop. v Blansku.
Navrátil Jan, farář v Popelíně, okr. Jindř. Hradec vyvázán z duchovní správy po dobu zdravotní dovolené.

Roháček Josef, admin. v Palupině, okr. Jindř. Hradec, ustanoven od 1. 12. 1963 exkur. admin. v Popelíně.
Damborský Tomáš, admin. Dražovice a exkur. Komorňany, ustanoven od 2. 12. 1963 exkur. admin. v Letonicích, okr. Vyškov.
Dr. Sláma Metoděj, dříve v invalidním důchodu, ustanoven od 2. 12. 1963 admin. v Hor. Věstonicích, okr. Břeclav.

Jmenování:

Pavlu Bohumil, II. vikář na dómě v Brně, jmenován od 1. 12. 1963 prvním kurátním vikářem.
Učeň Alois, III. vikář na dómě v Brně, jmenován od 1. 12. 1963 druhým kurátním vikářem.
Dancinger Josef, IV. vikář na dómě v Brně, jmenován od 1. 12. 1963 třetím kurátním vikářem.
Klíč Josef, děkan v Boskovicích, okr. Blansko, jmenován od 1. 12. 1963 arciknězem boskovickým.
Vavříček František, farář v Jedovnicích, okr. Blansko, jmenován od 1. 12. 1963 administrátorem děkanství blanenského.

Pensionování:

Papež Martin, děkan a farář v Doubravici n/Svit. okr. Blansko, pensionován od 1. 12. 1963.
Kučera František, admin. v Černovicích, okr. Blansko, pensionován od 11. 2. 1963.

Zemřeli:

Nekula Justin, farář v. v. v Domově důchodců ve Vel. Újezdě, zemřel dne 10. 7. 1963.
Zemánek Arnold, děkan a farář ve Svitávce, okr. Blansko, zemřel dne 2. 8. 1963.
Vladislavský Jan, farář v. v. v Nosislavi, okr. Břeclav, zemřel 20. 11. 1963.
Matoušek Josef, farář v. v. v Rudě, okr. Žďár n/Sáz. zemřel 22. 11. 1963.
Beneš František, admin. v Želeticích, okr. Brno-venkov, zemřel 2. 12. 1963.
Horák Jan Vojtěch, farář v. v. v Rajhradě, zemřel 2. 12. 1963.
Vostal Prokop Alois, farář v Syrovicích, okr. Brno-venkov, zemřel dne 27. 11. 1963.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XIII - Číslo 2 - V Praze dne 10. února 1964

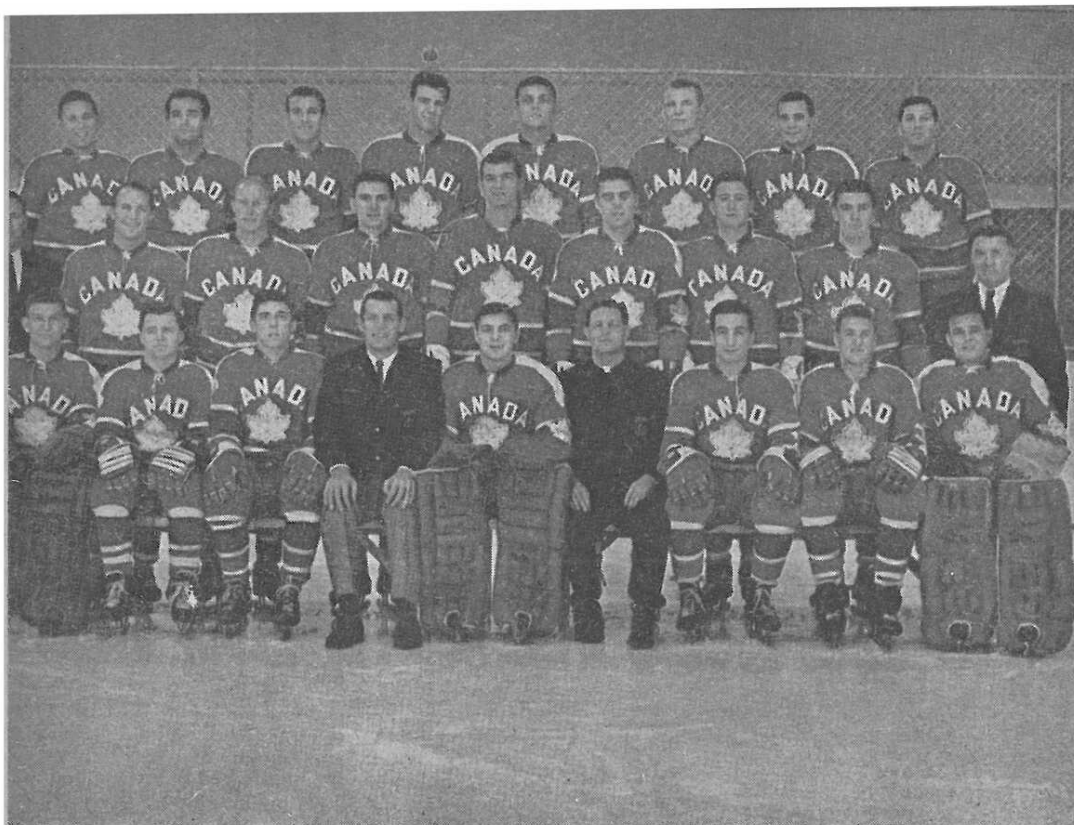
Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 30. 1. 1964. - A-02*41034

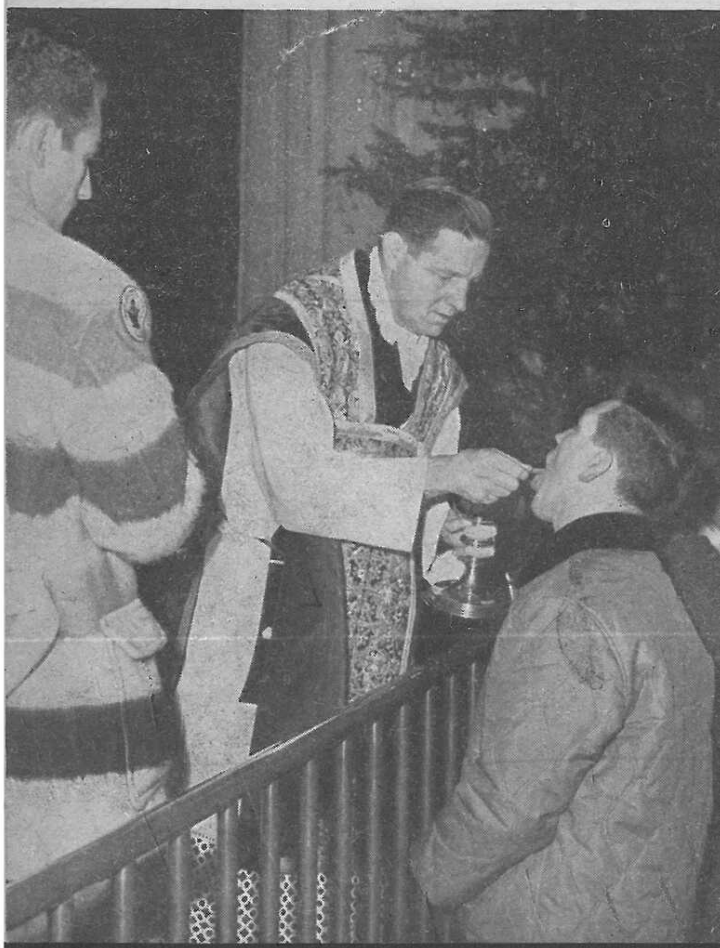
Tři dny ve Svaté zemi

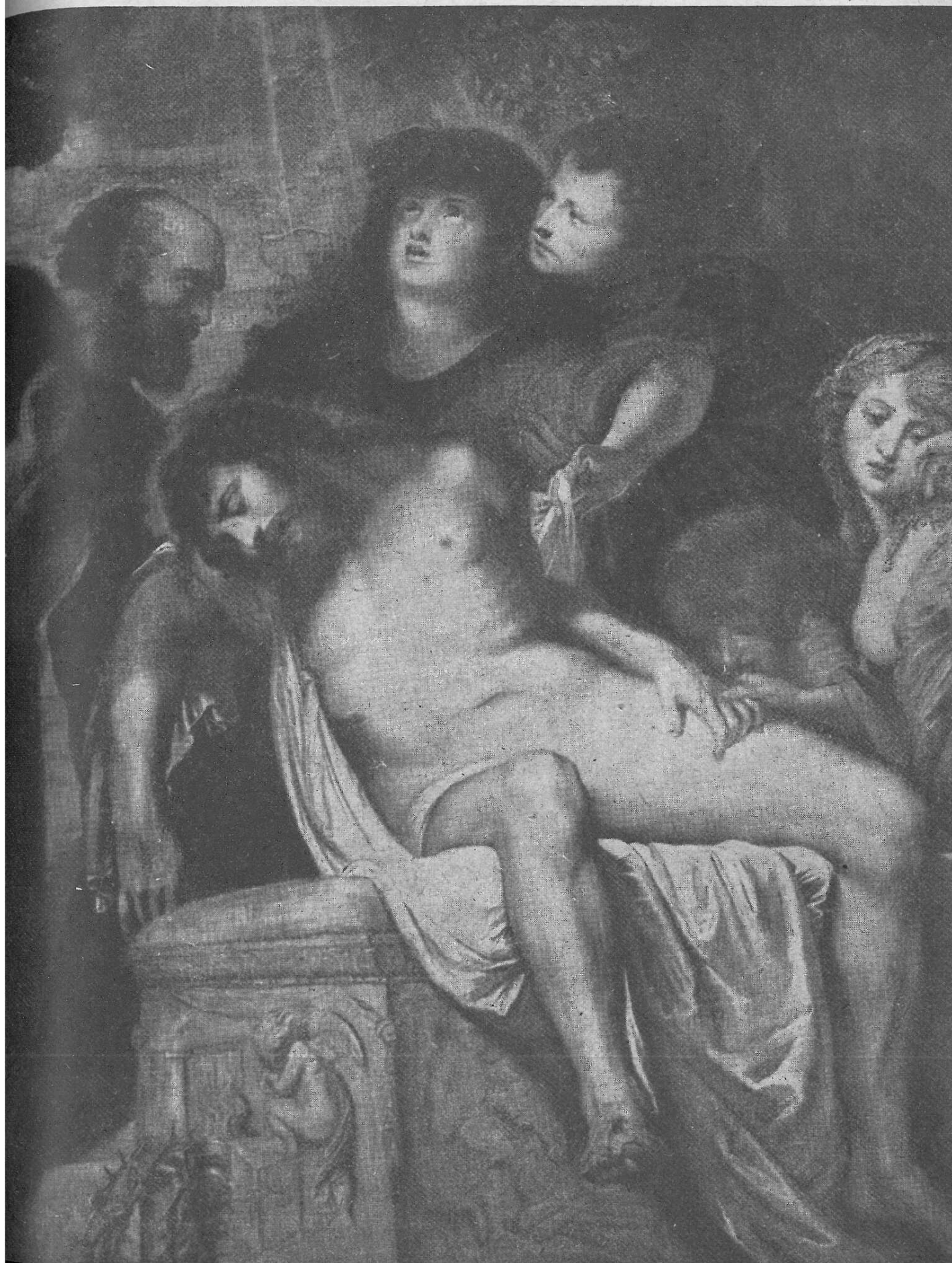
Svatý Otec Pavel VI. navštívil ve dnech 4. až 6. ledna t. r. poutnická místa Svaté země ležící na území Jordánského království a republiky Izrael. Svátý Otec zdůrazňoval a skutečnost tomu dala také za pravdu, že jeho cesta má výlučně náboženský ráz. Z letiště Ammánu do jordánské části Jeruzaléma zastavil se Svátý Otec u biblické řeky Jordánu, kde vystoupil z auta a vyšel k břehu řeky na místech, kde sv. Jan Křtítel pokřtil Pána Ježíše a setrval zde v krátké modlitbě. Biblickou cestu Via Dolorosa absolvoval Sv. Otec pěšky, obklopen doslova masami lidu. V křesťanské čtvrti Jeruzaléma, kde stojí basilika sv. Hrobu, celebroul Sv. Otec mši svatou. Za svého pobytu na posvátných místech přednesl Svátý Otec několik projevů a kázání, ve kterých vyzdvihl myšlenku jednoty lidstva v jeho společné snaze po sbratření a zabezpečení mírového soužití. Snímky na druhé a třetí straně obálky: Těsně před odletem do Ammánu na schůdcích dálkového letounu společnosti Alitalia na římském letišti Fiumicino, na březích Jordánu kde byl pokřtěn Pán Ježíš, během mše svaté v basilice sv. Hrobu, obklopen davy při biblické cestě Via Dolorosa a na březích Galilejského jezera, u skály, kde Kristus Pán určil sv. Petra hlavou svaté Církev. Ve svém kázání v Betlémě uvedl Svátý Otec mj.: „Musíme dovést ekuumenický koncil k tomu, aby dal životu církve nový způsob myšlení, nové cíle, nový způsob chování. Problém jednoty nelze dále odkládat. Je třeba uvážit každou rozumnou možnost, jež by přispěla k tomuto cíli.“ Od pařížské korunovace Napoleonovy r. 1804 je to poprvé, co papež podnikl cestu do ciziny.

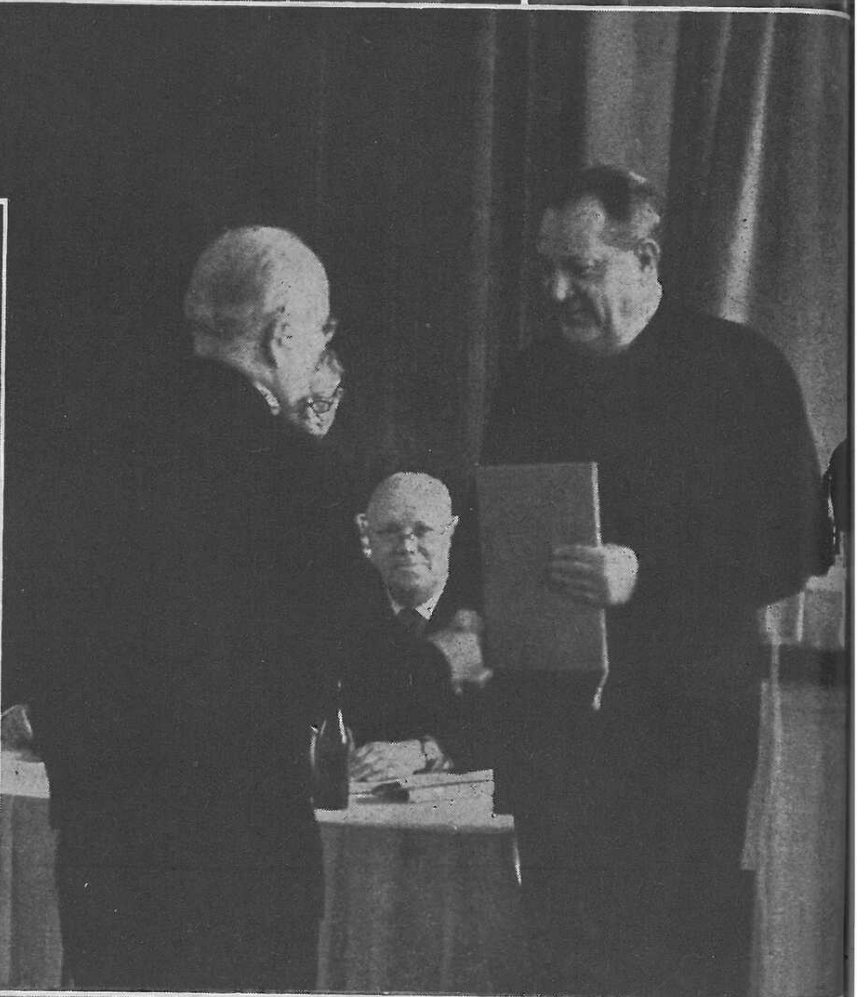
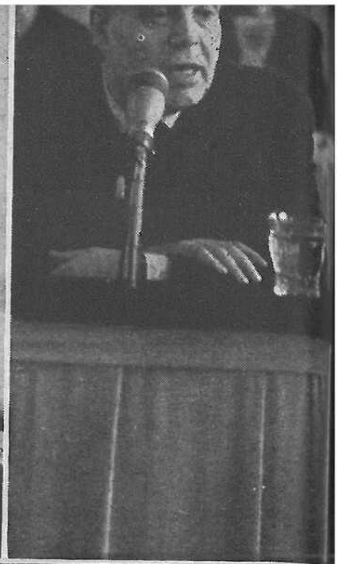
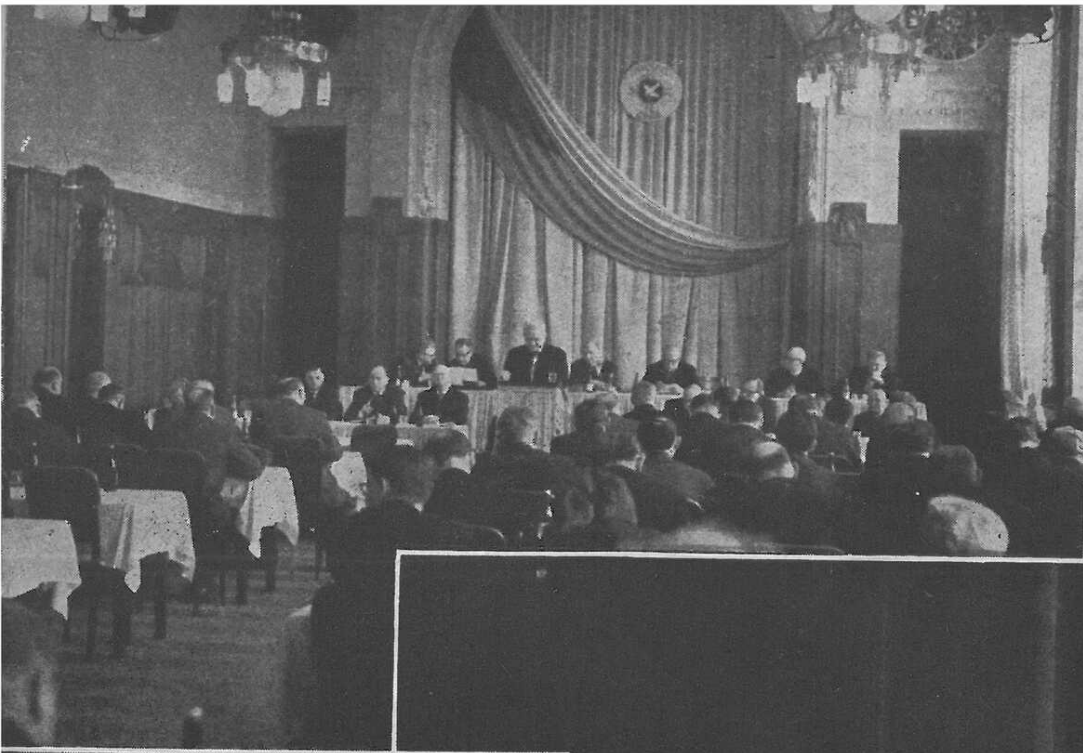
První strana obálky: Lor. D'Alessandro; La S. Vergine.

Snímky k článku dr. Františka Vody: „Přátelství přes moře a hory“, který otiskujeme uvnitř listu. Olympijské kanadské mužstvo, jehož coachem je katolický kněz P. David Bauer, důvěrně zvaný „Otec David“. Syn profesionálního kanadského hráče měl všechny ambice, stát se vynikajícím nástupcem svého otce, dal však přednost kněžské dráze. Lásky ke kanadskému hokeji mu však zůstala a spojení s láskou k mládeži dalo vznik trenérství. Jeho cílem je vrátit kanadskému amatérskému hokeji bývalou úroveň. „Troufal bych si,“ pravil v rozhovoru s novináři, „učinit za tři roky z mých chlapců opravdové mužstvo. Ovšem za předpokladu, že by se mně podařilo, udržet je pohromadě. Proti slibným nabídkám obchodníků s hokejem jsem bezmocný.“ Na snímcích olympijské kanadské mužstvo, „Otec David“ při celebrování mše sv. v brněnském chrámu sv. Jakuba (ministryje jeden z hráčů v typickém kanadském barevně pruhovaném olympijském úboru, jiný kanadský hráč přijímá z rukou „Otce Davida“ sv. přijímání a na posledním snímku v rozhovoru s farářem kostela sv. Jakuba v Brně Oldřichem Drábkem. Velmi sympaticky bylo přijato i rozhodnutí Otce Bauera, podle něhož musil okamžitě zvláštním letadlem opustit Innsbruck jeden z kanadských hráčů, jehož život neodpovídal morálnímu profilu sportovce, podobně jako úsměvná láska, která nejen odpustila ránu, způsobenou hokejkou rozruženého Švéda, ale nakonec z tohoto incidentu dala vzniknout velkému přátelství, jako by chtěla realizovat slova Písma sv.: „Miláčkové, milujte se vespolek!“

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MESÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XIV. ČÍSLO 3. — BŘEZEN 1964

OBSAH: Dr. Josef Plojhar: V upřímné lásce k bližnímu i vlasti, ThDr. Jan Merell: „Metoda historie forem“ a historický charakter evangelia, ThDr. Josef Kubalík: Ústava v církvi Kristově, ThDr. Jaroslav Kouřil: Preambula k poslednímu papežskému dekretu a konstituci, ThDr. Metoděj Habáň: Smysl věci, ThDr. Vladimír Benda: Možnost přirozené intuice v poznání Boží existence, ThDr. Jaroslav Michal: Řízení o dědictví, ThDr. Ladislav Pokorný: Liturgie sv. Petra, ThDr. Václav Bartůnek: Doslov k augustinianismu XIV. století, Liturgické hymny a sekvence, P. Josef Kunický: Rozjímavý překlad Žalmů, ThDr. Karel Sahan: Et misericordia eius a progenie in progenies, P. Karel Vojtěch: Nový blahoslavený — Don Leonardo Murialdo, Antonín Hugo Bradáč: Světla tvář nemoci, Oslyší svět mírové výzvy sv. Otce?, Do další úspěšné práce, Náš zápisník, Úřední zprávy.

V UPŘÍMNÉ LÁSCE K BLIŽNÍMU I VLASTI

Jednání XIII. schůze rozšířeného ústředního výboru Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva 5. února 1964 v Obecním domě v Praze informovalo o druhé části zasedání II. vatikánského koncilu, dále o výsledcích zasedání Světové rady míru ve Varšavě. V neposlední řadě seznámilo s vykonanou i plánovanou činností generálního sekretariátu CMVKD. Avšak — jako vždy — upínala se vrcholná pozornost k projevu předsedy CMVKD dr. Josefa Plojhara, který zhodnotil vykonanou práci, seznámil s politickou situací a vytyčil úkoly, které mají splnit naši kněží — bojovníci za mír. Na diecézních i vikariátních schůzích, které jsou od 14. února do 22. března vracíme se teď k zásadám, formulovaným naším předsedou.

Na těchto místech volně reprodukuje aspoň několik myšlenek z projevu předsedy dr. J. Plojhara.

My čeští a slovenští kněží opětovně a vždy při své práci zdůrazňujeme, že vycházíme z našeho lidu a svému lidu sloužíme a chceme dále sloužit. Uskutečňovat tuto zásadu — být věrný a sloužit věřícímu lidu v ČSSR — to znamená pracovat v socialistickém společenství. A dobře a spolehlivě vést věřící a sloužit jim, předpokládá znát všestranně život, práci, pozemské potřeby lidu a dbát, aby se náš člověk zbavil všeho špatného nánosu minulosti a byl vysoce humánním, svědomitým, nesobeckým, poctivým příslušníkem našeho společenství.

Chceme být dobrými kněžími, ale chceme též být a chceme, aby i naši věřící byli dobrými občany své vlasti. Věděli jsme, že povrchnost a formálnost by se nevyplatila. Naši kněží i věřící mozky i srdcem hodnotili, pochopili, uvěřili a podle toho také jednají. Náš kněz i věřící jsou poutáni otevřenou a upřímnou láskou člověka k člověku a k celé pospolitosti. Je přece i křesťanské, chceme-li, aby člověk člověka neutiskoval, nešidil, aby každý přispěl k zvýšení pozemského dobra, k lidské důstojnosti, k společnému blahobytu lidstva. Zde můžeme vykonat kus dobré a poctivé práce i jako křesťané i jako občané socialistické vlasti. Promlouvá o některých aktuálních problémech našeho současného hospodářského a politického života, informoval předseda CMVKD o nejbližších národohospodářských úkolech. Je přece v moci tolika našich lidí přispívat k plnění plánů v průmyslu i zemědělství, v dopravě i stavebnictví; na nás je, abychom nabádali věřící k plnění plánů netoliko co do množství, ale též co do jakosti. Můžeme snadno působit, aby se vytvářely skutečné hodnoty. Neboť jen vytvářením nových a žádaných hodnot zabezpečíme růst životní úrovně vlastní i celého společenství — oné úrovně, kterou také předpokládá náš státní plán na r. 1964 i léta příští. Je na celém společenství naší vlasti, ale právě i na každém jedinci, na každém z nás i na nás všech, aby byly plány a z nich plynoucí úkoly plněny a splněny a to odpovědně, podle nejlepších schopností a nejlepšího svědomí. Vzorem mohou být horníci, nebo zemědělci z okresu Havlíčkův Brod.

Naše společenství splní úkoly dané pro rok 1964, přiloží-li všichni ruku k dílu — tedv i naši věřící. Úkoly, jež byly dány jsou pro všechny občany ČSSR a tedy i pro nás kněze, jsme-li dobrými příslušníky společenství, dobrými občany státu.

*

Pouť Svatého Otce do Svaté země komentoval předseda CMVKD jako událost ryze náboženskou, jako „cestu modliteb v pokoře a lásce“ — jak ji Sv. Otec sám nazval ve svém vánočním rozhlasovém projevu. Sv. Otec pokračuje v díle započatém papežem Janem XXIII. blahé paměti a činí nový velký krok v rámci obrody Církve. Je zcela výrazná nová epocha v dějinách Církve, jež reálně odpovídá na problémy dnešního světa. Také Církev považuje za svůj významný současný úkol práci pro mír a sbratření národů. A proto pak není náhodou, mluví-li představitel západoněmec-

kého liberalismu o cestě Sv. Otce — urážlivě! Svatý Otec postupuje v obrodném hnutí Církve do důsledků, mění dokonce i ve Vatikánu zvyky a ceremoniál trvajících celá staletí. Je nutno bedlivě sledovat snahy dnešní Církve a v tomto smyslu vítáme netoliko větší aktivitu, ale i podnětnost, kterou projevil zvláště koncilní Otec ThDr. František Tomásek.

*

Závěrem svého projevu uvedl předseda dr. J. Plojhar řadu dobrých, ba významných počinů CMVKD, dovodil, že úspěchy mírového snažení našich kněží jsou přesvědčivé, výrazné a uznávané netoliko doma, ale dnes už i za hranicemi, dokonce na nejvyšších místech církevních. Zájem o hnutí a práci CMVKD projevuje i západní katolický tisk. Máme nové úkoly; s novým programem jdeme do další práce s láskou. A pak i naše příští práce, která je stále aktuální a významná, bude též úspěšná.

„METODA HISTORIE FOREM“ A HISTORICKÝ CHARAKTER EVANGELIÍ

Ve sporu Lateranum contra Biblicum i u příležitosti projednávání schématu „De fontibus revelationis“ se často mluvilo a psalo o t. zv. Formgeschichtliche Methode a vyskytly se i hlasy, jakoby katoličtí exegeté podléhali vlivu metod této školy. Vědec, kardinál E. Tisserant vystoupil před koncilem jako obhájce katolických exegetů a kardinál Augustin Bea, na slovo vzatý biblista, jsa žádan od mnohých Otců koncilu, aby jim podal vysvětlení k různým pohledům na dnes přetřásanou otázku o historičnosti evangelíí a o Metodě historie forem (dále jen FM), dal k dispozici všem, kteří o to žádali, poznámky k těmto dnes tak časovým a palčivým otázkám. Je jich i v této studii použito.

Synoptická otázka, která byla kdysi ústřední otázkou biblického bádání o evangelíích, v novější době ustoupila poněkud do pozadí a pozornost biblistů se obrátila více ke studiu evangelního podání před písemným záznamem evangelního textu. Někteří biblisté již po první světové válce, zvl. v Německu (průkopníci FM) se snažili novým způsobem vyložit vznik evangelíí. Nezabývají se tak životopisem Ježíšovým, jako spíše jeho předpoklady, totiž evangelní látkou pro jeho životopis. O Kristu se tvořila v apoštolské době tradice, která byla uzavřena psanými evangelii. Evangelia nejsou podle FM organickou jednotkou, nýbrž se skládají z drobných literárních jednotek lidového charakteru, jež byly později spojeny v cykly.

Aplikovali na evangelia z velké části studie H. Gunkela o literárních družících a o utváření knihy Genese a Zalmů. Nebezpečná situace vyvrcholila zvláště vlivem demytologysující školy R. Bultmanna (jednoho z prvních průkopníků FM), která uvedla v pochybnost historickou cenu evangelíí. Závažnost otázky je jasná, neboť jde o samé základy křesťanství. Protože „historie forem“ uvedla v pochybnost nejenom inspiraci evangelíí ve smyslu katolického učení, ale i jejich historickou cenu čistě lidskou, je třeba si všimnout historického charakteru synoptických evangelíí pozorovaného s hlediska lidsky historického.

FM se zaměřuje na studium malých jednotek (genera litteraria), které předcházely dnešní evangelní formě. Tyto jednotky vznikly v prvotní křesťanské komunitě. Aby se jim rozumělo, je třeba znát tuto komunitu. Podle stoupenců FM tato prvotní komunita byla lidovým prostředím, anonymním zástupcem, ve kterém se rodí legendy. Tato komunita žila v očekávání konce světa a příchodu Ježíše Krista a proto neměla a nemohla mít zájem historický. Proto v evangelíích jde o víru a ne o historii. Tato komunita byla „tvůrčí“ a rozvíjela zprávy očitých svědků. Když na ni zapůsobil dojmem nějaký skutek nebo slovo, které sdělili očití svědkové, nebo ti, kteří o tom slyšeli, komunita tuto zprávu dále rozvíjela, přidávala k ní i jiné věci plynoucí z vlastní fantazie nebo vypůjčené z náboženských představ prostředí v němž žila (helenistického a semitského). Tak rostl původní materiál a s novými přídávky byl předáván dále. Tyto jednotky, z nichž vznikla později naše evangelia, byly tak výsledkem ústní, kolektivní tradice prvotních křesťanských obcí. *Jednotlivé formy této tradice mají různý důvod vzniku.* Na jejich utváření se zúčastnily: apologetika, polemika, potřeba vzdělání, zájmy parene-

tické, potřeby kultické, tužby věřících aj. Tak např. Historie Utrpení podle G. Bertrama je kultovou legendou i když s historickým jádrem. Obsah evangelíí tak tvořil ještě před jejich sepsáním součást prvotní katechese, byl v nejužším spojení s křesťanským kultem, a proto měl svůj vlastní život a vývoj. Ježíš již v nejstarším křesťanství byl bytostí nadpřirozenou a zbožňovanou. Evangelia tedy nejsou historickým životem Ježíše Krista, nýbrž pouze ohlasem víry a kázání (kerygma) první církve.

FM rozlišuje v bibli, jako v jiné literatuře, různé literární druhy, formy (např. hymnus, podobenství aj.) z jejichž sebrání vznikly biblické knihy. Úkolem metody historie forem je určit jednotlivé tyto literární druhy v biblických knihách a stanovit literární zákony, jímž tyto literární druhy podléhají (společenské, kulturní, náboženské poměry a vlivy) a z nichž vynikly. *Vysvětlují je hlavně z jejich funkce v životě a kultu prvotní církve.* Jejich místo v životě prvotní církve označují technickým termínem „Sitz im Leben“. Tento „Sitz im Leben“, to je kolébka, ve které se zrodilo a vyrostlo evangelní podání. Literární biblické druhy jsou srovnávány s ostatními druhy, hlavně literatury Blízkého východu. Úkolem historika Ježíšova života je, odstranit postupně všechny tyto nahromaděné nánosy, tj. legendární prvky nebo přídávky lidové fantazie a především prvky, vypůjčené z tehdejších náboženství a tak objevit pravé jádro Ježíšova života.

Netřeba poznamenávat, že zde je *dokořán otevřena brána subjektivismu* jednotlivých kritiků, takže historické jádro Ježíšova života se nakonec zredukuje jen na málo věcí z učení a života Ježíše Krista. Jde tedy o kritiku stejně destruktivní jako byla Straussova a Bauerova v minulém století, takže R. Bultmann pro svoji demytologysující teorii bývá nazýván „Strauss redivivus“.

Zásluhou FM je, že stoupencům literární kritiky dokázala, že *sloh biblických spisovatelů je podmíněn literárními druhy jejich doby.* Znalost těchto literárních druhů je nutná pro realistickou biblickou exegesi. Cíl a úmysl biblických spisovatelů je možno určit s jistotou teprve tehdy, když jejich slova jsou viděna ve světle soudobých literárních druhů a zvyklostí. Avšak stoupenci FM sledující subjektivní kriteria, rozcházejí se v určování literárních druhů (vycházejíce spíše z mentality řecko-helenistické než semitské) a kdykoli jsou postaveni před potíže, vidí v literárních družících legendy. Jasnou směrnicí zde dává katolický exegetům encyklika „*Divino afflante Spiritu*“, která vybízí exegety ke studiu literárních druhů, protože studium literárních druhů jim pomůže odhalit to, co autor chtěl říci a co je jádrem toho kterého biblického líčení.

Katoličtí exegetové připouštějí podobnost literárních druhů v bibli s literárními druhy a představami v literatuře rabínsko-židovské a helenistické. *Ale z těchto podobností nelze vyzvozovat, že jde o prvky vypůjčené z těchto literatur.* Více než formy — na Východě se vypráví určitá látka v ustálených formách — je si třeba všimnout obsahu a charakteru evangelní zvěsti, která je zcela původní.

Nepřijatelný je základní předpoklad, z něhož vychází FM, když spatřuje vznik evangelíí v anonymní prvokřesťanské komunitě, která neměla historických zájmů

a když popírá literární osobnost biblických spisovatelů (evangelistů). *Prvotní křesťanská komunita nebyla komunitou anonymní, ale komunitou dobře známou, vedenou apoštoly, kteří byli očitými svědky události. Jde o líčení očitých svědků a o zprávy kontrolované dalšími svědky. Apoštolové si byli vědomi svého pověření a opakovaně tvrdí: „Těchto událostí jsme my svědky“ (Sk ap 2, 32; 3, 15; 5, 32; 10, 39). Jak v prostředí, kde převažuje ústní tradice, je tato kontrola přímo samozřejmostí, ukázal jsem ve článku: „Evangelium a evangelia“ v Duchovním pastýři 1960 str. 146n.*

Tím také padá i druhý předpoklad FM, jako by apoštolové neměli zájem historický, tj. úmysl líčit a podávat věrně. Víra nejenom nevylučuje, ale naopak vyžaduje a zaručuje maximum historické pravdy. *Apoštolové byli svědky Ježíše Krista a toto svědectví vyžadovalo nejenom věrné předávání svědectví, ale i péči o další uchování čistoty tohoto svědectví. To ovšem neznamená, že apoštolové předávali zvěst o Ježíši Kristu mechanicky, ale aplikovali zvěst na situace svých posluchačů. Katolíci exegetové, kteří zčásti přijímali metody FM, míní prostě, že evangelia nejsou těsnopisným záznamem magnetofonickým zápisem Kristových slov! *Evangelia jsou podstatně kázáním, hlásáním radostné zvěsti spásy, ale nauky spásy založené na historických faktech. Tato fakta jsou předávána v pořádku, který nemusí být nutně pořádkem chronologickým, ale je určen požadavky katechetickými a kazatelskými. A nadto, způsob podávat nauku a události z kterých nauka vyplývá, je úkolem individuální psychologie kazatelovy i kolektivní psychologie posluchačů, ke kterým se obrací. Tyto charakteristické vlastnosti evangelíí musíme mít na zřeteli a nevyžadovat od nich to, co se vyžaduje od moderního historického díla.**

Kerygmatický charakter evangelíí je vysvětlením i pro rozdíl — nikoliv rozpory — u jednotlivých evangelistů. Podstata Radostné zvěsti je u všech stejná, ale každý z hlasatelů Zvěst pozoroval a předával nezávisle od druhých a je proto v tomto smyslu nezávislým svědkem v pohledu na Ježíšovu osobu a jeho učení. Oč by bylo chudší naše poznání Ježíše Krista, kdyby nebylo těchto rozdílů mezi kazateli a v důsledku toho i mezi našimi evangelii.

Evangelia tedy nejsou, jak tvrdí FM, výtvozem prvotní

komunity. *Metoda zaměřuje předávání tradice s jejím vytvářením.* Komunita pouze předávala. Cílevědomost jednoho každého evangelisty a organická jednota každého evangelia dokazují, že evangelisté nebyli jen pouhými redaktory těchto fragmentů. Proto postoj katolických exegetů k FM, i když ne zcela odmítavý, je značně zdrženlivý.

K lidsky historickému pohledu na evangelia přistupuje i *prvek teologický.* Skutečnost, že evangelia jsou zároveň a hlavně dílem Božím. I když apoštolové nekázali pod vlivem inspirace, autoři kanonických evangelíí, kteří převzali kázání jednoho nebo více apoštolů, učinili to pod božskou inspirací a tak zvěsti apoštolů, které vstoupily do evangelia a ve způsobu jak tam vstoupily, jsou inspirované.

ThDr. Jan Merell.

Poznámky:

1) Ke hlavním sloupům FM patří M. Dibelius (Die Formgeschichte des Evangeliums, Tübingen 1919, 1933); K. L. Schmidt (Der Rahmen der Geschichte Jesu, Berlin 1919); R. Bultmann (Die Geschichte der synoptischen Tradition, Göttingen 1921, 1957); M. Albertz (Die synoptischen Streitgespräche, Berlin 1921); G. Bertram (Die Leidensgeschichte und der Christuskult, Göttingen 1922). Z katol. autorů se zabývali kritikou FM zvl. P. Benoît (Réflexions sur la „formgeschichtliche Methode“ in Revue Biblique 1946, p. 481—512); E. Schick (Formgeschichte und Synoptikerexegese, Münster 1946); E. Florit (Il Metodo della „Storia delle forme“, Roma 1935).

2) Důkladně rozebírá Bultmannovy teorie René Maré S. J. v knize „Bultmann und die Interpretation des Neuen Testaments“, Leipzig 1961, která je překladem z franc. originálu.

3) Encyklika zdůrazňuje, že svatopisci byli nástrojem Ducha svatého, ale nástrojem oduševněným a rozumným a pod božským vlivem používali svých sil a schopností tak, že každý může v knize odkrýt sveraz a takřka charakteristické známky a rysy lidského spisovatele. Proto encyklika připojuje exegetům výzvu, aby s veškerou pečivostí se snažili zjistit, jaký byl sveráz a životní stav biblického spisovatele, kterého ústního nebo písemného pramene použil a kterého způsobu mluvy užil.

Nesprávný výklad a použití literárních druhů (když se např. mluví o legendách), není ještě důvodem k odmítnutí studia a aplikace literárních druhů na biblické knihy. Obitze zde jsou, smysl starověkých způsobů řeči a vyjadřování není vždy snadno určit a těchto obtížích si je každý vážný exegeta vědom. V encyklice se přímo praví: „Literární smysl nějakého místa nejví se však u slov a spisů starých východních autorů často tak zřejmým jako u našich dnešních spisovatelů. To, co si staří Východané svými slovy chtěli vyjádřit, nedá se určit pouhými pravidly gramatickými nebo filologickými, neb jen ze souvislosti; exegeta se musí takřka v duchu vrátit do oněch dávných staletí Východu a pomocí dějepisů, starověké ethnologie a jiných věd, přesně určit, „kterých slovesných druhů spisovatelé té staré doby použili a skutečně použili“. Srv. Merell: „Studium a čerba bible“, str. 104 n.

ÚSTAVA V CÍRKVI KRISTOVĚ

Církev Kristova je společnost dokonalá. Dostala do vínku od svého božského zakladatele zřízení neboli ústavu. Kristus Pán pověřil službou kněžskou, učitelskou a pastýřskou ve své společnosti sbor apoštolů v čele se sv. Simonem Petrem. To byli první nositelé pravomoci hierarchické neboli posvátné. Jelikož Církev Páně má podle vůle svého zakladatele trvat až do konce věků, musí mít sbor apoštolský pokračování ve sboru biskupů a primát Petřův rovněž má pokračování v prvenství biskupa římského neboli papežství. Tedy ústava Církve Kristovy je hierarchicko-monarchická, neboť taková je vůle Spasitelova a to je rozhodující. Církev však netvoří toliko biskupové v čele s papežem a svými pomocníky kněžskými-presbytery, nýbrž k ní patří samozřejmě též věřící křesťané — křesťanský lid neboli laikové. Klerus má v Církvi poslání zprostředkovávat lidu svou službu kněžskou, učitelskou a pastýřskou ovoce vykupitelského díla Kristova. V Církvi Kristově je tudíž důležitým činitelem: papež — hlava viditelná Církve, sbor biskupů — nástupců apoštolských a křesťanský lid. Práva a povinnosti papeže jakožto nástupce sv. Petra v prvenství církevním podrobně byla formulována na I. sněmu vatikánském v památné konstituci dogmatické: De Ecclesia na IV. sedění dne 18. VII. 1870. Tato konstituce v I. hlavě probírá zřízení apoštolského prvenství, ve druhé hlavě si všímá trvání prvenství v Církvi Kristově, ve třetí stanoví jurisdikční práva a moc římského Velekněze a čtvrtá hlava pak je věnována neomylnému úřadu učitelskému římského papeže (Dz § 1821—1840). O pravomoci úřadu biskupského v Církvi na I. sněmu vatikánském nebylo nic formulováno, neboť uvedený

sněm byl přerušen obsazením Říma vojskem italským. Proto stran pravomoci biskupské jsou důležitá rozhodnutí sněmu tridentského, jenž na sedění XXIII. 15. VII. 1563 formuloval nauku o svátosti kněžství Nového zákona. A tehdy bylo zdůrazněno, že biskupové jsou vyšší než kněží, neboť jsou nástupci apoštolů a mají od Ducha svatého pravomoc „říditi Církev Boží“, udělovat svátost biřmování, ordinovat služebníky Církve atd. (Dz. 960 až 968). O pravomoci biskupské podrobnější instrukce podá II. sněm vatikánský, jenž rovněž si stanovil za úkol formulovat podrobněji právo a povinnosti laiků v Církvi Páně. Z toho důvodu povšimneme si stručně dosavadní nauky církevní o primátu papežském, o episkopátu a o laikátu v Církvi Kristově.

I. Papežství

Církev je společnost zřízená hierarchicky. Výchozím středem pro božskou hierarchii — posvátnou moc je Otec nebeský. On je „arché aneu archés“ — principium sine principio, jenž v plnosti času posílá svého Syna, aby spasil lidstvo. Ježíš Kristus vyjadřuje velmi jasně své polání slovy: „Hledám ne vůli svou, nýbrž vůli Toho, jenž mne poslal“ (Jan V. 30). A svoji moc učitelskou, kněžskou i pastýřskou Bohočlověk předává sboru svých apoštolů památnými slovy: „jako mne poslal Otec, i já posílám vás“ (Jan XX. 21). Ztotožňuje se s každým apoštolem, když zdůrazňuje: „Kdo vás slyší, mne slyší (Lk. X. 17). A jak nás poučují výroky Páně uvedené u sv. Mat. XVI., Luk. XXII. a Jana XX., ze sboru apoštolského Kristus Pán si vyvolil Simona Petra, jemuž přislíbil dvakrát a po svém zmrtvýchvstání udělil

nejvyšší pravomoc v Církvi; ustanovil prvenství neboli primát. Jurisdikční prvenství Petrovo v Církvi Kristově přechází na jeho nástupce, jímž je biskup římský — papež. Pravoslavní teologové z pařížské školy sv. Sergěje se snaží vysvětlit prvenství papežské v Církvi tím, že připouštějí jenom morální autoritu Říma. V zajímavé studii: „La primauté de Pierre dans l'Église Orthodoxe“ (Paříž 1960) vydané kolektivem pravoslavných bohoslovců pod vedením *N. Afanasieva* je vysvětlováno prvenství biskupů římských postavením jejich jako biskupů hlavního města, dále neochvějnou pravověrností papežů a skutečností, že se stali protiváhou vůči císařské vůli. Jurisdikční prvenství však nepřipouštějí; jim nejvyšší autoritou je sněm biskupů jednotlivých lokálních církví, tzv. synodos endemusa, jímž je ověřena syfonie víry celé — universální církve. Sněm vatikánský I. však přesně formuloval jurisdikční pravomoc nástupců sv. Šimona Petra v primátu. Je jasné učení Písma svatého, že Kristus Pán ustanovil sv. Petra nejvyšším pastýřem své Církve. Podle ustanovení Páně Petr má v primátu nad celou Církví své nástupce. Rovněž právem božským papež má plnou a nejvyšší jurisdikční pravomoc nad celou Církví a to nejen ve věcech víry a mravů, nýbrž i v církevní kázní a řízení celé Církve. Jurisdikční pravomoc papeže je *všeobecná*, vztahuje se na všechny biskupy, kněze a věřící celé Církve. Je to pravomoc *řádná* tj. božským ustanovením spojená s úřadem nástupce Petrova; tedy papež není delegát — pověřenec biskupů, není odpověden ani ekumenickému sněmu, nýbrž jedině vůli Kristově, jež je zaměřena ke slávě Boží a spáse duší. Papež je *Episcopus Urbis et Orbis*, papežská moc je pravá moc biskupská, vždyť je biskupem Říma, ale je zároveň nejvyšším biskupem celé Církve. Jako nejvyšší učitel v Církvi je chráněn od omylu pomocí Ducha svatého, když mluví *ex cathedra* tj. definuje pravdy Bohem zjevené jako nejvyšší učitel církevní závazně pro celou Církvev.

II. Episkopát v Církvi Kristově.

Když na prvním sněmu vatikánském se jednalo o přesné formulace stran papežského primátu a neomylnosti, poukazovali někteří Otcové z tzv. minority na nebezpečí jednostranného zdůrazňování moci primátu na úkor moci biskupské. Ba žádali někteří, aby nejprve byla vymezena práva biskupů — nástupců apoštolských, jež jsou stejně božského práva jako práva Petrova prvenství. A když 14. III. 1872 se objevila okružní depeše říšského kancléře Bismarcka, jež poukazovala, že práva místních biskupů říšských jsou vlastně dekrety vatikánskými anulována, tehdy biskupové němečtí vydali kolektivní prohlášení německého episkopátu v lednu 1875, kde oficiálně podávají vysvětlení. Podle dekretů sněmu vatikánského pravomoc papeže je „potestas supreme, ordinaria et immediata“ podle vůle Páně a má poslání udržet jednotu víry, kázně a vedení Církve. To je starobylé učení Církve. Papež je biskupem Říma, tedy nikoli biskupem nějaké jiné diecése, avšak zároveň je nejvyšším pastýřem celé Církve, hlavou všech biskupů i věřících. Církevní ústava spočívá ve všech podstatných bodech na božském ustanovení a nemůže být žádnou lidskou mocí měněna. A jako papežství spočívá na božském právu, podobně i biskupství. Též práva biskupů jakožto nástupců apoštolských jsou z ustanovení Božího, a ani papež nemá práva ani moc je měnit. Biskupové tudíž nejsou nějakými nástroji papeže nebo jeho úředníky bez vlastní odpovědnosti, nýbrž „Duchem svatým ustanovení a na místě apoštolů vedou a pasou jako praví pastýři své svěřené stáde“. Pius IX. ve svém breve z 2. III. 1875 potvrdil a pochválil uvedené kolektivní prohlášení německého episkopátu, jež přispělo k tomu, aby věřící neměli nesprávné pojmy o dekretech vatikánských.

Papež Lev XIII. se zvláště jasně vyjádřil o poměru moci papežské a biskupské ve své encyklice: „Satis cognitum“ z 29. VI. 1896. Jako moc sv. Petra má pokračování v prvenství římských papežů, stejně také biskupové jako nástupci apoštolů mají řádnou moc, tak že episkopát nutně patří k vnitřnímu zřízení církevnímu. Každý biskup je v své diecési a všichni biskupové dohromady v celé Církvi. Dále biskup má plnou moc svátostnou,

jak to již zdůraznil sv. Ignác z Antiochie: „Nikdo nečíná nic bez biskupa v tom, co se týká církve“ (Ad Smyrn. 8, 1) Tedy biskup je ve své diecési nejvyšším učitelem a veleknězem. Kdo přijímá důstojnost biskupa, přijímá při tom plnost charismat, z níž jakožto pramene čerpají ostatní údy Církve. Po sněmu tridentském panuje u teologů přesvědčení, že svěcení biskupské, jímž je předávána plnost charismat, je pravá svátost, dovršení „sacramentum ordinis“. A apoštolská konstituce „Sacramentum ordinis“ Pia XII. z 30. XI. 1947 tuto skutečnost předpokládá.

Jiná je otázka, od koho přijímá jednotlivý biskup svou pravomoc pastýřskou. Tento problém řeší dvě teorie: 1. episkopální teorie zdůrazňuje, že biskup svou pastýřskou pravomoc přijímá bezprostředně od Krista; 2. papální teorie však tvrdí, že biskup přijímá svou moc pastýřskou od papeže, při čemž papež mu nepředává část své vlastní pravomoci jako nějakému delegovanému úředníkovi, nýbrž jenom předává určenému biskupu účast na Kristem ustanovené moci biskupského sboru v Církvi. Pro papežskou teorii svědčí prohlášení Pia IX. v roce 1872 (AAs 7, 475), promluva Pia XII. k postním kazatelům v roce 1942, encyklika *Mystici Corporis*, encyklika Pia XII.: „Ad Sinarum gentem“ (AAS 57, 9—1955). Tedy moc biskupská je: 1. řádná tj. vyplývá z úřadu biskupského, 2. bezprostřední tj. je vykonávána vlastním jménem; biskupové nejsou úředníky papežskými nebo vikáři papežskými, nýbrž pastýři svého svěřeného stáde; 3. je to moc z ustanovení Božího, neboť biskupové ve svém celku jsou pokračováním sboru apoštolského; 4. biskupská moc je pravá moc pastýřská, biskup při výkonu své pastýřské služby má k tomu příslušnou pravomoc: učitelskou, plnou moc kněžskou i pastýřskou: zákonodárnou, soudní i výkonnou; 5. biskupská moc je vymezena místně, biskup je vrchním pastýřem ve své svěřené diecési pod mocí nejvyššího Velekněze. Proto i na sněmech ekumenických biskupové nejsou jenom rádcí papeže, nýbrž z vlastní odpovědnosti rozhodující *epi-skopoi*, jejichž „placet“ není pouhou formalitou. Biskup má ku pomoci svěřené presbytery — kněze a diakony — jáhny — služebníky k hlásání slova Božího v diecési a k udílení svátostí. Kněz svěcením má též právo sloužit obět Mše vaté — *ius in Corpus Christi Eucharisticum*.

III. Lid v Církvi Kristově.

O laickém stavu a jeho odlišení od stavu kleriků v posledních letech se objevila bohatá literatura teologická (Gruber, Heimerl: Kirche, Klerus und Laien — Vídeň 1961 atd.). Na II. světovém kongresu pro laický apoštolát 5. X. 1957 zesnulý papež Pius XII. zdůraznil, že Církve si přeje, aby laikové se jako svobodné osoby činně účastnili činnosti v Církvi a poukázal na to, že je nesprávné mluvit o kleru jako aktivním činiteli v Církvi, kdežto o stavu laiků jako o pasivním činiteli. Správná ekklesiologie není nějakou hierarchologií. Všichni v Církvi klerikové i laikové mají společná základní práva: 1. právo na poučení v pravdách víry pomocí kázání a katechese, 2. právo na účast na bohoslužbě, též u laiků musí to být „actuosa participatio“, 3. právo na přípuštění k svátostem, též u laiků nesmí být jen pasivní přijímání svátostí, 4. právo na pomoc u církevních soudů. Klerik se liší od laika jenom svou zvláštní služební pravomocí (svěcením a jurisdikcí) jakožto ustanovený orgán církevní. Křtem svatým též laikům byla předána v jistém smyslu účast na učitelské, kněžské a královské moci Kristově. A svátostí birmování tato účast je ještě zmnožena a zpečetěna. Proto známá zásada: „Sacramenta propter homines“ by se měla ještě doplnit: „Charismata et potestates clericorum propter homines laicos“. Klerik je služebník Kristův a Církve a má být kdykoli k dispozici laikům stran vysluhování svátostí a hlásání Slova Božího. A laici mají pod vedením svých duchovních představených apoštolovat aktivně, aby království Boží se šířilo v čase i prostoru mezi současným lidstvem. Společným posláním kleru i laiků v Církvi Kristově je sláva Boží a spása nesmrtných duší. Oba stavy ruku v ruce mají usilovat, aby se stala skutečností slova písně: *Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat... Venite adoremus*“.

ThDr. Josef Kubalík

PREAMBULA K POSLEDNÍMU PAPEŽSKÉMU DEKRETU A ZVLÁŠTĚ KONSTITUCI

Nejvyšší autoritou ve věcech víry a mravů v naší sv. Církvi je římský biskup, papež a proto i když na sklonku minulého roku vzešla a byla publikována velmi závažná rozhodnutí Otců II. vatikánského všeobecného koncilu, řádně svolaného Janem XXIII. a po jeho smrti jeho nástupcem Pavlem VI., byla tato rozhodnutí vydána resp. promulgována jako projev vůle sv. Otce Pavla VI. Na konci obou těchto dokumentů stojí: „Ve jménu Nejsv. Trojice, Otce i Syna i Ducha svatého. Ustanovení, která v této posv. a všeobecné II. Vatikánské synodě, zákonitě shromážděné, byla přečtena, líbila se Otcům. A my, apoštolskou mocí nám od Krista předanou, je v jednotě se ctitelnými Otcí v Duchu svatém schvalujeme, nařizujeme a ustanovujeme a co tak je společně ustanoveno, k Boží slávě rozkazujeme promulgovat. Papež Pavel VI.“

Je známo, že papež může svou vůli projevit rozmanitým způsobem. Nepřímo projevuje sv. Otec svou vůli prostřednictvím posv. kongregací, kardinálů-legátů, patriarchů, arcibiskupů, biskupů, opatů, apoštolských vikářů, apoštolských prefektů, generálů, provinciálů řádů, přímo pak může viditelná hlava Církve projevit svou vůli kázáním a exhortacemi, alokucemi, biglietti (lístky), prostými dopisy, dekrety, příp. dekrety ex oraculo vivae vocis, brevy, motu proprio, apoštolskými dopisy s pečeti nebo bez pečeti, chirografy, encyklikami a konstitucemi. Některé papežské projevy, jak byly uvedeny, mohou být vydány ve formě buly. Slovo bula znamená původně schránku na pečeť, jež bývala nejednou z drahocenného materiálu, pročež se v dějinách mluví o „zlatých bulách“; jinak bula je listina resp. dokument, opatřený pečeti, který bývá obvykle napsán na hrubém tmavém pergamenu gotickou frakturou, písmem, jež se proto nazývá bollatica, tj. písmem, užívaným v bulách, a začíná zpravidla slovy: „Já Pavel, katolické Církve biskup“ a třebas ji nezřídka s papežem podpisují i kardinálové, kteří jsou onomu aktu přítomni, jejich podpis nemá povahu kontrasignace, poněvadž papežský projev jich nepotřebuje. V nové době se místo pečeti užívá razítka s obrazem sv. apoštolů Petra a Pavla.

Projevy papežovy vůle, není-li jinak určeno, nabývají platnosti tři měsíce po uveřejnění v oficiálním orgánu Sv. stolice: „Acta Sanctae sedis“. Tam, nebo aspoň v úřední části L'Osservatore Romano bývají zpravidla publikovány i papežská kázání, exhorty a alokuce, jež se týkají aktuálních církevních otázek a všechny ostatní projevy vůle nejvyššího Pontifika, jejichž formy byly výše vypočteny, a poněvadž je dost čtenářů, kteří o nich chtějí vědět aspoň to nejpodstatnější, dlužno se u nich trochu zastavit.

Bigliety, lístky, jsou krátká oznámení o jmenování vysokých hodnostářů a úředníků Církve, např. kardinálů a prefektů kongregací a papež jimi též přebírá protektorát nad ústavou. Vyhotovuje je Státní sekretariát a podpisuje je kardinál-státní sekretář. Prosté dopisy, epistolae obsahují papežské gratulace a jiné konvenční pozornosti, adresované prelátům a duchovním ústavám; jimi sv. Otec děkuje za holdovací projevy (např. biskupských konferencí) a vyhotovuje je buď Sekretariát latinských dopisů, nebo Sekretariát dopisů knížatům a podpisuje je sám nejvyšší Pontifik.

Dekrety jsou ustanovení sv. Otce a jde-li o dekrety ex oraculo vivae vocis (příkaz živého hlasu), který má platnost papežského dekretu, je to ústní rozkaz papeže, daný kardinálovi, rozkaz jenž se týká resortu kongregace, které je dotčený kardinál prefektem (představeným, vedoucím). Kardinál dá o svém přijetí vyhotovit autentický dokument, jenž obvykle začíná: „Ex audientia Sanctissimi“ a opatří jej svým podpisem a svou pečeti (razítkem). Nyní, jak známo, byl vydán prostý papežský dekret „O společenských sdělovacích prostředcích“, ve kterém na základě projednání a odhlasování (1960 placet — souhlasí a 164 non placet — nesouhlasí koncilních Otců) II. všeobecného Vatikánského koncilu Pavel VI. dává zásadní jasné směrnice vzhledem k tisku, rádiu, televizi a kinematografickým představením.

Apoštolské breve (Apostolicae litterae, apoštolské lis-

ty) stylizuje Státní sekretariát, a to jeho oddělení, zvané Sekretariát papežských brevíí, na bílém pergamenu, na němž bývá předtištěno papežovo jméno s formulí: „Ad perpetuam rei memoriam“. I breve mívá červenou pečeť s obrazem pečeti rybářského prstenu, podepisuje se na ně sv. Otec: Pavel VI. Pont. Max. a vedle něho bývá podpis kardinála-státního sekretáře nebo jeho zástupce. Breve se zřizují apoštolské vikariáty, dávají se dispense a různá zmocnění a jmenují se jimi asistenti papežského trůnu, domácí prelát a apoštolští protonotáři. Skutečných protonotářů (participantes), kteří notářsky garantují správné vyhotovení papežských dokumentů (a proto též bývají na nich podepsáni), je 7 a jejich původním úkolem bylo ratifikovat v křesťanstvu mezinárodní smlouvy a snad proto do dneška titul protonotáře bývá propůjčován mimo kněžím též státníkům a politikům, kteří však jsou protonotáři pouze ad instar participantium (k obrazu skutečných). Skuteční protonotáři mají jedno zajímavé privilegium, totiž každý z nich může jen na základě svého notářského zmocnění sám jednou do roka promovat někoho na doktora teologie.

Motu Proprio týká se obvykle věcí správních — zřizují nebo ruší se jimi kongregace, kardinálské komise pro studium nějaké otázky, vědecké ústavy, papežské akademie a propůjčují se jim privilegia chrámů; začínají zpravidla jménem papežovým a končí formulí, již se prohlašuje za neplatné vše, co by novému opatření odporovalo. Apoštolské dopisy s pečeti, tedy buly, obsahují vedle konstitucí také jmenování kardinálů, biskupů a třeba i cirkumskripci diecézí, jak tomu bylo u nás za I. republiky (v r. 1937). Dokument je obvykle též podepsán i kardinálem-prefektem oné posv. kongregace, jejíhož oboru se věc týká. Jak už bylo zmíněno, místo zavěšené pečeti mívají dnes tyto apoštolské listy sub plumbo jen razítko s jménem sv. Otce a obrazy sv. apoštolů Petra a Pavla. Papežské chirografy (vlastnoruční listy) jsou buď cele psány papežem, nebo aspoň od něho podepsány. V tom případě jejich stylizaci obstarává Sekretariát latinských dopisů.

Dalším projevem papežské vůle, jak výše vypočteno, jsou okružní listy, encykliky. Nemívají formu buly, nýbrž bývají tištěny zvláštní formou ve vatikánské tiskárně (polyglotta Vaticana), reprodukovány v Aktech Sv. stolice a v jejich záhlaví stojí: „Všem patriarchům, primasům, arcibiskupům, biskupům a místním Ordinářům, Zjícím v pokoji a společenství se Sv. stolicí“ a týká se obvykle nějaké obecné otázky, jak tomu bylo např. při poslední encyklice Jana XXIII. „Pacem in terris“ a jak tomu bude v připravované I. encyklice Pavla VI., kterou, jak známo, chce Pavel VI. letos zaujmout stanovisko k moderním, a zejména technickým vědám. Někdy bývají encykliky adresovány toliko jedné zemi a pak se příslušně mění i nadpis.

Konečně přicházíme k nejdůležitějším projevům papežské vůle — ke konstitucím, které obsahují papežská rozhodnutí ve věcech křesťanské nauky a církevní kázně. Konstitucemi, jež mívají formu buly, bývají svolávány koncily, jimi se upravuje papežská volba, jimi se mění kuriální ústava, konstituce obsahují ustanovení o církevních trestech a odpustcích a obsahují-li rozhodnutí věroučná, nazývají se konstitucemi dogmatickými. Konstituce pak, která byla schválena Otcí II. části Vatikánského koncilu (2147 placet, a 4 non placet) je konstituce o posv. liturgii, resp. liturgická a jako každá konstituce začíná: „Pavel, biskup, služebník služebníků Božích“ — v tomto případě „v jednotě s Otcí koncilu na věčnou paměť“.

Po všeobecném úvodě, v němž se vyzvedá význam posv. liturgie a odůvodňuje se, proč se má o pěstění a znovuoobnovení liturgie — při respektování zákonitě uznaných ritů — usilovat, následuje 7 významných kapitol, a to: I. o všeobecných zásadách pro obnovu a pěstění posv. liturgie, kde se v první části píše o přirozenosti sv. liturgie a její hodnotě v životě Církve, v druhé části o liturgickém vzdělání a účinné účasti z toho

vyplývající, v třetí části o obnově sv. liturgie a ve čtvrté části o pěstění liturgického života v diecési a farnosti. II. hlava pojednává o tajemství Nejsv. Eucharistie, III. o ostatních svátostech a svátostinách, IV. o oficiu, V. o liturgickém roku, VI. o posv. zpěvu a VII. hlava o posv. umění a chrámovém vybavení. Konstituce pak končí appendixem, který obsahuje Prohlášení II. Vatikánského koncilu o revizi kalendáře a závěrečnou klausuli, jak byla uvedena v úvodě.

V 22. artikulu této konstituce se praví: „§ 1. řízení sv. liturgie náleží jediné církevní autoritě, tj. Apoštolské stolici a podle normy práva biskupu-Ordinářů. § 2. Na základě moci z práva náleží řízení liturgických záležitostí ve stanovených hranicích též kompetentním, právně stanoveným různým druhům územních shromáždění biskupů (biskupským konferencím). § 3. Pročež naprosto nikdo jiný, třeba by byl knězem, nemůže ve vlastním zájmu k liturgii nic přidávat, odnímat (zkracovat), nebo měnit.“

II. vaticánský ekumenický koncil nepovažuje za něco nevýznamného přání mnohých, aby velikonoce byly oslavovány na určitou neděli a kalendář stabilizován a proto všechno náležitě uváživ, co ze zavedení nového kalendáře může vyplýnout, prohlašuje:

1. Koncil není proti tomu, aby Hod Boží velikonoční byl ustanoven na pevný den v gregoriánském kalendáři, budou-li s tím souhlasit všichni přítomní, zvláště bratři, vyvolení k tomu od společenství Apoštolské stolice.

2. Koncil prohlašuje, že není proti tomu, aby byl zaveden stabilizační kalendář, jehož přípravy jsou v chodu. Z romanitých pak systémů, o kterých se uvažuje při stabilizaci „pevného“ kalendáře do občanské společnosti, Církev připustí pouze ony, které zachovávají týden se sedmi dny s nedělí a nebudou-li do něj vloženy žádné dny mimo týden, aby posloupnost týdnů zůstala nedotčena, leč by se vyskytly velmi vážné důvody, k nimž však si Apoštolská stolice ponechává svůj úsudek. ThDr. Jar. Kouřil

SMYSL VĚCI

Smysl každé věci jak umělé, tak přírodní, je dán její substanciální strukturou. Není libovolnosti tam, kde věc je dána jako útvar. Pochopit ovšem plný smysl skutečných věcí je závislé na plnějším pochopení struktury a jejích principů. Ze všech principů nějakého útvaru je dána jeho substanciálnost a jeho individuální ráz, ale i vztahy a spojitosti s jinými.

V technickém řádu je to patrné, že smysl má nástroj jen tehdy, splní-li se úkol, pro který byl vyroben. Jeho struktura pochází z ideje myslícího člověka, který jí dal vše, aby stačila na dosažení účelu. Hodnota a smysl nástroje záleží v jeho přiměřené vhodnosti k účelu. Pak je dobrým nástrojem.

Přejdeme-li na celou skutečnost, můžeme ji zachytit slovem „být — esse“. Toto slovo má rozsáhlý obsah a je plně tajemství pro kohokoliv. Dosud ani filosofie a věda ani život nejsou na dně jeho obsahu. Proto ani plný smysl jeho není dosud vyjádřen. Vynořují se stále nové systémy a nové způsoby ve výkladu reality. Všechno bohatství vědění a života je z jeho obsahu.

Pro každého má být svou přitažlivostí, protože je universální a všestranné a poskytuje svůj smysl po částech, kdo jej hledá. Všechny druhy duchovní práce se snaží odhalit jeho tajemství a praxe života si je přisvojuje.

Význam slova být může se týkat všech poznatelných rozměrů, ale do hloubky v pochopení jsoucna, má svou délku i šířku a výši. Záleží na myslícím člověku, zda jde do hloubky nebo délky trvání a rozpětí na jeden nebo více druhů jsoucna, ale i do výše tj. k nejvyššímu, co se dá v bytí odhalit.

Víme např., že jeden druh systémů se chce omezit na bytí, pokud je omezeno na časovou existenci od narození do smrti člověka, a z tohoto úseku vyvolává problémy života a smyslu jeho existence. Je v tom malá část skutečnosti. I umění se snaží říci něco o skutečnosti, ne však popisem, nýbrž viděním duchem a podané skrze hluboké duševní prožití, aby ukázalo vnitřní stránku života, vztahů i věcí. Být není jen kategorie, nýbrž je nad všemi a ve všech kategoriích, jakými si duch vyjadřuje jsoucno. Být je více než dění a pohyb, které jsou jakoby cestou k úplně substanciální, ale také proto, že být zahrnuje do sebe i nejvyšší jsoucno Boží. V něm není ani dění ani pohyb, nýbrž Actus Purus = Bytí samo v plném významu. Do plnosti jeho významu patří i život sám, patří tam nejvyšší aktivita a vše, co dokonalé bytí obsahuje, mimo ty vlastnosti, které svou povahou obsahují nedokonalost jsoucna omezeného na určitý druh např. na jsoucno lidské, neživé atd.

V pohledu na bytí jde tedy o něco, co je širší než moře nebo než vesmír, větší než i člověk, který se dovede dívat na tuto skutečnost, ale jejíž částí je také on. Proto smysl bytí je větší než člověk sám, protože i on dostává z hloubky bytí svůj podíl na smyslu, a to tak veliký, jak veliký je člověk svou substanciálností.

Člověk jediný ze stvořených jsoucna se dovede za-

mýšlet nad obsahem a smyslem bytí, aby si jej uvědomil, tím ale zároveň omezuje svým způsobem pochopení jeho všeobšáhlosti, dává mu vlastní hranice a tvoří si určitý systém o něm. V žádném systému není vyčerpaný celý smysl bytí. Není však ani sebelepší pochopení, které by nebylo částečně pravdivé.

Jdeme-li dále v určování tohoto geniálního výrazu lidského ducha o skutečnost, tj. pojmu bytí, poznáváme, že je to totéž co pravda ve věcech samých obsažená čili pravda ontologická. Tato nemůže být jen nějakou umělou konstrukcí nebo kompozicí rozumu. Teprve pravda o věcech v lidském rozumu může trpět i touto umělostí.

Bytí samo má svůj mnohonásobný pohyb a aktivitu a tím otvírá k sobě přístup myslí prostřednictvím smyslů, a to proto, že na ně působí a zachycuje se v nich v psychické formě představ a pojmů. Působením dvou aktivit přiměřených, z nichž jedna působí, druhá přijímá popud a formuje psychickou formu toho, co a jak na ni působí, a dělá si syntesi dokonalejší nebo méně dokonale podle toho co zachytne. Jsoucno svým reálním procesem otevírá příchod myslí k vlastní substanciálnosti. Člověk dovede toto působení zdokonalit na přesnější formy a tak tajemství bytí je přístupné duchu.

Od prvního probuzení schopnosti a vědomí je živý zájem v člověku o bytí věcí a vztah k nim se zintenzivňuje i citovým poměrem. Zvláště je patrný zájem o experimentaci a poznávání tajemství života, který je v řádu bytí na vyšším stupni. Broušením poznání se otevírá ontologická pravda jako kniha a zjevuje se vždy nová a přesnější tvář věcí, jejich obsah a smysl.

Člověk vede duchovní zápas se složitostí útvarů jsoucna a tvoří si domněnky o tom, co sám dává realitě. Podle fenomenologie dává člověk sám smysl skutečnosti, protože je svobodný. Avšak svoboda lidská nestačí na to, aby dala smysl plynoucí ze substanciálnosti věcí, ten má hlubší kořen.

Teilhard de Chardin tvrdí, že člověk sám je smyslem světa, protože bez člověka ani věda by nedala ničemu smysl, i když pořádá fakta a jevy. Dává vlastnímu systému jakoby nový obrat, tj. návrat k subjektu. Tento návrat má ukázat transcendentální „já“, které dává světu smysl. Systém Teilhardův podle dalšího rozvedení je však jenom velkolepý básnický zpěv. Odráží se v něm, což určují jeho vykladaatelé, jak fenomenologie ducha Heglova, tak ovšem vlastní fenomenologie, která není příbuzná s fenomenologií noetickou Husserlovou, a především je v něm jeho dynamický evolucionismus. Transpozice na subjekt neudává však nic nového v dějinném vývoji filosofie i teologie. Tyto vědy znají mnoho obdobných pokusů, které zaváděly více od pravdy, než přiváděly ke skutečnu. Není to neznámý element ve vědě, že pravda prochází myslícím subjektem, proto není možno odezírat od subjektu, ale nemůže ani v něm utonout a zanedbat jakkoliv vztah k bytí věcí. Pravda je vlastně psychické opakování skutečnosti, může být vždy jen o něčem a

nejen v subjektu. Je důležitý poznatek pro vzhled do tohoto problému, co říká sv. Tomáš, a co přejímá jako řešení Gustav Siewerth, že mysl svým poznáním a přemýšlením se účastní „první pravdy“ pokud se tato pravda zobrazuje ve věcech. Proto nejvyšší hodnota poznání a i jiných lidských vztahů záleží v dosažení účasti na první pravdě. Každý myslící činitel zanechává své stopy v díle, které vytvořil, a to je nejpatrnější v díle a aktivitě prvního principu.

Porušené ryze subjektivní formy poznatků nepřispívají mnoho k vývoji pravdy. A jakýkoliv výhradní subjektivismus porušuje hluboce poznávání pravdy, jak je patrné z dějinného vývoje všude, kde byl subjektivní ráz výhradně uplatněn. Doplátila na to jak filosofie tak teologie.

Objektivní pravda čili ontologická pravda věcí neutrpí sama v sobě subjektivními omly. Objevování skutečnosti pomocí myslícího ducha lidského sblíží s univerzálností bytí a jeho zákonitostí se substanciální rozdílností čili analogií, objevuje řád a souhrn, ale i stopy Prvního Principu.

Tento vztah k bytí věcí je stále plný životnosti a novosti. Lidský duch jeho pomocí se dostává do pohybu a uskutečňuje své možnosti, protože není jen „actus“, obsahuje mnoho potenciality.

Tímto vztahem k bytí až k jeho nejvyšším stupňům naplňuje duch své bytí a dosahuje úplnosti. Víme, že bez poznání a bez vztahů ke skutečnosti jsou lidé duchovně chudí. I mravní stránka člověka se tímto vztahem obohacuje, protože do bytí patří i lidé i Bůh, a vztahy člověka k těmto nejvyšším formám bytí mohou jen přinést člověku náplň. Tady je pramen životního a bytostného dynamismu člověka, ale i celého vývoje, že vše tihne přirozeně nebo chtěně za dosažení plného bytí a dokonalosti. I člověk k ní tihne.

Proto jakákoliv transpozice na subjekt má svou zákonitost, nikoliv libovolnost. Člověk není měřítkem bytí věcí, ale jeho mysl je měřena pravdou skutečnosti čili ontologií a její zákonitostí. Ve vztahu k realitě člověk chápe lépe i sám sebe. Několik nepravých návratů k subjektu uvádí G. Siewerth.

Empirismus anglický, který u Humea dospěl k nominalismu a znehodnocení obecných pojmů myslí. Jsou v něm první kroky k pojmovému racionalismu, které vedou dále ke hře s pojmy logickými syntézemi, ale bytí neobsahují. V některých systémech dosahují básnické tvořivosti, která nemá s věděním o realitě souvislost.

I filosofii a teologii dostal na obdobnou dráhu, podle Siewertha, Suarez, který svými nereálnými distinkcemi dochází ke stavbě logické syntéze z ryze racionálních pojmů, bez vztahu k bytí. Tak vznikají u něho jen vzdálené a zjednodušené obrazy o skutečnosti. Tento počátek dopracoval Kant s převzatou konstrukcí světa od Leibnitze a Wolfa z pouhých pojmů tím, že ji uvedl do systému apriorních kategorií a spojuje je se smyslově získanými fakty, aby stanovil „objektivní předmětnost“ v nové apriorní syntéze. Tak vznikl schematismus apriorních forem a vznikla metafyzika logických pojmů. Siewerth ji nazývá „dogmatickou zdánlivostí“.

Vývoj pokračoval. Protiklad logických pojmů jsoucna a ne-joucna a jednoznačnost jsoucna (univocita), tj. jednoznačné uplatňování pojmu jsoucna na různé formy toho, co je něco jiného, je považován za jádro a základ jsoucna. Jeho vývoj je čistá logika protikladu. Vzniká proces ducha, který se logicky klade sám proti sobě a tím protiklad odstraňuje a jednotí se. Hegel se stal geniálním reprezentantem dialektické logizující metafyziky vzdálené od reality. Duchovní monismus, který Suarez započal a uplatnil na logizující teologii, Hegel dovršil.

S pravým bytím nenavázal kontakt ani další vývoj návratu k subjektu, který chtěl uniknout pojmovému schematismu bez pevné půdy a který vybavuje subjekt jakýmsi nekonečným tihnutím. Jevy věcí v subjektu kladou věčně překážku tomuto tihnutí a proto si je subjekt objektivuje. Ani tento velmi příbuzný názor s Fichtovou filosofií, ale ani jakýkoliv jiný druh návratu k subjektu, nepřinesl objasnění, nýbrž nahromadění nových výrazů bez jasných vztahů k bytí. Tutéž vlastnost má i návrat k subjektu u De Chardina. Vědění nenašlo východisko v mnoho-

násobné subjektivizaci, jak je známá z dějin vývoje poznání o jsoucnu.

Siewerth citací ze sv. Tomáše posoudil subjektivizaci logické hry s abstraktními pojmy, ale i jiné druhy návratu k subjektu jsou dány do hlubokého světla.

„Z nesubstancí se nikdy nedá složit nějaká substance, tj. z pouhé pojmové syntéze nevznikne skutečná substance. Abstraktní univerzální pojmy, pokud mají své bytí v myslí, nevyslovují konkrétní substanci „hoc aliquid“, nýbrž ukazují pouze způsob, jakým co může k věci patřit. Je to noetické posouzení každé logické konstrukce, sestavené bez vztahů k realitě.“

Není vyňat ze zákona poznání pomocí reality ani subjekt sám, protože nemá přímou intuici o vlastní vnitřní stavbě. Uvědomuje si sebe z vlastní aktivity, tj. aktivitu si uvědomuje přímo a v ní teprve také sebe sama činného např. v poznání pravdy a z radosti z ní, z prožití krásy nebo lásky si uvědomuje sebe v těchto projevech. Totéž platí o prožití Boží přítomnosti skrze jeho působení v nás a nepřímo si uvědomujeme sebe prožívající tato působení.

Pravý dynamismus subjektu se projevuje ve vztahu k bytí věcí i Boha a jejich příchodu do subjektu, který je schopen je duševně přijmout. Tím se rozvíjí potencialita člověka a dostává přesnější tvary v uskutečnění.

Realizování aktivity je pro člověka život v pohybu. Jsou totiž podle sv. Tomáše dva druhy aktivních činitelů. Jeden druh má tvar věci, kterou uskutečňuje, ve své přirozenosti a proto je určen přesně, co může vykonat, jaký výsledek může dosáhnout. Tento způsob nazývá sv. Tomáš: Mít tvar věci „secundum esse naturale“. V tomto smyslu každá věc v přírodním dění obsahuje substancialitu jako výsledek dynamického vývoje jsoucna nebo života a sdílí ji svým výsledkům. Výsledek je substancialita jedince, která ve vývoji, např. u člověka, může mít vrcholné projevy aktivity poznání nebo tvoření. Proto i mravní velikost člověka zapadá do jeho bytí. Substancialita vyslovuje vlastně už ten dokonalý útvar člověka, který jedná jako samostatná osobnost vynikajícím způsobem. K tomuto stupni dokonalosti může dojít člověk proto, že má i druhý druh aktivity a to jako myslící má předem o věci, kterou chce konat, psychický tvar v myslí. Má o výsledku který chce dosáhnout ideu. V tomto bodě lidské bytí má podobnost s Božím bytím.

Bůh totiž jako nejvyšší myslící a aktivní princip má v sobě ideje věcí, které se mají uskutečnit. V idejích je i způsob, jakým se mají uskutečnit a je i stanovena míra každé věci čili její bytostní útvar.

Bůh ve svém bytí má vše obsaženo a pokud jeho bytí je aktivní princip všeho, má v sobě ideje ve vztahu k těmto věcem. Proto podle dokonalého plánu a idejí v Bohu, nemůže být v díle Božím zmatek ani nepřesnost. „Všemu dal míru, tj. tvar, způsob a tihnutí k dovršení“. V idejích Božích jsou věci jako výsledky pohybu a tihnutí, ale i naplněny tímto životním pohybem jako substance. V pojmu substance není nic nehybného ani uměle vyabstrahovaného a neživotného. Naopak jsou to substance, které žijí a vytvářejí úplný řád. Ideje Boží vyjadřují vztah jeho bytí k věcem, které On uskutečnil. (Není vyloučen ani způsob uskutečnění, např. vývojem, naopak každé věci a substanci patří vlastní způsob.)

Bůh tedy poznává všechny věci nejhlubším způsobem ve svých idejích, které určují jejich bytí, smysl a důvod, protože věci jsou imitace těchto idejí. Tento způsob je vlastní jen Bohu tvůrci bytí, nikoliv člověku, který má jen účast na bytí. Člověk je však odpovědný za dosažení cílů, o nichž si může a má vytvořit správné ideje. Proto smysl uskutečňovaný substancialitou člověka je dán jeho bytím a rozvíjí se aktivitou člověka k tomu, aby se stalo vše skutečné, co je v něm potencialní. Je to velký úkol. V tom je dílo subjektu spolupracujícího s Bohem stvořitelem. Nesmí být v této práci substanciality lidské zanedbán žádný lidský vztah ani k jinému člověku ani k věcem, ale ani ne k Bohu.

Z toho plyne i původ ontologické pravdy, která je ztožněna s věcmi. Každá pravda pochází z intelektu. Ontologická pravda má bytostní vztah k idejím Božím, který věci uskutečnil, proto věci napodobují jeho bytí

podle idejí. Tato shoda věcí s intelektem tvůrčím je dokonalá.

Ontologická pravda má však i vztah k intelektu lidskému, který si ji osvojuje vzájemným působením. Duch lidský se pravdou obohacuje. I když ontologická pravda je ve vztahu k idejím Božím absolutní, ve vztahu k lidskému nemusí být a není vždy v tak dokonalé formě, protože získávání pravdy je velmi složité a nesnadné. Proto z částečně poznané skutečnosti vznikají domněnky a teorie, nebo jen subjektivní přesvědčení jako stav mysli vůči ontologické pravdě. Hilarius definuje pravdu jako zjevující se bytí věcí. Zjevuje se myslí. Přírodní útvary dosahují podobnost na idejích Božích, proto nejsou Bohem nebo částí Boha. Jakýkoliv panteismus je vyloučen.

Z úvah dosavadních můžeme shrnout, co se zjistilo o bytí: Bytí je substanciálním principem všech věcí, proniká vším co je, co věc má a čím se může stát. Ani dění

nemůžeme oddělit od bytí, protože mimo bytí by nebylo nic. Je to cesta k úplnosti substantiality každé věci. Bytí, i když má to společné u všeho, co je, že je substanciální prvek, přece není jednoznačné pro všechny substance. Vytváří ve skutečnosti stupňovitou jakoby hierarchii, z níž je dokonalý vesmír. Je mezi stupni bytí zákonitá komunikace, že vyšší sdílí a vyrovnává nižší a doplňují navzájem vesmír v jeho celkové harmonii a v jeho vývoji. Nižší stupně bytí slouží zároveň za předpoklad a materiál pro vyšší syntéze přírodního dění.

Člověk sám si může zjednat svou aktivitou syntézy všeho, co poznal a svou aktivitou duchovní si získal a užít poznáných procesů dění a bytí k svým praktickým účelům. Bytí samo tvořit nemůže, všude je předpokládá. Můžeme i tušit, do jak vysokého stupně bytí patří člověk, tím, že je mravní bytost.

ThDr. Metoděj Habáň

MOŽNOST PŘIROZENÉ INTUICE V POZNÁNÍ BOŽÍ EXISTENCE

Je celkem všeobecně známo, že I. vatikánský koncil rozhodl s konečnou platností spor, zda člověk může poznat svým přirozeným rozumem Boží existenci. Dekret je jasný (sessio 3; 24. dubna 1870): Sancta Mater Ecclesia tenet et docet, Deum rerum omnium principium et finem, naturali humanae rationis lumine e rebus creatis CERTO cognosci posse. (Denz. 1785) Církevní dokumenty týkající se Boží poznatelnosti dokazují, že katolicismus chrání hodnoty intelektuální i humanistické před námitkami rozplzlého irracionalismu. Církev nejenom schvaluje a vysoko si cení rozumovou činnost ve sféře smyslových jevů, ale také učí, že člověk může — i když obtížně — navázat spojení se světem nadsmyslovým, ba i s Bohem samým. Takové stanovisko je shodné s přirozeností lidského rozumu, který není vázán časo-prostorovými zákony a může tedy poznat Boha a základní filosofické pravdy. (Viz Granat: Bóg jeden v Trójcy Osób, str. 22 a násl., Lublin 1962!)

Nebudeme se v tomto článku zabývat systematickými tézemi o přirozené poznatelnosti Boha lidským diskursivním rozumem a vědomě vynecháme i tak klasické texty jako je Řím. 1, 18—24 nebo Moudr. 13, 1—11. — Tentokrát chceme uvážít možnost přirozené intuice v poznání Boží existence.

Jsou dvě metody, jak člověk se dostává ke skutečnosti poznání: jedna z nich — spekulace — se opírá o představy, pojmy, soudy a úsudky a známe ji dobře z logiky; druhá — intuice — bezprostředně a momentálně zachycuje skutečnost, která je. Tento fakt nám dosvědčují moderní úspěchy přírodních věd: v přírodních vědách pracovali vždy lidé, kteří se opírali hlavně o logiku, šli krok za krokem a báli se hazardu. Ale byli i takoví — a nebyla jich menšina! — kteří šli za svou intuící i proti „zdravému rozumu“ a dosáhli často netušených výsledků: Galileo Galilei, Koperník, Faraday, Rutherford, Mendělejev, Ciolkovskij, Curie, Einstein, Planck. — Intuice vede často k slavnému Archimédovu *heureka* v dějinách vědy a nelze vést mezi oběma metodami žádnou přesnou mez. Obě se doplňují i podmiňují. Ve filosofii (a teologii) bychom první metodu reprezentovali dvěma jmény: Aristoteles a sv. Tomáš Akvinský. Druhou metodu dalšími dvěma jmény: Platon, sv. Augustin. Hodně syrově řečeno: sv. Tomáš „pokřtil“ Aristotela, sv. Augustin Platona.

Přes všechnu nadřazenost prvé metody v katolické filosofii a teologii (viz encykliku Lva XIII. Aeterni Patris, 4. 8. 1879!) věnujeme se nyní druhé cestě lidského poznání: intuici. — Stoupenčí intuice v katolické teologii (sv. Augustin, Bernard, Bonaventura; Pascal, Tomáš Kempenský, J. H. Newman, H. Bergson, M. Blondel, M. Scheler, K. Adam, H. de Lubac, J. Hessen, H. Duméry) se konkrétně shodují v tom, že Boha nemůžeme postřehnout z věcí viditelného světa, nýbrž v tajemném vnitřním životě. Všichni křesťanští intuicionisté přijímají jako základ Augustinovu větu: „Nechod ven, vrať se k sobě, v nitru člověka žije Pravda! — Noli foras ire, in te ipsum redi, in interiori homine habitat Veritas!“ (De vera religione, PL 34, 154.) — Takové nebo velmi příbuzné přesvědčení o „vidění“ Boha v nejhlubším duchov-

ním životě člověka mají všichni středověcí i novověcí mystikové nebo mysticky ladění teologové. Henri de Lubac vtipně říká, že Bůh sám dokonává syntézu z výsledků našeho hledání a z „nocí smyslu i z nocí našeho rozumu září jediná Přítomnost!“ (De la connaissance de Dieu, Paříž 1948, str. 48—49.) Podle intuicionistů stýkáme se v hloubi své duše s Tím, kdo je nám nejbližší a současně nás nepoměrně převyšuje. Aforizm sv. Augustina: „V nitru člověka žije Pravda!“ zachovává si přes mnohá staletí svou hodnotu a generace po generaci se stále k němu vracejí (viz Granat, cit. dílo, str. 51!).

Abychom neinformovali jednostranně: sv. Augustin *poznává* Boha z viditelného světa kolem sebe, hlasu svědomí a touhy po štěstí, ale hlavně *vidí* Stvořitele ve všeobecných a věčně neměnných pravdách (vliv Platóna). — „Od Boha — největšího Světla — jsou zapáleny všechny duše jako pochodně a On se stkví vlastním a ne cizím jasem, protože je Pravda sama!“ (Sv. Augustin: Enarrationes in Psalmos, 7, PL 34, 102—103.) Jinde zase říká: „Bůh přebývající v lidské duši je neměnnou normou veškeré krásy. Lidský rozum, který může tento fakt nazírat, pozoruje, že On vše převyšuje a stává se i lidskou životní Pravdou!“ (De vera religione, c. 30, PL 34, 147.) Podle uvedených citací můžeme usoudit, že sv. Augustin uznává možnost dokazatelného spojení s Bohem v momentální (přirozené omezené) intuici.

Současní intuicionisté se tedy odvolávají na sv. Augustina i středověké mystiky a tvrdí, že bezprostředně prožívají spojení s Bohem: „Láska pronikající mystikovu duši není pouhou láskou člověka k Bohu — je to Boží láska ke všem lidem. Z Boha a prostřednictvím Boha mystik miluje celé lidstvo láskou!“ (H. Bergson: Les deux sources de la morale et de la religion, Paříž 1934, str. 249.) V lidské přirozenosti tkví hluboko nutnost něco nebo spíše někoho milovat, a jestliže člověk vidí v Bohu absolutní hodnoty, sjednocuje se s Ním láskou a tím Jej také co nejlépe poznává. Svět tedy není (podle intuicionistů) prostředkem poznání Boha, nýbrž symbolem, nebo lépe řečeno, zrcadlem Absolutna. Před člověkem se otvírá dvojí možnost: buď bude cílem jeho snažení absolutní Dobro, svatě a božské nebo dobro konečné a relativní. Jeden z moderních intuicionistů — Max Scheler — říká: „Každý konečný duch věří buď v Boha nebo bůžka — jeder endliche Geist glaubt entweder an Gott oder an einen Götzen.“ (Vom Ewigen im Menschen, Berlin 1933, str. 281.) Francouzští intuicionisté jdou ještě dále: „Bůh nám nemůže uniknout a je konečným cílem všech ulic, po kterých člověk může jít. Je cílem vědy i zvidavosti lidského ducha. Je všude tam, kde člověk vstupuje a nahlíží do svého nitra nebo se noří do hlubin spekulace!“ (M. Blondel: L'action, Paříž 1893, str. 343.) Totéž výrazněji píše E. Rideau: „Když při své činnosti toužím odhalit pravdu, potěšení, krásu — implicitě směřuji k Bohu jako absolutnímu Ideálu své činnosti a život!“ [Qu'est que la personne humaine, „Nouvelle Revue Théologique“, 75 — 1953, tsr. 148.]

O bezprostředním spojení člověka s Bohem přede všemi rozumovými a spekulativními argumenty mluví Henri de Lubac: „On je v nás tajemným způsobem od počátku

a není produktem naší inteligence, nýbrž samou duší naší duše, která je duchovým obrazem Jeho Božství! — Avant toute conscience, avant la formation de tout concept... surgit l'affirmation de Dieu! (Sur les chemins de Dieu, Paříž 1956, str. 126.)

Společným jmenovatelem všech dávných i současných intuicionistů je výrazná nechuť k spekulativním argumentům Boží existence. V jejích dílech se neustále opakují pojmy: *zkušenost*, *prožití*. H. Bergson dokonce píše (je to zřejmě přehnané a řečeno spíše pro efekt): „Není jiného zřídla (přirozené i nadpřirozené) vědy než zkušenost — In n'y a pas d'autre source de connaissance que l'expérience!“ (Les deux sources..., str. 265). Podle intuicionistů musí člověk metafyzické pravdy „cítit“ a ne „dokazovat“. Celý exaktní aparát důkazů Boží existence je podle nich spíše na škodu a brání klidné kontemplaci Boha, kterého poznáváme z přirozenosti našeho rozumu a vůle: „Důvod mi nedal mého Boha a kritika důvodu mi Ho nevezme!“ (H. de Lubac: Sur les chemins de Dieu, str. 220.) O Bohu se ve skutečnosti nemůže přemýšlet bez vnitřního úžas, bez „sursum corda“ a žádný důvod v tom nehráje hlavní roli: „Dieu n'est point réellement pensé, réellement reconnu comme Dieu, sans un „sursum“, que toute preuve est impuissante à susciter!“ (Tamtéž, str. 179.)

Je celkem zřejmé a potvrzuje to spekulativní filosofové i intuicionisté, že o Bohu spíše víme to, kým není než kým je. Spekulativní filosofové a teologové se snaží poznat Jeho metafyzickou bytnost (ipsum esse subsistens), kdežto intuicionisté tvrdí, že čím více na Boha nazíráme, tím se nám jeví větší, tajemnější a nepostižitelnější — lucem inhabitat inaccessibilem! (I. Tim. 6, 16.) Diskurzivní interpretace se musí vyhýbat racionalismu (a že je to možno s úspěchem absolvovat — to nám dokazuje 22 kapitol z I. dílu Summy!), zatím co intuice hraničí někdy s agnosticismem: „Bůh není ničím z toho co není, ale také ničím z toho co je (stvořeno). Nikdo z těch co jsou, neznají Ho tak jako je — Deus est nec quidquam eorum quae non sunt aut eorum quae sunt, nec quae sunt eam (sc. omnium causam) cognoscunt quatenus est!“ (Pseudo — Dionyzius Areopagita: De mystica theologia 5, PG 3, 1045.)

Základní rozdíl těchto metod tkví v tom, že stoupenci spekulace (lidově řečeno) tvrdí, že napřed musím něco poznat rozumem a pak to vůle přijme, kdežto stoupenci intuice (lidově řečeno) jsou přesvědčeni, že napřed něco prožiji a přílnu k tomu svou vůlí a tak postupně pozná-

vám vnitřní krásu té věci: Důkaz: „Kdo nemiluje, nezná Boha, neboť Bůh je Láskai“ (I. Jan 4, 8.)

Zhodnocení:

Těžko rozhodnout. Faktem zůstává, že člověk směřuje k Bohu celou svou přirozeností ještě předtím, než si utvoří jakýkoliv analogický pojem nebo soud o NĚm. K Bohu spěje *současně* celá lidská osobnost, ne pouze rozum. Všechny mohutnosti člověka (cit, fantazie, rozum, vůle, svědomí) nám svědčí o Jeho existenci. Rozum je pouze instrumentem, kterým dobýváme lahodné pravdy. Katolická teologie učí, že poznání Boha jasným nazíráním bude umožněno spaseným duším. Bude to sjednocení s Bohem v Jeho věčném Životě. Zatím však hic et nunc toto poznání je nejasné a zdá se, že přece jen vhodnější je spekulativní cesta. Přece však se nakonec zdá, že řešení spočívá v syntéze obou metod, protože obě mají základ v lidské přirozenosti. Intuice stanoví cíl, diskurzivní rozum pak je nástrojem, který vede postupně k vnitřnímu nazírání skutečnosti.

Církevní stanovisko:

1. Církev odsoudila názory ontologistů (Denz. 1659, 1660), že bezprostřední poznání Boha je jisté.

2. Církev definovala, že Boží existenci poznáváme jistě pomocí stvořených věcí (Denz. 1785). Intuicionisté to přijímají a dodávají, že v nahodilých faktech poznáváme Stvořitele, ale ne pomocí nějakého spekulativního usuzování.

Ale cesta k pravdě se musí vyhýbat veškeré jednostrannosti. A — upřímně řečeno — jednostranná je jak metoda spekulativní, tak intuicionistická. Spekulativní důvody jsou většinou předznamenány v praxi intuicí a intuice sama o sobě nemůže nahradit filosoficky přesné spekulativní důvody. Přiznejme: intuice je nutná k rozvoji náboženského života, protože pouze spekulativní důvody víry nemohou obhájit zjevené pravdy a jsou konstruovány až *postdatečně*.

Je nám jasné, že Bůh činí vždy první krok v lidské existenci i v lidském poznání, ale pokud jde o lidskou činnost, pak k Bohu jde celý člověk intuicí i rozumem současně a opírá se o fakta vnitřního světa v sobě i vnějšího světa kolem sebe. Proto poznání Boha po přirozené stránce je dílem celé lidské osobnosti. Bůh se zjevuje člověku jako Nejblíže Jsoucnu a člověk se k Němu připoutává celou svou přirozeností. A k tomu shodně slouží lidský diskurzivní rozum i intuice svými rozdílnými metodami, ale stejným cílem.

ThDr. Vladimír Benda

ŘÍZENÍ O DĚDICTVÍ

Ve smyslu zákona č. 95 ze dne 4. prosince 1963 (notářský řád) je příslušné státní notářství k řízení o dědictví to, v jehož obvodu měl zůstavitel poslední bydliště, případně poslední pobyt nebo v jehož obvodu je zůstavitelův majetek.

Řízení je zahájeno ihned, jakmile někdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého. Zprávu o úmrtí podává příslušnému státnímu notářství místní národní výbor pověřený vedením matrik.

Účastníky řízení jsou důvodní zůstavitelovi dědici, případně stát. Věřitel je účastníkem řízení tehdy, kdy se vypořádává jeho pohledávka na základě dohody účastníků, předběžně notářstvím schválené o tom, že předlužené dědictví bude ponecháno věřitelům k úhradě dluhů.

Nezanechal-li zůstavitel majetek, řízení se zastaví. Zanechal-li majetek nepatrný, může jej státní notářství vydat tomu, kdo se postaral o pohřeb. Proti těmto rozhodnutím není odvolání.

V předběžném šetření, k němuž v nutných a naléhavých případech je příslušné kterékoliv notářství, opatří si státní notářství údaje pro zjištění zůstavitelova majetku, dědiců a dluhů. Toto šetření odpadá v případě úmrtí nezletilce, který žil u jednoho z rodičů a nezanechal majetek. Zanechal-li závět, prozkoumá se její stav a obsah.

Vyžaduje-li zájem společnosti nebo zájem dědiců, učiní státní notářství opatření, jímž se zajistí dědictví, věci osobní potřeby svěří manželovi zůstavitele nebo

jinému členu domácnosti a případně se postará o prodej věci, které nelze uschovat bez škody nebo nepoměrných nákladů. Zajištění dědictví tkví např. uložením u státního notářství nebo u schovatele, zapečetěním v zůstavitelově bytě neb na jiném místě, zákazem výplat dlužníků nebo prostě soupisem na místě.

V řízení o dědictví, zejména k jeho zajištění, spolupůsobí národní výbory na dožádání státního notářství.

Státní notářství vyrozumí důvodné dědice a poučí je o jejich právech a možnosti vzdát se dědictví ve lhůtě, zpravidla jednoho měsíce. V řízení o dědictví zjistí státní notářství zůstavitelům majetek, dluhy, aktiva a pasiva šetřením na místě, výsledkem svědků, listinami nebo jinými důkaznými prostředky. Na dotaz státního notářství podají peněžité ústvy zprávy o vkladech. Podobně se zjistí nemovitosti z pozemkové knihy. Věci, které jsou bezpodílným spoluvlastnictvím s pozůstalostí manželem, jsou předmětem řízení o dědictví po jejich vymezení státním notářstvím. Nesouhlasí-li s rozhodnutím státního notářství pozůstalý manžel nebo jiný z oprávněných dědiců, pokračuje se v řízení o dědictví až po rozhodnutí o sporné věci soudem.

Státní notářství na návrh dědiců vyzve vyhláškou věřitele, aby mu oznámili ve stanovené lhůtě své pohledávky. Dědicové věřitelům neodpovídají za pohledávky opožděně podané, pokud byla již vyčerpána cena dědictví uspokojením ostatních věřitelů.

Je-li dědic jeden, potvrdí mu státní notářství dědictví a řízení se prohlásí za skončené. Je-li dědiců více, mo-

hou se před státním notářstvím dohodnout o dědictví tak, aby dohoda nebyla v rozporu se zákonem nebo proti zájmům společnosti. Nedojde-li k dohodě mezi dědici, rozhodnutí učiní státní notářství, při čemž i stanoví způsob, kterým se uspokojí věřitelé.

Je-li předmětem dědictví zemědělský nebo lesní objekt, vede státní notářství za součinnosti národního výboru dědice k dohodě, která by byla výhodná pro potřebu zemědělské či lesní výroby. Nedojde-li mezi dědici k takové dohodě, rozhodne státní notářství ve smyslu uvedené zásady.

Během řízení o dědictví mohou dědici činit změny a zásahy dědického majetku jen se svolením státního notářství. Jestliže rozhodnutím státního notářství jednání o dědictví je skončeno, jsou zrušena všechna opatření k zajištění dědictví a po zaplacení notářských poplatků a pohledávek socialistických organizací je dědictví odevzdáno dědicům.

V případě předlužení dědictví může být nařízena likvidace dědictví, a to i věci, které by jinak výkonu rozhodnutí nepodléhaly. Věci neprodané připadají státu dnem zůstavitelovy smrti, a jsou-li na nich věcná práva, bře-

mena nebo omezení převodu nemovitostí, zanikají. Likvidací dědictví zanikají pohledávky věřitelů proti dědicům. Vyskytne-li se další majetek po likvidaci, rozdělí je státní notářství bez zřetele k zániku.

Výtěžkem z prodeje dědictví uspokojí státní notářství pohledávky postupně:

- a) náklady nemoci, pohřbu, řízení a splatné výživné,
- b) dlužné daně a poplatky,
- c) osobní pohledávky.

Rozhodnutí o dědictví se ruší, jestliže se zjistí, že zůstavitel žije nebo bylo-li zrušeno prohlášení za mrtvého.

Objeví-li se po skončeném řízení o dědictví další zůstavitelův majetek nebo dluhy, provede státní notářství o tomto majetku dědické řízení.

Rozhodnutí státního notářství neomezuje práva domáhat se požadavků před občanským soudním řízením.

Státní notářství koná i předběžné šetření a vydává o něm na žádost účastníků potvrzení, spadá-li řízení o dědictví do pravomoci zahraničních úřadů. O vydání majetku do ciziny jsou vždy vyrozuměni českoslovenští účastníci.

ThDr. Jaroslav Michal

LITURGIE SV. PETRA

Jedním ze čtyř až dosud známých liturgických typů slovanské liturgie je také tzv. liturgie sv. Petra. Její slovanský překlad je velmi starobylý a jak ukázali Jos. Vajs a Jos. Vašica, sahá až do doby cyrilometodějské. Má tedy otázka řecké či jinojazyčné liturgie sv. Petra svůj význam i pro bádání cyrilometodějské.

Poznátky o liturgii sv. Petra shrnul a jednotlivé její recenze také vydal H. W. Codrington v knize *The liturgy of Saint Peter*, Münster 1936. Tento autor charakterizuje liturgii sv. Petra takto: Je to překlad západní, římské mše, zasazený do byzantského rámce. Jedním z podstatných rysů liturgie sv. Petra je právě starobylý řecký překlad mešního kánonu a mešních formulí římských.

Tato liturgie se zachovala v rukopisech dvojího typu. První typ je charakterizován tím, že tvoří ordo missae, preface, mešní kánon a otče náš spolu s orací, sekretou a postkomuniem, které jsou ovšem vzaty z propria, ale jsou neměnné, takže se vlastně stávají součástí ordinaria. Toto římské jádro je pak vloženo do byzantského rámce, který je vzat z řecké liturgie sv. Jana Chrysostoma a sv. Basila. Tento typ se zachoval v devíti řeckých rukopisech a ve dvou překladech a to v gruzínském a ve slovanském. Jednotlivé rukopisy liší se od sebe větší či menší byzantinizací, nebo raději šířeji orientalizací. H. Goussen (*Die georgische Petrusliturgie*) soudí, že méně orientalizované pocházejí z Ilyrika, více zasažené z jižní Itálie. A mezi těmi méně orientalizovanými byla především gruzínská a slovanská. O té pak tvrdí, že prý byla prvotní liturgií v Bulharsku, než byla vytlačena liturgií byzantskou. Slovanská pak byla ve skutečném užívání, jak svědčí zařazení sv. Petky a ostatních světců, ukazujících na jihovýchodní Evropu, do mešního kánonu. Tato slovanská liturgie má podle soudu Jos. Vašici dvě vrstvy, z nichž starší se blíží bilinguálním textům. Tyto dva bilinguální texty liturgie sv. Petra tvoří druhou skupinu a představují typ, který nemá byzantského rámce a stojí tedy ještě dále směrem k liturgii římské. K tomuto typu patřila také ona liturgie, která v řeckém rouše měla být importována na východ po dobytí Cařihradu roku 1204.

Gruzínský rukopis a slovanský překlad patří tedy k těm, které jsou méně orientalizovány než ostatní a tak lze právě jejich pomocí hledat původní předlohu, od níž jsou všechny rukopisy odvislé. Filologové se shodují v tom, že všechny řecké varianty, na jejichž základě pak vznikají další překlady, jsou odvislé od společného pramene, neboť u všech zní úvodní formule k Otčenáši shodně: *Divino magisterio edocti et salutaribus monitis instituti*. Mezi sakramentáři, které mají tento úvod, je tedy nutno hledat pramen liturgie sv. Petra a je třeba soudit, že tato sakramentářová skupina stojí blízko celé liturgii cyrilometodějské.

Filologické a liturgické důvody nasvědčují, že slo-

vanský a gruzínský překlad měly společný řecký pramen, u něhož lze tak hledat shody s gregorianem, takže nejstarší předpokládaný typ liturgie sv. Petra by byl gregoriánský. Ovšem přední badatelé v této otázce (Goussens a Codrington) se právě v tomto bodě rozcházejí, avšak tato neshoda nemá prakticky valný význam. Codrington za základ liturgie sv. Petra považuje nějaký negregoriánský sakramentář blízký gelasianu a předpokládá dvojí gregorianizaci, čímž vlastně se dospěje až k samotnému gregorianu. Goussens naproti tomu předpokládá pramen gregoriánský a jeho revizi směrem opačným, totiž ke gelasianu. Jednotlivé recenze pak prý v různé míře ovlivňovaly jednotlivé typy liturgie sv. Petra.

Srovnáváme-li kterýkoli rukopis liturgie sv. Petra se sakramentářovou tradicí, můžeme najít mnohé prvky, které naznačují mnohé pouto s těmito prameny. Názvuky na texty liturgie sv. Petra lze porůznu nalézt v celé řadě sakramentářů. Nás zajímá zejména ten fakt, že mezi těmito sakramentáři nalézáme prameny ambrosiánské, misál Bobbio a gelasianské sakramentáře.

Význam liturgie sv. Petra pro cyrilometodějské bádání se obíral zejména Josef Vašica (*Slovanská liturgie sv. Petra*, Byzantinoslavica VII a *Slovanská liturgie nově osvětlená Kyjevskými listy* — Slovo a slovesnost VI, Praha 1940). Z jeho závěrů je nejzajímavější ten, že na základě filosofických důvodů soudí, že jak Kyjevské listy, tak i slovanský překlad liturgie sv. Petra jsou ve vzájemném vztahu. Soudí, že překladatel obou textů byl týž.

Ovšem Kyjevské listy jsou překlad z latiny, Petrova liturgie z řečtiny. Ať už tedy pořadatel slovanské liturgie přímo oba texty překládal, nebo užil už hotového překladu liturgie sv. Petra při svém překladu z latiny, lze z toho dovozovat, že to byl člověk vysoké vzdělanosti a širokého rozhledu. K dosažení svého cíle užíval pramenů byzantských i latinských, při čemž zřejmě raději překládal z řečtiny, a z latiny jen tam, kde neměl řeckých pramenů.

Na něco podobného (totiž na ozvěny západních liturgických pramenů) ukazuje i *Euchologium sinajské*, které se tak řadí po bok ostatních památek cyrilometodějských.

Liturgie sv. Petra byla v praktickém užívání, jak jsme se o tom už zmínili. Její místo bylo určité někde v onom Ilyriku, které od dob Rehoře III. (731—741) a Lva Isaurského procházelo samostatným liturgickým vývojem, neboť leželo na periférii liturgií východních i západních a také vliv patriarchátu západního i východního zde kolísal. Kromě toho právě zde se mohl projevit i vliv prastarých (předgregoriánských) liturgií, které kdysi byly také v Podunají.

ThDr. Ladislav Pokorný

DOSLOV K AUGUSTINIANISMU XIV. STOLETÍ

Poněkud hlubší, i když zdaleka nikoli vyčerpávající studium života a působení prvních pražských arcibiskupů až ke Zbyňkovi z Hazmburka včetně, ukázalo některé zajímavé skutečnosti, které nemají jen význam pro české dějiny, a které, i když zatím ve skromné míře, rozšiřují poněkud pohled na předhusovskou epochu.

A tu je třeba se vrátit k oficiálnímu dějepisci Husovy epochy prof. V. Novotnému, autoru, kromě tří svazků Českých dějin, velké biografie Jana Husa a s ní související řady větších i menších prací. Novotného charakterizuje až přehnaná úcta k detailu, která ho spojovala s jeho mistry Tomkem a Gollem. Začtème se do jeho Husa, (ale i do Dějin) a okamžitě poznáme, v čem zároveň tkví jeho slabost i síla. Mikrologická analýza, úctyhodná informovanost, které neušel sebemenší příspěvek k určité právě řešené otázce, tvoří jistě kladnou hodnotu jeho díla. V jeho poznámkovém aparátu najdeme mistrovské rozborů překvapující odbornické akribie, ale najdeme tam také pasáže skoro apriorně odsuzující, nespravedlivé, libující si v silných často neodůvodněných peierativních adjektivech.

Analytická vloha byla patrně základem Novotného osobnosti jako historika-badatele. Proto není divu, že detail někdy zředoval nebo zatemňoval zamýšlený syntetizující celkový pohled. Někdy analytikovi zahleděnému do objeveného zajímavého detailu, kterého se badatel tak nerad zříká, se právě proto nepodařilo „vzkříšení minulého života“, což bývá ideálem klasiků historické vědy. Novotného Hus laboruje při vši mnohosti heuristické práce nedostatkem plastického zvládnutí. Přímocháre, problémy simplifikující rozdělení světla a stínu, racionalistický výklad náboženských a církevních zjevů působí, že místo sytého, sevřeného obrazu nám vychází matná a neurčitá silueta. Pod periodami někdy málo svěžích traktátů, vášnivě pronášených vět, spousty překvapujících faktů, kritiky osobností i institucí, v nichž se autor už předem postavil cele do služeb svého hrdiny, je přece třeba hledat bystrý, svěží proud života. Nebyl a nebude kromě autorova hrdiny (kteréhokoliv) přece celý svět špatný, to by bylo zjednodušování úlohy daleko horší než sama zaujatost. Život se nedělí na jednoho absolutně dokonalého hrdinu a jeho přívržence a na ostatní nicotné (Novotný má daleko ostřejší výrazy!), nedostatečné. Někdy se zdá, že Novotnému chybí vřelejší lidský zájem, smysl pro porozumění složitějším postavám a jevům. Je příliš příkrý, tvrdý, nemilosrdný ke všemu mimo portrét, který si předsevzal zhotovit. Úpadkové zjevy v církvi XIV. stol. nikdo nepopírá; dály se i pokusy o jejich vysvětlení. Chyba Novotného i jeho větších nebo menších epigonů spočívá asi v tom, že tyto zjevy líčili tak, jako by byly přímo programem církve a evangelia. V tom spočívá osudné a kruté nespravedlivé přexponování skutečnosti.

A tu přicházíme ke studiu náboženských dějin XIV. stol. vůbec a v Čechách zvlášť. Husitské hnutí se až na malé výjimky vykládalo poněkud národně-politicko-církevně, v moderní době i sociologicky, přičemž se skoro úplně zapomínalo na duchovně nábožensko-psychologický charakter doby. Náboženství, zbožnost nevytvářeli přece jen universitní mistři. Duchovní život se nepěstoval jenom v Betlémské kapli a kolem ní. Hluboce náboženský život nesnel hluk arény středověké university naplněný ruchem debatujících a hádajících se profesorů a žáků o jiné záležitosti než náboženské. Vegetoval stranou, v rodinách se silnými náboženskými tradicemi, v tichu kálšterný cely, pěstován prostým, ale i učeným, o dokonalost upřímně se snažícím a usilujícím laikem i knězem.

Ne vzácně se v minulosti ozývaly hlasy (Hlídka 1925, 541; Akord 1932, 313; Vilikovský, Písemnictví čes. středověku 120), které nikoli bezdůvodně prohlašovaly, že, kromě řady lidí zaujatých a vyžívajících se jaksi oficiálním sporem mezi viklefo-husitskými reformátory a církvi, existovala vrstva zájemců žijících nezávisle na dobové problematice svým zdravým náboženským životem. A možno říci intenzivním duchovním životem. Evropa již znala spisy mystiků XII., XIII. a XIV. stol. (Eck-

hart z. 1327, Tauler z. 1361, Suso z. 1366, Ruysbroeck z. 1381); byla účastna plodů slavné augustiniánské školy pařížské u sv. Viktora, při častých stycích s Francií také u nás jistě nikoli neznámé abatyše Kunhuta (Štítný). Šlo o středisko intenzivní religiosity, které dodalo církvi 7 kardinálů, 20 biskupů, 54 opatů, tedy mužů v náboženském životě mimořádně zkušených. Tam působil přítel sv. Bernarda, učitel geniálního Abelarda, spoluzakladatel scholastiky Vilém ze Champeaux u Melunu (z. 1121); veliký soudobý básník, autor církevních sekvencí Adam od sv. Viktora (z. 1192), augustiniánský kanovník (zná Arnošt z Pardubic), „druhý Augustin“ Hugo od sv. Viktora (z. 1141), jehož mystiku propracoval Richard (z. 1175), „spekulativní génius“, ovlivňující se sv. Bernardem středověký duchovní život na staletí (řada spisů dodnes v kapitulní knihovně /KK/ pražské i v národní a universitní knihovně /NUK/). Mezi ním a Bonaventurou prostředkoval jiný řeholní kanovník, Tomáš z Vercelli, autor Výkladu na Pseudodyonisia (z. 1246). Jejich snahy prohloubil augustiniánský eremita Mikuláš Tolentinský (z. 1305) a „doktor gratusus“ Jukob z Viterba (z. 1308), příslušník téhož řádu, autor prvního systematického traktátu o církvi a nejhorlivější stoupenec Egidia Římského. Šlo už tehdy většinou o odchovance duchovního života, pěstovaného na základě vzorné řehole sv. Augustina, uvedené papežem Alexandrem IV. 4. 5. 1256 do jednotné formy a pevně vázané dobově únosnou reformou. Se snahami duchovního centra pařížského se seznamovali mnozí u nás jako se seznámili s náboženskými novinkami z Anglie a Německa. Vliv augustinianismu byl ve středověku obrovský a s ním i vliv na religiositu. Ještě dnes nikoli bez překvapení zjišťujeme, že v torsech našich středověkých knihoven je nejčastěji zastoupeným autorem sv. Augustin. Ne Tomáš Akvinský, ne Jeroným, ne Bonaventura ani Bernard, nýbrž hipponský biskup. Ten, který byl také na staletí autorem studijního plánu středověké university dělené na trivium a kvadrivium, trvajících v základě podnes v oborech filosoficko-historických a přírodovědeckých. Význam augustiniánů, hlavně eremitů, se povznesl v první čtvrtině XIV. stol., kdy jim v uznání jejich zásluh a úspěšné činnosti svěřil Jan XXII. (1316—1334) u kurie úřady nejvyššího kanovníka, sakristína a zpovědníka, což trvalo až do Sixta IV. (1471—1484). Význam řádu podtrhává také ta skutečnost, že dal církvi papeže Eugena IV., muže osobně bezúhonného, třebaže v otázkách církevní politiky poněkud nezkušeného. Vlivy augustiniánské školy a celého myšlenkového díla augustiniánského ve XIV. stol. nejsou dosud ani v hrubých rysech vlastně známy a oceněny. Jeho průbojnou sílu můžeme jen odhadovat z výsledků výchovného augustiniánského úsilí (i nás patrně např. na všech prvních arcibiskupech pražských až po Zbyňka, z laiků především na Štítném). Znalec evropské středověké literatury rukopisné nad jiné povoláný, Fr. Ehrle, praví, že bude třeba prozkoumat „jen v rukopisech zanechaný odkaz velmi početných učitelů řádu augustinských eremitů; bez tohoto průzkumu, při významu jaký měl tento řád právě tehdy, by bylo zachycení literární fyziognomie scholastiky (a mystiky m. p.) XIV. stol. neúplné“.

Naše tušení o velmi vlivném postavení augustiniánů-eremitů také u nás potvrzuje hnutí tzv. augustiniánské mládeže, které umožnilo ve XIV. stol. prudký rozvoj řádu.

V polovici tohoto stol. popularita řádu nebo spíše jeho značné oceňování vedlo docela na krátkou dobu k založení vlastní slovanské česko-polské provincie a tím vynětí českých řádových členů z příslušnosti k bavorské provincii. Motivy ovšem nebyly jen národnostní, nýbrž také administrativní. Bavorská řádová provincie byla geograficky velmi rozsáhlá. Při nedostatečných komunikacích a malé bezpečnosti při cestování nebylo možno zúčastnit se jednání při kapitulách a provádět pravidelné vizitace. Tím trpělo nemálo vedení konventů, kteře společnou akci žádaly na podzim r. 1357 řádového generála o založení samostatné české provincie. Se žádostí souhlasil mecenáš řádu, moravský markrabí Jan, který pro její podporu získal samotného Karla IV. Ná-

sledkem toho oznámil generál z Neapole 7. XII. 1357 bavorskému provinciálovi, osamostatnění českomoravských klášterů. Souvěký a zcela spolehlivý pramen se zvláštním zadostiučiněním k tomu podotýká, že se stal konečně provinciálem „regni Bohemiae indigena“. Do jeho pravomoci se zařadily kláštery rozložené na území Čech, Moravy a Polska. V okruhu bavorské provincie zůstaly kláštery rakouské a korutanské. Příznačné je také jméno prvního českého provinciála, jímž byl bratr Václav, patrně příslušník svatotomášského konventu, jemuž generál Řehoř poslal 17. XI. 1358 z Vídně jmenovací dekret s příslušnými pokyny. Snad současně povyšuje dosavadního pražského převora Vlaška na lektora u sv. Tomáše a na jeho místo povolává dosavadního převora svatodobrotivského Mikuláše. Nasvědčovalo by to dobré úrovni tohoto mimopražského konventu. Bohužel osamostatnění slovanské řádové větve nemělo dlouhého trvání. Nemálo k jejímu zániku přispěla náhlá smrt prvního a posledního provinciála Václava vedle hospodářských důvodů. Marně se Karel IV. snažil samostatnou provincii udržet prostřednictvím intervence u papeže

Inocence VI. Řádový generál se nedal ovlivnit, česko-polskou provincii zrušil a znovu připojil k bavorské s tou jedinou výhradou, že provincie měla zříditi zvláštního vikáře pro české kláštery. Současně se nově omezovala provinciálova moc v tom, že s ním mohli napříště přehlížeti činnost konventů zvláštní visitoři a dislokace příslušníků řehole závisela do budoucna na rozhodnutí generálově a ne provinciálově. Zdá se, že přitom moravské a české kláštery vytvořily do jisté míry separované jednotky. Brněnský klášter měl tu zvláštní výsadu, že jeho převor nebyl volen jako jinde na tříletí, nýbrž doživotně. Kromě toho byl převor tohoto kláštera generálním vikářem pro moravské konventy, které tak byly vyňaty ze závislosti na nejvýznamnějším klášteře eremitů u sv. Tomáše v Praze. Zvláštní postavení brněnského kláštera zvyšovala ta okolnost, že mu byl přímo podřízen klášter v Litomyšli, založený Janem ze Středy. Stalo se tak nejspíše z toho praktického důvodu, že brněnský převor Augustin vynikal jako hospodář a jeho správa zaručovala hmotnou prosperitu litomyšlského založení.

ThDr. Václav Bartůněk
Pokračování

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

9. RERUM CREATOR OPTIME (Ve středu k matutinu)

Nejlepší Tvůrce věcí všech,
k nám sliedni, vůdce našich cest,
nás ponořené v těžké sny
z ponurých dřímot vytrhni.
Rač, svatý Kriste, prosícím
nám sejmout s beder břímě vin,
když vstáváme teď k chválám
tvým
a bouráme tmy zpěvem svým.
Jak ruce, tak i mysl svou
zvedáme k tobě noční tmou,
jak prorok nám všem příkaz
dal

a Pavlův příklad ukázal.
Ty zkrát zlé, jež jsme činili,
svě taje jsme ti zjevili,
a prosby v pláči vyhlili:
Nám odpusť, čím jsme
zhřešili!
To dej nám, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
a Těšiteli Duchu, též,
jenž světu věčně kraluješ.
Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

10. NOX ET TENEBRAE ET NUBILA

(Ve středu k laudám)
Temnoty, mlhy, noci zlá,
zmatení světa bouřlivá,
obloha bledne, už se dní:
Jde Kristus, chásko, uprchnil!
Tmy trhají se nad zemí
slunečním šípem zraněny
a denní hvězdy jasná tvář
všem věcem vrací pestrou zář.
Jen tebe, Kriste, znáti chcem,
zpíváme v slzách písně chval,
bys našim smyslům sílu dal,
po lícidlem tvář věci je,
tvé světlo však ji myje.
Ty, pravé světlo blažených,
nás oblaž jaseš tvářích svých.
Ať Bohu Otci vzdána jest
i jedinému Synu čest,
i Duchu, který těší nás,
buď sláva teď i v každý čas.
Amen.

Od Aurelia Prudentia (+405)

11. NOX ATRA RERUM CONTEGIT (Ve čtvrtek k matutinu)

Noc temná halí ve svých tmách
všech věcí pozemských pestrý
háv,
my vzýváme tě s prosbami,
všech srdcí Soudec neustranný,
bys nám všem hříchy odpustil
a každou skvrnu s duše smyl.
Dal, Kriste, nám, že milost
tvá
odvrátí od nás smečky zla.
Duch bezbožný je bez síly
a hodá jej hřích zavily,
chce však se temných činů
vzdát,

tě, Spasiteli, vyhledat.
Amen.
a proto všechn temný dým
nám z myslí vyžeň světlem
svým,

ať duše blahu oddá se,
že v božím světle oclá se.
To uděl, dobrý Otče, všem,
i Otci rovný Synu, též,
jenž s Duchem Utěšitelem,
a věky světu kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

12. LUX ECCE SURGIT AUREA (Ve čtvrtek k laudám)

Již probouzí se zlatý jas,
zaslepenosti bledý stín
ať zmizí, neboť dlouho nás
k propasti táhl bludem svým.
Ten jas ať nám dá jasný den
a nás od poskvrn očistí,
ať živého nic neřeknem
a neosnujeme žádných lstí.
Ať celý den dnes projde tak,
že ruce, jazyk ulhany
nezhřeší, ani chtivý zrak,
by těla chrám byl bez hany.
Vzdýt bdělý Strážce s výšín
zří,

jenž každého dne srdce nám
i činy naše prohlíží
od prahu dne až k nočním
tmám.

Čest Bohu Otci, rovnému
čest Synu jeho slávy vědek
i Těšiteli svatému
dnes i po všechn věků věk.
Amen.

Od Aurelia Prudentia (+405)

13. TU TRINITATIS UNITAS (V pátek k matutinu)

Ty, Jedinosti v Trojici,
svět celý mocně řídící,
slyš nás dnes, když tě písněmi
chválíme po probuzení.
Vstali jsme totiž z loží svých
v čas posvátných tich
půlnočních

a prosíme tě, abys nám
vliv chladivý lék v horkost
ran.

Čím v noci jsme lstí démonů
a duši vzali úhonu,
to hned s nás omyj, Bože,
svým

své slávy jaseš všemocným.
By tělo v bahně netkvělo
a srdce nezmaltátno,
by morem hříchu zasažen
duch neochladl v žáru svém.
Vlej proto, Spasiteli, v nás,
prosíme, svého světla jas,
jenž v příštích dnech nás
v jednáni
od poklesků všech ochrání,
To dej nám, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
a Těšiteli Duchu, též,

jenž světu věčně kraluješ.
Amen.
Od sv. Řehoře Vel. (+604)

14. AETERNA CAELI GLORIA (V pátek k laudám)

Ty, věčná slávo rajských niv,
naděje blahá smrtelných,
Hřmícího Synu ve výši,
Synáčku Panny nejtišší,
Dej vstávajícím rukou svou,
vzbuď ze sna duši střízlivou,
ať hořic zpěvy vroucími
díků tobě vzdává povinný.
Jitřenka vyšlá již se skví,
nám nese Slunce poselství,
již ustupují noční tmy:
nás jaseš nebes prožehni!
Ten jas ať trvá stále v nás
a rozhání dým světských krás
a nám do chvíle skonání
ať srdce čisté uchrání.
Strom viry, nejdřív sázený,
ať v hloubi srdce vkoření,
ať rozkvétá s ním naděje,
jen láska nad vším kraluje.
Ať Bohu Otci vzdána jest
i jedinému Synu čest,
i Duchu, který těší nás,
buď sláva teď i v každý čas.
Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

15. SUMMAE PARENS CLEMENCIAE

(V sobotu k matutinu)
Ty, nejvic shovívající
náš Otče, vesmír řídící,
zdy postavu jen jednu máš,
ač v osobách třech přebýváš.
Slyš laskavě náš chvalozpěv
i našich proseb vroucí vzdech,
bychom vic mohli jedenkrát
tě čistým srdcem požívat.
Vášnivá bedra, játra, klín
prožehni ohněm očistným,
by údy na stráž povstaly,
když nejhorší chťiž zdeptaly.
By každý, kdo teď v noční čas
svým zpěvem bourá noci hráz,
byl obdarován hojnými
poklady blahé otčiny.
To dej nám, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
a Těšiteli Duchu, též,
jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

16. AURORA JAM SPARGIT POLUM

(V sobotu k laudám)
Již skrápí nebe jitřní nach,
den probouzí se po nívách,
sluneční šipy letí výš:
Vše nečisté ať zmizí již!
Ať mamiých snů zmizí stín
a z duše mračno ztěžklé vin.
Vše odporne, co vynesly
tmy na břeh jitra, ať hned ztlí!
Kež jitro posledního dne,
o něž tu lkáme pokorně,

tak vzplane jaseš nad námi,
jak dnešní zní ti chválami.
Ať Bohu Otci vzdána jest
i jedinému Synu čest,
i Duchu, který těší nás,
buď sláva dnes i v každý čas.
Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

17. JAM LUCIS ORTO SIDERE (K primě)

Když slunce vyšlo v jitro dne,
vzývejme Boha pokorně,
by dnešního dne celého
nás chránil v práci od zlého.
Náš jazyk aby uzdou spjal,
křik svárů by se neozval,
by zabloucn nám diani hled,
by marnivých krás nepil jed.
Ať srdce skví se cudností,
prýč s každou domýšlivostí,
ať vzpurné tělo odzbrojí
půst v jídle, střídmost v nápoji.
Až k soumraku se schýli den
a navrátí se noční sen,
kež čisti odříkáním svým
ti slávu pějeme s nadšením.
To dej nám otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
a Těšiteli Duchu, též,
jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Asi od sv. Ambrože (+397)

18. NUNC, SANCTE, NOBIS, SPIRITUS (K terci)

Již nyní, svatý Duchu náš,
jenž s Otcem, Synem stejnou máš
podstatu, v lásce přijdi k nám
a naplň našich srdcí chrám.
Rty, ústa, rozum, srdce, cit
vyznáním tebe mají znít,
by láska plála do výšin
a bližní ohála žarem svým.
To dej nám, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
a Těšiteli Duchu, též,
jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Asi od sv. Ambrože (+397)

19. RECTOR POTENS, VERAX DEUS (K sextě)

Ty, pravý Bože, Vládce náš,
proměny věci pořádáš,
rozžiháš světlo v jitru dne
a rozehvíváš poledne.
Zhas mezi námi každý svár,
odejmi krvi temný žár,
chorému tělu zdraví dej
a pravý pokoj v duši vlej.
To dej nám, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
a Těšiteli Duchu, též,
jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Asi od sv. Ambrože (+397)

Přel. J. M. Sk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 10. SPRÁVEDLIVÝ NEOCHVĚJNĚ DOUFÁ V BOHA

Žalm (hebr. 11.) vystihuje pravděpodobně náladu v královském paláci Davidově, kam docházejí zprávy o chystané vzpouře Absolónově — 2 Sam 15.

Rozdělení myšlenek:

- a) Nemusí se bát lidí (1—3),
b) kdo důvěřuje v Pána, který rozezná dobré od zlých (4—7).

1. Sbornistru, od Davida.

☆

Utíkám se k Pánu,
jako, že mé duši radíte:

2. protože, hled, hříšní napínají luk
a na tětivu přikládají šíp,
aby za tmy pokosili věrné.

3. Jestliže se vyvracejí základy,
zmůže něco spravedlivý?"

☆

4. Pán ve svém svatém chrámě,
Pán, kterému trůnem jsou nebesa,
svýma očima pozoruje,
jeho brvy pronikají smrtelníky:
5. Pán zkoumá spravedlivého i zpuštěného,
protiví se mu, kdo lpí na špatnosti,
6. na hříšné sešle děšť síry s žhavým uhlem,
žhoucí vítr jim bude údělem.

☆

7. Protože Pán je spravedlivý,
miluje spravedlnost,
věrní uzří jeho tvář!

(1) „radíte“ — řeč Davidových rádčů

(6) „údělem“ — doslova: podílem katicha. Vzbouřenci sice slibují výhody, ale jejich přivržencům se dostane jenom Božího trestu.

P. Josef Kunický

Kněžská meditace

ET MISERICORDIA EIUS A PROGENIE IN PROGENIES

Všichni jsme si důkladně přečetli a promeditovali dějiny vyvolání národa ve Starém zákoně, nemohli jsme jinak než s údivem sdílet a se klaněti neskonale milosrdnosti Boží. Stále nové hříchy a stále nové odpuštění, kdykoliv se hřešící z opravdové bázně Boží k Bohu vrací. Proto se nedivíme, že blahoslavená Panna Maria ve své velepisní Magnificat touto skutečností hluboce jata, zpívá a jása, opěvuje toto neskonale Boží milosrdenství.

Proto jsme pokázali i my při naší meditaci nad touto skutečností s inspirovaným žalmistou Páně v duchu pěli dojemný verš 88. žalmu „Misericordias Domini in aeternum cantabo“. Tak také Panna Maria ve své velepisní při své extatické visi Boha zpívá s jásavou radostí „Misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum“. Myšlenka, vzpomínka na neskonale milosrdnost Boží tolikrát jejím národu prokázanou byla zdro-

jem její radosti, jejího jáso. Svatá Terezička pravila: „Jakou sladkou radost skrývá v sobě myšlenka, že je Bůh milosrdný, to znamená, že počítá s našimi slabostmi a zná dokonale křehkost naší přirozenosti.“ Chybívati je lidské, smilovávat se, božské. Milosrdnost lidská chodí po lidech, milosrdnost božská po celém světě.

Jsme hříšníci, a co nás drží není naše vlastní síla, nýbrž milosrdenství Boží. Někdy musíme se přiznat opět se žalmistou Páně: „Misericordiae Domini quia non sumus consumpti“. Jen milosrdenství Božímudvěčme, že ještě žijeme.

Cesta k věčnému mládí a věčné radosti Boží je dlouhá a tvrdá... ad Deum, qui laetificat. Milosrdenství Boží je útočiště všech nás hříšníků, kteří při mši sv. jeden druhému vyznáváme, kněz lidu, nejen Bohu a blahoslavené Panně Marii, svatým apoštolům, nýbrž i vám, bratři, „con-

fiteor et vobis fratres, quia peccavi nimis verbo et opere, mea culpa, mea maxima culpa“. A lid taktéž veřejně vyznává a přiznává své hříchy nejen Bohu a svatým, nýbrž „et tibi, Pater“. A pak vlevá kněz sobě a lidu útěchuplnými slovy „misereatur vestri omnipotens Deus“ útěchu do duše. Milosrdenství Boží je útočiště všech nás hříšníků a zároveň také naše síla. Boží milosrdnost ještě nikoho od sebe nezavrhl, nezapudila a neklamala. Nejlépe je vyjádřena naše důvěra v milosrdenství Boží v devateru volání o slitování při Největší oběti mše sv. „Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison“. Při tomto volání o slitování jdeme, my hříšníci, od jedné Božské Osoby k druhé, poněvadž věříme a víme, že každá Božská Osoba je neskonale milosrdná, neboť všechny tři Božské Osoby jsou spojeny jednou milosrdnou Božskou přirozeností. A jeho milosrdenství od pokolení k pokolení, od jednoho člověka přes

Nový blahoslavený - Don Leonardo Murialdo

Slavnostním dekretem Svatého Otce Pavla VI. z 3. listopadu 1963 zařazen byl do skvělého šiku blahoslavených veliký člověk, horlivý kněz a neúnavný pracovník na poli kulturním i sociálním Don Leonardo Murialdo.

Nový blahoslavený se narodil v Turíně 26. října 1828. Pocházel ze staré vážené rodiny. V 17 letech pocítil náhle v srdci touhu stát se knězem. Neodolal tomuto volání vnitřního hlasu. Později o tom napsal: „Dobrý Bůh — ke mně opravdu dobrý — mne takřka donutil jít na kněze. Nikdy jsem na to nemyslel. Jako chlapec jsem snil, že budu důstojníkem; v koleji, kde mi někteří profesori lichotili, že jednou budu ministrem, jsem toužil studovat práva; a na filosofii, když jsem viděl, že nastává věk inženýrů, jsem chtěl studovat matematiku. Než — zvolil si mne Bůh.“ Vysvěcen byl 20. září 1851. Než však sestoupil na vinici Páně, věnoval ještě množství času i pile studiu dogmatiky a sociologie.

Jako kněz rozhodl se — jak napsal — bojovat pro vítězství Ježíše Krista a šířit jeho království. Začal vyučovat. Učil náboženství na ženském učitelském ústavě a kázal Slovo Boží.

R. 1865 se odebral do pařížského semináře sv. Sulpicia,

aby tu zdokonalil své schopnosti. Obohacen novými poznatky se už následující rok vrhl horlivě do práce, zvláště mezi chudou mládeží. Murialdo měl vždy veliký smysl pro mládež, pro její život, její zájmy, pro její lidskou cenu. O její výchově měl jasnou představu. Věděl, že musí být úplná a harmonická, fyzická, morální i intelektuální. Proto se staral, aby mezi mládeží, která mu byla svěřena k výchově, byla úzkostlivě dodržována pravidla hygieny, aby dostávala dobrou a dostatečnou stravu, aby měla dostatek pohybu. Z jeho podnětu vyrůstaly na školách a ústavěch, kde působil, pěvecké a hudební kroužky, kroužky divadelní, sochařské, malířské, které na národních výstavách pak dosahovaly početné ceny. Jeho výchovný program zasahoval též opuštěnou a mravně narušenou mládež. Nespokojil se s momentální dobročinností, sbírkami, nebo s almužnou, staral se též, aby z mládeže, o kterou pečoval, něco bylo, aby v ní vzbudil zájem o praktické zaměstnání a umožnil jí lepší budoucnost.

Čil, ke kterému směřovala veškerá horlivá činnost nového blahoslaveného, byl problém obrození a rekonstrukce křesťanských hodnot a křesťanské společnosti. Vědom, že tohoto obrození může být dosaženo jen uvědomělou činností, dal se do hledání latentních proudů a latentní energie ukryté v katolicismu. Viděl a zdů-

druhého až k tomu poslednímu, který na konci všech dnů žítí bude. Nikoho nepomine, nikoho nevynechá, každého obejmě a políbí jako milosrdný a dobrotivý otec v podobenství Pána Ježíše objal a políbil svého marnotratného, avšak kajícího syna po jeho návratu z ciziny. Pokoj a mír duše je následek, je odměna za odčiněné a milosrdenstvím Božím pro zásluhy Pána našeho Ježíše Krista odpuštěné hříchy. „Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem“.

Tolikrát, jako odpustil neskonale milosrdný Bůh v dějinách spásy vyvolenému národu, tolikrát a někdy ještě vícekrát odpouští kajícímu hříšníku, který jde opravdově do sebe a v duchu pokání má opravdovou vůli se polepšit. Milosrdenství Boží je proto zdrojem naší radosti. Amen. Čtyřicaterým Amen potvrzuje kněz při mši svaté své modlitby a své čtení Z Písma svatého Starého i Nového zákona: „Ano, tak jest“, „Ano, staň se“.

Toto hebrejské slovo „Amen“ potvrzuje naše Credo — Věřím v Boha, a v jeho krásné a útešné vlastnosti, v jeho neskonale milosrdnost a jeho neskonale dobrotivost.

Těto neskonale milosrdenství Boží, která byla zdrojem naší radosti již zde na zemi, budeme jednou vděčtí za své věčné spasení a pak se uskuteční slova 88. žalmu na každém z nás: Misericordias Domini in aeternum cantabo...

ThDr. Karel Sahan

SVĚTLÁ TVÁŘ NEMOCI

Kdykoliv jdu po cestách vzpomínek zpátky do svých mladých kaplanských let, vždycky mi vyvstane před očima jeden mrazivý zážitek.

Do zšeřelého lednového podvečera bouřil a hnal se zběsile jako splašený kuň vítr se sněhovou metelící. Stál jsem u okna své kaplanky s tváří přitisknutou na skle, na němž se vytvářela lehoučká vrstva jirvatky, houstnoucí k okrajům. Díval jsem se do zimní krajiny, na zaváté pruhy bratrušinských polí, na bílou planinu, ukončenou kostnatou siluetou holé aleje.

Od Bratrušina, vesničky v hlubokých lesích a v horách, přímo z nočních končin, pohybovala se k Bystřici vysoká ženská postava. Zachumlána až po uši do černé hazuky, jejíž šosy zápolily s větrem, úporně se namáhala kráčet proti víchřici a sněhovým vírům, stáječícím se v podobě ulit jako dým osířelých podzimních polí.

V bratrušinské zvonici právě doznělo kovové srdce zvonu, zavěšeného v zčernalém trámovi a vyzvánějícího k večernímu Angelus, když do mě kaplanky vpadla udýchaná, zasněžená žena, manželka hajného Vávry, kterou jsem z okna nepoznal.

„Velebný pane, pojďte zaopatřit mého manžela. Ale jen poslední pomazání, Velebnou svátost s sebou neberte, on je už manžel mrtev. On se nám zastřelil...“

Úzkostná tma se vyhrnula na mne z jejího hlasu a v běh mých vteřin se zavěsilo jakési pochmurné závaží. Stál jsem před ní jako zasažen bleskem, proběhlým ledem těla. Po půlhodině jsem stanul v tichu zkameněle hrůzy nad pootevřenými ústy a vzhůru trčící bradou, a díval se na krvavý stín na pravém spánku bledé mužské hlavy, ztuhlé velikým klidem.

Vávrová klečela v rohu světnice s tváří v dlaních, třásla se po celém těle jako útlý prut v surovém závanu a nemohla ze sebe vypravit ani jedinou prosbu Otčenáše. Těžký popel oblohy, těžký jako laviny nejbolestnějších lidských osudů, se valil od Zubštejna k Vítochovu, za-

haloval do tmy bratrušinskou hájovnu a vsakoval se zvenčí do všech jejích zdí. Za hlavou sebevraha se třáslo malé světlo voskovičky a vyprávělo teskné příběhy chvějícímu se stínu v koutu světnice.

Vykonal jsem jako kněz vše, co jsem mohl vykonat, a odcházel v doprovodu přítele obvodního lékaře MUDr. Emila Krejzka, který vzal úředně na vědomí tento záostný konec člověka. Mám až dodnes v živé paměti onu dávnou cestu pustou lednovou nocí, podobnou černému snu, kdy jsme cítili přítomnost mrtvého za samými zády.

„Proč se vlastně hajný zastřelil?“ Ptal jsem se lékaře naproti bystřické radnice, kde si na návěsní desce pohrával vítr se špatně přilepenou vyhláškou a kde jsme si na rozloučenou podávali ruce.

„Měl věd na dvanácterníku a domníval se a vsugerovat si, že má rakovinu“, odpověděl dr. Krejzek zjihlým hlasem, který šel ze tmy do tmy a byl plný křečovitých trhlin.

„Tedy pro nemoc“, uvažoval jsem cestou k jaře a moje úvahy mne táhly ještě dál do minulosti, k smutné kapitole poutavé knihy mladých bohosloveckých let, k sebevraždě činu alumna Waltera Anderleho, který ztroskotal v úskalí sebevraždy v Brně na kopci Františka Palackého, když jsme končili prázdniny a nastupovali do čtvrtého ročníku teologie.

Přijel jsem tehdy do Brna den před nástupním termínem, nesl jsem s sebou zhruba dvacetkilový kufr, byl jsem z vlaku rozespálý a nemohl jsem se vzpamatovat, když mi krajan bohoslovec Václav Hnízdil z Trnavy u Třebíče hlasem, podobným prodloužené němě slze, vyprávěl o tragickém skonu našeho koalumnna, který si také vzal život pro nemoc.

Přesto že mne tenkrát Brno vítalo zářícími výklady a sladký lom měkkého zářivého světla se vžíhal do pleti svatopetrského dómu broskvovým pelem, cítil jsem,

razňoval, že je nutno dosáhnout jednoty, že je potřebná a spásná spolupráce věřících. Upřímně a realisticky, ale pevně a moudře volal ke spolupráci, podněcoval a dodával všem odvahy slovem i tiskem.

Přibývajícím léty úkony rostly a zdraví ubývalo. Ale plamen, který s takovou láskou a za cenu takových námah podnítil, už bezpečně planul. R. 1891 byl Murialdo ze zdravotních důvodů nucen odstoupit, ale nikdy neodepřel svým spolupracovníkům a následovníkům nic z bohaté studnice svých zkušeností. R. 1897 naposled promluvil ke shromáždění věřících, jdoucích v jeho slěpých. A tři léta nato, 30. března 1900, pozdraviv začátek nového století, Leonard Murialdo v Turině tiše skončil.

Jeho smrt vzbudila všeobecnou lítost. Všichni — žurnalisté i řečníci — osvědčovali jeho heroické ctnosti. Jeden turinský list o něm napsal: „Byl mírný, klidný, andělsky trpělivý, dobrý k jiným a přísný k sobě. Mezi ctnostmi, kterými se skvěl, nutno vyzdvihnout především jeho pokoru, zbožnost a moudrost“. Vysoký církevní hodnostář Mgr. Marini o něm řekl: „Žádný člověk, pokud si vzpomínám, nezapůsobil na mne tak zřejmými známkami svatosti jako pater Murialdo. Kdo se na něj podíval, poznal tuto svatost už podle vnějšího vzhledu.

Murialdo se snažil ji ukrýt, ale ona vyzářovala z něho všemi póry“.

Ano, lidé poznávali světce už z jeho fyzického zjevu: z průzračnosti jeho zraku, z tepla jeho pronikavého, jakoby prosučeného pohledu, z jeho horlivého i něžného slova.

Murialdo je vzorem světce zamilovaného do Boha, horlivce slávy a lásky Boží, jehož věřící i milující oko všude nalézalo Boha, vzdávalo mu hold a uznávalo ho za svého Otce a Pána. Je vzorem kněze, který se snažil, aby co nejvíce duši přivedl k věčné spáse a který před smrtí neměl jiný odkaz, než odkaz lásky k všemohoucímu a svrchovaně milosrdnému Bohu.

Bl. Murialdo si kdysi poznamenal: „Budou se snažit nehovořit o sobě a o svých záležitostech, abych se vyhnul marnivosti a nebezpečí lidské úcty“.

Ale neubráníl se. Božská prozřetelnost, které dětinně důvěřoval, způsobil, že se nyní, 63 let po jeho smrti zdívá opona neznalosti a mlčení a že hlasem nynějšího velikého papeže je tento apoštolský horlivce zařazen mezi hvězdy na nebi blahoslavených.

Bl. Leonard Murialdo se tak stává světlým vzorem pro kněze, vzorem, k němuž se můžeme všichni utíkat, abychom pod jeho ochranou došli jednou nebeské slávy.

P. Karel Vojtěch

jak tuhnu hrůzou, a moje zuby od nádraží až do Antonijské nepřestávaly vyklepávat morseovku.

O několik roků později, když jsem se loučil s Bystřicí a odcházel na Mikulovsko, došla do mé rodné vsi zpráva, že se zastřelil ve Znojmě rodák z netiňské farnosti, ze Stránecké Zhoře u Měřina, profesor náboženství Msgr. Rajmund Kobza. „Kněz — zoufalství — sebevražda...“, kladl jsem vedle sebe tato slova a zapotácel jsem se pod drtivou tíhou strašlivého protikladu. Jak je možné, že i kněz může nosit v sobě ten nejvyšší bod mrazu, ten, jak říká kdysi Graham Greene, skoro jistý předpoklad věčného zatracení?

Neodsuzoval jsem nikdy ani jediným záchvěvem myšlenky zbloudilého kněze a ostatní jemu podobné nešťastníky. Naopak — modlím se denně za jejich duše, aby jim byl Pán Bůh milostiv a mně aby dopřával po celý život milostí a sil, abych i já někdy nedošel na rumiště a sirá místa jejich cest. Ale nemohu si pomoci, kdykoli slyším o sebevraždě, vždy mi tane na mysli jedna bolestná scéna ze svatých evangelií.

Údolím Hinonu pádí muž. Žene ho ten, jenž vešel do něho po svatém přijímání ve večeřadle na Siónu, prvním a svatokrádežným, žene ho Duch zoufalství a beznaděje. A jeho chmurný majestát si připravuje jídáše na smrt. Jídáš se zastavuje a obrací oči tam, kde se vypínají do velkopátečnické tmy tři kříže. Ecce, quomodo moritur Iustus! I jídáš umírá, a umírá dříve než Ten, jehož byl apoštolem. Umřel jinak, než umírá spravedlivý, umřel jinak než jedenáct ostatních, kteří zůstali věrní. Umřel první, ale ne jako svatý Štěpán, ne jako mučedník, ale jako milec Kaijáše a těch, kteří nenáviděli lásku a pravdu, to jest život. Umřel jako apoštol mimo službu.

Bůh je život v nejnplnějším a nejradostnějším rozkvětu, je věčným a nečistším zdrojem života. Život krystalizuje v lůně napohled neúrodných skal, projevuje se trávou a květinami i mezi pražci železnic, zavlažovaných deštěm jisker z parostrojů. A každý ten kvítek, každá díčka tráva, každý tvor, i minuturní brouček, i sluníčko sedmitečné je nositelem nějaké geniální Boží myšlenky. Člověk jako tvor rozumem a vůlí obdařený, kněz, mimořádně vyznamenaný přízní Boží, má tuto Boží myšlenku rozvádět, propracovávat, aby se stala mistrovským, uměleckým dílem, na němž by oko Syna člověka spočinulo se zalíbením, až přijde čas posledního a konečného účtování.

Máš ji rozvádět a propracovávat za každých podmínek a okolností života, ve zdraví i tenkrát, když bolest, nemoc a jiná navštívení ti tisknou dlaně na srdce i na ústa.

Hořký a smutný je vpád nemoci do našich dnů. Přináší s sebou nejen bolesti a trápení tělesná, ale sklíčeje zpravičila i duševně. Poznal jsem to loni ke konci podzimu za svého pobytu v královéhradecké nemocnici, když jsem, vytržen ze své práce a farnosti, hleděl vstříc dnům a nocím bolesti.

Pro mnohého člověka je nemoc tak otřesnou skutečností, že ztrácí i životní rovnováhu. Nedovede se smířit se svým stavem, zvláště když ví, že jeho nemoc dlouho potrvá, či bude mít bolestný průběh a snad i hrozná následky.

„Dobijte mne, zabijte mne, dejte mi jed, ať se netrápím...“ slyšelo mnoho zkušených lékařů z lidských

úst. Jsou to slova rouhavá a rozervávají srdce. Tak volají ti, kdož nechťejí vidět a poznat tu lepší, tu světlou tvář nemoci. Skvělá tvář nemoci? Nezní to až příliš paradoxně? Copak je na nemoci a bolesti něco pozhledného a dobrého? Dobré je být zdravý, moci pracovat a být užitečným bližním a celé lidské společnosti. Kde je na nemoci jaké dobro a požehnání?

Na tuto otázku odpovídají životy vítězných trpitelů. V roce 1928 v pozdní listopadové noci spadl v mé rodné vsi Olší do haltýře pod Hájkovou chalupou opilý sedlák Chaloupský, když se motal mezi chalupami na cestě z Klímalovy hospody a nemohl přijít na správný směr. Hájkovi zaslechli mručení v haltýři, vysvobodili sedláka a dovedli ho pod střechem jeho úpadkové useďlosti. Chaloupský ale již nevstal. Onemocněl po velkém procházení na zápal plic a do týdne jej vezli za zídku netiňského hřbitova. V příštím roce 1929 hned po vánocích sevěřely Horácko tuhé a kruté kudějovské mrazy. Za jedné hluboké lednové noci uslyšela chalupnice Nahářka mručení v potoku pod Vondruškovou olší zrovna naproti Nahářově chalupě. Vyskočila z postele, hluboce se vyklonila v košili z pootevřeného okna a pozorovala sekerníka z Manova mlýna, obecního opilce Peterku, jak se hrabe z ledové lázně. „S tím to dopadne zrovna tak jako s Chaloupským“, ušklíbala se a vlezla zpátky pod modře pruhovanou peřinu. Peterka se vykřesal, vyšel z ledové koupele nakonec se zdravou kůží, ale Nahářka těžce doplatila vlekým kloubovým revmatismem na několik minut své ženské zvědavosti. Odkázána na službu Truhlářky a Káčeříčky, dobrých sousedek, ležela do jara jako lazár, volala bolestí všechny svaté, ale nakonec se smířila s trapným stavem a zazpívala si i veselou písničku. Pak se ukázalo, že její nemoc byla dobrá k tomu, aby ji naučila vážit leccos v životě, co pokládala předtím za nic a co měla někdy za přítěž. Přestala se zajímat o cizí muže a roztrušovat, „jakej je Beranůj Franta hezkej, že Kubicův starší syn má hlavu jako žičnou čtver a Rejčůj Ludvík že je poďubanej vod neštovic“, Srovnala v hodinách své nemoci nepořádek v srdci a stala se po uzdravení pořádnou matkou i manželkou. Nemoc jí byla nakonec milostí, která ji chránila před horšími zly, než bylo její utrpení.

Dokud budou lidé na světě, dotud budou i nemoci. Otcneme-li se z dopuštění Božího na lůžku bolesti, neklesejme nikdy na mysli. Vezmeme-li pak do svých kněžských rukou růženec, který je pevnější než konopný provaz, a breviář, který je lbeznější a chutná víc než hrdlo lahvičky s rozpuštěným sublimátem, tu poznáme v nemoci i víc, než poznala olešská Nahářka. Poznáme, že vedle prosby Otčenáše: „Zbav nás ode zlého“ je i stejně krásná prosba: „Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi“, poznáme, že Bůh to s námi i v naší nemoci myslí dobře, že nám chce otevřít oči, abychom viděli, co jsme předtím neviděli, a ocenili, co jsme až dosud neocenili.

Nezapomeňme, že i v nemoci jsme v jistotě Boží ochrany a péče a že každá velká bolest znamená vždycky přehodnocení hodnot a je začátkem slávy a radosti. To je ta druhá, ta světlá tvář bolesti a každého trápení. Jen v patření na ni možno plně porozumět Spasitelovým slovům o trpělivém nesení kříže, které vede k zářivému cíli na zemi i ve věčnosti.

Antonín Hugo Bradáč

Doba očima kněze

OSLYŠÍ SVĚT MÍROVÉ VÝZVY SV. OTCE?

Ne, nedoznějí slova Svatého Otce Pavla VI., která vyřkl v předvečer své pouti do Svaté země, ani ona, jež vyslovil na své historické cestě. To bylo posláni, výzva všem lidem dobré vůle, mluví-li Hlava Církve ve svém prvním vánočním projevu o „snaze, pochopení a lásce“ a o čistých myšlenkách a přáních všem národům blízkým i vzdáleným“. Jsou modlitbou slova Nástupce sv. Petra: „Ať navždy ustanou války, boje, nenávisť, nepřátelství, vše, co není z darů Boží lásky, ani důstojně člověka, koruny Božího stvořitelského úkonu“. Odpovědí na oficiální uvítání pravil pak Svatý Otec mj.: „Na pouti

míru se modlíme především za usmíření člověka s Bohem, za pravou a hlubokou svornost a porozumění mezi všemi lidmi a národy. Nechť Hospodin vyslyší naši modlitbu, neboť má při nás, jak prohlašuje prorok, „myšlení o pokoji a ne o trápení“ (Jer. 29; 11). Nechť milostivě podělí dnešní stísněný svět tímto nesmírným darem, jehož zaslíbení se ozývá z každé stránky Svatého písma a v jehož duchu jsme šťastni, že můžeme shrnout své požadavky, své modlitby, svá přání v Šalom — Šalom — Šalom (Mír)“. V této souvislosti je pak jen velmi snadné chápat, že by mohly zůstat oslyšeny výzvy, jež

adresovala Hlava Církve z posvátných míst státníkům a lidem dobré vůle celého světa. Vždyť to jsou výzvy k mírovému soužití a k mírovému řešení všech problémů dnešního světa. Je možné, že někteří lidé netouží, aby ustaly časy bolesti a slz a přiblížily se časy lásky, smíru a porozumění? Ano, jsou takoví lidé.

A jen tak je možno vysvětlit, že aniž se likvidují stará ohniska svárů a nenávisti (Vietnam), přibývají nová (Kypr), že místo aby svět soustředil všechny možnosti vědy a techniky třeba k průzkumu vesmíru, nebo k využití nerostného i rostlinného bohatství země, prosazují zavilí nepřátelé míru multilaterální atomovou zbraň. Neboť nikoli myšlenky míru, ale „myšlenky trápení“ přinášejí jim nepředstavitelné zisky — a to je jediné, nač slyší a co vidí tito sobci, kteří jsou jen zevnějšíkem podobní člověku. Ve chvílích uzávěrky tohoto čísla padl stín cizího vpádu na Kyperskou republiku. Lstivé záměry imperialistických mocností namířené proti svobodě a nezávislosti republiky a proti zachování míru v oblasti Středozemního moře a Středního východu vyvolávají hluboké znepokojení. Je pochopitelné znepokojení všech mírumilovných národů nad touto situací. Je samozřejmé, že Sovětský svaz, jehož zahraniční politika chrání svrchovanost národů a mír na celém světě, nemohl zůstat lhostejným ke spiknutí namířenému proti svobodě a nezávislosti Kypru pokládá za svou povinnost varovat veřejnost před vážným nebezpečím ohrožujícím mír v oblasti Středozemního moře. Sovětský svaz současně prokázal své upřímné sympatie a solidaritu se spravedlivým bojem kyperského lidu. To všechno se výrazně projevilo v prohlášení TASS z 30. ledna. Kyperský lid je hluboce vděčen sovětské vládě a sovětskému lidu za jeho upřímnou podporu a solidaritu.

Hlavními viníky tragických událostí na Kypru a zvyšování mezinárodního napětí ve východní oblasti Středozemního moře jsou agresivní síly NATO. Tito nepřátelé míru uvrhli kyperský lid do krvavých národohospodářských srážek, ve snaze upevnit krví kyperských občanů, Řeků i Turků, vlastní pozice na Kypru.

Prapříčinou událostí na ostrově byly curyšsko-londýnské dohody, které vážně poškodily právo kyperských občanů na sebeurčení a umožnily Británii, Řecku a Turecku vměšovat se do vnitřních záležitostí republiky. Bývalí kolonizátoři si присvojili právo na rozmístění britských „svrchovaných“ základů na území Kypru. Tyto základny jsou nyní vybaveny jadernými zbraněmi. Dohody zrodily třenic a rozpory mezi Řeky a Turky po vyhlášení republiky.

Imperialisté, kteří souhlasili s tím, aby Kypr byl v roce 1960 prohlášen nezávislým státem, byli nespokojeni s politikou neutrality a neúčasti v blocích, kterou zastává Makariova vláda. Proto rozvinuli zákulisní činnost, směřující k podlomení republiky. Tragické krvavé události byly vyvolány a inspirovány právě touto politikou imperialistů.

Britští kolonizátoři v dohodě se dvěma dalšími „ručiteli“ — Řeckem a Tureckem — využili dočasných obtíží Kypru a přinutili kyperskou vládu, aby souhlasila s tím, že v polovině ledna bude v Londýně svolána konference k projednání politických problémů Kypru. Vláda republiky, která souhlasila s účastí na této konferenci, vycházela z nutnosti vyřešit kyperskou otázku na základě těchto zásad: uznání Kypru jako naprosto nezávislého státu, upevnění jeho jednoty a likvidace jakéhokoliv cizího vměšování do jeho vnitřních záležitostí. Kyperský prezident přitom zdůraznil, že obyvatelé Kypru

jsou ochotni turecké národnosti zaručit její zákonná práva.

Jak ukázal celý průběh londýnské konference, imperialisté místo politických problémů Kypru projednávali otázku, které cizí vojenské síly mají být vyslány na Kypr k „ochraně zákona a pořádku“.

V posledních dnech předložily USA a Británie „nový plán na kyperské urovnání“. Tento plán zahrnuje rozmístění 10 000 vojáků NATO na ostrově; podle záměru autorů plánu má být Kypr podřízen radě velvyslanců Británie, Řecka, Turecka a USA. V podstatě je tedy Kypr nucován režim vojenské a politické okupace NATO.

Kyperský lid společně s vládou vedenou prezidentem Makariem jednomyslně odmítá i tento imperialistický plán. Lid si nepřeje být zatažen do rámce agresivního bloku NATO. Obyvatelé Kypru chtějí, aby z jejich země odešla všechna cizí vojska. Otázku Kypru bude muset řešit OSN. Ovšem, ani to není zcela uklidňující. Neboť víme, že Kongo, které je dosud považováno za „časovanou politickou pumu“, i po nejlepší vůli a pomoci OSN, stalo se „fotbalovým hřištěm“, jak to s dostatečnou dávkou cynismu nazývá západní tisk.

☆

A nyní se znovu hromadí důkazy, že Moise Tshombe, bývalý loutkový premiér těžářských monopolistů v Katanze, se chce vrátit. Několik měsíců se zdálo, že Tshombe je na politickém odpočinku. Po vojenské porážce vyhlásil loajalitu ústřední vládě. Odjel do Španělska na léčení, ale minulý měsíc se znovu objevil v Belgii, kde mu ministr zahraničních věcí Spaak povolil přechodný pobyt. V Bruselu se Tshombe okamžitě stal středem živé tajné diplomacie: nejčastějším návštěvníkem u něho bývá Spaak, jenž je hlavní osobností společenství NATO a byl hluboce zapleten do politického spiknutí, které vedlo k svržení Lumumbovy vlády a k občanské válce v Kongo.

Kenneth Kaunda, předák Zambie, vyslovil první varování na tiskové konferenci na letišti v Nairobi, že strážce katanžského povstání kuří novou intervencí. Rovněž dopisovatel agentury Reuter hlásil minulý měsíc, že katanžští četníci, příslušníci bývalé Tshombovy armády, kteří bojovali proti jednotkám OSN, se znovu formují a vycvičují v portugalské Angole. Zřejmě mají v plánu udeřit, až jednotky OSN opustí Kongo. Kdo se potom postaví proti státnímu puči?

Jednotkám OSN v Kongu se nepodařilo vytvořit pevnou ústřední vládu. Před zraky OSN byla zničena demokraticky zvolená vláda Patrice Lumumby, a ti, kdo zosnovali celé spiknutí, únos a vraždu Patrice Lumumby, mezi nimi Tshombe a Mobutu, nikdy nebyli postaveni před soud.

Dnes je Kongo rozvrácený stát. Jeho ekonomie se zhroutila; vládne hladomor. Není tu vláda se skutečnou mocí. Až dojde k výbuchu — a jistě k němu dojde, nezakročili se předem — nebudou rozhodovat afričtí politikové v Kongu. Rozhodne se ve správních radách monopolů v Bruselu, Salisbury, Jižní Africe Angole a Mosambiku.

Kongo je politická časovaná puma v srdci Afriky. Ti, kdo čekají na okamžik exploze, doufají, že nadobro rozmetají naděje na panafrickou jednotu a otevrou dokořán dveře novému hospodářskému vykořisťování Afriky — neokolonialismu. Dopřejí-li nezávislé africké státy sluchu propagačnímu nesmyslu, že Kongo je čistě interním problémem Konga, nedokážou-li se připravit na střetnutí s krizí, která se tam nelitostně vyvíjí, padnou všechny následky na jejich vlastní hlavy.

DO DALŠÍ ÚSPĚŠNÉ PRÁCE

V Praze byla dne 5. února t. r. v Obecním domě hlavního města Prahy schůze ústředního výboru Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR, rozšířená o členy Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty Praha-Litoměřice. Vrcholná pozornost zasedání upjala se k závěrečnému projevu předsedy CMVKD, ministra dr. Josefa Plojehara, jenž seznámil přítomné s politickou situací a dovedl, jaké úkoly čekají naše kněze — bojovníky za mír. Výňatky z projevu předsedy CMVKD přinášíme v úvodníku tohoto čísla.

Litoměřický kapitulní vikář Msgre dr. Eduard Oliva ve svém pečlivě vypracovaném referátu formoval úkol a smysl druhé části II. vatikánského koncilu takto: 1. Nově definovat vnitřní podstatu Církve, 2. provést její reformu, to co vyjadřoval Svätý Otec Jan XXIII. slovem „aggiornamento“, 3. dát popud a trvalý základ pro sjednocení všech křesťanů a za 4. zahájit dialog se současným světem. Zdůraznil, že i druhá část II. vatikánského koncilu byla ovládnuta duchem papeže Jana XXIII., jenž vtiskl rázu koncilu znamení své vyjimečné osobnosti a

byla v souladu i s duchem Svatého Otce Pavla VI. „Pro nás je jistě radostnou skutečností“, pokračoval řečník. „že mezi stovkami koncilních Otců, kteří promluvili v diskusi, byla i vystoupení dvou Otců z Československa, kteří vystoupili čtyřikrát a přednesli velmi podnětné a celým plénem pozorně vyslechnuté náměty, zejména ke schématu „O ekumenismu“. Přítomní odměnili soustředěný projev vysoké úrovně Msgre dr. Eduarda Olivy dlouhotrvajícím potleskem.

Místopředseda CMVKD prof. dr. Alexander Horák, účastník varšavského zasedání Světové rady míru tlumočil přítomným vrcholný požadavek obránců míru celého světa, nutnost všeobecného o úplného odzbrojení. „Vražda spáchaná na prezidentu USA J. F. Kennedym,“ dovedl, „byla vpravdě krvavým mementem, že jsou dosud na světě síly, jež by mohly stejně chladnokrevně zacílit na životy všeho lidstva rozpoutáním nukleární války. Varšavská „Výzva k akci“ vyjadřuje, že bylo již dosti projevů a nyní nutno přikročit k činům. Plánované akce budou prováděny shodně všemi obránci míru na celém světě, týkají se pochopitelně i nás kněží, stmelejších v CMVKD a nám svěřeného věřícího lidu a sledují především izolaci nenávistníků a kazimírů, a znemožnění vyzbrojení západoněmeckých revanšistů jadernými zbraněmi. „Jen tak, ve smyslu resolucí odhlasovaných ve Varšavě, zabráníme míru hřbitovů a přičiníme se o mírové soutěžení“. V závěru objasnil řečník nové směry boje za mír, ekonomické aspekty světové spolupráce a kulturní styky národů a nastínil, jak likvidovat nerovnosti a skoncovat s nevýhodami dnešního rozdělení bohatství světa.

Generální tajemník CMVKD prof. dr. Josef Beneš vyzdvihl ve svém podrobném politicko-organizačním referátu významné události a jubilea, k nimž letos obrátíme svoji mimořádnou pozornost. Připomněl, že červnové volby nám budou příležitostí k hodnocení vykonané práce a k výběru těch poslanců, kteří nás úspěšně povedou do vyspělé socialistické společnosti. Letos to bude, pokračoval generální tajemník CMVKD, též VI. sjezd JZD, jenž bude ve znamení úkolu dovést naše zemědělství do roku 1970 na úroveň průmyslu, což se projeví v životní úrovni nás všech. Vzpomeneme však též mnohých výročí naší nedávné slavné minulosti. Kromě nejednoho významného data, připomínajícího naše osvobo-

zení, je letos 500. výročí mírové smlouvy krále Jiříka z Poděbrad, jenž má světovou prioritu s náskokem půl tisíciletí v dokumentárním podnětu mírového soužití a uspořádání světa s koncepcí rovnoprávných států. V létě oslavíme i 15. výročí založení našeho Československého mírového hnutí a podrobně zhodnotíme, co již bylo vykonáno a jaký byl podíl našich kněží na zajišťování míru.

Po svém projevu přistoupil generální tajemník dr. Josef Beneš k slavnostnímu vyhlášení „Cyrilometodějské literární ceny“, kterou založila tisková komise CMVKD k vyvrcholení loňských cyrilometodějských oslav. První, kdo přijal tuto cenu z rukou předsedy CMVKD ministra dr. Josefa Plojgara byl proděkan CMBF prof. dr. Václav Bartůňek, jenž podle slov dekretu „projevil v roce 1963 mimořádnou vědeckou a literární činnost“ k tématice cyrilometodějské. Porota ocenila mimo jiné zvláště jeho díla „Dar nad zlato“ a sborník „Solušští bratři“, kteréto knihy se dočkaly v krátké době druhého vydání a byly přeloženy do cizích jazyků. Vyznamenaný autor, přijav diplom a obraz, poděkoval za poctu a podotkl, že ve své čtyřicetileté kněžské i vědecké činnosti se řídil heslem vlasteneckých kněží a své snažení zaměřil blahu Církvě i vlasti. Zdůraznil, že bude dále pracovat v intencích CMVKD.

V diskusi promluvil olomoucký kanovník František Gavlas o mezinárodních vztazích, mírovém soužití a nástupu nových mírových sil, bratislavský kanovník, šéfredaktor Katolických novin dr. Ladislav Škoda o významu a poslání Rady vzájemné hospodářské pomoci a její úloze v soutěži mezi kapitalistickým a socialistickým hospodářstvím, kons. rada vikář Václav Zima o svatém Otcovi Pavlu VI. a jeho cestě do Svaté země, dr. František Voda o setkání se spolubratrem P. Davidem Baue-rem a ústřední tajemník CMVKD dr. Stefan Záreczky o každodenních křesťanských úkolech a o křesťanství všedních dní. Závěrečným projevem předsedy CMVKD ministra dr. Josefa Plojgara, mnohokrát přerušovaným a zakončeným dlouhotrvajícím potleskem, bylo živé a obsahově plné a plodné zasedání ukončeno. Vyznělo v konstatování, že úspěchy našeho kněžského mírového hnutí jsou dnes patrné nejen u nás, ale i za hranicemi, což je pobídkou, abychom v úspěšné práci s láskou pokračovali i do budoucna.

Zik

NÁŠ ZÁPISNÍK

MOTU PROPRIO „SACRAM LITURGIAM“ — ÚPRAVA BREVIÁŘE

Jak bylo podotknuto na konci článku „Konstituce druhého vatikánského koncilu o svaté liturgii“, uveřejněném v DP č. 2 1964, vstoupila dnem 16. února t. r. v platnost některá ustanovení této konstituce, a to vydáním Motu proprio „Sacram liturgiam“ papežem Pavlem VI. ze dne Obrácení sv. Pavla, 25. ledna 1964. Na jednotlivé body — liturgické přednášky na bohosloveckých fakultách a učilištích, zřízení diecézních příp. oblastních liturgických komisí, povinnost homilie v každé Mši svaté nedělní a sváteční, udělování svatých Svatostí břimován a manželství pokud možno v rámci Mše svaté a některé jiné — bylo už poukázáno v uvedeném článku.

Upozorňujeme však vldp čtenáře, že 16. únorem 1964 vstoupil kromě toho v platnost také odstavec 89. Konstituce, kterým se upravuje modlitba breviáře. Příslušný úryvek citovaného Motu proprio svatého Otce Pavla VI. zní (v neúředním překladě) do slova takto:

„Ačkoli kněžské hodinky dosud ještě nebyly zrevidovány a obnoveny, dovolujeme všem, kdo jsou zavázáni k modlitbě breviáře — pokud jej recitují mimo chór —, že mohou od 16. února vynechávat Primu a volit si z malých hór tu, která nejlépe odpovídá denní době. Jestliže toto dovolujeme, spoléháme na to, že klerikové neztratí nic ze své zbožnosti, nýbrž že se budou z lásky k Bohu při pečlivém vykonávání svého kněžského úřadu cítit s Ním po celý den tím více spojeni.“

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky: Peter Paul Rubens (1577—1640): Oplakávání mrtvého Ježíše Krista. Druhá strana obálky: XIII. ústřední výbor CMVKD dne 5. února v Obecním domě v Praze. Pohled do sálu, diskutér dr. František Voda z Brna, Msgre dr. Eduard Oliva při projevu, předseda CMVKD dr. Josef Plojhar předává Spec. proděkanu CMBF dr. Václavu Bartůňkovi Cyrilometodějskou literární cenu za rok 1963. Dole: Snímky z instalace kanovníka prof. Haufa v Hradci Králové. Třetí strana obálky: Snímky k textu „Nápis se jménem Pontia Piláta“ v zápisníku. Čtvrtá strana obálky: Velikonoce v chrámu sv. Andělů strážných v Nivnici.

NÁPIS SE JMÉNEM PONTIA PILÁTA

V r. 1962 jsem se zmínil v článku o Pont. Pilátovi (DP

str. 43n) o epigrafickém nálezu se jménem Pilátovým v Přímořské Caesareji v Palestině. Bylo to na základě prvních zpráv, které proběhly tiskem o tomto zajímavém nálezu. Unes dopiňuji zprávu dalšími podrobnostmi a obrazovými přílohami.

Jos. Flavius (Hist. Jud. XV. 9, 6) píše o zbudování města Herodem Vel. a zmiňuje se o divadle vytesaném ve skále a mořnatém amfiteátru. Tento amfiteátr byl před nedávnem zjištěn pomocí letecké topografie a odkryt. Při odkrývání divadla ukázaly vykopávky, že divadlo bylo několikrát přestavěno a nakonec upraveno k provádění her na vodě. Původní orchestr byl přestavěn ve vodní nádrž, k níž bylo přistavěno malé schodiště z balvanů. Každý schod se skládal ze tří balvanů. Balvany byly použity z blízkých (rozvalin?) budov. A na jednom z těchto balvanů je částečně zachovaný nápis se jménem Pontia Piláta. Archeologové si kladou otázku: jak a kdy se sem balvan dostal?

Italští archeologové, kteří provádějí průzkum v Caesareji (M. A. Calderini), se domnívají, že kámen tvořil buď podstavec sochy, nebo desku na budově postavené Pilátem k počti císaře Tiberia. Snad někdy ve 4. stol., kdy bylo divadlo přebudováno, bylo kamene použito,

aby se stal stupněm ubohého schodiště.

Co říká nápis? Kámen s nápisem je vysoký 82 cm, široký 68 cm a tlustý 20 cm. Je z místního vápence z lomu několik kilometrů severně od Caesareje. Tento lom dával kameny, z nichž byly zbudovány domy města i divadlo. Nápis zní:

— — — I S T I B E R I E V M
... P O N T I U S P I L A T V S
... P R A E F I C T V S I V D A [E A]

Levá hrana kamene je odřezána, pravá část první a druhé řádky je dobře zachována. Třetí řádka je částečně čitelná, čtvrtá řádka nečitelná. TIBERIEVM s přízvukem jasně významný nad *e*, aby označoval dlouhou hlásku, označuje zřejmě stavbu ke cti Tiberia.

Kdy se stalo věnování Tiberia Pilátem, těžko říci. Buď na počátku jeho prokuratury (28–36), aby si získal přízeň císařovu, či na konci, aby Tiberia usmířil po několika neuvážených krocích v Palestině. Je to jeden ze vzácných latinských nápisů v Caesareji, kde bylo sídlo prokurátorova a kde se mluvilo řecky. Největší význam nápisu však je v tom, že se zde poprvé děje zmínka o jménu Pontia Piláta mimo literární prameny. Merell

REKREAČNÍ A LÁZEŇSKÁ PÉČE CHARITY V R. 1964

Česká katolická Charita bude v letní sezóně 1964 provádět rekreaci pro duchovní, řádové sestry a farské hospodyně v zotavovně „Marianum“ v Janských Lázních a v zotavovně Slovenské Charity v Dolním Smokovci. — Rekreaci pobyt je možno spojit s lázeňským léčením v Pišťanech, kde je pro naše hosty k dispozici dům Slovenské Charity. Letní sezóna trvá od začátku dubna do konce října.

Dvoutýdenní rekreační turnusy v Jan. Lázních a v Dol. Smokovci:

6. IV.—19. IV.; 20. IV.—3. V.; 4. V.—17. V.; 18. V.—31. V.; 1. VI. až 14. VI.; 15. VI.—28. VI.; 29. VI. až 12. VII.; 13. VII.—26. VII.; 27. VII.—9. VIII.; 10. VIII.—23. VIII.; 24. VIII.—6. IX.; 7. IX.—20. IX.; 21. IX.—4. X.; 5. X.—18. X.; 19. X.—1. XI.

Třítýdenní lázeňské turnusy v Pišťanech:

13. IV.—3. V.; 4. V. až 24. V.; 25. V.—14. VI.; 15. VI. až 5. VII.; 6. VII.—26. VII.; 27. VII.—16. VIII.; 17. VIII.—6. IX. 7. IX.—27. IX.; 28. IX.—18. X.

Plná denní pence je 12,— Kčs. Duchovní a farské hospodyně plati za ubytování a stravování denně: V Janských Lázních 16,— Kčs, v Dolním Smokovci 20,— Kčs, v Pišťanech 16,— Kčs s výjimkou červencových a srpnových turnusů (začínající 6. VII.; 27. VII. až 17. VIII.), ve kterých je denní pence 20,— Kčs. — V této částce není zahrnut nárok na ambulanci lázeňské léčeni, které si naši hosté mohou zakoupiti u správy lázní v Pišťanech, pokud je neobdrží bezplatně od příslušného OÜNZ.

Přihlášky na rekreační pobyt v Janských Lázních, v Dolním Smokovci a Pišťanech nutno podati nejpozději do konce března 1964 na adresu: Česká katolická Charita, rekreační oddělení, Praha 1, Vladislavova 12. Ve své přihlášce uveďte přesnou adresu (těž diecési), dále zotavovnu, nebo lázeňský dům, o který máte zájem, a požadovaný termín v rámci vyznačených turnusů. — Přihlášky farských hospodyň mají být opatřeny potvrzením farního úřadu.

Žádosti o poukazy na lázeňskou péči v tomto roce se již nepřijímají. Pro příští rok mají tyto žádosti být podány do konce měsíce listopadu 1964.

ZA + prelátem ThDr. L. VESELÝM

Uklidňující pravdu vyslovuje ve své Orthodoxii G. K. Chesterton, když tam hlaholivě připomíná, že „všechno lidské musí mít v sobě radost i smutek, jediná významná věc je způsob, jakým jsou ty dvě věci vyváženy“. Těžko bylo vyvažovat tyto dva pocity v smutných dnech poloviny letošního léta, ve kterém dne 18. tiše po krátkém utrpení skonala a dne 21., kdy za účasti všech členů nejstarší české kapituly, zástupců jiných zemských kapitul, četného duchovenstva a věřících byl pohřbíván zvětšený děkan kolegiální kapituly sv. Kosmy a Damiana ve Staré Boleslavi, prelát ThDr. Ignác Veselý. Jistě, že je nejen důstojné ale i spravedlivé, abychom na stránkách našeho měsíčníku, do kterého tak horlivě a tak rád přispíval, vzpomněli jsme byt jen stručně, ale tím upřímněji jeho světlé památky, významu a celoživotní práce.

Zesnulý byl především knězem. Věrným a ryším římskokatolickým knězem, ozdoben navíc a všim právem i vysokou a vznešenou dignitou zemského preláta. Ale právě tak byl upřímně a čistě i rodověrným synem svého národa, příčinlivým příslušníkem lidu z něhož všemu a jemuž sloužil. Láska k němu zabírala plně celé jeho vzácné srdce. Byl pastýřem duší vysokých vědeckých ambic, bohatých praktických i teoretických znalostí, ale právě tak člověkem jehož city byly vždy ušlechtilé, kněžsky, neskonale důstojné a stále blízké a přístupné takovému chápání, které sblíží cestu od člověka k člověku. Místa jeho kněžského působení se v počátcích jeho kněžské životní dráhy střídala ve funkcích kaplanských a administrátorských v milých a známých farnostech, jako: Křečovice, Neveklov, Bystřice, Kolín. Právě před 50 léty přejímá v Benátkách nad Jizerou správu tamního děkanství a zde v nejlepším rozsahu svého mladého nadšení všestranně rozvíjí přebohatou škálu svých nevšedních schopností, talentu a vědomostí. Z města svého vice než 30letého blahodárného působení přichází v r. 1946 do míst, posvěcených mučednickou smrtí dědice české země sv. Václava, aby zde ve vznešené a důležité dignitě kapituliního děkana dovedl k dovršení léta kněžského a celoživotního poslání.

Bohatá a velmi plodná je i literární žně zesnulého preláta dr. Ignáce Veselého. Jsou to stovky vědeckých studií z oboru srovnávací vědy náboženské, theologické pohledy na náboženské poměry Orientu, mohamedánství zvláště, které zveřejňoval v letech dvacátých a třicátých na stránkách tehdejší nejvýznamnější theologicko-publicistické tribuny Č. K. D. Právě loni uplynulo půl století, co v pražské Orientální bibliotece vyšel první svazek jeho prvního českého překladu Koránu. Další dva následovaly v r. 1923 a 1925. Kromě uvedeného je třeba rozšířit tyto poukazy na stovky dalších článků populárně vědeckých, historických, kazatelských, meditativních, které vycházely z jeho jevšíchajícího pera a plodného ducha až do nedávných dnů jak na stránkách Duchovního pastýře, tak v českých Katolických novinách.

Nelze nezpomenout jeho činnosti veřejně, především v Benátkách nad Jizerou, v městě jeho 32letého kněžského působení. Plný dosah jeho záslužné činnosti nejvýrazněji charakterizuje fakt, že v slavných pounorových

dnech r. 1948 byl za své zásluhy o město jmenován tamní lidovou správu čestným občanem města a jedna z městských ulic nese jeho jméno. Tvořivě a agilně se podílel na práci různých sociálních a osvětových institucí, zejména v oboru muzejnictví. V ohledu občanském a politickém příkazně vystihuje věrný profil dr. Ignáce Veselého skutečnost, že od 5. května r. 1945 byl členem Revolučního národního výboru v Benátkách a když v červenci r. 1958 slavil své kněžské padesátiny dostává kromě jiných gratulací i velmi působivý a vřelý pozdrav od orgánů lidové správy v Benátkách nad Jizerou, v němž kromě j. n. e. čteme: „Vzpomínáme Vaši krásné práce pro naše město, jehož jste čestným členem, ježmu jste věnoval své nejlepší síly po dobu 32 let! Vzpomínka na Vás je živá a zůstane žít v našich srdcích“

Smrtí kapituliního děkana dr. Veselého uzavřel se kruh jeho života a s ním jako by se uzavřel i bohatý a slavný kruh historie nejstarší české kolegiální kapituly, která v zesnulém děkanu dr. Veselém žel ztrácí to, co před dávnými i nedávnými léty postupně ztrácela v osobnostech, jako byli kupř. kapituliní děkan dr. Frik, Tjpmann, Halascha, Horčice, Rychnovský, biskup Kalous, Srdínko, děkanové Kořan, Sládek, Brázda, kanovník Málek a další.

Letošního 3. února by se byl zesnulý dožil 79. výročí dne, kdy v Benešově u Prahy se narodil v prosté a vážené rodině obuvnického mistra Josefa Veselého a Anny r. Krámové. Žel, nedožil... proto tím věčněji jich vzpomínáme a spojujeme tuto reminiscenci na zesnulého významného a příkladného kněze dr. Ignáce Veselého vděčnou úctou, vroucím díkem a neupřímnějším přáním, které nechť vyjadřují výrazná slova posledních veršů 89 mekkanské sury Koránu, zesnulým před více než půl stoletím adekvátně přetlumočena do našeho jazyka, neboť vyjadřují to, co není cizí a vzdálené žádné věřící duši: „—O, duše, která jsi nalezla klid v Bohu, vrať se k svému Pánu, libuj si v odměně a líbic se Bohu. Vejdí k jeho služebníkům, vejdí do jeho ráje!“

P. Emil Korba

ČEŠTÍ MADRIGALISTÉ OSIŘELI

V lednu tohoto roku zemřel v Praze zakladatel a dirigent tohoto známého pěveckého komorního sdružení, hudební skladatel prof. Bohumil Špidra. Jeho celoživotním programem bylo seznamovat širší veřejnost se starou českou hudební minulostí a s repertoárem literárských kúrových družin. Byl žákem vynikajícího badatele chorálů a nejstarších českých hudebních zjevů prof. Dobroslava Orla. Tento jeho učitel stal se mu později i přátelským rádcem v reprodukci vícehlasé hudby české, která tvořila chrámový repertoár koncem 15. a během 16. stol. Ukázky zpěvů této doby, zachované v různých kancionálech a sbornících, převáděl Špidra se svými madrigalisty po celá tři desetiletí z prostředí liturgického do síní koncertních, přednášel je přísně slohově v původním znění a formě, čímž se vynikající měrou zasloužil o vývoj sborové reprodukce starší české písně duchovní. — R. Š.

HLEDÁ SE „FILMOVÝ KRISTUS“

Italský filmový režisér Pietro Paolo Pasolini hledá pro svůj nový film „Evangelium podle sv.

Matouše“ herce, který by obsadil úlohu Kristova. Režisér nedávno oznámil, že již obsadil všechny úlohy pro tento film, s jehož natáčením se má začít tyto dny v Palestině a v jižní Itálii, že však marně hledá již celé měsíce herce, který by představoval Krista. Režisér nezdá, aby to byl herec z povolání, „nemusí být tradičně vysoké postavy, ani světlouvlasy s modrými očima, má být spíše střední postavy, dosti temné pleti, se semitskými rysy a pronikavými očima.“

NATÁČÍ SE BIBLE

Jak prohlásil filmový ředitel John Huston Toay, začne letos na jaře italský producent Dido de Laurentiis natáčet příběhy z Pisma, od stvoření světa včetně epizody o Abrahamu a Izákovi. Na tiskové konferenci v nových studiích Laurentiisovy výrobní společnosti prohlásil filmový ředitel Huston Toay mj., že konzultanty filmu, který bude trvat tři hodiny, budou člen vatické papežské komise pro studium biblické dějepřevy a jeden anglický expert.

IZRAEL — ZEMĚ MUZEÍ

V Izraeli byla založena řada nejrůznějších muzeí. Největší a nejnákladnější Muzeum pro archeologii Palestiny, které má cenné nálezy od pravěku až po dobu křížáckých výprav, leží dnes v jordánské části Jeruzaléma a je tedy pro Izrael nepřístupné. Izrael proto založil v Izraelském národním parku u Nir Davidu v jihovýchodní Galilei velké Archeologické muzeum pro kulturu národů Středozemního moře.

Izraelské Národní muzeum v Jeruzalémě se nazývá Bezalovo muzeum, podle starozákonního umělce, a jeho hlavním úkolem je shromážďovat zidovské umění všech dob. Jsou tam vzácná díla z doby Herodovy, středověké rukopisy atd. Nová budova pro muzeum se staví poblíž Hebrejské university, kde jsou dnes uloženy vzácné svitky od Mrtvého moře, jimž již delší čas věnuje pozornost světových odborných tisků.

Také v Tel Avivu je několik muzeí, Archeologické a Historické muzeum a především muzeum Haarez se sbírkami skla, antické keramiky a mincí. V muzeu jsou i významná díla starých holandských, italských a anglických mistrů, židovských umělců minulého století i umělců současných, z nichž nejznámější je Mac Chagal.

„OPERACE LINEC“

Přes 200 000 uměleckých děl uloupil nacistický štáb oddělení „Výtvarné umění“, podřízený Rosenbergovi, v obsazených evropských zemích. Řídil se přitom plánem „Operace Linec“, k níž dal tajný příkaz Hitler. Chtěl totiž v Linci vytvořit jedinečné a největší světové muzeum z uloupených uměleckých děl. Píší o tom Ruth a Max Seidewitzovi v knize „Dáma s hrnanostem“, která nedávno vyšla v Berlíně.

Jednou z epizod boje vlastenců proti této „operaci“ je záchrana několika set drahocenných pláten, která uloupili nacisté z pařížského Louvru. Kustodka se spojila s bojovnicí Odporu, a ti zastavili vlak, v němž se uloupené poklady dopravovaly na druhý břeh Rýna. Několik týdnů po vyhnání fašistů z Francie byly železniční vozy s obrazy navráceny do Paříže. Tato stránka z dějin boje francouzských vlastenců proti fašistickým okupantům poskytla

námět k filmu, který se nyní natáčí ve Francii.

MICHELANGELO BUONAROTTI

18. února vzpomněla Itálie 400. výročí úmrtí svého slavného malíře, sochaře, architekta a básníka Michelangela Buonarottiho. V Římě byla toho dne velká slavnost na Kapitolu, kde je náměstí vybudované podle Michelangelova nákresu.

V letošním jubilejním roce budou v Itálii uspořádány konference teoretiků umění a jiných odborníků o Michelangelově díle, vydávají se knihy o jeho díle, široké veřejnosti se jeho odkaz přibližuje přednáškami a televizními pořady a dokumentárními filmovými snímky. Publikace o Michelangelovi byly vydány i pro školní děti. Nebylo zapomenuto ani na filatelisty — vydává se zvláštní série známek. Ve dvou městech, která jsou spojena s rozhodujícími etapami Michelangelova života — ve Florencii a v Římě — se otvírají největší výstavy, v nichž jsou soustředěna jeho díla a dokumenty o jeho životě.

Za mnohými obrazy a sochami však musí Michelangelovi obdivovatelé putovat sami tam, kde je umístil on sám: Za monumentální Mojžíšovou sochou do římského chrámu sv. Petra v okovech, za ve kořevy freskami do Sixtinské kaple, za nádherným Mladým Davidem na náměstí před florentskou radnicí. Jedno proslulé dílo však budou návštěvníci hledat marně. Je to sousoší „Pieta“, představující mrtvého Krista v matčině klíně. Ze svatopetrského chrámu v Římě bylo toto sousoší, které založil Michelangelovu sochařskou slávu, odvezeno na výstavu do New Yorku. Při dopravě lodí byla socha pojištěna na 10 milionů dolarů.

POKLADY BULHARSKÝCH KLÁŠTERŮ A MUZEJ V ESSENU.

V polovině dubna bude otevřena v essenském muzeu výstava „Uměleckých pokladů bulharských klášterů“, která ukáže nepřehledně bohatství skoro úplně neznámých uměleckých pokladů, plastik, obrazů a bohoslužebných předmětů. Tyto velkolepé památky bulharské kultury byly zpřístupněny teprve v posledních deseti letech širší veřejnosti a jsou v rozmezí přes 700 let obrazem dějin bulharského lidu.

KRÁDEŽ VZÁCNÉHO RELIÉFU Z KOSTELA ST. DENIS.

Z baziliky St. Denis u Paříže byl ukraden vzácný reliéf zobrazující „Klanění pastýřů u jeslí“ ze XVII. století, který byl umístěn na hlavním oltáři. Reliéf je z pozlaceného stříbra, má rozměry 3,50x0,70 m a váží 45 kg.

BERLÍNSKÁ GALERIE

Získala nedávno obraz Bolesné Matky — „Mater Dolorosa“ Dominica Theotocopula, zvaného El Greco, z roku 1590. Je to první Grecův obraz v Berlínské galerii.

RUINY ŘÍMSKÝCH CHRÁMŮ V BAALBEKU V LIBANONU

Na zvláštním místě vystavěli Římané snad nejrozsáhlejší komplex chrámů z celé své říše. Vybrali si Libanon a místo, které sice bylo chráněno proti pirátům pohorím Libanonu a proti nájezdům kočujících lupičů z pouště opět pohorím Antilibanonu, které bylo skvěle chráněno. leželo však současně na důležité cestě, která spojovala fénická obchodní města a jejich přístavy s hlavním obchodním střediskem v poušti Palmýrou.

Tam vystavěli Římané svatyni Baalbek, která byla zasvěcena Jupiterovi, Venuši a Merkurovi. Na tomto komplexu chrámů stával každý římský císař od Augusta až po Juliana Odpadlíka, a tak je to stavba velmi rozsáhlá a nikdy nebyla dokončena. Ani několik století římské moci, ani nekonečné bohatství východní části římské říše nestačily k dokončení tohoto památníku z předimenzovaných kamenných bloků a ohromných sloupů.

Asi kilometr od chrámu je lom, ve kterém je dosud jeden ne zcela opravený kamenný blok, který byl určen pro základny chrámů; jeho doprava na staveniště by si vyžádala 40 000 lidských sil. Dodnes nikdo neví, kde existoval na syrském pobřeží přístav, který byl schopen přijmout ohromné žulové sloupy, jež pak byly postaveny v předsíni Jupiterova chrámu.

Dnes žádný syrský přístav, ani Bejrút, by se nehodil k dopravě těchto sloupů, které však přesto byly dopraveny po moři a po Nilu, protože pocházejí z červené žuly od Asuánu. Snad Baalbeku porozumíme nejlépe, když celý ten komplex chrámů budeme považovat za ztělesnění římské touhy po vládě, neboť sláva tohoto chrámu měla být i slávou římské říše. Baalbek měl být pečeti Říma na východní části římské říše. Baalbek měl být neznitelný a měl zůstat uchován na věky. Čím těžší byly kamenné bloky, čím mohutnější sloupy, čím masivnější kamenné základy, tím bezpečnější měla být sláva Říma a tím pevnější jeho postavení.

Císař Konstantin zakázal kult Venuše a císař Theodosius dal nad Jupiterovým oltářem vystavět kostel, kde podějí sídlil i biskup. Potom dobyli města Arabové a za křížáckých výprav se chrámová terasa stala velkou pevností. Dodnes zub času nepřekonal náheru a velikost tohoto projektu.

Vzniklo v Baalbeku velké umělecké dílo? Srovnáváme-li Baalbek s Aténami, kde Pantheon je daleko menší, skromnější, ale nesrovnatelně harmoničtější, zjišťujeme, že Baalbek je jen ohromný, předimenzovaný pomník na hranicích, mezník římské říše. Zde se nestavěl chrám pro bohy jako v Aténách, ale mocenskopolitický památník. Zdá se, že ruiny Baalbeku jsou snesitelnější než bývalý navrhovaný celý komplex chrámů.

BULHARSTÍ VYSOKOŠKOLÁCI

slaví nejen sv. Cyrila a Metoděje, nýbrž i jejich žáka Klimenta Ochridského, jednoho z prvních učitelů bulharského lidu a šifíře kvřilice. Stal se patronem první bulharské vysoké školy, sofijské university, a pokračovává vysokoškolská mládež bulharská každoročně oslavuje jeho svátek 8. prosince na všech vysokých školách za účasti zahraničních studentů.

36. PRESIDENT

Spojených států amerických Lyndon B. Johnson je příslušníkem církve učenníků Kristových, obecně nazývané v USA „křesťanská církev“. Je to protestantská sekta presbyteriánského směru, založená ve Spojených státech na počátku 19. století několika presbyteriánskými pastory, jež k tomu vedly čistě teologické důvody. Má v USA asi 1 800 000 věřících.

V LETECH 1958—1963

vynaložilo v Německé demokratické republice ministerstvo kultury na 12 milionů marek a krajské národní výbory asi 15 milio-

nů marek na obnovu a opravu proslulých stavebních klenotů, zejména Zwingru a katolického Dvorního chrámu v Drážďanech, domů a mariánských klášterů v Magdeburgu a Halberstadtu, domů v Naumburgu a Freibergu a klášterního kostela v Jerichowě, a dále na obnovu historických měšťanských domů ze Zhořelci a Stralsundu a muzeí v Berlíně.

NOVÉ VARHANY

posvěcené koncem roku 1963 v hlavním drážďanském reformním chrámě (Kreuzkirche) při trojí bohoslužbě za účasti více než 10 000 věřících, jsou největší a nejmmodernější v celé Německé demokratické republice. Nahradily nástroj, který byl spolu s celým chrámem zničen pověstným náletem z 13. února 1945 a který byl tehdy právě opravován (oprava varhan zahájena v r. 1940 byla před náletem hotova ze 80 %). Nové varhany jsou jubilejním 800. nástrojem z dílen firmy Bratří Jehmlichovi a mají 78 rejstříků s 5939 píšťalami, v nichž nejkratší měří 8 mm a nejdelší skoro 10 metrů. bp

V MAĎARSKU

vzrostl od roku 1945 počet chrámů reformované církve o 32 a luterské církve o 51; celkem je v Maďarsku podle oficiální statistiky Státního úřadu pro církevní věci 6628 kostelů různých církví a z nich je 2500 památkově chráněno. Z 902 kostelů poškozených za druhé světové války bylo obnoveno již 97 %.

SPOLEČNÉ IDEÁLY

Křesťan, který za svými humanistickými a sociálními ideály doopravdy stojí, který osvoobil své myšlení od předsudků a přitěží z mrtvé minulosti, vlastně ani nemůže jinak než být zajedno se socialismem, prohlásil Walter Ulbricht v rozhovoru dne 9. února 1961.

Křesťané, kteří správně chápou smysl těchto slov, vidí také, že v Německé demokratické republice poskytuje plnou možnost i k náboženskému životu. A ten je v této zemi dosti pestrý — vedle evangelické luterské církve a církve římskokatolické působí tam například evangelická církev reformovaná bratrská obec ochranovská, evangelická luteránská svobodná církev, obec evangelické svobodné církve, svobodné křesťanské obce, evangelické jednoty, reformované apoštolské obce, novopostoštské obce, metodistická církev, a jiné. Bohoslovecké fakulty v NDR měly ve školním roce 1962—1963 celkem přes 550 posluchačů. Na každého z těchto studentů připadalo měsíční stipendium v průměrné výši 176 marek, celkový státní náklad dosahoval 4 232 560 marek.

V Německé demokratické republice působí 6000 evangelických, 1500 katolických kněží a 700 pastora, farářů a kazatelů takzvaných svobodných církví, o nichž jsme se úvodem zmínili. Z těchto 8200 křesťanských duchovních více než 40, z toho 14 evangelických pastora, zastává funkce poslanců lidu v parlamentě a v kraích. Kromě toho je v Německé demokratické republice dalších 5500 katechetů, 400 pomocníků církevních obcí a značný počet evangelických církevních starších a biskupů, pracovníků církevních správ, kantorů, atd. Věřící laikové náležejí k aktivnímu průkonníku budovatelského úsilí lidu Německé demokratické republiky — více než 15 000 jich je poslanců, 5000 předsedy zemědělských družstev, atd. bp

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Na stropě Sixtinské kaple ve Vatikáně plane, jak známo, barevný zázrak — Michelangelova freska, znázorňující Stvoření světa. Její vytvoření bylo prý pro umělce pravým utrpením. Dříve totiž nikdy „nepracoval v barvách“ a k dílu, které je jedním z hlavních kamenů jeho slávy, musel ho papež Julius II. doslova donutit. Michelangelo Buonarotti si prý během práce zoufal: „Jsem strašně zoufalý... tohle není mé povolání... Utrácím zbytečně čas...“

★

Když kardinálovi Josefu Sartovi předpovídal jakýsi milánský duchovní, že bude zvolen papežem, odpověděl:

„Jak můžete tvrdit, že by Duch Svátý byl schopen takového omylu?“

V konkláve se ho však nějaký francouzský kardinál ptal, zda je biskupem v Itálii.

„Sum patriarcha Venetiae,“ odpověděl kardinál Sarto latinsky.

„Et non loqueris gallice? Ergo non es papabilis, quia Papa gallice loquit,“ řekl Francouz.

Kardinál Sarto jen skromně odpověděl: „Deo gratias.“

A za několik hodin se v nejhlubším rozehledění, bližek mládobě, kardinál Sarto dozvěděl, že byl zvolen. Dnes je tento veliký muž, který přijal jméno Pius X., zářivou hvězdou na nebi svatých.

★

Dne 7. února 1878 umíral po 32letém pontifikátu bojovný papež Pius IX., vlastním jménem Jan Maria Mastai-Ferretti. Bylo mu už 86 let. K lůžku nemocného přispěchal jeho osobní lékař Ceccarelli. Papež, o kterém se později říkalo, že „zemřel s veselou myslí,“ na něho zvolal: „Příteli, tentokrát je konec všemu!“ A když generální vikář dal na všech věžích vyzvánět, aby se lidé modlili za těžce nemocného papeže, vytýkal mu to tento rozhořčenými slovy: „Proč mi chceš překážet v cestě do nebe?“

★

Pius IX., ač byl smrtelně nemocen, seděl od prvního úsvitu až do noci u svého psacího stolu a neúnavně vyřizoval církevní

záležitosti. Když ho jeho kardinál — státní sekretář — prosil, aby se šetřil, pronesl tato dojmavá slova: „Lépe mít sedisvakaci, než papeže, který nechce pracovat.“

Berounský děkan Josef Antonín Seidl poslal roku 1826 předplatné na musejní časopis po nějaké hokyni a k penězům připojil lístek s poznámkou: „Hokyně peníze odvede a lístek za ně přijme.“ Tato poznámka je pěknou ilustrací, jak se šířilo české obrození. Naším vlastencům záleželo především na tom, aby knihy, listy a časopisy byly doručovány

„pokud možno bez platu, jistě a bez přehlídání na mezích,“ a tak je posílali převážně po „furmanech“. Jednou byl dokonce používán za doručovatele i jakýsi „hlidač při menažerit“.

Kněžím motoristům

Co je třeba sledovat při hledání poruch.

Než se seznámíme s postupem při hledání a odstraňování poruch bateriového zapalování, je třeba si uvědomit:

Voda je vodičem elektrického proudu a často nám zaviňuje částečné zkratky primárního i sekundárního proudu na kostru. Zvláště se to projevuje, je-li vozidlo přes noc venku, kdy může celková povrchová vlhkost vozidla vyřadit zapalování z činnosti. Zvláště u nechráněných svorek, které jsou pod proudem (svorky a zapalovací cívky a svorka na skříně rozdělovače), mohou vznikat částečné zkratky primárního proudu na kostru. Proto chráníme tyto svorky před vlhkostí pryžovými krytkami a u všech součástek, kterými prochází primární proud, sledujeme, nejsou-li vlhké zvláště jejich izolace.

Je-li povrch zapalovací svíčky vlhký, přejde sekundární proud od střední elektrody po vlhké vodivé vrstvě izolace svíčky na kostru a vyřadí svíčku z provozu. Obdobně může vlhkost uvnitř víka rozdělovače zavinit, že bude sekundární proud přeskakovat s raménka rozdělovače po vlhké vodivé vrstvě do kontaktu, od jině zapalovací svíčky. Zvláště v zimě po vychladnutí motoru orosí se vnitřní stěny víka rozdělovače a tyto musíme pak do sucha vytřít.

Je-li vozidlo ráno orosené, otrháme nejprve do sucha vnější část zapalovací cívky se svorkou a pouzdro rozdělovače se svorkou a je-li třeba i zapalovací svíčky. Proto pozor při stříkání vozidla, aby nevnikla voda do elektrických přístrojů.

Karbon je vodič proudu. To je nutno si uvědomit při čištění zapalovacích svíček, zvláště ve vnitřní části svíčky u paty izolátoru.

Olej a tuk neobsahují-li vodu, jsou izolátory. Proto elektrické přístroje mažeme pozorně a jen tam, kde je to nutné. Řidič při odstraňování poruch v zapalování nesmí mít ruce zamaštěné, poněvadž by mohl snadno způsobit další poruchy.

Rez je izolátor a může někdy zavinit nevodivé připojení kabelů na svorky a tím i přerušení primárního proudu. Proto než připojíme na svorku drátěnou duši kabelu, očistíme svorku i drátky, aby obě části dosedly na sebe vodivě, tj. kov na kov. Uvolněný styk kabelu se svorkou klade průchodu proudu odpor a místo styku se zahřívá.

Opal (okuje) je izolátor. Proto je třeba pečlivě očistit a zarovnat kontakty přerušovače občas speciálním pilníčkem a zarovnat, jinak je primární okruh přerušen a zapalování vyřazeno z činnosti.

Pečetní vosk je izolátor a proto může být použit k nouzovému opravení prasklých nebo povrchově poříbých izolátorů (víko rozdělovače, kotouček, raménka rozdělovače apod.). U poříbých částí musíme napřed nožem vyškrábnout zuhelnatělou vodivou vrstvu, aby se probíjení neopakovalo.

Postup při zjišťování vadné zapalovací svíčky.

Je-li motor nepravdělně (vynechává), zjistíme nejprve, která svíčka nepálí. Provádíme to tak, že při chodu motoru spojíme postupně u každé svíčky její střední elektrodu na kostru pomocí kladiva nebo šroubováku. Kladivo nebo šroubovák přiložíme tak, aby se kovovou částí dotýkal jednak kostry motoru a jednak vyčnívajících konce střední elektrody. Tím jsme vyřadili svíčku z provozu, poněvadž sekundární proud přejde kovem na kostru. Jsou-li kabely připojeny k zapalovacím svíčkám kabelovými koncovkami,

máme práci usnadněnu tím, že vyřadíme svíčku z provozu sejmutím kabelové koncovky.

Při vyřazení svíčky sledujeme sluchem, jak na to reaguje motor. Vyřadíme-li svíčku, která páli, chod motoru se trochu zpomalí a jde ještě nepravidelněji. Jestliže při vyřazení svíčky chod motoru zůstává nezměněn, i když pokus opakujeme, znamená to, že tato svíčka nepálí. Zkusíme ještě vzdálit šroubovák asi 4 mm od vyčnívajících konce střední elektrody, zda mezi šroubovákem a elektrodou přeskakují jiskry. Přeskakují-li jiskry, je vadná svíčka nepřeskakují-li jiskry, může být vada v přívodním kabelu. Svíčka, která nepálí, má též chladnější izolátor než ostatní svíčky.

Zjistíme-li vadnou svíčku, zastavíme motor, svíčku vyjmeme, přezkoušíme vzdálenost elektrod a dobře svíčku vyčistíme. Je-li svíčka často zaoilována, musíme pátrat po příčině, to je, není-li mnoho oleje v klikové skříně, těsní-li píst v dotyčném válci (přezkoušet kompresi) a hlavně odpovídá-li tepelná hodnota svíčky motoru. Po vyčištění svíčku zašroubojeme do válce, připojíme k ní kabel a při spuštěném motoru ji znovu přezkoušíme. Jestliže opět nepálí, pak pravděpodobně probíjí jiskra porušenou izolací uvnitř svíčky. O vadnosti svíčky se ještě přesvědčíme tak, že vyšroubojeme z jiného válce svíčku, o které jsme se přesvědčili při zkoušení, že správně páli. Na místo této svíčky zašroubojeme vadnou svíčku a dobrou svíčku zašroubojeme do válce, kde byla původně vadná svíčka. Za chodu motoru znovu přezkoušíme jak obě svíčky páli. Když vadná svíčka při chodu motoru ani v tomto válci nepálí, musíme ji vyměnit.

Je důležité sledovat při jízdě, zda motor jde pravidelně a zda páli všechny svíčky. Je třeba si uvědomit, že když u čtyřválcového motoru o výkonu 40 k jedna svíčka nepálí, klesne výkon na méně než 30 k. Ve válci kde svíčka nepálí, nasátá směs se srazí na stěně válce a splachuje olej. Píst běží nasucho a nastává větší opotřebení válce. Spotřeba paliva je přitom větší, než kdyby pracovaly všechny válce motoru. Jestliže směs není ve válci zapálena, odchází do tlumiče výfuku nespálena, kde je zhavými výfukovými plyny zapálena. Proto při vadné svíчке nebo vadném zapalování motor střílí do výfuku (temné výbuchy pod vozidlem). Z toho vidíme, jak je důležité mít ve výstroji vozidla záložní svíčky.

V D. P. č. 1 došlo v článku „Používání motorového vozidla v zimě“ k posunutí sazby v tabulce mazání vozidel v zimě. Ve sloupci zadní náprava se používá olejů takto:

Automobily osobní:	zadní náprava:
Druh vozidla:	
Minor II	PP 13
Škoda 1101, 1102, 440, 445, 450, 1200, 1201	PP 13
Tatra 600, 603	PP 13
Fiat 600-Multipla	PH 12
Ford-Anglia	PP 13
GAZ 69, 69 A	P 19
Hillman Minx III A	PP 13
IFA, Wartburg, Kombi P 70	PP 13
Moskvič 407	PP 13
Poběda M 20, GAZ	PP 13
Renault 4 CV	PP 13
Simca Aronde 1300	PH 12
Volga M 21 GAZ	PH 12

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Šimek Karel, býv. kaplan arciděk. Plzeň, ustanoven dekretem čj. 102/64 od 15/1. 1964 administrátorem ve Veltrubech, okres Kolín.

Úmrtí:

Dr. Veselý Ignác, kapit. děkan a zem. prelát ve Staré Boleslavi, zemřel 16/1. 1964 ve věku 79 let (čj. 243/64).

Krubner Miloslav, duchovní v. v., Pchery, zemřel 29/1. 1964 ve věku 84 let (čj. 351/64).

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Jmenování:

Kukačka František, děkan a vikář v Prachaticích jmenován čestným konsistorem radou dnem 24. 12. 1963 (č. 1371/63).

Komínek Josef, vikář a administrátor v Chýnově u Tábora, jmenován osobním arciděkanem dnem 24. 12. 1963 (č. 1370/63).

Ustanovení:

Fritsch Heřman, kaplan v Břežnici excurrando admi-

nistrátorem v Bohutíně (okres Pířbram) 15. 12. 1963 (č. 1349/63).

Kavale Josef, administrátor v Jindř. Hradci excurrando administrátorem v Horní Pěně (okres Jindř. Hradec) 1. 1. 1964 (č. 16/64).

Podhrázský Jan, administrátor v Kunžaku excurrando administrátorem v Blažejově (okres Jindř. Hradec) 1. 1. 1964 (č. 16/64).

Korejs Jaromír, administrátor v Opařanech mimořádným zповědníkem sester sv. Vincence d. P. v Bechyni (okres Tábor) 22. 12. 1963 (č. 1388/63).

Kaplický Josef, děkan v. v. v Prachaticích, mimořádným zповědníkem sester sv. Karla Borom. v Prachaticích 31. 1. 1964 (č. 123/64).

Pensionování:

Pfauser Josef, děkan v Horní Pěně, přeložen na trvalý odpočinek dnem 1. 1. 1964 (č. 1310/63).

Železný Jaromír, farář v Těchonických, přeložen na trvalý odpočinek dnem 1. 2. 1964 (č. 114/64).

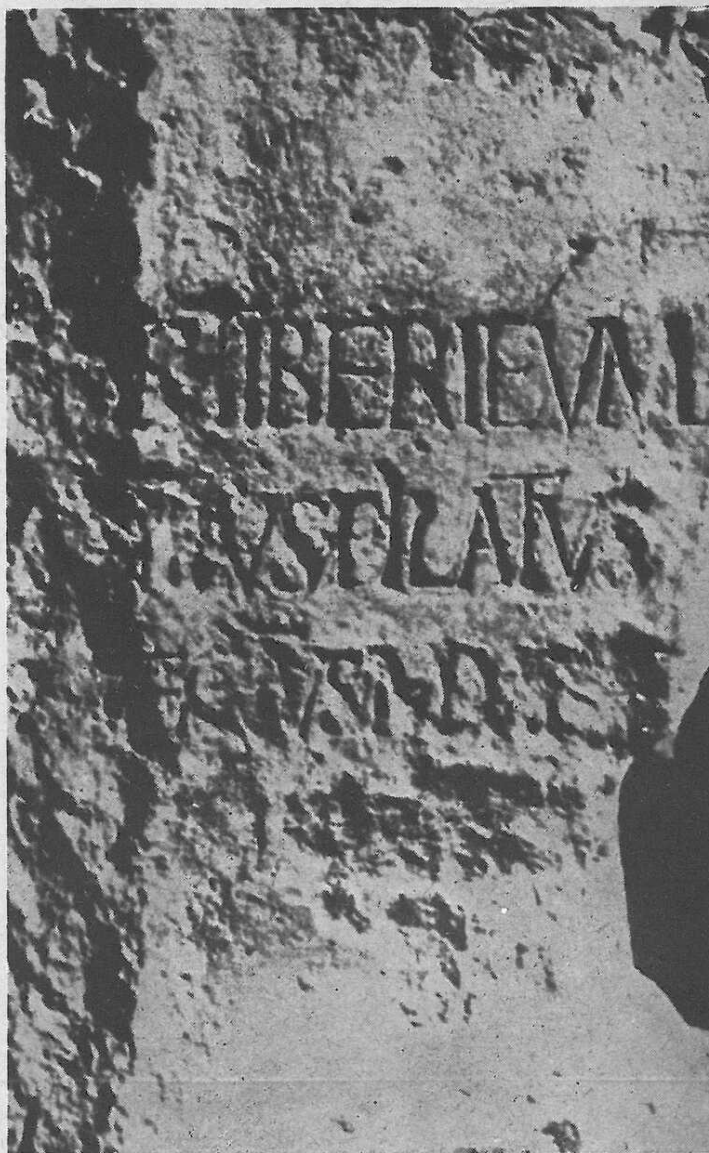
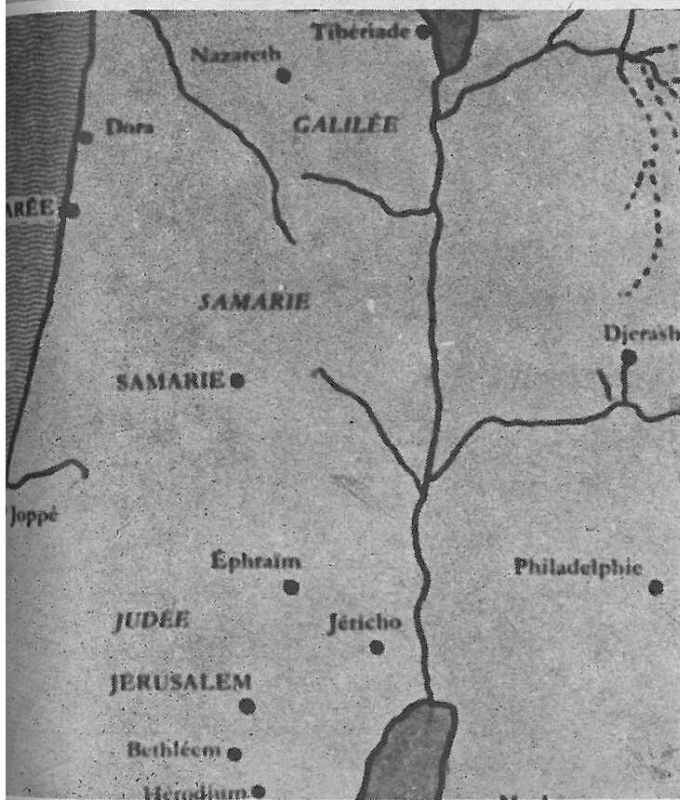
Úmrtí:

Dušák Josef, farář v. v., Majdalena, zemřel 29. 12. 1963 na Bykání.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XIII - Číslo 3 - V Praze dne 10. března 1964

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá zahraniční vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku,

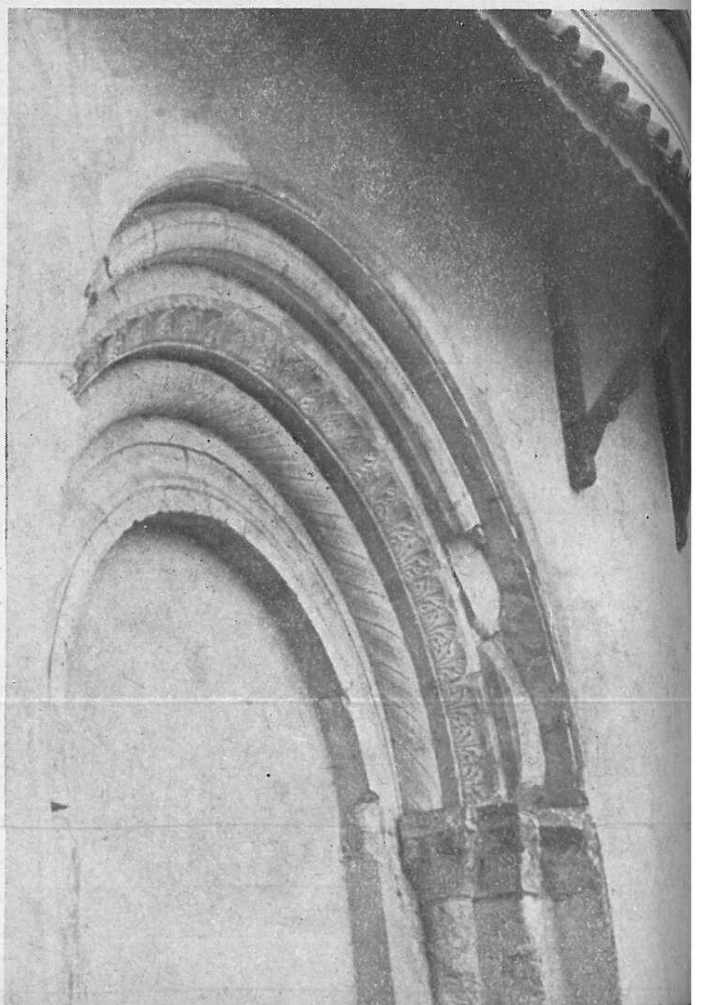
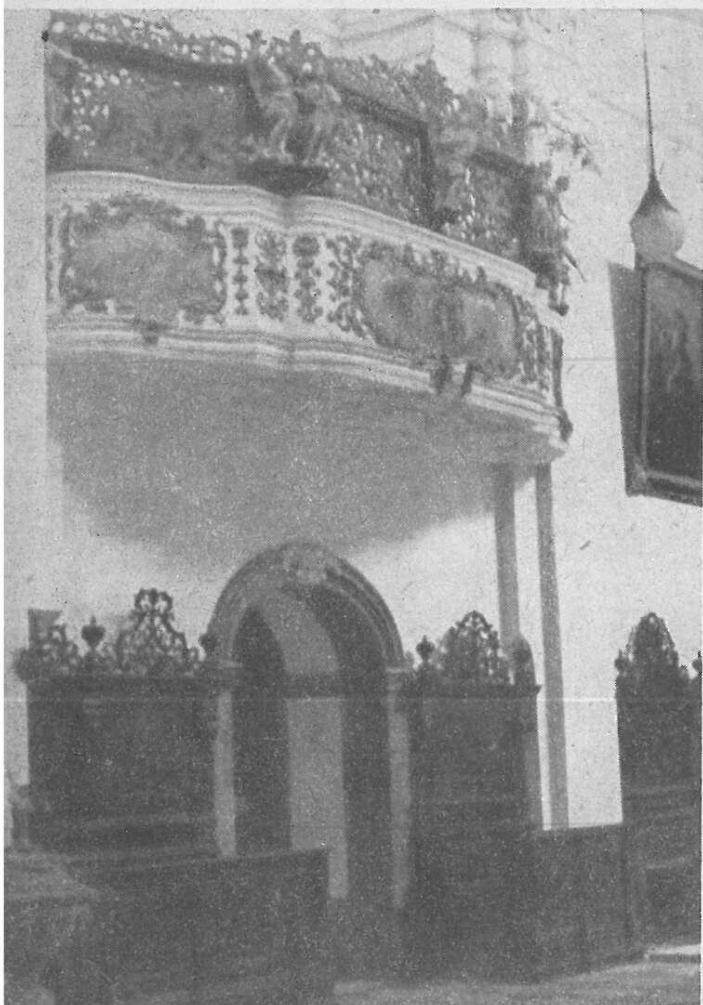
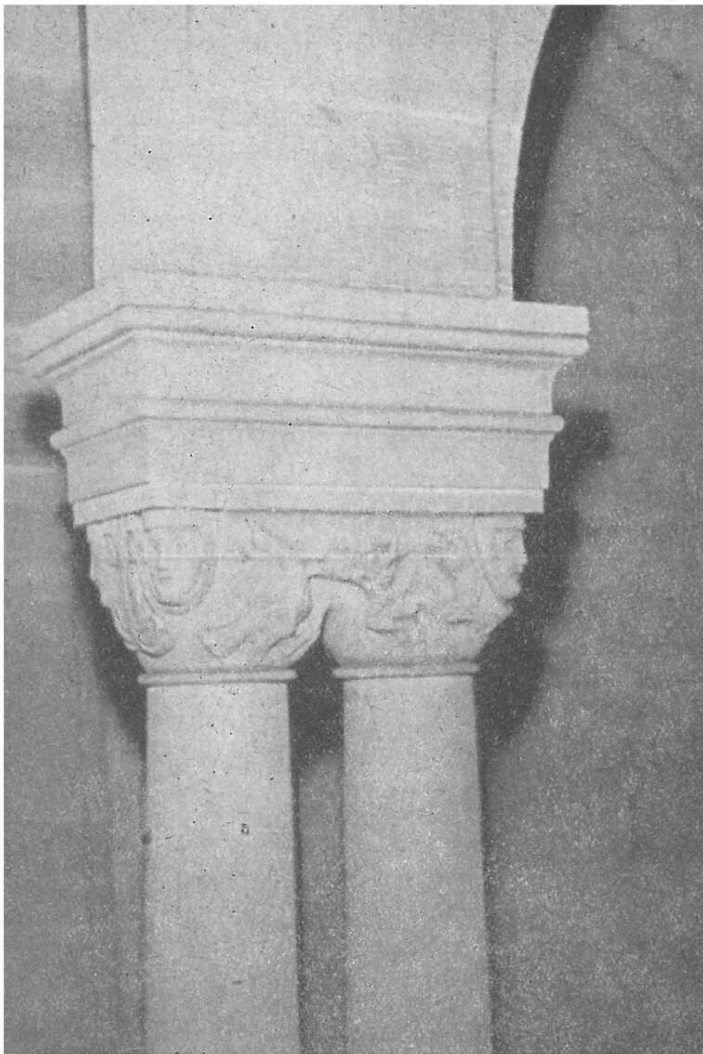
v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beněš. Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. a objednávký přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 29. II. 1964. A-11*41187

Snímky k článku ThDr. J. Merella: Nápis se jménem Pontia Piláta. 1. Římský denár s obrazem Tiberia, za něhož byl Pilát prokurátorem v Palestině. 2. Zbytky divadla po odkrytí v roce 1931. 3. Mapka Palestiny s Caesareou. 4. Nápis se jménem Pilátovým. 5. Kámen s nápisem jako stupeň schodiště.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XIV. ČÍSLO 4. — DUBEN 1964

OBSAH: První výročí vydání encykliky *Pacem in terris*, Dr. Otakar Kratochvíl: Biblická medicína, ThDr. Vladimír Benda: Boží obraz a podoba v nás, ThDr. Jaroslav Michal: Zákon o rodině, ThDr. J. M. Skrášek: Úvod do liturgické hymnologie, ThDr. Jaroslav Kouřil: Konstituce o sv. liturgii a slovo Boží, ThDr. Miroslav Svoboda: *Praedica verbum*, ThDr. Václav Bartůněk: Doslov k augustinianismu XIV. století, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: „Rozptýlil ty, kteří pyšně smýšlejí“, P. Antonín Odvárka: V říši zlomeného kříže, Václav Zima: Z pastoračního zápisníku, P. František Votruba: P. Antonín Krejčí, Doba očima kněze, Náš zápisník, Kněžím motoristům, Úřední zprávy.

PRVNÍ VÝROČÍ VYDÁNÍ ENCYKLIKY PACEM IN TERRIS

Loňského roku, krátce před velikonoce se odehrála významná událost, jež vzrušila katolický svět. Papež Jan XXIII. dne 9. dubna podepsal a zveřejnil svoji encykliku *Pacem in terris*, jež byla v zasvěcených kruzích očekávána s neobyčejným napětím. Vyvolala velkou pozornost i ve světě nekatolickém, protože je to první encyklika, která je jmenovitě adresována nekatolíkům, stejně jako katolíkům. Je to též první encyklika, věnovaná výlučně míru.

Tento historický dokument je důkazem, že Jan XXIII. se rozhodl jít novou cestou. Na otázku, co si slíbuj od koncilu, odpověděl otevřením okna a slovy: „Právě tohle, čistý vzduch do naší svaté Matky Církve.“ V dokumentu, jenž obsahuje padesát tištěných stran, se Jan XXIII. obrací na světové mocnosti a národy jako varovný mluvčí všeho lidstva, ohroženého atomovou válkou a nabádá ze všech hledisek k odstranění tohoto nebezpečí. Syn rolníka z Bergama vystoupil k nejvyšší metě katolického křesťanství, aby se zapsal do dějin jako reformátor. Ve svém dějinném dokumentu rozbořil přehradu předsudků, vyprovokoval bojácné a otevřel dokořán brány svaté Církve, aby z ní učinil živoucí centrum.

Ohlas encykliky *Pacem in terris* ve světě a světovém tisku byl veliký. I reakční New York Herald Tribune musil loni, krátce po vydání encykliky přiznat, že „dokument mlčky předpokládá přijetí zásady mírového soužití mezi komunistickými a nekomunistickými státy“ a dodává, že dokud nebude přijata tato zásada, nebudou mít lidé potřebný čas k tomu, aby rozumně vyřešili otázku obrovských politických a ideologických přehrad mezi sebou. Britský list „Daily Express“ vyslovil názor, že papež Jan XXIII. se vyjádřil o komunismu v tomto dokumentu mnohem snášenlivěji, než by toho byl schopen kterýkoli západní politický představitel. Konzervativní „Times“ pak vyslovil domněnku, že přístup autora encykliky *Pacem in terris* k socialismu by mohl vyvolat nelibost v některých zemích, kde je katolická církev těsně spjata s politikou — čímž zřejmě mínil západní Německo. Seznali jsme později, že tam skutečně měli vůči této encyklice i vůči osobnosti Jana XXIII. neskrývané výhrady.

Encyklika *Pacem in terris* doznala právem nejen mezinárodního, ale celosvětového zájmu. Potvrdily se v ní všechny rysy novátorství, které byly příznačné pro Janův pontifikát právě v otázkách vztahů mezi různými společnostmi soudobého světa. Nutnost jednání se socialistickými státy, ocenění hnutí za národní nezávislost bývalých koloniálních zemí, naléhavost politických rozhodnutí, jež by vedly k jadernému odzbrojení, to jsou témata, kterými se encyklika zabývá a v některých případech je zpřesňuje daleko rozhodněji, než církevní dokumenty v minulosti. Dva dny po podepsání encykliky, dne 11. dubna loňského roku, promluvil Jan XXIII. v Sixtinské kapli k zástupcům diplomatického sboru ve Vatikánu, přičemž vyzval církevní a světské činitele k tomu, aby „dali všechny své schopnosti a úsilí do služeb prospěchu lidstva, jeho jednoty a míru“.

Dosavadní průběh II. vatikánského koncilu dokázal, že církev i do budoucna bude nesmlouvavě plnit svůj úkol, daný jí jejím Zakladatelem: úkol služebnice křesťanské lásky. I když toto poslání se v minulosti někdy plně nevyužívalo, jeho obnovení a zintenzivnění nutno pokládat za zásluhu Jana XXIII. a jeho nesmrtelného díla, encykliky *Pacem in terris*.

BIBLICKÁ MEDICÍNA

Nejstarší stopy lékařské vědy vedou do Egypta. Ne darmo přiznává Jeremiáš Egyptanům znalost „mnohého lékařství“ (Jr 46, 11). Podle Herodota posílali Cyrus a Darius v nemocích pro lékaře až do Egypta. Je zajímavé, že v Ex 1, 15 čteme o hebrejských porodních babičkách v Egyptě a v Dt 7, 15; 28, 60; Am 4, 10 mluví o Egyptě jako o sídle zvláštních nemocí. Tato okolnost nutně vedla k zabývání se lékařstvím. Pozornost, jakou Egyptané věnovali zemědělu, byla nutně k prospěchu a k rozvoji lékařské vědy. Již r. 300 př. Kr. se shledáváme s lékařskou školou v Alexandrii, kde byly pěstovány léčivé rostliny a zkoumány léčivé účinky různých chemikálií. Lékařství bylo většinou výhradním zaměstnáním kněží.

V dobách biblických Palestina byla a je až dosud celkem zdravou krajinou. Její přirozená členitost, jakož i nedostatek přístavů ji chránil před epidemickými nemocemi. Přesto však kněžský zákoník (v podstatě Lv) má přesné lékařské návody, zvláště obšírné při popisování malomocenství.

Židé považovali nemoc za trest Boží (J 9, 2), způsobený buď přímo Bohem (Dt 28, 22; 32, 39) nebo nějakým prostředníkem (Jb 2, 7; Mk 9, 17, 25). Pak ovšem nemoc: kulticky znečišťovala. Vyléčení z nemoci bylo tedy nutně svědectvím Božímu odpuštění (Ex 15, 26; Oz 6, 1). Tím se vysvětluje skutečnost, že kněží byli většinou i lékaři (Dt 24, 8). Lid však přicházel i k prorokům o lékařskou radu a pomoc (1 Kr 14, 2; 17, 18; 2 Kr 4, 22 n; 20, 7). V L 8, 43; 4, 23 jsou dokonce popsány i smutné zkušenosti s lékaři.

Je přirozené, že lékařství se nemohlo vyvíjet tak dlouho, dokud lidé měli odpor k pitvě lidského těla. Kněží měli sice jisté ponětí o anatomii zvířecího těla, jež připravovali k obětem, a mohli si tak učinit analogický úsudek o těle lidském, ale přesto medicína byla stále ještě nedokonalá. Každá egyptská mumie předpokládá jakousi znalost anatomie (Gn 50, 2).

Pokud se týče nemocí mluví bible o nemocích „k smrti“ (Iz 38, 1), o nemocích „velmi těžké“ (1 Kr 17, 17), o nemocích nezhojitelných (2 Pa 21, 18), o ráně (patrně epidemii nebo malomocenství) (Ex 11, 1; Nu 11, 33), o prašivosti ustavičné (Lv 21, 20), o vředu nejhorším (Dt 28, 35), jindy všeobecně o nemocích (1 Kr 8, 37; Ž 35, 13). V Lv 26, 16; Dt 28, 22 se mluví o souchotinách, o zimnici (snad o malárii), o zápalu (Kraličti: pálivost); časté jsou ve SZ narážky na mor a ránu (Nu 11, 33; 16, 46; 25, 9 atd.). O nežídech se mluví v 1 S 5, 6; Dt 28, 27. O úplavici nejhoršího druhu je zmínka v 2 Pa 21, 19; Sk 28, 8 („červená nemoc“ je také úplavici).

Nejznámější biblickou nemocí je ovšem malomocenství čili lepra. Je to nemoc tropických zeměpisů a některých zaostalých evropských zemí, jež napadá kožní zauzliny a pak znetvořuje tělo, zejména tvář (lvi tvář), nebo postihuje nervy a způsobuje ochrnutí údů. Je buď dědičná nebo způsobená bacilem lepry ve chvíli, kdy je odolnost zdravého organismu zlomena tzv. sapotoxiny, obsaženými v taru nebo koukolu. Rostliny taru se používá v tropech k přípravě potravy. Tam, kde se taro přestalo pěstovat, počala se lepra vytrácet. V Evropě mizí lepra od té doby, kdy se obilí zbavuje semen koukolu. Ve SZ jde patrně o několik druhů malomocenství, jak ostatně ukazují i různé hebrejské názvy, jich bible užívá pro tuto nemoc. Někteří badatelé se dokonce domnívají, že ve SZ a NZ namnoze ani nešlo o tu nemoc, kterou dnešní věda nazývá lepra. Podle některých názorů se zdá, že biblické malomocenství bylo vyléčitelné (Lv 14, 3), kdežto lepra je pokládána za nevyléčitelnou. Lepra je všeobecné onemocnění organismu, začínající trvalou únavou a projevující se nápadnou změnou kůže a sliznice; ale bývají zachváčena i varlata. Vyrazí neočekávaně na kůži při nějakém mocném pohnutí mysli (např. při spáleninách Lv 13, 24. 29. 30. 42) buď jako malá, hnisavá skvrna nebo lišej, buď jako nádorky na končetinách. Tyto nádorky praskají a zůstávají po sobě bílé jizvy. Ponenáhlu rozežirají se tyto skvrny v otevřené rány, zachvacují celé tělo, jsou zpočátku bolestivé, později nastupuje bezcitnost. Rány splývají, kůže se ztrácí,

chloupky bělejí, počíná hniloba. Příznaky podrobně popisuje Lv 13, 2—59. Nemocného zachvátí ustrašenost a těžkomyslnost. Jeho dech nepřijemně zapáchá. Nemoc jde do hloubky, zachvacuje i klouby, takže nakonec celé části těla uhnívají. Smrt se dostavuje někdy až po dvacetiletém utrpení.

Tato nemoc byla ve starověku rozšířena zvláště na východě. V dnešní době se objevuje jen mimořádně, byvši nahrazena jinou nakažlivou nemocí, příjící (syfilis), jež je pokládána za dceřinnou nemoc malomocenství. Vyskytuje se hojněji ještě v celé Africe, na Madeiře, v Sýrii, Palestíně, Iránu (Persii), Arábii, Indii, Číně a Japonsku, Norsku, kde je sdružena obyčejně s příjící a v Latinské Americe. Za příčinu malomocenství se vedle jmenovaného tara a koukolu uvádí též nevhodná a zkažená rybí potrava, v níž se našly leprosní bacily. Léčení je velmi obtížné: hlavním prostředkem je čistota a vydatná, posilující strava. Odloučení od zdravých je samozřejmým předpokladem.

Podle SZ postihovalo malomocenství všechny sociální vrstvy (2 Kr 5, 1—14; 15, 5; 2 Pa 26, 21). Někdy přišlo náhle jako Boží soud (Nu 12, 10; 2 Kr 5, 27; 15, 5), většinou však jako každá nemoc bylo pokládáno za působení zlých duchů. Proto snad byl nemocný malomocenstvím pokládán za kulticky nečistého, pokud se vyrážka šířila. Zachvátilo-li už celé tělo, byl malomocný prohlášen čistého, rozumíme-li dobře Lv 13, 6, 12 n. Malomocný byl nucen bydlet vně za stany (Ex 4, 6) mimo lidskou společnost. Jeho povinností bylo dávat kolemjdoucím výstrahu, aby se nepřibližovali (Lv 13, 45 n sr. 2 Kr 7, 3—15; Nu 5, 1—4; 12, 10. 15; 5, 1—4; 12, 10. 15; 2 Pa 26, 21; L 17, 12). Malomocný se musel často ukazovat knězi. Uznal-li kněz, že to nebylo malomocenství, anebo že bylo vyléčeno; musel se uzdravený podrobit očišťovací obřadům jednak občanským (návrat do společnosti), jednak kultickým (návrat do společenství lidu Božího) za doprovodu obětí (Lv 14, 1—32).

SZ zná také malomocenství oděvu. Šlo tu patrně o pliseň z vlhkosti a nedostatečného větrání (Lv 13, 47—50). Mluví se rovněž o malomocenství zdva (Lv 14, 34—53), pravděpodobně o houbě, jež mohla ohrozit zdraví. V rabinské literatuře se všeobecně očekávalo, že mesiášský věk bude také koncem malomocenství. Proto snad se v NZ mnohokrát poukazuje na to, že Ježíš uzdravoval a ujímal se malomocných (Mt 10, 8; 11, 5; Mk 1, 40 n; L 17, 12 n).

Nemoc byla ve starověku všeobecně považována za trest božstev pro nedodržení kultických předpisů a náboženských ustanovení, takže výrazy označující „hřích“, jsou současně výrazy, označující nemoc. U Platóna je nemoc pokládána také za obraz mravního provinění, jež vede k vnějšímu neštěstí. Toto hledisko převládá ve SZ, jenže tu nejde o pouhý obraz, nýbrž o příčinnou souvislost mezi hříchem a Božím trestem (Dt 28, 58 nn; 2 Pa 21, 18; Jb 33, 19). Odpuštění nepravosti a uzdravení ze smrtelné nemoci spolu těsně souvisí (Ž 103, 3 n sr. 31, 11; 32; 107, 17 nn). I celé národy mohou být trestány nemocí pro své hříchy (Iz 1, 5 n; Oz 5, 12 nn). Zvláště v době židovství byl propracovaný příčinný vztah mezi hříchem a nemocí, ale nemoc je považována také za druh Boží milostivé kázně (sr. 2 Pa 16, 12) a za prostředek mimořádné Boží blízkosti.

NZ převzal z valné části SZ názor na nemoc, i když nevykloučoval přirozené příčiny (Mt 12, 22 nn; 17, 18; Mk 2, 5 n; L 13, 11. 16; J 5, 14; 1 K 11, 30; Z j 6, 8; 16, 8 nn aj.). Ježíš však prolomil židovský názor o mechanické souvislosti hříchů a nemocí (J 9, 3 n; 11, 4 sr. L 13, 1 n). Nemoc je pro věřící blahodárným kázeňským prostředkem otcovské Boží lásky (1 K 11, 32; 2 K 4, 17; 12, 7 nn). Ježíš odpouštěl hříchy a uzdravoval (Mk 2, 5 nn; J 6, 2; Mt 8, 16 n); i apoštolové udruvali podle rozkazu Ježíšova (Mt 10, 8; Sk 19, 12; 28, 8; 1 K 12, 28) a bojovali proti nemocím modlitbou i přirozenými prostředky (2 K 12, 8; Ko 4, 14; 1 Tm 5, 23; Jk 5, 13 nn). Mk 2, 17 přirovnává Ježíš hříšníky k nemocným a staví se na stranu hříšníků, jimž chce pomoci k obecnosti s Bohem. Jsou nemocí k smrti (J 11, 4) právě tak

jako hřichy k smrti (1 J 5, 16). 2 Tm 2, 17 přirovnává bludné učení k rakovině.

Nakonec uvedeme na tomto místě léčivé prostředky, které uvádí bible (Kral. lékařství, stč = lék Jr 8, 22; 46, 11; Ez 30, 21; 47, 12; Př 16, 24; 17, 22; Iz 53, 5). Mezi léčivými prostředky se vyskytují v bibli umývání (2 Kr 5, 10), dieta (L 8, 55?), slina (J 9, 6), mazání (Jk 5, 14), náplast z fíků (Iz 38, 21), ocet s narkotickým účinkem (Mt 27, 34. 48; Mk 15, 23. 36; J 19, 29), víno (1 Tm 5, 23), med, jenž podle starověkého názoru byl pokládán za prostředek proti škodlivým účinkům poží-

vání ryb (sr. L 24, 42); také ovšem koření a listí (Ez 47, 12). O umění lékařnickém je zmínka v Ex 30, 25—35; 37, 29; 2 Pa 16, 14; Neh 3, 8; Pís 3, 6. Myslí se tu však spíše na voňavkářství než na medicínu. Lékařské předpisy jsou většinou popsány v Lv. O lékařských nástrojích viz: nůž (Joz 5, 3) a špice (Ex 21, 6), jichž se užívalo jednak k obřizce, jednak k propichování uší.

Dr. Otakar Kratochvíl

Literatura:

Weiss, F. A., Léčení v bibli. Folia medici, seš. č. 7, 1936. — Novotný, A., Biblický slovník. Praha 1956.

BOŽÍ OBRAZ A PODOBA V NÁS

Bůh nemůže být žádným způsobem definován pomocí pojmů konkrétních (všemohoucí, moudrý), nebo abstraktních (moc, spravedlnost). Jediným vhodným opisem jeho existence i života je: „já jsem, který JSEM! (Ex. 3, 14). Další opisy podle Písma: Bůh je tvůrce a cíl všech věcí; Otec; nejdokonalejší dobro a láska. K prvnímu ontologickému opisu Boha (Exodus) je ekvivalentní zpráva NZ: „Bůh je láska.“ (1. Jan 4, 8). Oba tyto výměry se doplňují a podmiňují.

Boží vlastnosti se však REALNĚ neliší od Boží přirozenosti, pouze virtuálně. V dogmatické probádávám různé Boží vlastnosti, ale dobře víme, že Bůh není nijak fyzicky nebo metafyzicky rozdělen. Jeho bytost je jednoduchá. Pro naše snažší chápání přece však dogmatika rozlišuje Boží vlastnosti spojené s Jeho jsouncem, s Jeho rozumovou činností, volní činností a s činností Božího rozumu i vůle „současně“. A protože všechno tvorstvo má v sobě odlesk Jeho existence i života a člověk je navíc stvořen jako Boží obraz a je mu podobný (Gen. 1, 26), pokusme se analyzovat tyto Boží stopy a Jeho podobu ve stvoření (v tomto článku pouze po stránce přirozené!):

1. Boží vlastnosti spojené s Jeho jsouncem.

A) *Odlesk Boží jednoduchosti ve stvoření*: V anorganické přírodě lze vysvětlit mnohá fakta podle prostých zákonů, jež se dají definovat matematickými vzorci. Těmto fyzikálním zákonům podléhají stejně tak protony a elektrony jako celé galaxie. Současná fyzika je přesvědčena, že všechny přírodní zjevy ať povahy korpuskulární nebo vlnové se dají vyjádřit jedním všeobecným Zákonem. — Bohatství chemických sloučenin je projevem různých kombinací prvků, z nichž každý je zbudován ze stejných částic (protonů, neutronů, pozitronů, elektronů). Pravděpodobně existuje jakási pramatérie, z které je vytvořen celý hmotný svět. — V organickém světě statisíce rostlinných i zvířecích druhů (i lidské tělo) je složeno z buněk, které v zásadě mají stejné hlavní funkce: absorbce, vzrůst, rozmnožování. — U lidí vše vychází z jednoduchého pravidla: dvě antagonistická jsounca nemohou být v témže smyslu současně pravdivá ani nepravdivá. Vše podléhá ontologické zásadě totožnosti nebo protikladu. Člověk participuje na Boží jednoduchosti volbou jednoho životního směru a prací jednotlivého charakteru.

B) *Odlesk Boží nezměnitelnosti ve stvoření*: Přírodní zákony netvoříme, ale odhalujeme. Jsou stálé, nepodléhají našemu schválení. Příroda se jimi řídí, i když je nechápeme. Stejně tak i zásady matematiky, logiky a psychologie. Neměnná je absolutní pravda a nejhlavnější etické normy. Tento stálý charakter zákonů i norm je vzdálenou podobou Boží nezměnitelnosti. Relativismus logiky a etiky vede ke skepticismu. Člověk, mající Boží podobu, je povinen vytvořit v sobě stálý charakter, zachovávat klid uprostřed chaosu, cílevědomě konat dobro, hájit pravdu.

C) *Odlesk Boží věčnosti ve stvoření*: Počáteční stopou Boží věčnosti v přírodě je tendence trvání, která je skryta v každém stvořeném jsouncu. Živé bytosti se snaží zachovat svou individuální i druhovou existenci a tím spíše člověk se stará, aby sebe a svá díla zvěčnil (aere perennius). Všechny rozumné bytosti touží po trvalém životě, protože mají možnost poznat věčný Boží život, který je mimo čas. K tomuto životu se chtějí

přimknout navždy. Nejlepší činností člověka v tomto smyslu je dobývání pravdy a tvoření dobra, které nikdy nezanikne. Pravda a dobro pochází z Boží věčnosti a k němu vedou. (II. Kor. 4. 18).

D) *Odlesk Boží nezměrnosti a všudypřítomnosti ve stvoření*: V přírodě existuje stálý vývoj, kvalitativní i kvantitativní růst. Obrazem kvalitativního růstu je lidská duše, která je capax summi boni (S. th. I, 93, 2, 3). Lidské nitro je tak hluboké, že je nemůže naplnit a uspokojit žádná konečná hodnota. Člověk touží ovládnout svět matérie tak jako jej ovládá Bůh. Opanování vesmíru je člověku právě tak přirozené jako vniknutí v tajemný svět atomu. Člověk chce neustále něco objevovat, protože je obrazem nezměrného Boha. Přítomnost člověka v celé přírodě je rovněž postulátem jeho přirozenosti, neboť má v sobě co nejlépe realizovat obraz všudypřítomného Boha. Boha nazíráme všude v přírodě, ale hlavně v dobrotě lidských srdcí.

E) *Odlesk Boží pravdy ve stvoření*: Věci per se neklamou (jsou pravdivé), protože vše co je, obsahuje v sobě ontologickou pravdu. Vše má svůj existenční vztah k Bohu. V rozumných bytostech je navíc přítomna pravda formálně (logická pravda). Možnost jejího dosažení tkví v tom, že lidský rozum podle Božího vzoru má své vztahy k reálnému světu a poznává jej. Ustavičně exaktní i společenské hledání pravdy je přirozenou lidskou činností a je to nejkrásnější povinnost našeho života.

F) *Odlesk Božího dobra ve stvoření*: Bůh je účinnou, formální i cílovou příčinou stvořeného dobra, protože ono participuje na nekonečném Božím dobru a z něho čerpá svou vlastní kvalifikaci. Proto vše stvořené je dobré. (Gen. 1, 25). V každém člověku i v celém lidstvu působí mohutné síly, které jsou hnacími koly historie. K nim patří ideály dobra a sociální spravedlnosti. Tyto síly jsou z Boha. Přirozeně toužíme po všem co je šlechetné, odmítáme egoistickou etiku života. Člověk však také dychtí po nějakém požitku a příjemnosti. Dobro totiž pod jakoukoliv podobou dovede člověku uçarovat. Člověk by se musel zbavit vlastní přirozenosti, kdyby si měl přestat budovat ideální cíle a toužit po stále dokonalším dobru, štěstí a radosti. Takto podobní Bohu jdeme k Němu žiznivou snahou své přirozenosti!

G) *Odlesk Boží dokonalosti ve stvoření*: Boží dokonalost plyne ze dvou zpráv zjevení: „jsem který JSEM!“ a „Bůh je láska“. Naše vědění o Bohu je však naprosto nedokonalé, neboť je složeno z pojmů a soudů, jež nejprv mluví o tom, kým Bůh NENÍ a pak analogicky a přibližně, kým JE. Každá pýcha a individuální nebo společenský egoismus zamyká bránu teoretického i praktického poznání Boží dokonalosti. Ideál nekonečného Boha se protíví všem formám egoismu. Rozumné bytosti jsou jako Boží obraz povinny směřovat k svému Prototypu a stále se harmonicky rozvíjet a zdokonalovat ve všech sférách života. Každé odtržení od proudu života je pro křesťana nepřijatelné.

H) *Odlesk Boží jednoty ve stvoření*: Jednota přírodních zákonů, jednota lidského vědění, zákonů logických i morálních je nedokonalou ozvěnou Boží jednoty. Touha člověka zharmonizovat lidskou přirozenost a upevnit jednotu v rodině, národě, státě, zbudovat ideální lidské světové společenství — to vše plyne z faktu, že jsme obrazem jednoho Boha Otce. Uprostřed mnoha cílů, které si člověk staví, je pouze jeden nejvyšší jako ideál, ke kterému člověk spěje. A to je rovněž odrazem Boží

jednoty. Je tedy nutno v sobě tvořit jednodílnou osobnost, mající jeden nejvyšší cíl. Stejně tak je tomu i v celém lidském společenství.

2. Boží vlastnosti spojené s jeho rozumovou činností.

A) *Odlesk Božího života ve stvoření*: Počínaje od živé materie až po rozumovou a volní činnost člověka, setkáváme se stále s intenzivnější i extenzivnější aktivitou. Tato aktivita je různorodou účastí v životě samého Boha. Je z něho a k němu vede. Činnost rozumných bytostí má být uvědomělou, harmonicky skloubenou a mnohostrannou částí v Božím životě. Každá práce tvořící nové hodnoty (ať ve světě materie nebo ducha) je participací na Boží tvůrčí činnosti. Každá nově odkrytá pravda a každé dosažené dobro nás přibližuje k Bohu. Autentická teologie nikdy není maskovanou leností a pouhým vyžíváním v niterném kultu, ale má se projevat v rozvoji integrálního člověka i lidstva směřujícího k Bohu pravdou i dobrem. Kdo má k Bohu blíže, zná tuto všestrannou aktivitu lidské osobnosti. Ovšem: naše snaha a práce se nesmí stát jednostrannou (buď výlučně technickou nebo výlučně intelektuální) — to by se neshodovalo s tužbou člověka po plněm životě. V člověku totiž může a má být ještě vyšší stupeň života, totiž účast v životě Nejsvětější trojice. Všechna naše askeze usnadňuje pouze rozvoj tohoto života, neboť pro člověka je přípravný přímý věčný úděl v nesmrtelném Božím životě a tělesná smrt je branou do plnosti tohoto života! Proto žádá asketická a mystická škola a žádná křesťanská komunita nemohly být nikdy kvietistické. Kdo touží žít z Boha a v Bohu, musí být aktivní v rozdávání pokladů, hlavně lásky — tak jako Bůh!

B) *Odlesk Božího vědění v lidské přirozenosti*: Rozumné bytosti přirozeně prahnu po vědění. Všechny poznávací mohutnosti (smyslové i rozumové) se musí „setkat“ s předmětem, aby si jej „osvojily“. Zvidavost je člověku vrozená a žádná síla jej nezadrží v jeho vědeckém a společenském hledání. Dříve nebo později zdolá všechny překážky. Ani zjevení nestaví hranice lidské vědě, spíše otvírá širší a hlubší perspektivy. Hlad po vědění, který je hluboko vryt v lidské přirozenosti, pochází z toho, že člověk je dílem Boží moudrosti a je předurčen k účasti na Božím vědění ve věčném životě. Teprve v tomto bezprostředním nazírání Boží přirozenosti najde nepokojný lidský rozum své nasycení. Proto křesťan přijímá pozitivně i nejmodernější vědu, která je přece odleskem Boží moudrosti a jde po stopách Božího důmyslu a tvoření!

3. Boží vlastnosti spojené s jeho volní činností.

A) *Odlesk Boží lásky, spravedlnosti a svatosti ve stvoření*: Dobro, které prokazujeme z lásky svým bližním, je tajemnou stopou Božího působení lásky. Tato Boží láska se v nás odráží a tvoří naši každodenní lidskou dobrosrdečnost. Touha po lidské přízni je spojena ne pouze se společným charakterem naší přirozenosti, ale také s její Boží podobou. Stejně tak i touha člověka po individuální a sociální spravedlnosti pochází z toho, že jsme obrazem spravedlivého Boha a realizace ideálu spravedlnosti je především uskutečnění Boží vůle v čase a prostoru tohoto světa. Jinak je to i s osobní svatostí člověka, neboť je to účast na ontologické i morální svatosti Boha, který je Actus purus a v Něž je plnost Života. Proto naše svatost nemůže být nikdy negativní a pasivní. Naopak: svatost je projevem harmonie všech

lidských mohutností a života s Božím životem, který jsme dostali při sv. křtu. Nadpřirozené elementy našeho života nám pak pomáhají realizovat nejvyšší ideál: Kristův život!

B) *Odlesk Boží všemohoucnosti ve stvoření*: Materiální síly skryté v jádrech atomů i v celém vesmíru, kde stále vznikají nové galaxie, jsou stopou Boží moci. Jejím velkým projevem je také moc lidského rozumu, který touží po veškeré pravdě a potenciálně je neohraničený ve svém poznávání. Lidská vůle je propast, ve které se může umístit všeliké dobro. Tendence rozumných bytostí opanovat celý vesmír vzniká z toho, že jsme obrazem Boží moci. Pokud však člověk zabsolutňuje svůj rozum a svou vůli, ničí řád daných hodnot, zaměňuje potenciální a aktuální neohraničitelnost svého rozumu a nedochází svých cílů. Z toho plyne, že se máme snažit rozumně o rozkvět všech svých přirozených i nadpřirozených sil, protože rozvoj technické, intelektuální i morální kultury je podmíněn tím, že jsme přirozeným Božím obrazem a milostí jsme pak povoláni k budování Božího království v nás i kolem nás.

C) *Naše účast v Boží nezávislosti*: Vůle podléhá různým nevyhnutelnostem ve sféře biologické, psychické i společenské, protože k dobru jako takovému spějeme nutně. Před námi se však otvírají prostory, kde člověk touží po nezávislosti. Hlavně se to projevuje ve vnitřním duchovním životě, neboť tam se uskutečňují naše vztahy k Bohu a buduje se stavba našeho vnitřního světa. Tato nezávislost je z Boha a žádná síla ji nemůže odsunout z našeho života, protože touto vnitřní svobodou nás obdaroval Kristus (Gal. 4, 21).

4. Boží vlastnosti spojené s činností Božího rozumu i vůle „současně“.

Naše účast v Boží prozřetelnosti: Křesťanská filozofie i teologie myslí v plurálu: Bůh a my. Uprostřed všeho stvořeného stojí lidé, kteří nejsou jen pouhými nástroji Boží činnosti ad extra, nýbrž Božími spolutvárci a spolupracovníky v rozvoji světa. Všechny věci mají jakýsi úděl v Boží činnosti. On je stvořil a udržuje v existenci. Podle chemických zákonů dochází k určitým změnám v neoživené materii. K většímu přehodnocování forem dochází ve světě rostlinném a ještě většímu ve světě zvířecím. Největšími proměnami prochází člověk. Odkrývá stále nové přírodní zákony a těží ze stále pronikavějšího pokroku svých vědomostí. Je to vůle Boží prozřetelnosti, aby stvoření mělo účast (podle svých přirozených schopností) na realizaci odvěkých Božích plánů. Povinností všech lidí je hledat přirozený pořádek světa a podmaňovat si svět. (Gen. 1, 28).

Bůh předpokládá vzrůst našeho poznání, přeje si jej a dává nám k tomu možnosti. Přitom však lidstvo je kolektivně zodpovědné za svůj současný život a je povoláno spolupracovat s Bohem ještě na vyšším stupni života: v mystickém Kristově těle, kde všichni mají rozvíjet svou přirozenou i nadpřirozenou aktivitu jako Boží pomocníci, přátelé, děti a dědici všech jeho pokladů. A v tomto pozemském prostředí se částečně dokonává půvab Božího obrazu v nás i podoba s jeho krásou. V dokonalé plnosti se pak zjeví nedostižná estetická hodnota tohoto obrazu i této rodinné podoby v prostředí věčného života, který už nyní sice nedokonalé, ale pravdivě anticipujeme!

ThDr. Vladimír Benda

ZÁKON O RODINĚ

Dnes 1. dubna t. r. vstoupí v platnost nový zákon práva manželského ČSSR č. 94/63 Sb. ze dne 4. prosince 1963 Zákon o rodině. Tímto zákonem pozbudou platnosti zákony, zákonná opatření a vládní nařízení práva manželského termínu předchozích, jako č. 265/49, Zákon o právu rodinném, č. 266/49 o změnách občanskoprávních, č. 59/52 o manželství s cizinci, č. 69/52 o sociálně právní ochraně mládeže, č. 61/55 o změně předpisů o rozvodu, č. 15/58 o osvojení, č. 70 prováděcí zákon o ochraně mládeže, č. 58/55 o dětských příspěvcích a ochranné výchově a č. 73/56 o přenesení úřadoven ochrany mládeže na výkonné orgány národních výborů. Všechna

tato ustanovení jsou vyřazena úpravou v nový zákon Nový zákon o rodině má sedm základních článků, základních zásad a jedno sto devět paragrafů zákonného textu ustanovení o manželství.

A) Základní ustanovení zdůrazňují:

Manželství spočívá na citových vztazích muže a ženy s rovným právem. Účelem manželství je založení rodiny s řádnou výchovou. Rodina jako základní článek společnosti požívá všestranné ochrany společnosti.

Posláním ženy je mateřství, v němž požívá ochrany, péče, podpory a pomoci při výchově dětí.

Rodiče odpovídají společnosti za duševní i tělesný rozvoj dětí a za výchovu v souladu zájmů rodiny a společnosti.

Společnost dbá všemi svými prostředky o výchovu dětí a o jejich tělesný i duševní rozvoj.

Všichni členové rodiny jsou povinni vzájemně si pomáhat a přispívat k všestrannému růstu úrovně rodiny.

B) Zákonná ustanovení.

Text zákonného ustanovení sleduje splnění základních zásad v rámci vybudovaného vyspělého socialismu v naší vlasti. Uvedeme si některá důležitější ze zákonných ustanovení.

Vznik manželství.

Manželství je dobrovolné rozhodnutí muže a ženy vytvořit šťastné a trvalé životní společenství, k němuž se mají občané poznat nejen charakterově, ale i zdravotně. Manželství se uzavírá před státním orgánem veřejně a slavnostně v přítomnosti dvou svědků. Státním orgánem se tu rozumí místní národní výbor, který je pověřen vedením matrik obvodu, v němž jeden ze snoubenců má své bydliště, nebo s povolením tohoto MNV každý místní národní výbor s pověřením vést matriky a v nebezpečí života snoubenců kterýkoliv místní národní výbor.

V cizině československý občan může uzavřít manželství před zmocněným orgánem ČSSR.

Před oddávajícím orgánem ohlásí občané manželství uzavírající jména, kterých bude v rodině užíváno (otec, matka, děti).

Na základě povolení ONV možno také uzavřít manželství na základě písemné plné moci (skrze zmocněnce).

Náboženské sňatkové obřady nejsou dovoleny před uzavřením manželství (§ 10; trest. zák. č. 140/61 § 211 Sb.).

Okolnosti vylučující uzavření manželství:

trvajícím svazek, manželství s předky, potomky a mezi sourozenci, případně mezi osvojencem, osvojitelem a pokrevnými osvojiteli, nezletilec (před dosažením osmnáctým rokem až do věku šestnácti let v stanovených případech může občan obdržet povolení manželství uzavřít) a konečně občan s duševní poruchou (v některých případech soud může udělit dovolení).

Manželství nelze prohlásit za neplatné, jestliže zaniklo, vyjma případ, kdy jednání o neplatnosti manželství bylo zahájeno v době manželského soužití nebo manželství bylo neplatné pro rušící okolnost.

Muž a žena v manželství jsou si rovni jak v právech tak v povinnostech.

Zanik manželství

Manželství zaniká smrtí jednoho z manželů, prohlášením za mrtvého jednoho z manželů nebo rozvodovým řízením.

By-li jeden z manželů prohlášen za mrtvého a druhý vstoupil v nové manželství, zůstává toto nové manželství v platnosti i v případě, že by prohlášení za mrtvého bylo zrušeno (pohřešovaný manžel se objevil). Nemůže-li manželství splnit společenský účel, může být po smírčím řízení konečně rozvedeno, nebylo-li by to ke škodě nezaopatřených dětí.

Rozejdou-li se rodiče nezletilého dítěte, upraví soud práva a povinnosti k dítěti. Rodiče se mohou o svých právech a povinnostech dohodnout, dohoda však podléhá schválení soudem.

Styk s druhým rodičem, se kterým nezletilec nežije ve společné domácnosti, může soud omezit, případně i zakázat, je-li tak ve prospěch zdraví dítěte.

Výchova dětí.

Výchovu v jednotě se státem a společenskými organizacemi v duchu zásad morálky socialistické společnosti řídí rodiče.

Rodiče působí na své děti svým životem, chováním a vztahem k společnosti. Pokud mají oba rodiče v plném rozsahu způsobilost k právním úkonům, mají rodičovská práva i povinnosti stejná.

Výchovnými složkami dětí a pomocníky ve výchově i oporou výchovy jejich je škola, národní výbory, spo-

lečnost, soud, státní orgány a společenské organizace. Každý občan je oprávněn upozornit rodiče na závadné chování dětí. Na závadné chování dětí nebo porušení práv a povinností rodičů mohou občané upozornit také národní výbor, soud nebo jiné státní orgány, které pak učiní vhodná opatření. Opatření omezující práva rodičovská může učinit toliko soud.

V zájmu výchovy dítěte může soud svěřit dítě jiné osobě, především příbuznému dítěte, dále kterémukoliv občanu, který poskytne záruku řádné výchovy.

Osvojení.

Osvojení je zrušitelné a nezrušitelné.

Osvojit lze jen nezletilého, pokud je osvojení k prospěchu osvojovaného, a to soudním výrokem na návrh osvojitele, je-li mezi osvojencem a osvojitelem přiměřený věkový rozdíl a přivoli-li k osvojení zákonný zástupce osvojovaného.

Jsou-li zákonnými zástupci osvojovaného dítěte rodiče, není třeba jejich svolení k osvojení:

- jestliže protokolárně dali souhlas k osvojení předem bez zřetele k osvojiteli (např. před národním výborem při jeho narození);
- jestliže rodiče nejví zájem o dítě jeden rok (dítě v ústavě).

Před rozhodnutím soudem musí být osvojované dítě u budoucího osvojitele alespoň tři měsíce bez nároku na náklady s péčí o dítě vynaložené. Budoucímu osvojiteli svěří dítě ústav, kde dítě dosud dle, a to po dohodě s okresním národním výborem.

Osvojené dítě ponese jméno svého osvojitele a vstupuje s ním a pokrevnými vztahy, který plyne ze vztahu rodičů a dětí.

Po dobu osvojení zanikají práva a povinnosti původní rodiny osvojeného dítěte a opatrovníka, jinak však může zařídít soud. Osvojenectví může z vážných důvodů soud zrušit na návrh osvojence nebo osvojitele.

Nezrušitelné osvojení provede soud tak, že osvojitele přikáže zapsat do knihy narozených místo rodičů. Takto mohou osvojit dítě jen manželé nebo jeden z manželů, který žije ve společné domácnosti s jedním z rodičů dítěte.

Nezrušitelné osvojený může být další osobou osvojen. Osvojit lze jen nezletilce staršího jednoho roku.

Nezletilec osvojený podle dřívějších předpisů může být dodatečně zapsán jako nezrušitelné osvojený. Vyjádření osvojence v tomto případě není třeba.

Opatrovník.

Dítě, jehož rodiče zemřeli nebo nejsou způsobilí k právním úkonům, je svěřeno příbuznému, jinému občanu nebo národnímu výboru. Z opatrovnictví vznikají vztahy, které vyplývají ze vztahu mezi rodičem a dítětem.

Výživné.

Rodiče mají vyživovací povinnost k dětem do té doby, pokud děti nejsou schopny samy se živit. Vyživovací povinnost dětí v době rozvodu stanoví a upravuje soud.

Děti, které jsou schopny samy se živit, mají povinnost, je-li toho třeba, zajistit svým rodičům slušnou výživu podle svých schopností a možností.

Vyživovací povinnost mají vzájemně předci a potomci. Nemohou-li vyživovací povinnost plnit potomci, přechází tato povinnost na předky, dále na bližší a konečně na vzdálenější příbuzné.

Rozvedený manžel může žádat nejdéle pět let vyživovací příspěvek bývalého manžela, případně děle, není-li schopen sám se živit. Povinnost upravuje soud.

Není-li matka provdána za otce dítěte, je tento povinen přispívat dvacet šest měsíců na její výživu a na úhradu nákladů těhotenství a slehnutí.

Ze společných ustanovení.

Výživné stanoví soud podle potřeb oprávněného a schopností i možností povinného. Výživné, které by bylo v rozporu se zásadami morálky socialistické společnosti, se nepřiznává.

Výživné se platí v částkách měsíčně vždy předem splatných. Právo na výživné se nepromlčuje, přiznává se však toliko ode dne zahájení soudního řízení a pro nezletilé děti nejdéle tři léta zpět od zahájení soudního řízení.

ThDr. Jaroslav Michal

ÚVOD DO LITURGICKÉ HYMNOLOGIE

1. Vznik hymnů a jejich použití v liturgii.

Hymny jsou považovány za nejkrásnější květ duchovního církevního básnictví od nejstarších dob křesťanství. Slovo hymnus je řeckého původu a značilo od počátku slavnostní zpěv nebo píseň k počtě heroů nebo bohů. Také ve Vulgátě se vyskytuje ve významu duchovní písně. Již ve 4. stol. se sv. Augustin (+430) pokusil vymezit pojem hymnu: „Hymnus je zpěv spojený s chválou Boží. Když chválíš Boha, ale nezpíváš, neříkáš hymnus. Zpíváš-li, ale nechválíš tím Boha, nejde o hymnus. Chválíš-li něco, co se neodnáší k chvále Boží neříkáš hymnus, i když to chválíš zpěvem“¹).

Křesťanské hymny vznikly z bohoslužebných potřeb. Už sv. Pavel se zmiňuje nejen o žalmech a biblických kanticích, ale též o hymnech, tj. duchovních písních²).

Skládání hymnů a jejich použití v liturgii se nejdříve ujalo ve Východní církvi, kde prvními a nejznámějšími skladateli hymnů byli sv. Řehoř Naziánský (+389) a zvláště syrský jáhen sv. Efrém (+373). V Západní církvi se první pokusil zavést hymny do liturgie sv. Hilarius z Poitiers (+373), který se za svého čtyřletého vyhnanství na Východě seznámil se syrskou a řeckou hymnodií. Po svém návratu chtěl jí použít v boji s bludaři. Sám složil několik hymnů, ale jeho snaha zavést je do liturgie neměla valného úspěchu, protože jeho hymny (po vzoru hymnů řeckých a syrských) byly rozsáhlé a nedosáhly mezi lidem větší obliby. Větší úspěch při použití hymnů v liturgii měl sv. Ambrož (+397), který se právem nazývá „otcem západního duchovního básnictví“. Jeho hymny pro svou stručnost, prostotu a přesto hluboký křesťanský duch, věčný obsah a jistou citovou zdrženlivost si u věřících milánské církve získaly velkou oblibu. O tom, jak byly zavedeny do liturgie, podává zprávu jedním kněz Paulinus z Akvileje. Bylo to v r. 385 za bojů mezi ariány a katolíky. Když totiž na rozkaz císařského dvora se měly v milánské basilice konat ariánské bohoslužby, zavřel se sv. Ambrož se svými věrnými do chrámu, kde s nimi prodlel plně 2 dny a noci. Aby vyplnil dlouhé hodiny plně úzkostí, naučil věřící zpívat podle východního způsobu [tj. střídavě ve dvou chórech] žalmy a zároveň je naučil zpěvu hymnů, které sám složil. Hymny se věřícím velmi zalíbily a jejich použití nacházelo stále většího ohlasu.

Naproti tomu v ostatních západních církevních provinciích je možno pozorovat velmi dlouho velkou zdrženlivost vůči hymnům. Tak např. koncil v Braze (v r. 563) zakázal používat v liturgii vedle žalmů a biblických kantik jakékoliv básnické výtvořky. Koncil v Tours (v r. 567) dovolil v kostelích zpívat pouze hymny sv. Ambrože a některé jiné, „které jsou toho hodny“, s podmínkou, že bude u nich uváděno jméno autora. Bylo to proto, že se mnohdy hymnů zneužívalo k šíření některých bludů. Podobně 4. koncil v Toledu (v r. 637) dovoluje zpívat hymny sv. Ambrože a sv. Hilaria. Nejdále se snad proti použití hymnů v liturgii stavěla církev římská, třebaže mnišské řády v Římě zavedly po vzoru sv. Benedikta do svého officia zpěv hymnů. Teprve v 9. až 10. stol. nastává všeobecný obrat a hymny se dostávají do liturgie i v římských kostelích. Příčinu toho lze podle objevů vynikajícího hymnologa Clementa Blumeho S. J.⁴) hledat v tom, že se v té době do Říma i do ostatních církevních provincií Západu dostala sbírka hymnů, kterou sestavil papež sv. Řehoř Veliký (+504) pro církev v Irsku. Zmíněná sbírka obsahuje vedle několika hymnů sv. Ambrože, Prudentia a Sedulia většinou hymny, které složil sám sv. Řehoř Veliký. Této sbírce, zvané irokeltské nebo gregoriánské, podepřené autoritou velkého papeže a světce, se otevřely brány i těch kostelů, které se dosud proti hymnům bránily. Irokeltská sbírka zatlačila z užívání i dřívější sbírku (zvanou starobenediktinskou), která byla používána většinou v mnišských řádech. Ke skupině irokeltským hymnů patří v dnešním officiu hymny matutinální (kromě hymnu „Nocte surgentes“), hymny k laudám (kromě hymnu „Ecce, jam noctis“), hymny malých hór, dále jednotná skupina hymnů nešporních, hymnus ke kompletáci a některé hymny cír-

kevního roku a obecné hymny ke cti svatých. Se sbírkou starobenediktinskou se shoduje pouze v některých hymnech sv. Ambrože a v hymnech velikonočních.

2. Skladatelé hymnů.

První, kdo na Západě skládali hymny, byli sv. Hilarius z Poitiers a sv. Ambrož. Hymny Hilariovy se do dnešního officia nedostaly. O počtu Ambrožových hymnů v dnešní liturgii není mezi hymnology jednotného mínění. Zcela jistě pochází od sv. Ambrože hymnus „Aeternum Conditor“ (k nedělním laudám), neboť o něm svědčí sám sv. Augustin. Z ostatních hymnů se sv. Ambrožovi připisují tyto hymny: „Splendor paternae gloriae“ (k laudám v pondělí), „Jam lucis orto sidere“ (k primě), všechny tři hymny k malým hórám („Nunc sancte nobis“, „Rector potens“, „Rerum Deus tenax vigor“), dále hymnus k matutinu sv. apoštolů „Aeterna Christi munera“ a k matutinu sv. mučedníků „Christo profusum sanguinem“.

Dalšími význačnými skladateli hymnů starokřesťanských jsou španělský básník Aurelius Prudentius Clemens (+405), zvaný „křesťanským Horácem“, a italský básník Caelius Sedulius (z 5. stol.). Oba skládali hymny pro soukromou pobožnost. Z jejich sbírek hymnů bylo pak několik hymnů vybráno pro liturgickou potřebu. Dalším starokřesťanským skladatelem hymnů je biskup z Poitiers Venantius Fortunatus (+ po r. 600). Napsal vynikající hymny ke cti sv. kříže („Vexilla Regis prodeunt“ a „Pange, lingua, gloriosi lauream“) a hymnus k P. Marii („Quem terra, pontus, sidera“).

Mezi nejpłodnější básníky starokřesťanských hymnů patří sv. Řehoř Veliký, který napsal celou sbírku hymnů po potreby irského kléru, neboť v jeho době se v Římě hymnů nepoužívalo.

Ze starokřesťanské doby pochází ještě celá řada hymnů, jejichž autoři nejsou známi. Je to např. vánoční hymnus „Jesu, Redemptor omnium“, dva hymny postní „Ex more docti mystico“ a „Audi, benigne Conditor“, svatodušní hymnus „Jam Christus astra ascenderit“ a kromě toho dlužno do této doby klást hymny adventní „Conditor alme siderum“ a „En clara vox redarguit“, hymny velikonoční „Ad regias Agni dapes“, „Aurora caelum purpurat“ a snad i některé jiné.

Zatímco křesťanský starověk zná jen jeden druh liturgické poezie, hymny, ve středověku se vedle hymnů objevují též sekvence. Hymny jsou určeny pro modlitebni, kdežto sekvence pro liturgii obětní. Mezi středověkými skladateli hymnů, určených pro liturgii, nejznámější jsou tyto: Pavel Diakon (+799), Paulinus z Akvileje (+802), Rabanus Maurus (+856), Sv. Bernard z Clairvaux (+1153), Adam od sv. Viktora (+1193), Sv. Tomáš Akvinský (+1276) aj.

Ve 12. stol. dosáhla křesťanská hymnodie svého vrcholu co do formy i co do obsahu. Po stránce formální se hymny osvobozují zcela od zákonů časoměry, přecházejí k rytmicke a často se objevují též rýmy (např. u sv. Tomáše Akvinského). Pozdější doba však zaznamenává úpadek. Projevuje se nejen ve formě, nýbrž i co do obsahu. Také reforma pap. Pia V. (v r. 1568) velmi rušivě zasáhla do tvorby hymnů tím, že stanovila pevný počet hymnů používaných v liturgii. Od té doby se do liturgie zavádějí nové hymny jen zcela výjimečně, a to pouze při zavádění některých význačnějších svátků. Ještě rušivěji zasáhlo do liturgické hymnodie období humanismu. Starší hymny, pokud nevyhovovaly zásadám umělé metrické poezie latinské z doby klasiků, byly odsuzovány pro svou „hrubou formu“. Proto papež Urban VIII. (+1644) ustanovil zvláštní komisi, jejímiž členy byli 4 jesuité: Polák M. Sarbiewski a tři Italové F. Strada, T. Galuzzi a H. Petrucci, která provedla opravy téměř všech dosavadních liturgických hymnů (celkem na 952 dy tak, že z původního textu mnoho nezůstalo. Všeobecně se dnes považují uvedené opravy za nemístné a místy i nešťastné, neboť „ztratily starobylou prostotu a sílu zbožnosti („accessit latinitas et recessit pietas“). místech).

[Pokračování.]

ThDr. J. M. Škrášek

KONSTITUCE O SV. LITURGII A SLOVO BOŽÍ

Každý, kdo zná historický vývoj liturgie, vidí, že od dob Tridentského koncilu nebyl vydán pro liturgii dokument významnější než Konstituce o sv. liturgii, a že jeho hlavní tendencí je nejen liturgii vrátit k praxi prvních křesťanských staletí, ale zároveň ji co nejvíce zpřístupnit věřícím. Celý liturgický život dostává se jí do pohybu a tím se bude z vnitřku obnovovat celý náboženský život a zlepšovat morální život věřících.

Vždyť jak se praví v 2. art. Konstituce: „Liturgie totiž, již se — a nejvíce v Božské eucharistické Oběti — vykonává dílo našeho vykoupění (sekreta: 9. neděle po sv. Duchu), s vrchovaně přispívá, aby věřící životem vyjadřovali a jiným projevovali tajemství Kristovo a vrozenou přirozenost pravé Církve, již je vlastní, že je zároveň lidská a Božská, viditelná, vybavená neviditelnými věcmi, planoucí činností a setrvávající v kontemplaci, přítomná ve světě, a přece se ve světě cítící jako poutnice; a to zajisté tak, aby v ní, co je lidské, bylo řízeno k Božskému a jemu bylo podřízeno, co je viditelné k neviditelnému, co činností ke kontemplaci a co je přítomné k budoucí obci, kterou hledáme (srov. Žid. 13, 14). Proto liturgie ty, kteří jsou uvnitř, denně buduje ve svatý chrám v Pánu, v příbytek Boží v Duchu (srov. Efes. 2, 21—22), až do míry plnosti věku Kristova (srov. Efes. 4, 13), podivuhodným způsobem zároveň posiluje jejich sílu k hlásání Krista a tak ukazuje církev těm, kteří jsou vně, jako vyzvednuté znamení národům (srov. Is. 11, 12), pod nímž se shromáždí v jedno rozptýlení synové Boží (srov. Jan 11, 52), aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř (srov. Jan 10, 16).“ A v art. 43: „Snaha pěstít a obnovit sv. liturgii je právem považována za prozřetelnostní znamení Božích úradků pro náš věk, za transitus Ducha sv. do své církve; a liturgický život dává za našich časů dokonce vlastní všeobecnou známku náboženskému citění a jednání.“ Některé věci, k nimž dala Konstituce pronikavé rámcové směrnice, budou se uskutečňovat povolně a třeba mít trpělivost a zatím si stále dokonaleji osvojovat ducha tohoto nesmírně závažného dokumentu, ale některé pokyny lze uskutečňovat neprodleně, a zvláště ihned si každý kněz musí vzít k srdci ony artikuly Konstituce, jež buď přímo nebo nepřímo ukládají liturgické resp. vůbec náboženské poučování, hlásání slova Božího, kazatelskou službu.

Uvedme si především art. 9: „Sv. liturgie nevyčerpává celou činnost církve; neboť dřívě než lidé mohou k liturgii přistoupit, je nutno, aby byli k víře a konverzi vcláni: »Kterak budou zvyvat toho, v koho neuvěřili? — Kterak však uvěří v toho, o kom neuslyšeli? — A kterak uslyší bez hlasatele? — A kterak budou hlásati, nebudou-li poslání?« (Řím. 10, 14—15). Pročež církev zvěstuje poselství spásy, aby všichni lidé poznali jediného pravého Boha a Ježíše Krista, kterého poslal, a aby se obrátili od svých cest, činíce pokání (srov. Jan 17, 3; Luk. 24, 27; Skutky 2, 38). Věřícím má tedy vždy kázat víru a pokání a mimo to je má disponovat ke svátostem, učit je zachovávat všechno, cokoliv přikázal Kristus (srov. Mat. 28, 20) a povzbuzovat ke všem skutkům lásky, k zbožnosti a apoštolátu, kterýmižto skutky se projeví, že křesťanství věřící nejsou šice z tohoto světa, ale přece že jsou světlem světa, jehož Otce oslavují před lidmi.“

Citujme si, co říká úvodní část V. hlavy: O liturgickém roku (art. 102—105): „Dobrá matka Církve vzala si za své oslavovat vykupitelské dílo svého Božského snoubence ve svatých vzpomínkách ve stancvené dny během roku. V každém týdnu v den, jenž pojmenovala dnem Páně, koná vzpomínku vzkříšení Páně, kterou jednou do roka oslavuje co nejvíce o velikonocích zároveň s blaženým Pánovým utrpením. Celé pak mysterium Kristovo — od vtělení a narození až do nanebevstoupení, seslání Ducha svatého a očekávání blahé naděje a příchodu Páně — během roku vysvětluje. A tak připomínajíc mysterium vykoupění, otvírá věřícím bohatství ctností a zásluh svého Pána, aby jej činila v každé době přítomným, aby je dosáhli a byli naplněni spásnou milostí. V témže roce, v němž oslavuje mysterium Kristovo, ctí svatá Církve se zvláštní láskou blahoslavenou rodičku

Boží Marii, která je spjata se spásným dílem svého Syna nerozlučitelným poutem; v ní je obdivováno velkolepé dvoce vykoupění a vyvyšuje ji jako nejčistší obraz, aby s radostí nazírala to, jaká ona sama celá chce a doufá být. Nad to během roku vkládá Církve památky mučedníků a jiných svatých, kteří mnohotvárnou Boží milostí byli povzneseni k dokonalosti a stali se již účastnými věčné spásy, Boha v nebi dokonale chválou oslavují a za nás se přimlouvají. Neboť v narozeninách svatých hlásá se velikonoční mysterium ve svatých, kteří trpěli a jsou oslaveni s Kristem a věřícím se předkládají jejich příklady, aby všichni skrze Krista byli taženi k Otci a na základě jejich zásluh vyprošuje se milost Boží. Konečně podle přijaté kázně vykonává Církve v rozličných časech roku zdokonalování věřících zbožnými cvičeními duše i těla, vzděláváním, modlitbami, pokáním a skutky milosrdenství“.

Co je tu pro nás nadhozeno pokynů, jak máme celý církevní rok využívat kázáním a duchovními promluvami! Nelze se proto divit, že v 52. art. Konstituce praví: „Velmi se doporučuje, aby homilie, kterou se z posvátných textů vykládají během liturgického roku tajemství víry a zásady křesťanského života, stala se součástí samé liturgie; dokonce při mších, které se slouží o dnech Páně a zasvěcených svátcích za přítomnosti lidu, nemá se bez vážné příčiny vynechat“. A v art. 56.: „Dvě části, z nichž se mše jaksi skládá, totiž liturgie slova a Eucharistie, souvisejí spolu tak úzce, že tvoří jediný úkon kultu. Proto posv. Synoda naléhavě napomíná pastýře duší, aby při katechesích věřící horlivě učili, že se mají zúčastňovat celé mše, zejména o dnech Páně a zasvěcených svátcích“. Neboť: „Třebas sv. liturgie je především kultem Božího majestátu, přece obsahuje také mnohé pro vzdělání věřícího lidu (srov. Conc. Trid., Sess. XXII, 17 sept. 1562, Doctr. De ss. Missae Sacrif., c. 8; Concilium Tridentinum. Ed cit., t. VIII, p. 961). V liturgii totiž mluví Bůh ke svému lidu; Kristus dosud zvěstuje evangelium.“ (Art. 33).

A aby nikdo nebyl na pochybách, tož art. 24 připomíná: „Nejvíce při slavení liturgie dlužno respektovat Písmo sv. Z něho se čtou lekce a v homiliích se vysvětlují, z něho se zpívají žalmy a z jejich ovanutí a popudu vznikají prosby, modlitby a liturgické hymny a z Písma sv. přijímají též svůj význam liturgické úkony a znamení. Odtud k zabezpečení obnovy sv. liturgie, totiž jejího pokroku a přizpůsobení, je nutno, aby byl rozšířen onen libečný a živý cit pro Písmo sv., kterým se vyznačuje ctihodná tradice ritů západních i východních“. Totéž ještě zdůrazňuje art. 35, v němž se zároveň vyžaduje, aby se konala co nejvěrněji a náležitě služba kazatelská a stojí tu doslova: „Vyvěrat má ze zdrojů Písma sv. i liturgie jakožto zvěstování podivuhodných věcí Božích v dějinách spásy, příp. z mysteria Kristova, který je v nás vždy přítomen a činný zvláště při slavení liturgie. Všemi způsoby má též být pěstována náležitá liturgická katechese a nemá se zapomínat, že i při samých obřadech má kněz nebo kompetentní přísluhovalatel — ovšem jen při vhodnějších okamžicích — předepsanými nebo vlastními vhodnými slovy udílet krátká povzbuzení“. Konečně se v tomto art. říká: „Svaté slavení Božího slova má se konávat zvláště v očekávání slavnějších svátků, o některých feriích adventu a quadagesimy a o nedělích a zasvěcených svátcích, a to nejvíce v místech, kde není kněze, v kterémžto případě slavení řídí (a káže) diakon, příp. někdo jiný, kdo je k tomu určen biskupem“.

Jak koncil se sv. Otcem v čele vyžaduje od nás intenzivní hlásání slova Božího, je patrné z 48. art. II. hlavy, pojednávající o tajemství nejsv. Eucharistie: „Ať církev ve své starostlivé péči chce, aby křesťanští věřící nebyli při tomto tajemství víry jako vnější a němí diváci, ale obřadům a modlitbám rozuměli tak dobře, aby posvátným úkonům byli uvědoměle, zbožně a účinně účastni, slovem Božím obnovováni, hostinou těla Páně občerstvováni, činili díky Bohu, obětující neposkvřenou Hostii nejen rukama kněze, ale též v jednotě s ním, učili se obětovat sami sebe a ze dne na den při-

jímat Krista prostředníka (srov. S. Cyrillus Alex., Commentarium in Ioannis Evangelium, lib. XI, cap. XI—XII: PG 74, 557—564), v jednotě s Bohem a mezi sebou, aby posléze ve všech byl Bůh. Neboť „aby zde byla plná účinnost, je nutno, aby věřící k sv. liturgii přistupovali s náležitou dispozicí duše, svou mysl přizpůsobili volání a spolupracovali s nebeskou milostí, aby ji nepřijímali nadarmo“ (srov. II. Kor. 6, 1) — bylo řečeno už v 11. art. Proto: „Pastýři duší mají horlivě a trpělivě sledovat liturgické vzdělání, jakož i liturgickou vnitřní i vnější činnou účast věřících podle jejich věku, podmínek, způsobu života a stupně náboženské kultury — toť jeden z hlavních úkolů věrného rozdělovatele Božích tajemství — a své stáde v této věci vést nejen slovem, ale i příkladem“ — ukládá se nám v art. 19.

A nesmíme být neposlušní a neobětaví: „Matka Církev si velmi přeje“ — bylo řečeno už v art. 14. — „aby

všichni věřící byli vedeni k plnému, uvědomělému a účinnému účastenství na slavení liturgie, což vyžaduje sama přirozenost liturgie a křesťanský lid, „rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid vlastnický“ (I. Petr, 2, 9; srov. 2, 4—5) má k tomu mocí křtu právo a povinnost. Toto plné a činné účastenství všeho lidu dlužno mít při obnově a pěstění sv. liturgie co nejvíce na zřeteli; neboť je to první a nejpotřebnější zdroj, z kterého věřící čerpají vpravdě křesťanského ducha a proto potřebné školení v něm se na pastýřích duších velmi vyžaduje v celé pastorační činnosti. Ale aby se to mohlo uskutečnit, nelze se kojit žádnou jinou nadějí, leč když napřed od ducha a účinnosti liturgie budou zcela zaslaveni sami pastýři duší, aby v ní byli mistři a proto je velmi nutné, aby se liturgická ustanovení co nejvíce doporučovala obzvláště kléru“.

ThDr. Jaroslav Kouřil

PRAEDICA VERBUM

Několik poznámek k aktuálním otázkám pastorace.

Ve svém druhém listě zapřísahá svatý Pavel Timotea „před Bohem a Kristem Ježíšem“ a přikazuje mu: „Hlásej slovo, trevej na něm, ať je to vhod nebo nevhod, přesvědčuj, zapřísahaej, kárej se vši trpělivostí a učitelskou moudrostí... Ty však bdi, ve všem snášej strasti, plň úkol hlasatele Evangelia, vykoněj dokonale svou službu!“ (2 Tim. 4, 1—5). Tato nabádává slova Apoštola národů by měla být vodítkem pro každého duchovního správce, jímž by se měl řídit při pastorační činnosti ve své farnosti. Je třeba otevřeně poukazat na některé nedostatky, jež se častěji objevují na tomto úseku, a navrhnout cesty k jejich odstranění nebo alespoň zmírnění.

Základní povinností duchovního správce jako pastýře duší musí být snaha přivést všechny věřící své farnosti k Bohu. Přiblížit se však co nejlíže ke splnění tohoto postulatů může pouze pastýř dobrý, který se řídí slovy svého Božského vzoru — Krista: „Já jsem pastýř dobrý a znám své a znají mne moje.“ Odváží se však každý kněz říci tato slova o své farnosti? Bude-li upřímný, potom snad připustí, že znať menší část svých farníků, a to většinou jenom ty, kteří přicházejí za ním. Jaký bývá obsah rozhovorů, jež vede se svými ovečkami? Mluví s nimi snad jenom o počasí, o úrodě a o věličkách a ostýchá se hovořit také o věcech víry a věčné spásy? Je jistě užitečnější mluvit především „s Bohem o hříšníkovi než s hříšníkem o Bohu“, jak to doporučoval již apoštol Vídně svatý Klement Maria Hofbauer, avšak to nemůže a nesmí být jediným a výlučným způsobem pastorace. Jestliže někteří lidé neradi poslouchají napomenutí a konkrétní výtky, pak se kněz nesmí vyrovnat s tímto problémem jenom tak, že žertovně zahrozí prstem, aby se snad někdo z hříšníků neurazil nebo na něho nehněval.

Každý pastýř duší si musí uvědomit, že i on je „servus servorum Dei“. Říká-li již svatý Augustin, že „jsme tvůrci časů; jací jsme, takové jsou i časy“ (Řeč o Bohu, 80, 8), pak se pravdivost těchto slov projevuje i v pastoraci. Jaký kněz, takoví farníci; jaký pastýř, takové stádo. Nebylo by potřebné zabývat se v duchovních promluvách více liturgií než tomu je dosud a učinit ji co nejsrozumitelnější všem věřícím? Je to příkaz II. vatikánského koncilu! Je třeba stále poukazovat na to, že modlit se při mši svatě řízenec nebo litanie, jak to s oblibou činí mnohé starší ženy, je naprostým nepochopením liturgie. Současně je ovšem nutné, aby kněz přicházel ke mši svatě vždy dobře připraven, dbal ná přesný začátek, neodbýval ji, ale ani zbytečně neprotahoval dlouhými momenty nebo celkovou pomalostí při celebraci, jež je často jen nedostatkem vnitřní kázně a se zbožností nemá nic společného.

Jedním z nejdůležitějších a nejučinnějších prostředků pastorace je kázání, které by mělo být součástí každé nedělní i sváteční mše svatě. Je však třeba, aby si kazatel připravoval svou promluvu vždy pečlivě předem, nikoli snad na poslední chvíli v sobotu odpoledne, nýbrž již od počátku týdne. Již v 10. čísle Duchovního pastýře z minulého roku kritizoval pisatel oprávněně některé

nedostatky duchovních promluv. Je možno ještě dodat, že má-li být kázání účinné a vskutku dát posluchači látku k přemýšlení, pak by se mělo týkat vždy jen jednoho určitého omezeného tematu. Sype-li kazatel z jednoho rukávu jeden „příklad“ za druhým a z druhého opět omračuje posluchače nejrůznějšími citáty, pak se mu snad podaří věřící uspat nebo znudit, avšak ne přesvědčit. Měl by si proto dobře uvědomit, že ne každé plácání z kazatelny je slovem Božím a jednat podle toho. Kdosi jednou vtipně poznamenal, že neměl čas napsat krátký dopis a proto píše dlouhý. Někdy se zdá, že si kazatel neudělal dosti času na přípravu krátkého, ale působivého kázání, a proto unavuje věřící dlouhými slovními tirádami bez ladu a skladu a také bez účinku. Trvá-li kázání déle než čtvrt hodiny, pak by měl duchovní správce uvažovat o tom, co z něho vypustí. Ať se neostýchá kritizovat z kazatelny i konkrétně nešvary svých farníků, ať je jim to vhod nebo nevhod, ovšem s náležitou pastýřskou moudrostí, vhodnými slovy, i když rázně a rozhodně. Je přeče žádoucí, aby posluchači odcházeli do svých domovů proniknuti oním spasitelným nepokojem, který je donutí uvažovat o svém životě a změnit v něm to, co není správné.

Bylo by jistě zbytečné psát, že kněz má být ve všem vzorem svým věřícím a to i ve zdánlivých maličkostech; neboť tam, kde se jedná o věci Boží, není nic maličkostí. Vezměme například otázku přesnosti. V podnicích máme zavedeny píchací hodiny a požadujeme, aby pracující zachovávali při nástupu do práce i odchodu domů přesnost. Je proto samozřejmé, že věřící požadují takovou přesnost i od svého duchovního pastýře, ať je to při začátku mše svatě, při různých slavnostních příležitostech jako jsou svatby a křtiny, při udělení svátostí a podobně. Přesnost je ctností královskou a alter Christus, služebník Krále králů a jeho zástupce ve farnosti, by ji měl zachovávat vždy a všude co nejuzkostlivěji. Možná, že se jednou na věčnosti dozví, že jeho nepřesnost a nedochvilnost zavinila i ztrátu některé duše...

Každý kněz jistě dobře ví, že pro zdar pastorační práce je velmi důležitá modlitba. Vždyť modlit se znamená mluvit s Bohem a rozmluva s Bohem dá věřícím více moudrosti než nám mohou poskytnout lidé. Proto vhodně napsal již svatý Augustin, že „kdo se umí dobře modlit, umí také dobře žít“. Je proto velmi smutné, a svědčí to o nedostatku vnitřního života, nedovede-li se dokonce i některý kněz správně a přesně modlit. Snad to je někdy jen nepozornost nebo mechanické odříkávání, avšak nepůsobí dobře na věřící, slyší-li od kněze u oltáře vyslovovat např. „požehnaná jsi mezi ženami“ nebo protahovat jméno Ježíš. Stejně i přemíra různých modliteb, např. před požehnaním spíše věřící unaví než je povzbudí k větší zbožnosti a svádí k mechanickému odříkávání. Méně bylo by i zde více a pouhá řemeslná zručnost kněze nikoho ještě nepřesvědčí ani nepohne ke změně smýšlení. Potom není divu, myslí-li si někteří (či spíše některé) věřící,

že jsou velmi zbožní, protože často vyumělkovaným hlasem nahlas a s náležitým akcentem odhrkávají kdejakou modlitbu.

Katolický kostel má být středem duchovního života farnosti a měl by být otevřen pro každého. Divně proto působí, nechává-li jej duchovní správce během dne zavřený, i když to třeba odůvodňuje obavou před krádeží. Cožpak spása i jediné duše není mnohem důležitější než třeba ukradený koberec? A necítí-li nikdo z věřících potřebu navštívit dům Boží i mimo čas bohoslužby, ačkoli k tomu má čas, pak by to mělo nutit kněze k zamyšlení, proč tomu tak je. Nemělo by se však stávat, aby hříšník, který se chce jít možná i po dlouhé době duchovně povzbudit, našel dveře kostela zavřené, a proto již po druhé nepřišel...

Málo by nám však prospěly kostely plné lidí, kdyby se tato návštěva neobrážela v celém jejich životě. A prvním krokem ke změně života je svátost pokání. Kajcník se podobá bojovníku, který prohrál jednu bitvu, ale je ochoten bojovat dále a chce se jenom očistit a posílit. Netrpělivý nebo zbytečně upovídaný zpovědník ho však nepovzbudí k dalšímu boji. Věřící má přicházet od zpovědnice vždy s důvěrou i nadějí a odcházet s pevným předsevzetím k polepšení. Zpovědník je zde především proto, aby jménem Božím hříchy odpouštěl, nikoli proto, aby se zbytečně vyptával nebo „mluvil do duše“. Jinak se pak stane, že kajcník vyzná jenom ty hříchy, které nepokládá za závažné, a ty skutečně hlavně zamlčí, ať už ze strachu či nemístného studu. Také zde by měl

být zpovědníkovi vzorem Božský Spasitel, který napomenul cizoložnou ženu: „Jdi a již nehřeš!“ a nedoprovázel své odpuštění záplavou slov o oškliivosti hřichu a podobně, jak to mají ve zvyku někteří mnohomluvní zpovědníci.

Ústředním bodem vnitřního života věřících však zůstává Eucharistie — chléb života. Smí tedy zůstat kněz lhostejný k takovému stavu, kdy jenom nepatrná část přítomných se při mši svaté zúčastní také eucharistické hostiny? Zde je obvykle vždy jeho chybou, nedokáže-li vyburcovat věřící z letargie vůči této svátosti duchovní obrody, přesvědčit je o nutnosti jejího častého přijímání a tím i k aktivnější účasti na mešní oběti. Snad v každé farnosti by bylo možné aspoň na první pátek v měsíci vystavit celodenně k uctění Nejsvětější svátost oltářní a učit tak lid (a má to přece být „plebs sanota“), aby si více vážil tohoto největšího daru Boží lásky.

Nemá-li tedy duchovní správce vykonávat své povolení jenom jako úřad nebo dokonce řemeslo, nýbrž jako poslání být hlasatelem slova Božího, pak se musí tomuto úkolu věnovat plně a bez výhrad. Zde nemohou platit pouze nějaké úřední hodiny a po nich již jenom rekreace, nýbrž je třeba cílevědomé péče o duše modlitbou, pokáním, příkladem a promyšleným plánem pastorační péče. Potom si bude moci říci se svatým Pavlem: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokončil, víru jsem zachoval; pro budoucnost je mi připravena koruna spravedlnosti“ (2 Tim. 4, 7—8) a očekávat věčnou odměnu od svého Božského Pastýře.

ThDr. Miroslav Svoboda

DOSLOV K AUGUSTINIANISMU XIV. STOLETÍ

Uvažující situaci augustiniánů, nesmíme přehlížet, že šlo o eremity, tj. poustevníky, kteří žili původně o samotě, jak to takřka klasicky dokumentuje klášter na Ostrově, čili u Sv. Dobrotivě. Teprve papež Urban V. jim povolil r. 1363 zakládat komunity také ve městech. Byl tím sice setřen jejich původní eremitážní charakter, zato však přibýlo nových pastoračních sil mezi městským středověkým obyvatelstvem. Poustevnický charakter i po usídlení uprostřed městského obyvatelstva se jevil v poměru k hmotnému majetku. Konventy se vydržovaly sbírkami, ačkoli např. pražský klášter svatotomášský získal papežskou i panovnickou dispens, která mu umožňovala nabývat majetek hlavně pozemkový. Také vlastnictví jednotlivých členů kláštera připadalo po jejich smrti konventu. Generální kapitula v Arimini r. 1394 nakazovala nerespektovat přání řádových příslušníků ohledně majetku, který si při vstupu do řehole přinášeli. Pripadal samozřejmě řeholi, která je přijala a vydržovala. V té příčině je zajímavý případ eremity Alberta ze sv. Dobrotivě. Vstoupil do kláštera zadlužen, ale s jakýmsi majetkem. Jako řádný křesťan měl nejdříve uspokojit své věřitele a pak teprve s tím, co mu zbylo, se zasvětit službě boží. V majetkových záležitostech byli eremité přísnější než členové moderních řeholí. Nařízení gener. kapituly z r. 1365 stanovilo, že kdokoli z řeholníků smrtelně onemocní, pořídí v přítomnosti převora a starších bratří seznam všech věcí, které mu řehole povolovala k používání. Do pozůstalosti kromě knih náleželo vlastně jen šatstvo. Podle předpisů měl mít každý mnich dva škapulíře, tři tuniky a kukli (kapuci). Při tom se cenila kapuce na 5, tunika a škapulíř na 8 zl. Z toho co o majetku řečeno lze shrnout: Původně eremité nevlastnili nic a žili jen ze sbírek. Teprve později dispensi a snad jen v určitých případech bylo dovoleno nabývat jmění k údržbě budov, kostelů a zajištění cestovního při vizitacích a na studia. Event. osobní majetek mnichů připadal testamentárně řádu.

Pozoruhodné je kulturní poslání augustiniánských eremitů. Při každém konventě, tedy i ve sv. Dobrotivě, býval jakýsi druh triviální školy, v níž se žáci učili čtení, psaní a počítání. Podle usnesení kapituly v Sieně r. 1338 se mělo vyučování udělovat jen řádovému dorostu. Až do té doby se vzdělání dostávalo také jiným zájemcům. I po dispozcích sienské kapituly se výuky jistě zúčastňovali aspoň příslušníci fundátorova rodu, jako v případě Hazmburků.

Vlastní vzdělání řeholního dorostu pokračovalo v provinciálním studiu trvajícím tři léta. Probírala se logika, kterou vykládal lektor. Nešlo zajisté jen o logiku, nýbrž o všechna odvětví soudobé filosofie. Byla příprava na biblikum, o němž sice nemáme přímých dokladů, ale usuzujeme na ně z existence řádových biblistů. První známý odborník v biblických otázkách byl mistr Jan z Mnichova, působivší v Praze v letech 1385—1388. V přednáškách ho doplňoval lektor Ondřej ze sv. Hypolita r. 1386, přeložený později do Boloně. Je zohoruhodné, že bavorská provincie měla své studium v Praze a ve Vídni, nikoliv v Mnichově. V jeho čele stál regens podporovaný dvěma profesory bohosloví. Tyto akademické funkcionáře jmenoval sám generál. Teprve v r. 1386 si směla provincie opatrovat aspoň lektory. Regens měl být mistrem, k lektorátu se vyžadovala zvláštní zkouška z teologie a filosofie.

Vyšším typem řádové školy bylo studium generale, na něž přicházeli kandidáti s absolutierem provinciálního studia. Nezbytnou podmínkou pro přijetí byla kromě toho dokonalá znalost gramatiky a praktické zvládnutí konverzace. Studium trávající dva roky bylo v podstatě prohloubené opakování provinciálního studia jak dokazují osnovy z biblíky zachované na pařížském generálním studiu. Za jediný rok se měl probrat celý Pentateuch, Josue, Knihy soudců, Judith, Knihy královské, Job, Kniha Moudrosti a celý Nový zákon.

Studium provinciále a generale bylo možno u osob zvlášť nadaných a nadějných uzavřít vysokým studiem teologickým, které frekventovali eremity v Sieně, Perugii, Boloni, Florencii, Oxfordě a Cambridgi. Šlo patrně o přípravu řádových učitelů, protože k přijetí na tuto vysokou školu bylo třeba kromě provinciále doporučení také potvrzení o jakési učitelské praxi. Sienská kapitula z r. 1338 vyžadovala na kandidátovi vysokého studia, aby měl odpřednášeny dva semestry logiky a filosofie. Z toho je patrné, že minimální řádové studium provinciální trvalo tři roky, což nebylo na tehdejší poměry u běžného eremity málo. Z neúplné statistiky augustiniánských eremitů z druhé pol. XIV. stol. je zřejmo, že za 11 let studovalo v cizině 17 českých studentů eremitů v Ariminiu (dnešní Rimini), Boloni, Cambridgi, Florencii, Kolíně n. R., Oxfordu, Padui, Paříži, Perugii a v Sieně. Z toho v Boloni studovali 4, v ostatních městech většinou po jednom. Nedívno, že řád v této době měl poměrně dosti vzdělaných příslušníků evropského

formátu, čímž vyniká nad domácí kurátní klerus, který s ním kvalitativně (intelektuálně i asketicky) nemohl konkurovat. Tito členové řádu se pak mohli dobře uplatnit ve vedoucích funkcích. Proto chápeme, že řád takto kvalifikovně poskytl Zbyňku Zajíci z Hazemburka takové vzdělání, lépe řečeno takovou výchovu, že byl schopen se zachovat tak, jak se právě zachoval.

Neklamným svědectvím o dobré úrovni pražského augustiniánského studia je skutečnost, že v 90. letech XIV. stol. se hrabě z Malnice přimlouval zato, aby do něho byli přijati dva belgičtí klerikové. Z tomášského malostranského kláštera přecházeli profesori i na zahraniční ústavy. V r. 1385 vysílá generál pražského lektora Mikuláše z Domažlic na generální studium do Vídně. Když r. 1358 toužil moravský makrabě mít dobrého lektora v Brně, poslal mu tam generál pražského bratra Lva. Lektor biblika Ondřej byl r. 1386 přeložen z Prahy do Boloně na vysoké mezinárodní bohoslovecké studium.

K českým vynikajícím řádovým příslušníkům lze kromě jmenovaných připočítat Augustina z Litomyšle, vystudovavšího v Perugii. V r. 1379 se s ním shledáváme pod jménem Augustina de Bohemia jako s brněnským převorem a po deseti letech jako se sufragánem Stanislava, olomouckého biskupa. S významným Janem ze Středy byl sprátcen Angelus z Doblína, bakalář bohosloví, za něhož se Středa přimlouval u pařížského kardinála, aby mu dopomohl na Sorbonně k doktorátu. Při tom jej nazývá „zvláštním svým přítelem“. Za eremitu Ebrharda, brněnského lektora, se zase přimlouval u florentského arcibiskupa, aby mu sdělil biskupské svěcení. Jan ze Středy ho znal dobře, protože s ním byl vychován. Všestranně činný a nadaný byl brněnský převor Filip, lektor teologie a vynikající stavitel varhan. Jeho věhlas v tomto ohledu se šířil po všech augustiniánských klášteřích. Aby mohl vyhovět všem, kdož ho potřebovali, dostal od generála povolení v doprovodu dalšího spolu-bratra cestovat po všech evropských klášteřích. Stavěl docela varhany až v Tolentinu, kde zároveň uctil památku sv. Mikuláše Tolentinského, řádem velmi oceňovaného.

Od Karla IV. a před ním již Jana IV. z Dražic pozorujeme — mimo dobu zakládání augustiniánských klášterů ve XIII. stol. — obnovený zájem o tuto řeholní formaci a s ní pravděpodobně o zintenzivnění duchovního života. Jan IV. z Dražic přivádí z Francie do Roudnice (1332) augustiniánské kanovníky, kteří se tak osvědčili se svou řeholí, že r. 1390 pronikla do Neukirchenu u Norimberka a odtud do komunity v Indersdorfu. Předtím podle ní reformoval Jan z Jenštejna klášter v Míšně (1376). Ještě r. 1451 prohlásil známý Mikuláš Kuzánský, „muž dvou až tří historických epoch“, který měl o věci jedinečný přehled, reguli roudnických mnichů za závaznou pro všechny domy této řehole v církevní provincii salcburské. Jeho poradcem byl ovšem augustinián Bernard z Wagingu. Zakladatelská činnost samotného Otce vlasti povolává augustiniány na Karlov a do Ingelheimu v Porýní, a augustiniánky ke kostelu sv. Kateřiny na Novém Městě pražském r. 1355. Arnošt nezůstává v tomto dobově svěžím zakladatelském ruchu stranou a uvádí tutéž řeholní denominaci do Kladska 23. 10. 1350, do Jaroměře asi r. 1349, Rokycan 1362 a Sadské také tohoto roku. Oba vynikající muži se nezamilovali do šerých kuten duchovních bratří velikého sv. Augustina nebo do jejich kanovníckých pláštíků naplano. Obliba řádu byla opodstatněna daleko hlubšími motivy. Byl to zajisté zájem o zvroucnutí náboženského života, jehož byli augustiniáni tou dobou horlivými nositeli a šířiteli, připravující tak možná, aspoň u nás bezděčně, devotio moderna. Ta pak budovala v Holandsku a severozápadním Německu přímo na Eckhardovi, Ruysbroekovi a Grootovi. Také výsledky bádání moderních německých historiků (Winter-Ginnecke) potvrzují, že se v Čechách vyvíjela osobitá forma devotio moderna, paralelní s úsilím Gerta Groota.

Zájem o svěží náboženský život ve XIV. stol. však k nám dokazatelně pronikal souběžně snad s viklefián-

skou literaturou také z Anglie. Tamější představitelé duchovního života nevynikali ani tak počtem jako spíše svébytným projevem náboženské praxe. Uvádí se tu zase augustiniánský eremita Walter Hilton, muž veliké ctivosti a hluboké asketické zkušenosti (z. 1395), jeden z velkých učitelů na žebříčku dokonalosti, Juliána z Norwiche (z. 1413) žijící v tehdy oblíbené reclusi a hlavně autor Ohně lásky, poustevník Richard Rolle z Hampolu (1300—1349) a snad i teolog s matematickými zálibami Brodwardin. V r. 1930 vyšlo v překladu jedno z hlavních Rollových děl Oheň lásky (edice Krystal, Olomouc 1930). Rolla neuvedl P. Em. Soukup do Čech poprvé. Nový překlad je vlastně neuvědomělým navázáním na skvělou tradici rollovského kultu, který u nás kvetl už ve XIV. stol., neboť až podnes naše rukopisné sbírky opatrují osm rukopisů Rolla. Čtyři KK a čtyři NUK. Kromě toho poukazují na českou provenienci rukopisy roztroušené po střední Evropě. Tak krakovský rkps Psalteria prozrazuje českou kopistickou dílnu, podobně rkpsy Psalteria v premonstrátském klášteře v Drkolně (Schlägl, lat. Plaga) v Rakousku. Na jednom z nich je podepsán jako pisár budějovický kaplan Wolfgang. S těmito exempláři provenienčně souvisí i rkpsy téhož díla v Gdansku. Rukopis Oheň lásky ve vídeňské Nár. knihovně je shodný s pražským exemplářem. Co je pro nás pak nejzajímavější a podporuje mocně naše tušení: o tenké, ale existující vrstvě českých věřících v druhé pol. XIV. stol. toužících po zvroucnutí náboženského života, je skutečnost, že oba poslední jmenované texty Rollových spisů prošly rukama českého, hluboce nábožensky žijícího, arcibiskupa Jana z Jenštejna, obsahující jeho schválení. V jejich explicitu ještě čteme, že si Jenštejn pro ně vyžádal zcela zvláštního placita (obávaje se už tehdy Viklefa?) od boloňského biskupa Cosima, pozdějšího papeže Inocence VII. Jenštejnovi, který kdysi provázal po Praze vlivného prince Jindřicha Derbyho, bratrance Richarda II., nebylo zajisté nesnadné spisy podobného obsahu získat jak pro svou osobní potřebu, tak i pro jiné zájemce, na nichž záleželo. Upsalaské rukopisy pocházejí ze slavného kláštera wadstenského [založeného a organizovaného na podkladě augustiniánské řehole r. 1316 sv. Brigitou, zemřevší jako Jenštejn v Římě 1373] byly sice napsány ve Švédsku, ale podle názoru odborníků není vyloučeno, že byly aspoň z části pořízeny podle nějakých, dnes už ztracených předloh, z Čech. Leckterý rollovský rukopis se najde v knihovně roztroušených po trase Kostnice, Basilej, Kolín, Anglie. Snad jsou jimi poznačeny cesty anglických účastníků obou koncilů. Avšak mnohem dříve než poznamenal Rolle svými spisy prastarou cestu na sever, byl už znám v Čechách. Za panování Richarda II., který měl za manželku dceru Karla IV. Annu, jejíž zdroje zbožnosti zbývá vysvětlit (KK, HXY), za častého putování českých lidí za vzděláním do Oxfordu a prostě touže cestou, jakou se dostávaly Viklefovy spisy k nám, tak se dostávala do Čech rollovská a jiná literatura. Čechy byly tedy už v druhé pol. XIV. stol. střediskem Rollova kultu, který k nám mohl ostatně proniknout také přes Paříž a vůbec Francii, kam tak často směřovali čeští studenti [Jenštejn, Olbram] a česká poselstva, zvláště v době velkého schizmatu.

Tak spisy tichého mystika i drsného reformátora se dostaly do Čech skoro současně. Jejich duchovní kvašení postupovalo a prostupovalo vrstvy věřících nestejnou rychlostí a intenzitou. Zatím co v Anglii Viklifův hlas brzy zanikl beze stopy, takže anglická reformační propukla o půl druhého stol. později, už o něm ani nevěděla, změnily jeho názory skoro úplně tvářnost naší země a směr našich dějin. To kupodivu i přesto, jak praví znalec jeho díla, že „byl vždy spíš kritikem církevního učení, než vykladačem hlubokých zkušeností náboženských, že suchá a drsná jeho povaha neznala vřelé intimity ani mystických extází Rollových, že šel tvrdě za tím, co shledával správným, nenávislně potíraje své odpůrce a užívaje rozhořčených epitet a přezdívek“. Těmito málo imponujícími prostředky zvítězil v ideovém záporeni o duši českého člověka. Snad byl Roll příliš jemný, příliš pravověrný. Veřejné mínění bylo v Čechách již natolik pobouřeno, že nemohlo šířeji

vnímat jemné systémy mystiků křesťanského světa vedoucích po stupních osobního sebezápory ke světlu asketického dokonalosti. Ostatně ani český soudobý autor se vzácně zdrženlivým taktem, poučujícím, kárajícím a napominajícím — Štítný — v širokém měřítku neuspěl.

Zájem o duchovní život se Evropou a také našimi zeměmi šířil z trojího zdroje: z pařížského nebo lépe řečeno francouzského bernardo-viktoriánského (neseného většinou augustiniány), který zasáhl také Matěje z Janova, Štítného a jistě Jenštejna, porýnského (pěstovaného hlavně dominikány) a anglického (Roll, Hilton). Ze u nás neprošel asi jen beze stopy, o tom podávají výmluvné svědectví naše rukopisné sbírky, které až dosud uchovávají díla příslušných autorů. Bedlivější jejich průzkum přinese možná doplnění našeho obrazu o tom, jak hluboce hnutí zapůsobilo. Zatím vím z laiků jen o Tomáši Štítném ze Štítného (1331—1403), zaujatém snad za pražských studií nebo ještě spíše ze styků s třeboňskými augustiniány studiem sv. Augustina i představitelů viktoriánské školy Hugonem a Richardem. O Štítného, i členů jeho rodiny, usilování po hlouběji prožívaném křesťanství svědčí také zájem o svatě žijící a záhy kanonizovanou Brigitu Švédskou (NUK XVII C 28) a překvapující rozhled a překvapující rozhled po soudobé duchovní četbě projevový v zachovaných štítnenských sborníčkách. Tak v traktátu O korábu Noemově, vzdělaném podle spisku Hugona Svatoviktorského De arca Noe morali, kromě traktátků přibližně stejné tendence O bojování hříchů se šlechtyností (Autpert), O sedmi duchovních stavu stupních (David z Augšpurku). To vše ve sborníku Vyšehradském existujícím v opise z r. 1396 (NUK XVII F 9). Tzv. sborník Klementinský až z r. 1376 (NUK XVII A 6) má celou řadu náboženských úvah, které kolovaly samostatně než je Štítný spojil v celek, jako oblíbená duchovní četba. K nim přidal později

Knížku o smrti mládence bujného, zpracované podle II. knihy Susova Orloje věčné moudrosti. Jak na této literatuře Štítnému záleželo, ukazuje přepracování sborníku po r. 1389, jehož opis se zachoval z r. 1492 (sborník Vávrův NUK XVII D 31). V Řečech besedních známých z obnoveného vydání z doby kol. r. 1391 čerpal vладыka z Bernardova spisu O rozjímání, z Hugona od sv. Viktora O třech dnech, ze Susova Orloje, používaje, kde se hodilo, hojných citátů ze sv. Augustina.

Do doby před r. 1400 náleží také rozpracování díla Richarda od sv. Viktora O přípravě ducha k rozjímání, nezachované, ale Štítným vzpomínané dílo připisované sv. Bonaventurovi O sedmi chodbách k blažené věčnosti. Šířitel hlubší náboženské literatury zal i Jeronýmův list k Demetriádě (v strahovské knih. DD IV 65). V sborníku Musejním z r. 1400 vystupuje v druhém oddílu další klasika středověké náboženské četby dominikán Vilém Peraldus (z Perault u Lyona, z. 1270), jehož spisu Summa de vitiis et virtutibus použil Štítný v pojednání O hříších. Peralda si velice vážil Gerson a jiní znalci jeho spisů označovali za nevyčerpatelnou pokladnici pro kazatele a askety. K této práci připojil Štítný knížky Richardovy O čtveru zlém. Ve sborníku Opatovickém porýženém pro dceru Anežku, použil opět Hugova díla O korábu Noemově a Richavrdova O stavu člověka vnitřního, kromě Výkladu na knihy Moudrosti Roberta Holkota.

Hlubavý a sečtělý vладыka měl asi značné množství knih a své znalosti doplňoval pravděpodobně v knihovně třeboňského kláštera, kterému věděl asi za mnoho. Ne náhodou jeho sestra Peltráta odkazuje r. 1414 třeboňským augustiniánům pod pečeti zbožného a moudrého vладыky všechno, co po něm zbylo.

(Pokračování.)

ThDr. Václav Bartůněk

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

20. RERUM, DEUS, TENAX VIGOR.

(K noně)

Všech věcí sílo, Bože, slyš, ty, jenž jsi v sobě stále týž, a světlu dennímu i tmám řád vymezuješ k proměně. Dej večer světlo přejasně, v němž nikdy život nehasne, a za smrt svatou, odměnou nám uděl věčnou slávu svou. To dej nám, Otče přesvatý, i Synu téže podstaty, a Těšiteli Duchu, též, jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Asi od sv. Ambrože (+ 397)

21. TE LUCIS ANTE TERMINUM

(Ke kompletáři)

Než světlo denní pomine, tě, Tvůrce světa, prosíme, bys pro svou vládnu laskavou stál při nás, byl nám ochranou. Ať prchnou zlých snů mámení, i různá noční zjevení, drž nepřítel v řetězech, by neposkvrnil tělo hříchů. To dej nám, Otče přesvatý, i Synu téže podstaty, a Těšiteli Duchu, též, jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Asi od sv. Řehoře Vel. (540—604)

22. LUCIS CREATOR OPTIME

(V neděli k nešporám)

Ty, Tvůrce světla vznešený, linoucí světlo v naše dny, hned v prvním světla záblesku vznik chystáš světu okrsku. Ty svazek jitra s večerem nám přikazuješ zvátí den. Již vali se k nám temný proud, rač vzdechy naše vyslechnout: By duše spjatá pouty zla o podíl žití nepřišla, když pro věčnost už nemá cit a zaplétá se v hříchů síť. Ať zabašů do nebes bran a obdrží mzdu žití tam.

Nuž, odhodme vše nečestné a každou skvrnu očistíme To dej nám, Otče přesvatý, i Synu téže podstaty, a Těšiteli Duchu, též, jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

23. IMMENSE CAELI CONDITOR

(V pondělí k nešporám)

Ty, Tvůrce nebes nezměrný, když oddělovals prameny, by nestekly se, jako val hráz oblohy jsi zbudoval. Dals místo proudům nebeským a břehy tokům pozemským, by oheň vlnou zchlazován nespálil na trouď žirný lán. Vlej teď nám, Otče přesvatý, v hruď milostí proud bohatý, by nesvedl nás novou lští hříchů starý v nové neštěstí. Ať víra novým jasem vzplá, ať rozlévá zář ze světla, v němž uvadá květ světských krás.

Ji žádný blud však neuhas. To dej nám, Otče přesvatý, i Synu téže podstaty, a Těšiteli Duchu, též, jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

24. TELLURIS ALME CONDITOR

(V úterý k nešporám)

Vznešený Tvůrce zemských niv, ty pozemskou souš vynořiv nad rozsáhlou vod hladinu, nám úrodnou dals pevninu, by úrodic dobré plodiny i zlatoskvoucí květiny, vždy přinášela hojnou žerň a pastvu milou tvorům všem. Vypráhlé duše bolestí utišuj svěží milostí, by v slzách viny omyla a nízké vášně zlomila. Ať vždycky rozpaků tvých dbá a všemu zlu se vyhýbá,

ať dobrem naplní svou dlaň, šíp smrti ji však neporaň. To dej nám, Otče přesvatý, i Synu téže podstaty, a Těšiteli Duchu, též, jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

25. CAELI DEUS SANCTISSIME

(Ve středu k nešporám)

Přesvatý Bože nebeský, ty jasně pláně blankytu tkáš ohnivými paprsky, je zlobíš zlatem úsvitu a čtvrtého dne rozžiháš sluneční kolo v jeden plam, řád pevný Luně ukládáš i dráhy bludným kometám, bys temnotám i světlu dne vymezil pevně hranice a znamení dal zřetelné, kdy začínají měsíce. Vzdal z naší mysli všechny tmy, nám duši od vin očistí již, všech hříchů pouta rozetní a s nitra odval viny tíž. To uděl, dobrý Otče, všem, i Otci rovný Synu, též, jenž s Duchem Utěšitelem na věky světu kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

26. MAGNAE DEUS POTENTIAE

(Ve čtvrtek k nešporám)

Všemocný Bože, který z vod plodivých tvorstva vzešlý rod necháváš z části v hlubinách, část zvedáš v modrých výšinách. Ty dolní noříš v chladnou tuň, ty horní zvedáš k nebesům, by různá místa zabrali, ač z téhož zdroje povstali. Rač dopřát věrným sluhům svým, jež omývá krev tvoje z vin, by neupadli v lécky zla a krutá smrt je nestihla. Ať nesráží se viny tíž, ať nevynášeji se již,

by skličení duch neumdlel, a pyšný z výše nesletěl. To dej nám, Otče přesvatý, i Synu téže podstaty, a Těšiteli Duchu, též, jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

27. HOMINIS SUPERNE CONDITOR.

(V pátek k nešporám)

Člověka Tvůrce vznešený, vládnoucí moudře nade vším, ty kážeš, by rod zvířeny i plazů vydal země klín, i statná těla zvířat těch, jež na tvé slovo oživila, by v dané době věků všech tvým sluhům věrně sloužila. Vzdal to, co nízkou žádostí útočí na nás ze všech stran, ať skrývá se v plášť zvyklostí či vkrádá se až v skutek sám. Rač radostmi nás odměnit, svých milostí dát vzácný dar, rač svazky míru upevnit a odstraniti každý svár. To dej nám, Otče přesvatý, i Synu téže podstaty, a Těšiteli Duchu, též, jenž světu věčně kraluješ. Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

28. IAM SOL RECEDIT IGNEUS

(V sobotu k nešporám)

Ohnivě slunce klesá níž, ty, věčné Světlo, přijdi již, jediný Bože v Trojici, i s jasem svým nám do srdcí. Ti ráno chvály zpíváme, tě večer vroucně zýváme, Dej nám, ať smíme v říši hvězd ti s nebeštany vzdávat čest. Ať Otci spolu se Synem i tobě, Duchu, v dnešní den jak dosud, tak i na věky zni chválou vesmír daleký.

Amen.

Od sv. Řehoře Vel. (540—604)

Přeložil J. M. Šk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 132. POŽEHNÁNÍ BRATRSKÉ SVORNOSTI

Čtrnáctá z poutních písní (hebr. Ž 133). Dvěma obrazy blízkými citění starozákonního věřícího slibuje žalmista hojně požehnání za ctnost věrnosti. Zařazení žalmu mezi poutní písně svědčí o jeho aktuálnosti v dobách Nehe-miášových při obnově národní a náboženské jednoty — Neh 11; Ž 126, 3.

- ☆
1. *Stupňová píseň, od Davida.*
☆
*Hle, jak je to dobré
a jak je to milé,
když jsou bratři ve shodě!*
2. *Jako by kanul vybraný olej s hlavy na bradu,
na vousy Árónovy,
jako by kanul na lem jeho roucha,*
3. *jako by hermónská rosa
se snášela na horu Sión:
vždyť na takovém místě Pán uštěďruje požehnání,
život na věčné časy!*

[2] „olej na hlavě“ — při svěcení na velekněze, srv. Ex 30, 30.

[3] „hermónská rosa“ — tak hojná, jak bývá v hermónských horách. Olej znamená příjemnou vůni, rosa dobrou úrodu.

ŽALM 133. NOČNÍ POBOŽNOST V CHRÁMĚ

Poslední z poutních písní (hebr. Ž 134). Zdá se, že byla zpívána v chrámě, když se měnily skupiny levitů po zpěvu při večerní pobožnosti. Ti, kteří odcházeli, vítali tímto žalmem přicházející k noční pobožnosti. Posledním veršem zase přichází žehnali odcházejícím.

- ☆
1. *Stupňová píseň.*
☆
*Nuže, dobrořečte Pánu,
všichni služebníci Pána,*
2. *kteří jste stanuli v Pánově domě
v nočních hodinách.*
3. *Vztáhněte ruce k svatyni
a dobrořečte Pánu!*
- ☆
4. *Požehnej ti Pán ze Siónu,
který učinil nebe i zemi!*

[1] „Služebníci Pána“ — kněží a levité, srv. Deut 10, 8.

[3] „vztáhněte ruce“ — na východě byly ruce při modlitbě zdvižené.

„k svatyni“ — pobožnosti byly na nádvoří před svatyní.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami
Josef Kunický

„ROZPTÝLIL TY, KTEŘÍ PYŠNĚ SMÝŠLEJÍ“

„Divy učinil svou mocí.“ Neskonale mocný Bůh ukázal svou moc a svou velikost na slabé a pokorné Panně Marii; avšak to není výjimkou; dějiny národa izraelského a celého pokolení lidského dokazují dostatečně, že vždycky tomu tak bylo. Vždycky „činil Bůh divy svou mocí a rozptýlil ty, kteří pyšně smýšleli ve svém srdci“.

A jak? Že zahanbuje pyšného člověka a před světem volí a vyvyšuje slabé a nepatrné, malé k provedení svých plánů a svých úmyslů. Svatá Kateřina Sienská ve čtrnáctém století, tělesně slabá a churavá, avšak duševně

velká a energická žena — jak veliké věci vykonala k blahu Církve svaté ke cti a slávě Boží! Svatá Bernadeta Soubiroussová v minulém století, zdravotně chabá dívka, hodná byla učiněna státi se zakladatelkou skvělé historie chvály Mariánské ve slavně proslulých Lurdech... Všichni známe ony biblické postavy, které jsou důkazem této skutečnosti: pyšný Saul a pokorný David, pyšný ple-tichář Aman a odstrčený Mardocheus, pyšná královna Vasthi a čistá, skromná Ester... Bůh rozptýlil, ponižil

ného pleticháře Amana, pyšnou královnu Vasthi — a povýšil pokorného pastýřského chlapce Davida, pokorného odstrčeného Mardochea a čistou, ušlechtilou Ester...
Tak je to také v každém individuálním lidském životě, tak to je také v každém životě kněžském...

Pýcha, namyšlenost, ponižuje, pokora povyšuje každého člověka. Pýcha je první v řadě všech hlavních hříchů, první v řadě hříchů na nebi, i na zemi. Vpravdě satanský hřích, který se zrodil v padlém andělu: tedy vnitřní

muselo již projít pod jejich rukama.“ A pocítil jsem lítost, že tolik mládeže z našeho národa, v nejlepším věku, bylo přinuceno nastoupit nevládnou pout do ciziny, za cizí a nepřátelské zájmy.

Ale na city nebylo času. Každý se tlačil do vagónu, aby dostal místo k sezení. V tom zmatku mi spadly na zem vuřty, našel jsem jiné, někdo našel zase moje, bylo tma a chvíli tlačenice, ale nakonec jsme všichni seděli v neosvětlených vagónech. A teprve, když se vlak dal do pohybu ze zatemněné Prahy, rozkoukávali jsme se kolem sebe a navazovali první známosti s kamarády.

Bylo však tma a hovor znovu a znovu umlkl.

Vzpomínali jsme na seminář v Dolních Břežanech u Prahy, i na to jak jsme byli u odvodu v Jilovém. Slo nás tam hodně, ale jen 12 nás bylo „tauglich“, jak napsali do našich listin čeští lékaři. Zachovali se k bohoslovcům velkomyslně, ale někoho na práci poslat museli. A tak naše malá skupinka vlastně šla do ciziny, ostatní naši spolubratři v semináři mohli dostudovat. Už tato skutečnost je, myslím, důvodem k tomu, abychom na výročí této neblahé cesty nevzpomínali sami.

Po půlnoci jsme byli v Drážďanech. Nádraží bylo veliké a pusté, s řadou prázdných nástupišť. Na tom našem byl hydrant, ze kterého bychom se byli rádi napili, ale nebyla nádobka a také voda netekla. Zastávka nebyla dlouhá a s ranním rozbřeskem jsme uviděli předměstí Berlína.

Jak velice se lišil Berlín od Prahy. Roztroušené domy v zahradách, tam kus lesa a opět město, domy nebyly

V říši zlomeného kříže

I. Mertini Kaugummi

Počátkem ledna roku 1943, za večerní tmy, zdůrazněně ještě protiletckým zatemněním, stála před hlavním nádražím v Praze skupina asi dvanácti bohoslovců. Odjížděli na nucenou práci do Berlína a loučil se tam s nimi dr. Vondráček, vicerektor pražského semináře. Přišel jsem téměř poslední a spatřil jsem je na chodníčku elektrické dráhy, poněkud zamklé a choulící se zimou. Každý měl alespoň dva kufry se šatstvem a potravinami, pokud se daly sehnat. Nevěděli jsme totiž, zda nás nepošlou z Berlína ještě dále, někteří lidé museli putovat do totálního nasazení až do Norska.

Pan vicerektor stiskl každému z nás ruku, ujistil nás, že všichni v semináři budou vzpomínat ve společných modlitbách na bratry své nepřítomné a hnuli jsme se k nástupišti. „A nezapomeňte nám psát,“ volal za námi. My však jsme se dívali již starostlivě na vlak. Transportní vlaky s našimi mladými lidmi odjížděly do Německa ponejvíce v noci, snad že bylo na trati volněji, ale hlavně proto, aby to nebudilo přílišnou pozornost obyvatelstva.

Šel jsem namáhavě se svými těžkými zavazadly a tu najednou kdosi přiskočil ze tmy, uchopil mne za ruku s kufrem a vsunul obratně pod paži věku chleba. Z druhé strany pak jiný zavěsil rychle na krk šňůru vuřtů. Byly to potraviny na cestu a ti lidé je rozdávali s tak úžasným cvikem, že jsem si pomyslel: „Kolik tisíců lidí

hřích, který i navenek se projevil neposlušností: non serviam, nebudu sloužit! A na zemi: i v Evě uzrál nejdříve hřích pýchy, který přešel pak v hřích neposlušnosti... Velmi příznačné pro všechny ostatní napodobeniny v každém individuálním lidském, zvláště i v našem kněžském životě! Duch pýchy — duch ďábla, světácký duch — duch pokory, duch Boží, duch Christa...! Chceme-li býti opravdovými žáky Christovými, budeme všichni nenávislníky pýchy a hledme nabýt ducha pokory... Proto se pyšným Bůh protiví a pokorným dává najevo svou přízeň. Neboť pýcha, hřích satanský, jedná podle ďábelské zásady: „non serviam“ nechci sloužiti — hřích, který se protiví největšímu přikázání, přikázání lásky, která ochotně slouží Bohu a lidem... Pyšný člověk chce býti takřka jako Bůh, soběstačný, nezávislý! Malý človíček, ubožák, který zapomíná, že potřebuje ke svému životu tisíce rukou a tisíce obětavých srdcí... pekařů, řezníků, krejčí... tolik různých služeb, bez kterých by zahynul... Kdykoliv se člověk svévolně rozhoduje proti hlasu svého svědomí, proti zákonu Božímu a spravedlivému zákonu lidskému, protiví se Bohu, dopouští se satanského hříchu, jedná podle zásady: nechci sloužiti, jedná asociálně! Jedná svévolně, ješitně, tvrdohlavě, nepoddajně, pyšně... Jenže pozor! Pozor na slova největší a nejslavnější prorokyně všech věků, blahoslavené Panny Marie: „Mocně shodil z trůnu jejich pýchy.“ Bůh shodí každého pomluvače, nactiutřače, každého zlomyslného hříšníka ze své povýšenosti, poníží ho. Čím kdo hřeší, tím také schází... Jestliže to platí o každém pyšném člověku — natož pak o knězi, který má být vzorem pokory... Svátý Augustin praví: „Kdy-

koliv se pyšně vypínáš, vzdaluje se Bůh od tebe, kdykoliv se však pokorně jemu koříš, sklání se se zalíbením k tobě.“...

Podobně praví i svátý Jakub: „Pokoríte se před Pánem a povýší vás!“ Jak 4, 10. Tak také Panna Maria ve svém Magnificat: „Rozptýlil ty, kteří pyšně smýšlejí... a povýšil ponížené...“ Pokora je duch Kristův... je duch Boží... Pán Ježíš říká o sobě: Nepřišel jsem, abych byl obsluhován... nýbrž, abych sloužil.. veni servire.. pravý opak zásady satanské „non serviam!“... Jeho dobročinný život je důkazem pravdivosti této jeho svaté zásady.. Kudy chodil, dobře činil.. Pertransit benefaciendo“.. Pokora je sestrou pravé lásky. Proto pokora stejně jako láska je: „shovívavá, dobrotivá, nezávidí, nechlubí se, nenadýmá se, není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu, neroztrpčuje se, nemyslí o zlém, neraduje se z nepravosti, nýbrž raduje se s pravdou; všechno snáší, všemu věří, všechno naděje, všechno přetrvává, nikdy nepomíjí. Kdo se odhodlá k pokornému smýšlení takovému, jaké měl Pán Ježíš, tichý a pokorný srdcem, jen ten kněz bude také silnou osobností a pevným charakterem, jako byl sám náš Mistr a Učitel v pokoře a tichosti... Bude poctivým v konání svých povinností, prost lidské bázně, malicherných ohledů, bude celým mužem, skutečným apoštolem, jenž za daných okolností jde pevně k cíli. Jen pokorný kněz je pravým mužem na svém místě, který vede věřící lid, jemu věrně slouží jako věrný sluha Boží podle svého nejlepšího svědomí přímou a poctivou cestou zákonů Božích a občanských ctností ku štěstí časnému i věčnému, k blahu zločinnému, k větší cti a slávě Boží...“

Zde v pokoře, správně pojaté a rozzumně prováděné je vrcholný kulturní bod následování Krista, jak na cestě k mravní dokonalosti, tak i na cestě k pravé velikosti duševní i duchovní!... Pamatujme: Já sám nejsem nic! Já a Bůh jsem všechno! Já mohu vše s pomocí Toho, který mne posiluje... Pýcha zabila již mnohého kněze a co z nich učinila hlásá nám historie církevní. Pokora povýšila naše známé veliké světce na oltáře Boží...“

Pokora je pravda, uznává skutečnosti. Pýcha je lež. Pokora se proto, je-li pravá, nepodceňuje na úkor pravdy. Výrazem pokory je naopak uznat mimořádné dary, které máš, vlohy, schopnosti. Ale uznat, že je nemáš sám od sebe: dal, světil ti je Bůh: v řádu přirozeném: hezkou, zdravou postavu, tvář, zdravé údy, vlohy k učení, dar umění, i v řádu nadpřirozeném — tolik milostí. Proto nezapomínat se modlit: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini Tuo da gloriam!

Pokora má trvání, pýcha pomine. Pýcha ztrácí, pokora přinese korunu blaženosti. Kdo nechce neskonale mocného Pána země a nebes velebit, bude ve své odloučenosti od Něho jeho moc muset uznávat! Volme tedy: buďto se budeme pyšně vyvyšovat a řekneme třeba skrytě ono satanské, asociální: „non serviam“ jako onen první tvor a lhář a protivník na začátku stvoření — a pak nás čeká ponížení jako jeho, anebo budeme pokorní a skromně jednat podle zásady Kristovy „veni servire“... a pak budeme povýšeni, pak nás čeká věčná čest a sláva“ na věčnosti... Neboť Bůh rozptyluje, kdož pyšně smýšlejí... a povyšuje ponížené.

ThDr. Karel Sahan

většinou v souvislých blocích, ani neměly historický ráz. Je to proti Praze město mladé, nepřilíš výstavné a rozlévající se na rovině do veliké šířky. Až do poleďné nás posunovali po různých kolejích a teprve potom nás vyloužili ve sběrném táboře na okraji města.

Tábor byl obehnaný ostnatým drátem a tvořily jej dřevěné baráky a jakási kuchyně. U brány stál malý, hrbatý člověk ve vojenské uniformě, na rukávě červenou pásku s hákovým křížem. Asi nějaký nacista, kterého pro tělesnou vadu nevzali na frontu.

Mně připadal v té chvíli jako zosobnění té moci, která z touhy po světovládě hnala tolik lidí všech národů do práce na zbrojení, do opovržení a vlastní vojáky na frontu a na smrt. Na čepici měl též hákový kříž a ozbrojen se staral, abychom byli co nejdříve za ostnatým drátem. Tam nás pak natlačili do baráků. Kavalce byly prkené, holé, bez slamníků i bez pokrývky, po vojenském způsobu vždy dvě postele nad sebou. Dali nám večeři, jídlo z jednoho hrnce a misku melty. Pro zápach špatně umytého nádobí se to však nedalo jíst ani pít. Vylili jsme meltu oknem a pro jídlo jsme raději ani nešli. Najedli jsme se ze svých zásob a napili vody. Kufry jsme dali pod postel, zuli boty a uložili pod hlavu. Bylo to místo poštář a také se to doporučovalo, aby člověk nebyl okrádán.

Leželi jsme v zimnicích. V místnosti byli téměř všichni naši bohoslovci a též několik studentů z konzervatoře. Měli s sebou kytary, housle a jiné hudební nástroje a vyprávěli si o svých plánech do budoucna. Jak budou co by výkonní umělci a hudebníci cestovat do cizích zemí

a velkých měst, jak chtějí získat zkušenosti, slávu a vavříny. V duchu byli na pódích koncertních sálů, viděli tleskající obecenstvo, slyšeli krásnou hudbu. Ve skutečnosti však spali na holých prknech německého lágru, měli boty pod hlavou a nevěděli, zda se vrátí domů živí. Jejich první cesta do ciziny byla bez slávy a bez vavříků. Přeci mi však jejich optimismus byl milý. Vyprávěli nám též, jak pan jarář u nich doma měl podezřelá, příliš vlastenecká kázání a jak byl za to od Němců vyšetřován. Za této debaty jsme na svých tvrdých, prkenných lůžkách usnuli.

Druhý den se podobal prostor uvnitř lágru tržišti. Přicházeli zástupci různých firem a organizací a vybírali si dělníky pro svůj závod. Ten potřeboval holiče, jiný zase nádeníka, jiný zedníka. Na jakési bedně uprostřed stál český tlumočník a vyzvolával jména. Tlačili jsme se kolem a snažili se zůstat pohromadě i v zaměstnání. Ale na osobní zájmy se nebral ohled, postupovalo se podle seznamů. Konečně si nás odvedl Obermeister jedné berlínské firmy. Udržela se nás pohromadě 5 bohoslovců, dále šel s námi jeden student filosofie, dva fotografové a několik dělníků. Když jsme procházeli, obtíženi kufry, branou, šli jsme stále ještě vstříc neznámé budoucnosti. Jak s námi budou zacházet, zdalipak nám dají najíst. Už v lágru někteří uvažovali o tom, že by měli utéci, dostat se přes hranice a doma se někde skrývat. Byli tehdy i výtečníci, kteří přicházeli již v Praze k transportním vlakům, vmísili se mezi nastupující, vyfasovali nuřty a chléb a za Prahou, když vlak někde zastavil nebo zmírnil jízdu, vyskočili a vrátili se domů. Tak získá-

Z PASTORAČNÍHO ZÁPISNÍKU

Jeden můj známý byl na kázání v starobylém pražském kostele, který je významným odkazem české gotiky a jímž proudily dějiny českého národa, a byl tím kázáním nadšen. Říkal mi, jak kazatel uměl navodit kontakt s věřícími; nekázal nad nimi, ale k nim a hovořil s nimi novým, moderním způsobem. Zamyslel jsem se nad tím. Je možná závažnou pravdou, že svá kázání věřícím přednášíme jaksi ex cathedra, vznešeně a slavnostně, dbající přísné homiletické formy, ale málo myslíme na posluchače, na způsob jejich života, na prostředí, v němž pracují, na jejich rozvinutou inteligenci, která už se nespokojí, když kněz přednáší kázání, otřesená před desítkami let v „Kazatelně“, ale chce, aby kněz viděl a znal současnou dobu, chápal duchovní potřeby současných lidí a podával věcně, ne však stárnoucí pravdy novým jazykem. Známý italský konvertita spisovatel Giovanni Papini, dnes už zesnulý, vydal po válce knihu fin-govaných dopisů papeže Celestina VI. pod názvem „Lettere agli uomini di Papa Celestino sesto“, žel, dosud do češtiny nepřeloženou. Vypsal jsem si z ní do svého zápisníku tato slova, určená kněžím, o kázání: „Někteří z vás dovedou napsat kázání květnatější než květinová výzdoba presbyteria; homilie vlažnější než olivový list; řeči harmoničtější poskládané než harmonium. Někdy vložte na papír řeči tak přemoudré a bohaté na dobré rady, že samy vaše uši naslouchají vlastním ústům s nevyslovitelnou, ba viditelnou zálibou. Ale zřídka když vaše slova vytrysknou ze srdce, aby přímo zachytila a uchvacovala srdce. Více číst z nich západ lampy než vůni slunka. A dnes, abychom uchvá-

tili a přitlačili srdce, vyžaduje se spíše jednoduše, svoboda lásky, než vyumělkovanost a vyřezanost přistřižuté výřečnosti.“ Zapsal jsem si tato vážná slova především pro sebe, ale proč bych se o ně s vámi nerozdělil? Vždyť mi je připadá, že někdy mnoho poučujeme, ale málo učíme.

V „Literárních novinách“ byla kritika posledního dílu Neffovy pentologie o dvou pražských obchodnických rodech, která zabrala údobí bezmála jednoho sta let. Kritika celkem nepřiznivá, nadepsaná „Úvaha z vyprávění“. Ten nadpis by se hodil pro mnohá kázání. Pozval jsem jednou na svatomatějskou pouť zkušeného kazatele, který vždy o sobě prohlašoval, jak všude byl jako kazatel zván a vítán a jaké měl úspěchy. Jeho poutní kázání nemělo konce. Vyprávěl v něm o všech farářích, kteří kdy ve svatomatějské farnosti působili, jak se s nimi důvěrně znal, jak si oni vysoce cenili jeho činnosti a kazatelského působení, a věřící to vyprávění, široce rozvláčné, vůbec nebavilo. Po kázání měla být zpívána mše svatá. Když už ta únava z vyprávění trvala skoro půldruhé hodiny, dávali jsme kazateli znamení, aby skončil, tím, že jsme rozsvítili hlavní lustr a zase zhasli, opět rozsvítili a znova zhasli a tak dále. On však nepochopil a mluvil dál. Únava z vyprávění u věřících rostla. Kazatel už lovil myšlenky i slova ve vesmíru a najednou rozpráhl ruce a pateticky zvolal: „Co vám mám, moji draží, ještě říci?“ Tu se z řad věřících ozval mohutný hlas: „Amen!“

★

V malé vesnici Kovářově na Milevsku působil počátkem našeho století

jako farář P. František Paleček blažehé a čisté paměti. Byl to kněz vzácné horlivosti a spanilého srdce, který v kovářovské farní osadě a v celém okolí zanechal po sobě svatou památku. Říká se mu český Jan Maria Vianney. Zvláště v paměti jeho někdejších osadníků zůstávají jeho neobyčejně působivá a vroucí kázání. Něco ze vzpomínek těch, kdo tohoto vzácného a nevšedního kněze znali, jsem si zapsal do svého zápisníku. Farář Paleček vystupoval na kazatelnu ne jako zápasník, ale plný pokory, odhodláni a zápalu pro duše. Nežli promluvil, jeho oči se hluboce upřely k svatostánku, jako by tam nabral Božího dechu. Za svého požeňnaného kněžského působení pronesl asi šest tisíc kázání; kázával často i na různých poutních místech. Však na jeho kázání na Makové vzpomněl vroucí vzpomínkou Václav Svatohor (P. Bělohávek), sám vynikající kazatel, kněz dnes již vzácně vysokého věku, žijící v kněžském útulku v Senohrabech. V té vzpomínce napsal, jak si český Vianney z poutní slavnosti na Makové, kde nadšeně kázal, odnášel pár bílých lilii z oltáře jako svůj nejmilejší honorář. Slušely jeho bělostné duši. Jedna z Palečkových kovářovských oveček o jeho kázáních vyznala: „Jeho kázání možno přirovnat k matce, která otevře truhlu, v níž má obrázky, perličky a jiné skvosty. Vybírá je a podává dětem s láskou a úsměvem a doprovází své dary laskavými vysvětlivkami. A jako děti nejsou unaveny matčím výkladem, byť trval sebe déle, tak ani nebyli unaveni Palečkovi posluchači. Jeho kázání byla doprovázena zvláštní poutavostí, láskou a něhou, ale někdy i vážným napomenutím a výstrahou,

vali potraviny, o které byla nouze. Kdo byl však dopaden, těžce to odpykal. A tak všichni v našem lágru šli po zralé úvaze raději za svými novými pány. Útěk odložili až na později. Ze všech těchto úmyslů nám zůstal na památku jen obrázek našeho kamaráda Jardy, básníka a malíře. Namaloval jej mnohem později a byl na něm zobrazen vysoký, ostnatodrátěný plot tohoto sběrného lágru, kousek brány a v ní postava jednoho z nás, těžká hrubou rukou ven. Pod obrázkem byl humorně upravený začátek jedné naší národní písně jako nápis:

„Už mne, koně, vypádejú . . .“

Vypádel nás skutečně Obermeister z lágru ke stanicí elektrické dráhy. Bylo to daleko a nemohli jsme unést již zavazadla. Tu jsme uviděli vesele se smějící a sáňkující berlínské kluky. Nabídlí jsme jim 1 marku, když nám kufry dovezou k tramvaji. Byli nadšeni a slavnostně kufry vezli.

Firma, ke které jsme se dostali, byla menším strojírenským závodem, na jehož čelní budově byla tabulka: „Mertini K. G.“. Což znamenalo „Mertini Komandit Gesellschaft“. Berlínské děti ovšem nevěděly, co znamenají písmena K. G. a proto tam často běhaly kolem a volaly: „Mertini Kaugummi-Mertini, žvýkačí guma.“

Vyráběly se tam stroje na upoutání a řízení pozorovacích balónů, vojenské stany a byla tam též konstrukční kancelář elektrických přístrojů.

Když jsme tam dalšího dne přišli poprvé, zavedli nás do kanceláře a přidělovali práci. Potřebovali několik kovosoustružníků, tak se jich několik přihlásilo k vy-

učení. Pak zámečníka, skladníka a podobně. Já jsem se k ničemu nehrnul, čekal jsem až co zbudě. Nakonec nás dva poslední, oba bohoslovce, přidělili do haly, kde se šily stany. Vzkročili jsme tam tak majestátně, že se dělníci lekli a pokládali nás za nějakou kontrolní komisi. Mistr nám však dal jako první práci umýt podlahu. Později jsme konali sedlářskou práci, opatřovali stany lany, balili je a odváželi do skladu. Domů jsme napsali, že děláme řemeslo svatého Pavla.

Bylo to jisté míry štěstím pro nás, že jsme se dostali k malé firmě. Jednali tam s námi celkem slušně, dali nám žluté potravinové lístky pro cizince, mohli jsme se stravovat v hostinci. U větších firem bydlili naši lidé v takřka vojenských lágrech a museli se stravovat ve společných kuchyních. Tam jim dávali jen nechutné jídlo z jednoho hrnce. A jinak si téměř nic nemohli koupit, neboť neměli potravinové lístky.

My však jsme se stravovali v Martman's Brauerei na Scharnweberstrasse, vedle továrního lágru. Dosud mám fotografii tohoto staromódního lokálu, s nálevním pultem, opatřeným dřevěnými, ozdobnými sloupky, se starým klavírem, na který nikdo nehrál a se štukovým stropem. Tam se mohl člověk docela slušně najíst, i ubrusy bývaly na stolech. Na lístky se ovšem mohl najíst skutečně jen slušně, ale nikoliv dosyta. Proto jsme si velmi často dávali hustou, zeleninovou polévku, zvanou Stamm a hlavně škeble. Škeble — to byla tehdy specialita! Vyklápily se na vařeně brambory, posolilo se to a vypadalo to jako mozeček. Co jsem se toho najedl! Mohlo se to jíst i v pátek. (Pokračování.) P. Antonín Odvávka

při níž se posluchači zachvěli až v hloubi duše. Modulace jeho hlasu byla neobyčejně mohutná a bohatá. Brzy mluvil docela tiše, takže posluchači zatajovali dech, aby jim nic nevyšlo, zryzy zas jeho hlas bouřil, že ho bylo slyšet až venku před kostelem. Z jeho slov sálala horlivost o spásu duší.“

Každý kazatel přirozeně může do svých slov vložit sebe, svou species, své hřívny, které mu Bůh světil, ale nesmí kázat sebe a o sobě. Vždy z jeho slov, dobře připravených, promeditovaných a promyšlených musí vyzařovat láska a něha k těm, kdo pod kazatelnou k němu upínají své starosti, své potřeby, duchovní i hmotné,

Václav Zima

Galerie vlasteneckých kněží

P. ANTONÍN KREJČÍ

Ve velkém dějinném hnutí českého národního obrození, které zasáhlo téměř všechny vrstvy národa jako výraz mravních a kulturních sil v obraně proti germanizaci,¹⁾ sehráli důležitou úlohu i katoličtí kněží. Jestliže se zvláště v současně době vracíme svým pohledem k jejich záslužné činnosti ať již v oboru literárním, uměleckém nebo v politicko-uvědomělé práci a při tom dobře pastoraci, musíme se nutně vžít do jejich situace, abychom tím spíše pochopili buditelské dílo, které je nám vzorem. Jeví se nám jednak jako pokračování domácích vlasteneckých tradic, jednak na ně působily vlivy národů, domáhajících se zvratu zastaralých forem a bojujících za nový životní řád. Tyto okolnosti napomáhaly českému duchovnímu životu novými myšlenkovými prvky, vyzbrojovaly lid pro úsilí o dosažení národní samostatnosti.

K nejvýznamnějším postavám národnostně se probouzejícího českého jihu, zvláště města Čes. Budějovic, patřil P. Antonín Krejčí.²⁾

Narodil se dne 20. října 1812 ve Starém Smolivci, poblíže Blatné, jako syn učitele. Po středoškolských studiích vstoupil v Č. Budějovicích do kněžského semináře, který se stal pro něho důležitým prostředím, kde se počalo formovat nejen jeho kněžské povolání, ale i vlastenecké zanícení. Zde našel alumnus stejného smýšlení pro zapojení do obrozeneckého hnutí, které na jihu Čech podporovali svými návštěvami F. Palacký, K. J. Erben při sbírání archivního materiálu k publikacím v časopise Čes. musea a i pro své soukromé sbírky zvyků a pořekadel, které pak vydávali. A právě tyto velicí vlastenci měli velký vliv na A. Krejčího, který se s nimi osobně stýkal a s nimi udržoval písemný styk do konce svého života, pomáhal jim při sběratelské práci, posílal jim různé příspěvky, jim takřka otevíral své srdce se všemi radostnými výsledky národního uvědomění, které zde zapouštělo své kořeny, i své starosti a podával zprávy o činnosti Slovánské lípy, jejímž byl spoluzakladatelem. Obrodný proces se totiž značnou měrou projevoval v české vědě (děpisectví) a jazykozpytu, které novým pojetím české minulosti a slovánské jednoty přispívaly ke zmohutnění národní myšlenky. Není tedy divu, že se celá buditelská generace opírala o názory Palackého a Jungmanna v přesvědčení, že jádrem celého obrodného procesu byl prvek národní samostatnosti. U Erbeny vidíme snahu ve sběratelské činnosti a básnické edici dokázat existenci národního básnictví a samostatného národního génia.³⁾ Oba tyto přední čeští vlastenci se ve svých názorech plně shodovali, a proto i A. Krejčí v nich viděl přední zástupce obrození a s nimi se radil o své práci. V zachovaných sedmi dopisech K. J. Erbenovi a jednom F. Palackému⁴⁾ vyjadřuje radost, jak se ve městě vyvíjí nová čilost a život národního uvědomění, kdy alumnové semiáře, právníci u magistrátu i vojáci již mezi sebou hovoří výhradně česky místo dřívější němčiny. Právě zachovaný zbytek jeho korespondence nám dává možnost pozorovat, jak se zvláště Erbenovi světuje se svými plány i povinnostmi, jak se v jeho srdci rozhrívá nadšená láska k vlasti, ale současně vědomí nutnosti dobré pastorace. Na kněze byl vysvěcen 28. srpna 1836, a ustanoven kaplanem v Čes. Budějovicích. Z dochovaných zpráv je známo, že se cele věnoval svému duchovnímu povolání, že byl dobrým kazatelem, nezapomínaje při tom nikterak svého národně buditelského poslání,

k němuž mu jeho postavení poskytovalo mnoho příležitostí. Jako kněz i jako člověk byl mužem seriosním, dobročinným a všeobecně váženým. Získal si velkou oblibu i mezi pracujícími, jejich zájmy dobře chápal a v kázáních obhajoval. V národním ruchu, který se ve čtyřicátých letech minulého století počal rozvíjet na českém jihu a který potom vyústil do bouřlivých událostí r. 1848, nezůstal P. Krejčí v boji proti rakouskému absolutismu stranou.⁵⁾ Stýkal se s hrstkou stejně národně smýšlejících občanů a v jejich popředí jej právě postavily události zmíněného roku organizací místní „Slovánské Lípy“, mezi jejíž nejčilejší údy patřil a při jejím založení měl slavnostní projev. Zde také našel jeho vlastenecký zápal veřejné fórum, kde uplatňoval i své řečnické nadání ve prospěch národní věci. Utišením nerovně vážné bouře filosofů osvětluje, jaké úctě se těšil u všech občanů města přes své vyslovené české smýšlení a stavi jeho národní uvědomění do nejpříznivějšího světla, a ukazuje, že jeho živelný elán, s jakým šel do boje za českou věc, byl provázen stále bdělou uvážlivostí, aby nebyl prospěch touženého cíle ohrožen. Studenti i česká veřejnost jeho rozhodnutí respektovali a na slovo poslouchali.

Bylo samozřejmé, že svým vlivem P. Krejčí upadl do nemilosti jak v politických, tak církevních kruzích a že bylo usilováno o jeho odstranění. Popularita Krejčího však je nutila k opatrnému postupu, aby nenastalo veřejné vzrušení, aby biskupská residence německého biskupa Lindauera nebyla pracujícími ohrožena. Proto byl P. Krejčí zprvu po 12letém působení v Čes. Budějovicích přeložen záměrně hodně daleko od svých vlasteneckých přátel až na býv. lokalii v Dlačově na Klatovsko jako její administrátor, ale zároveň udán v Praze. Na cestě do Dlačova v Klatovech zatčen a dopraven k vojenskému soudu do Prahy, umístěn ve svatojiřském vězení. Vyslýchán o tajných i veřejných schůzkách, o stycích s pražskými vlastenci. Zavedené vyšetřování však skončilo neúspěšně, a tak byl P. Krejčí po dvou měsících propuštěn na svobodu. Po svém návratu byl 11. září 1848 poslán konsistoři za administrátora do Jílovic, odkud po několika měsících působení v téže funkci ustanoven v Mrákově. Ač se těšil plné důvěře farníků, beneficia se mu nedostalo pro kritické výroky o absolutismu. Ani žalář, ani odloučení od živějšího prostředí českobudějovického P. Krejčího nijak nezměnily. Šel tedy znovu zkusmo jako administrátor na další faru do Polnavy u Domažlic.

Z této doby jeho častého stěhování, které jej jistě zadlužilo, poněvadž nikde nebyl ustanoven trvalým beneficíatem, pochází jeho význačný dopis K. J. Erbenovi z 3. 12. 1848.⁶⁾ Omlouvá se, že píše po dlouhé době z Jílovic, kam byl prozatím odstraněn pro národní účinkování a tuší, že ani zde dlouho nezustane, jak se skutečně stalo skutkem. V častém překládání vidí snahu znemožnit jeho vlastenecké působení, kdy tělesné znavení, finančně vyčerpání, bez spojení s přáteli Slovánské lípy — tohoto zárodku „mučednického dítky“ v Č. Budějovicích, přece hledá své známé a nachází je v Třeboni, kde se dovidá zprávy o politickém stavu národa.

Cítí bolestně, jak má být jeho srdce, bijící pro národ, umrtveno, jak hanebná je vražda duševní, zvláště koná-li jí nehodný biskup. Vlastními spolubratry z bytu vystěhováni bez ohledu zda je vinen či nikoliv. Ale P. Krejčí se znovu snaží vzchopit z této deprese. Zachovala se zpráva,

že i ve vězení organizoval zpravodajskou službu pomocí pečiva a hlasitě zpívaných modliteb z breviáře. Proto nyní apeluje na Čechy: „Vy vlastenci, jste jediná naděje, na Vás patří národ a očekává svou spásu. I slavní kazatelé doby husitské by se bránili takovým zlořádům...“ Konstatuje s radostí, že Slovánská lípa přes všechny překážky mohutně, že v jižních Čechách se stal život pohyblivější navzdory všem zpátečnickům. Jilovická farnost byla k němu zpočátku chladná a tupá. Po krátkém čase se však obrátila a dokonce žádá biskupa o jeho ustanovení farářem. Nadšenými slovy vyznává, že obecný lid jej všude miluje, i když jej neprovází přízeň nadřizených. „Čech jsem a Čechem zůstanu, píše, i kdybych byl na bavorské hranice odsouzen.“ A tento osud jej zanedlouho potkává. Přímo nádherná jsou jeho další slova, když se vyznává Erbenovi: „I to má do sebe nevýslovnou rozkoš: být apoštolem pravdy prostému lidu, pravdě náchylnému, jen když moudře veden bývá. Je rozkoš, když člověk vidí, že jeho přičinění není marné.“ Jeho zásluhou pak bylo, že si lid žádá české noviny, které jim předčítá a vysvětluje. Ani v Jilovicích však nezůstal osamocen. Navštěvoval jej P. Fiedler z Třeboně, který byl později delegátem na zem. sněmu. A ve Folmavě sám F. Palacký, Erben, zde ukrýval P. Krejčí J. V. Friče. Byl ve spojení také s polskými revolucionáři a je nasnadě domněnka, že jim pomáhal před rakouskou justici. Teprve r. 1852 byl zde presentován za faráře, když mu byla prominuta jeho horlivé národní vystoupení a chování v kritické době let 1848. Na omluvu jemu uvedeno, že jej svedla nadměrná láska k rodné řeči, ne však zlý úmysl rušit veřejný klid. A jako polehčující okolnost připomenuto, že po svém vysvěcení vedl dobrý kněžský život a rozvíjel při svém výtečném nadání takovou horlivost, že získal souhlas svých představených i farníků a při podporování chudých byl vždy jedním z prvních.

Avšak ve Folmavě, velké německé vesnici na samé hranici česko-bavorské, také neměl, zvláště zpočátku, na

růžích ustláno. Tamější němečtí obyvatelé se ho štítili jako proskribovaného ultra-Čecha, a dlouho to trvalo, než se s ním smířili. Přesto však jeho osobnost byla v tehdejších probuzeneckém a národním životě velmi známá díky hojným stykům ať již osobním, či zvláště písemným. S ohledem na jeho působení od samého počátku v Čes. Budějovicích, kdy sháněje archivní materiál pro F. Palackého, objevil v biskupské knihovně zlomek 342 veršů známé Alexandreidy z 13.—14. stol. a jej tak zachránil, stejně jako městskou knihu táboorskou z let 1342—1450 a byl za zásluhu o českou literární historii jmenován činným údem Vlasteneckého musea v Praze, i na častá pronásledování, nutno přihlídnout, že nezůstala snad bez následků na jeho psychologický duševní stav i přes pevnost jeho charakteru a přesvědčení, že jeho uvědomení zůstalo nedotčeno. Po téměř 24letém působení ve Folmavě umírá 29. října 1872 a tamtéž také byl v blízkosti kostela pochován. Po jeho hrobě však není již památky. Zůstává však naší národní historii odkaz jeho blahodárného působení v krutých dobách našeho národa, jeho nadšení a víra ve vítězství národa a jeho slavnou budoucnost. Jakoby i nás vyzýval svými plamennými slovy, kterými zahajoval činnost „Slovanské lípy“: Vám, kterým je drahá naše vlast, svlažená krví předků, každá hrouda hájená, musí ležeti na srdci její blaho, ochota i život za ni dát, když se probudil nový život ve slovanské vzájemnosti a přátelství.8)

Literatura:

1. A. Novák, Dějiny čes. literatury, Olomouc 1946, str. 122 n.
2. Boh. Janoušek v Jihočeském sborníku histor. r. 1963, dr. Fr. Matouš Ročenka vlastivědné společnosti jihoč., C. Budějovice 1935, F. Roubík, Ze života vlasten. kněze, Posel od Čerch., roč. 1957, č. 36, 38. Catalogus cleri dioc. b. budvic. 1872.
3. A. Grund, K. J. Erben, Praha 1935.
4. Jihočes. sborník histor. 1963, C. Budějovice.
5. A. Bajerová, Z české revoluce, Praha 1919.
6. Otiskl Boh. Janoušek, Jihoč. sborník histor. 1963.
7. Dopis K. J. Erbenovi z 3. 12. 1848 tamže.
8. Ročenka vlastiv. společnosti jihočes., C. Budějovice 1935.

P. František Votruba

Doba očima kněze

SOUVISLOSTI A ZÁVISLOSTI

Laureát Nobelovy ceny míru Philip Noel-Baker vydal brožuru, která vyzývá k urychlenému všeobecnému a úplnému odzbrojení, pod názvem „K všeobecnému a úplnému odzbrojení hned!“ Tato brožura je nesporně cenná nejen pro studium historie jednání o odzbrojení, ale i jako upřímný pokus přimět státy, aby co nejdříve začaly uskutečňovat myšlenku všeobecného a úplného odzbrojení.

Podívejme se do brožury blíže, seznáme se s názory P. Noela-Bakera, jenž je nejpřesvědčivější tam, kde odhaluje zálužnost, s níž západní mocnosti nahrazují praktické odzbrojení pouhou „kontrolou nad zbrojením“ — což je vlastně cesta oklikou k válce. Ale nyní už pěkně po pořádku: Britský náčelník štábu admirál Mountbatten přednesl na edinburské universitě přednášku na téma „Obrana“. Předsedal princ Filip. Úvodem projevu prohlásil lord Mountbatten: „Na své universitě musíte přemýšlet o tom, jak uchovat lidstvo při životě. Třetí světová válka by byla sebevraždou, která by skoncovala s civilizací. Všichni lidé, kteří mají na starosti obranu, všichni ministři a všechny vlády uvažují jak odvrátit třetí světovou válku. Myslím, že nakonec dospějeme k jadernému odzbrojení“.

President Kennedy už v projevu na Valném shromáždění OSN 25. září 1961 prohlásil: „Každý člověk na světě dnes žije s myšlenkou, že může přijít čas, kdy se zeměkoule stane neobydlenou. Nad každým z nás visí na nejtenčí nitce atomový Damoklův meč, a nitka může se přetřhnout v kterémkoli okamžiku vinou náhody, nepřesnosti v propočtu, anebo nějakého šilenství. Nástroje války je třeba zničit dříve než zničí ony nás.“ — Dne 17. února 1962 se Macmillan a Kennedy obrátili na Chruščova se společným dopisem o činnosti Výboru osmnácti, který měl v Ženevě projednat možnosti přípravu smlouvu o všeobecném a úplném odzbrojení. Napsali: „V ny-

nější etapě našich dějin je odzbrojení nejnaléhavější a nejkomplicovanější otázkou ze všech, před nimiž stojíme“.

To říkají představitelé Západu za poslední dvě léta c otázky, kterou nazývají „nejdůležitějším“ a „nejnaléhavějším“ problémem dnešního lidstva. Nikdo nepochybuje, že vyjadřují tužby prostých lidí všech zemí, kteří se domáhají pevného míru a odzbrojení. Jsou však lidé, kteří s tím nesouhlasí, a nejsou to omezení. Pokaždé opakují nereálné formulace překonané minulostí: „Odzbrojení je utopie“, „Konstruktivní politika z pozice síly je nejlepší zárukou míru“. Existuje i jiná škola propagátorů, která vyzývá k tomu, co nazývají „kontroly nad zbrojením“. Přívrženci kontroly nad zbrojením prosazují opatření, jejichž cílem není omezit či zakázat zbrojení, nýbrž nastolit „kontrolu“ nad zbrojením, aby se odvrátila válka, anebo aby se její rozsah a následky zmenšily! Hlavním argumentem propagátorů „kontrolou nad zbrojením“ je to, že odzbrojení je prý prakticky neuskutečnitelné. Někteří zacházejí ještě dále; prohlašují, že kdyby bylo odzbrojení uskutečnitelné, ohrozilo by bezpečnost Západu. Značná část literatury o kontrole nad zbrojením je věnována možnosti efektivně využít ve válce malých, tak zvaných „taktických“ atomových zbraní; tvrdí se však, že taková atomová válka musí být „omezena“ pravidly a nepsanými dohodami válčících stran o tom, jak a kdy těchto zbraní použít. Je to vlastně týž argument, který byl nadiktován delegátům Haagských konferencí roku 1899 a 1907: „Nemůžeme s horečným zbrojením nic dělat. Země samozřejmě vytvářejí jen takové zbraně, jaké potřebují pro národní bezpečnost; mluvit o odzbrojení je zbytečné. Ale bylo by velmi užitečné vynasnažit se všechny války, které mohou vzniknout, nějak zhumanizovat.“ (!) Podle tohoto hlediska sestavily Haagské konference důkladný seznam pravidel válčení na souši, moři i ve vzduchu. Ještě však neuschl

inkoust na listinách, a horečné zbrojení už přivedlo k počátku první světové války. Roku 1918 byl vojenskými operacemi pozemních, námořních a leteckých armád porušen už téměř každý článek dohody Haagských konferencí. — Roku 1933 se Anthony Eden v návrhu smlouvy o odzbrojení, předloženém Ženevské konferenci, pokoušel obnovit závaznou platnost článků Haagských konvencí. Avšak pět let nato zničil Hitler Guerniku zápalnými pumami, a o deset let později — roku 1943 — Angličané zničili Hamburk a vzdušným bombardováním, jaké se zdálo roku 1933 nemyslitelné, upálili 60 000 obyvatel. Následovalo bombardování Tokia, Drážďan a jiných měst. V Koreji a Indočíně používalo se leteckého bombardování a plamenometů od prvního dne až do konce válečných akcí. Roku 1964 je ve světě více ponorek než předtím.

Roku 1958 se v Ženevě sešla konference, která zkoumala opatření proti nenadálým útokům. Odborníci sestavili seznam zbraní, jichž lze použít k nenadálým útokům. Po šesti týdnech přestala konference pracovat, když sovětský delegát písemně prohlásil, že jediným účinným způsobem, jak oslabit nebezpečí nenadálého útoku, je zakázat druhy zbraní uvedené v seznamu západních odborníků. Západní odborníci nenalezli na tento argument odpověď — a konference už práci neobnovila.

O nenadálém útoku se později diskutovalo ve Výboru osmnácti. Bylo podáno mnoho předběžných návrhů; jen jediný získal podporu, totiž otázka přímého spojení mezi Washingtonem a Moskvou. Po Karibské krizi v říjnu 1962 se jasně ukázalo, že atomová zbraň může spustit holou náhodou, vinou politického přehmatu nebo bez přímého pokynu vlády. Přímá telefonní linka nebo dálkopisné spojení mezi Bílým domem a Kremlem by mohly v takovém případě šéfům vlád umožnit urychleně se dohodnout, že nesmí dojít k atomovému výbuchu. Svět vstoupil do údobí, kdy na pouhých technických zařízeních závisí osudy lidstva. Není pochyb, že přímé spojení může přinést kladné výsledky. Pamatujme si však, že je ho zapotřebí jedině proto, že existují jaderné rakety a bombardéry nadzvukové rychlosti, které jsou rozmístěny po celé zeměkouli a mohou být okamžitě spuštěny.

Dnes tedy „kontrola zbrojení“ není alternativou odzbrojení. Tento závěr potvrdili šéfové vlád zemí Commonwealthu. Potvrdili jej i prezident Kennedy v projevu na Valném shromáždění OSN. Potvrzuje jej i N. S. Chruščov v každém projevu o mezinárodních problémech od roku 1955. Odzbrojení je pro něho vždy kardinální otázkou, na níž musí záležet řešení všech ostatních mezinárodních problémů. Proč tedy za léta, která uplynula od jednání o vytvoření Výboru osmnácti, nebylo dosaženo sebemenšího pokroku ve vypracování smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení, jež je všeobecně uznávána za nezbytnou? První příčinou je samo horečné zbrojení. V březnu 1961, po dvou měsících Kennedyho presidentské činnosti, dostal Pentagon navíc 650 miliónů dolarů, k nimž přibývalo v červenci dalších 3,5 miliónu, a konečně v rozpočtu na rok 1963 vzrostly vojenské výdaje asi o 25 %. Těchto prostředků bylo použito k postavení pěti nových divizí, které přibýly k dosavadním jedenácti. Toto zvětšení pozemních vojsk o 45 % mělo zvětšit vyhlídky na odražení agrese bez použití jaderné zbraně. Ale pět divizí bylo fakticky vybaveno rozmanitými typy jaderných zbraní a vycvičeno v zacházení s nimi. Vojenské loďstvo USA bylo posíleno urychlením programu výstavby atomových ponorek. Také vojenské letectvo USA bylo posíleno. Takto se podstatně zvětšovala vojenská moc USA, zatímco McNamara a jeho zástupce Gilpatric ujišťovali své krajany i celý svět, že USA mají desetitisíce „nosičů“ jaderných zbraní a že vojenské síly USA jsou mocnější než vojenské síly Sovětského svazu.

Eduard Gray, bývalý britský ministr zahraničních věcí od roku 1905 do roku 1915 psal o horečném zbrojení, které považoval za hlavní příčinu první světové války: „Má-li zbraň jedna strana, musí jí mít i druhá strana... Jestliže se vyzbrojuje jeden národ, nemohou jej druhé národy uvádět v pokušení agrese tím, že zůstanou beze zbraně... Žádné opatření jednoho národa nezůstane nepovšimnuto, každé přivádí k protioopatřením ostatních

národů. Zvětšování výzbroje, které plánuje každý národ, aby si mohl být jist svou silou a bezpečností, takovou jistotu a takový pocit neskýtá, naopak vyvolává jistotu, že jiné státy jsou silné, vzbuzuje strach. Strach plodí podezřivost a nedůvěru a každá vláda soudí, že by bylo zločinem a zradou vůči vlastní zemi nečinít žádná bezpečnostní opatření; přitom každá vláda, používající takových opatření, považuje každé ochranné opatření jiné vlády za důkaz jejich nepřátelských úmyslů.“ — Grayův závěr o horečném zbrojení platí i o šedesátých letech. Právě tak také pohlíží třeba sovětská vláda na růst vojenské moci USA v posledních letech. Jen málo lidí chápe, jaký význam mají soudobé zásoby zbraní. V knize, která by se měla kolportovat v miliónech výtisků, charakterizuje americký fyzik doktor Ralph Lapp americké jaderné zásoby. Napsal, že roku 1962 „zásoby USA převyšovaly 30 000 megatun“. Ale v lednu 1963 řekl McNamara v Kongresu o novém vojenském rozpočtu: „Tento rozpočet bude musit zajistit zvýšení zásob strategických jaderných zbraní více než ztrojnásob proti dnešku.“ A šest měsíců před tím Dean Rusk konstatoval, že „bude-li pokračovat horečné zbrojení, mohla by ničivá síla zásob jaderných zbraní USA do roku 1966 vzrůst proti nynějšímu dvojnásob“. Znamenalo by to 60 000 megatun.

Tak vypadá horečné zbrojení, jež se stále urychluje. Horečné zbrojení je výplodem historie. Od francouzsko-pruské války roku 1870 nesou svůj díl odpovědnosti za horečné zbrojení všechny hlavní mocnosti. Je čas přiznat a napravit chyby, které za devadesát let přivedly lidstvo k nynějšímu hrůznému dilematu. Je načase přiznat, že mír nebude zajištěn, bude-li se jeden národ či jeden blok snažit stát silnějším než jiný národ a jiný blok. Je načase nejen prohlásit, že všeobecné a úplné odzbrojení je jediným uskutečnitelným systémem národní obrany, ale také hned uzavřít mezinárodní smlouvu o odzbrojení.

Všichni souhlasíme, že smlouva o odzbrojení je nutná a že musí být uzavřena brzy, velmi brzy. Aby bylo možno takovou smlouvu uzavřít, je třeba nalézt řešení. Taková řešení budou nalezena, jestliže je někdo navrhne a bude prosazovat jejich přijetí — praví Philip Noel Baker a pokračuje: Závěrem tvrdím, že dnes v mezinárodním životě dominuje devatero nezvratných pravd o horečném zbrojení. Z nich vyjímáme: Horečné zbrojení se stalo nepředstavitelně nebezpečným, protože nikdo z nás si nemůže představit veškeré riziko, jemuž se denně vystavujeme, dokud trvá soudobý systém jaderných zbraní. Horečné zbrojení ustavičně zvětšuje nebezpečí náhodného nebo záměrného zahájení války. Vyvolává napětí a mezinárodní krize. Incident s „U2“ zhatil pařížskou schůzku šéfů vlád velmocí v květnu 1960 a tím i nejpříznivější možnost jednat o odzbrojení, jaká se naskytla od roku 1945. Horečné zbrojení vyžaduje obrovské náklady a neúnosně zatěžuje všechny země. Roku 1963 to bylo 45 000 miliónů liber. Tato částka se rovná přibližně celému národnímu důchodu všech rozvojových zemí světa dohromady. Horečné zbrojení učinilo z války oblundné absurdum. Horečné zbrojení musí být zastaveno a válka zlikvidována. Je to přirozená a nezbytná další etapa rozvoje lidstva. Za posledních sto let odstranila věda a technika přehradu času a prostoru. Nyní je každý národ součástí světového společenství států, jejichž životní zájmy jsou společnými zájmy, které lze uskutečnit jen společnými silami.

Ani Moskevská smlouva o zákazu jaderných zkoušek v trojím prostředí, i když odvrátí další zamořování moří a oceánů radioaktivními látkami a zakáže zkoušky budoucích atomových zbraní, neodvrátí další zvětšování zásob jaderných zbraní ani nebezpečí sebevražedné jaderné války. Proto je nejdůležitější částí Moskevské smlouvy její preambule: Vlády SSSR, Spojeného království a USA „vyhlašují za svůj hlavní cíl co nejrychlejší dosažení dohody o všeobecném a úplném odzbrojení pod přísnou mezinárodní kontrolou v souladu s cíli Organizace spojených národů, jež by skončila s horečným zbrojením a odstranila by pohnutky k výrobě a zkouškám všech druhů zbraní, včetně jaderných“ — končí brožura P. Noela Bakera.

(Příště dokončení.)

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky: Henner: FABIOLA (z vatikánské obrazárny). Druhá strana obálky: DOKSANY, kostel bývalého kláštera, založeného r. 1142 Gertrudou, manželkou Vladislava II. Původně románský, zbarokisován v I. pol. 18. století. V západní části krypta sklenutá křížovými klenbami na podpěry, zčásti obnoveny. Třetí strana obálky: Velikonoce u Lužických Srbů (k následujícímu článku „Velikonoční Aleluja v Lužici“). Čtvrtá strana obálky: Michelangelo Buonatrotti: Vzkříšený Kristus. (K 400letému výročí Michelangelovy smrti.)

Velikonoční Aleluja v Lužici

(K našim obrázkům na 3. straně obálky.)

Provoněná vlahem ornice bývá noc velikonoční... Ze zahrady a pastvin první závan svěží zeleně dávnou zlatičil mrazivý chlad... A žáné ráno není krásnější božihodového! Slunce zahání z polí poslední studený větrík a ozlucuje celý kraj, kterým se nesou velebné hlasy zvonů svatým triu-dem odpocátých a nyní slavnostně zvou oddaný lid Ježíše Krista k radostné bohoslužbě, plně naděje pramenící z vítězství Vykupitele nad smrtí. Jsou velikonoce v Lužici...

Dnešek vábí do kraje Lužických Srbů stovky a tisíce diváků zhlédnout mnohastaletý zvyk „jehanje križerjow“. O velikonoční neděli Vzkříšení si pyšně vystrojí Srbové západní katolické Lužice své koně — nakadefí hřívý, bohatě ozdobí postroje, připraví nádherná sedla. Sami pak svátečně ustrojeni, ve vážných cylindrech nasedají, rozloučí se s manželkami, jejichž marně utajovaná radost je provází až k poslednímu zamávání. Shromáždí se ve svých farnostech, kde tvoří slavnostní průvod — procesí na koních. Tříkráte objíždějí místní kostel a za zpěvu jásavých velikonočních písní navštěvují sousední farnost, kde rovněž obejdou třikrát chrám, vykonají pobožnost a vrací se domů. Charakter procesí se vážně udržuje. V průvodu je nesen kříž, korouhve, socha zmrtvýchvstalého Spasitele, jízdy na koních se zúčastní i mladší kněží...

Hrdí jsou slovanští bratři na tento svůj národní zvyk a dokazují to především věrností. Není nic mimořádným, že někteří jezdí i po pětadvacet let, ba i půlstoletí — což prozrazují čestné fábroy. Účast jezdců v deseti srbských farnostech je vskutku velká.

Svou historii má už tento obyčej, jehož kořeny tkví v časech předreformáčních. V ní zvláště památnou je krvavá velikonoční jízda roku 1623 v Radworu. Tehdejší pán této osady Christoph von Minckwitz vzal r. 1620 faře katolického duchovního a chtěl osadu poprotestantštit. Obec se tomuto hrubému feudálovi bránila. Boj se vyhroutil zvláště o velikonočních zmíněného roku, kdy zeman se svou čeledí obsadil farní kostel a národnímu

zvyku bránil. Křižerjové opustili své koně, začala bitka, k níž ženy přivolané zvoněním pohotově přinesly i vidle a cepy. Srbové odvážně zahnali svého pána i s jeho suitou do hrady a vítězství „oslavili“ návštěvou panáckého pivovaru. Přivolaná pak vojenská pomoc je nalezla odpocívající a umírněně — nebylo důvodu k zakročení.

Oč šťastnější a pokojnější mohou Srbové „jehač“ dnes, kdy už po patnáct let je jim zaručen „Zákonem na ochranu práv lužicko-srbského obyvatelstva“ všestranný rozvoj. Dne 23. 3. 1948 byl saským sněmem v Drážďanech přijat tento zákon, který je opravdu zárukou nového života. Vždyť teprve na zrovnoprávní Srby s Němci, on dal poprvé srbským dětem možnost vzdělání v lužicko-srbských školách a zajistil plný a nerušený kulturní život.

Ve dny tvůrčího rašení jara, ve dny vítězství života nad smrtí, kdy opět zazněly starobylé náboženské písně v katolické Lužici, kdy v Delanach zvonilo optimistické „A vsužde luždo spěwaju, haleluja, haleluja, zo Chryst je dobyl nad směrću, haleluja, haleluja“ — nesly se k tomuto kraji milého slovanáckého lidu naše blahopřání, aby tyto radostné „kěruse“ dneška svědčily i o síle naděje pro radostnou budoucnost!

J. S.

Konec zimního semestru akad. roku 1963/64 na pražské bohoslovdecké fakultě v Litoměřicích.

Vánoční oddech alumnů v Litoměřicích byl vystřídán posledními třemi týdny přednášek a pak...? Kdo by z vysokoškolských absolventů necítil ořesý dalších dnů. Nechut k jídlu, zimniční pocity, neklid spánku, nervové chvění, — ano, přiblížily se dny přípravy na zkoušky a semestrální zkoušky. Prof. dr. Heger přirovnával posluchače těchto dnů k vymačkáním citrům. A není divu, vždyť od výsledku zkoušek je odvislé studijní stipendium a další pokračování ve studiu.

Prostory před posluchárnou, v níž se potí zkoušenci, se podobají místům zvláštních příhod, kde se shlukne hlouček zvědavců, spolicitících i obdivovatelů. Dvěře se otevírají a vypotácí se posluchač, který byl jak ocel v ohni zkoušen, a hlásí zvědavcům: „désně, — odklad“. Vyjde jiný, tváří se vítězně, radostně a sděluje, jak otázky dostal a jak profesora „roztrhl“ o čemž v ruce drží profesorem vlastnoručně podepsaný doklad: Výborně. Opět jiný vychází s klidným výdechem: „Zaplat Pán Bůh, už je to za mnou.“

Poctivá příprava a rozvážná odpověď posluchače, ale i blahovolenost profesora nakonec přinese dobrý výsledek zkoušky. A již se přiblížila poslední zkouška, poslední zkoušenec, poslední otázka a odpověď a zkoušky jsou skončeny. Není již času ani na oběd, kuffíky, batohy, balíky připraveny a posluchači se rozjíždějí k domovu na zasloužený odpočinek.

Krásný odpočinek si připravilo jedenadvacet posluchačů odjezdem do Charitního domu v Dolním Smokovicích ve Vysokých Tatrách. Tento odpočinek umožnilo ústředí České i Slovenské Charity a v místě samém osazenstvo Charitního domova, sestry. Cestu tam i zpět zpříjemnil Turista zajištěním vyhrazených míst v naplněných rychlicích. Díky jim, díky všem.

Tatry, sněh, úvaly, strmé stráně, vysoko položené chaty, lyže, sáně, procházky, k tomu hřejivě

sluneční paprsky a nad to domáci stravování, pro mladé muže tak důležité, dále příjemně vytopené a čisté bydlení, kaplička s denní mší sv., inu, kdo si, kdo si přeje víc — pohádkové prázdniny plných deset dní v horský čistém vzduchu.

Vše má své konce a tak i dny oddechové a posluchači se opět rádi vracejí k svým povinnostem do stejné milého domova, do semináře, aby nastoupili druhou část zápasu akademického roku. Překlenutím obou semestrů tvoří jim duchovní cvičení, jimiž se definitivně skončí běh zimní a současně se otevírá semestr letní.

Tam na horách znělo volné halekání, veselé smích a radost, tam barvil studený severák tváře do červena, tam se vdechoval čistý kyslík a plíce se zbavovaly špíny města, a zde? Z prostory seminární kaple zní mužné hlasy radostného zpěvu chvály, díky i proseb k Bohu, zde přetváří se duše a nitro a vdechuje se vůně nebeské krásy, moudrosti i vznešenosti, čistého a radostného života a zbavuje se všeho nízkého a pomjějšího. Z výšin horských hřebtů k vyšším metám důstojného lidského života, tak se zračí s tváří exercitantů dnes, J. M.

Dynamická síla dějin.

Celé dílo sv. Cyrila a Metoděje dalo slovanským dějinám dynamičnou sílu jevící se v jeho obranném a útočném charakteru v poměru k západnímu světu a mocným neutuchajícím podnětem skutečnou vnitřní kulturní revoluci trvajících podnes. Bulhář vzpomínal loni i letos nejen památky obou svatých bratrů, ale také prostého mnicha Pajsije z kláštera Svaté hory athoské, který napsal r. 1792—94 první bulharskou kroniku „Istoriija slavěno-bolgarskaja“. Šířila se jenom opisováním, neměla historickou nebo spisovanou hodnotu ve srovnání s jinými díly cizích národů, ale byla psána srdcem a duší pro prostý lid a nalezla širokou oživu. Ani se neví, kde se narodil a kdy a jak zemřel, ale otec Pajsij byl Kosmasem, Hájkem a Dobrovským svého lidu a zapálil oheň. Vděčná Lidová republika bulharská vzdala mu celostátní hold, vydala jeho dílo, natočila film, uspořádala konferenci vědecké, lidové oslavy; i v tom projevil se onen historický zákon o náboženství jako dynamické síle dějin, především pak u slovanických národů. F. H.

Novodobá chrámová hudba.

V chrámu sv. Petra v Münsteru sloužil sv. Petru na Popeleční středu mši sv. za doprovodu moderních hudebních nástrojů. Převládá džez a jeho rytmus, určil duchovní hudbu. Instrumentarium skládalo se z klavíru, bicích nástrojů a kontrabasů. Sbor studentů teologie zpíval liturgické písně. Světící biskup Tenhumberk pravil v kázání, že duchovní hudbě musí být otevřeny nové prostory a obráceně, aby se přiblížila k citění dnešních lidí. Každá doba má úlohu, aby si přiblížila liturgii. Po pokusném uvedení džezové hudby v chrámu sv. Petra v březnu r. 1963 v Münsteru biskup Tenhumberg poukázal na „právo každé generace vyznávat starou víru v nové formě“. H.

Morbundi te salutant...

Malíř Adolphe Willette zavedl před první světovou vál-

kou společnou oslavu Popeleční středy pro všechny umělce, výtvarné, spisovatele a hudebníky. Bohoslužba konala se v chrámu St. Germain — l'Auxerrois, farnosti umělců pracujících na královském dvoře v Louvru, podle staré tradice. Lišila se od jiných bohoslužeb tím, že shromáždění umělci mající jiné zření života pod věčným úhlem krásy a umění a tím vědomí pomjijivosti, modlili se za ty, kteří zemřou během roku. Willette složil modlitbu pro první bohoslužbu 1914 a veřejně pronosenou téhož roku při odhalení památníku Villiers-de l'Isle Adam mohutným hlasem Alaina Cuny:

„Ave Domine morituri te salutant! Ti, kdož Tě zdraví, ó Pane, než zemřou, jsou ti, které jsi stvořil k Svému obrazu, aby vytvářeli umění...“

Den, kdy končil masopust a nastával půst, ranní mše sv. shromážděvala umělce, aby vzpomněli těch, kteří mají v tomto roce zemřít a také těch, kteří v uplynulém ročním údobí odešli. Dělo se to tak, že se vyvolávají jména zemřelých a poněvadž se neohlásí, vzpomene se nich modlitbou. Původní pařížská zvyklost se rychle rozšířila, takže dnes Popeleční středa umělců vzpomíná se v téměř sto městech Evropy, Ameriky a Afriky. V Paříži letos se obřadů Popeleční středy umělců účastnil světící biskup msgr. Brot, mši sv. sloužil P. Cogagnac, kázání měl P. Pézeril, který díel v posledních dnech u spisovatele Bernanose a sám je autorem pozoruhodné studie „Pauvre et saint curé d'Ars“. Jeho kázání vyústilo v zdůraznění, že ještě více než smrt a nesrovnatelně vyšší je Vzkříšení. Nemoval o smrti, ale o životu zrozeném dechem Božím. Volal, aby všichni v pokoře přistoupili a připravili se na život i když jejich srdce zmitají se často v nevyvolitelných situacích, hlas jejich srdce bude určité Bohem slýšan. Takový je význam Popelece, praktikovaného již od VI. století, jak udává starý rituál mohučský z 9. století. Aby ukázal jeho starozákonný původ citoval text proroka: „To je okamžik, kdy se posypete popelem...“ F. V.

Institut pro ekumenismus. Na katolické teologické fakultě v Tübingenu byl založen ústav pro ekumenismus. Ředitelem ústavu se stal ze Švýcarska pocházející teolog prof. dr. Hans Küng, který již na fakultě přednášel.

Arts sacra.

V Kolíně nad Rýnem byla uspořádána výstava duchovního umění všech oborů. Je znamením doby, že důraz klade se na stavbu nových chrámů, jak u katolíků, tak protestantů. Fotografie nových chrámů ze západní části NSR byly hlavní částí expozice, která má bohatý materiální dobový podklad. Ve stovkách nových, obnovených i zcela nově budovaných chrámů v nových farnostech převládá novodobý sloh diktovaný obrovskými možnostmi nových stavebních prostředků a hmot. Je to především typ pravouhlé haly se zvláštní volně stojící věží, bohatě opatřená vikýři, jak je chrám sv. Josefa v Grevenbroichu od arch. Gottfrieda Böhma. Jako druhý typ převládá kasárnický útvar se zdmi přerušovanými okny na způsob protáhlych střílen [arch. Hans Schilling, kostel sv. Ivana v Kolíně n. R.]. Vel-

mi dobře se uplatňuje stavba z hrubého kamene, neomítnutá jak uvnitř, tak i zvenčí. Třetí typ pak spojuje staré pojetí s moderním materiálem. Výstava byla obleslána velmi četnými pracemi malířů, sochařů řezbářů, vyšivaček a textilních návrhovařů, uměleckých kovářů, sklenářů, malířů vitráží, zlatníků a ciselářů — těžko by bylo vyjmenovat všechny druhy umění rukou a srdce velebičící Boha ve svém výsledku. iv

Bible v aramejštině.

proslulý vědecký nakladatel E. J. Brill v Leidenu, Holandsko, vydává bible v aramejštině jazyku. Editor Alexander Sperber, z židovského theologického semináře v Americe, disertoval r. 1924 na univerzitě v Bonnu na tézi: Das Prophetentargum in seinem Verhältniss zum masoretischen Text“ a byl pozván „Berliner Akademie für die Wissenschaft des Judentums“, aby připravil kritickou edici Targum. Pracoval na díle přes 30 let a vydává jej ve 4 dílech. Základním textem byl rukopis v Britském muzeu. Cena svazku je 90 hol. zl. a dílo lze odebrat jen celé.

Pamatoval na místo křtu sv.

Katolická farnost v Bruchstalu poblíž Heidelbargu, NSR, je dědicem 600 000 dolarů po Karl Schmidovi, který se ve věku šesti let vystěhoval do USA, stal se farmářem a nyní téměř celé jmění odkázal farnosti, kde byl pokřtěn.

Poslední zvonění.

61letý zvoník Armand Simon v Isigny-le-Buat (Manche) vyzváněl ke svatbě a náhle zvony zmklly. Starý zvoník byl rázně mrtvíc.

Čechy mají křesťanství.

V kulturním vývoji Evropy české země vytvářejí maják, který ukazoval cesty kulturního vývoje, neboť náboženství bylo a je jeho základem. Z českých zemí odešli žáci sv. Cyrila a Metoděje do bulharských území a nesli s sebou slovanské písmo a křesťanství. Sv. Vojtěch apoštoluje v Pobaltí, kněz na Doubravka česká, královna polská, přinášá s sebou největší věno, křesťanství a tím kulturu. Sv. Vojtěch posílá české misionáře k Maďarům a stává se jejich velkým světcem. A tyto české impulsy trvají po staletí. Běloruský František Skořina tiskne r. 1517—1519 v Praze první „Biblija ruska“.

Kláštéry a zahradnictví.

V hospodářském a kulturním vývoji Evropy a většiny dílů světa sehrály velkou úlohu kláštéry. Tak i v zahradnictví a ovocnářství uznává se vynikající podíl klášterních bratrství při zakládání a šíření zahradnictví. CSC inž. V. Hurých a spol. píší v učebnici „Sadovnictví“, že při počátku feudální společnosti se zahrady umění udrželo pouze v kláštřích, neboť města byla opevněná, stavěna na malé ploše a šlechta stavěla si hrady na kopcích a skalách, kde by byl nedostatek místa i pro pohodlné bydlení. Pádorys klášterních zahrad byl ovlivněn zahradami římskými, a proto i zde budovy obklopovaly čtvercové nebo obdélníkové dvory s pravidelným členěním. Uprostřed dvora, osázeného zpravidla užitkovými rostlinami a květinami, bývala kašna.

U klášterů byly také zakládány ovocné sady, vinice a zelenářské zahrady. Odkud se po uklidnění poměrů v Evropě šířila zahradní kultura i do nově zakládaných měst.

Právě v našich dějinách jedna z takových klášterních zahrad přinesla objev, jímž se řídí zákony o dědičnosti. Zahradní kláštera na Starém Brně, kde opat Mendel konal pokusy s hrachem vešla do dějin moderní vědy jako nejslavnější zahrada vůbec. iv

Renovace kostelů v Drážďanech.

V Drážďanech mají být již zahájeny práce na rekonstrukci sedmi starých historických kostelů, které byly zničeny za války. Nejvýznamnější je kostel Tří králů a kostel sv. Matouše ve Friedrichstadtu, který stavěl Pöppelmann, stavitel Zwingeru. V Drážďanech bylo od konce války již důkladně opraveno jiných sedm kostelů.

Ztracený Raffael znovu nalezen.

V roce 1938 koupil Američan Paul Getty v Londýně za 200 dolarů údajnou kopii Raffaellovy „Madony z Loreta“, o níž nyní odborníci s konečnou platností zjistili, že je to originál, který až do roku 1591 visel v kostele Santa Maria del Popolo v Římě a za záhadných okolností se ztratil. Obraz má miliónovou hodnotu.

Vyhořel nejstarší dům v západním Německu.

V porýnském městečku Winkelu vyhořel „sedý dům“, který prý byl nejstarším obyvaným kamenným domem v Německu. Dům byl snad sídlem Rabana Maurusa, prvního biskupa v Mohuči nad Mohanem, který zemřel roku 856 ve Winkelu.

SVĚDKOVÉ MINULOSTI V NOVÉ SLÁVĚ

Ackoliv v Německé demokratické republice existuje i dnes, stejně jako tomu bylo v Německu dříve, takzvaná církevní daň, přispěl stát 65 000 markami na opravu mišeňského domu, 305 000 markami na opravu známého Dvorního chrámu v Drážďanech atd. Jen Drážďanský kraj věnoval na církevní stavby 1 148 000 marek. Za posledních pět let obdržel zemský církevní úřad v Drážďanech státní příspěvky v celkové výši 7,5 miliónu marek. — V Postupimi byl na lucerně nad kopulí chrámu sv. Mikuláše znovu vztýčen kříž státním nákladem 1 240 000 marek; v témže městě byla vybudována i modlitebna svobodné evangelické církve nákladem 240 000 marek z krajského rozpočtu. V obci Werben nad Sprévou byl za značné státní prostředky obnoven starobylý kostel, zničený na konci války a jeho věž byla znovu zakončena „lužickosrbskou špicí“ s cimbuřím, která je prací nositele státní ceny Fritze Kühna. Byly postaveny nové kostely v Dippoldiswalbe, Strehlenu, Wilsdruffu, Ke 150. výročí „bitvy národů“ u Lipska — toto výročí připadlo na říjen 1983 — dalo město úplně opravit tamní pravoslavný pamětní chrám sv. Alexeje, postavený v novgorodském slohu, jakým se vyznačovalo 16. století, před 50 lety ke 100. výročí bitvy. K pozlacení kopule tohoto chrámu, opraveného naposledy ve dvacátých letech tohoto století z milodarů, bylo nyní použito dukátového zlata.

V demokratickém Berlíně, kde mají katolíci 57 kostelů, vysvětil účastník II. vatikánského

koncilu arcibiskup dr. Alfred Bengsch dne 1. listopadu 1963 hlavní oltář katedrály svatých Hedviky v centru Berlína. Tento známý impozantní hlavní katolický chrám v hlavním městě Německé demokratické republiky, dílo holandského stavitele Boumanna, jedna z nejkrásnějších církevních staveb v klasickém slohu v celém Německu, byl v noci na 1. března 1943 zničen anglo-americkým náletem. V roce 1952 bylo s opravou tohoto biskupského chrámu, který stojí vedle Německé státní opery při proslulé třídě Pod lipami, započato a přesto, že tehdy ještě byl střed Berlína plný neodklizených trosk. Na jeho opravu, která trvala 11 let, věnoval stát na půl miliónu marek a rovněž správa města se zasloužila o obnovu katedrály. Původně se chrám stavěl 26 let, v letech 1747—1773, než jej biskup Krasicki vysvětil; byl to první nový katolický kostel v Berlíně po reformaci, v letech 1884—1887 jej architekt Max Haak přestavěl. V sedmdesátých letech minulého století se chrám sv. Hedviky stal farním kostelem, v r. 1923 basilikou minor a v roce 1930 katedrálou. Byl nyní vysvěcen padesátému výročí svého původního svěcení. Je vydlážděn durynským mramorem ze Saalburgu, z téhož materiálu jsou i oltáře a biskupský trůn. Čtveřiči zvonů ze světoznámé apoldské dílny Schillinga a synů posvětil už 16. října 1963 biskup Drews. Pouze varhany budou porizeny dodatečně. bp

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Když byl známý moravský dobrodinec a lidumil dr. Cyril Stojan jmenován olomouckým arcibiskupem, chtělo jeho okolí spojit jeho nastolení s velikými slavnostmi. Skromný Stojan jen povzdychl: „Vy budete shánět parádu a zatím mi lidé odpadávají od Církve a na bohosloví mám tři alumnusy... Raději mi dejte horlivé kněze. Takový prostý synek z Beňova jako jsem já nepotřebuje parádu a nenavykl na slávu.“ *

Moravský Kukátkář p. Václav Kosmák byl vyhlášen lidovým kazatelem. Jednou byl pozván do jedné ze sousedních farností, kde byli misionáři, aby na závěr misii řekl několik slov. Kukátkář zhodnotil význam misii slovy opravdu velmi originálními: „Když si pošlete pro kořalku, dáte si láhev pořádně ucpat špuntem, aby vám kořalka nevyvětrala. A stejně tak je teď třeba dávat pozor, aby dobrý duch, v těchto dnech nabytý, zase brzo nevyvymizel.“ *

Jednou potkal dr. Ant. C. Stojan potulného brusice. Schylovalo se už k zimě a brusiceva těhotná žena šla naboso. Stojan ji

vyzval, aby s ním šla na faru, že jí dá nějaké střevíce. Cestou si však uvědomil, že žádné rezervní botky nemá. Chytil se tedy plotu, zul se a dal své botky ubohé ženě. Domů doběhl v ponožkách a druhý den se vydal do světa ve vypůjčených starých střevicích farské děvečky. *

Svatý Ignác z Loyoly (1491—1556) kladl, jak známo, veliký důraz na poslušnost. Jednou v zápalu řeči pravil: „Kdyby mi papež poručil vyplout na moře bez plachet a bez vesel, bez váhání bych uposlechl.“ Jeden z posluchačů namítl, že by to bylo čiré bláznovství. „To je pravda“, souhlasil světec. „Moudrost je však nutno uplatňovat při rozkazování, ne při poslouchání.“ *

Slavný italský středověký malíř bratr Jan z Florencie (1387—1455) byl proslulý svou pokorou. Když jej nějaký velmož žádal o namalování obrazu, vždycky si nejdříve vyžádal svolení svého představeného. Mezi jeho vynikající vlastnosti patřila také vroucí láska ke Kristu. Při malování Umučení Páně musil několikrát práci přerušit pro slzy, které se mu draly do očí. *

Jednou byl dr. Antonín Cyril Stojan na návštěvě v klášteře sester sv. Voršily v Přestavlkách. V klášteře nebylo elektrické osvětlení a tak když odcházel, čekala ho na chodbě jedna ze sester — Němka — se svíci. Stojan jí radostně pozdravil slovy: „Ach, tady jde Lucifer!“ Představená, která Stojana doprovázela, vidouc sestřiny rozpaky, rychle se to snažila napravit: „Ano, ano“ řekla, „tady jde Světlo!“ Přes všechno vysvětlování však nemohla Němka dlouho zapomenout, že ji její arcibiskup — neboť tenkrát byl už dr. Stojan arcibiskupem — nazval „luciperem“. *

K jistému opatovi dostavil se kdysi nějaký dvořan a prozradil mu, že ho jeho pán, král Ludvík XI., chce zbavit opatství. Opat se jen usmál. „To nebude tak snadné“, řekl. „Dvačtyřicet let mi to trvalo, než jsem se naučil písmenům AB (abbé). A než se naučím dalším písmenům abe-

cedy CD (céde = odstoupiuší) — to mi jistě potrvá ještě mnoho déle!“ Král se o této odpovědi dozvěděl a vtipného opata ponechal na jeho místě.

*
K sv. papeži Piu X. (1903 až 1914) se dostavila jednou delegace, z kteréhoš ital-ského kraje a přednesla mu podivnou žádost. Jejich nedávno zemřelý arcibis-kup byl prý člověk nízkého původu a oni by teď chtěli na jeho místo šlechtice, který by oslíhoval lid už svými tituly. Papež chvíli přemýšlel a pak řekl: „Va-še žádost je podivná a urážlivá. Urážlivá také pro me, protože i já jsem člo-věk nízkého původu. Moji rodiče byli chudí a neměli žádného titulu. Kdyby tedy můj předchůdce byl poslal mne, abych řídil vaši die-cési, vy byste mne nepova-žovali za toho hodna!“ — Delegace odešla z Vatiká nu celá zmatená a zahan-bená.

*
Markrabě Karel Bedřich Vilém z Anšpachu byl jed-

nou při své návštěvě v Ři-mě přijat papežem Klemen-tem XIV. Během řeči se ho svatý Otec zeptal: „A co dělá váš slavný krajan bás-ník Uz?“ „Já nikoho toho jména neznám,“ namítal panovník. „Nu přece ten autor překrásných kostel-ních písní,“ zvolal papež. Když však viděl, že to mar-kraběti stále nic neříká, nechtěl ho už uvádět do rozpaků a převedl řeč na jiné pole. Markrabě však nezapomněl. Jakmile se vrátil, dal si básníka zavo-lat a pustil se do něho: „Jak to, že se přede mnou schováváš? Papež o tobě ví a já, tvůj panovník, ne-mám o tvé existenci ani zdání. To jsou mi pěkné způsoby.“ Od té doby Uz rychle pokračoval v hod-nostech a udělal skvělou kariéru.

*
K dánskému sochaři Thornwaldsenovi, který sídlil v Římě, dostavil se jednou nějaký jeho krajan a ptal se ho, kolik času bude zapotřebí, aby poznal

Řím. Narážej na nepřeber-né historické a umělecké poklady Věčného města, sochař odpověděl: „To se musíte zeptat někoho jině-ho. Já tu bydlím teprve de-set let.“

*
Světově proslulý reportér E. E. Kisch uveřejnil ve své nesmírně poutavé knu-ze „Tržiště senzací“ i zají-mavou vzpomínku na mün-sterského biskupa hraběte von Galena, známého svým postojem proti nacismu. Kniha vyšla v r. 1963 v Na-klad. politické literatury.

Kisch nejprve uvádí, že hrabě Galen působil v Pra-ze jako coadjutor emauz-ského opata A. Schachleit-nera a byl zpovědníkem arcievdovy Františka Fer-dinanda. V Praze se také seznámil s Kischem, který o jeho dalším životě píše: „Po rozpadu Rakouska ode-šel hrabě Galen z pražské diecéze a stal se bisku-pem v Münsteru. Už jsem ho neviděl, ale věčně na něho vzpomínám. Když

jsem seděl v roce 1933 po berlínském požáru říšského sněmu ve špandavské věz-nici, dostal jsem jednoho dne svou první a poslední návštěvu. Byl to můj ob-hájce, který mně přišel podat zprávu o tom, co vše se podniká zvenčí na moje propuštění. Mezi jiným pro-hlásil münsterský biskup v dopise policejnímu ředi-telství, že mě zná z dřívěj-šího svého působíště a po-kládá mě za neschopna zbabělého činu žhářství. To mohla být naivita — cožpak běželo nacistům o vinu či nevinu? — ale hra-bě Galen ukázal brzy ote-vřeněji, že není naivní, nýbrž vědomý odpůrce re-žimu. Nejprve vystoupil proti nacistickému teore-tikovi Alfrédu Rosenbergo-vi, později ve svém pas-týřském listě proti samému Hitlerovi a byl prohlášen za zatčena. Poněvadž se však zdráhal odložit svůj bis-kupský šat, neodvážila se nacistická policie tohoto katolického města vyvléci ho z biskupského paláce.“

V. Zemanec

Kněžím motoristům

POSTUP PŘI HLEDÁNÍ A ODSTRAŇOVÁNÍ PORUCH V ZAPALOVÁNÍ.

Červená kontrolní svítlna nebo ampérmetr nám ukazují, zda elektrickým spotřebičem dodává proud akumulátor nebo dynamo. Nesvítí-li červená kontrolní svítlna po zasunutí klíčku do spínací skřínky, zkusíme zapnout hlavní světla a některý spotřebič (uka-zatel směru, stírač skla). Svítí-li hlavní světla a spotřebiče pracují, bude pravděpodobně jen vadná žárovka kontrolní svítliny. Pro jistotu prohlédneme ještě kabel, vedoucí od kontrolní svítliny na svorku regulátoru napětí, není-li vadný a je-li správně a vodivě na svorkách upevněn. Nepracují-li spotřebiče, může být vada ve spínací skřince, v akumulátoru nebo v přívodu proudu na svorce spínací skřínky. Jeli místo kontrolní svítliny ampérmetr, může být vada též v něm. Chceme-li zjistit, je-li vada v ampérmetru, zkusíme jej vyřadit z provozu. Provedeme to buď tak, že spojíme dvě svorky umístěné na zadní straně ampérmetru mezi sebou drátem, nebo stačí odpojit kabel od jedné svorky ampérmetru a připojit ho vodivě ke kabelu na druhou svorce ampérmetru. Pracují-li nyní elektrické spotřebiče po vyřazení ampérmetru z provozu, je vadný ampérmetr. Nouzově můžeme pokračovat v další jízdě s vyřazeným ampér-metrem, ale nemůžeme kontrolovat, zda dynamo správně pracuje. Proto je nutné vadný ampérmetr opravit v odborné dílně, nebo ho vyměnit za nový.

Při hledání závady zkusíme nejprve, je-li akumulátor správně a vodivě připojen jak na kostru, tak i na svorkách a není-li vybit. Roztáčeli-li spouštěč dobře motorem, zkusíme, zda svorka spínací skřínky je pod proudem. Provedeme to záložním kabelem, jehož jeden konec připojíme ke zkoušené svorce a druhým koncem ka-belu škrtneme o kostru. Nezapojí-li se mezi koncem kabelu a kostrou znamená to, že svorka není pod proudem.

Jde-li proud jen na svorku spínací skřínky, bude vada ve spínací skřince a je možno nouzově si pomoci tím, že spojíme svorku slabým drátem se svorkou spínací skřínky. Při delší zastávce nutno drátek odpojit od svorky, aby se akumulátor nevybijel, dosedají-li kontakty přerušovače na sebe.

Na svorku spínací skřínky se přivádí proud kabelem buď přímo od akumulátoru nebo od svorky elektrického spouštěče. V prvním případě jsou od vývodního pólu akumulátoru vyvedeny dva kabely, a to slabší je veden na svorku spínací skřínky a silný kabel k elek-trickému spouštěči. V druhém případě je od pólu akumulátoru vy-veden jen jeden silný kabel k elektrickému spouštěči. Od svorky spouštěče je pak veden slabší kabel ke svorce spínací skřínky.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Úmrtí:

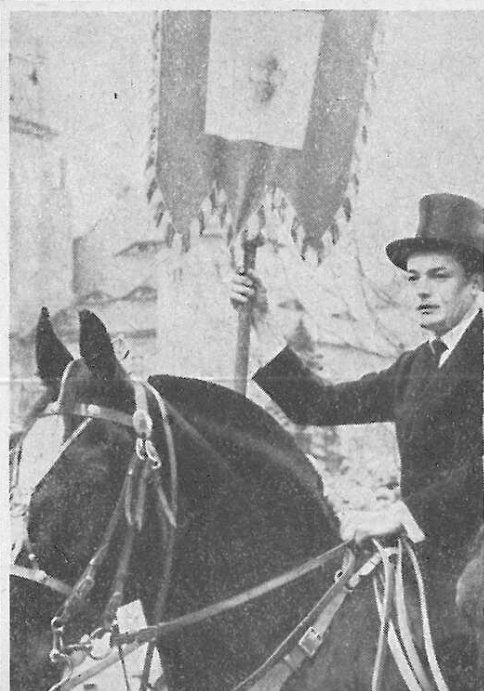
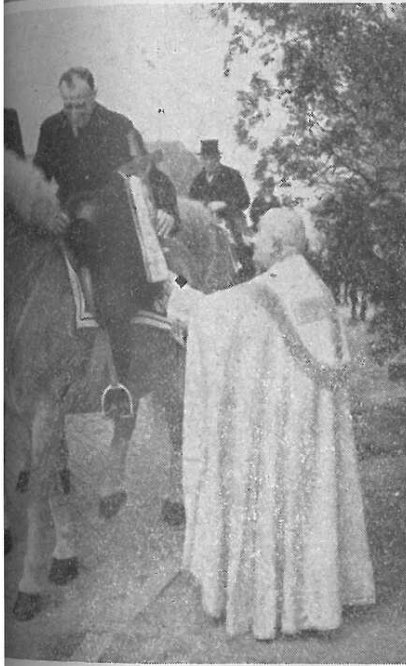
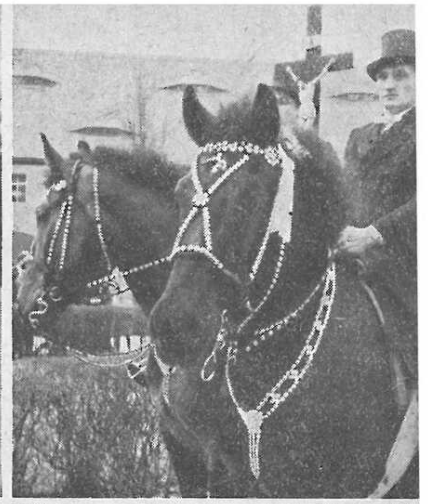
K o p e c k ý Josef, farář v. v., Postupice, zemřel 1. 2. 1964 ve věku 84 let (čj. 378/64).

P i t t e r m a n n Prokop Maximilián, O. Praem., důchod-
ce ve Kdyni, zemřel 29. 2. 1964 ve věku 73 let (čj.
1161/64).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XIV - Číslo 4 - V Praze dne 10. dubna 1964

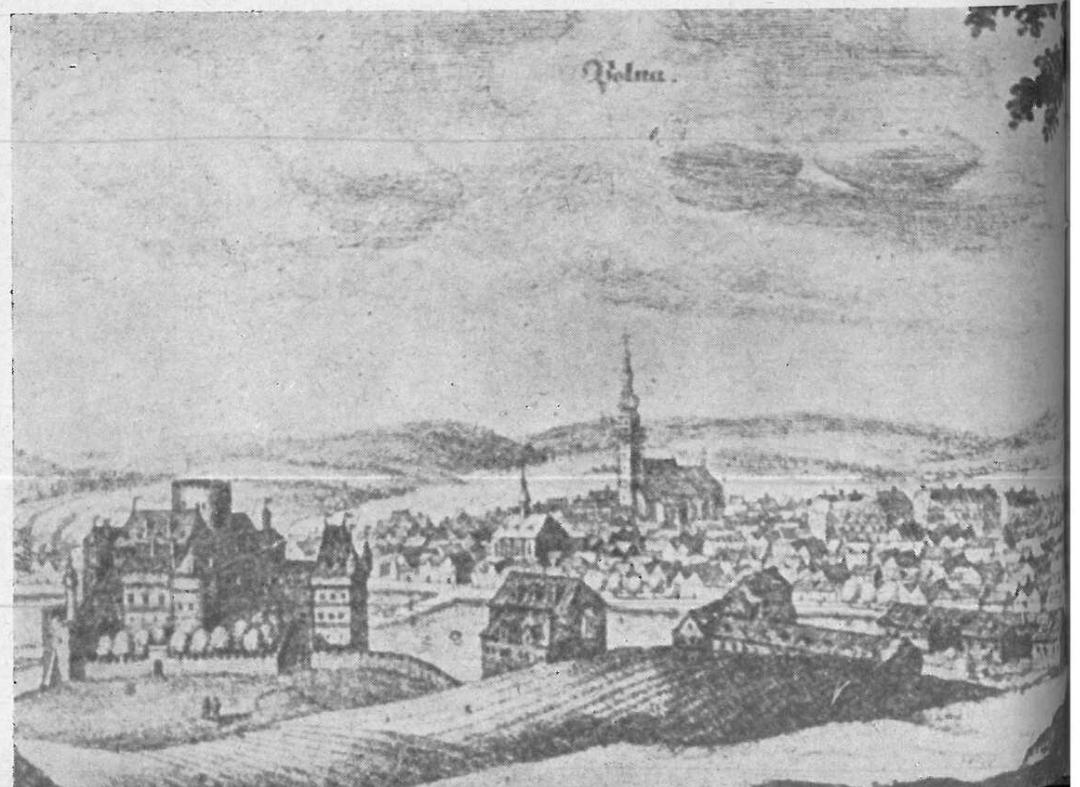
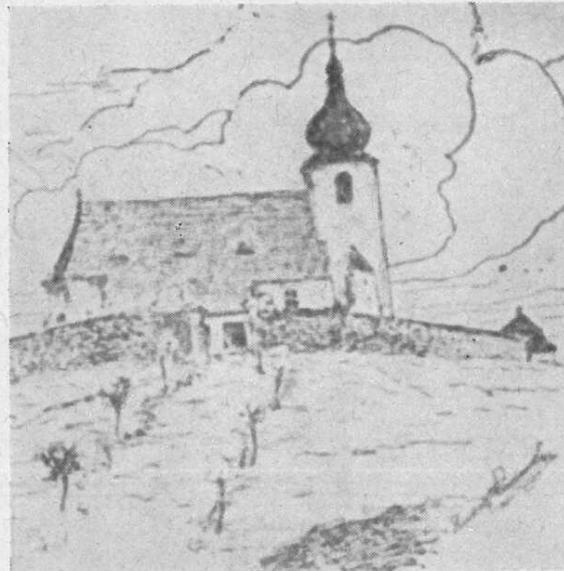
Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá zahraniční vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku,

v UNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Mir, novin, závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 25. III. 1964 - A 22'41120

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XIV. ČÍSLO 5. KVĚTEN 1964

OBSAH: Dr. Ladislav Pokorný: Slavnému máji, ThDr. Josef Kubalík: Druhý vatikánský sněm o Církvi Kristově, ThDr. Antonín Salajka: K schématu „O ekumenismu“, ThDr. Vl. Benda: Účast stvoření na vnitřním životě Nejsvětější trojice, ThDr. J. M. Škrásek: Úvod do liturgické hymnologie, ThDr. Václav Bartůněk: Doslov k augustianismu XIV. století, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: „Esurientes implevit bonis . . .“, Antonín Hugo Bradáč: Hvězda našich cest, P. Antonín Odvárka: V říši zlomeného kříže, R. S.: Antonína Dvořáka tvorba duchovní, Vladimír Brodský: Dva hroby kněze buditele, proděkan CMBF dr. Václav Bartůněk: Životní jubileum Spectabili děkana CMBF, Souvislosti a závistosti, Náš zápisník, Úřední zprávy, Kněžím motoristům

SLAVNÉMU MÁJI

Dr. Ladislav Pokorný

Básníci dovedou vidět půvab ve všem. Objeví jej i v mlze, v níž se rýsují jen nejasné obrysy věcí, dovedou jej najít v jiskřivé zimě i v bílém žáru tropického poledne. Ale nejvíc půvabu nalézají všichni v líbezném tváří měsíce máje, který právě nyní kráčí kolem našich užaslých očí. Přirozený půvab měsíce květů je mnohonásobně ještě zvýšen dny, které nám připomínají hrdost a slávu práce a pak ovšem i mocnou fanfáru vítězství, jež přešlo v pokoj a mír.

Máj zůstává tak sice stále tématem písní básníků, stále rozněcuje a obohacuje jejich fantazii, avšak doba vtiskla mu do rukou prapor oslavy práce a standartu svobody. Je opravdu symbolické, že právě v měsíci květů se dostává oslavy dílu lidských rukou i lidského rozumu. Hymnus práce a hymnus květů se v něm spojují v podivuhodné syntéze. V syntéze, která je zdánlivě protimluvná. Byly ovšem doby, kdy se zdálo nesmyslné spojovat dřinu s květem, kdy na díle lidských rukou lpěla krev a proklínání. Avšak tato doba minula — alespoň v našem světě. Lidé si totiž uvědomili, že osvobozená práce je schopna vytvářet takové hodnoty, o kterých se dřívější generacím ani nezdálo. Lidé si uvědomili, že jen osvobozená práce rozkvétá nádhernými květy spokojenosti a ve svém rozmachu dokáže dobývat i dálky vesmíru. Proto lidé naší epochy práci osvobodili, proto ji zbavili vykořisťování a nedůstojného zacházení a uschnouli ji tím, aby vydala skvělé květy pokroku. Práce nebyla sice ještě zcela zbavena obtížnosti a potu, ale tím, že dostala všelidský cíl, tím, že otevřela doširoka bránu budoucnosti, vyrostla k hrdinství a stala se slavnou zástavou svobodného lidstva. A proto právem spojujeme měsíc máj s oslavou práce, proto právem ji věnujeme květy, proto její svátek neodlučitelně patří k těm oslavám, kterým máj propůjčuje svou svěžest a svou zeleň.

Náš máj však nekvete jen oslavou práce-živitelky, vlaje také nepokořitelnými prapory svobody. Letos už po devatenácté připomínáme si ony slavné dny májové v roce pětáctýřicátém, kdy se otevřely brány svobody, když hrdinná vojska našich osvoboditelů zbavila nás a Evropu i svět moru, který hrozil záhubou všemu pokrokovému a radostnému. S odstupem let si stále výrazněji uvědomujeme, jak veliký čin vykonaly armády vítězného Sovětského svazu a jak nesmírné byly oběti těch, kteří se nevrátili do svých domovů obětovavše své životy, abychom my mohli žít. Vysoko zdvižené vlajky nechtě trvale hlásají jejich slávu, pochodně květů máje nechtě neustále planou k počtě jejich velké oběti a nesmírné lásce, s níž tato oběť byla přinesena!

Vzpomínání však a lyrické zamyšlení se nemůže stát programem, protože není možné jenom hledět zpět, není možné vidět jen tvář minulosti. Ohlédnutí, poučení z minulosti je prospěšné, někdy je i nutné, nesmí to však být trvalé. Právě naopak! I dílo lidských rukou má jen tehdy trvalý význam, jestliže je určeno pro budoucnost. Jsou-li však lidské ruce a lidský rozum nuceny pracovat na díle zhouby, pak pro budoucnost nepracují, pak dokonce pomáhají silám minulosti. Každá tvůrčí práce však — a tu oslavujeme — je prací pro budoucí pokolení, je prací pro lepší osud lidstva. Ostatně stejně tak i svoboda, již nám máj symbolizuje a provždy bude symbolizovat, ukazuje vpřed, ukazuje k životu, ukazuje širokým rozmachem k dalekým obzorům, které se otvírají před veškerým lidstvem.

Oslava práce a vzpomínka na dny vítězství jsou plodné a silné právě tím, že nechťejí ulpět na vzpomínkách, jsou užitečné a prospěšné právě tím, že naši pozornost obracejí k dnešku, k úkolům, které nám předkládá život a jejichž splnění zajistí šťastnou budoucnost. Proto nás letošní máj nezastihuje v planém dumání nad minulostí, nýbrž v soustředění a úsilí o nápravu nepříznivých jevů, které nám zanechala minulost. Lidé znají své úkoly a dovedou se s nimi vypořádat. Vědí však také dobře, že každá lidská činnost musí být dobře organizována a řízena, aby měla co nejlepší výsledky. Chtějí, aby jejich úsilí a obětavost nebyly zmařeny. Současně však

také vědí, že je to v rukou nás všech. Proto naši pracující vybírali s takovou pečlivostí své kandidáty do zastupitelských sborů a do funkcí soudců. Proto vyžadovali, aby to byli lidé s rozhledem, poctiví a svědomití, prostě lidé, kteří budou zárukou dobrého řízení našich věcí.

Jsme si vědomi toho, že příprava voleb je součástí našeho života, jsme si vědomi toho, že i my máme přispět k tomu, aby ti, kteří budou důvěrou lidu postaveni v čelo společenských orgánů, měli pevné a poctivé základy, s jehož podporou se jim bude dobře pracovat k společnému prospěchu. Proto všemi silami přispějeme k tomu, aby úsilí našeho lidu, které doprovází předvolební kampaň, se setkalo s plným úspěchem a vedlo k dalšímu upevnění a rozkvětu vlasti.

Krok za krokem se přesvědčujeme o tom, jak minulé události, které položily základ dnešku, se prolínají se vším, co právě prožíváme. Velikost májových dní je oporou i dnešnímu úsilí. V májových oslavách jsme si totiž znovu a snad ještě hlouběji uvědomili, že jen mír, který v květnu 1945 zvítězil, může dát plně vynít obětavému pracovnímu úsilí a jedině on může splnit i naděje a tužby těch, kterým vložíme v červnu do rukou zákonodárnu a výkonnou moc. Proto nemůžeme ani jinak než znovu zdůraznit, že odkaz máje může být splněn a trvale uchován jen ve světě, který překoná všechny hrozby ničení a záhuby a bude kvést pod jasným nebem, jímž nebudou znít výbuchy bomb a jež nebude zneuctěno záplavou dýmu z požárů. Proto také výzvy encykliky papeže Jana XXIII. *Pacem in terris*, směřující k spolupráci se všemi silami, jež usilují o dosažení dobra pro všechny lidi, znějí nám stále řečí srozumitelnou a jsou nám vodítkem právě v letošním máji, kdy spojujeme vzpomínku se životem a kdy se řadíme k těm, kteří nejen užívají plodů vítězství a svobody, ale kteří je chtějí rozmnožit a posílit.

Buď tedy vítán, máji — měsíci něžný, měsíci mariánský! Utvrď v nás svými slavnými dny předsevzetí, abychom jednotně a odhodlaně nesli tvé prapory do světlé budoucnosti!

DRUHÝ Vatikánský sněm o Církvi Kristově

(II. údobí II. vatikánského sněmu - sessio II.)

Papež Pavel VI. zahájil druhé sedění ekumenického sněmu 29. září 1963 svou programovou řečí, v níž zdůraznil, že bude pokračovat ve šlépějích zesnulého Jana XXIII. Posláním sněmu je neochvějná věrnost Kristu Pánu a jedinou silou je proň víra a věrnost v zaslíbení Kristova. Na prvním místě bude usilovat sněm o hlubší vyměření tajemství Církve v jejím vztahu ke Kristu. Druhým bodem programu sněmu je obnova, obrození a rozkvět Církve. V tomto ohledu je nutné hlubší studium Písma sv. a větší úcta k němu, aby došlo k hluboké proměně Církve v duchu lásky. A konečně třetím posláním sněmu je jednota křesťanů. Papež veřejně prosí Boha za odpuštění oněch chyb, jež by mohly být přičteny katolicismu stran rozkolů v Církvi. V rozhovoru s nekatolickými pozorovateli 17. X. 1963 znovu doznává, že i katolická církev má vinu na roztržštění křesťanů a připomíná, že víra věrně uchovávaná v Církvi nemůže být na překážku sjednocení křesťanů v lásce.

Na druhém sedění sněmu vatikánského minulého roku mělo být projednáno 17 schémat. Ale již na první generální kongregaci (shromáždění) naznačil sekretář koncilu, že do programu jednání zařazena jsou 4 schémata-návrhy: 1. Církev, 2. Biskupové a vedení diecézí, 3. Panna Maria, 4. Ekumenismus. Ovzduší druhého sedění bylo odlišné od prvního údobí. Otcové sněmu si byli vědomi, že většina z nich si přeje vážné projednání daných témat a k tomu je třeba účinné spolupráce všech. Podle nového uspořádání papežem byli jmenováni 4 usměrňovatelé (moderatores), kardinálové: Agagianian, Dörpfner, Lercaro a Suenens. Ti prakticky nahrazují předsednickou radu, jež měla kontrolovat jednání sněmu. Mnozí z Otců později navrhovali, že místo 10minutových referátů o projednávaných tématech jednotlivými řečníky, by bylo praktičtější, aby určení odborníci biskupové objektivně objasnili dané téma a pak se o tom hlasovalo.

I. Schéma o Církvi.

Je nesporné, že projednání schématu o Církvi bylo považováno za nejdůležitější předmět jednání. První schéma o Církvi bylo již předloženo Otcům v prvním údobí sněmu v roce 1962. Bylo však vzato z pořadí; neboť naprostá většina se tehdy vyslovila proti tehdejší jeho formulaci. Během mezdobí mezi oběma seděními bylo připraveno schéma nové, jež vlastně je kompromisem mezi zaměřením I. schématu a požadavky většiny Otců. Obsahuje 4 hlavy:

1. Církev, 2. Episkopát, 3. Lid Boží a zvláště laikové, 4. Povolání k svatosti. Posláním první hlavy schématu je výměr Církve. Na první pohled by udivovalo, že po dva tisíce let nedošlo k přesnému výměru pojmu Církve. Na II. vatikánském sněmu se projevuje šťastné úsilí vyhnout se jakémukoli juridismu a mluvit o Církvi mluvou Písma a církevních Otců. Všeobecně se Otcové snaží nepřipisovat přílišnou dogmatickou důležitost encyklikám současných papežů týkajícím se Církve, nýbrž spíše vrátit se k Písmu svatému a tam zkoumat. Uplatňuje se mínění, že Církev je tajemství, to jest nástroj činnosti Boží v dějinách, ač v ní žijí lidé svobodní, ba i hříšníci. Toto tajemství spíše vystihuje přiměřenější výraz „lid Boží“ než obraz mystického Těla Kristova, který je příliš abstraktní a nesnadný pro exegetický výklad. Lid Boží je shromáždění lidí povoláných Bohem, jež má být nositelem a hlasatelem jeho zjevení a jeho projevů lásky. Do tohoto sboru začleňuje víra, jež je darem Božím, a křesť, jenž uschopňuje člověka, aby se stal účastným na životě nadpřirozeném, který se ještě rozhojňuje Eucharistií. Tedy Církev je jednak společností věřících a zároveň trvalým nástrojem spásy. Není toliko skutečností v čase, nýbrž zaměřuje lidstvo k věčnému městu Božímu. Je-li Církev tajemstvím spásitelské činnosti Boží v dějinách lidstva, je zároveň ústavem spásy. Jde o důležitou otázku ekumenickou. Ztotožňuje se katolická církev s lidem Božím? Dva póly zde přicházejí v úvahu. Na jedné straně vírou a křtem všichni pokřtění se stávají členy lidu Božího, a na druhé straně katolická církev se prohlašuje za plně uskutečnění Božího lidu a podobně církve s posloupností apoštolskou, jež mají pravou Eucharistii. Jde však o to, v jakém vztahu k lidu Božímu jsou ony křesťanské společnosti, jež nemají posloupnosti apoštolské, avšak přesto jsou kolektivními nástroji spásy, neboť vysluhují pravý křesť a věří v Krista Boha? Problém navoděný ještě nedozrál. Koncil zdůrazňuje, že lid Boží, jenž ve své plné podobě se sdružuje v Církvi katolické, v sobě zahrnuje pastýře a věřící, kteří jsou před Bohem sobě rovni, ač pastýři mají od Boha funkci sloužit lidu Božímu totiž hlásáním slova Božího a vysluhováním svátosti.

Poslání biskupů.

Mezi lid Boží patří ten, kdo věří a byl pokřtěn. K udržení víry a k vysluhování svátosti pro službu lidu Božího je Pánem ustanovena hierarchie, tj. nositelé posvátné moci. Na sněmu se diskutovalo o moci biskupské.

Tvoří svěcení biskupské odlišný a nejvyšší stupeň svátostného účastenství na kněžství Kristové? Téměř všichni současní theologové odpovídají kladně. Konsekrace biskupská je svátostí či jenom svátostí, jako např. benedikce opatů? Pak by nevstoupila do duše svěcení odlišný charakter od charakteru kněžského. Každý připoustí, že i neposvěcený biskup má jurisdikci a je právoplatným členem sněmu, tudíž participuje na neomylném magisteriu sboru biskupského. Konsekrací biskupskou je přidružen definitivně do sboru biskupského, který je pokračováním kolegia apoštolského.

Pomocníky biskupa jsou kněží, kteří participují na plném kněžství biskupa svého světitele. Spoluúčastenství spočívá rovněž v tom, že kněz má svěcení nižšího stupně, jež má biskup v plnosti a proto kněží jsou pomocníky biskupa. Samozřejmě obětní pravomoc (potestas in corpus Jesu Christi Eucharisticum) je stejná u prostého kněze jako u biskupa nebo papeže. Svátostný charakter biskupství byl na sněmu všeobecně uznán a tomu není třeba se divit, neboť podle všeobecného učení theologického západního i východního se odlišují stupně svěcení: jáhenství, kněžství, biskupství.

Pravomoc sboru biskupského.

Mnohem důležitější je otázka, zda funkce biskupského sboru je ustanovena Bohem (iuris divini). Jde o to, zda sbor biskupů, jakožto pokračování apoštolského sboru, má kolektivní poslání řídit Církev z vůle Kristovy? Jestliže Kristus Pán dal sboru apoštolskému poslání řídit celou Církev, pak nutně tato moc a výkon uvedených pravomocí trvá i ve sboru nástupců apoštolských, tj. biskupů. Naprostá většina II. sněmu vatikánského v tomto smyslu naznačeným hlasováním dne 30. X. 1963 se prohlásila pro to, že pravomoc sboru biskupského je z práva Božího. Definitivní rozhodnutí sněmu bylo oddalováno kuriálními biskupy, kteří měli obavu, aby tím nebyla omezena práva Stolce římského. Většina biskupů shromážděných na sněmu v duchu moderní teologie zdůrazňuje jakožto podstatný princip vývoje díla Kristova v čase zásadu, již by bylo možno označit jako **zásadu komplementarity a polarity**. Co se tím míní? Všimneme-li si pravd Bohem zjevených zjišťujeme, že se vzájemně souladně doplňují, i když na první pohled by se zdálo, že jsou k sobě v poměru protikladném. Např. Bůh je jediný a zároveň věříme v nejsvětější Trojici, nebo v Kristu Pánu je dvojí přirozenost: božská a lidská, Kristus je vtělený Bůh-Bohočlověk. A podobně existuje protikladný vztah **mezi primátem a episkopátem**, obojí se však harmonicky doplňuje. A ve světle uvedených dvou zásad chápeme, proč naprostá většina Otců sněmu zdůrazňovala, že **sbor biskupů má z práva Božího poslání účastnit se na vedení celé Církve**, ač současně prohlašují svou naprostou věrnost k tomu, co bylo definováno na I. koncilu vatikánském o prvenství biskupa římského - nástupce sv. Petra.

Pravomoc sboru biskupského a prvenství papežské vyplývají z jasných výroků Nového zákona. Kristus světuje týmiž slovy moc svazovat a rozsvazovat jednak samému Petru (Mt. 16) a též sboru apoštolů (Mt. 18). Jedinému Petrovi byla udělena pravomoc pásti stádečko Kristovo a potvrzovatí bratry ve víře, všem apoštolům společně pak poslání křtít a učiti všechny národy a být svědky Kristovými po celém světě. Skutky apoštolské dosvědčují, že před svým rozchodem apoštolé jednájí kolektivně a sv. Petr je ve sboru vůdčím činitelem v duchu bratrské lásky, jež vše sjednocuje. V době apoštolské vypomáhají apoštolům svěcení presbyteri a biskupové. Ti jsou si vědomi své pravomoci, již se jim dostalo vzkládáním rukou apoštolů, je to poslání a plná moc řídit svěřené obce křesťanské a hlásat autoritativně zvěst Kristovu. A v době poapoštolské **biskupové**, jediní právoplatní nástupci apoštolů, jsou si zároveň jasně vědomi, že patří ke společenství biskupskému, jež udržuje jednotu (koinonia) víry a kázně v Církvi Kristové. V prvních třech stoletích, kdy křesťané byli pronásledováni, toto společenství mezi biskupy nebylo možno projevovat plně shromáždováním biskupů na synodách. Teprve, když Církev nabyla r. 313. svobody, dochází k častým shromážděním biskupů na synodách, ba

scházejí se i sněmy biskupů celého obydlého světa (oikumenia) zvané **sněmy obecné-ekumenické**. A zvláště biskupové obcí založených přímo svatými apoštolý se těší veliké vážnosti. Mezi všemi biskupy vždy nejvyšší autoritě se těšil biskup římský, jakožto držitel stolce Petrova, jenž byl ustanoven Pánem „skalou“ Církvě a svěřeno mu prvenství.

Dnešní pravoslavné cirkve uznávají solidaritu sboru biskupů, kteří jsou však plně autonomní. Papeži římskému sice přiznávají primát, ale jenom čestný, nikoli jurisdikční nad celou Církví. Takovéto pojetí primátu neodpovídá postoji prvokřesťanské cirkve vůči prvnímu stolci apoštolskému v Římě. Tudíž je to nesprávné chápání doplňování se primátu a episkopátu. Ba u pravoslavných i funkce sboru biskupského je minimisována, neboť podle tvrzení pravoslavných theologů rozhodnutí biskupů na ekumenickém sněmu nabývá prý právoplatnosti, až když je přijato kolektivním vědomím celého lidu křesťanského.

V západní cirkvi naopak autorita prvního apoštolského stolce je více a více zdůrazňována, a to kvůli jednotě a svobodě církevní. V V. století sv. Lev jasně se dovolává svých práv nad celou Církví jakožto dědic prvenství sv. Petra. V boji o investituru s císaři německými papežové hájí neochvějně svobodu církevní, aby biskupové se nestali hříčkou v rukou světských vládařů. A trpělivým úsilím papežové svou moc zasahovali do záležitostí jiných místních obcí upevňují. Přesto však ani na Západě **kolegiální odpovědnost sboru biskupského** vůči celé Církvi nemizí. Papežové svolávají koncily biskupů celého světa křesťanského, ovšem mimo sněmy kolektivní odpovědnost biskupů vůči celé Církví je uplatňována méně a méně. Veškeré vedení univerzální Církvě se soustřeďuje v rukou bezprostředních spolupracovníků biskupa římského, zvláště kuriálních úřadů. Galikanismus a podobná hnutí nemají tak vztahu k obecné Církvi, nýbrž dovolávají se privilegií spíše pro partikulární své cirkve. Biskupové ztrácejí poněkud smysl pro své kolektivní poslání a starají se výlučně o své diecése. A to bylo na škodu obecného dobra Církvě Kristovy.

Dnešní svět se hlásí k ideám demokracie a socialismu. A proto i v Církvi třeba obnovit rovnováhu mezi primátem a episkopátem. Zdálo by se paradoxem, že již sněm I. vatikánský začal o uvedení rovnováhu usilovat. Kdo zná podrobněji dějiny I. vatikánského sněmu a pročte si např. řeč kardinála Schwarzenberka r. 1870 tam pronesenou, uvědomuje si, že uvedený prelát žádal uplatnění práv sboru biskupů, při čemž se dovolával sv. Pavla. Je pravda, že koncil r. 1870 definoval „plnou a nejvyšší“ jurisdikci, „bezprostřední a řádnou“ pravomoc papeže nad celou Církví, ve 4. hlavě konstituce o Církvi též neomylnost papežskou, že papežská rozhodnutí, jsou-li „ex cathedra“, jsou neomylná bez schválení sboru biskupů (ex sese non ex consensu ecclesiae). Avšak byla připravována též konstituce o pravomoci biskupů, k jejímuž uskutečnění však nedošlo pro násilné přerušení sněmu osazením Říma. A právě II. ekumenický sněm vatikánský má poslání uvést v rovnováhu komplementarity primátu papežského a sboru biskupského.

Na II. sněmu řada Otců žádá proto, aby ve schématu text, že Církev je založena „na Petrovi a apoštolých“ byl nahrazen textem „na Petrovi a apoštolý“. Podobně pokud jde o neomylnost papežskou, mnozí Otcové žádají vylepšení dogmatické formulace o papežské neomylnosti. Místo, aby se mluvilo o neomylnosti „ex sese non ex consensu Ecclesiae“, navrhuji výstižnější formulaci: „Non ex consensu Ecclesiae, sed non sine Ecclesia“ (ne ze souhlasu Církvě, ale nikoli bez Církvě). Samozřejmě uvedení Otcové plně uznávají, že papež je nejvyšším rozhodčím ve věcech víry a mravů pro celou Církev. Jej chrání svou asistenci Duch Svätý od omylu při definování pravd Bohem zjevených, když mluví jako nejvyšší učitel pro celou Církev (ex cathedra). Uznávají rovněž pravomoc papeže zasahovat všude, kde toho vyžaduje dobro Církvě. Ale domnívají se, že způsob výkonu, jak nyní je papežská pravomoc uskutečňována, neodpovídá požadavkům současné doby. Dovolávají se **zásady tzv. subsidiarity**, podle níž vyšší moc nemá vyko-

návati to, co může dobře splnit moc nižší a někdy i dokonaleji. Tak většina Otců je toho názoru, že biskupu jurisdikce není podstatně udělena kanonickou investiturou papežem, nýbrž pouze právo vykonávat tuto jurisdikci. Jestliže biskupové žádají na papeži vyšší fakulty, pak to nejsou koncese z milosti, nýbrž vyplývají z obnovy moci sboru biskupského na vedení celé Církve. Nebo Otcové žádají obnovu pravomoci regionálních skupin biskupů, neboť je to požadavek současné doby, aby pastorační problémy byly řešeny na vyšší úrovni se závaznou právoplatností např. na konferencích národních, jednotlivých světařilů atd. Konečně Otcové se domnívají, že extrémní centralizace vedení Církve v římských kongregacích, tribunálech a jiných úřadech kuriálních nesusoví s universální pravomocí velebného římského. Dříve to odpovídalo snad potřebám minulosti, v současné době však není správné omezovat poslání, jež z vůle Boží (iure divino) náleží sboru biskupů, aby spolupracoval na vedení celé Církve s papežem. Kuriální úřady jsou příliš administrativní a neznají potřeb pastoračních v jednotlivých zemích a podobně diplomatických zástupci Svaté Stolice jsou bráni z řad duchovenstva italského a nemají znalosti a zkušenosti o problémech jednotlivých kulturních oblastí a nedovedou zvládnout složitost pastoračních situací.

Stran poslání laiků v Církvi Otcové touží se vyhnout jakémukoli klerikalismu. Uznávají všeobecné kněžství všech pokřtěných a prohlašují, že Duch Svatý nepůsobí toliko v hierarchii, nýbrž i laikům dává svá charismata.

II. Schéma o biskupech a vedení diecézí.

Od 4. listopadu 1963 začalo se projednávat schéma o biskupech a vedení diecézí a diskuse o něm měly skončit 15. XI. Pak se mělo projednat schéma o ekumenismu.

Uvedené schéma, jak bylo předloženo koncilu, se skládá z 5 hlav:

1. Vztah biskupů a kongregací římské kurie. Obsahuje dva oddíly; a) moc biskupů, b) vztahy římských kongregací vůči biskupům.

2. Druhá hlava pojednává o biskupech koadjutorech a výpomocných, a dále o resignaci biskupů na svůj stolec.

3. Třetí hlava je nejdůležitější a jedná o biskupských konferencích.

4. Čtvrtá hlava pak si všíhá rozsahu diecézí.

Pátá hlava o rozdělení farností nebyla zařazena na pořad jednání.

Mezinárodní rada kolem papeže.

První otázka, jež byla dána na pořad jednání sněmu, je vlastně aplikací zásady o právech sboru biskupského, jež jsou iuris divini, což bylo již v předchozím schématu o Církvi prodebatováno a v zásadě většinou hlasů odhlasováno dne 30. října. Sbor biskupů má poslání od Krista Pána nést s nástupcem sv. Petra a pod jeho vedením odpovědnost za celou církev. Z toho důvodu četní biskupové žádali, aby kolem papeže byla vytvořena mezinárodní rada, **jakýsi senát církevní**, jenž by sestával z delegovaných biskupů od národních biskupských konferencí. Schéma, jež bylo redigováno před II. seděním, nebralo v úvahu princip kolegiality biskupské, jak to bylo odhlasováno 30. X. 1963. Ba mnozí kuriální kardinálové, jako Ottaviani a Browne odmítali zásadně uvedenou zásadu vyžadovanou naprostou většinou Otců sněmu a poukazovali, že z dějin není vůbec prokázáno, že apoštolové jednali sborově s výjimkou sněmu jeruzalémského. Dokonce kardinál Ruffini ve svých vývodech došel k extrémnímu náhledu na kongregaci 6. XI., že moci apoštolů prý vůbec nebyly předány jejich nástupcům. A to komentoval vtipně jeden z pozorovatelů protestantských poznámek: „Dnes kardinál Ruffini mluvil jako protestant.“ Biskupové španělští, italští a irští často připomínali, že Kristus vybudoval církev na Petrovi, což žádný biskup i pokrokovější nepopíral. Avšak nesmí se zaměřovat univerzální poslání římského biskupa s formami, jakými tato služba pro církev se vykonává. Treba upřímně přiznat, že poslání papeže v prvních stoletích

křesťanských bylo konáno jinou formou než např. v době Řehoře VII., Inocence III. nebo Bonifáce VIII. Biskup římský velmi zřídka v prvních stoletích zasahoval do záležitostí druhých obcí křesťanských. Apologetické příručky staršího data zhusta upřilňují a uvádějí výroky svatých Otců, jež mají prokázat výkon aktuálních zásahů římských velebných po celém světě. Avšak podobná metoda je sama v sobě neúčinná a nedovede přesvědčit theology a historiky nekatolické. Vážné kritické studium pramenů ukazuje, že Stolice římská v prvních čtyřech stoletích měla již vliv a nepopíratelnou autoritu nad celou Církví, ale nikoli v dnešní právnícké formě. Dlužno lišit jurisdikční prvence římského velebného a výstřelky v centralizaci výkonu této moci na úkor pravomoci sboru biskupského. To naznačil již kardinál Montini, když ve své pohřební řeči 7. VI. 1963 připomněl zásluhu zesnulého papeže Jana XXIII., blahé paměti, slovy: „Zesnulý položil duchovní a praktické podmínky spolupráce příslušející tělesu biskupskému, ne snad vykonáváním, nýbrž společnou odpovědností na vedení celé Církve.“ Pastorační potřeby dnešní doby vyžadují naléhavě, aby papež se často radil s biskupy, a nová rada biskupů z celého světa u papeže aby byla novým způsobem výkonu poslání hierarchie jí daného vtěleným Bohem.

Národní biskupské konference.

Druhý problém je vztah národních nebo územních konferencí vůči sborovému, obecnému poslání episkopátu. Nikdo nemůže popřít, že podobné konference biskupské odpovídají požadavkům apoštolátu v dnešním světě. Dosavadní praxe byla taková, že jednotlivý biskup odpovídá za vedení své vlastní diecése. Podle schématu biskupové členové konferencí biskupských jsou povinni se řídit výnosy uvedených konferencí, když byly odhlasovány dvouřetinovou většinou a potvrzeny Svatou Stolicí. Někteří Otcové však poukazovali na nebezpečí tyranské byrokracie, kdy by byla vystřídána římská kurie jakousi novou kurií „národní“. Monarchie biskupa v Církvi je faktem starobylé tradice, avšak nebylo by vhodné to upřilňeně zdůvodňovat právem božským. **Kardinál Bea** naznačoval, že církev je **živé těleso**, kde všichni údové mají spolupracovat ke společnému dobru. Proto je třeba zajistit každému členu společenství maximum svobody slučitelné se společným dobrem; ale i tato svoboda musí mít na zřeteli společné dobro. Nejen jednotlivci, i větší celky: řády řeholní, konference biskupské, římské kongregace atd. se musí řídit uvedenou zásadou, „etsi hoc quando displiceat“, i kdyby se to někdy nezamlouvalo. Musí být obnovena starobylá „koinonia“ mezi biskupy, totiž společenství a jednota víry a kázně, symbolisovaná a uskutečňovaná společnou Eucharistií.

Výslužba biskupů.

V třetí hlavě schématu se jedná též o výslužbě biskupů. Nemocný nebo přestárlý biskup nemůže řídit náležitě svou diecézi, proto má být vyzván k resignaci. Podle návrhu kardinála mechlínského a bruselského (Suenense) je povinen také biskup požádat o výslužbu, když nestačí na výkon své služby. Psychologicky ve službě civilní se považuje věk 65 let za nejvyšší mez služebního výkonu. A tento věk by měl být brán v úvahu i u biskupů, neboť zákony fyziologické i psychologické jsou stejné ve stavu laickém i duchovním.

Výpomocní biskupové a rozsah diecézí.

Pokud jde o auxiliární biskupy, objevila se na sněmu snaha, co možná zabránit rozšiřování uvedeného zřízení. V zásadě by každý pomocný biskup měl být generálním vikářem svého ordináře. Otcové sněmu žádají naléhavě, aby biskupství nebylo udělováno jako čestná služba vysokým hodnostářům římské kurie, neboť svou povahou má být spojeno s pastorační službou.

Pokud jde o diecése, malé diecése, jako jsou např. v Itálii, mají být sloučeny, aby to odpovídalo asi zřízení krajovému. Velké diecése např. ve velkoměstech přiměřeně rozděleny, aby biskup mohl svou diecézi náležitě řídit.

Závěr.

Nezastřeje si, že na konci II. sedění nynějšího ekumenického sněmu bylo možno pociťovat jakousi unavenost a zklamání u valné části biskupů. Je pravda, že na II. sedění byla odhlasována 2 schémata, jež po potvrzení papežem se stala závaznými konstitucemi pro Církev, **schéma liturgické a schéma o prostředcích společenského sdělování.** Papež svým „Motu proprio“ udělil biskupům jednu provždy jistý počet kanonických plnomocí, jež dosavad se musely periodicky obnovovat a o ně žádat. Text papežský prostě vypočítává seznam mocí, jež navrhovalo schéma o biskupech. Je to však papežská koncese a nikoli uznání toho, co vyplývá z biskupského svěcení, jak se toho dovolávali Otcové sněmu. Přesto však v tomto „Motu proprio“ je zajímavý odstavec, kde se připouští odpovědnost biskupů za celou Církev. „Tím že udělujeme z plna srdce biskupům tyto plnomoci, žádáme je současně, aby všichni — — — svou činností vzali s námi „pěči o všechny církve“ (2 Kor. 11, 18), jež tíží naše bedra.“ Podobně, když Pavel VI. schvaloval dvě uvedená odhlasovaná schémata (liturgické a o prostředcích sdělování), užívá formulace: „Pavel, biskup, služebník služebníků Božích s Otcí sněmu (una cum Patribus). Konstituce I. vatikánského koncilu začínaly však: Pius, biskup — — — se schválením sněmu (sacro appro-

bante concilio); zde konstituce jsou vydávány jako rozhodnutí papežské, prostě koncilium schválené.

V římské kúrii prozatím se nic nemění, tituly a znaky biskupů jsou nezměněny, vatikánské pompy také dále trvají. Podobně šlechtická reprezentační garda ve Vatikáně nebyla rozpuštěna. Pavel VI. zaujal vyčkávací stanovisko a je veden úzkostlivým respektem pro svobodu sněmu. V závěrečné promluvě ke II. sedění nečiní ani nejmenší zmínky o eventuálním zřízení mezinárodní rady kol papeže, aniž mluví o biskupských konferencích. Zřejmě Svatý Otec čeká na výsledek prací Otců sněmu a na přijetí definitivních textů o Církvi i episkopátu na sněmu a z toho důvodu se vyhýbá tomu, aby nějak neovlivňoval jednání sněmu. Nicméně radostnou skutečností je to, že biskupové sněmu projevují zvýšené vědomí své soudržnosti a své mezinárodní solidarity. Všem jde o obrození Církve a v třetím údobí II. sněmu vatikánského jistě budou překonány zdánlivé obtíže. Podle náznaků Pavla VI. má být toto údobí posledním a závěrečným a za pomoci Ducha Svatého Utěšitele dojde nesporně k postupné obnově Církve Kristovy.

ThDr. Josef Kubalík

Srovnej: 1. Antoine Wenger: Vatican II. — Centurion — Paříž 1963.

2. Études — Paris 1964.

K SCHÉMATU „O EKUMENISMU“

Jedna a jednotná, Kristem Synem Božím založená Církev, která má pokračovat v jeho vykupitelském díle a přivlastňovat lidem jeho ovoce až do skonání věků, byla v minulosti rozdělena, a to *východním církevním rozkolem* (r. 1054, kdy papežský legát kardinál Humbert na oltář cařihradské Svaté Sofie položil exkomunikační listinu proti cařihradskému patriarchovi Kerulariovi) a *protestantsko-anglikánským odpadem* (r. 1517 vystoupením Lutherovým, pak Zwingliovým, Calvinovým a rozkolem anglického krále Jindřicha VIII.). Z obou těchto historických událostí vzešly během následujících dob jeďnak odloučené církve východní neboli pravoslavné a četné náboženské společnosti protestantsko-anglikánské. Tím byl vlastně a dosud jest křesťanský svět rozdělen na tři velké skupiny: katolickou, pravoslavnou a protestantsko-anglikánskou. Církev katolická čítá z celkového počtu křesťanů asi přes polovinu, na církve pravoslavné a náboženské společnosti protestantsko-anglikánské připadá pak po jedné čtvrtině.

Církev katolická usilovala odeváďna o návrat čili sjednocení pravoslavných křesťanů s obecnou Církvi. Přestože dvakrát, a to na II. koncilu lyonském (r. 1274 za papeže Řehoře X. a byzantského císaře Michala Paleologa) a na koncilu florentském (r. 1438—39 za papeže Evžena IV.), byla církevní jednota prohlášena, nebyla prakticky uskutečněna. Z r. 1596 pochází unie Ukrajinců s Římem v říši polsko-litevské, která byla později prohlášena na Podkarpatsku r. 1652, Rumuni pak ji částečně přijali r. 1696, nepatrná část Bulharů se sjednotila od r. 1861. Po II. světové válce tato církevní jednota zanikla a sjednocení křesťanů východního obřadu se začlenili do církvi pravoslavných na těchto územích. Nadále trvají sjednocení církve východní u Malabarů (v přední Indii), Maronitů (v Libanonu), Melkitů (v Sýrii a v Egyptě), Armenů, Italořeků-Albánců (v jižní Itálii), Syrů, Chaldeů, Koptů, Řeků, Ukrajinců a Slováků (v Americe a jinde), Habešanů, Malakarů (srv. Oriente cattolico, Cenni storici e statistiche, Citta del Vaticano 1962).

Po tomto předběžném úvodu nutno objasnit otázku, v čem spočívá *sjednocení církvi z katolického hlediska* a určit význam slova „*ekumenický*“, jakož i vysvětlit, co je „*ekumenické hnutí*“, abychom tak porozuměli schématu „O ekumenismu“, jež bylo předloženo 18. listopadu 1963 na 69. generální kongregaci II. vatikánského koncilu.

Pokud jde o zásadní stanovisko katolické Církve k obnovení jednoty rozdělených křesťanů, nutno především uvážit, že *katolická Církev* pokládá sebe za pravou, od Ježíše Krista založenou náboženskou společností, která

od doby svého založení nepřetržitě trvá a od níž se uvedené dvě církevní skupiny (v XI. a XVI. stol.) odloučily. Jde-li tedy o sjednocení rozděleného křesťanského světa, je tento možný z katolického hlediska tím, že odloučené církve a náboženské společnosti křesťanské se navrátí k obecné Církvi Kristově, k Církvi katolické, reprezentované římským papežem jakožto nástupcem sv. Petra. Značí to tedy ze strany odloučených křesťanských církvi, aby uznaly a přijaly prvenství pravomoci římského papeže nad celou Církvi.

Nesmíme ovšem zapomenout, že stanovisko Církve katolické je jiné k církvim pravoslavným a k náboženským společnostem protestantsko-anglikánským. Pravoslavné církve mají platné svěcení biskupské a kněžské (třebas z katolického hlediska ilegitimní z nedostatku spojení se Stolcem Petrovým), svátosti aj. Co do nauky se liší pouze v několika bodech od Církve katolické, např. v učení o vycházení Ducha Svatého: (pouze z Otcě), v učení o očistci, popíráním článku víry o Neposkvrněném Početí Panny Marie, hlavně však tím, že zamítají prvenství pravomoci římského papeže a jeho neomylnost (prohlášené na I. vatikánském koncilu r. 1869—70). Náboženské společnosti protestantsko-anglikánské však jsou vzdáleny katolické nauce ve mnoha zásadních naukových věcech, nadto Církev katolická neuznává u nich svátostný charakter kněžství a biskupství.

Nelze se ovšem domnívat, že při případném návratu pravoslavných církvi k obecné Církvi by to značilo nějaké jejich pohlčení. Nikoliv, každá církev si zachová svůj ráz, jak již prohlásil papež Pius IX. r. 1848 (v encyklice „in suprema Petri“), když volal odloučené východní církve k jednotě a pravil: „Proto neukládáme vám jiného břemene leč toto nutné, totiž: abyste se, navrátivše se k jednotě, shodovali s Námi ve vyznání pravé víry, již vyznává a učí Církev katolická, a abyste zachovali společenství s touto Církvi a s tímto nejvyšším Petrovým Stolcem. Z vašich obřadů bude třeba odstranit jen to, co se do nich snad vloudilo za časů oddělení a co odporuje této víře a jednotě Církve: jinak vám zůstanou nedotčeny vaše dávné východní liturgie“. V témže smyslu mluvili i další papežové: sv. Pius X., Benedikt XV., Pius XI. a Pius XII., stejně tak smýšlel i zesnulý papež Jan XXIII., který dal popud ke svolání II. vatikánského koncilu, jeťmuž dal základní myšlenku: vnitřní obnovou Církve připravit cestu k obnovení křesťanské jednoty. V těchto intencích pokračuje i nynější Svatý Otec Pavel VI.

Z rozhodnutí papeže Jana XXIII. byl také zvláštním Motu proprio „Supremo Dei nutu“ (z 5. června 1960) zřízen Sekretariát pro jednotu křesťanů, který již přes tři roky pracuje a velmi se uplatňuje při II. vatikán-

ském koncilu. Zřízení tohoto Sekretariátu bylo radostně uvítáno jak na katolické, tak i nekatolické straně, zvláště na zasedání Světové rady církví v New Delhi od gener. sekretáře dr. Visserta Hoofa. V čele Sekretariátu stojí kardinál Augustin Bea, který od svého jmenování pronesl několik zásadních projevů k objasnění otázky sblížení a jednoty dosud rozděleného křesťanstva, jak v Římě, tak v jiných zemích. (srv. jeho knihu: Die Einheit der Christen, Freiburg i. Br. 1963). Ve své přednášce na Vysokoškolském týdnu v Solnohradě (11. srpna 1963) podal důležitý návrh, aby totiž po skončení II. vatikánského koncilu byl zřízen Mezinárodní katolický institut pro vědecký ekumenismus, který by studoval všechny tyto příslušné otázky. Během staletého vzájemného odloučení se nahromadilo tolik polemik, nejasností, nedorozumění i nesprávných názorů, jež je nutno odstranit.

Činnost Sekretariátu se zaměřuje především k tomu, aby probouzela zájem o všechny otázky, které se týkají sblížení a jednoty křesťanů. Sekretariátu přicházejí též mnohé přípisy z katolických i nekatolických kruhů, též od vzdělaných laiků, k čemuž přistupují i ústní rozhovory s nekatolíky různých národů, v nichž jsou podávány návrhy, objasňovány těžkosti sblížovacího díla ať už po stránce naukové nebo praktické povahy. Zvláště mnoho příspěvů se týká II. vatikánského koncilu.

Samozřejmě Sekretariát prokazuje mnohé služby tomuto koncilu. I když to není koncil sjednocovací, jak tomu bylo v Lyoně a ve Florencii, neboť k tomu nejsou okolnosti dosud zralé, přece podle úmyslů zesnulého papeže Jana XXIII. má na něm být nekatolíkům dána možnost, aby bližší poznali katolickou církev a tím také cestu ke sblížení. Ke zpracování veškerého materiálu bylo zřízeno 14 subkomisí, složených z odborníků a příslušných referentů. Prodiskutované zprávy a návrhy jsou předloženy členům k souhlasu a potom odevzdány příslušné komisi koncilu. Pokud jde o projednávání materiálu, může se říci, že se vztahuje na všecko, co má pro koncil význam. Je jisté, že se tak koncilu dostává důležitého materiálu pro sblížovací otázku, a to z kruhů různých zemí, v nichž se potřeba jednoty zvláště pociťuje.

Sekretariát měl také účast na přípravě všech významných návštěv nekatolických osobností u papeže Jana XXIII. Jde tu především o návštěvu primase anglikánské církve arc. cantera dr. Fishera v prosinci 1960, po které se podstatně zlepšily vzájemné vztahy a byl vyslán do Říma kanovník Pawley k zprostředkování styku mezi anglikánským primasem a Sekretariátem. V listopadu 1961 došlo k návštěvě hlavy episkopální církve v Severní Americe dr. Lichtenbergera, v prosinci pak presidenta Baptistské konvence z téže země. Krátce před svým odstoupením prohlásil arc. Fisher v Horní sněmovně, že hnutí ve směru ke křesťanské jednotě stále rychleji pokračuje. Uvedené návštěvy a mnohé jiné jasné ukazují, jak blahodárné bylo rozhodnutí papeže Jana XXIII. zřídit Sekretariát pro jednotu křesťanů. Co bylo podniknuto a čeho bylo dosaženo, stalo se v první řadě dík situaci, která nebyla vytvořena lidmi, nýbrž působením Ducha Božího. Již r. 1949 Kongregace sv. Officia na to poukazovala ve své instrukci o ekumenickém hnutí, jak se podstatně změnila vnější vztahy a duchovní zaměření v mnohých kruzích křesťanstva, k čemuž přispěla společná modlitba věřících pod vlivem Ducha Svatého.

To je tedy charakter „katolického ekumenismu“. Slo-

vem „ekumenický“, jímž označujeme všeobecné církevní sněmy, se vyjadřuje jejich obecný, ekumenický charakter oproti koncilům pouze partikulárním.

Všechny snahy, které směřují ke sblížení protestantsko-anglikánského světa, označujeme slovem „ekumenické hnutí“, případně „ekumenismus“. Ubíralo se nejdříve dvěma směry, reprezentovanými Světovým kongresem ve Stockholmu (r. 1925) „Život a dílo“ (Life and Work) a Světovým kongresem v Lausanne (r. 1927) „Věra a řád“ (Faith and Ordre). Každý z těchto směrů uspořádal řadu dalších kongresů. Po II. světové válce se oba směry spojily a byla vytvořena „Světová rada církví“ (Weltrat der Kirchen), jež pořádá další kongresy. Pravoslavné církve měly nejdříve k ekumenickému hnutí stanovisko více negativní (např. pravoslavná církev ruská), před několika lety však několik pravoslavných církví (ruská, bulharská, rumunská aj.) se přičlenily k Světové radě církví.

Katolická církev ovšem nemůže vzhledem k svému zásadnímu stanovisku na jednotu křesťanů brát aktivní účast ve Světové radě církví, posílá pouze v poslední době na její kongresy své pozorovatele. Vzhledem k ekumenickému hnutí se však již 20. prosince 1949 vyslovila Kongregace Sv. Officia kladně a pověřila biskupy řízením rozhovorů s odloučenými křesťany. Katolíci křesťané se také již po desetiletí zúčastňují spolu s nekatolickými „Světové oktávy modliteb za sjednocení“ (od 18.—25. ledna).

Z toho všeho poznáváme, jak velkou důležitost má schéma „O ekumenismu“, předložené k projednávání na II. vatikánském koncilu. Má pět kapitol, v nichž se zabývá nejen postojem katolické církve ke křesťanstvům nekatolickým, nýbrž i k příslušníkům jiných mimokřesťanských náboženství a k náboženské svobodě. Podle prohlášení, jež učinil několikrát kardinál A. Bea, má toto schéma učinit definitivní konec náboženským válkám a náboženské nesnášenlivosti. Patriarcha Maximos prohlásil, že schéma dojde plného ohlasu, především pro svou teologickou hloubku a svůj pastorační smysl. Vyjde se tak z období sporů, přestane se s prozelytismem ve propěch svobody svědomí.

Schéma „O ekumenismu“ bylo projednáváno do konce druhé části zasedání II. vatikánského koncilu. Světový tisk se o něm roze-psal velmi příznivě. K jeho druhé kapitole promluvil též naši koncilní Otcové dr. E. Něcsey a dr. F. Tomášek. Biskup dr. E. Něcsey řekl, že různé rozdíly se vyskytující mezi církvemi lze překlenout vzájemným porozuměním. Navrhl, aby byly podrobeny revizi kapitoly učebnic náboženství, v nichž se mluví o událostech XI. a XVI. stol. Biskup dr. F. Tomášek navrhl, aby byl v zájmu sblížení křesťanů určen den pokání a modlitby, k čemuž je třeba vyzvat i nekatolické církve. Doporučoval, aby pro lepší poznání dějin východních církví byly do učebnic náboženství vsunuty příslušné kapitoly. Ve svém příspěvku ke III. kapitole téhož schématu navrhol též, aby se ve věci sblížení katolíků a pravoslavných křesťanů uspořádal zvláštní koncil za účasti zástupců pravoslavných církví, kde by se v otevřené, láskou a trpělivostí proniknuté diskusi probíraly všechny příslušné otázky. Mohlo by se tak stát buď v Římě nebo Moskvě či Alexandrii. Kdyby se tento návrh uskutečnil, znamenalo by to další významný krok ke sblížení rozděleného křesťanského světa. *ThDr. Antonín Salajka*

ÚČAST STVOŘENÍ NA VNITŘNÍM ŽIVOTĚ NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

Člověk je stvořen jako Boží obraz. Je tedy Bohu podobný. O této podobě v PŘIROZENÉM — filosofickém smyslu jsme hovořili v posledním článku. Dnes však si chceme připomenout, že vykoupený člověk (a to pouze člověk) je Bohem pozdvižen také k tomu, aby NADPŘIROZENĚ zobrazoval a zpodoboval ve svém nitru vnitřní Boží Život. Proto naše dnešní úvaha bude jednat pouze o člověku a ne o ostatní anorganické nebo organické přírodě; bude mít teologicko-dogmatický ráz a bude hovořit o hloubce a kráse nadpřirozeného Božího Života v lidské duši, která ovšem žije v posvěcující Milosti.

Bůh je jeden a jednota Jeho Života (essentialista by řekl: jednota Jeho bytnosti a vlastností) je vzorem a dokonáním našeho pojmu filosofické i teologické jednoty: Jednota je nerozdělenost věcí v sobě samé a vztah nerozdělenosti jedné věci k druhé (totožnost). Cf. Kádeřávek: Soustava filosofie křesťanské I., str. 318, Hradec Králové 1920.

Boží jednota je však také obrazem a výsledkem jednoty Božích Osob mezi sebou i jejich vnitřních vztahů: per unitatem naturae, per amorem Spiritus. (Cf. Vilém od sv. Theodorika — intimní přítel sv. Bernarda z Clairvaux — PL 180, 33!) Křesťanská mystika individuální

i sociální jednoty je trinitářskou jednotou. Boží podoba, která se má objevit v každé stvořené duši, je obrazem Boží přirozenosti, Jeho Života a Lásky. (Cf. H. de Lubac; Catholicisme, str. 89, Paříž 1952!)

Jako teologickou konstrukci k poznání Boha si dogmatika během staletí vybudovala toto rozdělení:

a) Je jeden Bůh, který existuje jako Otec, Syn a sv. Duch. Tedy božská přirozenost je sama o sobě ve třech Osobách, které se reálně navzájem od sebe liší. Každá Osoba však má celou božskou přirozenost se všemi jejími vlastnostmi.

b) Osoby se reálně neliší od božské přirozenosti, pouze virtuálně: Tatáž přirozenost je sama sebou v Otci bez původu (nepřijatá), v Synu přijatá zrozením, v Duchu přijatá vycházením. Všechny tři Osoby jsou consubstantiales, protože mají stejnou a jedinou bytost (přirozenost). Otec je sice „jiný“ nežli Syn — totiž jiná Osoba — ale Otec není „něco jiného“ nežli Syn.

c) Osoby se od sebe reálně liší, ale jen svou osobností. Každá má božskou přirozenost jiným způsobem. Otec není učiněn (a se), není zplozen (ab alio), od nikoho nevychází. Otec je Původce bez původu (Princeps sine principio), Pramen nejen celého stvořeného světa, nýbrž i samého božství v Synu a Duchu. Syn je Původ z Původce (Principium a Principe), ne učiněn, ale od věčnosti Otcem zplozen. Je s Otcem spojen touže přirozeností (v téže přirozenosti). Sv. Duch vychází z Otce a Syna jako Věčný z Věčných a liší se od obou tím, že je samostatná Osoba. S oběma však je spojen společnou přirozeností (v téže přirozenosti). Otec vydechuje sv. Ducha životní nepřijatou silou, Syn jej vydechuje touže silou, kterou však zrozením přijal od Otce spolu s božskou přirozeností.

d) Poněvadž tři reálně rozdílné Osoby mají tutéž přirozenost, jsou stále spolu a tak jednu bez druhé nelze myslit. Je to stav perichoréze a znamená, že božské Osoby v sobě vzájemně existují a vzájemně se pronikají. (Cf. Pospíšil: Katolická věrouka II, str. 198, Velehrad 1924!)

e) A protože základ činnosti je přirozenost (agere sequitur esse), mají božské Osoby také společnou činnost, neboť Bůh je naprosto jednoduchý. (Cf. Žák: Soustavná kat. věrouka I, str. 533, Praha 1915!)

A nám nyní záleží na tom, abychom poznali, jakou máme konkrétní účast na tomto vnitřním Životě Nejsvětější Trojice. Postupujeme takto: Pokřtěný člověk dostává nadpřirozený Boží Život a je vtažen do proudu a rytmu Boží Lásky. Tato osobní Lásky — sv. Duch — v člověku se stává centrem nadpřirozené lidské činnosti, nese jej k Synu a pak dále k Otci. Syn (Slovo) v tomto věčném pohybu je aktem odevzdanosti vzhledem k Otci. Je stále trvajícím osobním vztahem k té božské Osobě, ke které směřuje, ale z které také vyšel. Syn je však nejenom Slovem, které Otec od věčnosti vyřkl, ale spolu s Otcem i jakousi Rozmluvou ve dvou! Nebo lépe řečeno: Syn (Slovo) je osobní Odpovědí na Otcův projev. A protože v člověku žije a působí sv. Duch (Duch Otce a Syna), má člověk také účast na Kristově lidské přirozenosti jako úd Jeho Těla. Tato Kristova lidská přirozenost se po Nanebevstoupení zcela přidružila k rytmu věčného Božího Života. Pokřtěný člověk byl pak proudem Lásky (sv. Ducha) vtažen do života oslaveného Krista a tímto pohybem je unášen nazpět k Otci, který jej stvořil. V tomto stavu však neexistuje mrtvý klid. Sám Otec je ve věčném dynamickém vztahu k Synu a oba společně ke sv. Duchu. (Cf. Kronseder: Im Banne der Dreieinigkeit, passim, Regensburg 1938!) Proto každý, kdo přichází k Otci, je uchvácen Jeho aktivitou. Člověk žijící v Milosti je tedy spolučinitelem vnitřních životních dějů v samotném Bohu! Má žívou a reálnou účast v trojosobním rytmu vnitřního Života Nejsvětější Trojice. Všechno lidské dění je pak odrazem vnitřních vztahů mezi Osobami Nejsvětější Trojice. — Znovu zdůrazňuji: už křtem se člověk napojuje na mystické Kristovo Tělo a Jeho Život! Lidský vnitřní život tedy ani v nejmenším není statický, nýbrž je kypícím zúčastněným dějem v neproniknutelné Boží dynamice Života. Tak se náš pozemský život stává dramatickou cestou Domů, cestou

plnou úsilí i úžasu! (Cf. Schmaus: Katholische Dogmatik III/2, str. 86, Mnichov 1956!)

Tyto vnitřní děje jsou psychologicky nepostřehnutelné a mysticky nenazíratelné. Hovoří nám o nich pouze naše víra, čerpající svůj důvod ze Zjevení; Skrze Krista máme všichni volný přístup k Otci, když jsme ve spojení s jediným Duchem (Ef. 2, 18), v Něm žijeme, hýbáme se a jsme! (Sk. ap. 17, 28.) Tak se tedy zúčastňujeme božské přirozenosti (II. Petr 1, 4). — Tato naše účast v trojosobním rytmu vnitřního Božího Života je lahodná našemu vědomí i chápání a přítomnost trojjediného Boha v člověku (Jan 14, 23) je předpokladem nového a hlubšího poznání, lásky a oddanosti. V průběhu naší pozemské cesty ovšem nemůže být tato veliká skutečnost zcela prožita a pochopena. Působí pouze nedokonale v našem poznávání i v naší lásce k Bohu. Lidské celoživotní FIAT je však právě výsledkem naší účasti v rytmu Božího Života. To On v nás působí a v nás se objevuje Jeho podoba, aniž bychom si toho byli nějak vědomi. Toto naše poznání a láska (vlité do našeho nitra darem víry) je mysterium, ve kterém se zrcadlí Mysterium Božího Života, což je opravdu ústředním tajemstvím křesťanství. — V každém poznání i v každém slově pravdy se pohybuje omilostněný člověk společně s Otcem k Synovi a se Synem k Otci. Společně s Otcem — v tajemném společenství s Ním — hovoří omilostněná duše k Synu, naslouchá a odpovídá Otci společně se Synem. Stejně tak žije v tajemném společenství i s nestvořenou Láskou — sv. Duchem. Člověk žijící v Milosti je tedy větší a bohatší o nezměrnost božského Života, ovšem: quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur — míra této nezměrnosti božského Života v člověku musí být ontologicky minimální; není totiž technicky proveditelné přelít celý Tichý oceán do jednoho malého umyvadla, lidově řečeno! Relativně dokonalé naplnění tohoto stavu Božího Života v člověku se uskuteční až v nebi. Ale už zde na zemi máme ve svém nitru semeno tohoto nazírání i získání Pravdy a Lásky tváří v tvář, jež jsou tajemně symbolizovány v neproniknutelném mysteriu Perichoréze. Pozemský čas a věčnost vtipně srovnává Schmaus (tamtéž, str. 88) s obyčejnou nezajímavou housenkou a nádherně vybarveným motýlem. Tak v nás trojjediný Bůh uskutečňuje svůj úmysl: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram! (Gen. 1, 26.) — Analogicky můžeme také usuzovat, že stav zavržení tkví v tom, že člověk, který se dobrovolně a vědomě vzdálil Pravdy a Dobra, není schopen najít pravé společenství Otcovy a Synovy Rozmluvy a tedy neodpovídá na tichý Otcův projev, který pozorný člověk může zaslechnout v celém stvořeném vesmíru i ve svém svědomí. A víc: v člověku, který se vědomě a dobrovolně vzdálil Pravdě a Dobru, není ani navázáno pravé společenství Lásky se sv. Duchem. Takový člověk sám odepřel účast v Božím Životě Lásky a není v něm tedy tento nadpřirozený pohyb a aktivita. Proto je němý a stěněný!

SHRNUTÍ: V pohřebních obřadech se modlíme: Dum viveret, insignitus est signaculo sanctae Trinitatis. (Rituale Rom., Turin 1950.) To však není jen vnější signaculum, nýbrž nezničitelný křesťanský charakter! Pokřtěný člověk se tedy neodvolatelně a navždy stává reprezentantem života i činnosti celé Nejsvětější Trojice. Jeho Život i činnost vyrůstá z Života a Činnosti Otce, Syna i Sv. Ducha. Pro každého křesťana (a pro kněze zvlášť!) nastal tedy celoživotní úkol:

1. Participovat duchovně na Božím Otcovství — to znamená myslet, mluvit i jednat aktivním a tvůrčím způsobem. Naše slovo, právě tak jako Otcovo Slovo, je ve skutečnosti Cesta, Pravda a Život! (Jan 14, 6.) Naše jednání ať je nesené tímto směrem: Pojďte ke mně všichni, kdo pracujete a jste unaveni, já vám dám novou sílu! (Mt. 11, 28.)

2. Participovat na Božím Synovství — to znamená umět se obětovat za druhé, být pro všechny chutným chlebem a přistupovat k lidem tak, abychom jim sloužili a ne sami si nechali od nich sloužit! (Mar. 10, 45.) Je třeba poznat a prožít celou šířku i délku, výšku i hloubku (Ef. 3, 18) Kristovy Pravdy a Lásky a v této intenzitě jí rozdávat všem lidem dobré vůle!

3. Participovat na Božím Duchu v poznání i užívání

Jeho sedmi Darů — to znamená plnit reálně Jeho utěšitelské poslání v tomto světě a v této době. Vždyť integrální dokonalost celého života tkví v posvěcení PŘÍ-TOMNÉHO okamžiku! A tak jako sv. Duch je výrazem

společného Života Lásky Otce i Syna, tak i konkrétní projev Lásky hic et nunc je společným rysem všeho Božího i lidského působení v čase i věčnosti!

ThDr. Vladimír Benda

ÚVOD DO LITURGICKÉ HYMNOLOGIE

(Dokončení.)

Bez větších změn zůstal hymnus „Te Deum“, „Ave maris stella“, některé hymny sv. Ambrože, sv. Rehoře Vel., Sedulia, Prudentia a Fortunata, jakož i hymny sv. Tomáše Akvinského. Ostatní hymny opravili mnohdy tak, že z původního textu mnoho nezůstalo. Všeobecně se dnes považují uvedené opravy za nemístné a mistry i nešťastné, neboť ztratily starobylou prostotu a sílu zbožnosti („accessit latinitas et recessit pietas“). Zvláště přísné kritice podrobil tyto korekce Suitbert Bäumer OSB.: „Nyní si poněnáhu razí cestu přesvědčení, že tzv. prosodické chyby, humanisty tak nemilosrdně odsouzené, byly vlastně plně oprávněnými zvláštnostmi lidové a pozdní latinské poezie, že výtvořily patristického a středověkého umění básnického se musí posuzovat podle zcela jiných pravidel a názorů, nežli těch, které uznávali renezanční klasikové, a že hymny ve své starobylé formě byly určeny toliko pro zpěv, pro který se lépe hodily, než nové skladby oplývající elisemi a jinými básnickými umělostmi“⁵).

Z posledních skladatelů hymnů vzpomeňme aspoň kard. sv. Roberta Bellarmina (+ 1621), autora hymnů ke cti sv. andělů Strážných, papežů Urbana VIII. (+ 1644), Klimenta XI. (+ 1721), od něhož pocházejí hymny k sv. Josefu: „Te, Joseph, celebrent“, „Caelitum Joseph“, „Iste quem laeti“, a konečně pap. Lva XIII. (+ 1903), který složil hymny ke cti sv. Rodiny: „O lux beata caelium“, „Sacra jam splendent“, „O gente felix hospita“, a dále hymny ke cti Zjevení P. Marie v Lurdech: „Aurora caeli praeavia“, „Te dicimus praeconio“ a „Omnis expertem“. Hymny k sv. Cyrilu a Metoději „Lux o decora patriae“ a „Sedibus caeli“ složil piarista Leonetti.

3. Obsahová náplň hymnů a jejich význam.

Obsahová náplň liturgických hymnů je v úzkém sepětí s jejich zařazením do denní doby, do níž je umístěna modlitební liturgie církve. Kristus Pán přikázal apoštolům a všem věřícím, aby se modlili „bez ustání“. Tento úkol plní Církev modlitbou Božího oficia, breviáře, jehož jednotlivé části jsou zařazeny do rámce příslušných úseků dne. Odtud také pramení ideová náplň jednotlivých částí oficia:

a) Matutinum [též vigilia] představuje noční bohoslužbu. Noc je obrazem pozemského života, i s jeho starostmi. Proto noční bohoslužba má nás vést k bdělosti a touze po Kristu.

b) Laudy představují ranní chvály Boží. S východem Slunce se probouzí příroda, ustupuje tma a nastává úsvit. Slunce je obrazem Krista, „Slunce spravedlnosti“, zdroje života, světla a radosti.

c) Prima je modlitbou zahajující naše denní práce. Prosíme o Boží pomoc a ochranu při všem našem denním podnikání.

d) Terce je modlitbou předpolední. Slunce stoupá na obloze a jeho žár se zvětšuje. Podobně s přibývajícím roky zesiluje náš životní zápas a k jeho šťastnému probíhání prosíme o sílu a oheň Ducha Svatého.

e) Sexta je modlitbou polední. Slunce dosáhlo vrcholu své dráhy na obloze. Také náš zápas životní vyvrcholí. Proto prosíme a zmírnění svých naruživostí a vášní, hněvu a rozepří, které tolik ztrpčují život.

f) Nona je modlitbou odpolední. Slunce se již pomalu začíná sklánět k západu. Když nám v životě bude ubývat sil a pozemské světlo začne slábnout, kéž tím víc nás ozařuje Světlo, které nikdy nehasne.

g) Nešpory byly původně modlitbou večerní. Odtud také pochází druhý jejich název „Lucernalium“, neboť při nich byla rozsvěcována světla. V pozdější době však byly vysunuty z večerního oficia a konávaly se před soumrakem, před večeří, asi hodinu před západem slunce. Sv. Rehoř Veliký nalezl koncem 6. stol. nešpory už mimo večerní dobu a rozhodl se proto pro ně složit nové hymny, které by nahradily původní hymny skupiny

starobenediktinské, zapadající svým obsahem do první doby noční. Vedla jej přitom myšlenka, že na konci jednotlivých týdenních dnů má člověk s vděčností vzpomínat na jednotlivé etapy tvůrčího díla Stvořitelova, odkud nejvíce vyzařuje moc, moudrost a dobrota všemocného Pána tvorstva.

h) Kompletář je vlastní večerní modlitbou církve. Slunce již zapadlo a všude se rozhostila tma. To nám připomíná pomíjivost všeho pozemského a nebezpečí, jímž je člověk vydán do konce svého života.

Máme-li na paměti tyto myšlenky dominující jednotlivým hórám, snadno pronikneme až k jádru myšlenkového obsahu jednotlivých hymnů. Proto je třeba u každého hymnu uvádět i jeho časové zařazení. Je samozřejmé, že u hymnů oslavujících určité mystérium, se vedle zmíněného časového zabarvení uplatňuje i osobitý charakter slaveného svátku. Přitom tato obsahová náplň bývá zasažena do typického formálního rámce: I. část hymnu začíná výzvou k oslavě Boží, případně světce. II. část, jádro hymnu, vyjadřuje prosbu k Bohu nebo k světcům o jejich pomoc v boji se zlem. Závěrečná část, tzv. doxologie, kterou tvoří poslední strofa, vyznívá ve chválu trojjedyného Boha, příp. oslavovaného světce.

Všechny hymny vynikají střídmostí výrazu. „Vždyť tu zpívá srdce věřící a milující — láska není nikdy mnohomluvná. Zpívá tu srdce silné, které ví o strašné trhlině mezi člověkem a Bohem, způsobené hříchem, cítí svou původní vznešenost, zničující pád a svatě znovutvoření rajske říše“⁶). V hymnech je vyjádřeno vše, co tvoří obsah synovství Božího. A v něm tkví nejen dogmatický a myšlenkový podklad, ale všechna láska a pokora, radost a pokání, prosba a chvála, touha i setkání, jak se rodí a zpívají v duši, která založila celý svůj život v Bohu a která svým cílem učinila poznávání a růst v lásce Boží.

Odtud plyne i význam hymnů pro církevní liturgii. Už tím, že jsou z velké části plody velkých géniů křesťanství, mají nemalou hodnotu. Když však je Církev zařadila do liturgie, dosáhly osobité posvátnosti a vyššího posvěcení. Vyjadřují city a tužby celé pospolitosti věřících a není v nich místa pro subjektivní prvky, v nichž by se zračila autorova individualita. Kromě toho přinesly hymny svou poetickou stránkou do ztlumených citů biblických textů a ostatních liturgických výrazových prostředků větší vzruch, pestrost a osvěžující vánek. Není proto divu, že právě hymny dovedly tak hluboce zapůsobit na mnohé duše. Vzpomeňme přitom slov sv. Augustina, který poznal hymny přímo u sv. Ambrože: „Jak jsem plakal při tvých hymnech a písních, hluboce pohnut hlasy příjemně znějícího chrámu. Hlasy ty vnikaly do mého sluchu a pravda tvá se rozplývala v mém srdci a rozechřivala v něm city zbožnosti, až slzy plynuly z mých očí a sladce mi bylo při nich“⁷).

4. Básnická stránka hymnů a jejich překlady do češtiny.

Starokřesťanské hymny se z převážné části řídily kvantitativními zásadami antické poezie, podle níž přízvuk se klade na dlouhou slabiku. Prostému lidu však mnohem více vyhovovala rytmická skladba, která během středověku nabývala stále většího uplatnění. Karolinská doba vlivem antické poezie zabrzдила načas vývoj rytmiky. Po ní nastává doba úpadku; jak poznamenává Q. M. Dreves⁸), další cesta vedla barbarstvím a zdvočováním: Hymny nejsou ani rytmické ani metrické, počítají se v nich pouze slabiky. V 11. stol. nastává obrát k lepšímu, který končí vítězstvím rytmiky ve 12. stol., kdy bylo dosaženo nejvyššího vrcholu spojením přízvuku slovního a veršového.

V předešlých odstavcích jsme ukázali, že hymnus je ve své podstatě duchovní píseň a zvláště starokřesťanské hymny byly určeny toliko pro zpěv. Z tohoto charakteru plynou dvě hlavní zásady pro překládání hymnů:

a) Předně je třeba, aby překlad byl básnický, nikoliv prosaický. Přitom z povahy českého jazyka plyne, že překlad má být rytmický, nikoliv metrický, v časomíře.

b) Protože k podstatě lidové duchovní písně náleží rým, a to zvláště v našich zemích, je žádoucí, aby překlady, zvláště starokřesťanských hymnů, byly rýmované. Poslyšíme o tom slova jednoho z největších znalců církevní liturgické hymnologie všech dob, Clementa Blumeho: „Je třeba, abych zde důrazně vystoupil proti špatně odůvodňovaným útokům, které se od nedávna ozývají proti rýmu (u hymnů). Je pravda, že i té nejlepší věci se dá zneužít, tedy i rýmu, kterým se v některých básních, vlastně rýmovačkách, zakrývá básnická neschopnost způsobem až odpudivým. Ale je-li rým správně a vhodně použit, přísluší k podstatě písně tak, a to zvláště od paměti u německého lidu, že píseň bez rýmu se jeví chudou a jakoby oloupenou o svou působivou ozdobu“³⁾. Přitom uvádí jako doklad starobylou, z 9. stol. pocházející německou duchovní píseň, která je přesně rýmovaná. Myslím, že tato slova tak vynikajícího znalce liturgické hymnologie nepotřebují dalších dodatků. Poznamenejme pouze, že jeho citová kniha, nesoucí podtitul „Das Hymnar der altchristlichen Kirche“, je jednou z nejkrásnějších knih, které kdy byly o liturgických hymnech napsány. K jeho názoru se druží i slova našeho vynikajícího znalce lidové i duchovní poezie Fr. Sušila. Říká, že „se u nás nerýmovaných písní ani veřejně ani soukromě neužívá“¹⁰⁾. Je pravda, že některým našim i zahraničním překladatelům hymnů uvedený charakteristický rys hymnu jakožto lidové duchovní písně unikl a že hymnus chápou spíše jako báseň, určenou k recitaci. Odtud také pramení jejich odmítavý postoj k rýmovaným překladům hymnů, neboť „rým tehdejší (tj. starokřesťanská) živá, samorostlá poezie neznala“¹¹⁾. K tomu lze namítnout, že podobně je tomu s rytmikou, kterou také starokřesťanská poezie téměř neznala, a přece nikoho v dnešní době ani nenapadne, překládat hymny časomírou.

Původní lidovost hymnů dokazuje skutečnost, že pozdější doby vyřadily sice lid z činné účasti na liturgii a tím i z účasti na zpěvu hymnů, ale lid si našel náhradu: Zpíval tyto hymny dále, a to přesazené do vlastní řeči, a v podstatě mnohé z nich zpívá dodnes. Vždyť náš lidový kostelní zpěv je vlastně jen pokračováním církevní liturgické hymnodie. Proto naše liturgické hymny zůstanou navždy ideálem církevních duchovních písní¹²⁾ a je žádoucí, aby zaujaly znovu své místo, které jim v prvotní církvi náleželo, a staly se majetkem všeho věřícího lidu.

Z historie překladů i tvorby hymnů v našich zemích je možno uvést zde jen nejdůležitější fakta. Je známo, že se v našich zemích nejprve skládaly latinské hymny a kantilény, a to snad už od 13. stol., ponejvíce však ve stol. 14. Poznamenejme přitom, že naprostá většina těchto hymnů je složena v tradiční hymnické strofě ambrosiánské, tj. strofě skládající se ze 4 jambických dimetrů, jež jsou spojeny rýmem buď sdruženým nebo střídavým (oba druhy jsou u nás zastoupeny asi stejně četně). Rým je v největší části dvojslabičný a přesný¹³⁾. Tato latinská poezie měla vliv na vznik a růst duchovních písní, psaných česky, které přímo navazují na naše latinské kantilény a též ostatní latinské hymny. „Poměrem českých písní k latinským se zabýval dosud podrobněji jedině Zd. Nejedlý¹⁴⁾ jenž se snažil klást vznik českých skladeb na samý konec 14. stol. a do prvního let stol. 15., aby se tak přiblížil době Husově. Přitom však zcela přehlíží, že duchovní písně v národních jazycích nejsou v Evropě žádnou zvláštností již od 12. stol. (Německo, Provence, Francie) a bohatě se rozvíjejí zejména ve stol. 13. (Itálie, Španělsko). Není proto důvodu, proč by u nás nemohly být skládány v 2. polovině 14. stol., kdy se náboženský život v českých zemích vyznačoval takovou intenzitou“¹⁵⁾.

První překlady hymnů byly velmi volné, mnohomluvné, byly to vlastně parafráze latinské předlohy a sloužily pouze za rýmované modlitby. Mezi první zachované překlady hymnů patří hymnář Jana z Domašína z r. 1429 a

mikulovský rukopis pocházející z 1. poloviny 15. stol., který obsahuje kromě překladů žalmů též překlad církevních hymnů a torso českého překladu breviáře¹⁶⁾.

V pozdějších dobách nastává u nás bohatý rozvoj duchovních písní, a to pod přímým nebo nepřímým vlivem latinské hymnodie. Dokladem toho jsou české kancionály, ať už bratrské či katolické či luteránské. Přehled jednotlivých duchovních písní obsažených v těchto kancionálech s udáním případné latinské předlohy podává ve svém důkladném díle (9) Jos. Jireček.

Z novočeských překladatelů liturgických hymnů je třeba se zmínit o Karlu Vinařickém¹⁷⁾. První překlad všech liturgických hymnů, používaných u nás kolem r. 1850, pořídil Fr. Sušil ve svých „Církevních hymnech“, které vyšly ve 2 vydáních. První z r. 1846 obsahuje 125 hymnů, kdežto druhé z r. 1859 má jich už na 202, z nichž některé nebyly v liturgickém použití. Latinské hymny jsou přeloženy dvakrát, jednak časoměrně, jednak přízvučně. Na svou dobu to byly překlady vynikající. Jsou vesměs rýmované. Po Sušilovi jsou hymny překládány jen příležitostně nebo ve větších či menších výborech. Z významnějších překladů uvedme předně překlady bisk. Ed. Brynychy¹⁸⁾, K. D. Lutinova¹⁹⁾, Frant. Pavelky²⁰⁾, bohoslovce B.²¹⁾, Tom. Hudce²²⁾, Ant. Štemberga²³⁾, Alfréda Fuchse²⁴⁾, Jana Dokulila²⁵⁾, Jos. Škráška²⁶⁾ a O. F. Bable-
ra²⁷⁾. Pro Slováky přeložil liturgické hymny a sekvence Janko Silan²⁸⁾.

Poznámky

- 1) In ps. 148, Migne P. L. 37, 1948; 2) Ef. 5, 19; Kol. 3, 18; 3) Conf. 9, 7; 4) Viz (2), str. 57; 5) Kirchenlexikon, viz (19), str. 8; 6) Viz (5), str. 99; 7) Conf. 9, 7; 8) Viz (6), str. 66; 9) Viz (2), str. 17; 10) Viz (18), 2. vyd. str. VIII.; také nejnovější překlad (z r. 1962) vynikajícího polského básníka L. Staffa (17) je rýmován podle vzoru abcb; 11) Viz (5), str. 101 a též (15); 12) Jan Jalovecký v předmluvě k (16); 13) Viz (23), str. 52; 14) Viz (14); 15) Viz (23), str. 77; 16) Čas. M. M. 1873, str. 1—8; 17) Asi 10 hymnů v ČKD, 1835 až 1837; 18) Asi deset hymnů, viz (4); 19) Asi 7 hymnů v N. Životě, 1905—1907; 20) Asi 30 hymnů v knize (11); 21) Asi 16 hymnů v Museu 1911; 22) Asi 12 hymnů v N. Obzoru 1910 a v revui Na hlubinu 1927; 23) Asi 20 hymnů, viz (22); 24) Asi 11 hymnů, z nichž 4 v revui Archa 1923 a N. Obzor 1913, kromě toho 4 mariánské (liturgické) v knize (8); 25) Celkem 48 hymnů, viz (5); 26) Asi 130 hymnů z celkového počtu 180 u nás v liturgii používaných, viz (20); 27) Asi 33 liturgických hymnů v knize (1); 28) Viz (16).

Použitá literatura.

- (1) Babler O. F., Antifony, hymny a sekvence, Sv. Kopeček u Olomouce, 1940
- (2) Blume Cl., Unsere liturgischen Lieder, Regensburg (Pustet) 1932
- (3) Blume Cl. — Dreves Q. M., Ein Jahrtausend lateinischer Hymnendichtung, I., II., Leipzig 1909
- (4) Brynych E., Hymny církevní, překlady v Blahověstu, 1872, 1876, 1877 a 1878
- (5) Dokulil Jan, Hymny, edice Akord, Brno 1937
- (6) Dreves Q. M., Die Kirche Lateiner in ihren Liedern, Kempten 1908
- (7) Eisenhofer, Handbuch der katholischen Liturgik, I., Freiburg 1932
- (8) Fuchs Alfréd, Mariánské hymny, I. Letovice 1925, II. Přerov 1931
- (9) Jireček Jos., Dějiny církevního básnictví až do XVIII. stol. — Hymnologia bohemia, Praha 1878
- (10) Kastner K., Praktischer Brevier-Kommentar, I., II., Breslau 1923
- (11) Kupka Jos., O církevním roce, Praha 1907
- (12) Litzmann H., Lateinische altkirchliche Poesie, Berlin 1938
- (13) Malina Bedř., Dějiny Římského breviáře, I., II., Praha 1939
- (14) Nejedlý Zd., Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách, Praha 1904
- (15) Rosenberg H., Die Hymnen des Breviers, I., II., Freiburg 1923, 1924
- (16) Silan Janko, Hymny, I., II., Spolok sv. Vojtěcha, Trnava 1943
- (17) Staff Leop., Hymny Breviarza i sekvence Mszalu, Warszawa 1962
- (18) Sušil Fr., Hymny církevní, 1. vyd. Brno 1846, 2. vyd. Brno 1859
- (19) Schulte Ad., Die Hymnen der Breviers, Paderborn 1925, 5. Aufl.
- (20) Škrášek Jos., Církevní hymny, překlady v Čas. Pax, 1936, 1937, 1938, 1939, v revui Na hlubinu 1936, v Našinci 1940, 1947, 1948
- (21) Špaldák Ant., O překládání liturgických textů do češtiny 081—691 'JIS '0861 'easnu 'JEN 'S6Q 'dop uořisajs ez
- (22) Štemberg Ant., Překlady církevních hymnů, Čas. Eucharistie 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, a v revui Na hlubinu 1927, 1928, 1929
- (23) Vilikovsky J., Písemnictví českého středověku, Praha 1948
- (24) Wolters Fr., Hymnen und Sequenzen, Berlin 1914

ThDr. J. M. Škrášek

DOSLOV K AUGUSTINIANISMU XIV. STOLETÍ

Pro naši tezi o prohloubení a rozšíření náboženského života ke konci XIV. stol. je důležité si všimnout průkopnických překladů do češtiny, které vznikaly ještě před významnou literární činností Štítného nebo současně s ní. Tak poutá překlad díla Petra Komesitora nazvaného *Historia scholastica*. Petr byl původně děkanem kostela v Troyes, pak mistrem etologie a jako takový vstoupil k augustiniánům u sv. Viktora. Ve jmenovaném díle vybral Komesitor z biblických knih zajímavé děje, které doplňuje a srovnává s údaji Dějin války židovské a Starožitností židovských od Josefa Flavia, přihlíží také ke všeobecným světovým dějinám. Nesmírně oblíben spisů netušeně šifřičů ve středověku biblické znalostí napomohla také obratnost, s jakou zachytil Komesitor většinou zajímavá a epická líčení biblická a vnechal lyrické části s tendencí mravněvýchovnou jako *Žalmy*, *Píseň písní* apod. Dílo bylo po celý středověk velmi populární a přeloženo částečně do němčiny již r. 1250, ovlivňovalo literaturu i umění, jsouc přístupno laikům neznalým latiny. Do češtiny přeložil historii tohoto augustiniána neznámý duchovní koncem XIV. nebo na samém počátku XV. stol., zápase namáhavě s filosofickými a vůbec vědeckými názvy. Překlad se těšil znamenité oblibě. Z pěti zachovaných rukopisů je jeden ve fragmentech psaných hlaholicí. (NUK XVII D 18; Stát. archiv v Brně G XIII, G X).

Kromě přetlučeného evangelia sv. Matouše s výklady (nejrozsáhlejší je na paši) pořízeného snad Janem Miličem z Kroměříže a určeného nejspíše nastávajícím kazatelům (NUK XVII A 4) nás zajímá sborník mravněvzdělávacích a nábožensky nabádavých pojednání nazvaný podle prvního spisku *Ráj duše*. Jde o volný překlad díla *Paradisus animae* přičítaný Albertu Velikému. Probírá v něm 42 ctností a ukazuje, co ke každé vede a po čem se poznává. V dalším je překlad *Summa de vitiis et virtutibus*. Závěr tvoří překlad sv. Bonaventura *De triplici via*. Souhrn teologicko-asketického materiálu dává tušit, že šlo o příručku zaměřenou na systematické prohlubování duchovního života, věnovanou duši v náboženském životě velmi pokročilé, pravděpodobně řeholnici neznalé latiny. Překladatel, snad řeholník (augustinián?) však po stránce jazykové na svůj úkol nestačil, věcně však, a to je pro naše úvahy rozhodující, svým dílem vykonal jistě mnoho. Sborník se zachoval ve vadných a kusých rukopisech. Nejstarší opis je z r. 1383 (NUK XVII A 19).

Zvláště augustinovskými jsou orientované překlady známé pod jménem *Sborník rozjímavých spisů Václava z Poříče* také zvaný *Zrcadlo sv. Augustina*, podle jednoho ze spisů v něm obsažených. Václav z Poříče je týž, který opisoval Štítného práce ve sborníku *Vyšehradském*. Charakter některých pojednání souboru neodporuje možnosti vidět v nich stopy práce Štítného. Najdeme v nich stopy práce Štítného. Najdeme v něm spisek *O milování Boha*, připisovaný mylně sv. Augustinovi. V úvodu přejímá neznámý český náboženský překladař celou partii z Hugonova *O schránce duše*, následuje Bonaventurova *Samomluva* zvaná v českém zpracování *Rozmlouvání duše se svědomím a neprávem svatému Augustinovi přičítané Manuale*, které má později nápis *Zrcadlo*. Po sté kapitole následuje závěr s datem 1398 a se jménem kopisty Václava z Poříče (NUK XVII F 21). Také poslední sborník, vynikající nadto ještě skvělými miniaturami, zvaný *Musejní* nebo *Krumlovský* má obsah nabádající k přísné duchovnímu životu. Čte se v něm *Zrcadlo lidského spaseání*, *Ráj duše*, *Kterak má člověk znamenati hříchy*, *Bonaventurovi přičítané Samomluvení*, *O dokonalosti duše*, *Štítného vzdělání Orloje věčné moudrosti*. *Zrcadlo věčného spaseání* má charakter práce katechizační. Text je podkladem pro popsání biblického výjevu, nebo je stručným doprovodem k obrazu, což nasvědčuje jeho apoštolátnímu zaměření. Není známo, kdy přesně vznikl, ani kdo je jeho autorem.

Toto poměrné, ale jistě jen torsální literární bohatství velmi pokročilé náboženské četby, studované dosud jen z hlediska jazykového, pomáhá vytvářet zcela jiný obraz

o předhusitské době než na který jsme byli dosud zvyklí. Při nejmenším dovoluje pronést tvrzení, že celá česká církev před Husem nebyla ve všech svých členech „zvrhlá“. Musil přece někdo být, kdo asketické traktáty četl, kdo je někomu vykládal, kdo jejich výkladu naslouchal, chtěl nechte, také snažil se podle nich řídit.

Septěti vedoucích osobností české církve od Arnošta z Pardubic až po Zbyňka z Hazmburku po stránce osobních vlastností naprosto bezúhonných, v případě Arnoštův až jenšteinově až mimořádnými ctnostmi obdařených, s řádem augustiniánským, širitelem intenzivnější religiosity, je skoro nápadné. Arnošt je přímo usazuje již ve jmenovaných nově budovaných kláštřích. Důležitější však byly impulsy, které čerpal první pražský arcibiskup z duchovní práce augustiniánské. Víme o tom z kodexu třeboňských augustiniánů (dnes NUK XII B 2), kteří si pořídili kopii Arnoštových poznámek kdysi uchovávaných v klášteře sadském. Arcibiskupovy marginálie se zachovaly v rukopise Tomáše ze Chantimpré (1201 až 1203). Autor pocházel z Belgie a v šestnácti letech asi vstoupil k augustiniánským kanovníkům.

Tehdy moderní augustinovské tendence našly svého nemalého propagátora i v duchaplném vedoucím činiteli vládní kanceláře Karla IV. Janovi ze Středy. Kancléř Jan ze Středy doprovází svého pána s napětím do země svých snů, do Itálie, ke korunovaci. Přináší si odtud kromě jiných literárních pokladů Augustinova *Soliloquia*, která potom za občasného pobytu v Litomyšli na panovníkovu žádost překládá a císaři s nadšeně koncipovaným věnováním podává. Císař sám byl seznám s velikým rodákem z Tagaste a jeho dílem, kdysi svým učitelem Petrem Rogerem, potomním papežem Klimentem V. Kancléř i Karel IV. v souhlasném zájmu věnovali šifřičům se kultu svou účastnou i účinnou pozornost. Augustiniánští eremiti částečně i kartuziáni (převor Albert Pražský a jeho sbírka modliteb *Scala celi* 1382 až 1392), používají již od minulého století podpory panovnícké rodiny i české šlechty. Není pozadu ani Jan ze Středy a po návratu z Itálie takřka jednou rukou překládá dílo Augustinovo a druhou vyřizuje uvedení eremitů do Litomyšle, ke katedře svého episkopátu, kam je přivádí 29. IX. 1357. Přesně po sedmi letech jako olomoucký biskup neváhá obecně uznávanou, mnohokrát osvědčenou řeholi usadit také v Olomouci 9. XI. 1364 za hospodářského zabezpečení poskytnutého markraběm Janem. Když umírá jako držitel „zlatého biskupství“ ve Vratislavi o vánocích r. 1380, vydává i po smrti svědectví o účtě a vážnosti chované k oblíbené řeholi. Část svých knih (o které má živelný zájem jenštein) odkazuje klášteři svatotomášskému v Praze, kterému již r. 1351 daroval pozemek v jeho blízkosti se nalézající, a své tělo dává po smrti uložit v místě svého založení, u eremitů v Litomyšli.

Odlesk augustinovského kultu, možno říci náboženské augustinovské kultury, se postihuje i při tvorbě nových sbírek modliteb. Autor jejich, Jan ze Středy, veden moderními augustinovskými hledisky v nich zdůrazňuje, jistě ne bez vlivů meditací obsažených ve *Vyznáních* i v *Soliloquiích*, osobní poměr člověka k Bohu. Někdejší odpustkové modlitby a vyzvání nejrůznějších světců se ve středověké sbírce nenacházejí. I v této oblasti je patrný vliv nově chápané zbožnosti šířené eremity event. kartuziány. Sympatie na každém duchovním vzestupu bytostně zainteresovaného Jana ze Středy platily jistě i Miličovi z Kroměříže a Konrádu Waldhauserovi. Ušlechtilý milovník, sám vážený humanista, duchovní i klasické literatury, dával pro svou duchovní zbrojnici, kterou stále bděle doplňoval, opisoval věci pokud se mu jevily užitečné. Někdo z eremitů ho upozornil na Šimona Fidatiho (1280–1348) z Cascie, také řádového příslušníka, jehož do Čech předcházela pověst velkého askety a dokonalého ráde v duchovním životě. Jana ze Středy Fidati nezaujal jen jako slavný kazatel plnicí kostely římské, sienské, florentské i v Perugii.

ThDr. Václav Bartůněk

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

11. Hymny církevního roku a svátků Páně.

29. Creator alme siderum.

(V adventě k nešporám)

Hvězd blahý Tvůrce zářících,
ty, věčné Světlo věřících,
Ježíši, Spasiteli všech,
slyš vlídně naši prosby vzdech.
By nezahynul ďáblou
lští svět, ty mocnou láskou svou
přemožen, sebe za lék dal
jsi světu, jenž už umdlával.
Jak beránek vždy prostý vin
opouštíš Panny svatý klín
a na kříž jdeš, bys krví svou
smysl vinu lidstva spočinou.
Kdykoliv zazní jméno tvé
i zvěst tvé slávy všemocné,
tu každý v nebi, podsvětí
s třesením kleká vzápětí.
Prosíme tebe pokorně,
náš Soudec posledního dne:
Milosti boží mocná zbraň
před nepřáteli vždy nás chraň!
Ať chvála, sláva, moc a čest
vždy Otci, Synu vzdána jest,
i Duchu, který těší nás,
po všecky věky v každý čas.
Amen.

Ze školy sv. Ambrože (5. stol.)

30. Verbum supernum prodiens.

(V adventě k matutině.)

Nebeské Slovo, které již
od věků z Otce vycházíš,
zrozeno spěcháš spasit svět,
když naplnil čas míru béd.
Vstup se svým světlem
v srdci chrám
a láskou svou hruď zapal nám,
by marností se zbavila
a nebe slast jí zalila.
Až pošle Soudcův velký soud
hříšníky v ohně žhavý proud,
až pozve jeho vlídný hlas
v ráj zasloužený zbožné zas,
ať nejsme ohně potravou

v ponurých věrech zmlítanou,
ale ať zříme v Boží tvář
a nebeská nás blaží zář.
Ať Otci spolu se Synem,
i tobě, Duchu, v dnešní den,
jak dosud, tak i na věky
zni chválou vesmír daleký.

Amen.
Neznámý autor ze 6. stol.

31. En clara vox redarguit.

(V adventě k laudám)

Hlas jasný z pouště zni
a odsuzuje každý klam:
Pryč s všemi jalovými sny,
Ježíš už svítá s výšiny.
Prober se, myslí, ze snění
a vyjdi z mlhy přizemní!
Vždyť nová Hvězda vysvitla,
by rozptýlila mraky zla.
Beránek Boží spěchá k nám
zaplatit za nás viny daň.
A proto všichni, v srdci žal,
jej prosme, by se smiloval.
Až v záři blesku přijde zpět
a poutem hrůzy sevře svět,
by podle vin nás netrestal,
ale nám záštitou se stal.
Ať chvála, sláva, moc a čest
vždy Otci, Synu vzdána jest,
i Duchu, který těší nás,
po všecky věky v každý čas.
Amen.

Neznámý autor z 6. stol.

32. Jesu, Redemptor omnium.

(O vánocích k nešp. a matutině)

Všech Spasiteli, Ježíši,
před vznikem světa jasněho
tě zplodil Otec nejvyšší
otcovské slávě rovného.
Ty, Světlo, z Otce výblesku,
naděje věčná tvoríš všech,
slyš věrně v země okrsku,
slyš jejich proseb tklivý vzdech
Ty, Tvůrce všech, se rozpomeň,

že z Panny lůna svatého
se zrodil, přijals zároveň
podobu těla našeho.
To připomíná dnešní den,
jenž co "dnešní den"
že aby svět byl zachráněn,
jsi přišel s nebes od Otce.
Souš, moře, hvězdy zářivé,
vše pod nebem i na nebi
jej Strůjce nově spásy své
dnes písní novou velebí.
I my, jež blahým pramenem
omyla tvoje svatá krev,
v tvých narozenin slavný den
v daň tobě nesem chvalozpěv.
Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná chvála všude zní.
Amen.

Ze školy sv. Ambrože (5. stol.)

33. A solis ortus cardine.

(O vánocích k laudám.)

Až od bran slunce východu
k nejzazším země končinám
zvuč chvála Králi národů,
že z Panny se již zrodil nám.
Blažený Tvůrce zemských niv
svých sluhů tělo na se vzal,
by tělo tělem vvkoupiv
těch neztratil, jimž život dal.
Čistotným srdcem Matčiným
se rozlévá proud milosti,
už chová Panny svatý klín
dřív nepoznané tajemství.
Dům cudných řader náhle zříš,
jak v Boží chrám je proměněn,
netknuta mužem Panna již
počala Syna v lůně svém.
Z Rodičky se již zrodil Pán,
Gabriel jak byl zvěstoval,
a nad nímž v lůně matky Jan
ukrytý blahem zaplesal.
Na seno chtěl být položen,
v jeslích se nebál spočívat,
se troškou mléka sytil Ten,
jenž nedá ptáčkům trpět hlad.
Dvůr nebes jásá, chvály zpěv

zpívají Bohu andělé,
když pastýřům se Pastýř všech
i Tvůrce zjeví ve chlévě.
Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná chvála všude zní.
Amen.

Od Caelia Sedulia (z 5. stol.)

34. Audit tyrannus anxius.

{K matutině svátku Mláďátek}

Poslouchá tyran, tají dech,
že je tu vládce králů všech,
by v Izraeli vládu měl
a Davidův trůn obdržel.
Omráčen zprávou strhne křik:
Už mám jít, je tu následník!
Hní sebou, drábe, pro kopí,
ať kolébky krev zatopí!
Ten ukrutný čin k čemu je,
čím Herodovi prospěje?
Zdrav měl všemi mrtvými
zůstane Kristus jediný.
Buď tobě sláva, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
i Otci, Duchu milosti
na věky celé věčnosti.
Amen.

Od Aurelia Prudentia (+ 405).

35. Salvete flores Martyrum.

{K nešp. a laudám sv. Mláďátek}

Vám, květy mučedníků, čest,
vždyť hned na prahu života
nepřítel Kristův vás dal smést,
jak víchrem ržící poupata.
Za Krista první oběť jste
a útlým stádem obětinní.
Dnes pod oltářem hrajete
si s palmou i s vavřímem svým.
Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná chvála všude zní.
Amen.

Od Aurelia Prudentia (+ 405).
Přeložil J. M. Šk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 86. HORA SIÓN MATKOU VŠECH NÁRODŮ

Žalm (hebr. 87) vznikl před rokem 587 př. Kr., protože žalmista mluví o městě dosud neporušeném. Žalm je specificky mesiášský a shrnuje v sobě všechna mesiášská prorocství nádhernou formou vize mesiášského Siónu — srv. Iz 2; 54; 60; Am 9; Mich. 4; Gal. 4, 26. Jeruzalém je zde předobrazem mystického těla Krista-Mesiáše, Kristovo učení a křesťanská kultura dobudou celého světa.

Rozdělení myšlenek:

a) Bůh si zamiloval Sión přede všemi jinými izraelskými městy (1—2).

b) Celý svět bude odvozovat svůj původ od Siónu (4—7).

1. Zpěvný žalm synů Koreových.
Pán si zamiloval,
co zbudoval na svatých horách.
2. Brány siónské miluje víc,
než ostatní obydlí jakubovců †
3. Slavné věci se o tobě vypravují,
ty, město Boží:
4. Ráhab i Babel připočtu mezi své ctitele,
dokonce Filištané
a Tyrus
i národ etiopský
zde se narodili.
5. O Siónu se bude tvrdit:
„Z něho dostal život každý člověk,
sám Svrchovaný jej založil.“
6. Do knihy národů Pán vpíše:
„Tito nabyli života zde!“
7. A budou zpívat a budou jásat:
„Všecko nám pramení z tebe!“
1. „co zbudoval“ — doslova: své založení základnu. Žalmista u vytržení začíná bezprostředně chválou Sióna — srv. Num 24, 5; Jer 30, 18; Tob 13, 13 Zjv 21, 9.

4. „Ráhab“ — rozumí se Egypt, Iz 30, 7; 51. S Babylónem tvořil dvě hlavní střediska pohanské modloslužby.

ŽALM 99. PŘÍCHOD POUTNÍKŮ DO SVATYNĚ

Žalm (hebr. 100.) se zpíval při děkovně bohoslužbě. Je to výzva ke všem národům, aby velebili Boha Stvořitele v jeho svatyni — srv. Iz 2, 3; 56, 6.

Rozdělení myšlenek:

Dvojitá výzva ke vstupu do svatyně (1, 2 a 4).

Pán je náš stvořitel a pastýř (3)

věčně milosrdný (5).

1. Děkovný žalm.
2. Zajásejte Pánu všechny země,
služte mu s radostí
vstupujte před něho
s jásotem!
3. Mějte na mysli, že Pán je Bůh,
on nás stvořil
a my mu náležíme,
jsme jeho lid,
jsme ovce na jeho pastvě.
4. Vstupujte do jeho bran s chvalozpěvy,
vstupujte do jeho nádvoří s písní,
a oslavujte ho
a dobrořečte jeho jménu,
protože Pán je dobrý,
jeho milosrdenství je věčné,
jeho věrnost trvá z pokolení na pokolení!
3. „ovce na jeho pastvě“ — srv. Ž 22, 1; 94, 7; Jan 10, 1—16.
4. „vstupte do jeho bran“ — známka, že David nemohl být autorem tohoto žalmu. Chrám postavený za Šalomouna měl nádvoří i pro pohany.
5. „Pán je dobrý“ — zdá se, že běží o ustálenou liturgickou formuli.
Z lat. přeložil a opatřil poznámkami Josef Kunický

„ESURIENTES IMPLEVIT BONIS...“

„Esurientes implevit bonis, divites dimisit inanes.“ Tato myšlenka velepisně blahoslavené Panny Marie zdůrazňuje ještě jednou myšlenky předcházející: pokorně povyšuje, pyšné ponižuje, rozptyluje svou mocí. Jen kněz, který lační a žízni po spravedlnosti, po dokonalosti, po svatosti, po Bohu, svém Spasiteli, bude nasycen dobrou, bude nasycen milostmi Božími. Vůči takovému Bůh není skoupý, zahrnuje, zaplavuje ho proudy svých milostí. Publikán a farizej v chrámu. Publikán duševně nuzný, lačný po ospravedlnění, po odpuštění, po milosti Boží! „Bože buď milostiv mně hříšnému!“ Krátká, jednoduchá prosba, ale ze srdce lačnického po Bohu a po jeho přízni a po jeho milosti, po jeho odpuštění, po jeho otcovské lásce... Farizej, obraz bohatého, stále sytého člověka, který neví, co je hlad, myslí, že mu stačí jeho bohatství a jeho zdánlivé ctnosti, vypočítává své zásluhy, v jeho modlitbách není nic zač by prosil — ne on, ale Bůh je podle jeho mínění jeho dlužník... Publikán pokorný, lačnický po milosti odchází nasycen, ospravedlněn... esurientem implevit bonis. Jaké štěstí a nevyslovitelné blaho zaplavilo jeho duši, když odcházel z chrámu domů... Farizeje propustil Pán pro jeho netečnost, pro jeho pýchu, pro jeho soběstačnost „s prázdnou“.

Tažme se někdy v meditaci: komu se podobám? Po milosti Boží lačnickému celníkovi anebo netečnému, pyšnému farizeovi? Publikánovi, jehož myšlenky kroužily jako orlové ve výšinách sféry Božské milosrdné lásky, anebo farizejovi, jehož mysl kroužila v mlhavých nížinách svého ubohého, bídného já! Já dávám, já se postím, děkuji Ti, Bože, že nejsem jako ti ostatní... spolubratři, kteří nejsou tak vyspělí ani ve škole, ani ve zpovědnici, ani na kazatelně, ani u oltáře! I v meditaci stále jen Já! Samé lačnění a žíznění po dobrech pomíje-

jících, které srdce lidské nikdy uspokojiti nedovedou a nemohou. Každé stvořené dobro nám přece myslícím a rozjímajícím, každý den uvažujícím mužům Božím bude a musí hlásat jako svatému Augustinovi ante conversionem hlásalo: „Hledej všel!“ Ve mně štěstí celé, stále nikdy nenalezneš. Neboť ve mně je jen drobet, jen několik atomů štěstí. Proto měl Augustin post conversionem jen jedno přání, žít v rozjímání pravd Božských a přiblížit se stále výš a stále blíží Bohu, qui laetificat... Neboť bonum est diffusum sui — neskonale dobro se rozlévá do srdcí lidských. „Videte et gustate, quam bonus est Dominus“, to byl snad nejmilejší verš v celém Písmě svatém, který nejlépe odpovídal žíznění a lačnění a toužení srdce Aurelia Augustina post conversionem... Každý kněz časem pozná, že jen kdo žízni a lační po Kristu, po Spravedlnosti vtělené, vtělené i do způsob eucharistických, najde štěstí celé...

Oběma posledními verši vyznívá Magnificat ve vznešený a nadšený projev vděčnosti a díky jménem všeho lidstva a vyvoleného národa zvlášť, končí velepisně Panny převažené: „Ujal se Izraele, služebníka svého, pamětliv jsa svého milosrdenství, zaslíbeného Abrahamovi a semeni jeho na věku, jakož byl mluvil k otcům našim.“ Podle zaslíbení daného Abrahamovi, Jakubovi a Davidovi, vzejde z národa vyvoleného spása všeho světa. Jemu národu vyvolenému bude přede všemi poslán Mesiáš. Tak také po letech došvědčil sám Mesiáš Ježíš Kristus: „Poslán jsem především k ztraceným ovcím domu Izraelova.“ Mt 15, 24. Tak hlásal i apoštol pohanů svatý Pavel: „Vám Židům mělo být nejprve hlášáno slovo Boží!“ (Sk 13, 46.) Tato skutečnost naplňuje Pannu Marii radostí. Blahoslavená Panna Maria byla pravá Izraelka, která milovala svou vlast,

svůj lid tak jako Pán Ježíš sám, který jako Syn Boží objímal svou božskou láskou celý svět, přece zvláštní láskou lnul ke svému národu. Jeho apoštol, sv. Pavel, miloval tento lid, který zavrhl Mesiáše tak velice, že prosil Pána, aby směl podstoupit zavržení v obět za své bratry podle těla.

Také my, kněží, mějme takovou lásku k vlastní a k duším bratrů a sester našeho národa. Jsou dary a milosti, které Bůh uděluje lidem jako jednotlivcům a za ně má povinnost vděčnosti člověk jako jednotlivec. Ale jsou také dary a milosti, vpravdě „velké věci“, které Bůh ve své prozřetelnosti dává i celému národu. A za ně má také celý vděčný národ vzdávat díky. Právě v měsíci máji slavíme den, který se stal mezníkem našich dějin. Den, který učinil Pán, den, který píšeme v kalendáři i v srdci červeně: je to datum červené krve i ohnivé lásky, den 9. května roku 1945. Den, kdy se zrodila svoboda našich národů po letech krvavého útisku, válečných hrůz, strachu, slz a krve, po letech koncentráků a mučení. Po těžkých pěti dnech, kdy Praha zápasila v krvi a dýmu požárů za život svůj i život národa po strašném vypětí, nejistotě a doufání — přišla k nám konečně onoho májového jitra ona velká věc: svoboda a mír. Radost veliká zaplavila celou zemi. Zasáhla i naše srdce. A s radostí jsme pěli své Magnificat.

Staletí pje Církev svatá velebný chvalo zpěv Mariin a bude jej zpívat až poslední kněz dozpívá poslední nešpory před příchodem jejího Syna k soudu. Co jiného bychom si mohli přát, co krásnějšího, co vznešenějšího, nežli aby celý náš kněžský život byl neustále „Magnificat“, stálá velepisně chvála a díkyvzdání Bohu, Spasiteli našemu, „quia fecit nobis magna, qui potens est a sanctum nomen eius“.

ThDr. Karel Sahan

HVĚZDA NAŠICH CEST

Přesvědčili jsme se mnohokrát, že jen to má v životě smysl, cenu a věčnou platnost, co zůstává navždy blízce lidskému srdci a lidským trampotám. Všecko ostatní, i kdyby to bylo jakkoli velebeno, vynášeno a oslavováno, jsou jen slova psaná na vodu.

Výrazným heslem naší doby jsou dozajista slova: Svoboda a důstojnost každého člověka. Radujeme se jako křesťané, že se lidstvo oprošťuje od rasových a národnostních předsudků a otevírá tak bránu křesťanské pravdě. Rozdíl mezi chudým a bohatým zarůstá u nás hřbitovní trávou u zdi a rozvalin šeredných vzpomínek.

Písmo svaté Starého i Nového zákona káže nám však nadále káceti láskou všechny přehradu v lidském pokolení. Podle 10. kapitoly Geneze, známé pod jménem: „Tabulky národů“, mají všichni lidé jednoho společného prarodce. Hluboký mravní smysl vložil Mojžíš do této kapitoly. Měla upamatovávat Izraelity na bratrství všech lidí, než je začal hlásat Ježíš Kristus. V „Tabulkách národů“ leží před námi nejstarší dokument nepochybného historického charakteru o hlášeném bratrství lidstva.

Svatý Pavel nám nejednou připomíná, že v Ježíši Kris-

tu jsou překonány veškeré nacionální rozdíly. Říkají to ostatně všichni evangelisté. Božský divotvůrce uzdravuje dceru Syrofěničanky (Mar. 7, 24—30) a ukazuje tak, že má i jiné ovce mimo svůj ovčinec. (Jan 10, 16.) Na mobabské Rut se jasně připomíná Spasitelovo rodové příbuzenství s matkou Obedu.

Proto je Písmo svaté stále živou knihou, tak blízkou a milou lidskému srdci. Promluvil z něho Bůh, sice již před věky, ale do věků, tedy i do naší současnosti, do všech lidských vztahů, do nespravedlností starého světa, ale i proti hrubým přehmatům, jichž se dopouští svět nový.

V této kontinuitě vnucuje se mi představa člověka, jehož život byl vždycky sobecky orientován, založen na hmotném zisku a touze ponižovat a deptat všechny kolem sebe.

V roce 1928, tedy v době propastně navzájem si nepřístupného sociálního dvourství, kdy služka, čeledín a nádeník vedle dobytky tvořili životní předpoklad, o který se opíral všemocný vesnický boháč, otěhotněla v mě rodné vsi Leopolda Pytlářka, nejnuznější chalupnice

z celé dědiny. Pytlář byl vášnivec, typický vesnický dobrodruh, pítan a vzteklík. Pytlářka nebyla světice, ale po všech životních zkouškách vyrovnaná žena, naivní dobrodřák a neúmorný dřič. Jemu bylo přes padesát, jí o málo méně. Viděl jsem ji tehdy, šla vedle něho bosá, zamračená, životem způlíčkovaná kostnatá žena, celá sešlá a nesvá, oblečená v obnošenou staromódní kacabajku a strašlivě zalátovanou plátěnou sukni. Všiml si i jejího podezřele plného pasu. Vyjeveně se na ni díval, nemohl uvěřit, že je to opravdu ona.

„No — a co je — hotovo né?“ ptal se, jako by stále ještě nechápal.

„Co je? Že mě to přivede do hrobu — v tehle letech — abys věděl, co je, ty chytřej.“ Odsekla rezignovaně, s nostalgii člověka, dáno již vzdáleného mládí a vždycky vzdáleného všem radostem života. A již se na něho ani nepodívala.

Fůra se kymácela k dědině, v mracích to hluboce domumlávalo, ona nasupovala svůj mohutný, zahnutý nos, on zarytý mlčel a kul plán.

Ke statku sedláka Chaloupského přiléhá sad, obehnaný kamennou zídou. Za zídou ležely špalky palivového dříví. Pytlářovi měli věčnou bídu o všecko, vyrazili tedy před půlnocí na ně. Pytlářka se pracně vyšplhala na ohradu, muž ji hravě přeskočil a podával nahoru těžká polena. Byla tma jako v ranci, ženu na zídce vůbec neviděl, jen nahmatával její silné nohy a pak ještě cítil, jak se neobratně shýbá pro každý kus. Při posledním kuse jí podrazil nohy a hned nato se ozvalo na druhé straně za zídou těžké buchnutí o zem.

Pytlářka potratila a octla se opravdu na pokraji hrobu. U Pytlářů nebylo na sůl, natož na lékařskou pomoc. A přece se lékař lidumil objevil v nejtěžších lidských hodinách u jejího lože, zachránil jí život a zdarma pak dlouho pečoval o ni ve vleklé chorobě.

Vyšla ze smrtelného nebezpečí vítězně. Byla jednou z těch nuzných žen na českomoravských horách, které provázela ta nepochopitelná schopnost člověka žít obklopen smrtí, ta ambivalentní vlastnost, která byla jejich heroismem, jejich tragikou. Někdy heroismem, někdy tragikou. V dobách pokořování, hladu a bídy, v mráko-
tách předčasných umírání.

V tyto květnové dny a večery uctíváme Pannu Marii, královnu máje, velikou přívlukyni pod křížem, prostřednicí všech milostí. Matka Boží se vydává na pouť do

lidských srdcí a do naší přítomnosti. A vyrůstá před námi věřícími znova nejen jako výlučný, nadoblačný zjev, ale i jako dějinná osobnost. Vyrůstá proto, že její potíže za živa jsou skutečně i našimi potížemi a že její úkoly by se měly a mohly stát také našimi úkoly. Patří stejně nám, věřícím, jako patřila svým vlastním dnům. Je nejen naší nejmocnější orodovnicí u Boha, je takřka i naší současnici a podává nám pomocnou ruku.

Z její sladké a líbezné bytosti dýchá především láska. Něžné násilí její lásky působí přilnutí srdcí k Ni. Je to veliká učitelka lásky ke všemu lidstvu, učí nás milovat, jak Bůh miluje. Také naše doba požaduje přemíru lásky, aby se bolest nezpůsobovala zbytečnou nenávistí a ke všem skutečným potížím aby se přistupovalo s rozumem a rozvahou. Také naše dny volají po čistých duších, které by své bližní vracely pravému lidství. Také dnešek a zítřek volají po vykoupení a sjednocení lidstva; nikoli násilnými herodeuskými činy a obklíčovaním vesnic a střelením nebo vypáčením jejich obyvatelstva, jako tomu bylo v Lidicích, nýbrž spravedlivým mezinárodním řádem, který lze zbudovat jen na podkladě míru a lásky.

Panna Maria platila v plánu a poslání spásy lidstva cti, vyhnáním a nakonec bolestí pod křížem. Zaplatila vším, co měla. Chvějeme se mnohdy nad svými dny, o nichž dobře víme, že zdaleka nejsou dny plného míru a takových čistých lidských vztahů ve světě, jaké bychom si přáli.

U spravedlivého Abela a bratrovraha Kaina dozrálo po prvé semeno hříchu, sebrané Evou se stromu poznání. Člověk byl raněn ztrátou mravních hodnot, jeho rovnováha byla porušena silou zla. Panna Maria rozvázala svou neporušenou mravní hodnotou uzal spletený nad lidstvem. První chrám mariánský v Římě na bývalém fóru, za troskami svatyně Vestiny, v místech, kde oběť Kurtiova zavřela jejíci zhoubnou propast a kde v červánčích křesťanství svatý Silvestr zažehnal dračí doupe, slul chrámem Panny Marie Osvoboditelky. Ona před věky i dnes osobožuje věřící z otroctví vášni, z pout sobectví, ze zajetí hříchu, ze všeho, co zamlžuje nebo zcela zastírá existující životní situaci, co kalí poměr člověka k člověku.

Zářivá postava Panny, Matky, ubírá se stále a v měsíci květnu zvlášť po našich vlastních cestách. Záleží na nás samotných, do jaké míry její přítomnost získá naše vlastní srdce.
Antonín Hugo Bradáč

V říši zlomeného kříže

2. ČASOVANÁ BOMBA

Nálety byly za války v Berlíně denním chlebem pro každého člověka. Byly denním chlebem i pro nás, malou skupinku českých bohoslovců z pražského semináře, kteří jsme bydleli v okrajové čtvrti Berlína — Reinickendorfu.

Stálým bombardováním se město rychle měnilo ve zříceniny. Omítka na domech byla otlučená, na chodnicích hromady šutín, místy trychtýře od bomb a hlavně trosky. Trosky zničených domů, které trčely k obloze v nejbíznivějších tvarech. Tam se houpal na železných prutech kus betonu, tam byly vyvráceny dveře, jinde opět se válelo nádobi a kuchyňské zařízení na ulici. Všude byly vylepeny plakáty, že bude ihned zastřelen ten, kdo by něco takového ukradl. Pracoval se mnou v továrně jeden Holanďan. Jednoho dne nepřišel do práce. Nalezl totiž na ulici krabici margarínu, asi z nějakého vybombardovaného obchodu. „Bude dobrá,“ řekl si a nesl si ji domů. Zastřelili ho.

Všude bylo vidět rozbitá okna, zatlučená prkny, všude doutnaly požáry, rozbité tašky ze střech se válely po ulici. Také já jsem věčně spravoval střechu našeho domu. To už jsem tam bydlel sám, všichni staří lidé byli z města evakuováni.

Když spojenecká letadla přiletěla nad Německo, rozječely se v Berlíně sirény poprvé. Začínal jsem si třeba vařit večeři. A když byly bombardéry již v bezprostřední blízkosti města, rozječely se poplašeně sirény podruhé a muselo se běžet do sklepa. Světlo se muselo všude zhasnout, na to dbaly hlídky na ulicích. Ale bylo třeba

njen zhasnout světla, ale také ihned ve sklepě zatáhnout hlavní přívod vody a plynu. Mnoho lidí bylo totiž zatopeno ve sklepích zničených domů, nebo se udusili plynem, unikajícím z poškozeného potrubí a vybuchujícím v požáry.

Krčil jsem se v zatemnělém sklepě, hukot letadel silil nahore. Začaly padat první bomby. Nejprve daleko, pak blíž, nakonec se mi zdálo, že se řítí přímo na dům, kde jsem se skrýval. Za hromového rachotu spadly nejprve tašky se střechy do zahrady a na ulici. Vypadalo to, jako když se řítí dům. Bomby svištěly vzduchem, pískaly, často mnoho vteřin hvízdaly a svištěly než nastala detonace. Zdálo se mi, že mně padají přímo na hlavu. Ale říkalo se, že vyjící bomba není tak nebezpečná, kdo slyší svištění, je prý vzdálen od místa dopadu.

Nakonec se rozpoutalo v naší ulici hotové peklo. Rozbité sklo se sypalo, zdi se třásly, omítka ve sklepě padala a bylo tam tolik vápenného prachu, že ztemněla i žárovka, kterou jsem si svítil a kolem se rozprostřelo šero. Lehl jsem si na břicho ke schodům. Jaký to pocit bezmocnosti! Voják se v boji může uhnýbat nebezpečností i útokům, může se i bránit a sám útočit. Ale člověk ve sklepě bombardovaného města může jen napjatě čekat. Kolik lidí bylo již zasypáno a udušeno ve sklepích domů! Vyprávělo se v naší čtvrti, že ve sklepě vysokého domu, který byl zasažen bombami, zahynuli pod troskami všichni, kteří tam byli schováni. Balvany zádiva je zabily a rozdrtily, jen jeden dvanáctiletý chlapec zůstal živý. Trosky však byly nakupeny kolem něho tak, že se nemohl pohnout. Ležel mezi balvany na zádech, v úplné tmě, nemohl hýbat nohama, nemohl se obrátit. Ležel tak několik dní. Mrtvolky kolem něho se již začínaly rozklá-

ANTONÍN DVOŘÁKA TVORBA DUCHOVNÍ

Letos se dovršuje 60 let od smrti velkého génia české hudby Antonína Dvořáka, kterého vzpomíná každé české muzikantské srdce i zámožná cizina, a jemuž věnujeme pietní vzpomínku i my, katolíci a ctitelé duchovní hudby, jako jednomu z nás, který své modlitby k Bohu se modlil svým čarovným uměním, jakým jej Bůh tak štědře obdařil.

Antonín Dvořák byl věřícím. Jeho víra byla opravdová, vážná, plná oddanosti k Bohu, jemuž vděčil za své nadání. Každé své hudební dílo začínal a končil s Bohem, jak svědčí rukopisy partitur. Bylo to celkem přirozené, neboť byl zrozen v českém kraji — v Nelahozevsi u Kralup — v poutivé rodině venkovského živnostníka, prostou zbožnost mu vstúpila matka a později vesnická škola i kruchta kostela rodné vsky, kam zavedla jej záhy prozíravost kantorova, rozpoznávající velké nadání drobného žáka; tu zbožnost si zachoval pro celý život, jak ve dnech hmotného a uměleckého probíjení se, tak v dobách slavných úspěchů, které získával v cizině i ve vlasti spolu se zvukem cenného kovu.

K skladbám psaným krví zraněného srdce patří Stabat Mater op. 28. V hudebním zpracování starobylé sekvence Jakopona di Todí, možno sledovat celý dějinný vývoj vokální hudby od jednoduchých melodií gregoriánského chorálu až k pompézním formám oratoria nebo kantáty. Stabat Mater vzniklé ve dnech plných žalu a smutku pod dojmem bolestné ztráty prvorozeného synka, je projevem rané tvůrčí síly, neobyčejné vyspělosti umělecké rozdělením skladby podle povahy textu, vždy odůvodněnými modulacemi, důstojným slohem, velebnou mohutností i neskonale vroucností citu a současně duchovním rázem.

První cesta Dvořákova za slávou vedla do Londýna r. 1884, kde dirigoval své Stabat Mater v ohromné koncertní Royal Albert Hall před 12 000 posluchači se sborem o 840 pěvcích a početně přiměřeným orchestrem. Skvělý úspěch tohoto díla založil velké úspěchy další.

Když pozdější slavné úspěchy za hranicemi plní nitro Mistrovo citem radostného vděku, volí slova verše plná radosti a jasu „Zaplesejte Bohu v novém pění“ a skládá Zalm 149, op. 78 jako vzletný, nadšený hymnus k slávě a chvále Hospodina, prostý v hudebním výrazu, upřímně radostné chvalopění.

Mezi díla, náležející komposici chrámové, patří Mše D dur psaná na vyzvání českého mecenáše Josefa Hlávky pro vysvěcení zámecké kaple na jeho panství v Lužanech. Zazněla prvně při slavnosti svěcení v květnu r. 1887; zpíval ji sbor plzeňského Hlaholu, k varhanám zasedl profesor pražské konservatoře Josef Klička a Dvořák dirigoval. Z té doby zachoval se Dvořákův dopis Hlávkově, z něhož vyjímáme: „Mše mohla by se jmenovat víra, naděje a láska k Bohu nejvyššímu a poděkování za tak velký dar, že mně bylo popřáno dílo to ku chvále Nejvyššího a ke cti umění našeho šťastně dokončiti.“ A níže: „Nedivte se, že jsem tak nábožný, ale umělec, který to není, nic nedokáže. Což nemáme příklady na Beethovenovi, Bachovi, Rafaelovi a mnoha jiných?“ — Tato skladba vzešla z velmi hlubokého, citově vznešeného, ryzího zdroje inspiračního, je umělecky velmi silná a oduševnělá, i když vzdálena duchu obvyklých mešních skladeb. Mše D dur byla doprovodem slavných bohoslužeb při dokončení Svatovítského dómu v r. 1929, kdy pro novost akustických poměrů a neznalost správného umístění sboru a orchestru nevyzněla v dokonalé kráse. Zato interpretace vskutku skvělé dostalo se jí taktéž v milleniu u křižovníků, kde pod taktovkou zesn. již sbormistra J. Herle, za účasti výborného tamějšího sboru, orchestru a sólového kvartetu, za varhanní podpory dr. Michla, zazněla v celé zvukové nádheře a citovém bohatství. —

K oslavám čtyřtého výročí objevení Ameriky komponoval Dvořák, na zvláštní požádání své tamější příznivkyně, nové dílo, k němuž volí liturgický chvalozpěv k oslavě a velikosti Boží, Te Deum op. 103, „k uctění památky Kolumbovy“. Chvalozpěv, rozléhající se celým křesťanským světem, vyznačuje se zde mistrovstvím arioso-ního stylu a nenapodobitelným mísením žilvu církevního s žilvem lidovým, připomínajícím živě náladu starých českých pastorálek.

Povahy odlišné od předchozích skladeb jsou dvě prosté, neokázalé, upřímnou zbožností provanuté skladby „Hymnus de Sct. Trinitate“ a „O sanctissima“. Jim velmi příbuzné, jako graduale a offertorium míněné, „Ave Maria“ a „Ave maris stella“, vesměs vzešlé z častých a milých návštěv u přítele Aloise Göbla, správce rohanského panství na Sychrově u Turnova, které bývaly prý prováděny hostem a hostitelem, dobrým zpěvákem, z téměř ještě

dat a naplňovaly tu trošku vzduchu mezi troskami nesetelným zápachem. Chlapec měl ukrutný hlad a ještě větší žízeň. Když tápal rukama ve tmě kolem sebe, nahmatal hromadu brambor. Začal je kousat a tak se živil a hasil žízeň několik dní. Nakonec jej vyhrabali z trosky. Byl však již silný z prožitých hrůz, museli jej odvézt do ústavu pro choromyslné.

Jinde opět padly bomby na klášter řeholních sester. Řeholnice byly ve sklepě, kam přenesl kněz z kaple též Nejsvětější Svátost. Trosky domu zasypaly sklep, nemohlo se vyjít ven. Zasypané sestry se modlily a představená povzbuzovala ty, které přepadala tíseň a strach. Byly tam několik dní a trpěly hladem. Nakonec se záchranná četa prokopala až k nim a vyvedla je na světlo Boží.

Jindy opět byli lidé nalezeni ve sklepě po náletě téměř neporušení. Někteří seděli, jiní leželi. Nebylo na nich vidět žádné větší zranění a přece byli mrtví. Tlak vzduchu z bomb jim roztrhal plíce. V Berlíně padaly totiž i obzvláště velké bomby, kterým lid říkal vzdušná torpeda. Měly prý tenké stěny, netvořily při dopadu příliš velký trychtýř, ale měly obrovskou trhavicí silou do stran. Nárazy vzduchu pak lidem v okolí, kteří nebyli dobře chráněni, roztrhaly plíce. Proto se nedoporučovalo při náletu příliš mluvit a dýchat se.

Leč vraťme se po tomto odbočení opět do našeho sklepa, kde jsem ležel na dřívě u schodů a prožíval nejprudší část náletu. Nebezpečí bylo veliké a proto se téměř každý v takových chvílích modlil. Církví byly uděleny plnomocné odpustky pro toho, kdo se za náletu v nebezpečí pomodlí jen kratičkou modlitbičkou: „Mein Jesu, Barmherzlichkeit. Můj Ježíši, milosrdenství.“

Venku to hvízдалo, syčelo, sténalo. Najednou se ozval rachot přímo nad mou hlavou. Ale jak jsem později zjistil, spadl jen hrnec s polévkou s kamen a rozsypaly se brambory, které jsem si smažil na pánvi v trošce umělého tuku.

„Škoda večere,“ řekl jsem si. Ale nestačil jsem ani domyslet.

Najednou to zadunělo přímo v naší zahrádce a hromová rána vyrazila dveře, jež vedly ze sklepa do zahrady. Vyskočil jsem a zhasl žárovku. Co se to děje? Vyběhnu ven, vidím trychtýř po bombě, kusy omítky, poslední tabulky skla z oken a nějaké cihly. Několik menších bombiček prskalo jasným, namodralým světlem a plivalo kusy ohně na všechny strany. Popadl jsem lopatu a zaházel je pískem. Pak jsem se vrátil do sklepa, zavřel dveře, zatemnil a rozsvítil opět žárovku.

Letadla opět hučela, přicházela někdy až v deseti vlnách, až tisíc letadel útočilo při náletu na Berlín. Znovu padaly bomby, zem se chvěla, zdi se tráslly. Najednou vletěly nějaké cihly přímo ke mně do sklepa.

„Už je to tady,“ řekl jsem si.

Ale nebylo to ono.

Ve zdi zela díra a v ní náš soused s krumpáčem.

„Dobrý večer,“ pozdravil vyděšeně a neuvědomil si ani, že večer není zdaleka dobrý. „Hoří mě dům nad hlavou. Prokopejme se rychle do dalšího sklepa, my nemůžeme dveřmi ven a u vás to asi nebude lepší.“

Uchopil jsem krumpáč. V každém sklepě totiž musel být připraven krumpáč, lopata a zásoba písku. Někde byly i stěny probourány a jen slabě znovu zazděny, aby bylo možno ve chvílích nebezpečí proniknout do sousedních krytů. Tloukl jsem krumpáčem do zdi, až jsem

neoschleho rukopisu na kruchtě sychrovského kostelíka.

Vrcholem duchovní tvorby Dvořákovy jest oratorium Svatá Ludmila, kde došel vyplnění jeho sen o vytvoření díla ducha ryze českého i náboženského, jakéhosi českého národního oratoria. Po usilovném, ale marném hledání vhodného libreta, opěvujícího hrdinnou postavu knížete Václava, rozhodl se Mistr pro libreto z pera Jaroslava Vrchlického, které vypráví o pokřesťení knížete Bořivoje a Ludmily a následujícím vítězství křesťanství v české zemi. Třebaže text plně ideám skladatelovým neodpovídal, přece vytvořil na jeho podkladě dílo mohutných a pevných linií a velebně prostých rysů, které jsou tak charakteristické vznešenému slohu. Ještě zajímavě, že skladba této tendence byla komponována na objednávku po skvělém úspěchu Stabat Mater pro Anglii, s jejímž obecnějším, jeho vkusem a také s tamními příznivými možnostmi reprodukčními skladatel počítal a tím se i řídil. Tam také své dílo uvedl na festivalu v městě Leeds r. 1886, při pátém zájezdu do země, kde sklízel vždy nové a slavné úspěchy. (O. Šourek.)

I v duších cele přikloněných životu a z něho se těšících vzedme se také jednou vlna nutnosti uvažovat, odkud a kam vede cesta lidského žití. City takto vzniklé došly již často uměleckého výrazu ve vynikajících dílech, zobrazujících životní názor svého původce. Hudebním skladatelům poskytovala slavná sekvence Tomáše z Cella příležitost meditovat svým uměním o posledních věcech člověka a neskonalém milosrdenství Božím a inspirovala slavné mistry k dílům nejmonumentálnějším. K trojici velkých jmen, které se s představou Requiem nerozlučně pojí — Mozart, Berlioz, Verdi — přistupuje i náš Antonín Dvořák.

Komponuje-li skladatel Requiem, je to důkazem, že je duchem věřícím, zbožným a meditativně založeným, který chce svou hudební řečí zodpovědět otázky o účelu, cíli a konci lidského bytí. O Dvořákově se říkalo, že je to duch prostý reflexe, jeho Requiem však mínění to vyvrací. Skládal je ve dnech, kdy píseň mužného věku dozněla a kdy vlastní niterná touha nutila jej pohlédnout přímo a bez bázně v neúprosnou pomíjelnost všeho lidského. Jeho Requiem patří k nejkrásnějším dílům toho druhu a tvoří závěrečné vyvrcholení Dvořákovy duchovní tvorby, v níž vyjádřil tak upřímně a nadšeně Bohu svoji lásku, víru i naději. Jestliže Mši D-dur oslavoval Boha-

stvořitele a vládce, jestliže v Stabat Mater lkal a vzýval Boha-trpítele a vykupitele, sklání se v Requiem pln bezmezné oddanosti, pokory a důvěry v Toho, jenž přijde soudit živých i mrtvých. Requiem je rozděleno ve dvě samostatné části; prvá líčí smutek a úzkost duše před smrtí, s níž nerozlučně je spojena ztráta drahých osob, krásy přírody a všeho pozemského štěstí. Druhá část kontrastuje s prvou hymnickým nadšením, důvěřivou odevzdaností a líčením věčných krás, ač i zde padá stín smutku, jehož motiv dílo zahajuje, postupuje i zakončuje, uplatňuje se poznovu celou svojí závažností a s důsledností v tomto směru u Dvořáka neobvyklou. Sborová fuga, vypracovaná na poslední slova psalmodické recitace Domine Jesu, je pravou perlou umění kontrapunktického; Mistr zobrazil v ní jásavě barevnými tóny věčný nebeský ráj, plný jasu, radosti a slávy. Sekvence Dies irae dává jasně nahlédnout do skladatelova nitra, kde není zoufalého děsu a bezmocné hrůzy před příšerou smrti, nýbrž mužný, těžce doléhající smutek, resignace vyplývající z marnosti každé obrany tam, kde smrt zůstává vítězem, a konečně nezlomná důvěra v spravedlivou odměnu a věčnou spásu. Dvořákovy Requiem je vzácné dílo, které i při úzkostlivé oddanosti k předloze textové je dílem veskrze individuálním a uměleckou i duchovní hodnotou by samo postačilo k zajištění svému tvůrci výsostného místa ve světové hudbě.

Do duchovní tvorby Dvořákovy patří také cyklus deseti žalmů Davidových, o kterých sám autor prohlásil, že „napsal to nejlepší, co až dosud v tomto oboru vytvořil“. Mohutný vrchol jeho písňové tvorby, „Biblické písně“ op. 99 na český text, byly napsány v New Yorku, kdy stesk a touha po domovu a zprávy o umírajícím otci daly vznik tónům ryze českým z ducha opravdové zbožnosti vyrůstajícím, nejdůvěrnějším rozhovorům s Bohem.

Dvořákovy zhudebnění vznešených textů, promlouvajících o Bohu a s Bohem, působí svojí intenzivní životností, hlubokou vnitřní zbožností a ušlechtilou vroucností projevu. Skladatel zpívá tu svému Bohu nadšené chvalozpěvy, tryskající přímo z duše, do které bylo mu celé to velké umění Bohem dáno a posvěceno. Všechny vzácné vlastnosti tohoto génia září v jeho dílech duchovních co nejsvětleji a na místě neposledním vyniká i jejich českost, neboť „Dvořák i s Bohem nehovořil jinak než po česku“. (K. Knittl.) R. Š.

se zpotil. Ale zeď nepovolila. Povolil však nálet. Najednou nastalo ticho a za chvíli se ozvaly sirény, oznamující konec poplachů.

„Co jste to tady dělal za hluk?“, přiběhli na mne soudele z druhé strany zahradními dveřmi.

„Ale tady v domě pana Kleina vypukl požár a tak se trochu vylekal. Málem bychom tu vykopali celé katakomby. Ale co vlastně máte za tou zdi? Vždyť jsem se chtěl za náletu k vám dostat a nešlo to prorazit,“ povídám a jdu se podívat do sousedního sklepa. Tam mne čekalo překvapení. U zdi byla vybetonovaná nádrž na vodu, jakási velká vana; asi tam prali prádlo.

„No, to je nápad, zabetonovat nouzový východ z krytu. Do toho bych mohl tlouci do soudného dne.“

Po každém náletu bylo na ulicích Berlína velmi živo. Když člověk odklidil trosky před vchodem do domu, mohl se vydat na noční procházku městem. Kolem dokola, do širokého kruhu bylo vidět moře plamenů. Bylo světlo jako ve dne. Davy lidí proudily ulicemi. Ti, kteří vyvázli bez pohromy, měli dobrou náladu. Nových 24 hodin života leželo před nimi.

Požár v domě u pana Kleina nebyl velký a byl brzo uhašen. O několik desítek metrů dále však hořela slévárna „Prometheus“. Vysoký plamen, jako když chytne nářta, šlehal ze dvora a převyšoval i největší, cihlově rudé budovy. Na druhé straně hořela továrna na letadla „Argus“. Nejjasnější plameny však šlehalo nedaleko nádraží.

„Co to tam hoří?“

„Pilal“

Všechno tam běželo, šel jsem se tam tedy podívat také. Iiž v sousedních ulicích a v parku jsem viděl všude rozházená prkénka a třísky. Létalo to z pily při nále-

tu hodně daleko. Čím blíže jsem přicházel, tím více lidí šlo vedle mne, až jsem se nakonec ocitl uprostřed spěchajícího a živě se bavícího zástupu. Spěchal jsem též, ba přímo utíkal. Najednou jsem o něco zakopl a padl na to břichem. Divám se, co to je. Bomba. A nevybuchlá. Asi půl metru široká a přes metr dlouhá, na jedné straně zašpičatělá.

„Časovaná puma,“ napadlo mi a uskočil jsem jako uštknut hadem.

„Časovaná puma,“ křičím na kolemjdoucí a ti se nahrnuli kolem, ovšem v uctivé vzdálenosti.

„Měla by se tu postavit stráž,“ říkal kdosi.

„Mělo by se to někam hlásit,“ vece jiný.

„Ať si tu dva stoupnou a upozorňují přicházející!“

Návrhů bylo mnoho, ale skutek utek. Na záda se nám tlačili další zvědavci, spěchající k ohni, lidé se nedali zadržet, bagatelizovali nebezpečí. A přece to mohla být bomba, která náhodou nevybuchla a potřebovala ještě nějaký náraz na rozbušku nebo bomba časovaná. Nikdo však toho neřekl. Za chvíli jsem viděl, jak se zástup valí klidně dál. Opět padali lidé břichem na bombu, opět do ní kopali. Každý se hnál k požáru. Proud lidí mne strhl s sebou.

Takové tedy byly naše večery za války. Letos je tomu již dvacet let. A když usedneme k večeři, nebo ke knize, nebo poklekneme k modlitbě, nemusíme se bát, že zahučí sirény a my budeme muset utíkat do sklepa, abychom se uchránili před bombami. Zbyla nám jen vzpomínka, a ta nám ukazuje, jak velikým statkem lidstva je mír. Nejenom mezi národy, ale i mezi lidmi. Neboť právě z míru, vzájemné lásky, spravedlnosti a úcty jednoho k druhému vykvétá vše krásné a ušlechtilé.

P. Antonín Odvárka

DVA HROBY KNĚZE BUDITELE

Snad každý kdo jako turista zavítá do kraje havlíčkobrodského, neopomene navštívit památné městečko Havlíčkovu Borovou, rodiště Karla Havlíčka Borovského, neohroženého zastánce věcí českých. Mnozí však při návštěvě těchto míst nechávají bez povšimnutí starobylý borovský hřbitůvek, ač není bez zajímavosti, neboť na něm vypovídá svůj věčný sen veřejnosti pohřbíchu téměř neznámý vlastenecký kněz Josef Tapin Kuhn. Málokdo ví, že to byl muž, který měl největší zásluhu o národní uvědomění Boženy Němcové, který rozpoznal její spisovatelské vlohy a přiměl ji k tomu, že se dala na dráhu spisovatelskou. Tedy zásluha pro český národ veliká. Jeho hrob se nachází naproti dveřím do sakristie a je označený prostým kamenným obeliskem, do něhož jsou vtesána tato slova:

P. Josef Kuhn

*1801 +1866

farář borovský a národní buditel.

Od Boha a lidí milován, zůstane

požehnána památka jeho.

P. Josef Tapin Kuhn se narodil 24. 3. 1801 v Solnici, okres Rychnov nad Kněžnou. Gymnasium studoval v Kremnici v tehdejších Uhrách, kde při biřmování dostal maďarské jméno Tapin, které jenom někdy užíval. Seminář studoval v Hradci Králové, kde byl vysvěcen na kněze 3. 9. 1826. Od r. 1827 do r. 1834 byl kaplanem v Havlíčkově Borové u dp. Jana Brůžka, faráře. Pak byl pět měsíců administrátorem fary ve Vojnově Městci a šest měsíců administrátorem v Sopotech. Odtud přišel za kaplana do Polné, kdež byl dílem u dp. děkana Josefa Martince, dílem u dp. děkana Matěje Sluky, a to od r. 1835 až do konce r. 1843. Dne 30. 11. 1843 byl rozhodnutím konsistoře ustanoven kaplanem v Novém Městě nad Metují se zachováním práva návratu na polenský dietrichsteinský patronát. Proto se r. 1847 znovu vrací na své první kaplanské místo do Borové. Po odchodu dp. faráře Plessla do pense stává se 26. 8. 1856 zde administrátorem a téhož roku v prosinci je na tuto faru presentován od knížete z Dietrichsteina. Farářoval zde plných deset let do své smrti 5. 12. 1866, když byl 14 dní před tím raněn mrtvicí ve stáří 65 roků. V letech 1840—42, kdy bydlila v Polné Božena Němcová, byl Jos. T. Kuhn tammím I. špitálským kaplanem. Byl pohřben na borovském hřbitově. Za protektorátu v r. 1944 přijel do Borové univ. prof. dr. Miroslav Hýsek, aby z pověření tehdejší České akademie pro vědu a umění mu obnovil pomník, protože Jos. T. Kuhn měl největší zásluhu na národním uvědomění Bož. Němcové. Celá akce uvízla však na mrtvém bodě. Nedlouho před tím byl do jeho hrobu pochován jiný. Roku 1955 zemřela matka tam pochovaného (Justina Zvolásková) a její syn byl přenesen do jejího nového hrobu. Hrob dp. Josefa Kuhna byl obnoven a před vánocemi r. 1956 opatřen nynějším pomníkem nákladem administrátora farnosti Václava Slavíčka.

To je zpráva z fary v Havlíčkově Borové.

Neméně cenné informace jsem získal od varhanního virtuosa prof. Jos. Kuhna, který, když jsem jej navštívil, se zanicením mi vyprávěl o tomto svém příbuzném. Mezi jiným mi sdělil, že Josef Tapin Kuhn se stýkal v Polné téměř denně s Božencou Němcovou a jejím chotěm, který byl do Polné přeložen jako finanční úředník. Josef Kuhn měl velikou knihovnu, v které vedle knih německých měl i nemalý počet knih českých.

Jednoho dne přišla opět paní Němcová ke kaplanu Kuhnovi s prosbou o půjčení dalších německých knih. Nabídl jí Irwingovu „Alhambru“ v překladu Jakuba Malého. Němcová přijala knížku s nedůvěrou. S opovržením se podívala na špatný papír, na němž byla tištěna, a s povzdechem řekla, že se pokusí ji přečíst. Sotva však večer přečetla první stránku, ponořila se do děje tak hlu-

boce, že zapoměla, že je to opovrhovaná česká knížka. Když dočetla, hluboce se zamyslela. Domnívala se vždy, že česká řeč nemá tolik slov, aby mohla vyjádřit bohatost románových dějů, a náhle poznala, že její mateřština může vyslovit všecko, a že je daleko libozvučnější než ostrá a tvrdá němčina, které dosud dávala přednost. A tak se stalo, že tato jediná knížka česká zapůsobila na Bož. Němcovou jako kouzelný proutek. Od té chvíle si půjčovala z knihovny Kuhnovy jen a jen české knížky, a to zejména „Českou včelu“, „Květy“, spisy Tylovy, jimiž se podařilo Kuhnovi vzbudit u Boženy Němcové vřelý zájem o českou literaturu a četbu českých knih. A když J. T. Kuhn poznal, že Božena Němcová má nevšední spisovatelské vlohy, měl ji k tomu, aby se stala spisovatelkou. Josef Kuhn byl nesmlouvavý vlastenec, který neprojevoval nijakou ohotu smířovat se s habsburským útlakem. Jeho svobodomyšlné smýšlení a kázání laděná na tuto notu pokazily mu úplně jeho existenci. Ač vlivný svatovítský kanovník Tomáš Pešina z Čechorodu byl mu velmi nakloněn, nepodařilo se mu dostat jej do Prahy právě pro tu jeho neúnavnou buditelskou činnost. A tak zůstal v Havlíčkově Borové až do své smrti. Svým vlasteneckým a pokrokovým smýšlením blahodárně zapůsobil i chlapeckou duší Karla Havlíčka Borovského, který jako chlapec mu velmi často ministroval v borovském kostelíku. Svou přichylnost k tomuto vlasteneckému knězi prokázal Havlíček ještě po letech tím, že krátce před svou smrtí neopomněl navštívit i ještě žijícího svého učitele a povzbuzovatele Jos. Tapina Kuhna, u něhož tehdy poslední noc v Borové přespal na faře. Tolik prof. Jos. Kuhn.

Možná, že mnohý čtenář, který je důkladně obeznán s památným hřbitovem vyšehradským, bude jistě s údivem pročítat pasáž tohoto článku, v níž se činí zmínka o hrobu Jos. T. Kuhna na borovském hřbitůvku. Právem se bude pozastavovat nad skutečností, že hrob Jos. Kuhna je nejen v Havlíčkově Borové, ale i na hřbitově vyšehradském, a to v těsném sousedství vyšehradského kapitulního chrámu, hned vlevo od hřbitovního vchodu. Skromný, nenápadný rov, označený číslem 1, je přizdoben umně tepaným křížem, který sem byl dovezen až z Českomoravské vysočiny. Je to pěkná lidová, umělecká práce. Takovými kříži byly s oblibou zdobeny hroby na Vysočině. Je to, jak mi sdělil prof. Jos. Kuhn, dar polenských muzejníků na paměť vlasteneckého působení Jos. Tapina Kuhna v Polné. Ve středu kříže je na kovové schránce nápis hlásající:

J. T. Kuhn, kněz, buditel Českomoravské vysočiny.

A když se schránka otevře, čtete v jejím lůně další nápis tohoto znění:

Jos. Tapin Kuhn v Polné získal Boženu Němcovou české literatuře a v Borové působil vlastenecky na Havlíčka Borovského.

Když jsem ve svém dopise žádal borovského administrátora Václava Slavíčka, aby mi vysvětlil záhadnou duplicitu hrobu Jos. Kuhna, dostal jsem doslova tuto odpověď: Na vyšehradském hřbitově je jen fiktivní pomník, který byl zřízen varhanním virtuosem prof. Josefem Kuhnem. Tuto zprávu mi potvrdil i sám prof. Kuhn, však s určitou výhradou. Dodal, že se nemůže říci doslova, že by to byl hrob fiktivní, a to proto, že do hrobu bylo vloženo asi deset kostí z borovského hrobu Jos. T. Kuhna. K zřízení tohoto hrobu došlo, jak mě poučil archivní záznam prof. Jos. Kuhna, po druhé světové válce, a to dne 8. 2. 1957. Tím bylo realizováno přání prof. Kuhna, aby aspoň část ostatků tohoto vlasteneckého kněze spočinula v lůně svatého pole, v němž našla svůj věčný odpočinek Božena Němcová. Byla splněna jeho snaha, aby byla nám i budoucím očividně zdůrazňována na tomto památném místě významná vzájemnost těchto dvou zasloužilých lidí.

Vladimír Brodský

ŽIVOTNÍ JUBILEUM SPECTABILIS DĚKANA CMBF

Šedesátiny kněze, jenž se snažil v intencích evangelia vytěžit ze závazně svěřených hřiven ducha i těla pro spásu duše své a svých bližních, pro dobro vlasti a společnosti co nejvíce, znamenají radostnou přehlídku splněných životních úkolů. Čili jak vystihl Cicero v ducha-plném pojednání *De senectute*, vyzvedaje přednosti zralého mužného věku, a to dnes šedesátiny jsou v plném slova smyslu, že nejskvělejší jeho ozdobou jsou jubilan-tovy charakterové, dobré vlastnosti, celoživotní cvičbou získané ctnosti, uzrávající v pokročilém věku v podivu-hodné plody. A týž autor uzavírá v působivém dovětku: „*Conscientia bene actae vitae multorumque bene factorum recordatio, iucundissima est.*“

Náš jubilant prof. dr. Jan Merell může vším právem pohlízet na uplynulých šedesát let se zadostiučiněním a s vědomím „*bene actae vitae*“. Více než úspěšně absol-vovaná středoškolská studia přivedla maturanta Merella ke studiu theologie. Neovlivňovalo ho rozhodování ostat-ních účastníků sdílejících s ním Prokrustovo křeslo za maturitním stolem, kteří volili po lidsku řečeno výhod-něji, neboť jeho sušilovskou láskou k církvi a vlasti na-plněné jinošské srdce zvolilo kněžství. Vybral si povolání slibující více duchovních než hmotných výhod, jak už podle prastaré zkušenosti tvrdí elegické distichon: „*Dat Galenus opes, dat Iustinianus honores, pauper Aris-toteles cogitur ire pedes.*“ Místo mudrce Aristotela po-ložme povolání filosofa a theologa, jehož celkové spo-lečenské zařazení se po stránce pozemských výsad tehdy lišilo od stavu lékařského nebo právníckého. Velikou a okamžitou odměnou této volby probíhající podle neposi-žitelných plánů Božské Prozřetelnosti byla novosvěcen-cí Merellovi, jako kaplanu v pohraničním městě Stříbře, útěšná radost z kněžské práce. Tu dovedl hned zpočátku sladit se zřeteli praktickými. Ve Stříbře byla česká men-šina, která se stala středem jeho kněžského, charitativního i národnostního zájmu.

Pilný a inteligentní český kněz, prošlý školou pohra-niční pastorační práce v jazykově smíšeném území, vzbudil zájem vedoucích činitelů v pražské arcidiecézi, kteří ho po dvou letech povolali na jednu z nejvýznamnějších far na Smíchov jako velkoměstského kooperátora. I tu při rozsáhlé pastoračně administrativní zaměstnanosti neutuchl jeho zájem charitativně sociální. Po úmorné práci v duchovní správě nastupoval večer jako oblíbený před-nášec v různých institucích a jako organizátor pomoci pro nedostatkem trpící nezaměstnané. To už se však současně připravoval k přísným zkouškám na fakultě. Zakončil je r. 1933 dosažením doktorátu theologie. Mladý duchovní soustředivší se při vši mnohostranné práci s asketickou ukázněností na náročné studium, upoutal teprve nyní plnou pozornost svých představených.

V r. 1934 byl jmenován asistentem theologické fakul-ty s povinností prohloubit své vědomosti v oboru novo-zákonní biblické vědy. Proto ve třiletí 1934—37 prošel speciálním důkladným studiem v Římě a Paříži, Oxfordu, Cambridgi a Lovani. Jeho výsledkem bylo r. 1938 fran-couzsky psané pojednání v *Revue biblique* vydané také jako separát. (*Nouveaux fragments du Papyrus*, Paris 1938.) Nemůže být sporu o tom, že tato publikace byla význam-ným příslibem do budoucna. Bohužel, druhá světová vál-ka přerušila práci nadějněho asistenta v tomto směru. S ní se neuskutečnila ani studijní cesta do Palestiny, financovaná Denisovým stipendiem. Tento něždar dr. Me-rella neodvrátil od další činnosti. Po uzavření Karlovy

university převzal s velkým osobním risikem přes zá-kaz nacistického režimu přednášky na provisorním theo-logickém institutu v Praze. Byl proto zatčen gestapem a vězněn v letech 1943—45 v Terezíně a v Dachau.

Po návratu do osvobozené vlasti z tábora hrůzy v květ-

nu r. 1945 se ujal okamžitě přednášek. Když došlo roku 1950 k reorganizaci vysokoškolského studia a bohoslo-vecké studium se soustředilo na Cyrilometodějskou theo-logickou fakultu, zaujal na ní dr. Merell funkci proděka-na. Profesorský sbor, oceniv jeho zásluhy i schopnosti, zvolil ho po smrti děkana dr. Hronka před deseti lety děka-nem. I v této funkci se jubilant osvědčil, vyvinul boha-tou činnost organizační, mírovou i publicistickou. Je čle-nem předsednictva CMVKD, skutečným konsistorním ra-dou pražské kapitulní konsistoře a od r. 1957 kanovní-kem kapituly u Všech Svatých. Spectabilis dr. J. Merell je nositelem válečných vyznamenání. Badatelská a li-terární jeho činnost jak knižní, tak i časopisecká, je velmi rozsáhlá.

Z uvedených dat je zřejmo, že prof. dr. Merell vyoral hlubokou brázdou na poli našeho života theologicko-vědeckého, církevního a národního. Všestrannost jeho starostlivého zájmu o církve a vlast, korektní plnění kněžských povinností, neumdlévající akurátní pracovi-tost, úspěšná realizace theologicko-odborných plánů kon-cipovaných už v mladosti spolu s konciliantní povahou, s mimořádnou obětavostí a ochotou všude pomáhat, spo-jenou ve funkci děkanské s nevšedním smyslem pro spravedlnost, se srdcem každému upřímně otevřeným, vysvětlují vedle širokého jeho vzdělání celoživotní úspě-chy a oblibu, které se jubilant těší ve všech kruzích naší veřejnosti. Kéž na této cestě podle vůle boží pokračuje ještě dlouhá léta ku prospěchu církve, vlasti a naší Almae Matris Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty!

Proděkan CMBF dr. Václav Bartůněk

Odloživše brožuru britského propagátora odzbrojení, chápeme se zpráv o situaci, která je v USA na počátku roku, na jehož konci zvolí si Amerika presidenta. A v těch zprávách vyniknou i důvody, proč se svět nemůže dočkat jednání o odzbrojení, dokonce ne *hned* — jak říká P. Noel-Baker.

Ve Spojených státech je totiž v plném proudu „první kolo“ předvolebního boje, který skončí v létě na sjezdech republikánské a demokratické strany oficiálním vyhlášením kandidátů na presidenta a vicepresidenta.

V zákulisí obou stran se uzavírají obchody již známých i dosud neznámých kandidátů s vedoucími stranickými aparátů a pohlaví Wall Streetu, na jejichž rozhodnutí závisí osud těch, kdo se chtějí dostat do Bílého domu. Za republikánskou stranu byli oficiálně navrženi miliónář senátor Goldwater a miliardář Nelson Rockefeller. Za demokratickou stranu dosud nikdo nevystoupil, avšak již mnozí činitelé, včetně nynějšího presidenta Lyndona Johnsona, jezdí po státech, navštěvují schůze organizací strany a snaží se získat jejich podporu.

Mnozí lidé si zvykli dívat se na předvolební boj v USA jako na politické představení. Předvolební soubor se skutečně podobá honosnému představení. Kandidáti s početným doprovodem projíždějí zemi křížem krážem, na všechny strany rozdávají sliby, berou do náručí malé děti, soutěží ve stiscích rukou a široce se usmívají do objektivů fotoaparátů a televizních kamer.

Avšak v zákulisí zuří krutý boj mezi těmi, kdo toto představení řídí. Magnáti nikdy nevydávají peníze nadarmo. Za každý investovaný dolar chtějí získat dividendy. Když Morganové, Rockefellerové a Dupontové vydávají stamilióny dolarů na organizování předvolebního představení, dělají to proto, aby po volbách vrátili do svých pokladen miliardy dolarů ze státní pokladny. Rockefellerové, Morganové a Dupontové určují osud kandidátů na presidenta, avšak nejsou jednotní. Bojují mezi sebou nelítostně o vládu v Bílém domě a o vliv ve vládě. Je totiž oč bojovat. Vždyť sto miliard dolarů, které tvoří rozpočet USA, znamenají mnohamiliardové vojenské objednávky, jejichž přítok by Rockefeller v případě vítězství ve volbách zaměřil do svých podniků. To ovšem Morganům a Dupontům nevyhovuje. Chtějí také urvat své tučné sousto a proto bojují, aby byl v Bílém domě jejich člověk.

Rockefeller se v letošním roce znovu rozhodl vyzvat své soupeře k boji. Podlamuje aparát republikánské strany, který je pod společnou kontrolou Morganů a Dupontů, aby jeho kandidatura na sjezdu strany prošla. Buduje po celé zemi rozvětvenou politickou mašinérii za pomoci zkušených politických poradců, podplácí televizní společnosti a listy a všemožně obdarovává budoucí delegáty sjezdu. Tento miliardář postavil předvolební kampaň na pevnou základnu. Donutil dokonce svého „soupeře“ z republikánské strany, senátora Goldwatera, aby tancoval, jak mu píská. Když se vůdce amerických „zběsilců“ prohlásil za kandidáta, udivil tím celou Ame-

riku. Goldwater však přesto zkusil štěstí. Doufá snad skutečně v úspěch? Samozřejmě, že ne. Miliardář chce na pozadí fašistického senátora vypadat jako „liberální činitel“, přesto, že ve skutečnosti se od amerických „zběsilců“ příliš nevzdálil.

Jak nyní probíhá „soubor“ mezi Rockefellerem a Goldwaterem? Tak, jak se obvykle utvářejí vztahy mezi pánem a sluhou. Zatímco Rockefeller pronáší mlhavé projevy, z nichž si volič nemůže udělat představu o politické platformě miliardáře, senátor zcela zjevně přehání ve snaze vyhovět svému patronovi. Líčí Rockefellera jako představitele „nových obzorů“ a sebe bez rozpaků jako zuřivého fašistu. Dává jasně najevo, že stane-li se presidentem, bez rozmýšlení uvrhne svou zemi do termonukleární katastrofy. Jak by pak Rockefeller vedle něho nevypadal jako liberální činitel?

Goldwaterovu kampaň totiž financují texaští naftoví miliónáři, které Rockefeller drží v hrsti. Texaští miliónáři zručí naftu a Rockefeller vlastní ropovody a továrny na zpracování nafty. Když texaští průmyslníci potřebují prodat naftu, musejí přijít k Rockefellerovi, který jim diktuje podmínky i politické. V poslední době se stále častěji ozývá jméno Lyndona Johnsona jako nejsilnějšího pretendenta do Bílého domu. Uvádějí se přitom velmi vážné důvody. Johnson byl asi 30 let členem Kongresu, byl předákem demokratické strany v senátu a — což je hlavní — v očích miliónů voličů je pokračovatelem politiky zesnulého presidenta Kennedyho. Proto se i listy, které tradičně podporují představitele republikánské strany, nyní domnívají, že Johnson má ve srovnání se všemi ostatními kandidáty největší naděje.

Současně s presidentskou převolební kampaní se v Americe šíří další kampaň — voleb do Kongresu USA. První listopadové úterý se budou konat nejen volby presidenta, ale bude také obnovena třetina senátu a celé složení sněmovny reprezentantů. Kandidáti se vzájemně očerňují. Krátce řečeno, mnozí z kandidátů provádějí kampaň v duchu tradic amerického způsobu života. V poválečném období dolar zpřibuznil členy Kongresu se „zlatými prýmkami“ Pentagonu a miliardářskými společnostmi, vyrábějícími zbraně. Téměř čtvrtina členů Kongresu, kteří jsou velkopřmyslníky, dostala vojenské objednávky. Ostatní se starali v Kongresu o prospěch společností miliardářů a dostávali za to příslušné odměny.

Kandidáti vedou předvolební boj tak, jak si přejí vedoucí představitelé Pentagonu a magnáti zabývající se horečným zbrojením. Neuplyne den, aby se na předvolební aréně neobjevily nejfantastičtější projekty a hesla. Sami voliči se stavějí k předvolebním bojům celkem lhostejně. Historie voleb v USA je naučila, že se jejich život nezlepší tím, zajmou-li místa ve Washingtonu představitelé demokratické nebo republikánské strany. Stejně jako v minulých, tak i v letošních volbách rozhodne o osudu „soupeřů“ dolar, který svou mocí vyše peníze do Washingtonu.

Jsou nyní jasny souvislosti a závislosti?

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky: Boticelli: Madona s Jezulátkem. Druhá strana obálky: Snímky k článku Vladimíra Brodského: „Dva hroby kněze buditele“. Vyšehradský rov č. 1, tepaný kříž z Vysočiny a otevřená kovová schránka na kříži s nápisem, perokresba kostelíka v Borové, kamenný obelisk nad hrobem P. Kuhna na borovském hřbitůvku a ry-

tina Polné. Třetí strana obálky: Snímky k článku „Památce Zdenky Braunerové“. Její portrét a díla: Pod Karlovým mostem, Budečák a Platněrská ulice. Čtvrtá strana obálky: Snímky k článku dr. Věry Remešové: Mariánský cyklus v kapitulní síni Sázavského kláštera.

OPRAVA

Titulní obrázek v č. 4 DP představuje Fabiolu od Ja-

na Jakuba Hennera, jehož originál je umístěn v pařížském Louvru (ne jak chybně uvedeno ve Vatikánské obrazárně).

SÁZAVSKÝ KLÁŠTER NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKOU.

Tisíciletou minulost sázavského kláštera opěla síť svých proměn legenda. Usnadněnou úlohu měla proto, že původní dřevěné sídlo slovanské liturgie, vybudované v 11. století, se nedochovalo ani ve zbytcích. Jeho význam však nesporně přerostl hranice obzoru a přežil zetlelý mate-

riál. Klášter nad Sázavou se stal o hnis k e m slovesné kultury slovanských kmenů, nositelem pokrokových, na svou dobu přímo revolučních názorů a tendencí, šířených v říši Velkomoravské. Vždyť ta požadovala z východu učitele, který by křesťanství dovedl vyložit v našem jazyce - projevil se tu zřetelně prvky národnostního uvědomění a úsilí o politickou samostatnost. Jediné východní liturgie byla s to zpřístupnit vyšší kulturu, reprezentovanou tehdy křesťanstvím, a to všem slovanským kmenům, protože užívala slovan sk é h o j a z y k a,

kteří ji zpřístupňoval lidovým vrstvám.

Síla kulturního odkazu slovenské kultury slovenské se později přenesla do oblasti výtvarné. Spolu se zdokonalováním zemědělské výroby, s kultivací a kolonizací přinášel klášter málo osídleným končinám duchovnou a výtvarnou hodnotu v rozsáhlém obvodu — jehož hranice, určené dobovými církevními stavbami, jsou v této části stále dodnes jasně patrné. Nad místem legendy se objevila stavební díla pozdějších časů. Jejich gotické, barokní a ještě mladší formy nejsou už organickým pokračováním původní klášterní stavby, nýbrž rostly spíše jako ozvěny kulturního odkazu nejstarší historie. Areál klášterního kostela a zámku, který vznikl přebudováním konventu, tvoří však v obsahového i výtvarného hlediska objekt nesmírné hodnoty. Vynikající gotická architektura, jedinečné nástěnné malby z druhé poloviny 14. století a současně isázavská slovenská tradice vytvořily předpoklady k tomu, aby vláda Československé socialistické republiky prohlásila historický komplex na Sázavě národní kulturní památkou.

Opery za poslední léta obnovily krásu staré památky. Dokonány byly opravy zámku v prvním poschodí a musejní expozice technické skla místních sklárů, spojené s expozicí zorkovnou. Je to zdůraznění starého zdejšího vývoje a úvodní expozice o vznikání a vývoji posázavského sklářství počínaje sázavským opatem Reginaldem, jedním z prvních sklářů v Čechách, bude přehledem českého kulturního a hospodářského úsilí vůbec.

Objektu je věnována zvýšená péče. Plánují se práce na příštím období. Dojde k provedení odvodnění klášterního dvora a celkové jeho úpravě. Později budou upravena všechna průčelí kláštera, vnější i vnitřní a vyřeší se úpravy terasy před jižním průčelím. Opravy doznají budovy býv. opatství a fary s hospodářským křídlem. Park bude celkově obnoven a budou provedeny zabezpečovací práce staré kamenné zdi u severní části parku. O vývoji celého objektu připravuje se památková expozice, která zachytí bohatou a na tragické zvraty a i novou slávu tak bohatou historii prokopské Sázavy. fv

MARIÁNSKÝ CYKLUS V KAPITULNÍ SÍŇI SÁZAVSKÉHO KLÁŠTERA.

Nástěnné malby kapitulní síně sázavského kláštera, provedené vaječnou temperou, jsou nejlépe zachovanou památkou nástěnného malířství doby Karlovy u nás. Jejich rozložení v architektonickém prostoru ukazuje, že byly již od počátku stavby plánovány. Uvedomělá spolupráce malířů s architektem

dosáhla zde uměleckých výsledků zcela mimořádných.

Tematicky představují malby výjevy ze života Mariina jako ohlas šířícího se mariánského kultu doby karlovské. V horní části oblouku severní stěny je umístěno Zvěstování, výjev, který patřil tehdy k nejcibibelnějším, Panna Maria na trůně a anděl klečící před ní objevují se v jen poněkud pozměněné formě, např. na desce vyšebrodského cyklu (kolem 1350), kde i trůn je stejného rodu, v Laus Mariae Konráda z Hainburku (1365) aj.

Pod tímto výjevem je zobrazeno zasnoubení P. Marie poněkud archaizující formou, neboť kresba je zde ještě hlavním výrazovým prostředkem. Skupiny postav jsou oživeny mírným pohybem, dobový ústroj splývá v dlouhých, táhlých záhybech. Tato scéna je oddělena malovanými listami od výjevu, který byl zničen v 17. století při probourávání dveřního otvoru.

Na jižní stěně síně nalézá se Narození Páně a pod ním Klanění králů. Nehluboký prostor obrazů v krajíně a stylizace vegetace odpovídá ještě starším malířským zvyklostem, ale skupinové sestavy a pohybové motivy všeho druhu kladou malbu již době pokročilejší. Pod každým výjevem je pás s nápisem, dnes již nečitelným.

Východní stěna je na úzkých plochách mezi okny dekorována čtyřmi výjevy. Jsou to: P. Maria, představující se sv. Josefovi jako budoucí matka, P. Maria s Dítětem v náručí, Madona s ochranným pláštěm a Maria, vedoucí Dítě za ruku. Zatím co všechny tři výjevy z pozemského života Mariina zlidšťují Matku Boží jak v něžné kráse gest, tak v jejím citovém vztahu k Dítku, tradici ustálené schéma Madony, která s ochranným pláštěm a s mnohstvím vedle sebe a nad sebe řazených postav ulpívá ještě na staré byzantinizující kompozici Cimabua nebo Duccia. Ovšem i zde je oblíben již oživen a postava nadána mírným pohybem. Stojící matka s dítětem objevuje se zde — proti dříve oblíbenému výjevu trůnicí madony — vlivem plastiky. Maria nadnáší děčko k adoraci příchozích. Postavy stojí na nízkých podstavcích a jsou vkloubeny v náznaky architektury. Plochu zdi pod výjevy oživil malíř pásem perspektivně konstruované galerie.

Každé pole stropu, rámované řadou stylisovaných listů, nese dvě proti sobě postavené postavy andělů, vzájemně se s gestem modlení. Štíhlost a ohebnost figur, typika tváří, útlé, zduchovnělé ruce a perutě, plynulé pohyby působí neobyčejně slavnostním dojmem, který byl v původním stavu ještě zvyšován modrým pozadím, posetým hvězdami. Předlohu k těmto andělům; jejichž typ s ušlechtilým pohybem nadanými perutěmi je u nás kolem a po polovině 14. století běžný (např. Zvěstování z cyklu Vyše-

brodského po r. 1350, Kladská madona okolo 1360, Laus Mariae Konráda z Hainburka okolo 1365 aj.), je nutno hledat ve velkých nástěnných malbách italských Giotto a jeho následovníků.

V malířské výzdobě kapitulní síně sázavské je možno rozpoznat ruce dvou mistrů, staršího a mladšího. Scéna Klanění králů blíží se stylově výjevu Zvěstování jak v pohybu anděla a mudrců, tak v záhybech rouch a je pravděpodobně dílem umělce mladšího. Starší vyznačuje se ještě zvýšeným linearismem, převažujícím nad malebností formy, jak je patrné v obraze Zasnoubení.

O časně době vzniku svědčí pozůstatek tapetového pozadí, přejímaného s ochranným pláštěm a za Marii, vedoucí synka za ruku. Kulísové motivy architektonické jsou konstruovány pod vlivem teprve se utvářející perspektivy vlašské, také protáhle oči s velkými zřítelnicemi jsou italského původu. Giotto, Simone Martini a jejich pokračovatelé ovlivnili do jisté míry sázavské mistry, nedovedli však přemoci něhu severského citění gotického.

Průběžně ikonografické je zejména zohrnutelnější článkem sázavského cyklu, vzniklého krátce po r. 1350, obraz Matky Boží, vedoucí Dítě za ruku a tiše s ním rozmlouvající. Ježíšek je zde zobrazen jako chlapec asi tříletý. V ruce nese malý dětský košíček a pozorně naslouchá vyprávění své matky. Ve středověkém výtvarném umění je tento motiv téměř ojedinělý. Kromě výšivky na tzv. chebšském antependiu nemá snad obdoby nejen u nás, ale ani v Německu, ve Francii či jinde.

Dr. Věra Remešová

PAMÁTKE ZDENKY BRAUNEROVÉ

Před 30 léty, dne 23. května 1934, v Praze zemřela česká malířka a grafička Zdenka Braunerová. Nejen její vynikající umělecké dílo, ať již se projevilo v krajinářské tvorbě, v dokonale grafické výzdobě české knihy, při vytváření fresek pro kostely, nebo při výzdobě skleněných předmětů, ale i sama výrazná osobnost této umělkyně vedou nás nutně ke vzpomínce na třicáté výročí jejího úmrtí. Narodila se v Praze dne 9. dubna 1859. Její otec, vynikající staročeský politik František Augustin Brauner r. 1848 výrazně přispěl k řešení tehdy palčivé selské otázky a k zrušení roboty, později pak prosazoval rovnoprávnost češtiny na školách a jako deklarant a účastník slovenské pouti na Rus (1867) nebyl rakouskou vládou potvrzen za starostu hlavního města Prahy (1870). V národně uvědomělem ovzduší své rodiny proživil své mládí Zdenka Braunerová projevila záhy živý zájem o výtvarné umění. Její umělecké sklony ovlivnili jako učitel malíři Soběslav Pinkas a Antonín Chittussi. Za pobytu

v Paříži se zdokonalila u malíře Courtoise a oddala se studiu velkých francouzských interpretů krajiny (barbizonští mistři). Poprvé ve Francii vystavovala na výstavě malířek v Champs Elysees, v jiném pařížském salóně vystavovala r. 1890 velký pohled na Prahu. Po návratu do svého rodného města věnovala se s vytrvalou oddaností zachycování půvabu jeho uliček a zákoutí.

Láska k lidovému umění vedla ji k praktickému využití jeho prvků k malbě na skle (barokní ornamenty). Nezapomenutelná je její iniciativní účast na obrodě knižní úpravy české knihy, při čemž se dala inspirovat zvláště starými českými náboženskými tisky. 30 let, uplynulých od úmrtí Zdenky Braunerové, nic nezmenšilo na významu osobnosti a výtvarného díla této významné „dělnice umění“, jak se statečně, zbožná a spravedlivá Zdenka Braunerová, první z našich velkých malířek, sama za svého života označovala. Dr. Václav Rýněš

VYTRVALÉ POKÁNÍ

Občan Red Frommer nepromluvil ani slovo, ani nevydal jediný zvuk po celých třicet let. Tento pozoruhodný trest si uložil jako pokání. Krátce po svatbě proklel Frommer ve výbuchu hněvu svou mladou ženu, která se krátce nato stala obětí násilné smrti. Frommer se obával, že svou kletbou zavinil její smrt. Byl proslulou figurkou v Czorkowě v Polsku, a když roku 1938 zemřel, noviny v Polsku i v Německu vyhlásily pozoruhodný slib Bohu, který si uložil a který nikdy neporušil. Nechtěl to ojedinelý z mnoha případů askese v dějinách. Jeden Syřan seděl na vrcholku mramorového sloupu v Alexandrii šedesát devět let a nikdy neseštopil. Vylezl na sloup ještě jako malý chlapec a zůstal tam sedět na malé plošince, která neměla ani 90 centimetrů v průměru, až do své smrti. Tento muž patřil k asketům, kteří na Blízkém východě sedávali na vršku rozličných sloupů v očekávání, že zahlédnou záblesk druhého příchodu Ježíše Krista na zemi. Bylo to v 5. a 6. století n. l. (Z knihy Roberta L. Ripleye „Believe it or not“.)

OPRAVDVOVÝ DŮKAZ?

Některá díla připisovaná Williamu Shakespearovi, o nichž se pochyboje, zda je skutečně napsal, mají být přezkoumána elektronickým strojem, aby se zjistilo, kdo je skutečným autorem. Navrhl to londýňský vědecký Evening Standard k 400. výročí Shakespearova narození. List poukázal také na to, že před krátkou dobou byly podobným způsobem přezkoušeny Listy sv. Pavla, o jejichž pravosti, alespoň řady těchto listů, se pochybovalo. Průzkum provedl jeden skotský teolog a matematik a elektronkový stroj zjistil, že jen čtyři dopisy sv. Pavla je možno považovat za naprosto autentické, uz

Kněžím motoristům

Postup při hledání a odstraňování poruch v zapalování.

Dostanou-li se do komory rozdělovače benzinové nebo olejové páry, zrychlí se opotřebení kontaktů. Stejný účinek má ovšem i olej nebo benzin. Proto musíme mazací polštářek vačky potřít olejem jen zcela lehce.

Vyměňujeme-li kontakty, musíme také přezkontrolovat velikost vůle mezi čípkem a páčkou pohyblivého kontaktu. Je-li tu větší vůle, budou se nové kontakty opět rychle poškozovat, poněvadž nemají správnou vzájemnou polohu. Poněvadž proud není správně přerušován, budou pak i zapalovací jiskry nepravidelné nebo slabší.

Materiál pružin, které přitahují závažíčka samočinného představení předstihu, se po delší době unaví a pružiny ochabnou. To způsobuje, že odtrhování není zejména při vyšších otáčkách správně a zapalování není pravidelné. Unavené pružiny je radno nahradit originálními náhradními pružinami. Není radno náhradní pružiny zhotovovat, poněvadž sotva bychom správně vystihli jejich napnutí. Bylo by chybou, kdyby tyto pružiny přitlačovaly závažíčka příliš velkou silou, poněvadž by to zvětšilo opotřebení součástí.

Máme-li pochybnosti o správné funkci kondensátoru a nemáme-li možnost proměření speciálním zařízením, pomůžeme si tím, že je nahradíme novým a sledujeme, zda se zapalování a chod motoru zlepšil. Většina moderních zapalovacích soustav má kondensátor

namontovány tak, že je lze bez obtíží vyměnit. Jen u starších soustav se připájely na komoru rozdělovače. Spájíme-li na kondensátoru cokoliv, nesmíme použít kyseliny, která by jej poškodila nebo zničila.

Při roztáčení střílí motor do výfuku i do karbulátoru.

Přezkoušíme jsou-li kabely správně připojeny k zapalovacím svíčkám podle pořadí zapalování motoru, není-li prasklé, probíté nebo uvnitř znečištěné víko rozdělovače a je-li přerušovač v pořádku (prasklá pružina přerušovače, vážnutí páčky přerušovače na čepu, malá vůle mezi kontakty apod.)

Při větších otáčkách jde motor nepravdělně a střílí.

Očistíme a zároveň jemným pilníčkem doteky přerušovače a seřídíme jejich vzdálenost. Očistíme a prohlédneme součástky a všechny izolace přerušovače a přezkoušíme důkladně jeho činnost. Sledujeme, není-li pružina přerušovače prasklá a má-li dostatečný tlak, nevzázne-li páčka přerušovače na čepu a má-li dobrý dotek. U všech zapalovacích svíček přezkoušíme a seřídíme vzdálenost mezi elektrodami. Sledujeme též stav a čistotu vnitřních částí svíček. Přezkoušíme, zda kablík kondensátoru má správný (vodivý) dotek. Sejmeme kondensátor a dáme ho do odborné dílny přezkoušet, není-li částečně probítý. Závada může být způsobena též vadnou zapalovací cívku (přezkoušet při zahřáté cívce).

Probítí kondensátoru zjistíme tak, že odpojíme kablík kondensátoru od svorky rozdělovače a přiložíme k němu kabel vysokého napětí, který vyjmeme z víka rozdělovače. Několikerým přerušením primárního proudu nabijeme kondensátor a zkusíme přiblížit konec kablíku kondensátoru ke kostře. Nepřeskočí-li jiskra z kablíku na kostru, je kondensátor probít, je vhodné mít ve výstroji vozidla jeden záložní kondensátor. Zapojíme-li záložní kondensátor, ihned poznáme, je-li vada v kondensátoru. Probíje-li se kondensátor za jízdy, snadno ho nahradíme záložním a vozidlo je ihned schopno další jízdy.

Dynamo

V malé a středně velké opravě můžeme na dynamech odstranit

jen drobnější závady. Větší závady, jako je spálení vinutí nebo poškození ložisek kotvy, je radno svěřit speciální opravě.

Na kolektoru a kartáčích se někdy objeví menší závady, které lze odstranit poměrně snadno. Kartáčky mají doléhat na kolektor s mírným tlakem, pružně a v celém průřezu. Proto nesmějí mít v držácích znatelné vůle, ale nesmějí se naopak ani přičít a zadírat. Kluzná ploška musí být zreadlovitě lesklá, aby byl zaručen dobrý dotyk. Proto nesmíme tuto plošku na příklad při čištění poškrabat smirkovým papírem. Vyměňujeme-li kartáčky a nové kartáčky dobře nedoléhají na povrch kolektoru, zabrousíme je tak, že na kolektor přiložíme pečlivě natažené jemné smirkové plátno nebo papír, a přidržujeme jej na obou koncích, kartáčky kyvadlovitými pohyby zabrousíme. Při výměně musíme použít jen správného druhu kartáčků, poněvadž se nevhodné kartáčky zase rychle opotřebí. Kolektor čistíme hadříkem smočeným v benzínu. Vyděl-li kartáček z nevhodného materiálu na kolektoru rýhu, lze ji někdy odstranit opatrným přesoustružením nebo přebroušením. Je přirozené, že smíme odebrat jen nezbytně nutnou vrstvu materiálu. Důležité je, aby byl povrch kolektoru naprosto souosý s geometrickou osou otáčení kotvy. I poměrně malá výstřednost způsobuje nepravdivost v dodávce proudu, poněvadž výstředný povrch kolektoru kartáčky za vyšších otáček odhazuje. Při přesoustružení musíme použít správně nabroušeného nože. Tupý nůž zachytává za lamely a hrozí nebezpečí, že je uvolní. Po osoustružení musíme z mezer mezi lamelami pečlivě odstranit kovové třísky, které by mohly zavinit nebezpečné zkraty. Isolační vložky mezi lamelami mají být o 1 až 1,5 m nižší než lamely kolektoru. Po přesoustružení proto musíme drážky opatrně a čistě profíznout přiměřenou tlustou pilkou. Profíznutí musí být v celé délce drážky stejně hluboké. Jinak by se mohlo stát, že by se s postupujícím opotřebením meď lamel dostala izolace do úrovně povrchu kolektoru, což by mělo za následek skřípání kartáčků. Špatnou činnost dynamu zavinuje někdy nedostatečně napnutý hnací klínový řemen, který obvykle pohání současně větrák.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECĚSE PRAŽSKÁ

Úmrtí:

Konáš František, děkan v. v., Praha-Prosek, zemřel 13. 3. 1964 ve věku 72 let (čj. 2224/64).

Th. a RNDr. Vilhum František, O. Cruc., administrátor ve Višňově, zemřel 13. 3. 1964 ve věku 57 let (čj. 2228/64).

Soukup František, administrátor v Lubenci, zemřel 18. 3. 1964 ve věku 44 let (čj. 2264/64).

DIECESE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Kovařík Stanislav, duchovní m. sl., ustanoven od 1. 1. 1964 admin. v Litobratřicích a exkur. v Jiřicích, okr. Znojmo.

Fric Stanislav, koop. v Hodoníně, ustanoven od 1. 1. 1964 admin. v Syrovicích u Brna a exkur. admin. v Želešicích, okr. Brno-venkov.

Brabec Bohuslav, duchovní m. sl., ustanoven od 1. 1. 1964 koop. v Hodoníně.

Zeman Antonín, duchovní m. sl., ustanoven od 1. 2. 1964 admin. v Brankovicích, okr. Vyškov.

Navrátil Jan, farář v Popelíně, okr. J. Hradec, po zdravotní dovolené nastoupil v duchovní správě od 1. 2. 1964.

Dvořáček Josef, duchovní m. sl., ustanoven od 1. 3. 1964 admin. v Hor. Věstonicích a exkur. admin. v Dol. Věstonicích, okr. Břeclav.

Handlíř Jan, admin. v Korolupěch, okr. Znojmo, ustanoven od 15. března 1964 exkur. admin. v Bítově.

Nešpor Emil, duchovní m. sl., ustanoven od 15. 3. 1964 koop. v Deblíně a duchovním správcem D. D. v Žernůvce, okr. Brno-venkov.

Votava Josef, duchovní m. sl., ustanoven od 16. 3. 1964 admin. v Heralticích a exkur. admin. v Okříškách, okr. Třebíč.

Havel Ladislav, koop. v Jemnici, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 4. 1964 koop. v Jihlavě, sv. Jakub.

Kubát Jan, koop. u sv. Jakuba v Jihlavě, ustanoven od 1. 4. 1964 koop. v Jemnici, okr. Třebíč.

Jmenování:

Buchta Václav, farář v Řeznovicích a děkan mor.-krumlovský, jmenován od 15. 3. 1964 arciknězem znojemským.

Pensionování:

Veverka Tomáš, admin. v Letonicích, okr. Vyškov, převeden od 2. 12. 1963 do invalidního důchodu.

Štourač Alois, farář v Brankovicích, okr. Blansko, pensionován od 1. 2. 1964.

Dr. Sláma Metoděj, admin. v Hor. Věstonicích, okr. Břeclav, převeden od 17. 1. 1964 do invalidního důchodu.

Fila Metoděj, farář v Bítově a arcikněz znojemský, pensionován od 15. 3. 1964.

Zemřeli:

Štourač Alois, farář v Brankovicích, okr. Blansko, zemřel 2. 2. 1964.

Navrátil Václav, farář v. v. v Lulči, okr. Vyškov, zemřel 6. 2. 1964.

Indra Miloš, administrátor v Heralticích, okr. Třebíč, zemřel dne 2. 3. 1964.

DIECĚSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Jmenování:

Kovář Karel, vikář a administrátor ve Strakoncích osobním děkanem dne 4. 3. 1964 (č. 259/64).

Pospíchal František, os. děkan ve Velkém Boru osobním arciděkanem dnem 29. 3. 1964 (č. 339/64).

Lála Fratišek, administrátor ve Veselí nad Luž. osobním děkanem dnem 29. 3. 1964 (č. 341/64).

Ustanovení:

Šesták Antonín, administrátor Myslív excurrando administrátorem v Těchonicích (o. Klatovy) od 1. 2. 1964 (č. 201/64).

Pataky Štěpán, administrátor Domažlice administrátorem ve Zbynicích a excurrando administrátorem na Horách Matky Boží (o. Klatovy) od 15. 4. 1964 (č. 415/64).

Pospíchal František, farář ve Velkém Boru administrátorem v Domažlicích a excur. administrátorem v Milavci (o. Domažlice) od 15. 4. 1964 (č. 416/64).

Flossmann Karel, administrátor Měčín administrátorem ve Velkém Boru a excur. administrátorem v Chanovicích a Pačejově (okr. Klatovy) od 15. 4. 1964 (č. 417/64).

Staněk Antonín, farář ve Zbynicích administrátorem v Měčíně a excur. administrátorem v Předslavi a Němčicích (okr. Klatovy) od 15. 4. 1964 (č. 418/64).

Pensionování:

Brabeček František, děkan v Černovicích u Tábora přeložen dnem 1. 3. 1964 na trvalý odpočinek (č. 77/64).

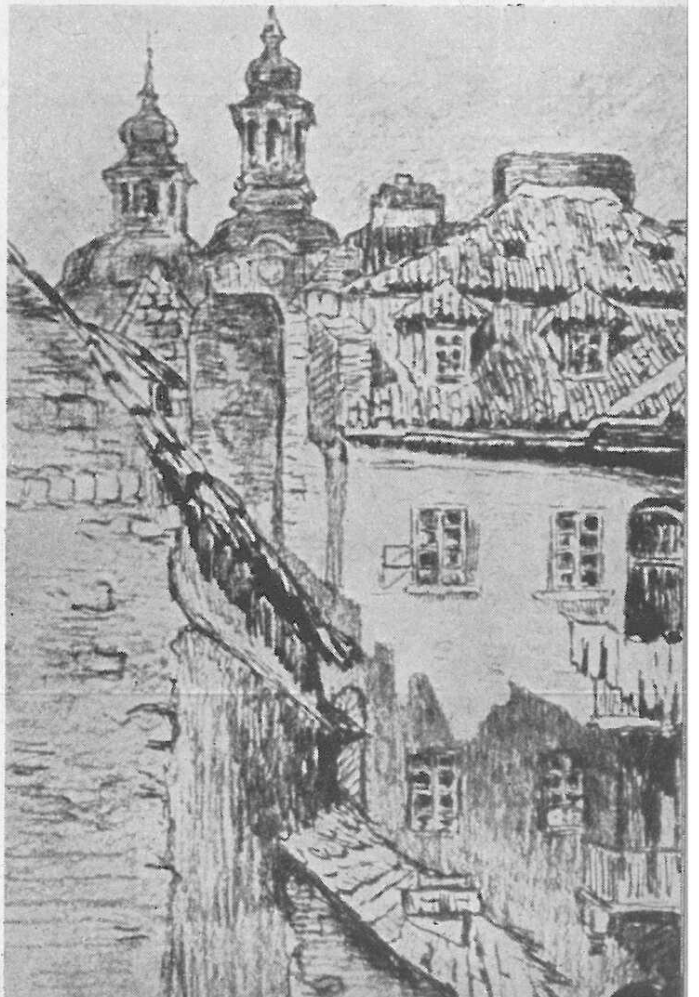
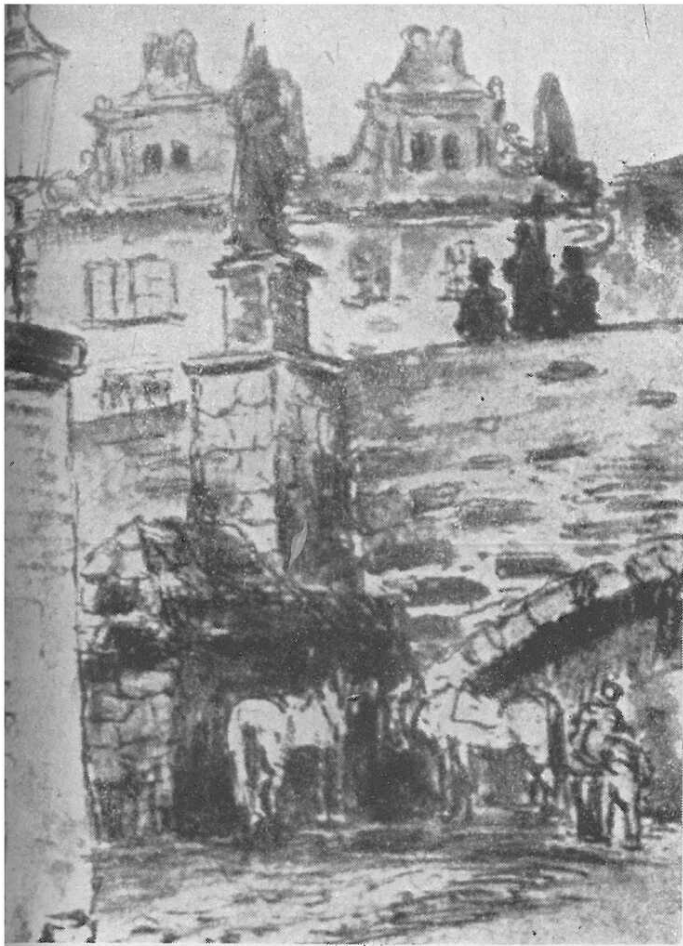
Úmrtí:

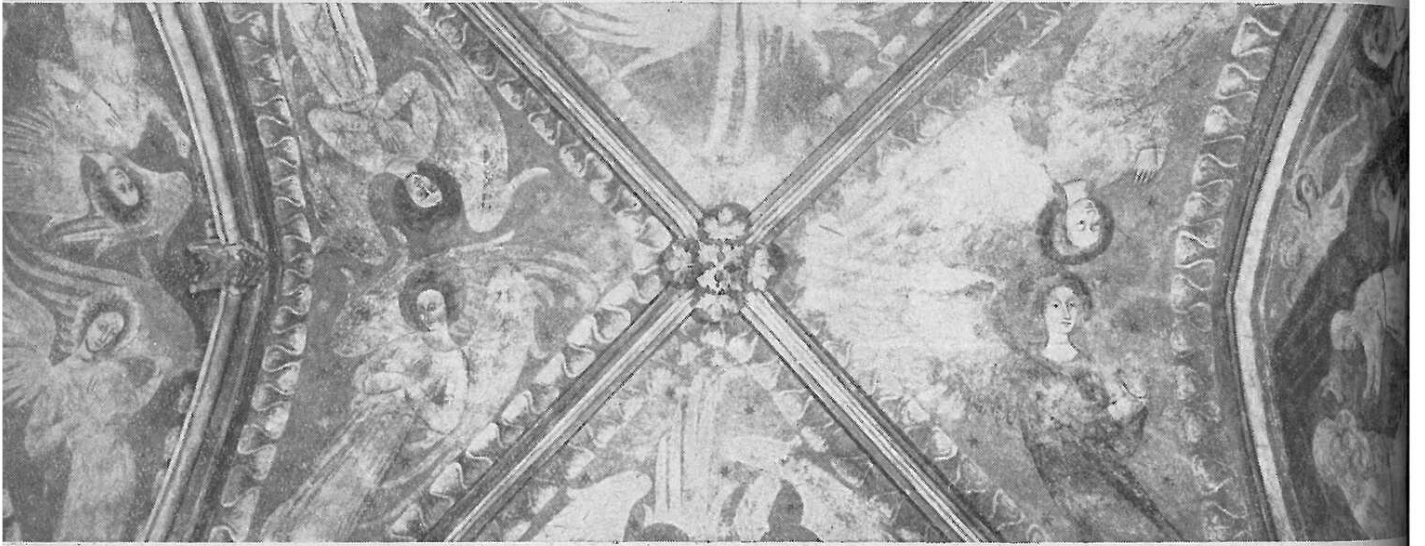
Pfauser Josef, os. děkan v. v., Horní Pěna (okr. Jindř. Hradec), zemřel 10. 3. 1964.

Punda Bohumil, farář, Choustník (okr. Tábor) zemřel 15. 3. 1964.

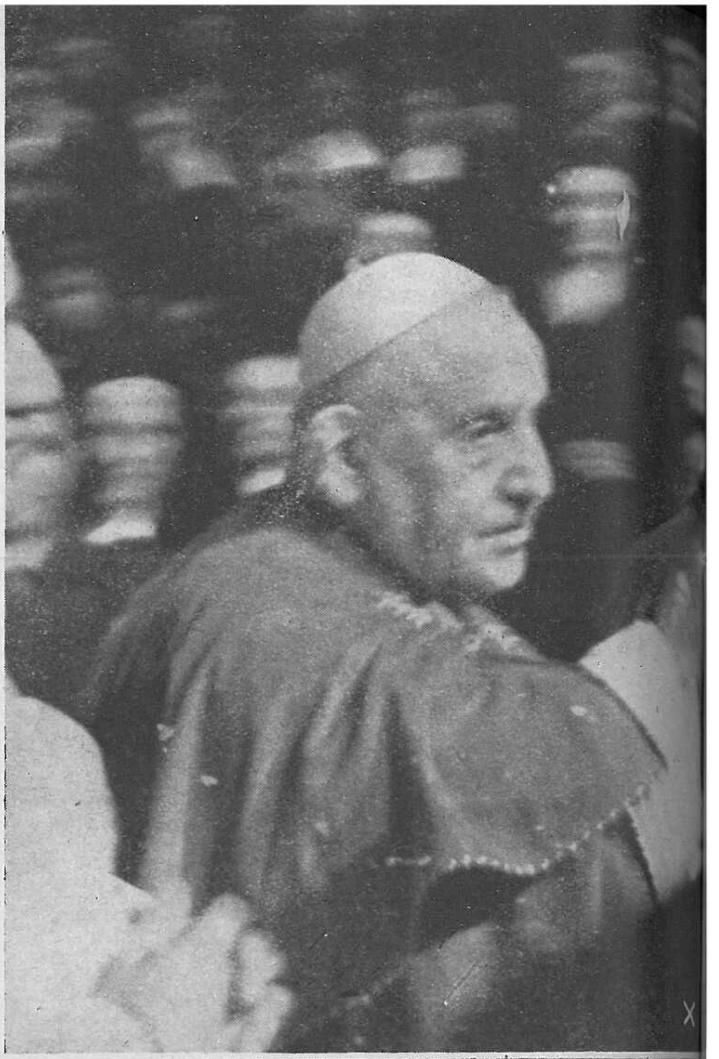
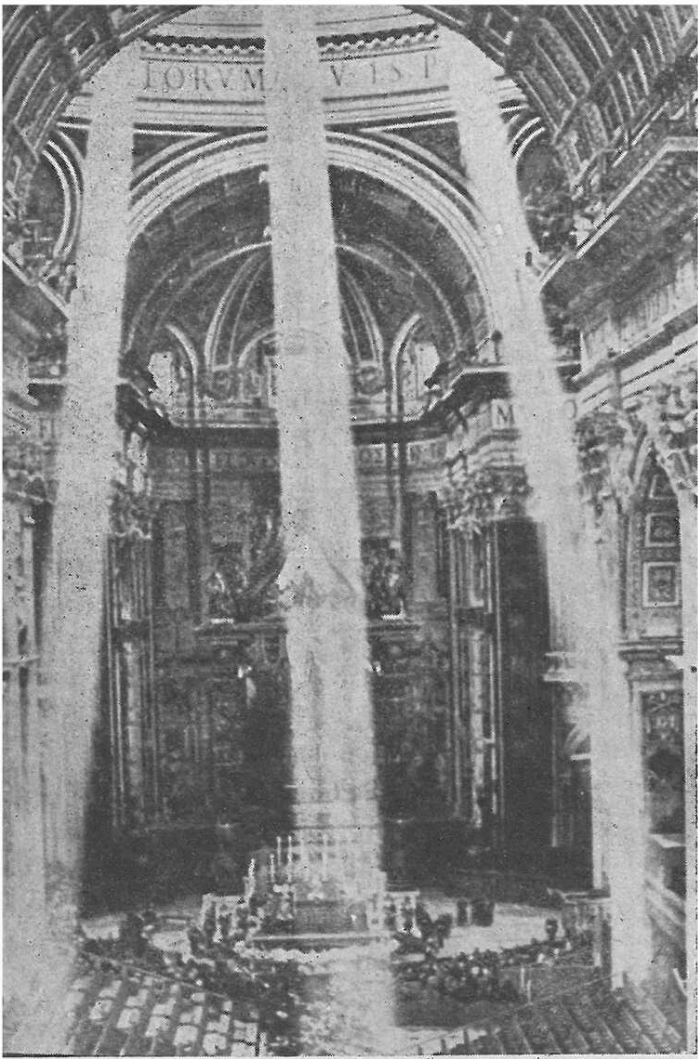
DUCHOVNÍ PASTÝŘ — Ročník XIV. — Číslo 5. — V Praze dne 10. května 1964

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚČN. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mir, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 24. 4. 1964. — A-11*41232

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XIV. ČÍSLO 6. ČERVEN 1964

OBSAH: Vzpomínáme, ThDr. Josef Kubalík: Křesťanský ekumenismus, ThDr. Jan Merell: Na okraj schématu o vztahu křesťanů k židům, Josef Němec: Lidový jazyk v mešní liturgii, ThDr. Vladimír Benda: Existenciální teologie, ThDr. Jaroslav Michal: Privilegium Paulinum a jeho nové použití, ThDr. Ladislav Pokorný: Vznik perikop a perikopální systémy, ThDr. Václav Bartůnek: Doslov k augustinianismu XIV. století, ThDr. Jaroslav Kouřil: Před turistickým ruchem, Fany Krša: Domine non sum dignus, Antonín Hugo Bradáč: Sen červnových nocí, Karel Pařha: Na skok v Klecanech, ThDr. Karel Sahan: Canticum Benedictus, P. Antonín Odvárka: V říši zlomeného kříže, dr. Věra Remešová: Královské mauzoleum u sv. Víta v Praze, Doba očima kněze, Náš zápisník, Kněžím motoristům.

VZPOMÍNÁME

Dne 3. června t. r. vzpomínáme prvního výročí smrti nezapomenutelného papeže Jana XXIII., který svým mírovým úsilím se nesmazatelně zapsal do dějin světa. Před 35 lety navštívil také naši vlast a jeho průvodcem byl tehdy rektor koleje Arnošta z Pardubic, nynější vyšehradský sídelní kanovník Msgre Jan Boháč, jehož požádal šéfredaktor o interview.

„Amplissime, měl jste jedinečnou příležitost provázet v Praze pozdějšího Svatého Otce Jana XXIII.; kdy to bylo?“

„Bylo to tehdá ke konci srpna nebo na začátku září, při památných oslavách v roce devěta-
dvacátém, kdy mně pan opat Zavoral telefonoval, že právě přijel host z bulharské Sofie, pan
nuncius se svým sekretářem, kapucínem P. Josafatem. Vyložil mně, že pro tyto hosty nemá již
dostatek místa, že je bohužel i jinak příliš zaneprázdněn a prosil mne, zda bych se jich neujal.
Ihned dodal: »Pane rektore, je to roztomilý pán, příjemný, milý a neobyčejně skromňoučký,
budete z něho mít radost.« Já jsem na to odpověděl: »Vaše Milosti, hned si pro něho jedu.«
Vzal jsem auto, jel na Strahov a za chvíli jsem měl hosta u sebe, v koleji Arnošta z Pardubic.
Setkání to bylo velmi příjemné, i když jsem z toho měl zpočátku strach. Když jsem však seznal
tu nesmírnou skromnost a dobrotu pana nuncia, oddal jsem se mu celou svou duší.“

„Jak dlouho bydlil Svatý Otec u vás v koleji?“

„Asi deset dní. Chodili jsme společně na procházky, prováděl jsem ho po Praze a zajeli jsme
i do Staré Boleslavi, mého rodiště, na čemž mně velmi záleželo. Můj host byl doslova uchvácen,
když jsem mu ve svatováclavské kryptě ukázal hrob svatého Václava a vyprávěl celou histo-
rii našeho národního patrona. Byl pohnut k slzám a políbil toto naše posvátné místo. Poté jsme
se vrátili do Prahy. Několikrát jsme spolu obědvali a když se blížil konec jeho návštěvy v Praze,
řekl jsem mu: »Excellence, zítra půjdeme spolu na poslední oběd.« Zavedl jsem ho na Poříčí,
do restaurace, její název si již přesně nepamatuji, ale byla to velmi pěkná restaurace. Když
jsme sestupovali po schodech dolů a on viděl to přepychové zařízení, pravil: »Prosím tě, kam
mě to vedeš, tady nebudu umět ani sedět.« Dal jsem se do smíchu. Leč šli jsme dále, moc hezky
jsme spolu naposled stolovali a potom jsme se rozloučili, s podmínkou, kterou můj vzácný host
několikrát opakoval: »Musíš mne na oplátku navštívit v Sofii!« Já jsem přislíbil, jakmile to
bude jen trochu možné, že tak učiním.“

*„Vzpomínám si, Amplissime, že jsem u vás viděl krásné dary, které vám Svatý Otec Jan XXIII.
poslal ze Sofie. Mimo jiné překrásně vyšívané prostírání s jeho monogramem. To jste dostal
při své návštěvě v Sofii, nebo vám to Svatý Otec poslal?“*

„Neposlal, dostal jsem tyto dárky v Sofii, jel jsem tam v roce 1934. Když jsem tam přijel,
čekal mne sekretář pana nuncia Roncalliho P. Josafat na nádraží a odvezl mě autem na nuncia-
turu, která byla v krásné vile. Pan nuncius měl u sebe dvě sestry. Všechno bylo jednoduše za-
řizeno, nahoře byla kaplička a já jsem dostal pokoj. V Sofii byl velký klášter kapucínů s koste-
lem, v němž pan nuncius mívával při velkých svátcích pontifikální mši svatou. Jinak v Sofii
biskup nebydlil, jeho sídlo bylo v Plovdivě. Byl jsem také u něho a když zemřel — to už jsem
byl opět v Praze — dostal jsem nabídku, zda bych se nechtěl stát biskupem v Plovdivě. Prý
pan nuncius těm, kteří tento úmysl pojali, jejich nabídku schválil, ale dodal: „Ten Prahu nikdy
neopustí.“ Prožil jsem v Sofii krásné chvílky, zvláště večery se zdály jako v pohádce. Vzpomínám
si, jak mně jednou pan nuncius říkal: „Ta Praha je tak krásná, ta Praha je opravdu krásná. Tam
bych chtěl být nunciem.“ Tehdy jsem mu na to odpověděl: „Excellence, snad to není tak nesnad-“

né, požádat Svatého Otce a budete tam hned!“ A on se na mne tak podíval, mile, hezky, skoro shovívavě a povídá: „Tak ty si myslíš, že je to opravdu tak snadné?“

„Co jste říkal, Amplissime, tomu, když pan kardinál Roncalli, váš dobrý přítel, se stal pa-pežem?“

„Měl jsem velikou radost. Něco mi říkalo, že ho Pán Bůh posílá včas, že se něco velikého stane v církvi. Jelikož jsem jej znal z našich společných rozhovorů, poznal jsem jeho dobré zlaté srdce. Byl to výjimečný znalec východních věcí, hovořili jsme o tomto tématu celé večery, o pravoslaví, o východní církvi atd. Když jsem četl jeho první projevy jako papeže, řekl jsem si tehdy: „Ano, čekal jsem, jak jej znám, že právě takto bude mluvit k světu.“ Byl to kněz zlatého a dobrého srdce, který neměl nic jiného na mysli než lásku k Bohu, k lidem a starost o život lidstva v míru.“

„Letos vzpomínáme prvního výročí smrti skutečně velikého papeže Jana XXIII. Jistě budete vřele vzpomínat i vy, Amplissime, neboť kromě pout, která svazují každého kněze s Hlavou Církve Kristovy, vás navíc váží ještě pouta osobního přátelství.“

„Dá-li Bůh, vzpomenu 3. června při Nejsv. Oběti mše sv., ale nemohu se zbavit dojmu, že jeho veliký duch zůstal zde mezi námi. To zemřelo jenom tělo, ale Jan XXIII. žije, žije ve svém díle, ve svých mírových projevech, v encyklikách, zvláště v encyklice Pacem in terris, žije ve II. vatikánském koncilu, jemuž dal zrod, žije v nové atmosféře, kterou v církvi vyvolal otevřením oken dokořán v budově církve. Proto na něj vzpomínáme při prvním výročí jeho smrti a s námi i všichni lidé dobré vůle na světě, jimž leží na srdci mírový život lidstva.“

KŘESŤANSKÝ EKUMENISM

Spasitel lidstva ve své modlitbě velekněžské při poslední večeři úpěnlivě se modlí: „Otče svatý, zachovej ve jménu svém ty, které jsi mi dal, aby byli jedno jako my“ (Jan XVII. 12). Jednota v Církvi Kristově je jednou ze čtyř známek pravosti. Bohužel, v současném křesťanství zjišťuje lidstvo neblahou roztržitostí. Církev katolická se prohlašuje za jediné pravou společnost Kristovu, totéž zdůrazňuje pravoslaví, a všechny denominace protestantské se hlásí k dědictví Kristovu. Roztržitost v oblasti křesťanství je nesporně velikou překážkou pro šíření evangelia mezi lidmi, ba přímo pohoršením pro lidi, kteří nepřijali sladké jeho lásky Kristovy. Proto na konferenci misijních protestantských společností v Edinburku již v roce 1910 prohlásil jeden z delegátů doslova: „Roztržitost křesťanů ničí důvěru v Evangelium v mé vlasti. Vyslali jste k nám misionáře, kteří nás učí poznávat Ježíše Krista a my jsme vám za to vděční. Ale vy jste přinesli s sebou též vaše rozdílnosti; jedni nám hlásají methodism, jiní luteranism, kongregacionalism nebo episkopalism. Žádáme vás, abyste nám kázali Evangelium a nechali povstat v lůnu našich národů Ježíše Krista samého působením Ducha svatého, nechte povstati u nás Církev, jež odpovídá našim potřebám, přizpůsobuje se genu naší rasy, jež bude Církvi Kristovou v Japonsku, Církvi Kristovou v Číně, Církvi Kristovou v Indii, Církvi zbavenou všech „izmů“, jimiž porušujete kázání Evangelia mezi námi“.

Z toho důvodu chápeme důležitost hnutí v lůně křesťanství, jež má za poslání sjednotit všechny křesťany a je označováno jako hnutí ekumenické. Toto ušlechtilé úsilí má sdružit v jedno všechny vyznavače Kristovy po celém obydleném okrsku zemském, oikumenii. Ekumenism není jenom záležitostí velkých světových konferencí a u nás katolíků oblastí vyhrazenou několika odborníkům v práci, jež sdružuje a jednou za rok se projevuje společenstvím modliteb za sjednocení křesťanů. Duch svatý vane všude a probouzí ve všech oblastech křesťanství nezkrotnou touhu po jednotě, aby všichni muži i ženy všech křesťanských vyznání si uvědomili své povolání křesťní — vyznavačů Kristových a dítek Božích — a odpovědně učinili sjednocení všech křesťanů středem svého duchovního života a zasvětili své síly tomuto velkolepému cíli. Duchovní ekumenism musí být základem pro ekumenism technický a všechno úsilí zaměřeno tak, jak to naznačil ve své závěti nezapomenutelný myslitel, *kardinál Mercier*: „Abychom se sjednotili, je třeba se milovat, abychom se měli rádi, je třeba se poznávat, a abychom se poznali, je třeba se setkatí jeden s druhým“ (Villain - 215).

I. DĚJINY EKUMENISMU.

Snahy po sjednocení všech křesťanů se projevují v oblasti křesťanství protestantského, jež trpí největší roztržitostí, nejvýrazněji. Již v minulém století byla zakládána protestantská sdružení, jež překračovala rámec jednotlivých denominací jako např. Evangelische Allianz (1846), Presbyteriální světová Aliance — 1875, Methodická ekumenická konference — 1881, Utrechtská Unie — 1899. A zejména snahy po dorozumění se projevují mezi mládeží protestantských vyznání a za tím účelem bylo založeno r. 1855 sdružení křesťanských mladých mužů — YMCA, a současně sdružení mladých křesťanských žen — YWCA, dále v roce 1895 je založeno sdružení evangelického studentstva a právě ve světové federaci křesťanských studentů se objevuje v roce 1919 a je používán poprvé název „ekumenism“. Podobně se projevuje úsilí po sjednocení v protestantských sdruženích misijních. To vše předcházelo skutečnému ekumenickému hnutí v oblasti evangelického křesťanství. Na počátku XX. století až do druhé světové války se projevuje ekumenické hnutí protestantské vznikem a činností dvou směrů: Víra a řád (Faith and Order) a „Život a činnost“ (Life and Work). Do první světové války měl převahu směr praktického křesťanství evangelického, což odpovídalo též svobodomyšlnému zaměření v teologii protestantské. Avšak po první světové válce pod vlivem hlavně K. Bartha v bohosloví protestantské se projevuje obrát k teologii dialektické, jež si uvědomuje důležitost vyžívání se křesťanství v církevním společenství a nikoliv již jenom v individuálním prožívání vztahu věřícího křesťana k Bohu. A nyní v ekumenickém snažení vystupuje do popředí směr „Víra a řád“.

Duchovním otcem ekumenismu protestantského je známý luteránský arcibiskup v Upsale, *Nathan Söderblom*. Světovou pozornost na sebe upoutal již na počátku první světové války svou naléhavou výzvou k míru a v roce 1918 přichází s velkolepou myšlenkou prosazovat světový mír sjednocením všech křesťanů a proto svolává do Stockholmu konferenci s programem praktického křesťanství. V roce 1925 byla konána konference ve Stockholmu, jež zdůrazňovala z hlediska křesťanského Life and Work — Život a činnost pro světový mír. V roce 1927 se koná konference v Lausanne s programem již „Víra a řád“. V roce 1937 v Oxfordu se jedná o tématu: Církev, národ a stát, a vedle protestantských denominací jsou zde zastoupeni i řečtí pravoslavní křesťané, starokatolíci atd. Druhým údobím ekumenického hnutí v oblasti křesťanství protestantského je vznik Světové

rady církví. Prozatímní její statut navržený na konferenci v Utrechtu r. 1938 byl uskutečněn teprve po druhé světové válce v srpnu 1948 na shromáždění v Amsterodamu, kde se sešlo 351 delegátů ze 147 církví ze 44 zemí. Hlavním programem bylo téma: „Přetvoření světa a Boží plán spásy“. V roce 1952 byla konána konference v Lundu. Světová rada církví je „společenství Církví, jež přijímají Krista jako Boha a Spasitele“. Není to nějaká instituce nadřazená svou autoritou jednotlivým členským církvím, nýbrž jejím posláním je připomínat všem církvím vůli Páně, aby společně se v Něho věřilo a podle víry žilo. Na generálním shromáždění Světové rady církví v New-Delhi v roce 1961 [19. XI.—5. XII. 1961] je zdůrazňována společná základna: víra v Nejsvětější Trojici. To se zračí ve výměru: „Ekumenická rada je bratrské sdružení církví, které uznávají Pána Ježíše Krista jako Boha a Vykupitele podle Písem a usilují splnit své společné poslání ke cti jediného Boha: Otce, Syna a Ducha svatého“. Na shromáždění Světové rady církví bylo přijato do společenství nových 23 církví, mezi nimiž byla nejdůležitější pravoslavná autokefální církev ruská, bulharská a rumunská a řada menších protestantských církví z Afriky tak, že dnes počet členů stoupl na 198. Důležitým počinem generálního shromáždění Světové rady církví v New-Delhi je přidružení Mezinárodní rady misijní do lůna Světové rady církví, jež se stala od r. 1961 „Komisí pro světové misie a evangelisaci“ ve Světové radě. A tak dnes Světová rada církví v sobě zahrnuje tyto oblasti: Misie, Jednotu — Faith and Order, a Službu — Life and Work. Je tudíž společenstvím církví, jež jsou si vědomy své povinnosti na trojím úseku: v misii, jednotě a službě (Martyria-Koinonia-Diakonia). Organizačně hlavní autorita Světové rady církví spočívá v generálním shromáždění. Dosud byla konána tři: v Amsterodamu — 1948, v Evastonu — blízko Chicaga r. 1954 s programem: Kristus — naděje světa, a poslední v New-Delhi r. 1961. Generální sekretariát SRC má sídlo v Ženevě a od r. 1948 funguje oficiální středisko studia ekumenického Institutu v Bossey blízko Ženevy, dotovaný J. Rockefellerem.

Již 25 let vede lodičku Světové rady církví muž, jenž celý svůj život zasvětil službě ekumenického hnutí. Je to generální tajemník SRC dr. *Vissert' Hoft*. Po svých studiích v Holandsku a Americe vstoupil do služeb hnutí YMCA. Později se stal tajemníkem Světového svazu křesťanských studentů a zúčastnil se všech světových protestantských konferencí. Dnes jako generální tajemník SRC staví před oči církvím neustále jejich společný cíl: Církev nesetkávají se už ve vlastním jménu, ale ve vzájemném vyznávání křesťanské víry a ve vzájemné oddanosti slovu Páně — Bůh volá prostřednictvím vyznávající církve i všechny ostatní. Tak vznikla pravá Una sancta, která proměňuje církev v Církev Kristovu „— zápasíme s politickými, kulturními a teologickými rozdíly. Avšak držíme se kříže uprostřed lodí, neboť tento kříž nás spojuje a zvěštuje Boží vítězství nad člověkem“ (Srovn. *Renouveau de l'Élise-Geneve* 1956).

Křesťanství pravoslavné netrpí takovou roztržičností jako křesťanství evangelické. Ve východním křesťanství existují autokefální církve pravoslavné, jež si občas ověřují svoji symfonii ve víře a kultu. Největším hierarchou pravoslavným je ekumenický patriarcha v Cařihradě, jenž je jenom „primus inter pares“. Nejvlivnějším je nesporně patriarchát moskevský. Stran ekumenismu v oblasti pravoslavné se nejvíce zasloužil arcibiskup z Thyatiry, *Germanos*, jenž v roce 1919 navrhl sdružit všechna křesťanská vyznání v jednu „církvevní koinonia-jednotu“. V roce 1920 patriarcha cařihradský propracovává uveřejněný návrh v encyklice, jež je prvním oficiálním dokumentem stran toho, co bylo uskutečněno až v roce 1948 zřízením Světové rady církví. Pravoslavné církve usilují o užší sjednocení všech pravoslavných křesťanů řešením vnitrocírkevních problémů na panorthodoxní konferenci na ostrově Rhodu v minulých letech a nedávno na shromáždění delegátů pravoslavných na Athosu, což má být přípravou pro ekumenický sněm pravoslavných křesťanů.

II. CÍRKEV KATOLICKÁ A EKUMENISM.

Postoj katolické Církve vůči ekumenismu vyvěrá z její víry v dějinné vtělení Syna Božího. Historický Ježíš Kristus, vtělený Bůh, založil duchovní společenství, jež je jím pověřena, aby pokračovala v jeho vykupitelském díle, lidstvu vykládala zjevení Boží a přivlastňovala křesťanům ovoce vykupitelské smrti Kristovy na Kalvárii. Od svého založení Pánem Církve trvá v dějinách lidských a bude jako jediný ústav spásy existovat až do skonání věků. Pravá Církev Kristova nikdy nepostrádala známky jednoty ve víře, ve svátostech, hierarchickém vedení. Církev katolická je podle vůle svého Zakladatele vedena sv. Petrem, hlavou sboru apoštolského, jehož nástupcem dnes je biskup římský stojící v čele sboru biskupů. Tato ústava je z vůle Páně (iuris divini). Jestliže se oddělily během dějin od Církve katolické některé dojmominace a konfese křesťanské, církevní jednotu nelze vytvářet pouhým vnějším znovuspojováním křesťanských vyznání nebo syntezí oddělených částí křesťanství. Církev katolická je si vědoma svého Bohem svěřeného poslání, aby vedla lidi ke spáse, a proto musí vyžadovat od oddělených od sebe křesťanů, aby se vrátili zpět do náručí duchovní matky — Církve. V tom smyslu papež Pius XI. ve své památné encyklice „*Mortalium animos numquam*“ z r. 1928 praví: „Bude se snad zdát, že všichni pankřesťanští (panchristiani) zajímající se o jednotu církví usilují o vznešený cíl, aby totiž roztřásali lásku mezi všemi křesťany. Ale jak by se mohlo dařit lásce na úkor víry?“ — A končí encykliku dojemnými slovy: „Ať se vrátí ke společnému Otci a on zapomínaje na urážky vrhané na svatou Stolicu, přijme je se vší láskou otcovského srdce“ [AAS 1928]. Katolická bohověda pojednává o trojím poutu, jež zapojuje do mystického Těla Kristova tj. Církve katolické; je to na prvním místě *platný křest* tj. pouto liturgické, dále *vyznání apoštolské víry* tj. pouto symbolické a *uznávání papeže* římského — nástupce sv. Petra — jako nejvyšší viditelnou hlavu Kristovy společnosti na zemi tj. pouto hierarchické. A splnění uvedených tří podmínek zajišťuje jednotu všech vyznavačů Kristových.

Proto postoj magisteria církevního k ekumenickému hnutí křesťanů nekatolických byl v zásadě odmítavý. Tak již papež Lev XIII. ve svém dopise z 19. IX. 1885 mluví o „náboženských parlamentech“, papež Benedikt XV. zaujímá odmítavý postoj vůči hnutí protestantskému „Faith and Order“ [16. V. 1919]; kongregace sv. Oficia zakázala účast katolíkům na konferenci v Lausanu (8. VII. 1927); uvedená encyklika Pia XI. „*Mortalium animos*“ pojednává o podmínkách sjednocení nekatolíků s Církví Kristovou (AAS-20-1928). Monitum Kongregace sv. Oficia znovu zakazuje účast na shromáždění SRC v Amsterodamu v roce 1948 [AAS-40]; ba i encyklika Pia XII. „*Humani generis*“ z 12. VIII. 1950 je v podstatě nepřívzná k hnutí pankřesťanů. Z toho důvodu SRC neposílala oficiální pozvání do Vatikánu a spokojovala se vzhledem k Církví katolické pouhou informací a později neoficiálními styky.

Pokud jde o pravoslavné křesťany papežové nové doby nabízeli často sjednocení na podkladě, že budou všechny rity pravoslavné připuštěny, ale vždy se trvalo na uznání nástupce sv. Petra netoliko čestného, nýbrž i jurisdikčního. Zejména papež Lev XIII. měl velký zájem o zapojení pravoslavných Slovanů do Církve katolické, Pius XI. podporuje vybudování Orientálního ústavu v Římě a v roce 1929 zřizuje kolej Russicum. Mimo Řím se stává střediskem snah unionistických v Paříži *Istina* a benediktinský klášter v Amay a později v Chevetogni, u nás pak slavná Akademie na Velehradě.

Dnes nahlížíme, že autoritativní postoj Církve katolické vůči hnutí ekumenickému nebyl zdravý, je nutné vejít s křesťany nekatolickými v opravdový rozhovor a dialogická forma a výměna názorů je nutným předpokladem každé opravdu ekumenické práce. A k tomuto vývoji přispěla ze strany SRC skutečnost, že na shromážděních protestantských se začíná vážně hovořit o „*Vestigia Eccelsiae*“, za něž jsou považovány *křest* a *Písmo svaté* a zvláště na generálním shromáždění SRC v New-

Delhi se zdůrazňuje, že je třeba „hledat jednotu všech křesťanů“. Tím se postoupilo od popisování sjednocení jednotlivých denominací k pojetí plné, viditelné jednoty Církve Kristovy. V samé katolické Církvi rok od roku roste hluboký křesťanský zájem o křesťany nekatolické, dochází ke kvalitativně velmi dobrým informacím o druhých křesťanech, existují osobní styky s oddělenými bratřími křesťanskými v duchu vzájemného porozumění a lásky, je poctivě studována teologie křesťanských denominací a konají se vroucí modlitby za sjednocení všech křesťanů (světová oktáva za sjednocení — 18.—25. ledna). Boží prozřetelnost posílá své Církvi nadšené muže usilující o sjednocení křesťanů jako to byli: A. Szep-ticky, kard. Mercier, L. Beauduin, P. Couturier a jiní. Dochází zprvu k neoficiálním stykům s nekatolíky a rozhovorům (Srovnej: Mechlínské rozhovory s anglikány). A tak ponenáhlu i v Církvi katolické se rozvíjejí základy pro hnutí ekumenické ve formě dialogu s křesťany nekatolickými; dokladem toho je zajímavá Instrukce „Ecclesia Catholica“ z 20. XII. 1949. V roce 1952 je založena neúřední ještě katolická Konference pro ekumenické otázky, kde se svou iniciativou proslavil msgr J. Willebrands. A za papeže Jana XXIII. blahé paměti dochází k obratu. Dne 5. VI. 1960 papež zřizuje svým rozhodnutím „*Supremo Dei nutu*“ důležitý Sekretariát pro sjednocení křesťanů, v jehož čelo staví známého biblistu, kardinála Augustina Bea (AAS 52—1960).

S ekumenickým hnutím v Církvi katolické jde ruku v ruce též nová ekumenická teologie, jež má poslání přípravné. Skutečnost, že existuje jenom jediná Církve Kristova, neposkvrněná nevěsta Kristova, jejíž jednota je nerozrušitelná, nikterak nebrání, aby nejen pokřtění jedinci, nýbrž i společnosti křesťanské, jež vytvářejí, se zapojovaly do Církve. Tyto vztahy jsou vnitřního rázu, avšak i navenek se projevují hlavně pravým křtem a láskou k Písmu svatému. Tyto vnější prvky, jež u oddělených bratří bývají zvány: Vestigia Ecclesiae — a jsou to křest svatý a Písmo svaté — jsou dány Pánem do rukou jeho Církve, aby jimi napomáhala lidem ke spáse. Ekumenická teologie katolická k tomu připomíná, že zjevení Boží i svatosti podle vůle Zakladatelovy se mají vysluhovat v Církvi vedené nástupcem sv. Petra, ustanoveného hlavou apoštolského kolegia. A tak katolický ekumenismus usiluje doplnit a zkorigovat to, co se nedostává ekumenismu nekatolickému, a při tom respektuje všechny zvláštní dary, jež našimi bratřími odloučenými dosud jsou přinášeny pro budování mystického Těla Kristova. Je dějinnou skutečností, že celá řada opravdu křesťanských hodnot vyrůstala i v kolektivech nekatolických mimo Církve katolickou a po sjednocení dojde ještě k větší plnosti katolicity.

Ekumenická spolupráce s křesťany nekatolickými vyžaduje tři prostředků: Na prvním místě je to *modlitba*, dále prohloubení společných základů a dialog. Rozhovory ekumenické důžno vésti v duchu vzájemné lásky, jak k tomu vybízí sv. Pavel v listu k Efezským (IV. 15), ovšem nesmí se zapomínat na čistotu víry. Zajisté by nebyl správný falešný irenismus, jenž by dogmatické pravdy dával na pospas a přijímal bez ohledu na církevní autoritu hlediska nesprávná. Před tím varuje encyklika „*Humani generis*“ (AAS 1950 str. 564 sq.). Styky a rozhovory se musí dít pod dohledem místních biskupů nebo, jde-li o širší rámec, se svolením Svaté Stolice. Podle In-

structio Catholica, jež uznává, že hnutí ekumenické vzniklo „*za vanutí milosti Duchu svatého*“, není třeba nějakého zvláštního předchozího svolení církevní autority, jde-li o spolupráci s nekatolíky v oblasti sociální, politické nebo veřejně morální. Katolický křesťan je v tomto ohledu vázán toliko všeobecnými zákony své Církve. Podobná spolupráce je užitečná, neboť ze vzájemného styku vzniká vzájemná důvěra o porozumění. Velmi často se stávalo, že příčiny, z nichž povstával jakýsi komplex nedůvěry, byly stejně významné jako rozdíly věroučné. Vzájemná modlitba a hodnocení toho, co je u druhé strany opravdu pozitivně křesťanské, je rozhodující pro vytvoření ovzduší vzájemné důvěry a porozumění.

Vyvrcholením ekumenismu v lůně Církve katolické je schéma projednávané na II. ekumenickém sněmu vatikánském, jehož projednávání začalo 27. XI. 1962. Schéma má titul: „*Ut omnes unum sint.*“ Text jeho sestává ze tří částí: první mluví o jednotě založené na Petrovi, jenž je náměstkem Krista jedině v Církvi viditelné. V druhé části jsou uvedeny prostředky vedoucí ke sjednocení všech křesťanů; jsou to prostředky nadpřirozené, teologické, liturgické, psychologické a praktické. A v poslední části schématu jsou zdůrazněny směrnice, podle nich se má jednota znovu vytvořit. Církve si ponechají své obřady a zvláštnosti, ale uznají prvenství římské. K odděleným bratřím třeba mluvit evangelijní mluvou a připomínat, že prvenství Petrovo je *službou-diakoniá*, službou, již Spasitel uložil koryfejovi apoštolskému, nikoliv aby vládl autoritativně, nýbrž aby pásł stádce Kristovo a vedl je do ovčince věčného.

Je zajímavé, že Otcové sněmu vatikánského II. jsou ve valné většině proniknuti duchem současného ekumenismu. Z toho důvodu bylo vzato z pořadu jednání schéma navržené komisí teologickou pod názvem: *De fontibus revelationis*, aby nebyla uzavřena cesta dialogu s křesťany protestantskými (14. XI.—20. XI. 1962). A podobně schéma „O církvi“ je podrobně prodiskutováno na ekumenickém sněmu, aby se nenarazilo u křesťanů pravoslavných. Ekumenický duch zvítězil též na sněmu vatikánském druhém.

A když nynější Svatý Otec, Pavel VI. se setkal po dlouhých staletích na své pouti do Svaté země s ekumenickým patriarchou cařihradským, Athenagorasem II., připomněl, že ponechají teologické rozdílnosti řešit teologům. Sami však jako nástupci apoštolů jsou „jedno v lásce a modlitbě“.

Nejzákladnější podmínkou ekumenismu je *vnitřní obnova všech křesťanů*, od ní pak se přejde k sjednocení všech křesťanů v lásce a odtud pak již povstávají výhledy pro vztah Kristovy Církve k lidstvu celého světa. *Duch svatý pak dá i pozemský mír všem lidem dobré vůle.*
ThDr. Josef Kubalík

Literatura:

1. Ant. Wenger: Vatican II. — Edition du Centurion — Paris 1963.
2. Maurice Villain: Introduction a l'Oecumenisme-Casterman — Paris 1961.
3. Y. M. J. Congar: Oekumenische Bewegung — Lex. f. Theol. u. Kirche — VII. — 1962.
4. Th. Sartory: Die ökumenische Bewegung und die Einheit der Kirche — Meitingen 1955.
5. W. A. Visser' Hoft: Les exigences de notre vocation commune — Labor et Fides — Geneve 1960 a jiné.

NA OKRAJ SCHÉMATU O VZTAHU KŘEŠŤANŮ K ŽIDŮM

Loňské zasedání Vatikánského koncilu bylo uzavřeno rozpravou o prvních třech kapitolách schématu o Ekumenismu. Jako čtvrtá kapitola tohoto schématu, kterou by mělo být zahájeno letošní podzimní jednání koncilu, je kapitola o poměru katolíků k nekřesťanům, zvláště k židům. Bude to kapitola velmi časová, protože je stále v živé paměti zločinný antisemitismus nacistů, který má na svědomí vyvražďení mnoha miliónů židů, jehož propagandou, která se dovolávala Nového zákona a církevních dějin, byli zmatení i mnozí věřící. Rád bych v tomto článku, který navazuje na článek: „Kdo je vinen smrtí

Ježíše Krista“ v únorovém čísle DP, podal několik myšlenek a teologických pohledů, jak se o nich mluvilo a psalo s očekávaným projednáváním na loňském podzimním zasedání koncilu, k němuž však již pro nedostatek času nedošlo. Zdůvodnění této kapitoly ekumenického schématu podal kardinál Aug. Bea v odpovědi na různé dotazy zájemců, hlavně žurnalistů, v Officio stampa, Mons. John M. Oesterreicher, ředitel Institutu of Judaeo-Christian Studies, Seton Hall University USA, s nímž jsem měl možnost hovořit o této otázce již v r. 1958 na kongresu biblistů v Bruselu. Schéma o židech bylo zařazeno

do ekumenického schématu na výslovný příkaz papeže Jana XXIII. Je krátké, ale obsažné a významné. Jeho charakter není nacionální anebo politický, ale čistě náboženský. Dekret chce připomenout co Kristova Církev přijala z ruky vyvoleného národa v řádu spásy.

Koncil již na začátku svého prvního zasedání prohlásil ve slavnostním „poselství lidstvu“ vysokou důstojnost jednotlivce. Každému člověku náleží patřičná úcta, ať je jeho původ anebo stav jakýkoli, pro důstojnost, kterou nemá žádná jiná bytost na této zemi. V poměru mezi křesťany a židy k tomu přistupuje ještě jiný prvek, který není zakotven v lidské přirozenosti, ale v dějinách, na kterých obojí mají účast tajuplným způsobem, v dějinách spásy. Abrahám, otec židovského národa, je zároveň otcem všech, kteří věří v živého Boha, v „dobrotu a lidumilnost našeho Boha Spasitele“, která se zjevila v Ježíši Kristu (Titus 3, 4). „Vznešený Abrahám, otec naší víry“, tak ho nazývá římská liturgie. Všichni patriarchové, proroci i pěvci, všichni spravedliví Starého zákona, ale i jeho hříšníci jsou duchovními předky Krista.

Vděčí tedy Církev za svůj původ židovství? Je správné nazývat židovství matkou křesťanství? To by byl nepřesný a nesprávný způsob vyjadřování. Křesťanství vyrostlo na židovské půdě, avšak pole není rozsévatelem, vyživující pole není tvůrcem. Nebylo to židovství, jak se někdy tvrdí, které zplodilo křesťanství, ale Církev vděčí za své bytí Božímu plánu spásy, který byl zjeven v Izraeli a pak uskutečněn v Kristu. Lidé, dlouhá řada židovských lidí, zvláště apoštolové, byli nástroji v budování Církev, nebyli však jejími zakladateli. Církev je v jistém smyslu pokračováním vyvoleného národa izraelského. Křesťané podle sv. Pavla „Izraelity“, ovšem ne podle těla, ale v tom, že se v nich naplňuje zaslíbení dané Abrahámovi, otcí národa izraelského (Řím 9, 6—8). V křesťanských údech Církev je uskutečňována ona vláda Boží, pro kterou si Bůh vyvolil národ izraelský. Poznání starozákonních kořenů Církev je podstatné pro poznání Kristova radostného poselství. Oba Zákony nelze od sebe oddělovat, protože duchovní kořeny Nového zákona sahají k patriarchům, prorokům, králům a kněžím.

Cílem čtvrté kapitoly ekumenického schématu není řešení všech otázek týkajících se vztahu Církev k Izraeli, spíše se snaží povzbudit teologické bádání a dát impuls lásce. Návrh proto nedefinuje poměr Církev a starého Izraele. Zdůrazňuje jen jasně jejich souvislost, že totiž Církev je pravý Izrael obnovený ve slově, krvi a nádhře Kristově. Starozákonní proroci a žalmisté hleděli na dobu, kdy „všechno tělo uvidí slávu Boží“. V Církvě se tato víze stává stále znovu skutečnou.

Netřeba připomínat, že vedle příbuznosti mezi Církví a Izraelem, je mezi nimi i propast víry. Pohled vpravdě ekumenický nebude zmenšovat a zastírat rozdíly, ale nebude je také bez potřeby zdůrazňovat, spíše věnuje pozornost společnému dědictví. Církev i synagoga vidí v Písmu společný odkaz i když nečtou Písmo v témž duchu a smyslu. Přes výklad, který se navzájem různí, mají společnou naději. Jako se Církev modlí s Ježíšem, svým Pánem, aby všichni jedno byli, tak očekává i synagoga den, ve kterém Bůh zřídí svou královskou vládu na celé zemi a navždy, kdy jeho jméno na celém světě bude jedno. Ježíš Kristus se stal tím, který nejenom dělí, ale také spojuje křesťany a židy. Je to právě on, který jako nikdo jiný poutá srdce křesťanů k židovskému národu. Uvědomí-li si křesťan, že Ježíš, jeho matka, jeho apoštolové a svatí, s kterými se setkáváme na stránkách

evangelia, jsou židé, musí vidět v každém židu příbuzného Kristova, a tedy i svého.

Mnozí považují schéma za *revoluční dokument*. Je správné toto hodnocení? Nikoliv! Je zcela tradičním biblickým názorem. Myšlenky schématu by se mohly zdát novými a převratnými nanejvýš pro ty, kdo byli zvyklí někdy v minulosti slyšet z kazatelen slova o „židech vraždících Boha“, slova, svalující vinu na kolektiv národa a přece již před čtyřmi staletími Římský katechismus z pověření Tridentského koncilu praví: „Syn Boží, náš Spasitel, chtěl svým utrpením a svou smrtí vykoupit a smazat hříchy všech dob... Ty, kteří stále znovu padají do hříchu, nutno považovat za zvláště vinné; protože to byly naše hříchy, které pohnuly Krista Pána, aby vzal na sebe útrapy kříže. Tak „křížují“ ti, kteří se válejí v hanbě a zločinech, „sami Syna Božího“ — pokud mohou — „vystavují ho opět veřejnému výsměchu“ (Žid 6, 6). Proto je náš zločin těžší než zločin židů, o kterých platí, že „kdyby ho byli poznali, nebyli by Pána slávy ukřižovali“ (1 Kor 2, 8). My naproti tomu tvrdíme, že Boha známe, ale zapíráme ho svými skutky“ (Tit 1, 16) a pozvedáme proti němu své ruce. „Tedy nejdě ve schématu o novou, převratnou nauku, nýbrž o nauku, která byla duchem Církev před 400 lety. Jde o nauku, která je spíše osvobozením posvátné tradice Církev od dodatků, které nejsou vždy dodatky posvátnými a odpovídajícími duchu bible. Dekret může přispět ke vzájemnému poznání mezi křesťany a židy, ke vzájemnému zpytování svědomí, a to je také cílem této kapitoly ekumenického schématu, jak to řekl kardinál Augustin Bea: „Jde o to bojovat proti určitým představám, které by mohly získat moc i nad katolíky. Když Kristus Pán a apoštolové, oběti a svědci smrti kříže, s takovou vroucí láskou odpustili svým pronásledovatelům, tím více my se musíme vzhopit k takové lásce. Vždyť židé, s kterými máme co dělat, nemohou být zodpovědní za ony zločiny. Ani tehdy neměla většina národa spoluvinu na smrti Páně. Jeden z členů velerady (srv. Lk 23, 51) nesoúhlasil s postupem velerady. Vůdcové v Jeruzalémě se obávali pobouření mezi lidem, kdyby zasáhli proti Ježíšovi (srv. Mt 26, 5). Tedy nebyli ani všichni židé v Jeruzalémě nebo v Palestině spoluzodpovědní, tím méně ostatní v rozlehlé římské říši. A ještě méně ti, kteří žijí dnes. Církev musí jednat podle příkladu lásky Krista Pána a apoštolů, zvláště při hlásání kříže a smrti Páně. Antisemitismus jistě nemá své kořeny na poli náboženském; hraje zde roli především důvody politicko-národnostní, psychologické, sociální a hospodářské. Církev má napodobit příklad Kristův a jednat s tímto lidem v lásce, vždyť od něho přijala tak veliká dobro“.

Svůj výklad ke schématu uzavřel kardinál Bea slovy: „jelikož se zde tedy jedná o čistě náboženskou otázku, není nejmenší nebezpečí, že by se koncil mohl zaplést do politických obtíží s arabskými státy a státem Izrael nebo sionismem. V prosinci minulého roku předložil zpravodaj celou otázku písemně papeži Janu XXIII. a za několik dní potom obdržel plný souhlas. Co napsal papež tehdy, pět měsíců před svou smrtí neznamená žádné definitivní rozhodnutí otázky, zvláště když stejně, jako jeho nástupce chtěl stavět nade vše svobodu koncilu. Jeho slovo musí být vždycky drahé všem otcům koncilu jako světlo na cestě následování Krista. Rozhodující zůstává vždy vzor Krista a jeho modlitba na kříži: „Otcě, odpusť jim, neboť nevědí co činí.“ Tento příklad následuje Církev a k jeho následování má sloužit i tento dekret.“
ThDr. Jan Merell

LIDOVÝ JAZYK V MEŠNÍ LITURGII

Na základě ustanovení Konstituce druhého vatikánského koncilu o posvátné liturgii zavádí se u nás — jako v ostatních katolických zemích římského ritu — z rozhodnutí sborů biskupů a ordinářů ve Mších svatých konaných za účasti věřících, předčítání Epištoly a Evangelia knězem přímo v řeči lidu, aniž by tyto dvě perikovy napřed zpíval nebo recitoval v latinském znění. Zdálo by se nám, že tento první krok k užívání mateř-

štiny při nejsvětější Oběti neznamena celkem nic zvláštního. Očekávalo se snad víc. Kolik práce však stálo ve skutečnosti prosazení aspoň tohoto „mála“! Trvalo dlouhá staletí, než se Církev proboujela ke konečnému poznání, že latina není výlučně jediným jazykem, v němž lze konat římské bohoslužby. K tomu poznání přispívalo zejména liturgické hnutí posledních desetiletí, které mimo jiné neustále poukazovalo na důležitost a nutnost

činné účasti lidu na Mši svaté, jež je přece záležitostí všech přítomných a nikoli pouze celebranta u oltáře, ale zůstává ilusorní, dokud se mešní liturgie koná v řeči, která je převážně většině lidu neznámá.

V jistém smyslu možno říci, že se už na úsvitě křesťanství zabýval tímto problémem sv. Pavel, a to ve 14. kapitole svého prvního listu, který napsal Korintánům. Vyjímáme z ní tyto typické věty: „Představte si, bratři, že bych k vám přišel a mluvil neznámým jazykem. Budete z toho něco mít jenom tehdy, když onou řečí budu zároveň odhalovat to, co mi bylo zjeveno, když budu poučovat o tom, co se má vědět. ... Tak je tomu i s vámi: nepronášíte-li darem jazyků řeč srozumitelnou, jak se má poznat, co říká? Budete pak mluvit jen do větru. ... Budeš-li v duchovním vytržení děkovat Bohu, jak může nějaký prostý člověk připojit k tvému děkování Amen? Vždyť neví, co říkáš. Ty sice krásně děkuješ, ale druhý z toho duchovní užitek nemá. Jsem vděčný Bohu, že jazyky mluvím více než vy všichni ostatní. Ale při shromáždění raději pronesu pár slov ze svého rozumu, abych poučil také druhé, než tisíce a tisíce slov v jazyku neznámém“ (v. 6, 9, 16–19).

Z počátku římská církev ve své liturgii jazykové potíže neměla. Konala ji totiž až do 3. století v řečtině, kterou ovládali nejen inteligenti, ale velkou většinou i prostí občané. Když se potom v Římě ponenáhlu opět prosazovala latina, přešla i liturgie zcela samozřejmě k užívání tohoto jazyka. Anonymní vrstevník papeže Damasa I. (366–384) praví ve svém komentáři k uvedené 14. kapitole prvního listu ke Korintským výslovně: „Si ad aedificandam Ecclesiam convenitis, ea debent dici, quae intelligant audientes.“ Z doby předcházející zůstal tehdy jedině zvyk, zpívat při papežské pontifikální Mši svaté Epištolu a Evangelium jak latsky, tak řecky, zvyk, který se zachovává dodnes.

Situace se podstatně pozměnila, jakmile se začalo křesťanství postupně rozšiřovat po ostatních středoevropských zemích. Stalo se totiž, že obrácené národy přebíraly spolu s katolickou věroukou i římskou liturgii v latinském znění, neboť tenkrát se v Církvi už ustálila představa, že pravověrnou liturgii a latinu nelze od sebe odloučit. Proto také vzbudila v 9. stol. cyrilometodějská misie zaváděním liturgie slovanské onen nám velmi známý historický rozruch, který roku 1080 papež Řehoř VII. ukončil zákazem konání služeb Božích slovanským jazykem.

Během dalších staletí dosáhla latina ve veřejném životě tak vynikajícího významu, že proti jejímu užívání v liturgiích nikdo nic nenamítal, ba naopak trvalo se na ní tím víc, poněvadž církev nekatolické, tehdy vznikající, podtrhávaly navzdor katolíkům požadavek kultovního jazyka lidového.

Tridentský sněm zaujal v 8. kapitole svého 22. sezení k naší otázce toto stanovisko: „I když Mše svatá obsahuje pro věřící lid mnoho poučení, nepokládali Otcové za vhodné, aby byla všeobecně slavena v lidové řeči.“ Latina tedy zůstala.

Doba po tridentském koncilu přinesla pro latinský jazyk argumenty tak závažné, že na jiný nebylo ani pomysleno. K nehorlivějším zastáncům latiny patřil v tomto období sv. Robert Bellarmino. Různé snahy pocházející ze strany pokrokovější smýšlejících katolických kruhů byly tudíž předem odsouzeny k ztroskotání, a to tím víc, poněvadž zároveň i představitelé herezí neustále na užívání latinské řeči při Mši svaté žehrali a útočili. To všecko mělo za následek, že se na zachování latinské liturgie pohlíželo jako téměř na nedotknutelné dogma, z něhož není možno se odchýlit.

Proto také vydal např. papež Alexandr VII. roku 1661 breve, jímž přišel překlad římského misálu do francouzštiny, pořízený knězem Voisinem pro soukromou potřebu věřících, na index, na kterém zůstal zhruba 100 let. Teprve ve vydání indexu za Benedikta XIV. se kniha už neuvádí, čímž byl zákaz jakoby mlčky odvolán. Nicméně vydala Posvátná kongregace obřadů ještě roku 1851 nový zákaz překládání misálu. Až Lev XIII. nařídil 24. ledna 1897 apoštolskou konstitucí „Officiorum ac munerum“, že se takovéto překlady v budoucnu zaka-

zovat nesmějí. Trvalo však ještě přes čtvrt století, než se názor Církve natolik pozměnil, že papež Pius XI. roku 1926 v dopise adresovaném vydavateli německého překladu dr. A. Schottovi věřícím užívání tohoto díla dokonce doporučil.

Jak se vyvinul stav věci v době nejnovější? Papež Pius XII. hájil ve svých encyklikách „Mediator Dei“ z 20. listopadu 1947 a „Musicae sacrae disciplina“ z 25. prosince 1955 nadále latinský jazyk při mešní Oběti jako jazyk ctihodný, znamenající jednotu Církve (ačkoli na jiném místě uznává, že při leckterých ritech „vulgati sermonis usurpatio valde utilis apud populum existere potest“).

Podobně mluví známá instrukce SRC „De musica sacra et liturgia“ z 3. září 1958, která – přestože si vřele přeje aktivní účast lidu na Mši svaté a podává podrobně vypracovaná schémata různých stupňů, jak tuto účast praktikovat – znovu zdůrazňuje, že řečí liturgickou je a zůstává latina, zejména pro celebrujícího kněze. Připouští ovšem a aprobuje výjimky, totiž speciální indulty, které Apoštolská stolice dříve udělila. (Takový speciální indult, týkající se Mše svaté ve staroslověnštině o určitých dnech a na určitých místech, obdržely např. naše země už 21. května 1920 dekretem Benedikta XV.)

Po uveřejnění uvedené instrukce požádaly některé diecéze – mezi nimi zvláště v misijních oblastech – o dispens od tohoto dosud rigorózního předpisu pro různé partikulární případy. Většinou jim bylo vyhověno, ale zásady se tím nezměnily.

Došlo však k slavnému pontifikátu pokrokového a lidového papeže Jana XXIII. blahé paměti. Došlo z jeho iniciativy k druhému vatikánskému ekumenickému koncilu, na kterém se ledy konečně prolomily. Z živých diskusí kolem navrženého schématu o reformě posvátné liturgie vyšlo mnoho námětů a do Říma docházely mimo jiné, také nesčetné petice žádající přímé zavedení lidové řeči do Mše svaté.

Zdůrazňovalo se, že z pouhého ohledu na staletou církevní tradici nelze vydávat v nebezpečí spásu duší tolika věřících, kterým se Kristova Oběť stává kamenem úrazu, protože se koná v cizím jazyku. Dokazovalo se, že se jednota Církve, na niž se minulost ustavičně odvolávala, zakládá více na jednotě ve víře, v naději a lásce, než na nesrozumitelných znameních, symbolech a slovech, která ztěžují pochopení Evangelia a tvoří hráz mezi katolíky a odločenými bratry. Poukazovalo se na nepříznivý vliv latinské kultury a s ní i latinského jazyka především na národy pohanské. Od kardinála Costantiniho pochází v této souvislosti výrok, že největší překážkou pro misionáře nebyla zeď čínská, nýbrž zeď latinská. Konstatovalo se, že dnes sice už dávno existují četné překlady misálu pro lid, který může jejich pomocí sledovat buďto jednotlivě nebo i společně mešní texty, a s povděkem se kvitovala záslužná funkce liturgického komentátora, který mnohde shromážděné křesťanské obci nahlas předčítává v mateřštině tyto mešní texty, zatímco je kněz u oltáře recituje latinsky. Oba tyto způsoby přispívají beze sporu značně k aktivizaci účasti na nejsvětější Oběti, zůstávají však přece jen pokusem nedokonalým, zbytečnou oklikou a komplikováním služeb Božích. „Kdyby Boží rodina slyšela Boží slovo ve vlastním jazyku přímo a bezprostředně z úst kněze, který je vybaven autoritou, aby je hlásal, byla by činná účast obce ve smyslu přání svatého Otce mnohem dokonalejší,“ řekl např. kardinál Lercaro z Bologny.

Konstituce druhého vatikánského koncilu o posvátné liturgii, slavnostně schválená a promulgovaná nástupcem Jana XXIII., papežem Pavlem VI. dne 4. prosince 1963, splnila v podstatě očekávání těch, kdo houževnatě pracovali na prosazení zde probraného požadavku: druhá kapitola pojednávající o tajemství nejsvětější Eucharistie obsahuje ve svém 54. článku rámcové ustanovení o rozsáhlém uplatňování mateřštiny ve Mši svaté, v souvislosti s předchozími články 36. a 40., které dávají všeobecné direktivy, jak užívat lidového jazyka v liturgiích. Na základě prováděcího Motu proprio téhož Pavla VI. z 25. ledna 1964 pak realizovali biskupové a

ordináři skoro všech zemí latinského ritu citované ustanovení koncilu. Nařídili, aby kněží shromážděnému lidu prozatím předčítali aspoň obvyklé dvě mešní perikopy od oltáře (případně ve velkých kostelích u mřížky presbytáře nebo z amba či z kazatelny) přímo v jeho řeči.

Duchovní i laici liturgicky zainteresovaní jsou tímto „málem“ možná zklamáni, jak bylo úvodem řečeno. Nebudme však netrpěliví! Vždyť se teprve začíná. Ostatní bude postupem času v dalších etapách následovat. Je třeba si uvědomit, že takovou reformu, která znamená radikální přelom a odpoutání od tisíciletého smýšlení a citění Církve, nelze provést překotně, nýbrž naopak jen se vši opatrností a velmi obezřetně.

Je mezi námi ovšem i řada jiných, konservativních,

jimž se zdá už to „málo“ příliš mnoho, kteří by si přáli, aby všechno zůstalo při starém, jak to vždycky bývalo. Ti ať si zase uvědomí, že je bezpochyby dílem Boží prozřetelnosti, když se koncil rozhodl projednat a schválit jako první ze všech právě schéma, liturgické. Je na nás, abychom tuto nabídku Boží milosti ochotně přijímali. Nejsme oprávněni ji odmítat.

Všichni budeme usilovat o to, aby se stala naše krásná a velebná liturgie středem zbožnosti všech věřících katolíků, aby takto pomáhala uskutečnit znovuzrození vnitrocírkevního života a přiblížení ke křesťanům odloučeným. K dosažení tohoto vznešeného cíle přispěje jistě také zavedení lidového jazyka do Mše svaté.

Josef Němec

EXISTENCIÁLNÍ TEOLOGIE

Už před druhou světovou válkou byla na Západě nejaktuálnějším filosofickým směrem existenciální filosofie. A po válce se stala opravdovou módou. „Původně byla záležitostí katedrové filosofie, ale pak se rozšířila z univerzitních středisek a stala se oblíbeným směrem mnohých literátů, dramatiků a umělců. Není však dosud jednotným a stmeleným ideovým proudem, jednoduše školou s jediným myšlenkovým programem, metodou a názory, ale je diferencována společensky, národnostně i vztahem k náboženství“ (viz Tondl a kol.: Současná západní filosofie, str. 86, Praha, Orbis 1958).

Nás bude v dnešní studii zajímat existencialismus náboženský, křesťanský. Jeho původní kořeny jsou už ve starověku. Existenciální byla vlastně už filosofie sv. Augustina, právě tak jako Pascalova a Newmanova filosofie, i když pochopitelně nepoužívala existenciální terminologie. Nynější křesťanský existencialismus má své hlavní představitelky ve Francii a jeho mluvčím je filosofbásník Gabriel Marcel. (Être et avoir, Paříž 1932.) Silný je vliv existenciální koncepce také u německých katolických filosofů (Guardini, Przywara, P. Wust, Th. Haecker, Soiron). Samozřejmě, že existencialismus jako ontologický nebo etický celek je pro křesťanskou filosofii nepřijatelný, ale na druhé straně je také jasné, že v katolické tomistické filosofii jsou mnohé quaestiones disputabiles et disputandes. Existencialismus by za určitých podmínek mohl být i její omlazovací injekcí. Dávno totiž katolicismus už není tak krutě nesmiřitelný k jiným filosofickým proudům, jak tomu bývalo dříve. A také křesťanská teologie už vykazuje vliv existencialismu; zatím nejvýrazněji ve švýcarském protestantismu K. Bartha a v jeho díle „Kirchliche Dogmatik“, Curych 1927 a násl. Zde se projevuje přímý vliv Kierkegaarda, otce existencialismu. Také v katolické a anglikánské teologii se nyní často setkáváme s myšlenkami velmi blízkými existenciální mentalitě (H. Renard: The Philosophy of God, Milwaukee 1952; E. Mascall: He who is, Londýn 1954 — anglickán).

Titul „existenciální teologie“ budí sice odpor, protože panuje přesvědčení, že se tím zavádí „něco cizorodého“ do katolické teologie. Ale při bližším seznámení s tématem zjistíme, že se pouze některým dogmaticky korektním myšlenkám — které už současného člověka nevzrušovaly — dává nový šat a životnější i modernější výraz. (Viz Sawicki: Teologia egzystencjalna, Homo Dei 1/1958, str. 65.)

1. Pojetí a podstata existencialismu:

Hlavním předmětem existenciální filosofie je EXISTENCE — což znamená v klasické tomistické terminologii přibližně: JSOUCNO, prakticky: osobní bytí člověka. Je to pojem tak všeobecný a tak malý obsahem, že mluvíme o „holé“ existenci. Přítom existence je natolik cenná, že o ni musíme celý život bojovat: To Be or not to Be — it is a Question (Shakespeare: Hamlet III, 1). — Pojem existence byl už dávno filosoficky zkoumán, ale Kierkegaard a pak Heidegger zavedli tento pojem do filosofie jako pojem centrální: Člověk má uvědomělý vztah k vlastnímu bytí a zajímá se o ně. Francouzský existencialista J. P. Sartre říká, že nerozumné bytosti jsou pouze jsoucnem „v sobě“ (être en soi), kdežto člo-

věk je jsoucnem „pro sebe“ (être pour soi). Připomíná to hegelovskou logiku a jeho výrazy: Ansichsein — Fürsichsein.

Konkrétním předmětem existenciální filosofie je člověk jako reálné a individuální jsoucno, zatímco předmětem esenciální filosofie (Aristoteles, sv. Tomáš Akvinský) jsou všeobecné pojmy (universalia), které mají vymezit podstatu věcí. Lidská existence je jakési PROBUZENÍ, protože jí vstupujeme z ideálního světa všeobecných pojmů do široké pozemské skutečnosti. (Viz Przywara: Christliche Existenz, str. 13, Lipsko 1934.) — Existencialisté tvrdí, že lidský život je záhadou. Ale totéž tvrdíme i my: Jsme stvořeni jako Boží obraz a podoba — tedy lidský život je mystériem: Factus eram ipse mihi magna questio! (Sv. Augustin: Vyznání IV, 4; PL 32, 706.) Pouhý lidský život podle existencialistů zaniká — je to „Sein zum Tode“, jak říká Heidegger. Toto však už je úpadkový a pesimistický směr, který vede k známým existencialistickým pojmům: strach, obava, zoufalství. Existenciální filosofie však chce vyjít z těchto morbidních cest a hledá pravdivou duchovnou existenci. Křesťanská existenciální filosofie nachází rozřešení záhad života v Bohu a Jeho věčnosti, ale přistupuje k tomu jiným způsobem myšlení, než jak jsme byli dosud v tomismu zvyklí. Ideálem tomistické filosofie byla vždy čistá objektivita, která se zabývá pouze stavem pozorovaného předmětu (rozumové spekulace). Existencialismus však vyžaduje, aby ve filosofii vládl nejen lidský rozum, ale celý ČLOVĚK — i jeho srdce a vůle: „Nemilujme, co neznáme. Milujme však to, co alespoň částečně známe a láska způsobuje, že ještě lépe a hlouběji poznáváme!“ (Viz sv. Augustin: Komentář k ev. sv. Jana 9b, 4; PL 35, 1878.) Existenciální způsob myšlení není tedy pouze zrcadlením pozorovaného předmětu v lidském rozumu, nýbrž i reflex pozorujícího jedince a jeho osobního prožití reality. Pravda sice zůstává shodou našeho poznání se skutečností, ale reálně použitelnou pravdou se stává až osobním prožitím a životem vnímajícího člověka.

2. Existenciální způsob myšlení v teologii:

V teologii nemluvíme ze sebe a jen za sebe. Jejím depozitem jsou objektivní pravdy čerpané z Božího Zjevení. Proto ona dogmatická pevnost nauky: hlásáme Boží Slovo! Ale způsob hlásání Božího Slova může a má být existenciální. Konkrétně:

A. Posluchači musí vytušit, že sám mluvčí je osobně hluboko proniknut hlásanou pravdou a žije podle ní.

B. Tato pravda se skutečně stala pravdou a životem toho, kdo ji tlumočí, protože ji osvětluje a potvrzuje vlastním prožitím.

Nemohu si pomoci, ale toto je veliké plus sv. Augustina proti sv. Tomáši Akvinskému, který píše přísně nesobně: Videtur quod... Dicendum... atd. Proti tomu sv. Augustin (například) jako teolog dokazuje z Písma nutnost Boží milosti pro člověka (De natura et gratia, PL 44), ale rovnoběžně ve svých Vyznáních (PL 32) osvětluje nutnost a činnost Milosti na základě vlastních životních zkušeností. Ale existenciální způsob našeho myšlení i jednání má vliv také na prožití pravdy u našich posluchačů. Mluvíme tedy a jednáme konkrétně

tak, aby to odpovídalo podmínkám současného lidského života a aby lidé vytyčili, že tu jde o jejich vlastní záležitost!

3. Existence jako předmět BOŽÍHO slova:

a) Existence cílem života.

Teologie může navázat na obsah existenciální filosofie, protože obě mají společný předmět svého zájmu. Existenciální problémy patří do základních teologických otázek a existenciální pohled na život uzavírá v sobě vážné momenty s mnohým křesťanským mystériem. Hlavním problémem v tomto směru je smysl života. Teologie tvrdí, že nejvyšším cílem stvoření je účast v Boží dobrotě, čili Boží chvála (viz: Granat: Dogmatyka katolická II, str. 101, Lublin 1961). Oba tyto aspekty se reálně od sebe neliší — splývají v jeden lahodný celek. Je to zásluha existencialismu, že znovu udal směr pro současnou filosofii: hledat smysl života. A tak jako existencialismus tvrdí, že vnitřním cílem života je objevování duchové existence, která je něčím jiným než obyčejný bezmyšlenkovitý způsob každodenního života — stejně tak i křesťanství se snaží hledat lidskou spásu ve věčné duchové existenci našeho života. V existenciální terminologii: spějeme k duchovnímu bytí nebo nebytí, k záchraně nebo ztrátě existence. V teologické terminologii: spějeme k věčnému životu nebo k věčné smrti.

b) Existence v přirozeném pohledu.

Existencialismus touží porozumět lidské existenci v její konkrétní nynější podobě. Zcela správně však křesťanství postihlo, že výlučný filosofický optimismus i výlučný pesimismus nejsou pravdivým obrazem skutečnosti. Oba směry jsou jednostranné, a tak jako často v jiném smyslu — i tady je pravdivá syntéza. Obě světové války sice zdůraznily vliv pesimismu, ale svět se vždy správně vyrovnává ze svých výkyvů. Existencialismus však někde v těchto zkrvavených válečných vodách našel své početí i zrození. Proto také obrací pozornost hlavně na ponuré stíny lidského života a oceňuje lidskou existenci převážně v přirozeném světle tohoto pozemského života. Zdůrazňuje, jak ubohý, náhodný a zanikající je tento dočasný život: „Člověk je jen třtina, nejslabší v přírodě; ale je to třtina myslící. Není třeba, aby celý vesmír se zdvihl k jeho zničení: pára, kapka vody stačí, aby ho zabil!“ (B. Pascal: Pensées. Port Royal 1670; český překlad str. 174—75, Praha - Laichter 1909.) — Existencialismus se hlavně soustřeďuje na záhadu tělesné smrti a je přesvědčen, že smyslu života rozumí pouze ten, kdo rozumí smyslu smrti. Smrt se tak stala aktuálním filosofickým problémem. Začal to v nové době Heidegger — Sein zum Tode —, ale potvrzuje tím pouze myšlenku sv. Augustina, že lidský život je stále na cestě k smrti a je k ní obrácen obličejem: Memento mori! Smrt, která tak neustále hrozí, je v dočasném smyslu zmařením existence. Heidegger uzavírá, že z toho plyne stálá tajemná úzkost před světem, který právě tak jako člověk visí nad propastí nicoty (jak přiléhavě

z astrofyzikálního hlediska!), úzkost o pozemský život, který se může každou chvílí skončit a tedy úzkost před smrtí. Není prý třeba unikat z metafyzické úzkosti, protože tento strach je celoživotní, stálý a neodvratný. Pomáhá však k tomu, aby se člověk zastavil v chaosu svých starostí a zamyslel se nad svou existencí. (Viz Heidegger: Sein und Zeit, 1927.) — My však víme, že podle křesťanské víry smrt není zmařením celé lidské existence, je však neúprosným zánikem všeho pozemského pro každou lidskou bytost.

c) Existence v nadpřirozeném pohledu.

Existencialismus však touží nejen ukázat faktický pozemský stav lidského života, nýbrž i naznačit cestu k pravdivé duchovní existenci. Z úzkosti se vysvobozuje lidská existence odevzdanou dětskou vírou v Boha v Jeho věčný život a Lásku. Tato víra, pokud má být spasitelná, musí mít existenciální znaky. To znamená, že nestačí, aby byla pouze aktem intelektu, nýbrž výrazem celého lidského nitra. Tato křesťanská víra nám rovnoběžně ukazuje naši bídu i velikost, naši slabost i naši vznešenost: „Ale i kdyby vesmír člověka zničil, ještě by byl člověk vznešenější nežli to, co jej zabíjí, poněvadž ví, že umírá a zná i převahu, jakou má vesmír nad ním; vesmír o tom neví! Všechna naše důstojnost zakládá se tedy na myšlence. Odtud máme se povznášet, a nikoli z prostoru a času, jichž bychom nedovedli vyplnit. Pracujme tedy, abychom dobře mysleli: toť princip mravnosti!“ (Pascal, tamtéž, str. 175.)

Člověk jako materiální bytost je pouze práškem v nekonečném kosmu, duchovně však objímá celý vesmír a dotýká se samého Boha. Člověk je bytostí visící opravdu nad propastí nicoty, ale všemohoucí Boží ruka jej drží. Je stvořen z ničeho (ex nihilo sui et subjecti), ale povolán k účasti na Božím životě. Bůh jako absolutní Osobnost upevňuje vznešenost naší osobnosti a tvoří z ní existenci, která se zúčastňuje Jeho přirozenosti. Bůh nám tak zaručuje nepřetržitý věčný život, v kterém zmizí všechny disproporce i disonance dočasného života a promění se dočasná existence — Sein zum Tode — v existenci trvalou — Sein zum Leben! Existenciální filosofii úzkosti odpovídá Kristus: Budete sice zarmouceni, ale váš zármutek se obrátí v radost! (Jan 16, 20.)

SHRNUTÍ: V každém (i filosofickém) bludu je zrno pravdy. Existencialismus není a nikdy nebude celistvou a pravdivou filosofií, ale injekce tohoto zrnka pravdy ze současného ontologického existencialismu do žil teologie by byla prospěšná. Boží slovo sice ve své zjevené a inspirované podobě převyšuje obsahem i výrazem vše lidské, ale zjevenou pravdu je nutné odpovědně tlumočit živými sdělovacími prostředky té které doby. Jinak bychom jednou trpce museli vyslechnout, uznat a trpět za to, že jsme mluvili o životě zcela bez života a bez úžasu!

ThDr. Vladimír Benda

PRIVILEGIUM PAULINUM A JEHO NOVÉ POUŽITÍ

Ve smyslu církevních předpisů vzniká jak ze svátostného, tak z přirozeného manželství svazek trvalý a nezrušitelný.

Od zásadní nerozlučitelnosti přirozeného svazku jsou přece výjimky, které tkví v přednosti pravé víry (privilegium fidei) před svazkem uzavřeným v nevěře nebo vírou nepravou. Přirozené manželství ať dokonané nebo nedokonané (matrimonium legitimum tum consumatum tum non consumatum) může být rozloučeno, chce-li alespoň jeden z manželů dosáhnout pravé víry nebo ji chránit. Tak tomu bylo dosud ve smyslu praktikování pavlovského privilegia.

V novější době stále více Svátá stolice přihlíží k dalším okolnostem a činí rozhodnutí, jímž rozlučuje i tehdy přirozený svazek, jestliže jeden z manželů přirozeného svazku chce uzavřít svazek s katolíkem, který by jinak trpěl újmu náboženskou nebo byl v mravním nebezpečí.

Rozluky přirozeného svazku tedy lze dosáhnout buď podle praxe užití pavlovské výsady nebo za určitých okolností a poměrů papežskou dispensí. Užití pavlovské dispense má svou biblickou oporu a historickou tradici a bylo ve všech dobách běžně a bez obtíží praktikováno, když jeden z manželů přirozeného svazku po přijetí do Církve skrze řádně udělený křest chtěl uzavřít manželství nové s katolíkem formou kanonickou, poněvadž nemohl setrvat v manželství přirozeně uzavřeném bez ohrožení své víry, nebo když manžel druhý setrvat s pokřtěným manželem prvním nechtěl. V poslední době však se množily i případy nového svazku za daných záruk a po udělení dispense ab impedimento mixtae religionis nebo disparitatis cultus s nekatolíkem nebo nepokřtěným, a to po rozluce přirozeného svazku na základě pavlovské výsady.

Jinak je tomu však s rozlukou přirozeného svazku na základě papežské dispense. Tato se neopírá ani o bib-

licko-apoštolskou praxi ani o úředně prohlášené normy. Papež v dějinách užíval své dispensační pravomoci od případu k případu v jednotlivých krajích a územích podle potřeby. Nejčastěji však se dosud vyskytovala mimořádná dispensační opatření v zemích misijních. V novější době se však ukazuje potřeba mimořádné dispense, a to stále častěji i v normálních církevních zřízeních (v provinciích, v diecích). Tak se tomu má i v dispensačních opatřeních v manželství, a nikdo již nemusí být na pochybách o tom, že papež na základě své pravomoci dispensuje ve prospěch víry platný svazek práva přirozeného. V udělení dispense nepřichází v úvahu a není potíží v tom, zda se jedná o přirozený svazek dvou nepokřtěných nebo zda jde o svazek přirozený pokřtěného ať v Církvi či mimo Církev s nepokřtěným, a to právě i v tom případě, kdy svazek byl na základě dispense ab impedimento mixtae religionis nebo disparitatis cultus uzavřen formou kanonickou.

Dosud bylo zastáváno ve smyslu 1120 mínění, že přirozený svazek katolika s nepokřtěným na základě dispense ab impedimento disparitatis cultus kanonicky uzavřený nemůže být rozloučen pravomocí dispense papežské (sv. Eichmann-Mörsdorf, Lehrbuch des Kirchenrechts, Paderborn 1958, II, 269; Hanstein, Kanonisches Eherecht, Paderborn 1958, 234). Případy tohoto druhu kuriemi byly jednak zamítány aneb pokládány za neřešitelné a jednak odvážlivci k rozluštění předkládány Svaté stolici, a to v naději, že Svatá stolice se nad množícími se předloženými případy zamyslí, okolnosti prošetří a udělí rozhodnutí, jímž by se definitivně kurie mohla opřít proti útokům žadatelů. Svatá stolice (S. S. Congr. S. Officii) nejenže případy přijímala a nad nimi se zamýšlela, ale rozhodla se konstitutivním právem, v němž je zakotvena veškerá papežská pravomoc v Církvi Kristově, ve prospěch víry upustit od dosavadní praxe a rozhodla se přirozený platný svazek za stávajících

okolností dispensovat, aby kterýkoliv manžel přirozeného svazku mohl uzavřít svazek nový, a to ve prospěch pravé víry tak, že neutrpí katolík náboženskou újmu, mravní škodu nebo nebude ohrožena pravá víra. Žadatelem dispense může být kterýkoli z manželů přirozeného svazku bez ohledu na to, zda je pokřtěný či nepokřtěný.

Ve smyslu kanonických předpisů cc. 1121—1126 bylo také dosud mínění, že výsady pavlovské mohlo být použito k rozloučení přirozeného svazku a k dovolení svazku nového jen tehdy, byl-li nepokřtěný žadatel předem pokřtěn a tak přijat do Církve.

I zde Svatá stolice nastoupila zcela novou praxi tak, že rozloučí přirozený svazek nepokřtěných i tehdy, když nepokřtěný žadatel ani nevstoupí do Církve ani se nechce dát pokřtít anebo se dokonce dá pokřtít i mimokatolicky. Arcibiskup z Chicaga předložil Svaté stolici pro vysvětlení celému katolickému světu dotaz.

Q: Utrum verba praevisio baptismi (vel praevisio conversione) in rescriptis solutionis matrimonii, in favorem fidei, ita intelligenda sint ut baptismus (resp. conversio) patris oratricis requiratur ad validitatem matrimonii subsequentis, vel ad liceitatem tantum?

Resp: Negative ad I. partem; affirmative ad II. (S. S. Congr. S. Off. de 14. I. 1960.)

Tedy podle nové praxe Svaté stolice se nevyžaduje, aby žadatel rozluky přirozeného svazku k platnosti nového manželství byl křtem sv. přijat do Církve (nepokřtěný) nebo konvertoval (nepokřtěný), avšak jeho vztah k pravé víře nesmí být nepřátelský.

Dosavadní praxe udělování dispense ab impedimento mixtae religionis (vstupuje-li katolík do svazku s nekatolíkem mimo Církev pokřtěným) a udělování dispense ab impedimento disparitatis cultus (vstupuje-li do svazku katolík s nepokřtěným) zůstává vyhrazena Svaté stolici (Supr. S. Congr. S. Officii).

ThDr. Jaroslav Michal

VZNIK PERIKOP A PERIKOPÁLNÍ SYSTÉMY

V souvislosti s projednáváním liturgických otázek na druhém vatikánském koncilu vynořil se také problém čtení z Písma sv. při Mši svaté. Avšak zkoumání vývoje a vzájemných vztahů různých systémů perikop se ukázalo jako velmi důležité také pro rozpoznání liturgické příslušnosti cyrilometodějské liturgie. Máme tedy dvojí důvod k tomu, abychom si alespoň stručně všimli vývoje a soustavy úryvků z Písma svatého, které čteme v mešní bohoslužbě.

Lekce z Písma svatého jsou jedním z prvků, které křesťanská liturgie převzala z bohoslužby synagogální. Laická bohoslužba v židovských synagogách se v podstatě skládala z čtení Písma svatého, z výkladu čteného (kázání) a z modliteb. Četly se úryvky ze Zákona pevně stanovené pro každou sobotu a každou slavnost (paraša), a pak úryvky z ostatních knih (haftara). Čtení bylo nejprve průběžné, to znamená, že se četlo souvisle tak, aby se za několik let přečetlo celé Písmo svaté. Později došlo k stanovení pevných úryvků.

Podobným vývojem procházelo i čtení z Písma svatého v křesťanské bohoslužbě. Před vznikem novozákonních knih četlo se ze Starého zákona, avšak už svatý Pavel ukládá, aby jeho listy byly přečteny shromážděným bratřím (Kol 4, 16, 1. Sol 5, 27). Rovněž tak adresování některých jeho listů svědčí o tom, že byly určeny k veřejnému předčítání. Již sv. Justin Mučedník kolem roku 150 podává zprávu o tom, že se na počátku eucharistické slavnosti předčítají spisy sv. apoštolů a „proci“, což patrně znamená všeobecně Starý zákon. Svatý Justin nezná ještě perikopy, avšak zaznamenává určitý počet liturgických čtení. Apoštolské konstituce se zmiňují o pěti lekcích, a to: ze Zákona, z proroků, apoštolských listů, ze Skutků apoštolských a z evangelia. Tato mnohostupňovitost liturgických lekcí je dodnes zachována v některých východních liturgiích. Liturgie byzantská a římská opustily třístupňový systém nejspíš před šestým stoletím. Dnešní římská liturgie uchovává dvě lekce před evangeliem o kvatembrových středách,

ve středu po neděli Leatare, ve středu Velkého týdne, o kvatembrových sobotách má dokonce šest lekcí, z nichž ovšem pět je skoro jistě pozůstatkem noční (vigiliové) bohoslužby.

Co se při těchto lekcích četlo? Vycházíme-li z dnešního stavu, kdy se o všech nedělích s výjimkou neděle svatodušní, předčítá při první lekcí a apoštolského listu, při druhé z evangelia, hledáme souvislost mezi jednotlivými úryvky. Můžeme konstatovat, že podobně jako ve Starém zákoně, bylo i v novozákonní bohoslužbě původně souvislé čtení (Lectio continua). Četlo se tak, že délka předčítaného úryvku odvisela od liturga, a příště se pokračovalo tam, kde se minule přestalo. Tato lectio continua byla rozrušena rozvojem církevního roku a vznikem svátků.

V byzantské liturgii toto působení bylo — stejně jako v jiných směrech — slabší také při vývoji systému perikop. Proto lectio continua byla zde spíše zachována. Od velikonoce se — s výjimkou velikonočního úterý a svátku Nanebevstoupení — nejprve čte ze sv. Jana, a to až do Padesátnice (Pentecotes). Pak se čte postupně z evangelia sv. Matouše, Marka a Lukáše. V podstatě se čte v pořadí kapitol. Čtení epištolní nejsou už tak pravidelně a jednoznačně uspořádána, nicméně částečně lectio continua zachovávají.

V západních systémech perikop velmi záhy se objevuje snaha přimknout obě čtení duchu svátku nebo období církevního roku. Základní myšlenkou bylo osvětlit věřícím základní tajemství a základní pravdy víry výběrem úryvků z Písma sv. Přitom lectio continua z římské liturgie povětšinou vymizela. Při lekcích z epištol z ní přeče něco zbylo. Čtení z katolických listů se začíná listem sv. Jakuba o čtvrté neděli po velikonočních, pokračuje prvním listem sv. Petra v neděli po Nanebevstoupení a pokračuje o první a druhé neděli po Duchu sv. prvním listem sv. Jana, o třetí a páté neděli se vrací k prvním listu sv. Petra. Od neděle šesté do dvacáté čtvrté, s výjimkou osmnácté neděle, se čte z listů sv. Pav-

la v jejich obvyklém pořadí. Na pořadí kapitol se však nehledí. Jednotlivý princip pro perikopy evangelijní se dá zjistit jen o velkých svátcích a pak v adventě, kde první neděle ukazuje k druhému příští Páně, ostatní mají vztah k jeho tělesnému příchodu. Rovněž vánoce, doba Zjevení, Velký týden a týden velikonoční mají případně perikopy. Pro dobu po Zjevení a po Duchu sv. nenacházíme žádnou jednotlivou myšlenku, která by jednotlivé perikopy spojovala, ba nedá se ani zjistit snaha podat přehledně život Ježíše Krista.

Mnohdy můžeme najít velmi zřetelný souhlas mezi myšlenkovým obsahem epištoly a evangelia, jindy jej sledujeme jen v jednotlivých narážkách, leckdy po něm pátráme marně.

Liturgické knihy, z nichž se perikopy z Písma svatého předčítaly, sledovaly s určitým zpožděním vývoj, v němž se ustavoval výběr úryvků. Proto nejdříve byly jen úplné kodexy Písma svatého, kterých se užívalo i při mši sv. a do nichž se jen vkládalo znaménko, kde se toho kterého dne má začít s četbou, jak to určuje Ordo romanus I. Písma svatého ke mši sv. bylo rozděleno do tří fasciкул:

Starý zákon, Listy a Skutky apoštolské (Apoštol) a Evangelia. Kniha s lekcemi starozákonními a s lekcemi apoštolskými se nazývala lekcionářem, samotné epištoly byly v Apoštolu nebo v epištoláři, lekce z evangelii v evangelii. V knize zvané *commes* nebo *liber conicus* bývala jak četení epištolní, tak také evangelijní.

Když přestala *lectio continua*, bylo nutno vyznačit, kdy se který úryvek četl. Dálo se tak obyčejně poznámkou na okraji, která určila den, kdy se příslušné místo četlo. Aby bylo možno vyznat se v těchto poznámkách, bývaly vytvářeny seznamy perikop. Obojí se nazývaly *capitularia* nebo *inciduli*.

Také v pražském zlomku evangelia sv. Marka máme stopu těchto poznámek. Pro dnešního badatele přinášejí tyto poznámky mnohou obtíž. Jsou psány málo čitelným písmem, jsou mnohdy při převazbách svazku a úpravách svazku ořezány. Někde jsou provedeny tironskými značkami a není možno je dešifrovat. Přesto evangeliaře a epištoláře raného středověku jsou vrcholně důležitým pramenem pro dějiny liturgie. Je jich dosti značné množství a mnohé jsou vydány a prozkoumány. Je jisté, že

každý z nich sledoval svůj sakramentář, k němuž náležel, ale mnohý z těchto sakramentářů se nezachoval, a tak evangeliaře jsou často jedinými svědky liturgických systémů, které se jinak vůbec nedochovaly.

Jestliže sakramentáře tvoří velmi pestrá mozaika, pak tomu není ani jinak, pokud jde o evangeliaře a jejich perikopální systémy. Od nejstarších, které zachycují stav římské liturgie ještě před sv. Řehořem a ovlivňují vývoj liturgií ostrovních, sledujeme rozsáhlou oblast, v níž byly v užívání evangeliaře galikánské. Samostatnou skupinu tvoří perikopální systémy severoitalské, ať už ambrosiánské nebo akvilejské, jež byly v užívání v sousedství cyrilometodějské liturgie slovanské.

Pro nás velmi zajímavou skupinou jsou ty lekcionáře, které je možno alespoň nějak spojit s činností iredskotských misionářů. Mám na mysli tak zvané evangeliaře sv. Kiliána, Korbiniana a codex Rehrigeanus. Jejich perikopální systémy mají lecky rys, který je přibližuje k východním systémům. Zajímavou památkou je tu také lekcionář ze Schelettstadtu (cod. 1093), psaný někdy kolem r. 700 a obsahující v první části většinu čtení ze Starého zákona, což může být památka na systém ještě třístupňový. Ke kodexu je připojen zlomek z apoštola, který je snad ještě starší. Pozoruhodný je také formát této památky, jež má velikost 184×123 mm. Tím se přibližuje k misionářským misálům raného středověku.

Vývoj perikop a perikopálních systémů je mimořádně zajímavým úsekem historické liturgiky. Může být také podnětem při dalších úpravách a reformách systému perikop. Nemůžeme ovšem v tom smyslu činit žádné perspektivní poznámky, je na nás, abychom vyzvali Ducha svatého, aby vedl Otce koncilu a jejich odborné poradce, aby se případnou úpravou perikop ještě lépe splnil cíl, který perikopy v liturgii mají, totiž doložení a ilustrace věrouky a mravouky Písmem svatým, jakož i lepší a hlubší poznání Písma svatého.

Z literatury: S. Beissel, *Entstehung der Perikopen des römischen Messbuches*, Freiburg i. B., G. Morin, *Un nouveau typ liturgique*, Rb 10, týž, *Un système inédit*, Rb 20, týž, *Le plus ancien comes*, Rb 27, týž, *Un lectionnaire mérovingien*, Rb 25, atd.

ThDr. Ladislav Pokorný

DOŠLOV K AUGUSTINIANISMU XIV. STOLETÍ

Zase to byla ta člověku každého století nejzávažnější pobožnost stavící do středu všeho náboženského zájmu osobu Ježíše Krista, jako krátce před tím Passionál a Život Krista Pána (*Meditationes vitae Christi*). To také tvořilo hlavní téma kázání eremity Fidatiho: ztotožnění se životem Kristovým, čili jak to formuloval z augustinianismu konečně vyrostlý Tomáš Kempenský: *Následování Krista*. Fidatiho myšlenky zpracoval v konečné redakci jeho sekretář a žák Giovanni da Salerno, také eremita, v díle *De gestis Domini Salvatoris*. Autor a mnich zaujal Jana ze Středí také svým stylem prozrazujícím nadaného literáta.

Jan z Jenštejna, což je ještě důležitější, si pak přímo volí augustiniána duchovním rádcem. Byl jím jak známo mnich Petr, arcibiskupův kaplan, později převor, autor asketicko-teologických úvah nazvaných *Dietarius* (Třeboň. archiv A 5), *Compendia* a *Epistuly* (KK D 57). Tyto dva posledně jmenované traktáty snad z r. 1383 jsou myšleny jako direktivy duchovního rádce určené pražskému metropolitovi. Překvapuje jejich pastoračně efektivní praktičnost zdůrazňující hlavní smysl funkce arcipastýře: „Vyjdi ven, zkoumej stav stádece sobě svěřeného! Nelekej se žádného prostředku ke spáse duší; jim věnuj všechnu péči, třeba i sebe sama. Tak vykonáš víc, než kdybys křísil mrtvé“.

Takových velice závažných s podivuhodně ukázněným taktikem pronášených výzev se tam najde více. Zakládají patrně oblibu bratří, žáků a ctitelů svého mistra sv. Augustina.

Ani Olbramovci nevybočili z všeobecného dobového zvyku projevů obliby řádu obecně uznávaného, podpo-

rovaného a používaného. Jejich pozornost zaujal kostel sv. Tomáše na Malé Straně. Sestra arcibiskupa Olbrama Anna darovala po jeho smrti r. 1414 augustiniánskému klášteru na pražském Karlově plat v Poříčanech. Zvolený, ale nedosednuvší nástupce Olbramův, Mikuláš Puchník, byl také v přátelských stycích s roudnickými augustiniány, kteří byli morálně prospěšni samotnému Jenštejnovi. Po jeho neočekávané smrti zaznamenalo *Necrologium roudnických řeholních kanovníků*: „Zemřel v Kristu důstojný pan Mikuláš, spolubratr náš a přítel jedinečný, kdysi rektor naší (roudnické) školy“.

Poměr Hazmburků k řádu byl již vypsán. Nade vše jasněji o něm hovoří historie dobrotivského kláštera a životopis Zbyňkův. Bohužel neznáme jméno jeho přímého vychovatele, duchovního vůdce a rádce jako v případě Jenštejnově, jímž byl se vši pravděpodobností někdo z řeholníků kláštera ukrytého pod hvozdy obklopujícími hrad Valdštejn u Hořovic.

Obě augustiniánské řeholní formace mužské i ženské, eremitů i kanovníků, dodaly ve XIV. a XV. stol. církví i náboženskému životu celou řadu opravdu pozoruhodných osobností, které se zapsaly svým příkladným životem i svou prací ztelně do náboženských dějin. Upozornění na některé z nich chce ukázat, že byly s to působit výchovně a že pomáhaly vytvářet také u nás vrstvu křesťanů toužících po zvrácení náboženského života. Známost o nich pronikala prostřednictvím studujících v cizině (Tadra, *Kulturní styky Čech s cizinou. ČCH 1924, 634*) a prostřednictvím klášterů, udržujících se středověce samozřejměmou pohyblivostí styky se všemi evropskými řeholními bratřinami, jistě také k nám.

K anglickým náboženským průkopníkům lze řadit překladaatele Pseudodyonisia z pol. XII. stol. Jana Saracena, také pravděpodobně augustiniánského kanovníka a později opata ve Vercelli. Jeho práce představuje samostatný v řadě rukopisů zachovaný výkon. Pořídil také komentář k Pseudodyonisiově Hierarchia celestis. Od šesti let žila jako přísná kajčnice sv. Klára od sv. Kříže z Monfalcone, která následovala svou sestru opatku do kláštera augustiniánek. Proslula extází, vlitým věděním i mimořádnými dary (z. 1308). Bl. augustin Novellus býval renomovaným právníkem a jako takový nabyl významného místa kancléře u dvora sicilského krále. Stav se mnichem, uplatňoval své vědomosti a organizační schopnosti ve funkci legáta a později řádového generála (z. 1309). „Dr. fundatissimus“ Egidius Romanus, o němž byla již řeč, vykazuje neobyčejně plodnou literární činnost. Hlavní jeho spis De regimine principum si přeložili zájemci snad do všech evropských jazyků. Jen pražská KK jej má ve třech exemplářích (č. 1023, 1055, 1056). Ve filosofických názorech se Egid odklání od Tomáše Aquinského a zdůrazňuje primát vůle. Je zakladatelem starší augustiniánské školy. Jeho nauku přijal řád za svou oficiální (z. 1316). Jako hledaný vynikající kazatel proslul Šimon z Todi, provinciál umbrijské řádové provincie, zemřelý v Bologni 1322. Biskupem z Melfi se stal Alexandr od sv. Elpidia, řádový generál, často používaný jako papežský vyslanec. V této funkci hájil nároky papežství proti Ludvíku Bavorovi (z. 1326). Bl. Friedrich z Řezna (z. 1329) požíval jako bratr-laik pověsti blahoslaveného člověka. Jeho učta byla potvrzena až r. 1905, když již r. 1519 povstala jeho životopisná vypsání. (Vydal Podlaha v Praze 1905.) Michel de Massa (z. 1337), příslušník školy Egidiovy, zanechal v rukopise řadu prací mezi zájemci o hlubší náboženské vzdělání velmi oblíbených. Jeho spis De passione Christa má KK ve třech exemplářích (č. 653, 810 a 818). Zvlášť vynikajícím řádovým příslušníkem humanistické ražby byl Dionis z Borga (z. 1342), básník, filosof, teolog, astronom a přítel Petracův, ukončivší svůj život jako biskup v Monopoli v již. Itálii. Zanechal také komentáře k Virgilovi, Ovidiovi, Senecovi a k politice Aristotelově. Canteburský arcibiskup Tomáš Bradwardin (z. 1349) nabyl svých náboženských základů u příslušníků naší řehole a pro své matematicko-filosofické nadání i sklony je všim právem nazýván „Dr. profundus“. V teologii ho silně ovlivňuje přirozeně sv. Augustin vedle Anselma a Scota. KK má jeho Geometrii (L XXIX), traktát o proporcích (L XLIX); NUK Aritmetiku (č. 734, 1298), Geometrii (č. 928, 2815) a traktát teologický (č. 2035). Dalším Petracovým přítelem je eremita Bartoloměj, biskup z Urbina (z. 1350), zvaný také De Caro. Jeho žák Augustina Triumfa učil v Paříži a v Bologni teologii a mohl být posluchačem z Čech dobře znám. Jeho Milleloquium s. Augustini se u nás podle všeho těšilo veliké oblibě. Je v KK dvakrát, první část (č. 124 a 304), ostatní v č. 305–307; v NUK jednou, patrně z klášterní knihovny treboňské. Přimo v Praze působil Jindřich z Frýmaru, „dr. Seraficus“, uctíváný v řádu jako blahoslavený. Jeho spis „Praeceptorium“ excerpoval Hus. Býval u sv. Tomáše na Malé Straně regentem studia a provinciálem, proslul jako moudrý zpovědník a spisovatel. Jeho četné spisy jsou uchovány asi ve 300 rukopisech po knihovnách celé Evropy. KK jich má 9, NUK 7 v mnoha opisech. Jen Expositio decalogi ve 14. Ve Štrasburku a v Paříži přednášel Tomáš Štrasburský, řádový generál, odporovatel vzdělání zřízením generálního studia ve Veroně. Je samostatným myslitelem, vlivným zastáncem syntézy tomistického aristotelismu s elementy augustiniánskými ve smyslu Egidiově. Znal a citoval jej Hus (z. 1357). KK má jeho Compendium theol. veritatis a Lecturu č. 361, 587, 1297 a 1298. Také „Dr. autenticus“ Řehoř z Rimini byl slaveným universitním mistrem. Učil v Boloni, Padově a Perugii. V teologických otázkách působil ve smyslu augustinovské tradice smířlivě. V otázce nauky o milosti vystupoval regorosně. Teologii ovlivňoval na dlouho. Středověkou historií proslavil Angličan John Capgrave spisem Chronicle of England, která má ale cenu spíše pro jazykové stránce. Sám John byl vzdělaný a proslul jako zpovědník bratra anglického krále Jindřicha

V. Ostatní jeho spisy filosoficko-teologické, životopisné a exegetické jsou zachovány jen v rukopise. Až v Seville se stal arcibiskupem Alfons Vargas, dlouholetý profesor pařížské university. Z hlediska literární historické je pozoruhodná jeho Lectura na první knihu Sentencí (z. 1366). K augustiniánům jak známo patřil i reformní kazatel pražský Konrád Waldhauser (z. 1369). Také jeho literární odkaz uchovává KK v 9 a NUK asi ve 12 exemplářích. Profesorem pařížské university byl Hugolin z Orvieta, organizátor padovské teologické fakulty a od r. 1371 cařihradský patriarcha. Jeho rukopisné dílo není dosud prozkoumáno a vytištěno (z. 1374). Na teologické fakultě v Praze přednášel morálku Jan Klenkok „dr. textualis“, když byl předtím ve stejné funkci zaměstnán v Exfordu. České dějiny ho znají ze žaloby pražských farářů proti Miličovi (z. 1374). Průkopníkem prohlubování náboženského života lze nazvat Jordána z Quedlinburku, vynikajícího kazatele, proslulého visemi a účinnými modlitbami. V řádě uctíván jako blahoslavený, z. 1380 ve Vídni. Největší flámský mystik, „dr. extaticus“, Ruysbroeck, nebyl závislý na Taulerovi jako spíše na viktoriánské škole a Grootovi. Je ovlivněn proslulým Dionysiem Areopagitou (z. 1381). Zvlášť významnou postavou augustiniánskou tohoto století je bl. Bonaventura Peraga, uváděný mezi 9 teology, kteří zakládali universitu v Boloni. Muž evropského formátu se rychle uplatňoval ve věducích církevních funkcích. Byl postupně řádovým generálem, kardinálem a v r. 1379 docela nunciem v Uhrách. Patřil do družiny Petracových přátel i se svým rodným bratrem. Jeho zachovaný portrét maloval Angelico, písemná jeho pozůstalost dosud čeká na ohodnocení. V plném rozmachu svých sil zahynul rukou vraha na Andělském mostě v Římě r. 1386. Až v gascoňské církevní provincii obsadil někdejší biskupství v Lombez Jan Hiltaltinger, lektor štrasburské fakulty a mistr pařížské university, jeden z nevlivnějších příslušníků pozdější augustiniánské školy. Zanechal komentář k Sentencím a liturgické spisy (z. 1392). „Druhým Tomášem Kempenským“ nazývali Gerlacha Peterse, významného holandského spisovatele, autora Soliloquia a Breveloquia (z. 1411). Znalcem obou práva stejně dobrým jako kazatelem byl Antonín Rampegolus uznávaný současně ještě jako exegetický spisovatel. V zastoupení janovské republiky se zúčastnil kostnického koncilu, kde se uplatnil jako kontrovertista (z. 1414). KK má jeho Compendium figurarum a další rukopis. Také NUK má jeden exemplář jeho díla č. 194 z kláštera treboňského. Naše dějiny znají více Ludolfa, augustiniánského opata zaháňského, účastníka pisánského koncilu, kde zastupoval i radikálnější hlediška, jako zastávce koncilární teorie (z. 1422). Jeho historické poznámky pomáhají osvětlit některé nejasné partie českých dějin. Arcibiskupem v Bourges se mohl stát Jakob Magnus (Le Grand), zpovědník Karla VI., francouzského krále (z. 1422 podle jiných 1434). Jako skromný řeholník odmítl vysokou církevní důstojnost. Snad také proto, aby se mohl lépe věnovat literární práci. Naspal Sophologium nebo Zkoumání božské moudrosti; vyšlo po jeho smrti tiskem v Paříži, Kolíně a Lyoně asi sedmkrát (KK č. 1297). Kromě toho se ve fondech téže knihovny nacházejí jeho Exempla (č. 893). Přimo hlavní oporou devotio moderna, pro níž vykonalo augustinovské hnutí neocenitelnou přípravnou práci, byl po Radvinově smrti Jan Vos, který centrum moderní zbožnosti Windesheim v Holandsku přivedl k vysokému rozkvětu (z. 1424). Mocným hlasem povzbuzoval církev k reformám Jan Zacharia, profesor v Erfurtu a vedoucí saské řádové provincie (z. 1428). „Bavorským Liviem“ zvali spolubratři Ondřeje z Řezna (z. 1438). Rukopisná pozůstalost Augustina Favoriniho, dosud málo zkoumaná a netištěná, je uložena v Římě, Neapoli a ve Vídni. Prostý eremita se stal konečně arcibiskupem v Apulii. Byl členem komise zkoumající život slavné visionářky XIV. stol. Brigity Švédské (z. 1443). Dalším erfurtským profesorem, jehož dílu byla dosud věnována nepatrná pozornost, byl Jan Dorsten. Zasáhl účinně do otázky související s Wilsnackem spisem Determinatio de cruore miraculoso J. Christi (tištěno v Lipsku 1510).

Z ostatních netištěných jeho prací je významnější *Disputatio de quilibet*. KK č. 696 má jeho pojednání *De septem foribus seu festis B. Virginis*. NUK č. 2573 *Expositio missae*. Humanistický teolog Ambrož z Cori proslul vzděláním i zbožností. Býval zpovědníkem Sixta IV., nad nímž měl i pohřební řeč (z. 1485). V pověsti svatosti zemřel 1490 Jaime Perez, augustiniánský biskup, jehož spisy pro jasnost, myšlenkové bohatství a formální dokonalost se velmi cenily. Epochální humanista Erasmus Rotterdamský (n. 27. X. 1464) byl vychován ve škole Bratří společ. Života v Deventru (měli tehdy 2000 žáků!) a sedm let prožil mezi augustiniánskými kanovníky jako jejich člen.

Řada augustiniánských pracovníků ze XIV. a XV. stol. nikoli úplná (u nás kromě uvedených doplněna ještě o Bedřicha z august. kanonie ve Šternberku na Moravě, autora *Výkladu žalmů* z r. 1400 v krakovské univ. knih.

č. 1308 a Oldřicha Kříže z Třeboně), chce aspoň pouhým výčtem dokumentovat životnost, ideovou sílu a vliv, jaký mohla řehole mít a měla na soudobé myšlení i náboženské usilování. Osobnosti intenzivně zaujaté augustinovskými ideály hluboce ovlivňovaly Arnošta z Pardubic, Jana ze Středy, Jenštejna, Tomáše Štítného, v menší míře snad Olbrama i Puchníka. Není tedy přehnaná nebo nemožná domněnka, že člen rodu fundátorů tichého kláštera svatodobrotivského, Zb. Zajíc z Hazmburka, byl středem co nejpečlivějšího výchovného zájmu augustiniánů-eremitů. Tento zájem nebyl marný. Zbyněk se choval tak jako soudobí augustiniáni, kteří stáli na reformním stanovisku stejně pevně jako na půdě církevní pravověrnosti: Heřman z Prahy a Bedřich ze Šternberka (Hlídka 1925, 250 a 1926, 18). Shoda více než náhodná!
ThDr. Václav Bartůnek

PŘED TURISTICKÝM RUCHEM

V tomto roce má přijet ze zahraničí do naší vlasti půl druhého miliónu turistů. Mezi nimi budou desetitisíce ze Západu a nelze pochybovat, že mezi nimi bude i dosti těch, kteří k nám přijedou s nedůvěrou a rozmanitými předsudky pod vlivem nám nepřátelské propagandy. Lze doufat, že když uvidí naše vodní díla, nové továrny, bytovou výstavbu, reprezentační školy, zdravotnická zařízení, sportovní střediska, laciné vstupenky do divadel a na koncerty, a když u nás neuvidí nezaměstnaných, žebráků a otrhánků, ale naopak, že všichni lidé jsou u nás kulturně a za laciný peníz pěkně oblečení atd., že se předsudky mnohých z těchto lidí rozplynou jako mlhy na jaře. Ale někteří budou přesto slídit po nějakých nedostatcích a nepořádku, aby mohli říci, že nám nepřátelská propaganda měla přece pravdu. A proto s radostí sledujeme, jak se u nás honem tolik věcí zdokonaluje a vylepšuje, počínajíc od našich historických, památných míst a našich hotelů a motelů přes autocamping, jachting a benzinové pumpy, až např. po upomínkové předměty. Všichni si přejeme, aby se cizincům u nás líbilo, aby byli spokojeni, aby pokud možno všichni nabýli k naší vlasti důvěry a aby příští rok a další léta přijelo k nám turistů z ciziny ještě více. Vždyť nejde jen, jak řekl již ve svém novoročním projevu prezident A. Novotný, o nějaké ty devisy, ale jde především o to, aby zahraniční návštěvníci viděli, jak to u nás skutečně je a po očividném poznání, aby se prohlubovala důvěra k našim národům, aby se vytvářely stále lepší a pevnější mírové vztahy a přispívalo se k zlepšování mírové atmosféry ve světě.

A tu nemůžeme zůstat stranou ani my, katoličtí kněží, a to už proto, že mírovou práci považujeme za součást svého kněžského působení. A poněvadž jsme si vědomi, jak právě mnozí turisté budou se dívat na nás a na objekty, které spravujeme, to nás burcuje k maximální pečlivosti.

Pokud se týče zoo a botanických zahrad, galerií a muzeí, sportovních hřišť a rekreačních středisek, to mají cizinci doma také a někde ještě dokonalejší, ale co zvláště na západní polokouli nemají a nemohou mít, to jsou naše starobylé a vzácné kostely. A netřeba mít na mysli jen velechrám sv. Víta, kostel sv. Mikuláše na Malé Straně, Panny Marie před Týnem, sv. Jakuba na Starém Městě pražském, sv. Barbory v Kutné Hoře, chrám kolínský, sedlecký, žďárský, kladrubský, v Lounech, ve Zlaté Koruně, ve Vyšším Brodě, ve Znojmě, na Velehradě, chrámy brněnské, olomoucké, opavské atd., ale i menší svatyně, jako je např. v Praze na Proseku, v Bohnicích, Na trávníčku a jaké mají i mnohé naše malé vesnice, přes které budou cizinci ve svých nebo u nás vypůjčených autech jezdit. A pro mnohého z nich, bude to jistě velkým překvapením, že tyto chrámy a kostelíky jsou v bohoslužebném provozu a budou si je

prohlížet, budou se s úžasem dívat na jejich umělecké interiéry a budou fotografovat. A proto je svrchované potřeba, aby každá sakrální stavba s jejím okolím, byla i z tohoto důvodu udržována v nejlepším pořádku a v ní, aby pokud možno vše svítilo čistotou, aby bylo upravené, vyzdobené přiměřeně liturgické době atd.

Když jsme doma sami a nikdo nás nenavštěvuje, dbáme sice o pořádek a čistotu, ale když je ohlášena návštěva, tenkrát svou péči jaksí bezděky zvýšíme. Dotvrzují to jasně např. každoroční přípravy na našich dědinách, když se blíží tzv. hody. To se dokonce — zvláště na Slovácku — tu a tam domy malují, čistí okna, aby květiny, které za ně patří, tím více vynikly a vyjímaly se do vzorného pořádku se dávají i zahrádky před domy a celá náves, aby návštěvníci našli vše útulné a čistounké jako alabastr.

S uznáním a pochvalou lze konstatovat, že naše katol. duchovenstvo pečlivě dbá o pořádek a čistotu sobě svěřených chrámů a jejich okolí, a to nejen před poutní slavnostmi, ale zvláště vždy před velikonočními svátky. Přesto ovšem někde bude nutno pečlivosti přidat a třeba z kazatelny nebo od oltáře poprosit věřící o pomoc, a to zejména tam, kde některý kněz sám na vše nemůže při nejlepší vůli stačit. A je třeba věřícím připomenout, že jde o pomoc velmi významnou a záslužnou a že nelze jí nevěnovat největší pozornost. Vždyť nám není neznámo, jak někteří lidé ze západních zemí jsou doposud plni předsudků. A proto je třeba pečlivěji dbát liturgických předpisů a rubrik, co nejzorněji v čistých paramentech sloužit Mši sv. a vykonávat všechny svátosti a obřady, pomoci třeba i komunální službě při úpravě našich hřbitovů, vyzývat věřící ku pomoci a brigádnicky za několik sobotních odpolední zbavit kupř. hřbitovní plot rzi, natřít jej miniovou barvou a pak pořádným vrchním nátěrem. Jsem přesvědčen, že NV by k takovým účelům materiálem (v tomto případě ocelovými kartáči a barvou) ochotně přispěl.

Jak by to bylo bolestné, kdyby některý cizinec ze Západu po svém návratu třeba v rádiu říkal nebo v domácím tisku psal, že u nás jsou někteří kněží, kteří svou kněžskou práci zanedbávají, že nekázají, že nedbají na církevní předpisy, že farní kancelář a knihovnu mají v nepořádku, že vystupují a chodí neknežsky a výstředně oblečení, že jejich chování je podivné atp., neboť nelze zapomenat, že k nám přijede ze zahraničí i leckterý oltářní spolubratr a že nepřijde do kostela a do sakristie, ale že přijde i na faru.

Tyto připomínky nečiní si nárok, že by vyčerpaly vše, co je vzhledem na letošní turistický ruch v naší vlasti potřeba, ale snad přece je z nich sdostatek vidět, co vše lze spoluprací udělat.

ThDr. Jaroslav Kouřil

PRVNÍ LIST SV. PAVLA KORINTSKÝM
kapitola 13, verš 1, 2, 3

*I kdybych mluvil jazyky
všech lidí, kteří silou
své práce, ducha, otáčejí
průzračnou kouli země,
i kdybych mluvil jazykem
andělů, jímž se chvějí
mrazivé noci vesmíru
kropené deštěm luny —
nemít lásky, budu zvon
třesoucí zdíkem věží,
budu jen činel zvučící
ulitý z dobré mědi.*

*Kdyby tak před mým prorockým
zrakem, jak vločka sněhu
roztály cesty příštích let,
kdybych měl všechny klíče
k přepelným zámčkům tajemství,
kdybych malé nugetty
zlata směl vždycky rýžovat
z hlubokých studnic vědy,
kdybych já mohl vírou svou
svazovat modré pentle
řek, jen tak, svýma rukama
hníst bílou střídku chleba
obrovských věnců pohoří —
bez lásky nemám ceny
ústřížku plechu z ocele,
modrého zrnka máku.*

*Mohl bych rozdat potřebným
vinice s tíhou hroznů,
svá pole s vlnou obilí
v bronz vytepaných klasů,
mohla by pro trpícího
bez jediného kola
zavřít se za mnou hladina
syčící tůně ohně —
bez lásky všechny oběti
nejsou mi na nic, na nic.*

Fanyn Krša

DOMINE NON SUM DIGNUS

LIST SV. PAVLA ŘÍMANŮM
kapitola 12, verš 17—21

*Ponechejte pomstu tomu
jenž v černé řece oblohy
rýžuje stříbrný písek
hvězd Který je spravedlivý
více než bílý stín smrti
Jemu jemu nechte pomstu*

*At nekřičí lesklou ocel
vašich mečů pomsta lidé
At vám dlaně nesvírají
strašné křeče pomsty lidé
At neruďne čepel nožů
horkou krví pomsty lidé
At netryská ze dvou párů
očí pramen pomsty lidé
At zmlkne slavičí tlukot
kulometů pomsty lidé
At z mraků dvou čel nejiskřivější
blesky pomsty lidé Lidé*

*Ponechte ji tomu tomu
jenž v černé řece oblohy
rýžuje stříbrný písek
hvězd Neboť je spravedlivý
více než bílý stín smrti
Více než bílý stín smrti*

SEN ČERVNOVÝCH NOCÍ

Kdybychom se chtěli dopustit malé zlomyslnosti, bylo by asi docela zábavné představit si knihu s titulem: „Dějiny kritizují člověka“. Dá se předpokládat, že by to byl pořádný tlustopis, kdyby se ovšem dobrotivý duch dějin dal do psaní. Naštěstí duch dějin nepíše knihy. Co by asi měl práce s vyvracením omylů, nepravd, polopравd a nesmyslů, které lidé o minulosti napíší. Naštěstí píšou knihy jen a jen lidé, třeba tu, jejímž autorem je francouzský benediktinský mnich Paul de Vooght a která nese titul: „Kacířství Jana Husa“.

Vooghtova obsáhlá historická práce je klasickým dokladem toho, že duch dějin a lidský a národní cit jsou tisíckrát pravdivější, než spousty potištěného papíru.

Kniha nám odhaluje všelicos zajímavého a sympatického na Mistru Janu Husovi, což nás české katolíky může jen blažit a hřát. Po této stránce je to opravdu prospěšné, záslužné a časové dílo. Paul de Vooght ovšem nezůstává u samotného Jana Husa. Všimá si i Jana Nepomuckého a zde tvrdí, že tak zvaný „svatý Jan Nepomucký“, svatořečený roku 1729, vůbec neexistoval a že o skutečném historickém Janu z Pomuka není ani jediný důvod předpokládat cokoliv účtyhodného a chvályhodného.

Pocházím z typicky horské dědinky, zasvěcené svatému Janu Nepomuckému, a snad jsem sál úctu a lásku k tomuto mlčenlivému mučedníku již z matčiných prsou. Nikdy mi nevypřehá z paměti, jak jsme se modlili k tomuto oblíbenému i nenáviděnému patronu v pekle obou světových válek, kdy nás zavalovala krutá, bezcitná tma času na prsou, v zádech, v hlavě a v srdci jako lavina. Jako kdyby naše hory byly tehdy uchopeny neznámou silou a přeneseny o tisíce kilometrů dále na sever, někde do Haliče a sibiřských tajg, kde krváceli a umírali

PRVNÍ LIST SV. PAVLA TIMOTHEOVI
kapitola 2, verš 9

*Proč vplétáš v sladkou vlasů tmu
Červený plamen rubínu
Nač ach nač skvělou růži rtů
Chceš krásit barvou rumělků?*

*Proč jen chceš hrdo svítící
Bělostnou něhou holubic
Zdobiti zlatým provazem
Spleteným v květy rybízů?*

*Proč chceš své čelo průsvitné
Třpytné lak luna v křišťálu
Poprášit stínem pudru proč?
Vždyť je to všechno zbytečné*

*Jediným skvostem ozdob se:
Skromností! Jako v kouzelném
V kouzelném přítmi pohádky
Šlehnutím proutku rozjasniš*

*Svou krásu ženo... Věř mi věř
Ještě se nikde na světě
Skvost větší ceny nenašel
A nikdy nikdy nenajde*

PRVNÍ LIST SV. PETRA
kapitola 3, verš 9

*Potřísni vám čelo
Slina lidské zloby?
Setřete ji gestem
Nekonečné lásky
Lidé!*

*Roztřísťte vám hlavu
Ocel hrubé pěsti?
Obvažte ji něhou
Nekonečné lásky
Lidé!*

naši otcové. Slýchávali jsme jako poloosířelé děti mocné vyty psů za mrazivých nocí, a okna naší chaloupky bez hospodáře řevavěla záslehy polární záře, podle níž starší lidé prorokovali dny ještě horší. Na louku u lesa „žlabců“ nedaleko dědiny vycházela noc co noc stáda srn a ostatní hladovějící a mrznoucí lesní zvířata. Pozorovali jsme její stopy, toužebně čekající, kdy dojdou za ní lidé, zabalení do vojenských pláštů, plní pachy po střelném prachu a krvi, plní bídy a zoufalství provlhlých zákopů a zajateckých táborů. Nedočkali jsme se. Za to nás tím častěji svírala síroba, jedna z nejkrutějších sester války. Tenkrát hvězdy lidského štěstí vůbec nesvítily a slunce radosti ulehlo do lože západních, chladných, fialových hor jakoby navzdýcky. Tenkrát jsem poznal, že svatojánská kaplička uprostřed návsi a obrazek Panny Marie pomocné za Vrabčákovou chalupou při cestě k Netínu byly velikým útočištěm celé dědině. Odhmotněně vycházely z umlčených pohádek a sladkých zvěstí do našich nechápajících a cizích let. Byly s námi a šly s námi, pod křížem nejtěžším a podpíraly naše zakrvácená, slabá srdce.

Poznal jsem v těch nezapomenutelně svízelných dobách, jak bytostně byl spjat svatý Jan Nepomucký s mým rodným krajem, jak vroucně byl zde milován, vzýván a uctíván, a ostatně žádnému českému srdci není neznám, jak hluboce zapůsobil jeho kult na celý náš národní život. A tady je právě to, nad čím jsem se musel ve Vooghtově knize pozastavit.

Otázka svatojánská není u nás pouze a jenom otázkou náboženskou, jde v ní i o prospěch a slávu českého národa. Může-li se národ honosit státníky, vědci a umělci, proč by se neměl honosit i svěťci? Povýšení svěťce na oltář a vřazení modliteb k němu a k jeho počtům do misá-

lu a breviáře znamená trvale připomínat jeho jméno a život každému knězi a tím i upevňovat jeho úctu mezi národy světa. Světec jednou vřazený do seznamu vyvolených Božích má trvale zajištěnou poctu a vzpomínku v universální Cirkvi.

Byl čas, kdy celý náš národ snesl všechnu svou zánícenou úctu a lásku Janu Nepomuckému a neustal ve svých projevech, až Církev přiřkla českému mučedníku svatozár, známou dnes v celém křesťanském světě.

Proč tedy francouzský katolický kněz vynakládá dnes tolik úsilí, aby památka svatého Jana Nepomuckého byla dána ve psí, proč se i katolický kněz přičiňuje, aby tento populární český světec byl zhanoben v srdcích našich věřících?

Vooghtova kniha nám neříká o Janu Nepomuckém nic nového. Opakuje pouze to, co jsme dávno již četli v rozmanitých brožurkách školy Masarykovy. Liberální duch prohnitého kapitalismu a buržoazní demokracie otrávil české ovzduší natolik, že tento jed pronikl až za hranice našeho národa, jak o tom svědčí dnes kniha Vooghtova.

A zde jsme u jádra otázky, proč se někde stále ještě ožívuje a ohřívá dávno již zvetšelé povídání o sv. Janu Nepomuckém. U kořene jeho zneuznání je nedostatek lásky a zájmu jít za pravdou. Poznat znamená tu milovat! Liberální historie, která měřila svými neforemnými kadluby a udělala z Jana Nepomuckého osobu smyšlenou, nemůže ovšem na vědomosti nijak obohatit. Spíš musíme hledat cestu k jemnému protoplasmatu světcovy duše z celkové nálady jeho doby, ze zdrojů jeho víry a z pramenů jeho požehnané akce.

My katolíci věříme v obcování svatých, a proto při výkladu Bohem mimořádně, záračně významované osobnosti Jana Nepomuckého musíme vzít v úvahu i tuto závažnou ohromující a rozradostňující kontinuitu života, tuto přítomnost minulosti pro stále lepší příští.

Nám musí postačit jen nedokonalá analogie k objasnění této vzácné postavy našich národních dějin. Myslím na svatojánské sochy, obrazy a kapličky, rozseté na prázích českých vesnic a měst, na rozcestích v polích a hájích, na díla, vyšlá z mozku a rukou lidských, nesoucí v kamenném anebo dřevěném těle tytéž znaky své doby

jako neskonale jemnější, tvůrčím úmyslem božím formovaná živoucí bytost.

„Česká krajina je krásná, protože je poznamenána na tolika místech věrnou stráží svatého Jana Nepomuckého, světce mlčenlivosti, pokory, svatě trpělivosti a úrodné bolesti,“ řekl mi kdysi Karel Schulz, tento vznešený citlivý vyznavač baroka, ve Staré Říši u Floriánů.

„Vaše dědinka je dojmavá a snívá, protože je zasvěcená svatému Janu Nepomuckému. A lidé zde jsou nějak hluboce a upřímně pravdiví, protože v minulosti mnoho trpěli.“ Řekl mi opět básník Jakub Deml, když navštívil 23. 5. L. P. 1950 mé rodné Olši a stanul naproti sadu sedláka Chaloupského, kde rostly z tvrdé, kamenité země jabloně, jejichž kmeny, zkroucené, uzlovité, rozeklané, rozervané, tolik připomínaly olivy ve Svaté zemi, pokorně nesoucí znamení těžkého, svícezného růstu, znamení, které jim určil Stvořitel jako svědectví smrtelných úzkostí a krvavého potu svého Syna.

A Jakub Deml, vidoucí básník a horoucí ctitel sv. Jana Nepomuckého, miloval Boží přírodu, jak ji jen člověk může milovat, ve světle své básnické víse a veliké lásky, jistě lépe než druzi lidé, rozuměl duši krajiny a slyšel její pravdu.

Je jasná červenová noc. Hluboký mír zaplnil údolí Oslavy a dědinku Olši, roztomile ležící v jeho čele, kterou slunce přechází na svých denních cestách napříč. Ve výši září hvězdy. Takové, jaké zářily nad Vltavou dne 20. března L. P. 1393 po deváté hodině večerní, když na smrt zmučeného generálního pražského vikáře s rukama i nohama svázanými a s roubíkem v ústech utopil suroví katané. Ale také dole po celé české vlasti jsou hvězdy, které jakoby spadly s výše. Je mnoho těch světel, rozsetých po českých krajích. Stojí na prahu vesnic a měst, na rozcestích hájů a polí, rozhlížejí se po kraji věrným pohledem strážce, oblaka plují nad nimi s požehnaním světa a rosy. Za večerů a nocí odhmotněně vycházejí do našich srdcí, bdí nad čistotou našich myšlenek, vznášejí se nad ztichlou, spící krajinou, jako by chtěly říci hvězdám, jež spadly, že mají opět vzlětnout do výše, jako by chtěly ukázat všem duším na zemi, jak mají výšin dosáhnout.

Antonín Hugo Bradáč

NA SKOK V KLECANECH

(K 80. výročí úmrtí)

Kaplánka Václava Beneše Třebízského... Úzká světnička se starobylým klenutím, pultík, na kterém psával, skříň s několika skromnými památkami, stůl... Podzimní vítr drsně naléhá na okna, tu a tam šplíchně dešť...

K letohrádku Hvězda, trčícímu ze země jako zařatá pěst, dnes nedohlédnu; skryl se za oponu šedé mlhy. A starý ořech, v jehož harašících větvích sedával karlístejný havran, také už nespátřím. Před několika léty uschl a musel být vyřazen. Teď na jeho místě ševelí jiný, útlý strůmek.

Marně hledám stopu sebemenšího pohodlí, marně hledám prostor pro vzepětí křídel, pro rozlet.

V duchu zalétám zpět do osmdesátých let minulého století, do let, kdy tu slavný klecanský kaplan žil, pracoval, bojoval a trpěl. Jako bych ho viděl, jako by tu přede mnou seděl... Černá ramena se unaveně hrbí nad stolem, na který mrlá lampa rýsuje veliký světlý kruh. Bledá ruka chvatně píše, na zažloutlém archu přibývá řádek za řádek...

Nelze si nepovšimnout jeho očí, těch dobrých, jasně modrých očí. Jak horečně se lesknou za horečnatě světloucími skly! Jasně to cítíš: nemoc

hlodá a někde daleko, v černé tmě za okny už číhá smrt. Ale v těch očích je něco daleko silnějšího než nemoc, něco, co prozařuje i chmuru blížící se smrti — láska.

Ano, láska. Dílu Václava Beneše Třebízského lze snad dnes, osmdesát let po jeho smrti, leccos vytknout. Nedostatky historické, nepropracovanost jednotlivých postav a příběhů, přílišné idealizování. Jedno však Benešovi Třebízskému upřít nelze: že do svého díla poctivě vložil celé své srdce a že to srdce vroucně a věrně milovalo. Neboť lásky kdyby neměl, nemohl by jen tak sám a sám, bez cizí pomoci, bez trochy pohodlí v této šeré světničce, bez větších literárních styků a možností hlubšího studia naplnit všechny ty svazky, které se tmějí táhle ve skříni, nemohl by, sám po celá léta umíraje, tak nadšeně a obětavě povzbuzovat a posilovat národ, z kterého vyšel.

Bylo by ostatně chybou měřit dílo osmdesát let staré dnešními měřítky. Dnes snad Václav Beneš Třebízský upadá v pozvolné zapomnění, ale není tomu tak dávno, co jeho knížky byly chovány pod doškovými střechami našich visek jako poklad a kdy jeho vroucí slova byla předčítána napjatě

a uctivě, takřka jako modlitba. A kdy nejedna pěst se při těch slovech odhodlaně, vzdorně zařala a nejedno oko slzou zalesklo...

Průvodce mne na něco upozorňuje a já se znovu vracím k dnešku. Ještě jeden letný pohled po světnici, po drobnostech, které tu po spisovateli zbyly, a odcházím.

Klecanská fara se krčí v zahrádce uprostřed návsi. Nedaleko cesty, po které se slavný klecanský kaplan behával do kostela, stojí dnes jeho mohutná busta.

Celý život vážil Václav Beneš Třebízský z bohaté studnice našich dějin, příklady a vzory, které by čtenáře nadchly, povzbudily, posílily. Dnes už nám může být — a také je — příkladem on sám. Příkladem věrného syna svého národa, který pro svůj lid měl tak vroucí a hrdinnou lásku, že bychom v dějinách našli jen málo podobných postav; příkladem kněze, který vždy a všude vzorně plnil své povinnosti; příkladem dělníka, který pracoval, seč mu jeho poctivé síly stačily... A jako takový Václav Beneš Třebízský stále ještě žije; jako takový — neváhám to říci — je nesmrtelný.

Karel Pařha

CANTICUM BENEDICTUS

K velepisni „Magnificat“ nejsvětější Panny Marie se druží v 1. kapitole sv. Lukáše chvalozpěv Zachariáše „Benedictus“. Panna Maria děkuje ve svém Magnificat za veliké omilostnění, že se stala Matkou Syna Božího. Zachariáš ve svém Benedictus velebí Boha, že ho vyvolil státi se otcem předchůdce slíbeného Mesiáše. „Benedictus Dominus, Deus Israel...“ Požehnaný budiž Pán, Bůh izraelský, ježto milostivě vykoupil svůj lid a vzbudil nám mocného Spasitele, v potomstvu Davida, svého služebníka, jak mluvil ústy svých proroků, kteří jsou od počátku.“ Lk 1, 68–71.

Zachariáš velebí Vykupitele, mocného Spasitele, vycházejícího z potomstva Davidova, příslíbeného ústy svých proroků, který vysvobodí národ vyvolený z otroctví zlého ducha, pod nímž trpí, který smyje svou vlastní krví všechny viny kajících duší.

Tažme se upřímně, co je nám Vykupitel. Co nám osobně dává, čím nám osobně je vykopení? Jak se prakticky díváme na tuto skutečnost naší víry, našeho duchovního života, našeho života nadpřirozeného? Nejsme my, kněží, v nebezpečí, že nám konečně z hlubokého významu tohoto slova zůstane jen „odborný výraz“ *sacrae theologiae*? Dovedeme je správně definovat, přesně a jednoznačně, ale jinak nás třeba nechává ono „*copiosa apud eum redemptio*“ chladnými, studenými a netečnými. Pro náš duchovní život nám třeba toto slovo málo říká. Nestává se nám živým pojmem, který uchvacuje ducha i vůli, duši i všechny její mohutnosti.

Každý z nás ví a zajisté sám prožil a hluboce se dovedl vžít do myšlenky,

co to znamená po stránce ryze lidské být vykopen, vysvobozen, z nemilé, těžké situace, z beznaděje, kde a kdy žádná síla vlastní již nestačí k vysvobození. Ve válce, po bombardování, pět dní byli někteří z mých spoluobčanů zasypáni... bez naděje na vysvobození... konečně slyšeli kopání, viděli skulinku, světlo a k světlu, k té malé skulince naděje se hrnuli všichni. Vysvobození kynulo... Nevyličitelná radost zachvátila srdce i duši. Nemít žádnou naději na vysvobození a pak přece zase vidět slunce, pak přece zase volně dýchat na svěžím vzduchu — to je vykopení po ryze přirozené stránce.

Jaká radost, jaký jasot proudil v srdcích českého národa, když po pěti letech trvalého útisku a válečného běsnění, po hrdinném boji u zkrvácených barikád pražských ulic přišlo vysvobození.

To je vykopení po stránce přirozené. Známe všichni sami radost z takového vykopení. Kolikrát již ve svém životě každý z nás byl vysvobozen z trapných situací a každý z nás ví, jak vděčně líbal ruce těch, kteří byli jeho vysvoboditeli a spasiteli. Ještě dnes na ně vděčně vzpomínáme. To vše jsou obrazy druhé veliké skutečnosti, na kterou snad méně vzpomínáme a která je důležitější pro náš život než ostatní... která má význam pro celou věčnost, pro duši nesmrtelnou. Skutečnost, kterou opěvuje ve svém chvalozpěvu kněz Zachariáš, ve svém Benedictus, vykopení z bíd a nouze duševní, z chladu a hladu duševního, ze tmy, do které byla zahalena tvá duše zasypaná těžkými hříchy... Jaká tíseň tížila duši tvou,

až přišel Vykupitel a vytáhl tě z této trapné situace duševní slovy svého zástupce: „Ego te absolvo“. A přestaly těžké duševní boje... přestalo tápání ve tmách a mlhovinách pochybnosti, vyšel jsi ven ze tmy k světlu, přestala nerozhodnost a beznaděje duševního stavu...

Bylo ti jako zajatci, který po dlouhém ponižujícím a důstojnost lidskou zotročujícím zajetí se vrací domů, do tichých poměrů domácích. Bylo ti jako nebezpečnou nemocí zmítanému, když se navrátilo zdraví a s ním jistota života.

A kdo je onen Vykupitel, který tě již tolikrát vysvobodil ze zajetí tvých vášní, tvých chřtíků, tvé melancholie, zlého ducha trudnomyslnosti, který tolik trápil Saula? Znáš ho dobře. Proroci o Něm hovořili. A co všechno tito věru zbožní mužové: Micheáš a Izaiáš, Jeremiáš a Ezechiel, o Něm zvěštovali, dopodrobna a doslova se na Něm splnilo. Jak nevděční jsme vůči svému Vykupiteli, Pánu našemu Ježíši Kristu, který, aby nás vyvedl z bíd, prolil za nás poslední kapku své přesvaté krve. Vykupitel tvůj tě již tolikrát vysvobodil z moci nepřátel tvých, tvých krutých pánů, nezřízených vášní ve tvém nitru... od pýchy a smyslnosti, které vykořisťovaly tvou duši a připravovaly ji o všechny její dobré vlastnosti. A proč pořád ještě nejsi na výši svého duchovního života? Poněvaď nejsi ještě skutečný „*amicus Jesu, Redemptoris tui*“. Jen co nejužší spojení s Kristem tě vyvede na stádo z otroctví každého hříchu a dovede tě na horu dokonalého kněžského duchovního života.

ThDr. Karel Sahan

V říši zlomeného kříže

3. Farář v Reinickendorfu.

Musím říci ke cti německého národa, že většina obyvatel Berlína se chovala k nám, bohoslovcům zahnaným na nucenou práci za války, skutečně lidsky a přátelsky. A bylo to mnohdy spojeno s nebezpečenstvím a rizikem. Kamarádsky se k nám chovali dělníci v továrně, a obzvláště bratry a s láskou nám pomáhali němečtí katolíci kněží.

Ze strany úředních míst jsme však byli tehdy většinou pokládáni za něco méněcenného. Dostávali jsme horší potravinové lístky než Němci a byli jsme nazýváni s přízvukem pohrdání „*Ausländer*“. V Berlíně byli za války na práci dělníci téměř ze všech národů Evropy. Nejhorší úděl měli Rusové a Poláci. Kolik smutných karavan Rusů jsem viděl kráčet za ranní tmy v Berlíně do práce. Byli obuti všichni v hrubých dřevácích a také jejich oblečení bylo špatné. Vpředu i na konci průvodu nesl kdosi červenou lucernu. Poláci opět byli nuceni nosit na kabátech označení v podobě písmene P na žlutém podkladě. Také jiné národy měly své označení. Když to viděli někteří z českých hochů, chtěli je napodobit. Napsali si domů o látkové odznaky s českým lvem a přišli si je na rukáv. Ale hned po první vycházce je zase odpárali. Někteří lidé v tom viděli něco trestaneckého, něco, co se musí nosit. To, co pro nás bylo drahým znamením, to bylo pro jiné znamením nižší rasy. Když jsem se stěho-

val z továrního lágru na byt do jedné katolické rodiny, šla mne bytná na úřad policejně přihlásit. Vrátila se však s pláčem. Vynadali jí tam, že je špatná Němka, když chce přijmout do rodiny na byt cizince a přihlášku jí nechtěli potvrdit. Ještě markantnější případ jsem zažil jednou v létě na okraji města. Zastihl mne velmi prudký nálet. Vběhl jsem do krytu z betonových desek ve chvíli, kdy již kolem padaly bomby. Venku se stmívalo. Kryt byl poloprázdný, usedl jsem na lavičku. Za mnou přiběhla ještě skupina cizinců, převážně Poláků a Belgičanů. Sedli si v řadě vedle mne. Nakonec, za nejprudšího náletu, přiběhlo několik Němců. Vrazili do krytu celí udýchaní a zůstali stát v prostoru mezi lavičkami. Venku bylo slyšet dunění bomb a rachot kamení a hlíny, vyletující z míst zásahů. Vtom si jeden z Němců povšiml, že návštěvníci krytu nemluví německy.

„Jaký je to pořádek,“ začal. „Jsou tu samí cizinci a my se musíme tísnit. A nikdo se tu nestará o pořádek.“ Začal obcházet lavičky a všechny si prohlížel zblízka. Podle bídného oblečení poznal, že je zde skutečně hodně cizinců.

„*Alles Ausland! Alles Ausland!*“ volal rozvztekle, popadl nejbližšího za límec a vyhodil jej z krytu. Pak vyhnal i ostatní. S nadávkami je přinutil vyběhnout ven. Viděl jsem otevřenými dveřmi záblesky detonací a slyšel nárazy střepin a kamení o stromy. Vyhnání zalehli hned na zem, aby se alespoň trochu uchránili. V krytu se ozvalo mručení nesouhlasu, ale nikdo nic nepodnikl. Tak se tedy jednalo v Berlíně s cizinci. Bohudík tak jednala

KRÁLOVSKÉ MAUSOLEUM U SV. VÍTA V PRAZE

Slohový eklektismus bez vyššího uměleckého zaměření je charakteristickým znakem většiny sochařské práce české renesance, již se u nás v rukou domácích kameníků obvykle nepodařilo vymanit ani z technických, ani z formálních obhrublostí a nedomyšleností. Příčinou bylo mimo jiné i sociální postavení kameníka, který dosud byl řemeslníkem, spoutaným cechovními řády a smýšlením, bez vyššího vzdělání, zcela vzdálen ideálu renesančního umělce a člověka. Zatímco v Itálii renesanční umění vstupovalo do období manýrismu, umělec se těšil přízni a obdivu společnosti, k níž do jisté míry náležel, byli domácí sochaři-kameníci spolu se zedníky svázáni tuhými artikuly zastaralého cechovního pořádku. (Pozn. 1.)

Přirozeným důsledkem bylo, že šlo-li o skutečně závažnou práci sochařskou, musili být k jejímu realizování zvaní cizinci. (Pozn. 2.) Tak tomu bylo i tehdy, když se jednalo o vybudování důstojného náhrobku nad královskou hrobkou v katedrále Svatovítské, kde byla práce svěřena Nizozemci Alexandru Colinovi z Malína, který pracoval na náhrobku Maxmiliána I. pro inšprucký chrám. Před povoláním Alexandra Colina pomýšlelo se i na jiného sochaře, který by mohl být pověřen prací tak velkou, jako bylo zřízení mausolea. Uvažovalo se zejména o Colinově slavném krajanu Giovanim da Bologna, který měl stále živé styky s vídeňským i pražským dvorem a jenž byl dokonce v r. 1588 povýšen Rudolfem II. do stavu šlechtického.

Přání, aby byl pochován v katedrále sv. Víta, projevil již císař Ferdinand I. R. 1543 zmiňuje se ve svém testamentu, že chce mít náhrobek z bílého mramoru se zlatým nápisem, označujícím jeho jméno, původ, stav a dobu úmrtí. R. 1547 rozšiřuje přání také na náhrobek své manželky. I její posmrtná schránka má být vytesána z bílého mramoru a má nést její postavu s pěti andělíčky, držícími znaky její a jejích čtyř předků u nohou. Koncem července 1564 umírá Ferdinand a již v říjnu téhož roku žádá císař Maxmilián o zaslání vzorku mramoru, který by se hodil k zhotovení otcova náhrobku. Colin, pracující tehdy v Inšpruku, r. 1573 objednanou práci, náhrobek císaře Ferdinanda a jeho manželky Anny, vskutku dokončil. Po Innu byl dopraven z Hallu do Lince. Tam se čekalo do zimy, aby mohl být saněmi dopraven do Prahy. Tim však nebyl náhrobek dokončen. Po smrti Maxmiliánově (12. X. 1576) nařizuje jeho vnuk

Rudolf II. r. 1585, aby byl pořízen ještě náhrobek tomuto panovníkovi jako součást královské hrobky. Současně dává na sarkofág přitesat podoby starých českých vládařů s příslušnými nápisy. Dílo bylo dokončeno roku 1589 (pozn. 3) a pozůstatky českých králů, počínaje Karlem IV., byly do mausolea přeneseny ze staré původní hrobky. Ferdinand I., Anna a Maxmilián II. byli pak pochováni v samé tumbě mausolea.

Královské mausoleum se nalézá v hlavní lodi Svatovítské katedrály nad královskou kryptou a má podobu hranolové tumbky. Je celé vytvořeno z bílého mramoru. Půdorys je téměř čtverec, rozměrů 350×360 cm. Starý typ sarkofágu s ležícími postavami na stupňovitě členěném víku je obohacen zajímavými renesančními prvky figurálními i ornamentálními na bocích tumbky, svědčícími o výtvarné vynalézavosti sochařově. Postavy zemřelých panovníků Ferdinanda I., Maxmiliána II. a královny Anny jsou zpodobněny na brokátových koberecích s poduškami pod korunovanými hlavami. Obličejové jeví i při nutné míře idealisace ve smyslu klasicistního realismu sochařův jasný záměr pro portrétní individualisaci, potlačené jedině společným rysem svalové ochablosti, kterou tváří vtiskuje smrt a která celkovému výrazu obličejové dodává mimoděk zdání určité typisace. O dobré znalosti anatomie lidského těla a jeho funkcí svědčí nejen pohyb a modelace rukou, ale i celá výstavba v smrti ztrnulé figury, částečně zakryté záhyby bohatých plášťů. Oba panovníci jsou oděni v tradiční brnění, královna v řasnaté roucho.

U nohou vládařů stojí na dvojitém podstavci Kristus. Hlava je poněkud skloněna k trupu, levá ruka drží kříž, pravice žehná. Pokrčená pravá noha spočívá na lebce na znamení, že byla přemožena smrt, levá noha je otočena hadem, symbolem poraženého ďábla. Figura je nadána mírným pohybem, modelace těla je klasicistně vláčná. Na pravé i levé straně víka sedí nebo podřimují andělkové smrti, držící znak a opření o lebku. U hlavy císaře Ferdinanda je císařova signatura.

Zvláště zajímavé je řešení komposice boků tumbky, kde kromě reliéfních podobizen Karla IV., jeho manželky, Václava IV., Jiřího z Poděbrad a Ladislava Pohrobka v medailonech jsou umístěny dekorativní kartuše, šťastně doplňující komposici celé stěny. Je zde bohatství zdobených prvků figurálních i ornamentálních v komposičně vkusném a nenásilném uspořádání: svazky květů, ovoce

jen část obyvatelstva. Většina lidí se k nám chovala docela jinak.

Hned první den našeho pobytu v Berlíně jsme se vydali hledat kostel. „Jo, tady blízko je katolický klášter, jděte tam,“ říkali nám Němci. Šli jsme tam a nic jsme neviděli. Jen samé vily se zahradami. Konečně jsme se zeptali jednoho starého pána, vážně se ubírajícího ulicí. „Támhle to je,“ ukázal nám. A tu teprve jsme uviděli na střeše jedné vily kovový kříž. Byl upevněn přímo na hřebenu střechy, a proto jsme jej nepoznali.

Pán se nám představil. Byl to P. Ansgar Loeser, převor augustiniánského kláštera. V klášteře bylo vše čisté a nové. Byla tam malá, ale útulná kaple. Tam jsem chodil každý den ke sv. přijímání. Pracovali jsme 13 hodin denně, od šesti ráno do sedmi večer. K tomu ještě skoro každý den večer dlouhý nálet. Času nám mnoho nezbývalo.

Augustiniáni se k nám chovali velmi pěkně. „Non est mihi onus,“ říkával převor, když jsme jej žádali o nějakou duchovní službu třeba i několikrát za den. Přicházeli jsme totiž někdy různě vlivem rozdílné pracovní doby. Byl usměvavý, vřelý, v neděli míval neobyčejně krátká, ale vroucí kázání. Dalším členem řeholní komunity byl P. Liborius Körner. Veselý člověk. Farář kostela sv. Rity v naší čtvrti. Zval nás k účasti na liturgii. Oslovoval nás: preláti, vysocedůstojní pánové atp. Veselost a legrace byly nejvýraznějším znakem jeho povahy. P. Eusebius Engelhardt, další augustinián, byl kaplanem u sv. Josefa. Byl to kněz veselý, vždy elegantně obleče-

ný, populární. P. Mathias, poslední z našich německých spolubratrů, byl skromným a přívětivým člověkem. Měl slabší zdraví a dělal v klášteře ekonom. Klášter otců augustiniánů v Reinickendorfu West se stal od té doby naším duchovním centrem. Již o velikonočních jsme asistovali na Bílou sobotu v kostele sv. Rity a o Božím Těle jsme kráčeli v rouchu jáhna a podjáhna v průvodu. Oltáře tam byly na vyvýšených místech, kolem se tísnil němečtí věřící a nikdo v nás neviděl nějaké opovržené cizince, ale osoby duchovní. Rád vzpomínám na toto Boží Tělo, byl slunný den a ty písně zněly tak slavnostně.

Bydlet jsme tenkrát v továrním lágru společně s Francouzy, Belgičany, Angličany, Poláky a kdoví kým ještě. Třebaže všichni obyvatelé lágru byli dobrými kamarády, zdálo se nám tam prostředí pro bohoslovce příliš hlučné. Rozhodli jsme se proto, že si najdeme soukromý byt. Ale nalézt byt v Berlíně bylo velmi obtížné. Polovina domů byla zničena nebo poškozena. Konečně nám pomohl P. Scheidtweiler, farář kostela P. Marie v Reinickendorfu Ost. Ohlásil prostě v neděli v kostele, že by potřeboval byty pro 5 bohoslovců z pražského semináře. Jeho výzva se neminula účinkem a tak zásluhou jeho a berlínských katolíků jsme najednou všichni našli ubytování a částečně i stravování.

P. Scheidtweiler, farář v Berlíně-Reinickendorfu Ost, byl naším největším dobrodincem. Byl též velmi zajímavou osobností. Osobností v pravém slova smyslu, neboť byl znám organizováním společných poutí do Sv. země a do Říma. Byl dokonce čestným hodnostářem jakéhosi řádu ze Svaté země. Pokusím se vylíčit, jaký dojem na

a klasů, vlající stuhy, andělci, mušlovce, dekorativní rozviliny akantu a bobulovitých plodin. Jejich význam tkví v tom, že jsou vzaty z přírody a nikoliv odvozeny z učebnic tehdejšího ornamentálního tvarosloví. Umělci a umělečtí řemeslníci všech odvětví těžili tehdy totiž docela samozřejmě z předlohových vzorníků, bez kterých se neobešla žádná dílna kamenická, konvářská ani truhlářská. Tak se pomocí dřevorytu nebo mědirytu rozšiřovaly nejen prvky zdobné, ale i celé kompozice a projekty. Tento způsob používání předlohových vzorníků, které byly vydávány ve velkém množství, přispěl v neposlední řadě k zmezinárodnění italsko-nizozemského manýrismu.

No Colinově mausoleu byly také poprvé uvedeny do Prahy pozdní formy pobíjené, zavíjené a proděravěné ornamentiky (Rostwerke a Rollwerke) i ono vzájemné pronikání dvou přes sebe položených desek, napodobujících v kameni plech, jejichž bohaté příklady nalézáme ve vzorníku kartuší florentského malíře Benedetta Battiniho (pozn. 4). Ovšem funkce těchto ornamentů se na severu změnila tím, že místo užití grafického, jak tomu bylo v Itálii, dostávají se tyto zdobné prvky do architektury, čímž jsou vytvářeny v materiálu trvalém, v kameni, dřevě, kovu.

Mistrovským doplňkem královského mausolea je kovaná mříž, která je zároveň dokladem vysoké úrovně soudobého uměleckého řemesla v oboru zpracování kovů. Obsahuje řadu motivů — granátové jablko, dubo-

vý list, žaludy, lilie, šišky, vinné listy, hrozny, ptáky aj. Je dílem malostranského zámečnicka Jiřího Schmidthammera, který přejal určité prvky z dřívějších návrhů Pavla Trabela z let 1568—73.

Dr. Věra Remešová

Poznámky:

1. Ten je však nejen omezoval, ale i zabezpečoval před případnými sociálními krívdami a konečně jim zajišťoval i jakousi sociální pomoc v případě pracovní neschopnosti. Tak dvacátá artikula pořádku zedníků a kameníků ze dne 13. prosince 1586 uvádí: „Dopustil-li by pak na kohokoliv pán bůh nemoc, z tohoto obojího řemesla kamenického a zednického, a ten tak chudý byl, že by sám sebe opatřit nemohl, tehdy z pokladnice obecní mají podle uznání potřeby jemu pomoc učiniti a jej založiti.“ (Archiv města Prahy, kn. č. 994).

2. Konkurence cizinců doléhala těžce na hospodářské postavení domácích dílen. Tak v pořádku zedníků a kameníků čteme ustanovení, že „...kteří by se tovaryši pořádně vyučili, aby žádný u Vlachů nedělal, protože Vlaši dražejí platit tovaryšům... a to pod pokoutou jedny kopy grošův českých do cechu.“ (Archiv praž., dtto).

3. Ve svých pamětech píše o tom Colinův syn Abrahám Colin.

4. Vzorník vyšel r. 1553 u Hieronyma Cocka.

Literatura:

Karel Chytil: Umění v Praze za Rudolfa II. (Praha 1904).

Ilg.: Alex. Colin und seine Werke (1889).

K. B. Mádln: Rád zedníků a kameníků pražských v XVI. stol. (Pam. arch. XXX., 1924—5).

Oscar Pollak: Studien zur Geschichte der Architektur Prags 1520—1600 (Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen XXIX. 1910—11.)

David Schönherr: Alexander Colin und seine Werke (Heidelberg 1889).

Doba očima kněze

AFRIKA PŘEDMĚTEM SOUSTŘEDĚNÉHO ZÁJMU

Již mnoho dní netekou vody Nilu starým korytem; 13. května se začalo přehrazovat. Řeka navždy mění svůj tok, její vody potekou propustmi Asuánského vodního díla. Slavnostního přehrazení Nilu se v květnu zúčastnil předseda sovětské vlády N. S. Chruščov. Nikoli náhodou. Výhodná sovětská půjčka, dodávky stavební techniky, stavebního materiálu a technického zařízení pro vodní dílo, pomoc mnoha sovětských inženýrů, techniků a kvalifikovaných dělníků při výstavbě i pomoc sovětských specializovaných podniků při výkonu jednotlivých prací — to všechno napomáhalo k uskutečnění odvěké touhy egyptského lidu — využít vod Nilu k rozšíření zavlažované půdy.

Hydrouzel výškové Asuánské přehrady byl určen pro vytvoření vodní nádrže o kapacitě 130 miliard m³ vody. Před výstavbou hydrouzlu se ročně využívalo jen 45 až 50 miliard m³ nilské vody, zbytek odtékal nevyužit do Středozemního moře. Vytvoření vodní nádrže umožní Sjednocené arabské republice pravidelně zavlažovat 280 tisíc hektarů půdy a nově zavlažit 520.000 hektarů. Vodní nádrž umožní zároveň navždy skoncovat s ničivými záplavami. U přehrady je vodní elektrárna o výkonu 2,1 miliónu kW, která má vyrábět 10 miliónů kWh elektrické energie ročně. Vedení o napětí 500.000 voltů povede tuto energii do Káhiry a dále do Alexandrie, Suez, Port Saidu a do dalších měst. Výstavba této přehra-

mne udělal, když jsem jej poprvé uviděl. Snad mi čtenáři prominou, že to učiním způsobem trochu humorným.

Hlavu měl holou a byl výborný kazatel. Špatně mu však bylo rozumět, protože neměl zuby. Sedával jsem při jeho kázáních v první lavici, přímo pod kazatelnou a bolel mne krk, jak jsem se díval na něho nahoru. Pamatuji se dodnes dobře, jak kázal o uzdravení ochrnutého. Nejprve vylíčil velmi odborně a při tom velmi populárně, co je z lékařského hlediska příčinou ochrnutí a ztuhnutí kolen. Mluvil o všech těch škodlivých látkách, které se usazují v kloubech a podobně. Farář Scheidtweiler studoval totiž kdysi medicínu a pak teprve přešel na teologii. Vylíčil tedy odborně kloubové nemoci a příčiny ochrnutí a pak to vzal zase duchovně. Kázal o tom, proč se někomu špatně ohýbají kolena, když si má v kostele kleknout při bohoslužbách nebo když má pokleknout k večerní modlitbě. Někdy je to pohodlnost, někdy jmeně, hedvábné punčochy, někdy nedostatek víry a jiné duchovní nemoci. Když byl hotov s koleny, přešel na srdeční vadu. Opět se zabýval nejprve medicínou a pak teologií. Když rozpitval lidské srdce a ukázal jeho chlad k bližnímu, jeho tvrdost, nedostatek lásky a nadšení, přešel na oči, uši, krk. A opět se všude zabýval medicínou a morální teologií. „Drahý křesťane, poznal jsi své nemoci?“ končil. „I k tobě zní hlas Pána Ježíše: Vstaň a chod! Teď, právě v této hodině. Poslechni hlasu Božího a buďš spasen. Amen.“

Tak kázal farář Scheidtweiler v cihlovém, červeném, gotickém kostele P. Marie v Reinickendorfu. A když lidé odcházeli z kostela, říkali si mezi sebou: „To ti dneska

zase náš pan farář zabrousil do medicíny, hned je vidět, že to studoval, stále je v něm kus doktora.“ Teď zásluhou tohoto faráře jsme všichni dostali byt u dobrých katolíků. Já jsem bydlel u starých lidí v malém, jednopatrovém domku se zahrádkou. Farář Scheidtweiler měl kaplana a ten choďoval také na návštěvu k lidem u nichž jsem bydlel. Při takové příležitosti s námi obědval a vždy jsme si pěkně pohovořili. Bral jsem si při takové příležitosti koláček, abych si dodal důležitosti. Kaplan byl veselý člověk, mladý, jakýsi sporý zbytek vlasů zdobil jeho hlavu. Zdá se, že u kostela P. Marie v Reinickendorfu vlastním duchovních příliš nesvědčilo. Byl u nás vždy vítaným hostem a uměl, jak už jsem se zmínil, pěkně promluvit o věcech duchovních. Přece však měli lidé raději faráře. Ten byl sice již starý, na lidi se mnohdy utrhoval, někdy byl bručoun, ale co je to platné. „Er kennt unsere Verhältnisse,“ říkávali farníci. „Zná naše poměry.“ Byl tam již mnoho let, znal je od malička, znal jejich radosti a strasti, byl jejich duchovním otcem. Mnoho máte vychovatelů, ale nemnoho otců. A proto mu lásku lidí nikdo nemožl vzít, i když byl starý, nemocný a neměl zuby.

Nyní, po dvaceti letech, vzpomínáme s vděčností na všechny ty, kteří v těžkých dnech války prokázali dobrodiní českým bohoslovcům v Berlíně. Vzpomínáme na ušlechtilé jednání berlínských katolíků a především katolických kněží, zvláště otců augustiniánů a faráře kostela P. Marie v berlínské čtvrti Reinickendorfu. Projevem vděčnosti k nim chce být o dvacátém výročí i tento článek.

P. Antonín Odvárka

dy, vysoké 111 metrů a dlouhé 5 km, vybudované na písčitém základu, nemá na světě obdoby.

Budovatelé Asuánské přehrady budou muset vykonat ještě velký kus práce; přemístít 12,3 miliónu m³ půdy, z toho přes půl miliónu m³ půdy z výkopu tunelů, nasytat 26 miliónů m³ kamene a 11 miliónů m³ dunového písku. Celkem bude přemístěno 40 miliónů m³ půdy a kamene. Kromě toho bude třeba uložit 1,2 miliónu m³ betonu a železobetonu a smontovat přes 50 000 tun různého zařízení. Značná část těchto prací je již hotova.

Letos bude dokončena první část výstavby přehrady — stavba kanálů, šesti tunelů, budovy vodní elektrárny a čerpadla regulujícího přívod vody do tunelu. Již v roce 1964—1965 bude možno pravidelně zavlažovat ve středním Egyptě 280 tisíc hektarů půdy.

Asuánskou přehradu staví přes 30 000 lidí, z toho přes 1800 sovětských inženýrů, techniků a kvalifikovaných dělníků. Jsou to odborníci, kteří již pracovali na stavbě velkých hydrouzlu na Volze, Irtyši, Angaře, Dněpru a Jeniseji. Každý úsek práce na stavbě řídí společně největší a egyptští odborníci. Základem úspěšné společné práce početného kolektivu budovatelů Asuánské přehrady je ovzduší bratrského přátelství, vzájemné důvěry a úcty. Arabové se učí od sovětských odborníků. Za čtyři roky se na stavbě vyškolilo asi 6500 lidí, z toho tisíc vrtačů, 650 svářečů, 1200 strojvůdců, 1300 zámečnicků a 1150 řidičů nákladních aut.

Spolupráce se socialistickými zeměmi významně posiluje úsilí vymánit Afriku z područí imperialistů. Nezištná pomoc Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí, zajišťuje africkým národům výhody, jejichž výmluvným svědectvím je netoliko Sjediněná arabská republika, ale i Guinea, Ghana a další africké země, nemluvíme-li o nedávných dohodách s Alžírskem. Spolupráce národních afrických sil a socialistického tábora maří imperialistické snahy o zotročení Afriky. Jen například uvedme, že Sovětský svaz uzavřel v poslední dvou letech poprvé obchodní dohody s Nigerem, Kamerunem, Senegalem, Tanganikou, Alžírskem, Nigérií — a to znamená sovětský vývoz strojů a zařízení včetně komplexních podniků; ještě přesněji — znamená to průmyslové materiály, palivo, válcované železo, barevné kovy, naftu, stavební materiály, chemické výrobky a zboží nezbytné pro rozvoj národního hospodářství a pro posílení hospodářské nezávislosti těch rozvojových zemí, pro zvýšení jejich průmyslového pokroku a vzestupu životní úrovně lidu. Jen takto totiž lze čelit skutečnosti, že africké země, které už docílily politické nezávislosti, nemohou se dostat z hospodářské nezávislosti.

NÁŠ ZÁPISNÍK

První strana obálky: TIZIAN: Peníz chudých. Druhá strana obálky: Snímky k úvodníku tohoto čísla: Vzpomínáme. [Snímek označený křížkem byl pořízen šéfredaktorem DP 8. 12. 1962 ve velechrámě sv. Petra v Římě.]

Třetí strana obálky: Absolventi CMBF 1946: Antonín Doležal z Prahy, Jaromír Vinklár z Gottwaldova, Vladimír Valenta z Plzně, Václav Čadek z Kocelovic, Josef Suchánek z Borkovan, Josef Šťastný z Prahy, Jaroslav Palovčík z Velkých Zalužic, Josef Růt z Horní Pohledi, Arnošt Červinka z Gottwaldova, Stanislav Vaněk z Chval-

čova, Vladimír Tomeček z Vnorov, Karel Fiala z Brna a František Limberg z Rosic. Čtvrtá strana obálky: Snímky k článku Královské mausoleum u sv. Víta v Praze.

VZPOMÍNKA

V pokrokovém italském časopise hodnotil A. Saviolli hlavní události uplynulého roku a na čelném místě věnoval jeden z článků úmrtí „papeže, který byl příznivcem vzájemného rozhovoru“ (jak se praví v nadpisu), Jana XXIII. Článek Armínia Saviolliho zní:

„Byl to také rok Jana XXIII., jeho nejintenzivnějšího života a jeho stoické smrti. Papež Roncalli zesnul 3. června; není tomu ani sedm měsíců. Zdá se, jako by po jeho odchodu zastřela Vatikán šedavá rouška, a bude zapotřebí velkého úsilí, aby byla stržena, ačli se to jeho nástupci vůbec podaří; to je

„Přidružením“ afrických zemí ke společnému trhu chtěly evropské imperialistické velmoci zakrýt „klasický“ kolonialismus méně podezřelým kolektivním kolonialismem. Africký obchod s ostatním světem trpěl mnoho let chronicky pasivní bilancí, která dosahovala zhruba částky 500 miliónů dolarů ročně. Avšak v dovozu afrických států z ostatního světa byly položky, které by africký kontinent mohl produkovat sám a získané prostředky obrátit na dovoz zařízení pro industrializaci vlastních zemí. Národohospodářsi dokazují, že je zhola zbytečně, aby africké státy dovážely z mimoafrických zemí ročně až za 60 miliónů dolarů masa, nebo za 20 miliónů dolarů ryb. Snad ještě zbytečnější by bylo, kdyby nadlouho dovážely africké státy z mimoafrických zemí za 900 miliónů dolarů textilu. Mnoho výrobků dalo by se získat na vnitroafrickém obchodu. Program výstavby rafinerií nafty počítá s těžbou až 40 miliónů tun ropy v r. 1970. Valná část této kapacity by kryla potřeby afrických států. Nebo: Severní Rhodesie a Kongo by mohly být hlavními dodavateli barevných kovů a kůží ostatním africkým státům. Dodávky barevných kovů by vytvořily základ k elektrifikaci afrických zemí.

Ovšem to vyžaduje důslednou dekolonizaci hospodářství afrických zemí a industrializační programy, založené na nové mezinárodní dělbě práce. To vše předpokládá čisté africkou politickou společnost, neboť jedině v rámci Afriky může najít africký lid splnění svého úsilí a tužeb. Africká mládež má sehrát v nové africké politické společnosti zvláště významnou úlohu.

Tyto všechny skutečnosti si velmi dobře uvědomuje i Vatikán. Po vánoční návštěvě Jeruzaléma se prý uvazuje o dalších cestách Sv. Otce, mj. i do Afriky. Afrika je nyní předmětem velkého zájmu Vatikánu. Katolická církev je v Africe nejsilnější křesťanskou církví.

Před katolickou církví v Africe je nový důležitý a palčivý problém — vytvořit takové podmínky, v nichž by se Církev již neopírala o bílé kolonizátory, jejichž éra nenávratně skončila a s nimiž se v Africe často ztotožňovalo křesťanství, ale o původní obyvatelstvo, a z něho organicky vyrůstat.

Pro Vatikán je to úkol nikoli snadný; je zároveň zkušebním kamenem Církvě na tzv. nových kontinentech. Jde totiž o to, zda Vatikán stačí reagovat na neobyčejně rychlé změny v současném světě, jež se zvláště ostře rysují v zemích bývalého koloniálního světa. Po staletí byla spjata Církev s konzervativními politickými silami a teď vidí jejich úpadek. Jednou ze sfér, kde tento proces probíhá mimořádně intenzivně, je obecně dekolonizace. A Afrika zvláště.

věc dost pochybná. „Jaký to pád! My všichni padnem s ním!“ mohla by slovy Shakespeareovými říci mnohá církevní kněžata. A není teď činu nynějšího papeže, který by nevyvolal nebezpečně srovnávání: „Papež Jan,“ říkají lidé, „nepotřeboval jezdit do Jeruzaléma, aby se o něm mluvilo...“ Opravdu, jeho prvním významným činem byla návštěva římské věznice Regina Coeli, aby se tam setkal s obyčejnými kriminálníky a objal se s vrahem.

Při této příležitosti ukázalo mínění lidu jen tolik, jak široce se rozevřela propast mezi ústním i knižním učením Církvě a chováním jejích pastýřů, obzvláště pak nejvyšších. Takzvaná „revoluce“ papeže Jana („Bude potřeba padesáti let, aby se napravily škody, které způsobila“, pravil jeden z nejzřetlivějších kardinálů) mohla být přijímána také prostě jako odvážný a úspěšný pokus obnovit křesťanství v jeho původní prostotě a vrátit mu obrov-

skou a neodolatelnou sílu, kterou mělo v prvních stoletích.

Papež mezi vězni, papež, který vidně přijímá komunistu, papež, který činí konec protizhidským křivdám, předsudkům proti protestantům, nenávisti k „rudým“ a přitom se ani sebeméně nezřeká svých zásad, nýbrž spíše je naopak zdůrazňuje, neztrácí prestiž, nýbrž ji naopak získává v tak velké míře, jak to žádný z jeho předchůdců po celá staletí nedokázal... Co tu bylo v podstatě nového a zvláštního? Cožpak Kristus rovněž neprojevovat výrazné sympatie svým „disreputable friends“, „přátelům prožívajícím nevalné pověsti“, proletářům své doby, otrokům, pšancům, poniženým, utiskovaným? Pro křesťana neležel Kristus mrtev ve Svatém hrobě, nýbrž žije mezi lidmi, kteří trpí, takže je snažší „potkat je“ v káznici než v bohatcově vile. Tyto zásady staré dva tisíce let je možné sdílet nebo nesdílet. Ale křesťanství

může mít nadále význam, jestliže a pokud je nepopírá praxí. Velikost papeže Jana spočívala — mimo jiné v tom, že se důsledně přidržoval podstaty křesťanského učení a že ji posiloval tím, že jí vkládal do moderní skutečnosti s naprostou upřímností a čestností „kněze mírumilovného a poctivého“, jakým si přál být a jakým také byl.

A přece, když byl zvolen, říkali znalci: „Je to pouhá figurka, přechodný papež.“ Leckdo dodal: „Přechodný mezi Pacellem a Montinim.“ Čisti tyto předpovědi je dnes k smíchu.

Blahovolejší úsudky zněly: „Je dobrák, je to světec.“ Těmito poklonami plnými zlomyslnosti a dokonce i pohrdání minily určité kruhy nasáklé kurialním cynismem: „Je pošelilý, je to prostáček, je to typ, který se nechá vodit za nos, který se vůbec nevyzná v politice a nedovede se pohybovat ve světě.“

Ale člověk, který se kdysi dávno v roce 1909 jako řájmník biskupa bergamského podílel na řízení dvouměsíční politické stávky proti propuštění katolického odboráře, člověk, který se v roce 1913 s nemnoha dalšími postavil proti Gentiloniho paktu mezi Vatikánem a konzervativní buržoazií, člověk, který za poslední války zachránil třicet tisíc židů při útěku přes Bulharsko tím, že poslal energický tajný dopis caru Borisovi, kterého o několik let dříve označil za „panovníka mravně zchátralého, nečestného a neohodného důvěry svého lidu“ — tento člověk nebyl „dobrák“. Nebyl to „dobrák“, nýbrž člověk moudrý a spravedlivý, člověk, který v encyklicích „Pacem in terris“ vyzýval, aby se rozeznávalo mezi „omylem“ a „tím, kdo se mýlí“, a v nejmodernějším duchu doporučoval katolíkům přijímat i spolupráci komunistů ve věcech pokroku a míru. . .

CHRÁM NA PAMÁTKU JANA XXIII.

V dalekých Sněžných horách (Snowy Mountains) v Austrálii v Ztraceném údolí (Perisher Valley) pracuje horečně skupina vybraných stavebních dělníků na dostavění kostela než přijde zima.

Ztracené údolí stalo se poslední léta oblíbeným střediskem zimních sportů a rekreace Austrálie, počet hotelů, ubytoven, výtahů pro lyžaře atd. velmi rychle stoupá.

Nový chrám stojí na nejvyšším osídleném místě pátého světadlu, na hoře vysoké 5 600 stop (2 016 m). Stavbu navrhl rakouský architekt Hans Rudolf Zimmermann. Chrám je stavěn z místní žuly, která poskytlá obklad stěn, uvnitř je mnoho moderního stavebního materiálu, umělých hmot. Špičí podobná věž vysoká 64 stopy (30 m) je jehlanem nahoře seříznutým, s velkým, výrazně modelovaným křížem, který bude v noci svítit do dálek. Ostrá protáhla střecha, a věže nízká, stoupá k průčelí jako stan tak, aby sněh nemohl se udržet. Měď jako krytina zaručuje trvání v tanních těžkých podnebních podmínkách. Farář údolí, kam dosud patřil, P. Conway v osadě Jindabyne, prohlásil, že chrám je zasvěcen památce Jana XXIII., oltář je památkem na presidenta Kennedyho a bude umístěn tak, aby celebrant mohl státí za ním a čelem

k věřícím, jak koncil doporučil. Zimní sezona začíná v místě v polovině června, ale sněh přijde i dříve. Arcibiskup v Canberra a Golburnu Dr. Eris O'Brien soudí, že již 14. června bude moci chrám vysvětit.

Ekonomicky bylo postupováno tak, že základem je bankovní výpůjčka dvaceti tisíc australských liber a zbytek hraď se postupně sbírkami a dary.

fv

CMVKD

V Praze zasedal dne 15. dubna 1964 rozšířený ústřední výbor Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR. V hlavním projevu vzpomněl předseda CMVKD ministr dr. Josef Plojhar práce a oddanosti českého vlasteneckého duchovenstva, jež před sto lety uvědomovalo lid, z něhož vzešlo. Nezklamalo ani za okupace, ani po roce 1945, kdy odstraňovalo vše, co by naši vlast vedlo k porobě. Naši kněží, pokračoval hlavní řečník, našli bratrský, vpravdě křesťanský vztah k nové době a novému společenství. Bilance všeho snažení vlasteneckého duchovenstva osvědčuje, že zde kráceli kněží v jedné řadě s věřícími, s lidem, šli správnou cestou. K největším úspěchům, kromě podílu na výstavbě vlasti, dovozoval předseda CMVKD, možno řadit dlouholetý podíl kněží na boji za udržení míru. Kdykoli dospěly události v mezinárodním měřítku na pokraj světového požáru, ozval se vždy varovný hlas lidstva. Také zde byli naši kněží dobrými, příkladnými rádci věřících. Jsou věrnými zastánci mírového snažení SSSR, připoujají se k těm silám ve světě, jež věří v mírové uspořádání. A tak 14. června, zdůraznil ministr dr. Josef Plojhar, svou účastí na volbách dokážeme kladný poměr k politice míru, dokážeme svou snahu, že chceme budovat socialistickou vlast v jednotě, dorozumění a v přátelství se všemi. Den červnových voleb bude významným i v životě nás, kněží, neboť milujeme svou vlast a chceme se zúčastnit budování šťastného života v ČSSR. Svůj projev zakončil předseda CMVKD návrhem zaslání blahopřejného dopisu předsedovi rady ministrů SSSR N. S. Chruščovovi k jeho 70. narozeninám na důkaz vděčnosti za jeho osobní zásluhy o mírovou politiku SSSR. Předseda oznámil také dále, že je připraven návrh provolání CMVKD k duchovenstvu i věřícím, které bude čteno ve všech kazatelích našich chrámů. Obě tato oznámení a celý referát předsedy CMVKD byly provázeny nadšeným souhlasným potleskem. Dr. Ambroz Lazík, biskup, apoštolský administrátor trnavský přečetl dopis, který zaslal shromáždění dr. Eduard Něcsey, biskup, apoštolský administrátor nitranský. V dopise byly vyjádřeny pozdravy zasedání rozšířeného ÚV CMVKD a přání, podle sloh Encykliky Jana XXIII., aby všichni spolupracovali na společném blahu všeho lidského pokolení i svého vlastního státu. V organizačním referátu zhodnotil generální tajemník dr. Josef Beneš průběh vikariátních a okresních konferencí. Dovodil, že konference měly zdařilou, stoupaající úroveň, že formalismus prakticky vymizel, že daly jasný přehled o práci naší delegace na II. vatikánském koncilu a ořejmily naše současné

národohospodářské problémy a vzbudily zájem o mírovou práci i u těch, kteří dosud pouze přihlíželi. Konference se konaly v přátelském ovzduší a měly mnoho náležitých výzev, hlavně k osvojení si správné orientace v současné situaci, s přiloženým uchem k tepu života lidí za předpokladu vlastního příkladu jiným. V další části svého obsáhlého organizačního referátu promluvil generální tajemník o zahraničních stycích, výměnné návštěvě kněží ČSSR a NDR a o nastávajících volbách. Zdůraznil v závěru svého projevu, že je třeba, abychom my, kněží, také svým příkladem ukázali své uvědomění a odhodlání spolupracovat s těmi, kdož budou zvoleni, pro stále lepší podmínky pozemského života, abychom je naplnili dobrými a záslužnými skutky.

V diskusí vikář Josef Mudroch mluvil o spolupráci zemědělců s národním výborem, Andrej Andófi (maďarsky) o novém životě maďarských občanů v ČSSR, proděkan dr. Cyril Dudáš o účasti kněží a věřících na volbách z hlediska morálky, vikář František Engelmann (německy) o cizineckém ruchu, prof. dr. Jaroslav Michal o nových právních předpisech, a děkan Adolf Waloszek (polsky) o ohlasu publikace „Solunští bratři“ v zahraničí. Mnozí řečníci, přihlášení do diskuse, nemohli pro časovou tiseň své příspěvky přednést. Zasedání zahajoval dr. Alexander Horák, dopolední část řídil prelát dr. František Drábek, odpolední místopředseda dr. Josef Lukáčovič a závěr pronesl Msgre dr. Eduard Oliva. Uzavřel jednání hodnocením i připomínkou úkolů pro nejbližší dobu a konstatováním, že naši kněží budou i nadále jednat jako vzorní kněží i jako dobří občané naší socialistické vlasti.

EXERCICIE

V letošním roce se budou konat v Kněžském domově v Praze 2, Ječná ul. č. 2, exercicie pro kněze v těchto termínech: I. 17/8—22/8 (P. Alfons Daňha), II. 24/8—29/8 (P. Alfons Daňha), III. 31/8—5/9 (dr. Karel Sahan), IV. 7/9—12/9 (dr. Karel Sahan). Přihlášky zasílejte na své nejbližší konsistoře pokud možno do konce června. V přihlášce uveďte náhradní termín pro případ, že by žádaný běh byl již obsazen.

JUBILEA

V měsíci červnu, červenci a srpnu oslaví životní jubilea vsdpd.:

90 let: Jindřich Strnad, č. kanovník, farář v. v. Praze (22/7).

85 let: Josef Kopecký, farář v. v. Postupice (9/8), Maxmilián Trulay, farář v. v., Kozmice (23/7).

80 let: Dr. Ignác Nepustil, profesor v. v., Pasobůrky (2/8), František Plaček, Rataje, (9/8), Karel Vítek, st. arciděkan v. v., Vratislavice (22/6).

75 let: Karel Veselý, farář v. v. Frenštát pod Radh. (5/7), Frant. Černošek, farář v. v., Biskupice (13/8).

70 let: Josef Vosátka, děkan v. v., Radošovice (2/7), Václav Leder, admin., Vidnava, (30/7), Dominik Nakládal, admin., Pošná (31/7), František Srovnalík, farář v. v., Choryně (5/8), Richard Zavadil, farář, Benešov u Boskovic (14/8).

65 let: Felix Gurzan, provisor, Libhošť (11/6), Thdr. František

Tomášek, admin., Mor. Hůzová (30/8), Rudolf Posselt, kons. rada, Lobendava (22/8), Bedřich Lehner, administrátor, Rychvald (22/8), Ludvík Spurný, kons. rada, Louny (13/7).

60 let: Bruno Suchánek, farář, Šilheřovice, (10/6), Antonín Fiala, admin., Domamil (3/6), Alfréd Macek, kanovník, Mikulov (30/7), Jindřich Hladík, admin., Liskovec u Brna (11/7), Hugo Schneider, farář, Kunčice pod Ondř. (14/8).

VÝROČÍ KNĚZSKÝCH SVĚCENÍ

v měsíci červnu, červenci a srpnu

65 let: Dr. Martin Cibulka, profesor v. v., Strážnice (5/7).

60 let: Josef Krýbl, farář v. v., Kroměříž, dr. Rudolf Šimon, čestný kanovník, arcikněz, děkan v. v., Mor. Třebová, Maxmilián Trulay, farář v. v., Kozmice, (5/7), František Naxera, os. děkan v. v., Vysoké Chvojno, Adolf Svára, farář v. v., Podolí (5/7), František Čermák, kanovník v. v., Veverské Kněnice (26/7).

55 let: Josef Kouřil, provisor, Strážnice u P. Marie, František Bém, katecheta v. v., Frenštát pod Radh., Eduard Mazánek, katecheta v. v., Bilsko, Rudolf Ostárek, katecheta v. v., Ostrava I., František Zdráhal, děkan v. v., Dolní Životice, (5/7), Cyril Motáček, farář v. v., Dlouhá Lhota, Petr Navrátil, farář v. v. Brumovcích, Adolf Vašek, katecheta, Brno, Matěj Lebeda, farář v. v., Brno, Josef Kunka, farář v. v., Krasovice, (všichni 18/7).

50 let: Alois Černý, farář, Rataje, Alois Havel, kaplan, Přerov, Jan Juráček, provisor, Domanín, Hugo Klimeš, farář v. v., Kojetín, Metoděj Látal, farář v. v., Kostelec u Holešova, Alois Strail, farář v. v., Hradec u Opavy, Petr Črhák, farář v. v., Stříbrnice, všichni (5/7), František Anděl, interkalární admin. v. v., Pardubice, Karel Wiesner, farář v. v., Vrče, (12/7), Viktor Mastný, farář, Zhoř u Jihlavy, Emanuel Tocháček, farář v. v., Lančov, Vidlák Jan, katecheta v. v., Brno, Josef Hudec, farář v. v. Čestlicích, Alfons Daňha, admin. u Bož. Srčce v Praze, Emanuel Pivnická, farář v. v., v. Dol. Počernicích (12/7), František Pražák, děkan v. v., Stará Boleslav, Jan Dobrodinský, děkan, Bilsko, František Jirsa, farář, Skočice, František Krákor, farář, Milčín, Štěpán Pařízek, farář, Klemže. Emil Prukner; farář, Svihov (13/7).

45 let: Antonín Jemelka, farář, Laškov, Josef Novák, farář, Rudice, Emil Skula; farář, Mostkovice; Cyril Záruba, děkan v. v., Olomouc, (všichni 5/7), František Kulhánek, děkan a farář v. v. Brně, Bohumil Mikuláš, farář, Červená Lhota, František Chalupa, katecheta v. v., Slavkov (též 5/7, v. Brně), Emil Peter, admin., Hnojník.

40 let: Jan Baran, důchodce, Bruzovice (13/7), Jan Bártík, admin., Čimelice; Ferdinand Šit, farář, Nový Rychnov (14/7), František Hladil, děkan, Pasokov, František Strejček, admin., Pivín, Josef Laciga, farář v. v., Jasenná (5/7), Dr. František Kraus; prof. v. v. Brno, Josef Dyčka, děkan a farář, Dolní Kounice, František Jelinek, farář, Čučice, Vojtěch Kirchner, farář, Lovčice, František Klement, farář, Čáslavice, Hynek Pezlar, admin., Olší (6/7), Miroslav Šip, admin., Praha, Jakub Laub, fa-

rář, Březové Hory, dr. Petr M. Habáň, admin., Chlum n. Ohří, Josef Kunz, osob. děkan, Kamenický Šenov, Miloslav Černý, kons. rada, Liblice; Jan Jankl, Nebočádky.

35 let: Jan Bagar, admin., Horní Újezd, Stanislav Dubina, provisor, Zelechovice nad Dřevnicí, Metoděj Jašek, farář, Dolní Bohdík, Josef Musil, místoděkan, Luká, Antonín Osladil, provisor, Radějov, Bohuslav Rorýč, kaplan, Klímkovice, Hugo Schneider, farář, Kuncice, Augustin Spurný, farář, Nový Hrozenkov, Beno Suchánek, admin., Šilheřovice, František Šesták, farář, Vičnov, dr. Frant. Drábek, probošt, arcikněz a děkan, Mikulov; František Florián, farář, Těšany, Josef Hübnér, admin., Křepice, Miloš Indra, admin., Heraltice, Václav Novák, kooperátor, Brno, dr. František Voda, Brno, Josef Pospíšil, farář v. v., Trstěnice.

30 let: Alois Otzipka, admin., Hosfalkovice, Josef Bollek, farář, Veselí, Karel Bršlica, admin., Chlebovice, Ludvík Červenák, admin., Slávkov, Bohuslav Dohnal, provisor; Rychaltice, Jaroslav Haitman, místoděkan, Svitavy, František Hrabal, farář, Němčice, František Hýža, admin., Domaželice; Josef Konvička, vikář, Kroměříž, Josef Konetzny, farář, Chuchelná, František Kratochvíl, admin., Vnorovy, Václav Kubáň, admin., Kopečké, Inocenc Kukla, kaplan, Olomouc, Alois Kupka, děkan, Krnov, Bedřich Lang, děkan, Bystřice, Frant. Marek, farář, Vranová Lhota, František Mynářek, admin., Stupava, Bohumil Nerychel, místoděkan, Ostravice, Josef Novák, farář, Moravičany, Ladislav Novák, provisor, Horní Němčí, Jaroslav Novobilský, admin., Ohrozim, Jiří Poštulka, admin., Jevíčko, František Pešek, děkan, Rožná, Josef Kamínek, admin., Myslibořice, František Peksa, admin., Brno, František Žatecký, admin., Prušánky, Alois Zouhar, admin., Valeč; František Smejkal, farář, Dambořice, Ladislav Noll, koop., Židlochovice, Josef Dostál, Brno, Josef Čepička, admin., Praha, Frant. X. Dítě, vikář, Kladno, Václav Hájek, admin., Kouřim, Václav Kolský, admin., Pyšely, Ludvík Krycner, admin., Dobřichovice, dr. Josef Kubalik, prof., CMBF, František Matěj-

ček, farář, Praskolesy, Arnošt Šima, admin., Koloděje.

NA POČÁTKU STVOŘIL BŮH...

s takřka totožným názvem vydali loňského roku dva katolitičtí vykladači komentáře k prvním kapitolám knihy Genesis. Je to známý Jean Daniélou (Au commencement, Paříž 1963) a nadějný vědec z NDR Wolfgang Trilling (Im Anfang schuf Gott..., Lipsko 1963). Obě práce — nedlouhé rozsahem a přístupné formou — velmi dobře orientují v současném úsilí o hlubší pochopení biblického učení o stvoření světa a člověka. jin

KŘESŤANSKÁ FILOSOFIE VE STŘEDOVĚKU A DNES

V řadě svých knih, usilujících o pochopení biblických kořenů křesťanské filosofie — nejobsáhlejší z nich, mohutná studie „Metafyzika křesťanství a zrod křesťanské filosofie“ byla před dvěma léty ve Francii významněna Velkou katolickou cenou za literaturu — dospěl nyní francouzský filosof a teolog Claude Tresmontant k rozboru vrcholných zjevů scholastiky. Výtěžky své podrobné práce podává ve své poslední knize „Metafyzika křesťanství a krize třináctého století“ (La métaphysique du christianisme et la crise du XIIIe siècle, Paříž 1964). V závěru své knihy autor ukazuje na analogie, které spojují problémy třináctého století s dneškem. Otevřenost, s jakou se vyrovnávala tehdejší křesťanská filosofie s Aristotelem, Avicennou a Averroem, by měla být podle Tresmontanta vzorem pro dnešní diskusi s Kantem, Hegelem; Marxem i našimi současníky. jin

TEILHARDOVSKÁ DISKUSE POKRACUJE

Soustavný úvod do diskuse nad pozůstatostí slavného vědce a myslitele představuje nevelká kniha prof. dr. Aloise Guggenbergera CSSR „Teilhard de Chardin — Pokus o světovou summu“ (T. de Ch. — Versuch einer Weltsumme), vydaná v Mohuči na sklonku minulého roku. Předností knihy není jen — při vši odbornosti — svěží filosofický a teologický výklad (přírodovědeckou stránkou věci se autor nezabývá); ale také imponující pře-

hled příslušné literatury. Cituje se tu i významné svědectví o osobním postoji zesnulého Jana XXIII. k celé otázce: v rozhovoru se skupinou francouzských kněží označil Svatý Otec známé monitum za přímo „politováníhodné“.

DIARIO DEL ANIMA. („Deník duše“) Roma 1964. Osobní deník Jana XXIII., vedený od vstupu do semináře až do konce života.

Deník Jana XXIII. je důvěrným rozhovorem s Písmem svatým, liturgií a Svatými Otcí. „Deník duše“ zahajuje úvodní studií Msgr. Loris Capovilla, věrný interpret a ochránce deníků papežových. Krátce před skonem otázel se Msgr. Capovilla papeže, zda bude možno vydati deník. Papež Jan XXIII. pravil: „Ano, uveřejněte jej po mé smrti! Tyto stránky mohou působit dobro duším chápajícím velikost kněžství a rozumějším nejdůvěrnějšímu spojení s Bohem. Rozumím dobře, že lidé chtějí vědět všechno o papeži a všechno má sloužit historii. V těchto listech je má duše.“

Deník začíná líčením života v rodině, vzpomíná s vděčností faráře Francesco Rebuzziniho, který jej pokřtil a poskytl mu základní duchovní znalosti v dětství. Líčení dále zachycuje Francesca Pitocchi, duchovního ředitele semináře sv. Apolináře v Římě. Biskup Msgr. Radini Tedeschi odráží velký vliv na stránkách deníku, zejména svým pojednáním „Duchovní citění“, které si jeho mladý sekretář Jan přepsal vlastní rukou a ponechal na památku, aby je pročetl celý život. Obsáhlé dílo podivuhodného života uzavírá poslední projev Jana XXIII. k věřícím na náměstí sv. Petra 22. května 1963 v předvečer Nanebevstoupení. Rozloučil se s lidem slovy „Buďte pozdraveni!“. — Recenzi díla s četnými ukázkami přinesl Osservatore Romano 18. 3. 1964.

Z myšlenek Jana XXIII. v „Deníku duše“: Slovo kněze; biskupa a papeže má vždycky ražení ducha směřujícího k nejvyššímu cílům. Pročetl jsem knihy mnohých asketických autorů, ale jsem spokojen úplně s misálem, breviářem, Biblií. Následováním Krista a Bossuetem. — Mířím k nejintenzivnější

zbožnosti. Zanechávám za sebou podružné nebo nové formy zbožnosti a jsem věrný základním pravdám. — Netoužím, nemyslím na nic jiného, než abych žil a umřel pro duše, které jsou mi svěřeny. Hlásat evangelium chudým a ošetřovat ty, kteří jsou smutného srdce — R. 1959: „Ježto Bůh mě povolil, mě ubohého tvora, k této velké službě, jsem si vědom toho, že již nepatřím tomu nebo onomu dění v životě. Celý svět je mou rodinou! Toto vědomí, že náležím celému světu, musí být a musí oživovat mou mysl, mé srdce, veškerou mou činnost.“ FVH

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Král Ludvík XIV. se kdysi ptal slavného kazatele Bossueta, zda pravý křesťan může jít s klidným svědomím do Comédie. „Sire,“ odpověděl kazatel, „jsou tu silné důvody proti, a velké příklady pro.“

Archiev biskup canterburský se jednou zeptal velkého anglického herce Bettertona, čím to, že posluchačstvo, které se tak rádo dává strhnout slovem herce, zůstává tak často úplně netečné k slovu kněze na kazatelně. „To je docela jednoduché,“ odpověděl Betterton. „Herci podávají věci vymyšlené jako skutečné, zatím co mnohý kazatel podává věci skutečné, jako by to byly pouhé smyšlenky.“

Slavný řecký filosof Bias se kdysi ptal na jedné loďi s lotry a ničemy. Náhle se rozpoutala strašná bouře a milí spolucestující začali úpěnlivě volat k bohům o pomoc. Ale filosof jim radil: „Líp uděláte, když budete mlčet. Ať bohové o vás radši nevědí!“

Kněžím motoristům

Připojování kabelů k zapalovacím svíčkám motoru.

Kabely k zapalovacím svíčkám motoru připojujeme podle toho, v jakém pořadí mají zapalovat jednotlivé válce motoru za sebou. Při řadovém motoru počítají se někdy válce směrem odpředu dozadu, takže válec za chladičem je jako první. U čtyřválcového jednořadového motoru bývá zapalování jednotlivých válců za sebou nejčastěji v pořadí 1—3—4—2, někdy také 1—2—4—3. Šestiválcový jednořadový motor zapaluje nejčastěji v pořadí 1—5—3—6—2—4. Jsou-li uspořádány válce motoru ve dvou řadách (motory vidlicové nebo s protilehlými válci), číslují se válce při pohledu od předního konce motoru. Počítá se nejprve levá řada válců odpředu dozadu a pak se pokračuje v počítání u pravé řady válců rovněž odpředu dozadu.

Tatra čísluje válce v opačném směru, tj. od setrvačnicku směrem dopředu, při čemž první válec je u setrvačnicku. Jsou-li válce umístěny ve dvou řadách, počítá se nejprve levá a pak pravá řada stejným způsobem. Např. Tatraoplán má motor umístěn vzadu, takže setrvačnick je umístěn vpředu ve směru jízdy. Při počítání válců je nutno se dívat na motor od setrvačnicku, tj. proti směru jízdy. Pak bude nalevo 1 a 2 válec a napravo 3 a 4 válec. Pořad zapalování bude 1—4—3—2. Proto před připojením kabelů od víka rozdělovače k zapalovacím svíčkám musí řidič znát, v jakém pořadí jednotlivé válce motoru mají zapalovat a v jakém směru se otáčí raménko rozdělovače.

Připojování kabelů provádíme od víka rozdělovače. Začínáme nejprve kabelem zasunutým do svorky označené na vnější straně

víka rozdělovače r y s k o u (značka pro 1 válec), který připojíme k zapalovací svíčke prvního válce. Ostatní kabely od svorek víka rozdělovače připojujeme pak postupně, jak jdou za sebou, ve směru otáčení raménka rozdělovače k zapalovacím svíčkám jednotlivých válců motoru, podle pořadí zapalování.

Chceme-li u motoru zjistit, jaký má pořad zapalování, přesvědčíme se nejprve, zda kabel od zapalovací svíčky prvního válce je připojen na svorku víka rozdělovače, označenou r y s k o u (není-li označena, je účelné ji označit). Pak ve směru otáčení raménka rozdělovače postupně přecházíme od jedné svorky ke druhé a zjišťujeme, ke které zapalovací svíčke jsou kabely od jednotlivých svorek připojeny.

Pořad zapalování u motoru můžeme zjistit též podle pořadí komprese u jednotlivých válců při vyjmutých svíčkách. Řidič ucpe rukou otvory pro svíčky a při otáčení motoru sleduje, v jakém postupu jdou komprese jednotlivých válců za sebou vzhledem k prvnímu válci (při kompresi působí na ruku tlak).

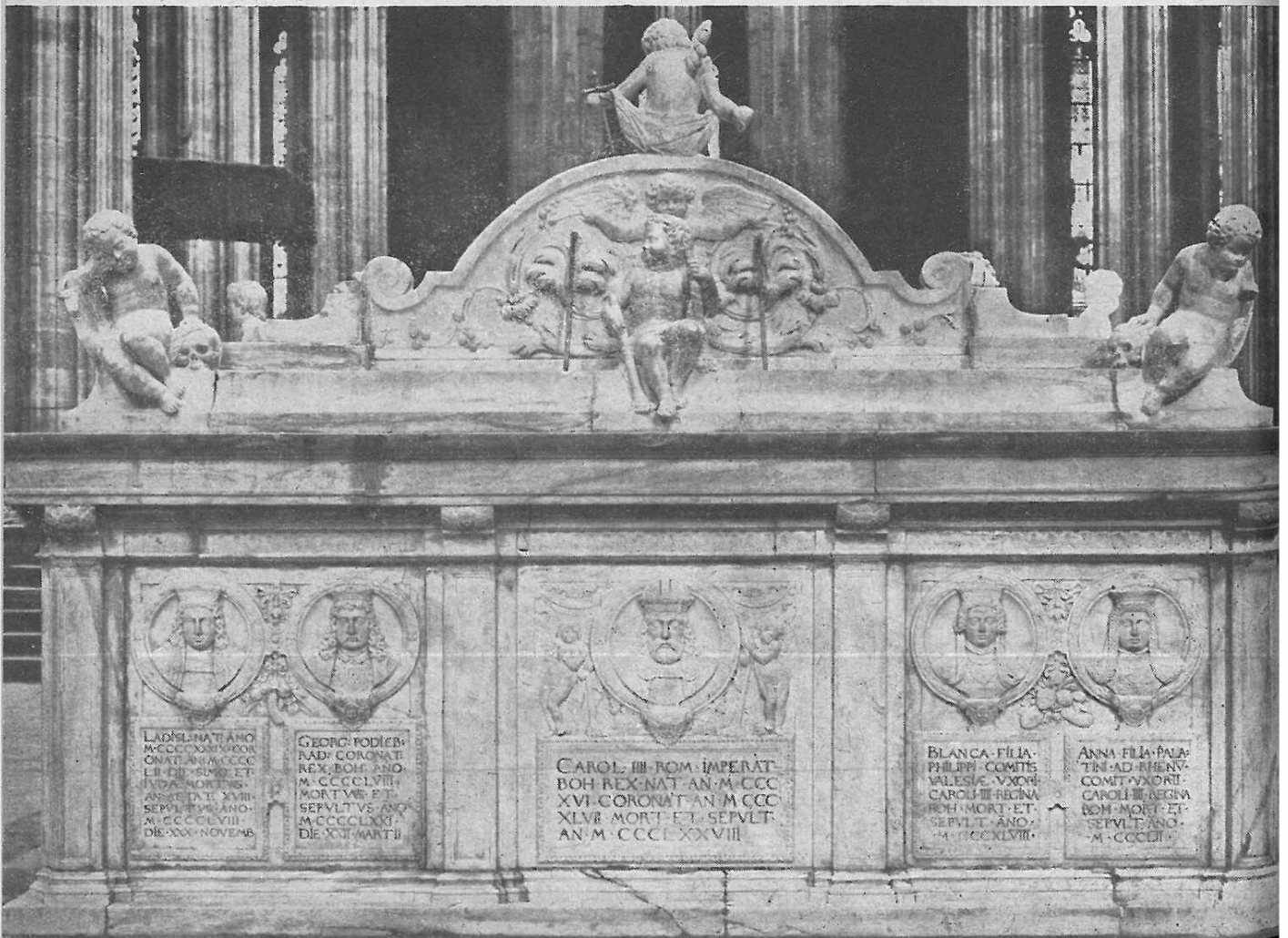
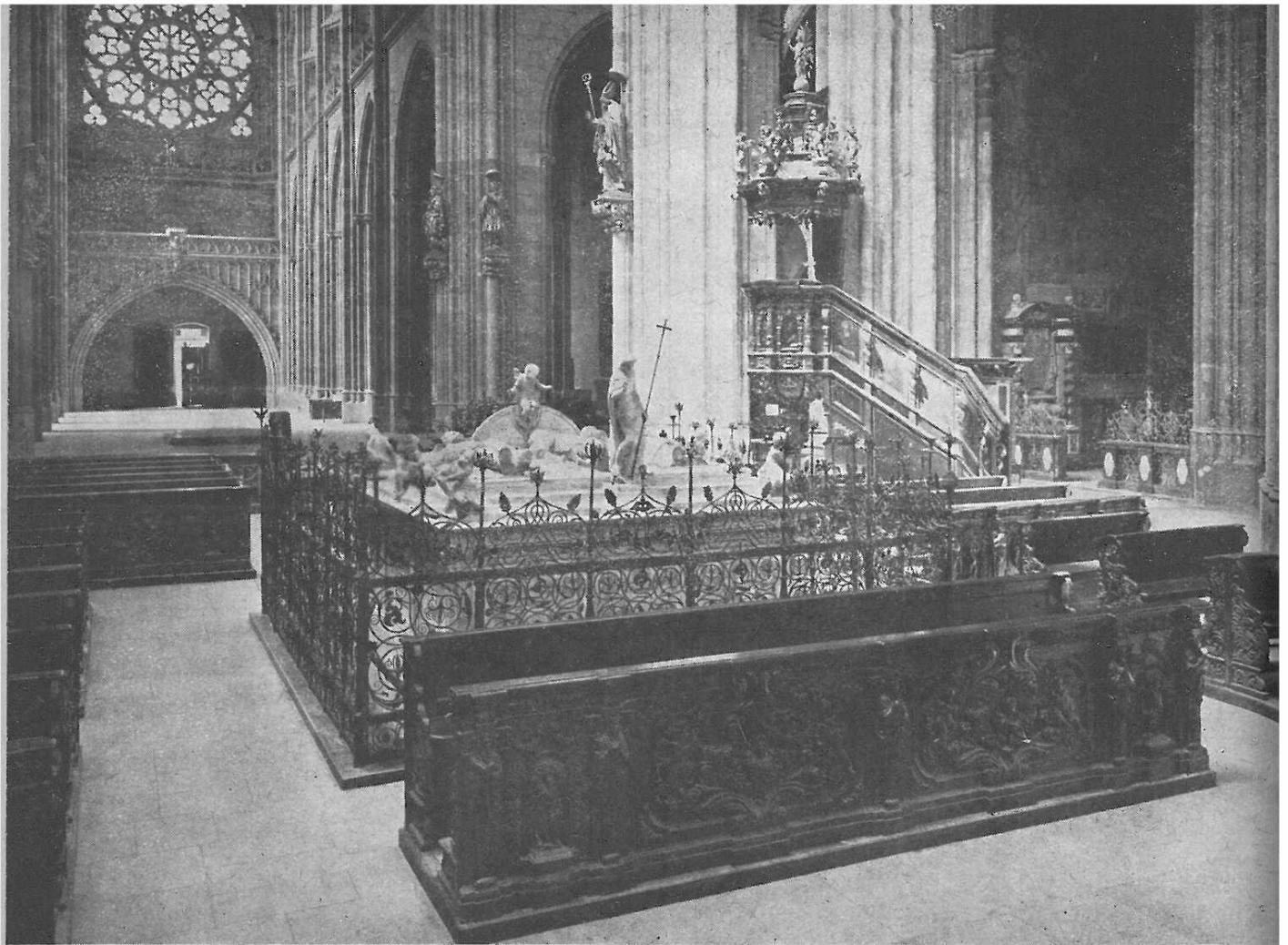
U m o t o c y k l u s dvouválcovým motorem je pro každý válec samostatná zapalovací cívka, přerušovač a kondensátor. Při montáži musíme dát pozor, aby se přívodní kabely primárního proudu připojily k příslušnému přerušovači. Přehodí-li se připojení kabelů, motor nelze roztočit. Chybu napravíme tím, že přehodíme kabely též u zapalovacích svíček.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ — Ročník XIV. — Číslo 6. — V Praze dne 10. června 1964

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚČN. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beněš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výstupu 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném pošta a objednávká přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 22. V. 1964, A-05*4177

ABSOLVENTI
CMBF
1964

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XIV. ČÍSLO 7. — ZÁŘÍ 1964

OBSAH: Konstituce o posvátné liturgii, P. Zdeněk Wagner: In margine liturgické konstituce, ThDr. Vladimír Benda: Kerygmatická teologie, Dr. Václav Ryněš: Nejstarší pohřebiště Přemyslovců, P. Josef Malý: Morašické obrazy, R. Š.: Svatý Václav v české hudbě, Dr. Věra Remešová: Svatý Václav v iniciále středověkého kodexu, Václav Zima: Z pastoračního zápisníku, P. Antonín Odvárka: V říši zlomeného kříže, Probošt dr. František Drábek šedesátníkem, Náš zápisník, Úřední zprávy.

KONSTITUCE O POSVÁTNÉ LITURGII

SLUHA SLUHŮ BOŽÍCH BISKUP PAVEL SPOLU S OTCI KONCILU
NA VĚČNOU PAMĚŤ

ÚVOD

1. Posvátný koncil si vytkl za úkol rozhodnout neustále mezi věřícími křesťanský život. Zařízení, která podléhají změnám, lépe přizpůsobit potřebám naší doby, přát všemu, co směřuje k jednotě všech věřících v Krista, a zdůrazňovat vše, co napomáhá k přivedení všech lidí do lůna Církve. Považuje tedy koncil za svůj zvláštní úkol dbát rovněž o obrodu a pěstování liturgie.

2. V liturgii, hlavně ve svaté Oběti eucharistické, „se koná totiž dílo našeho vykoupení“ (1) a tím se v nejvyšší míře dosahuje toho, že věřící životem vyjadřují a jiným ukazují Kristovo tajemství i vlastní podstatu pravé Církve. Její vlastností je, že je současně lidská i božská: Je viditelná a přitom je vybavena věcmi neviditelnými. Plně činností a přitom se oddává nerušené kontemplaci. Dlí ve světě, a přece se ve světě cítí jako poutnice. To proto, aby co je v ní lidského, bylo vedeno k božskému a bylo mu podřízeno. Co viditelného k neviditelnému, co je činností ke kontemplaci. A co je v čase přítomném, ať se podřídí budoucí vlasti, kterou hledáme (2). Tím liturgie z těch, kdo jsou uvnitř Církve, denně vytváří svatý chrám v Pánu, Boží příbytek v Du-

chu (3) až k míře zralosti podle vzoru Kristova (4) a přitom podivuhodně posiluje schopnost hlásat Krista. Takto se Církev těm, kdo jsou mimo ni, projevuje jako znamení pozvednuté nad národy (5), pod kterým se sjednotí rozptýlené Boží děti (6), dokud nebude jeden ovčín s jedním pastýřem (7).

3. Proto je posvátný koncil toho názoru, že je nutné zaměřit se na následující zásady o pěstování a obrodě liturgie, a vyvodit z nich praktické směrnice.

Mezi těmito zásadami a směrnici jsou některé, které mohou a musí být aplikovány jak na ritus římský, tak na všechny rity jiné, i když praktické směrnice je dlužno brát pouze se zřetelem na ritus římský, ledaže by šlo o takové, které povahou věci se týkají také ritů ostatních.

4. Konečně posvátný koncil věrně podle tradice prohlašuje, že svatá matka Církev přiznává všem zákonitě uznaným ritům stejná práva a úctu. Chce je do budoucna zachovat a všemožně se jich ujímat. Přeje si, aby tam, kde je toho třeba, byly obezřetně v celém rozsahu přezkoumány v duchu zdravé tradice a aby byly vybaveny novou silou s ohledem na dnešní okolnosti a potřeby.

HLAVA I.

VŠEOBECNÉ ZÁSADY PRO OBRODU A PĚSTOVÁNÍ LITURGIE

I. PODSTATA POSVÁTNÉ LITURGIE a JEJÍ VÝZNAM PRO ŽIVOT CÍRKVE

5. Bůh, který „chce všechny lidi spasit a přivést je k poznání pravdy“ (I. Tim. 2, 4), „mnohokrát a mnohými způsoby kdysi mluvil k otcům skrze proroky“ (Žid. 1, 1). Když se naplnil čas, poslal svého Syna, Slovo učiněné tělem, pomazané Duchem svatým, k evangelizování chudých, k uzdravování zkrustených srdcem (8), „lékaře těla i duše“ (9), prostředníka mezi Bohem i lidmi (10). Vždyť jeho člověčenství v jednotě s osobou Slova bylo nástrojem naší spásy. Proto v Kristu „jsme dosáhli naprostého usmíření a v něm se nám dostalo v plné míře božského oslavení“ (11).

A toto dílo vykoupení lidstva a dokonalé Boží oslavy, kterému předehrou byly veliké skutky Boží v lidu Starého zákona, naplnil Kristus Pán. Učinil tak zvláště svým blahodárným utrpením, zmrtvýchvstáním a slavným nanebevstoupením. Je to veliké velikonoční tajemství, kterým „smrt naší potěšila smrtí svou a svým zmrtvýchvstáním obnovil život“ (12). Vždyť z boku na kříži usínajícího Krista vzešlo podivuhodné tajemství celé Církve (13).

6. A tak, jako byl Kristus poslán od Otce, tak on sám poslal apoštoly naplněné Duchem svatým, aby nejenom celému stvoření hlásali evangelium (14), zvěstovali, že Boží Syn svou smrtí a svým vzkříšením nás zachránil před satanovou mocí (15) i před smrtí, a nás převedl do Otcova království, nýbrž aby také zvěstované dílo spásy vykonávali skrze Oběť a svátosti, které jsou osou liturgického života.

Takto skrze křest jsou lidé vstípeni velikonočnímu Kristovu tajemství: jsou spoluzemřelí, spolupohřbení a spoluzmrtvýchvstali (16). Přijímají ducha adoptivních dětí, „v kterém voláme Abba, Otče“ (Řím. 8, 15), a tak se stávají pravými citeli, po kterých Otec touží (17).

Podobně kdykoli požívají Večeře Páně, zvěstují Pánovu smrt, dokud nepříjde (18). Proto samotného dne letnic, padesátého dne, kdy se Církev zjevila světu, ti, „kdo přijali řeč“ Petrovu, „byli pokřtěni“. A „zůstávali pak v učení apoštolů, v lámání chleba a na modlitbách, chválili společně Boha a těšili se přízní všeho lidu“ (Skut. 2, 41–47).

Od té doby Církev nikdy ničeho neopomíjela, ale shromažďuje se k slavení velikonočního tajemství, aby „předčítala všechna Písma, která o něm byla“ (Luk. 24,

27), a aby slavila Eucharistii, ve které se „zpřítomňuje jeho vítězství a triumf nad smrtí“ (19). Zároveň vzdává díky „Bohu za nevýslovný dar“ (II. Kor. 9, 15) v Ježíši Kristu „ke chvále jeho velebnosti“ (Ef. 1, 12) skrze sílu Ducha svatého.

7. K skutečnování takového díla je Kristus hlavně při úkonech liturgických vždy přítomen. Je přítomen při Oběti mše jak v osobě přísluhovatele „se nyní kněžskou službou obětuje tentýž, který tehdy na kříži obětoval sám sebe“ (20), tak je především přítomen pod eucharistickými způsoby. Svou mocí je přítomen ve svátostech, takže když někdo křtí, křtí sám Kristus (21). Je přítomen ve svém slově, takže mluví on sám, když se čte Písmo svaté. Je konečně přítomen, když se Církev modlí a zpívá, sám, který slíbil: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tam uprostřed nich jsem já“ (Mat. 18, 20). Vskutku při takových úkonech, kterými se Bůh dokonale oslavuje a kterými jsou lidé posvěcováni, je Kristus spojen s Církví, svou nejmilejší nevěstou, která vzývá svého Pána a skrze něj ctí věčného Otce.

Právem je tedy nutno dívat se na liturgii jako na vykonávání kněžského úřadu Ježíše Krista, při kterém skrze viditelná znamenání se naznačuje a způsobem podle jednotlivých úkonů se působí posvěcování člověka. Mystickým tělem Ježíše Krista, totiž jeho hlavou i údý se vykonává souhrnná veřejná bohopocta.

Proto každé liturgické dění je jakožto činnost Krista kněze a jeho těla, kterým je Církev, činností nejvyšší svatou. Z tétož titulu a v takovém stupni se co do její účinnosti nemůže rovnat žádná jiná činnost Církeve.

8. V pozemské liturgii máme předchůt účasti na liturgii nebeské, která se slaví ve svatém městě Jeruzalémě, kam jako pouťníci směřujeme. Tam je Kristus, sedící na pravici Boží, bohoslužebník velesvatyně a pravého svatostanu (22). Zpíváme Pánu hymnus chvály s celým zastupem nebeského vojska. Tím, že ctíme památku svátých a doufáme v určitou účast a společenství s nimi, očekáváme Spasitele našeho Pána Ježíše Krista, až sám se ukáže jako náš život, a my s ním se ukážeme ve slávě. (23).

9. Posvátnou liturgií se nevyčerpává celá činnost Církeve. Vždyť dříve než lidé mohou k liturgii přistoupit, je nutno, aby k víře se obrátili a byli povoláni. „Jak mohou vzývat toho, v koho neuvěřili? Ale jak uvěří v toho, o kom neuslyšeli? A jak by uslyšeli bez hlasatele? A jak mohou hlásat, nebudou-li poslání? (Řím. 10, 14–15.)

Proto Církev těm, kdo nevěří, zvěstuje poselství spásy, aby všichni lidé poznali jediného pravého Boha a Ježíše Krista, kterého poslal, a aby se odvrátili od svých cest tím, že budou činit pokání (24). Má tedy neustále věřícím hlásat víru a pokání. Mimoto je má disponovat k přijetí svátostí, učít je zachovávat všecko, co přikázal Kristus (25) a nabádat je ke všem skutkům lásky, zbožnosti a apoštolátu. Těmito skutky se projeví, že křesťané nejsou sice z tohoto světa, ale přesto jsou světu světlem a oslavují Otce před lidmi.

10. Avšak liturgie je nejenom vrchol, ke kterému směřuje činnost Církeve. Je současně zdrojem, z kterého pramení všechna její síla. Vždyť apoštoltské práce usilují o to, aby se všichni, kdo se vírou a křtem stali Božími dětmi, sjednotili a uprostřed Církeve chválili Boha, měli účast na Oběti a požívali Večeře Páně.

A z druhé strany samotná liturgie vede věřící k tomu, aby „nasytění velikonočními svátostmi si navzájem dobře rozuměli“ (26). Modlí se, aby „životem osvědčovali, co vírou přijali“ (27). Obnovení smlouvy Pána s lidmi v Eucharistii věřící přitahuje a zaněcuje k činnorodé lásce Kristově. Z liturgie tedy, zvláště pak Eucharistie jako ze zdroje, nás zavlažuje milost, a tak lidé nejučinněji dosahují posvěcení v Kristu a oslavují Boha, k čemuž jako k cíli směřuje všechna ostatní činnost Církeve.

11. K dosažení plného účinku je nutno, aby se věřící blížili k posvátné liturgii s náležitou dispozicí duše. Aby své myšlenky přizpůsobili slovům, aby s Boží milostí spolupracovali a nepřijímali ji nadarmo (28). Z toho důvodu mají posvěcení pastýři dbát o to, aby při liturgickém úkonu nejenom zachovávali předpisy k plat-

nému a dovolenému přijetí, ale aby věřící byli na něm účastni uvědoměle, činně a s užitkem.

12. Duchovní život se však nevyčerpává účastí na posvátné liturgii. Křesťan, zvaný ke společným bohoslužbám, má totiž kromě toho také vcházet do svého pokojíka, aby vzýval Otce ve skrytě (29), ba dokonce, jak učí Apoštol, má se modlit bezustání (30). A tentýž Apoštol nás učí, abychom utrpení Ježíšovo stále nosili na svém těle, aby bylo vidět život Ježíšův na našem těle smrtelném (31).

Proto při mešní Oběti prosíme Pána, aby „si z nás po přijetí duchovní oběti připravil dar věčný“ (32).

13. Velmi se doporučují pobožnosti křesťanského lidu, jsou-li v souladu s předpisy a směrnicemi Církeve. To platí zvláště, konají-li se z příkazu Apoštoltského stolce.

Rovněž tak jsou vhodné soukromé církevní pobožnosti, které se konají podle zvyklostí, nebo podle pravoplatně schválených knih a z příkazu biskupů.

A tak se tedy mají podle rázu liturgického období pořádat pobožnosti takové, aby byly v souladu s posvátnou liturgií, od níž jsou vlastně odvozeny a mají k ní lid přivádět, protože vlastní liturgie svou podstatou je daleko převyšuje.

II. LITURGICKÁ VÝCHOVA A ČINNÁ ÚČAST

14. Matka Církev si velmi přeje, aby všichni věřící byli vedeni k plné, uvědomělé a činné účasti na úkonech liturgie, jak to sama povaha liturgie vyžaduje a jak na to křesťanský lid, „rod vyvolený, královské kněžstvo, svatý národ, lid vlastní“ (I. Petr. 2, 9; srv. 2, 4–5) mocí křtu má právo a je k tomu povinen.

Tuto plnou a činnou účast při obrodě a pěstování posvátné liturgie musíme mít na zřeteli co nejvíce, protože to je první a nejpotřebnější zdroj, ze kterého věřící čerpají ducha vpravdě křesťanského. A proto v celé pastorační činnosti mají o ni pastýři duší svědomitě usilovat náležitou výukou.

Ale aby se to mohlo uskutečnit, není jiného východiska, než aby dřív sami vnikli do ducha a účinností liturgie a aby se v ní stali mistry. Proto je velmi nezbytné doporučovat liturgické vzdělání nejprve kleru. Posvátný koncil se tedy rozhodl uložit následující.

15. Učitelé, kteří jsou ustanoveni k vyučování posvátné liturgii v seminářích, ve studentských řeholních domech a na teologických fakultách, ať jsou k svému úkolu řádně vzděláni v ústavech k tomu speciálně určených.

16. Vyučování posvátné liturgii v seminářích a v řeholních studentských domech má být zařazeno mezi disciplíny nejpotřebnější a nejpřednější. Na teologických fakultách pak liturgie má být zařazena mezi předměty hlavní a má být přednášena jak z hlediska teologického a historického, tak z hlediska duchovního, pastorálního, a právního. Učitelé ostatních disciplín, zvláště dogmatiky, Písma svatého, teologie duchovního života a pastorálky ať nadto pečují, aby z podstaty látky vlastního předmětu vyučovali o Kristově tajemství a o dějinách spásy tak, aby zřetelně vynikla spojitost jejich předmětů s liturgií a jednoduše kněžského vzdělání.

17. Klerikové v seminářích a řeholních domech ať nabudou liturgické formy duchovního života, a to vhodným vedením, aby posvátným obřadům nejen rozuměli a byli schopni zúčastnit se jich celou duší, ale také jak při samotném slavení svatých tajemství, tak i při jiných pobožnostech byli prodchnuti duchem posvátné liturgie. Stejně tak ať jsou vedeni k zachovávání liturgických předpisů, aby život v seminářích a řeholních ústavech byl zcela ztvárněn duchem liturgickým.

18. Kněží světští i řeholní, kteří pracují na vinici Páně, ať jsou podpořeni všemi vhodnými prostředky, aby stále plněji si uvědomovali, co při posvátných funkcích konají. Ať žijí životem liturgickým a ten sdílejí s dušemi jim svěřenými.

19. Pastýři duší mají horlivě a trpělivě sledovat liturgickou výchovu a vnitřní i vnější činnou účast věřících podle jejich věku, podmínek a způsobu života i stupně náboženského vzdělání. To je jedním z hlavních úkolů

věrného rozdělovatele Božích tajemství. A své stádce v tom ohledu má vést nejenom slovem, ale i příkladem.

20. Přenášení posvátných úkonů rozhlasem a televizí, zvláště pokud jde o Mši svatou, ať se děje s opatrností a důstojně, pod vedením a se zárukou vhodné osoby, která je k tomu určena biskupy.

III. OBRODA POSVÁTNÉ LITURGIE

21. Aby křesťanský lid bezpečněji dosáhl bohatství milosti v posvátné liturgii, svatá matka Církve vroucně touží po všeobecné obrodě samotné liturgie. Vždyť liturgie se skládá z částí neměnné, která tkví v božském původu, a z částí, které jsou podrobeny změnám. Ty se během času totiž mohou nebo také musí měnit, když se totiž do nich vloudí něco, co méně odpovídá povaze liturgie, případně co se pro ni ukáže méně vhodným.

Při takové obrodě je pak nutno texty a obřady uspořádat tak, aby byly ozřejmeny svaté věci, které liturgie znamená, a aby je křesťanský lid mohl pokud možno pochopit a mít na nich plnou účast.

Posvátný koncil proto stanovil tyto všeobecnější směrnice.

A. Směrnice obecné

22. § 1. Rozhodování o záležitostech posvátné liturgie náleží jedině církevní autoritě, to je Apoštolskému stolci, a podle práva biskupovi.

§ 2. Z moci, kterou právo uznává, náleží rozhodování o liturgických záležitostech ve stanovených mezích také příslušným, pravoplatně ustanoveným různým druhům územních shromáždění biskupů.

§ 3. Proto naprosto nikdo jiný, i kdyby to byl kněz, nemůže na vlastní pěst v liturgii něco přidávat, vynechávat, nebo měnit.

23. Aby se zdravá tradice zachovala, a přesto se otevřela cesta zdůvodněnému pokroku, má se při reformě jednotlivých částí liturgie konat vždy předběžné zevrubné bádání teologické, historické a pastorální. Nadto se má vždycky brát zřetel na všeobecné zákony ducha a struktury liturgie, i na zkušenosti z novější obrody liturgické na základě indultů porůznu udělených.

Novoty konečně ať se nezavádějí, nevyžaduje-li to skutečně zaručený užitek Církve a při záruce, že nové formy vyrůstají jaksí organicky z forem již stávajících. Pokud možno se nutno se vyvarovat, aby v obřadech nebyly nápadné rozdíly mezi sousedními zeměmi.

24. Při liturgických úkonech je nejvíce nutno dbát na Písmo svaté. Z něho se čtou lekce a ty se vysvětlují v homiliích. Z něho se zpívají žalmy, jím inspirovány a prodchnuty vznikají prosby, modlitby a liturgické písně. Z Písma svatého přejímají též svůj význam liturgické úkony a znamení. To je důvod, proč k zabezpečení obrody posvátné liturgie, totiž jejího pokroku a přizpůsobení, je nutno, aby se rozšířil vroucí a živý cit pro Písmo svaté, kterým se vyznačují ctihodné tradice ritů východních i západních.

25. Liturgické knihy ať jsou přezkoumány co nejdříve za pomoci odborníků a za konzultace biskupů z různých zemí.

B. Směrnice, které vyplývají z povahy liturgie, jako činnosti hierarchické i společenské

26. Liturgické úkony nejsou činností soukromou, nýbrž projevem Církve, která je „svátostí jednoty“, totiž svatý lid, sjednocený a řízený biskupy (33).

Proto liturgické dění náleží celému tělu Církve, je jeho projevem a ovlivňuje je. Jeho jednotlivých údů se to však týká rozmanitým způsobem, a to podle rozmanitosti stavů, úkolů a činné účasti.

27. Kdykoliv obřady, každý podle své povahy, vyžadují vykonávání společně s četnou a činnou účastí věřících, má jim být pokud možno dána přednost před úkony jednotlivými a jaksí soukromými.

To platí především o sloužení Mše. Každá Mše musí být vždy rázu veřejného a společenského. Totéž platí o udělení svátostí.

28. Při kterémkoliv liturgickém úkonu každý, ať už jde o přísluhovatele či věřícího, kdo vykonává svůj úkol, ať koná jenom a zcela to, co k němu z povahy věci liturgických předpisů náleží.

29. I ministranti, lektori, komentátoři a ti, kdo patří k chrámovému sboru, vykonávají skutečně liturgickou službu. Proto ať konají svůj úkol s takovou vroucí zbožností a kázní, která takové službě přísluší, a jak to od nich právem zbožný lid vyžaduje.

Je proto jejich povinností, aby každý svým způsobem pečlivě vnikl do ducha liturgie a řádně i odborně se připravil na svůj úkol.

30. K povzbuzení činné účasti mají přispívat aklamace lidu, odpovědi, žalmy, antifony, kantika a úkony, případně pohyby a oděv. V určených chvílích ať se zachovává posvátné mlčení.

31. V liturgii kromě důstojenství, které vyplývá z liturgického úřadu a ze svatých svěcení, a kromě poct, které podle pravoplatných liturgických předpisů náležejí civilním autoritám, nemá být použito ničeho s ohledem na osoby nebo na podmínky soukromé, a to jak v obřadech, tak ani ve vnější nádehe.

C. Směrnice, které vyplývají z didaktické a pastorální povahy liturgie

33. I když posvátná liturgie je především uctíváním Boží velebnosti, obsahuje také velké poučení pro věřící lid (34). Vždyť v liturgii mluví ke svému lidu Bůh, Kristus dosud zvěstuje evangelium. A lid odpovídá jednak zpěvem, jednak modlitbou.

Vždyť modlitby určené Bohu, které v osobě Kristově přednáší kněz, který je v čele zástupu, říkají se jménem všeho zbožného lidu a všech přítomných. A viditelná znamení neviditelných věcí Božích, kterých se v liturgii používá, jsou ustanovena buď Kristem nebo Církví. Takže nejen když se čte, „co bylo napsáno k našemu poučení“ (Řím. 15, 4), ale i když se Církve modlí, zpívá či jedná, posiluje se tím víra přítomných, přítomní se svou myslí povznášejí k Bohu, aby mu prokazovali poslušnost rozumu a hojněji přijímali jeho milost.

Proto při budoucí reformě ať jsou zachovány tyto směrnice.

34. Obřady ať se skvějí vznešenou jednoduchostí, ať jsou průhledné stručností a ať se vyhýbají neúčinnému opakování. Ať jsou přizpůsobeny chápavosti věřících, aby zásadně nepotřebovali dalšího vysvětlování.

35. V liturgii má být zřejmá nejtěsnější spojitost mezi obřadem a slovem:

1. Při posvátných úkonech má být obnovena hojnější, rozmanitější a vhodnější četba Písma svatého.

2. Vhodnější umístění promluvy, která je součástí liturgického dění, jak to obřad žádá, má být v rubrikách patřičně vyznačeno. Služba kazatelská se má konat co nejvěrněji a náležitě. Má vyvěrat ze zdrojů Písma svatého a z liturgie, jakožto hlásání podivuhodných Božích věcí v dějinách spásy či v mysteriu Kristovu, které je v nás neustále přítomno a je činné zvláště při liturgických úkonech.

3. Všemi způsoby ať je také zaváděna katecheze přímo liturgická. Při samotných obřadech kněz nebo přísluhovatel, ovšem pouze při vhodnějších okamžicích, buď předepsanými či vlastními slovy ať dává krátké připomínky.

4. Bohoslužba slova se má konat zvláště při očekávání větších svátků, o některých ferích adventních a postních, o nedělích a zasvěcených svátcích, a to hlavně v místech, kde není kněze. V takovém případě bohoslužbu slova řídí jáhen, případně někdo jiný, koho k tomu určí biskup.

36. § 1. Užívání latinského jazyka, s výjimkou partikulárního práva, ať je v latinských ritech zachováno.

§ 2. Protože však, ať už při Mši, nebo při udělování svátostí, či jiných částech liturgie, může být pro lid často velmi užitečné používat mateřské řeči, může se jí tedy věnovat více místa, zvláště při čteních a připomínkách, v některých oracích a písních. To však podle

směrnic, které jsou o této věci stanoveny v dalších kapitolách.

§ 3. V rámci zmíněných směrnic pro rozsah používání mateřské řeči je kompetentní územní církevní autorita, o které platí odst. 22, § 2. A je-li třeba, tedy na základě porady s biskupy sousedních krajín téže řeči, zda a v jaké míře mateřské řeči používat, a to písemnými akty, schválenými Apoštolským stolcem.

§ 4. Překlad latinského textu do mateřské řeči, kterého se bude v liturgii užívat, ať je schválen příslušnou církevní autoritou, o které byla řeč výše.

D. Směrnice o přizpůsobení se duchu a tradicím národů

37. V těch věcech, které nenarušují víru nebo dobro celku, nechce Církev ukládat strohou jednotu formy ani v liturgii. Naopak. Ctí a podporuje duchovně krásy a vlohy různých národů a ras. Ano, co z národních zvyklostí není neslučitelně spojeno s modloslužbou a bludy, posuzuje blahovlnně a možno-li, zachovává to neporušené. A dokonce to připouští i do samotné liturgie, jenom když to souhlasí s autenticky správným liturgickým duchem.

38. Až se budou revidovat liturgické knihy, ať se při zachování podstatné jednoty římského ritu ponechá místo oprávněným rozdílům a přizpůsobením zvláště pro různá společenství, kraje a lid především v misijích. Na toto ať je pamatováno ve struktuře obřadů při sestavování rubrik.

39. V mezích, které určí typická vydání liturgických knih, stanoví kompetentní církevní autorita, o které v odst. 22, § 2 úpravy, zvláště pokud jde o svátosti, svátostiny, průvody, liturgický jazyk, posvátný zpěv a umění. Ovšem, podle pravidel, která jsou v této konstituci.

40. Protože však důkladnější přizpůsobení liturgie se vyžaduje na různých místech a za různých okolností, a tím se věc stává nesnadnější, tedy:

1. Kompetentní územní církevní autorita, o které v odst. 22, § 2, má v konkrétním případě pečlivě a moudře uvážit, co lze z tradic a charakteru jednotlivých národů do bohoslužby připustit. Přizpůsobení, která se považují za užitečná a nezbytná, předloží Apoštolskému stolci, aby byla zavedena s jeho souhlasem.

2. Aby se však přizpůsobení zavedlo s náležitou obezřetností, dává Apoštolský stolec územní autoritě možnost, aby je-li nutno, v některých k tomu vhodných společenstvích a po určitý čas bylo napřed povoleno a zavedeno na nutnou předběžnou zkoušku.

3. Protože přizpůsobení liturgických předpisů zvláště v misijích bývá spojeno s osobitými potížemi, ať se jejich provádění ujímají lidé, kteří jsou v té věci zkušení.

HLAVA II. TAJEMSTVÍ NEJSVĚTĚJŠÍ EUCHARISTIE

47. Náš Spasitel při Poslední večeři, v noci, ve které byl vydán, ustanovil eucharistickou Oběť svého těla a krve. Tou na věky zpřítomnil Oběť kříže, dokud nepřijde. A tak své milované snoubence Církvě svěřil na památku své smrti a svého vzkříšení: svátost slitování, znamení jednoty, pouto lásky (36), hostinu velikonoční, ve které je Kristus požíván a při které se duše plní milostí a poskytuje záruka věčné spásy (37).

48. A tak Církev ve své starostlivé péči chce, aby křesťané nebyli při tomto tajemství víry jako vnější a němí diváci, ale aby mu dobře rozuměli, aby na posvátných úkonech byli uvědoměle, zbožně a činně účastni. Božím slovem aby byli vzděláváni, hostinou těla Páně občerstvováni, Bohu aby děkovali a neposkvrněnou Oběť aby obětovali nejenom rukama kněze, ale sami v jednotě s ním se učili obětovat sami sebe a ze dne na den prostřednictvím Krista (38) splývat v jednotu s Bohem i mezi sebou, aby konečně byl Bůh vším ve všem.

IV. PĚSTĚNÍ LITURGICKÉHO ŽIVOTA V DIECÉZI A VE FARNOSTI

41. Biskup ať je považován za velekněze svého stáde. Od něho se jaksi odvozuje a na něm závisí život jemu v Kristu svěřených.

Proto si všichni musí nanejvýš vážit liturgického života diecéze kolem biskupa a zvláště v katedrálním chrámu. Ať jsou proniknuti přesvědčením, že provedení zvyků Církvě je v činné a plné účasti zbožného lidu na těchž liturgických úkonech, především při Eucharistii, na téže modlitbě, na tomtéž oltáři, u kterého je biskup obklopený svým kněžstvem a svými pomocníky (38).

42. Protože však biskup ve své diecézi osobně celému stádcu vždy a všude nemůže být v čele musí nezbytně vytvářet jednotlivé obce věřících. Mezi nimi vynikají farnosti, které jsou ustanoveny místně, pod vedením pastýře zastupujícího biskupa. Ty tedy jaksi představují viditelnou, po celé zeměkouli rozšířenou Církev.

V myslích i praxi věřících i kléru se má proto pěstovat farní liturgický život ve vztahu k biskupovi. Je nutno se dopracovat k tomu, aby smysl pro farní obec se uplatňoval zejména při společné účasti lidu na nedělní Mši.

V. PASTORAČNÍ ČINNOST K POVZNESENÍ LITURGIE

43. Snaha pěstovat a obrodit posvátnou liturgii je právem považována za prozřetelnostní znamení Božích úradků pro náš věk, za jakoby přejítí Ducha svatého svou Církví. A životu Církvě, ano, všeobecnému náboženskému citění i jednání naší doby vtiskuje svůj ráz.

Aby se tedy tato pastorační liturgická činnost v Církvě dále rozvíjela, posvátný koncil stanoví:

44. Bude prospěšno, aby příslušná územní autorita, ve smyslu odst. 22, § 2, sestavila liturgickou komisi, podepřenou lidmi, kteří jsou vzdělaní v liturgické vědě, hudbě, v posvátném umění a v oboru pastoračním. Tato komisi v rámci možnosti by měl být nápomocen nějaký ústav pastorační liturgie, sestavený z odborníků, případně i laiků. Úkolem komise bude, aby pod vedením výše zmíněné územní církevní autority usměrňovala pastoračně liturgickou činnost ve svém obvodu a prováděla potřebné průzkumy a pokusy, kdykoliv půjde o přizpůsobení, které se má předložit Apoštolskému stolci.

45. V tomtéž smyslu má být liturgická komise v každé diecézi, aby se liturgická činnost prováděla za řízení biskupa.

Někdy ovšem může být vhodnější, aby takovou komisi vytvořilo více diecézí. Ta ať liturgické záležitosti provádí na základě společných porad.

46. Mimo komisi liturgickou se má v rámci možnosti v každé diecézi ustavit také komise pro posvátnou hudbu a pro posvátné umění. Je nutné, aby tyto tři komise pracovaly společnými silami. Dokonce bude často nutné, aby se spojily v komisi jednu.

49. Aby tedy oběť Mše i formou obřadů dosáhla plně pastorační účinnosti, posvátný koncil uvážil povahu Mši, které se slouží za účasti lidu zvláště o nedělích a zasvěcených svátcích, a stanoví následující:

50. Mešní řád má být upraven tak, aby byl jasněji ozřejmen význam jednotlivých částí a také jejich vzájemný vztah. Tím se usnadní zbožná a činná účast věřících.

Obřady při pečlivém zachování své podstaty ať se zjednoduší. Má se vynechat, co postupem času se začalo opakovat nebo méně šťastně bylo přidáváno. Mají se, jak bude uznáno za vhodné a potřebné, obnovit podle prvotních směrnic svatých Otců některé věci, které nepřizní času vypadly.

51. Čím hojněji se má věřícím připravovat stůl Božího slova, tím štedřeji se má otvírat poklad biblický, a to tak, aby v předem určeném počtu let byla lidu přečtena podstatnější část Písma svatého.

52. Velmi se doporučuje, aby součástí samotné liturgie se stala homilie, kterou se na základě posvátných textů během liturgického roku vykládají tajemství víry a zásady křesťanského života. Zvláště při Mších, které se slouží o nedělích a zasvěcených svátcích, se nemá bez vážné příčiny vynechat.

53. Má se obnovit „společná modlitba“, to je „modlitba věřících“, po evangeliu a homilii, zvláště o nedělích a zasvěcených svátcích. Za účasti lidu se mají konat prosby za Církev svatou, za ty, kdo nám vládnou, za ty, koho tisní různé potřeby, za všechny lidi a za spásu celého světa (39).

54. Mateřské řeči při Mších, sloužených za účasti lidu, je možno dát přiměřené místo, zvláště v lekcích a „společné modlitbě“. Vzhledem na podmínky míst také v těch částech, které mají na zřeteli lid ve smyslu odst. 36 této konstituce.

Ať se však současně dbá o to, aby křesťanští věřící mohli také v jazyku latinském recitovat nebo zpívat ty části Mše, které se jich týkají.

Kde by však bylo vhodné zavést hojnější použití mateřské řeči při Mši, má se zachovat předpis odst. 40 této konstituce.

55. Velmi se doporučuje taková dokonalejší účast na Mši, při které věřící po kněžském přijímání přijímají tělo Páně z téže Oběti.

Přijímání pod obojí způsobou, při zachování pevných dogmatických zásad, stanovených koncilem Tridentickým (40), v případech vymezených Apoštolským stolcem, lze podle úsudku biskupů umožnit jak klerikům a řeholníkům, tak i laikům: ordinandům při své Mši po svěcení,

profesům při Mši svých řeholních slibů, neofytům při Mši, která následuje po křtu.

56. Obě části, z kterých se Mše jaksi skládá, totiž liturgie slova a liturgie eucharistická, souvisí spolu tak úzce, že tvoří jediný úkon bohopocty. Proto posvátná synoda naléhavě nabádá pastýře duší, aby při katechezích věřící horlivě poučovali, že se mají zúčastnit Mše celé, zejména o nedělích a zasvěcených svátcích.

57. § 1. Koncelebrace, kterou se vhodně projevuje jednota kněžství, doposud se udržela jak na Východě, tak na Západě. Proto se koncil rozhodl rozšířit možnost koncelebrace na následující případy:

1° a) na Zelený čtvrtek jak při Mši Chrismatis, tak při Mši večerní a nikoliv o Vigilii Paschatis.

b) při Mši na koncilech, biskupských synodách a schůzích;

c) při Mši k benedikci opata.

2° Mimo to, dovolí-li ordinář, který má právo rozhodovat o vhodnosti koncelebrace:

a) při Mši konventní a při hlavní Mši v kostelích, pokud prospěch křesťanských věřících zvláště nevyžaduje jednotlivé sloužení všech přítomných kněží;

b) při Mši u příležitosti shromáždění kněží jak světských, tak řeholních.

§ 2. 1° Ve své diecézi mají o dodržování zásad koncelebrace dbát biskupové.

2° Kterémukoliv knězi však ať zůstane vždy možnost sloužit Mši jednotlivě, nikoliv však v témže kostele v téže době, a na Zelený čtvrtek.

58. Pro koncelebraci ať je vytvořen nový formulář a ať je vložen do pontifikálu a do římského misálu.

HLAVA III.

OSTATNÍ SVÁTOSTI A SVÁTOSTINY

59. Svátosti jsou určeny k posvěcování lidí, k duchovní výstavbě těla Kistova a konečně k oslavě Boží. Jako vnější znamení mají úlohu vpravdě vzdělávací. Víru nejenom předpokládají, ale slovem i skutkem ji živí, posilují a vyjadřují. Proto se jim říká svátosti víry. Udělují milost, ale jejich obřady velmi uschopňují věřící k přijetí milosti plodnému, aby Bůh byl uctíván správně a aby se věřící cvičili v lásce.

Jde tedy o to, aby věřící svátostná znamení snadno chápali a těch svátostí, které jsou ustanoveny k posile křesťanského života, se co nejochotněji zúčastňovali.

60. Mimo to svatá matka Církev ustanovila svátostiny. Slouží jako posvátná znamení, kterými v jakémsi napodobení svátostí se naznačuje účinek, a to především duchovní, kterého se dosahuje na prosby Círky. Lidé se jimi uschopňují k obzvlášť účinnému přijetí svátostí a nadto se jimi posvěcují různě okolnosti života.

61. Liturgické působení svátostí a svátostin je tedy toto: Jsou-li věřící řádně připraveni, posvěcuje se jimi takřka každá životní událost Boží milostí, která prýští z velikonočního tajemství utrpení, smrti a zmrtevýchvstání Krista. Z něho všechny svátosti a svátostiny čerpají svou působnost. Bez nich je téměř nemožno usměrnit jakékoliv správné užívání hmotných prostředků k posvěcení člověka a k oslavě Boží.

62. Protože však během času se do obřadů svátostí a svátostin vloudilo leccos, čím jejich podstata a účel za našich dnů se stal méně zřejmým a je tedy nutno je přizpůsobit potřebám naší doby, rozhodl se posvátný koncil na jejich úpravě.

63. Protože sotvakdy není užitečno při udělování svátostí a svátostin používat mateřské řeči, popřává se jí více místa podle následujících směrnic:

a) Při udělování svátostí a svátostin se může mateřské řeči používat podle předpisu v odst. 36.

b) Na základě nového vydání římského rituálu mají být kompetentní územní autoritou, o které řeč v odst. 22, § 2 této konstituce, připraveny co nejdříve rituály partikulární, přizpůsobené potřebám jednotlivých zemí i pokud se týká jejich jazyka. A po jejich prozkoumání Apoštolským stolcem se jich má užívat v těch zemích, pro které jsou určeny. V těch rituálech či zvláštních

sbírkách obřadů, které se mají vytvořit, ať nejsou opomenuty instrukce, které jsou předeslány jednotlivým obřadům v rituálu římském, ať už jde o instrukce pastorační a rubricistické, nebo takové, které mají zvláštní význam sociální.

64. Ať je znovu obnoven katechumenát dospělých, rozdělený na více stupňů. Do užívání bude zaveden podle úsudku ordináře. Tím se má umožnit, aby vhodně zavedená doba katechumenátu mohla být posvěcována postupným vykonáváním obřadů.

65. V misijních územích mimo to, co je obsaženo v křesťanské tradici, možno připustit i počáteční prvky, které se ujal u toho kterého národa, jen když je bude možno přizpůsobit křesťanskému ritu podle odst. 37 až 40 této konstituce.

66. Obojí obřad křtu dospělých, jak jednoduchý, tak i s ohledem na nově zřízený katechumenát obřad slavnější, má být upraven. Do římského misálu bude vsazena vlastní Mše „In collatione Baptismi“.

67. Obřad křtu dětí bude rovněž upraven a přizpůsoben skutečným podmínkám dětí. V samotném obřadu budou také víc zdůrazněni rodiče a povinnosti rodičů i kmotrů.

68. Při křestním obřadu ať se počítá s přizpůsobením, kterého podle úsudku ordináře bude nutno používat při velkém počtu křtěnců. Má se také vytvořit obřad kratší, kterého mohou používat hlavně katechisté v misijních územích. Toho bude moci použít všeobecně v nebezpečí smrti za nepřítomnosti kněze či jáhna každý věřící.

69. Místo obřadu, který se nazývá „Ordo supplendí omisa super infante baptizatum“, se vytvoří nový obřad, kterým bude jasněji a vhodněji zvýrazněno, že dítě, které už bylo pokřtěno krátkým obřadem, už do Círky přijato bylo.

Rovněž ať je vytvořen nový obřad pro už platně pokřtěné, kteří se obrátili ke svátostem katolickým. Jím se má naznačit, že se připouští do společenství Círky.

70. Křestní voda může být posvěcena mimo čas velikonoční při samotném křestním obřadu schválenou kratší formulí.

71. Obřad biřmování má být rovněž přepracován tak,

aby vynikla vnitřní souvislost svátosti s počátky celého křesťanství. Proto přijetí této svátosti má vhodně předcházet obnovením křesťanské slibu.

Biřmování se může, kde je to vhodné, udělovat mezi Mši. Pro obřad biřmování mimo Mši ať se připraví formulář na způsob úvodní promluvy.

72. Obřad a formule svátosti pokání ať se upraví tak, aby zřetelněji vyjádřily postatu a účinek této svátosti.

73. „Poslední pomazání“, které se také a lépe může nazývat „pomazáním nemocných“, není svátostí pouze těch, kdo jsou v posledním a rozhodném okamžiku života. Proto příhodná doba pro přijetí této svátosti je už tehdy, když věřící nemocný pro nemoc či stáří začne být v nebezpečí smrti.

74. Vedle obřadu, který rozlišuje pomazání nemocných a udělení Viatika, buď vytvořen formulář jednodušší, podle kterého se pomazání nemocnému udělí po svatě zpovědi a před přijetím Viatika.

75. Počet pomazání ať se přizpůsobí podle potřeby. Modlitby, které patří k obřadu pomazání, ať se upraví tak, aby odpovídaly podmínkám nemocných, kteří svátost přijímají.

76. Ať se upraví obřady i formule kněžského svěcení. Proslav biskupa na počátku kteréhokoliv svěcení či konsekrace se může konat v řeči mateřské.

Při biskupské konsekraci mohou vzkládat ruce všichni přítomní biskupové.

77. Obřad manželského sňatku, jak je v římském rituálu, ať se upraví a rozhojní, aby se výrazněji naznačila svátostná milost a zdůraznila manželské povinnosti.

„Jestliže některé provincie při obřadu manželského sňatku užívají jiných chvalyhodných zvyklostí a obyčejů, posvátná synoda si přeje, aby v obřadu byly zcela ponechány“ (41).

Nadto se kompetentní územní autoritě, o níž se mluví v odst. 22, § 2 této konstituce, ponechává podle odst.

63 možnost vypracovat vlastní obřad, přiměřený jejímu území a lidu. Ovšem, při zachování předpisu, že asistující kněz si vyžádá a přijme vzájemný manželský souhlas od těch, kdo manželství uzavírají.

78. Manželství se má pravidelně uzavírat mezi Mši po evangeliu a homilii, před „modlitbou věřících“. Požehnání nevěsty buď vypracováno tak vhodně, aby zdůrazňovalo stejnou povinnost vzájemné věrnosti pro oba manžele, a může se pronést v mateřské řeči.

Jsou-li však oddávky bez Mše, ať se na začátku obřadu přečte epištola a evangelium ze Mše za snoubence. Požehnání snoubencům se má udělit v každém případě.

79. Svátostiny ať se upraví vzhledem k hořejším směrnicím o uvědomělé, činné a snadné účasti věřících a s ohledem na potřeby naší doby. Do opravených rituálů, pokud to potřeby vyžadují, lze přidat i svátostiny nové, podle odst. 63.

Rezervovaných benedikcí ať je co nejméně, a to pouze ve prospěch biskupů či ordinářů.

Ať je postaráno též o to, aby určité svátostiny, alespoň za zvláštních okolností a podle úsudku ordináře, mohli udělovat i laici, kteří jsou k tomu vybaveni přiměřenými vlastnostmi.

80. Reformě má být podroben i v římském pontifikátu obsažený obřad zasvěcení panen.

Mimo to, aby se dosáhlo lepší jednoty, uvážlivosti a důstojnosti, ať je vytvořen obřad řeholní profese a obnovy slibů, který ať při zachování práva partikulárního přijmou ti, kdo při Mši sliby skládají nebo je obnovují.

Je chvalyhodné, koná-li se profese mezi Mši.

81. Pohřební obřady ať zřetelněji vyjadřují velikonoční povahu křesťanské smrti. A pokud jde o liturgickou barvu, má lépe odpovídat podmínkám a tradicím jednotlivých zemí.

82. Ať se rovněž upraví obřad pohřbívání dětí a ať má vlastní Mši.

HLAVA IV. BOŽSKÉ OFICIUM

83. Když nejvyšší kněz nového a věčného zákona Ježíš Kristus přijal lidskou přirozenost, přinesl tomuto pozemskému exilu hymnus, který po všechny věky věků zní nebeskou říší. Sdružil tak kolem sebe celé lidstvo, aby spolu s ním zpívalo tuto božskou píseň chvály.

V tomto kněžském úkolu totiž pak pokračuje v samotné Církvi: nejenom slavením Eucharistie, ale i jinými způsoby, a to zvláště konáním božského officia. Bez přestání chválí Pána a modlí se za spásu celého světa.

84. Božské officium je podle staré křesťanské tradice sestaveno tak, aby celá denní i noční doba byla posvěcována Boží chválou. A když kněží a jiní pro tu věc Církvi pověřeni, nebo věřící správně tuto podivuhodnou píseň chvály vykonávají tím, že se spolu s knězem modlí schválenou formou, tu je to vpravdě hlas samotné nevěsty, která oslovuje Snoubence. Ano, to Kristus spojený se svým tělem se modlí k Otci.

85. Proto všichni, kdo ji konají, plní povinnost Církve a mají účast na nejvyšší cti nevěsty Kristovy, protože chvály vzdávané Bohu se před trůnem Božím dějí jménem matky Církve.

86. Kněží, kteří se věnují posvátné službě pastorační, mají chvály hodinek konat s tím větším zápalem, čím živěji si uvědomují, že je nutno poslouchat napomenutí Pavlovo: „Modlete se bez přestání“ (I. Sol. 5, 17), protože dílu, na kterém pracují, může dát účinnost a vzrůst jedině Pán, který řekl: „Beze mně nemůžete učinit nic“ (Jan. 15, 5). Proto když apoštolé ustanovovali jáhny, řekli: „A my zůstaneme při modlitbě a hlásání slova“ (Skut. 6, 4).

87. Aby kněží i ostatní členové Církve za současných okolností konali božské officium lépe a dokonaleji, rozhodl se posvátný koncil, který sleduje šťastně Apoštolským stolcem započatou reformu officia, stanovit pro římský ritus následující:

88. Protože úkolem officia je posvěcování dne, má být zaužívaný rozvrh hodinek obnoven tak, aby hórám byla

pokud možno vrácena pravdivost. Přitom zároveň se má brát ohled na podmínky současného života, ve kterých žijí zvláště ti, kdo se věnují apoštolské práci.

89. A tak při obnově officia se mají zachovat tyto směrnice:

a) Dvojitou osou denního officia jsou podle ctihodné celocírkevní tradice laudy jako modlitba ranní, a nešpory jako modlitba večerní. Mají být považovány za hory hlavní a tak vykonávány.

b) Kompletář se má zařadit tak, aby vhodně souhlasil se zakončením dne.

c) Hóra, kterou nazýváme matutinum, jakkoliv v chóru charakter noční chvály podrží, ať je upravena tak, aby mohla být recitována v kterékoli denní hodině. Má se skládat z kratších žalmů a delších lekcí.

d) Hóra prima se ruší.

e) Malé hory, terce, sexta a nona se v chóru zachovávají. Mimo chór se dovoluje z těchto tří vybrat jednu, která nejvíc odpovídá denní době.

90. Protože božské officium jako veřejná modlitba Církve je nadto zdrojem zbožnosti a posilou modlitby osobní, kněží a všichni ostatní v Pánu účastní na božském officiu usilují o to, aby jejich myšlenky při officiu se shodovaly s tím, co vyslovují. Aby božské officium lépe pochopili, mají si osvojit hlubší vzdělání liturgické a biblické, hlavně co se týče žalmů.

Při nastávající reformě se má tento ctihodný věkovitý poklad římského officia přizpůsobit tak, aby z něho mohli čerpat hlouběji a snadněji všichni, komu byl odkázán.

91. Aby rozvrh hodinek, zamýšlený v odst. 89, se mohl skutečně zachovat, nemají být žalmy absolvovány v jednom týdnu, nýbrž mají být rozvrženy na dobu delší.

Šťastně započaté dílo revize žaltáře má být co nejdříve dokončeno se zřetelem na církevní latinu i na liturgické použití při zpěvu, a taktéž s ohledem na celou tradici latinské Církve.

92. Pokud jde o lekce, ať se zachovává toto:

a) Lekce Pisma svatého ať jsou uspořádány tak, aby snadno a v plnějším rozsahu uváděly do pokladnice Božího slova.

b) Lekce vyňaté z děl svatých Otců, učitelů a církevních spisovatelů mají být vybrány lépe.

c) Passiones, to je životopisy svatých, ať jsou historicky věrnější.

93. Hymny, pokud se to zdá prospěšné, ať jsou obnoveny v původní formě a ať jsou oprostěny, nebo ať je v nich změněno, co zavání mytologií, popřípadě co je méně vhodné pro křesťanskou zbožnost. Z pokladnice hymnů ať se podle potřeby zařadí také jiné, které se vynajdou.

94. Ať pro skutečně posvěcování dne, či k duchovně plodnějšímu recitování hór — je lepší, když se při jejich persolvování zachovává čas, který se nejvíce blíží skutečné době té či oné kanonické hory.

95. Komunity s povinností chóru jsou mimo konventní Mši povinny konat božské oficiium v chóru, a to:

a) Celé oficiium řády kanovnické, mnišské obojího pohlaví i jiné chórem povinné řehole, podle práva či konstitucí.

b) Katedrální nebo kolegiální kapituly ty části oficia, které si uložily podle obecného nebo partikulárního práva.

c) A všichni členové těchto komunit, kteří mají vyšší svěcení, s výjimkou laických bratří a sester mají ty hodinky, které nepersolvovali v chóru, recitovat soukromě.

96. Klerikové, kteří mají vyšší svěcení a kteří nejsou chórem povinni, jsou povinni persolvovat celé oficiium podle odst. 89 denně buď společně nebo soukromě.

97. Vhodné záměny božského oficia za liturgické úkony ať se určí rubrikami.

Ve zvláštních případech a z oprávněné příčiny mohou ordináři své podřízené od recitování oficia buď částečně dispenzovat, nebo jim je zaměnit.

98. Členové kterékoliv řeholní společnosti, kteří na základě stanov absolvují některou část božského oficia, konají tak veřejnou modlitbu Církve.

Rovněž tak konají veřejnou modlitbu Církve, když recitují stanovami předepsané malé oficiium, je-li vytvořeno na způsob božského oficia a patřičně schváleno.

99. Protože božské oficiium je hlasem Církve, to je celého tajemného těla, vzdávajícího veřejně chválu Bohu, doporučuje se, aby klerikové chórem nepovinní, hlavně kněží, kteří žijí pohromadě nebo se scházejí, aspoň část božského oficia konali společně.

Všichni, kdo konají oficiium v chóru či společně, mají tento úkol vykonávat co nejlépe, jak s vnitřní zbožností, tak i chováním vnějším.

Konečně se doporučuje oficiium v chóru nebo při persolvování společně příležitostně zpívat.

100. Pastýři duši ať dbají, aby hlavní hodinky, zejména nešpory o nedělích a slavnějších svátcích se konaly v kostelích společně. Doporučuje se, aby božské oficiium recitovali i laici, a to buď s kněžími, nebo dokonce samostatně.

101. § 1. Podle staleté tradice latinského ritu mají klerikové při božském oficiu zachovat jazyk latinský. Přesto ordináři mohou udělit povolení k používání řeči mateřské podle odst. 36 v jednotlivých případech těm klerikům, kterým používání latinského jazyka je vážnou překážkou k náležitému persolvování oficia.

§ 2. Řeholnicím mnišských řádů a členům řeholních společností, mužům i ženám, nejsou-li kleriky, může příslušný představený pro oficiium v chóru povolit řeč mateřskou, jenom když překlad je schválený.

§ 3. Každý klerik, který je povinen konat oficiium, koná-li je s věřícími nebo s těmi, kteří jsou uvedeni v § 2 v mateřské řeči, učinil zadosť své povinnosti, jenom když text překladu je schválený.

HLAVA V.

LITURGICKÝ ROK

102. Dobrá matka Církve považuje za svůj úkol oslavovat vykupitelské dílo svého Snoubence svatou památkou v určité dny roku. Každý týden v den, který pojmenovala dnem Páně, koná vzpomínku na vzkříšení Pána, které jednou za rok nejvýš okazale oslavuje na velikonoce současně s blahoslaveným jeho utrpením.

A během roku vysvětluje celé Kristovo tajemství, od jeho vtělení a narození až po jeho nanebevstoupení, sestání Ducha svatého a očekávání blahé naděje a jeho příchod.

Připomínáním mysteria vykoupení otvírá bohatství moci a zásluh Pána, aby je každé době jaksi přítomnila, věřícím otvírala a ti aby byli naplněni spásnou milostí.

103. V téměř ročním okruhu, ve kterém slavíme mysterium Kristovo, svatá Církve se zvláštní láskou ctí blahoslavenou Boží Rodičku Marii, která je se spásným dílem svého Syna spjata nerozlučitelným poutem. V ní Církve obdivuje a velebí velkolepé ovoce vykoupení, v jejím přecistěm obraze se radostně zhlíží jako ve svém vzoru.

104. A do ročního okruhu vkládá Církve památku mučedníků a jiných světců, kteří mnohotvárnou Boží milostí se povznegli k dokonalosti a dosáhli už věčné spásy. Oslavují v nebi Boha dokonalou chválou a přimlouvají se za nás. Vždyť narozeninami svatých se hlásá velikonoční tajemství ve světcích, kteří s Kristem trpěli a jsou s ním oslaveni. Jejich příklady se předkládají věřícím, aby všichni skrze Krista byli přitahováni k Otcí. Prostřednictvím jejich zásluh si vyprošují Boží milost.

105. Konečně podle zavedeného pořádku prohlubuje Církve v rozličných dobách roku výchovu zbožnými cvičeními duše i těla: výukou, modlitbami, skutky pokání a milosrdenství.

Proto se posvátný koncil rozhodl stanovit následující:

106. Z apoštolské tradice od samého zmrtvýchvstání

Kristova slaví Církve každou oktávou velikonoční tajemství. A ten den plným právem nazývá „dnem Páně“, nedělí. V tento den mají křesťané povinnost shromažďovat se, aby slyšením Božího slova a účastí na Eucharistii si připomínali utrpení, vzkříšení a oslavení Pána Ježíše, a děkovali Bohu, který je „znovuzrodil k živé naději vzkříšením Ježíše Krista z mrtvých“ (I. Petr. 1, 3). Tak tedy den Páně je svátkem provořadým, který se má zbožným věřícím naléhavě předkládat, aby se jim stal dnem radosti a pracovního klidu. Před tímto dnem ať se nedává přednost jiným slavnostem, leda by byly největšího významu, protože tento den je základem a jádrem celého liturgického roku.

107. Liturgický rok buď nově uspořádán tak, aby se zbožnosti věřících zachovala vlastní podstata oslavy tajemství křesťanského vykoupení, především tajemství velikonočního. Přitom ať se šetří a obnoví zděděné zvyklosti a pořádky posvátných dob, s ohledem na podmínky naší současnosti. Tato místní přízpůsobení však, bude-li jich zapotřebí, ať jsou podle odst. 39 a 40.

108. Duše věřících ať se zaměřují především na svátky Páně, kterými se během roku slaví tajemství spásy. Proto nad svátky svatých se dostane význačného uplatnění Propriu de tempore, aby se náležitým způsobem připomínal celý cyklus tajemství spásy.

109. Dvojitá povaha čtyřicetidenní doby postní ať je jasněji osvětlena liturgií i liturgickou katechezí. Připomínáním přípravu na křest a na pokání věřící obzvláště horlivě naslouchají Božímu slovu a věnují se modlitbám. To je jejich příprava na slavnost velikonočního tajemství. Proto:

a) Křesťanských motivů v postní liturgii musí být využito hojněji. Mnohé ovšem podle potřeby budou obnoveny ze starší tradice.

b) Totéž budiž řečeno o prvcích pokání. V katechezi se však věřícím má současně s poukazováním na sociál-

ni následky hříchu zdůrazňovat podstatu pokání, která zahrnuje hřích jako urážku Boha. Přitom ať se nepřehlídí úloha Církve ve výkonu pokání a ať se důtklivě připomíná modlitba za hříšníky.

110. Pokání čtyřicetidenní postní doby ať není záležitostí pouze nitra jednotlivců, nýbrž také věcí vnější a společenskou. Ale doporučuje se, aby se kající praxe pěstovala podle možností naší současnosti a různých zemí i podmínek věřících. A ať je doporučena autoritami, uvedenými v odst. 22.

V nedotčené míře však ať zůstane velikonoční půst na Velký pátek. Ten ať se zachovává všude na památku utrpení a smrti Pána. Podle vhodnosti je možno jej pro-

dloužit do Bílé soboty tak, abychom k radosti zmrtvýchvstalého Pána dospěli s povzneseným a otevřeným srdcem.

111. Církev ctí svaté a jejich pravé ostatky a obrazy mají být ve vážnosti. Svátky světců totiž hlásají rány Krista v jeho svatých a věřícím poskytují vhodné příklady.

Aby svátky svatých nepřevyšily samotné tajemství spásy, ponechává se jich hodně jednotlivým církevním oblastem, národům a řeholním společenstvem k oslavě partikulární. A pro celou Církev se rozšíří svátky pouze těch svatých, jejichž památka má vskutku význam všeobecný.

HLAVA VI. POSVÁTNÁ HUDBA

112. Hudební tradice celé Církve vytváří nedocenitelný poklad, který vyniká nad ostatní druhy umění především tím, že posvátná hudba, která provází slova, vytváří nutnou a podstatnou část slavné liturgie.

Vskutku ve shodě s Písmem svatým (42) i se svatými Otcí římské papežové dřívějších dob podle vzoru sv. Pia X. výstižně vyzvedali význam posvátné hudby jako činnosti bohoslužebné.

Proto posvátná hudba bude o to posvátnější, oč úžeji bude spojena s liturgickým děním, ať už tím, že vyjádří modlitbu lahodněji, či tím, že napomůže jednomyslnosti, nebo posvátným obřadům dodá slavnostního lesku. A Církev všechny druhy pravého umění, které mají patřičné vlastnosti, uznává a připouští k bohopoctě.

Na základě směrnic a nařízení církevní tradice a pořádku, i s ohledem na účel posvátné hudby jako oslavy Boží a posvěcování věřících, stanoví tedy posvátný koncil následující:

113. Liturgické úkony nabývají vznešenějšího rázu, děje-li se bohoslužba se zpěvem, při kterém přísluhoří účinkující a při které je lid účastný činně.

Co se týče jazyka, v jakém se má zpívat, ať se zachovávají směrnice odst. 36. Co se týče Mše, odst. 54. Co se týče svátostí, odst. 63. Co božského officia, odst. 101.

114. Poklad posvátné hudby ať se uchovává a pěstuje s nejvyšší pečlivostí. Ať se ustavičně pozvedá úroveň chrámových sborů (scholae cantorum), zvláště při katedrálních chrámech. Biskupové a ostatní pastýři duší ať horlivě pečují, aby na kterékoli liturgické činnosti, prováděné se zpěvem, mělo živou účast celé shromáždění věřících, podle odst. 28 a 30.

115. Ať se klade velký důraz na hudební vzdělání a praxi v seminářích, v řeholních noviciátech obojího pohlaví a ve studentských domech, jakož i na všech katolických ústavech a školách. K dosažení takového vzdělání se musí učitelé, kteří mají na starosti výuku posvátné hudby, pečlivě připravit.

Nadto se doporučuje, jak bude možno, aby se zřizovaly vyšší ústavy pro posvátnou hudbu.

Hudebním umělcům, zpěvákům, zvláště pak chlapcům je nutno dát zvláštní liturgické vzdělání.

116. Církev považuje gregoriánský zpěv za nejvladnější pro římskou liturgii. Při liturgických úkonech mu tedy — ceteris paribus — náleží přednost.

Jiné druhy posvátné hudby, zvláště pak polyfonie, se při liturgických slavnostech naprosto nevylučují, jestliže odpovídají duchu liturgického dění, podle odst. 30.

117. Budiž dokončena „editio typica“ knih gregoriánského zpěvu. Ano, ať je zahájena kritičtější edice knih, které vyšly už po reformě sv. Pia X. Doporučuje se, aby se přikročilo k edici, která by obsahovala jednodušší hudební útvary k použití v menších kostelích.

118. Horlivě ať se pěstuje lidový zpěv, aby při pobožnostech a při samotných liturgických úkonech, podle směrnic a nařízení rubrik, se rozléhal hlas lidu.

119. Protože v mnohých zemích, zvláště misijních, jsou národy, v jejichž životě náboženském i společenském hraje velkou úlohu vlastní hudební tradice, ať se taková hudba náležitě ocení a vymezi se jí vhodné umístění, a to jak ve snaze vytvářet náboženské cítění toho národa, tak také ve snaze přizpůsobit liturgii k jejich povaze, podle odst. 39—40.

Proto ať se při přípravě misionářů nezanedbá, aby nakolik je možno, byli schopni pěstovat tradiční hudbu těch národů ve školách i při bohoslužbách.

120. Latinská církev má ve velké úctě píšťalové varhany jako tradiční hudební nástroj, jehož zvuk dodává církevním obřadům zvláštního lesku a mocně pozvedá mysl k Bohu a věcem nadpřirozeným.

Jiné hudební nástroje, nakolik odpovídají důstojnosti chrámu a vskutku přispívají k duchovnímu vývoji věřících, lze k bohoslužbám připustit se souhlasem příslušné územní autority, podle odst. 2, § 2; 37 a 40.

121. Ať si hudební umělci, kteří mají náboženské cítění, uvědomují, že jsou povoláni k tomu, aby pěstovali posvátnou hudbu a obohacovali její pokladnici.

A ať komponují takové skladby, které nesou pečeť pravé posvátné hudby a kterých budou moci použít nejenom velké chrámové sbory (scholae cantorum), ale aby se hodily i menším sborům a napomáhaly činné účasti celého shromáždění věřících.

Texty určené posvátným zpěvům ať se shodují s katolickou naukou. Mají tedy čerpat hlavně z Písma svätého a z pramenů liturgických.

HLAVA VII. POSVÁTNÉ UMĚNÍ A LITURGICKÉ PŘEDMĚTY

122. Mezi nejvznešenější činností lidského ducha se plným právem počítají krásná umění, zvláště umění náboženské a jeho nejvyšší forma, umění sakrální. To svou podstatou usiluje o to, aby nekonečnou krásu božskou jaksi vyjádřilo lidskými díly. A je spjata s Bohem, jeho chválou a hlásáním jeho služby tím více, čím méně má na zřeteli cokoliv jiného, než svými díly lidská srdce co nejzbožněji pozvedat k Bohu.

Proto dobrá matka Církve byla vždy přítelkyní krásných umění. Nepřestávala vyhledávat jejich ušlechtilých služeb a poučovala umělce, aby zvláště věci vztahující se k bohoslužbě byly důstojné, vkusné a krásné. A vždy

se Církev právem považovala za jakousi rozhodčí tím, že mezi uměleckými díly rozlišovala, co víře, zbožnosti a v úctě přejatým tradicím odpovídá a co je možno přijmout jako hodící se k posvátné službě.

Církev pečovala se zvláštní bedlivostí, aby posvátné nářadí sloužilo bohopoctě důstojně a vkusně. Změny v materiálu a tvaru, popřípadě v ozdobách připouštěla během času podle technického rozvoje.

Otcové tedy rozhodli o těchto věcech takto:

123. Církev nikdy nepovažovala některý umělecký směr za svůj vlastní, ale podle povahy a podmínek i potřeb různých ritů připouštěla zvláštnosti každé doby. Tak

během věků vytvořila pokladnici umění, kterou je nutno chránit s největší péčí. Také umění naší doby a všech národů a zemí poskytuje Církve volnou ruku, jenom když se tím slouží s náplní náležitě účty posvátným stavbám a obřadům. A tak se může současné umění připojit svým hlasem k tomu podivuhodnému sboru, ve kterém pěli největší mužové minulých věků k oslavě katolické víry.

124. Ať ordináři při provozování a pěstění posvátného umění mají na zřeteli spíše vznešenou krásu než pouhou okázalost. Totéž ať platí o rouchách a výzdobě.

Ať se biskupové postarají, aby se do domů Božích a na posvátná místa nedostala umělecká díla, která jsou v rozporu s vírou a křesťanskou zbožností, urážejí ducha vpravdě náboženského buď znetvořením tvarů, či nedostatkem, prostředností nebo předstíráním uměleckosti.

Při budování posvátných staveb ať se pečlivě dbá na to, aby byly vhodné k liturgickým úkonům a k činné účasti věřících.

125. Praxe dávat do kostelů svaté obrazy k účtě věřících zůstává. Ale ať jsou uplatňovány v umírněném počtu a ve vhodném pořadí, ať nevyvolávají údiv křesťanského lidu a nehoví nesprávně pojaté nábožnosti.

126. Při posuzování uměleckých děl ať vyslechnou místní ordináři diecézní komisi posvátného umění, popřípadě jiné skutečné odborníky a komise, podle odst. 44, 45 a 46.

Ať ordináři bedlivě dozírají, aby posvátné nářadí a cenné předměty, rovněž tak ozdoby domů Božích, nebyly zcizeny nebo se neztracely.

127. Biskupové, nebo v jejich zastoupení vhodní kněží, kteří jsou nadáni zkušenostmi a láskou k umění, ať se starají, aby umělci byli prodchnuti duchem církevního umění a posvátné liturgie.

Nadto se doporučuje, aby v těch zemích, kde je to možné, umělecké školy a akademie poučovaly umělce o posvátném umění.

Avšak každý umělec, který veden svým nadáním chce ve svaté Církvi sloužit slávě Boží, ať je si neustále vědom toho, že jde o jakýmsi způsobem posvátné napodobování Boha stvořitele, a o díla, určená katolické bohoslužbě, vzdělání a poučení věřících.

128. Ať se co nejdříve současně s liturgickými knihami přezkoumají, podle odst. 25, kánony a církevní ustanovení, která se vztahují na uspořádání vnějších věcí, týkajících se bohopocty. A to zvláště pokud jde o důstojnou a odpovídající výstavbu posvátných budov, tvar a postavení oltářů, o vznešený vzhled a bezpečnost eucharistického svatostánku, vhodné a čestné umístění křtitelny, vhodnost svatých obrazů a způsob okras a výzdoby. Co by ze zdálo, že obrozené liturgii nevyhovuje, budiž opraveno nebo vymýceno. Co jí však vyhovuje, budiž podrženo a zavedeno.

V té věci, zvláště pokud jde o materiál a formu posvátných předmětů a rouch, uděluje se územním biskupským sborům možnost přizpůsobit je místním potřebám a zvykům, podle odst. 22 této konstituce.

129. Klerici po dobu svého studia filosofického a teologického ať jsou poučeni rovněž o dějinách posvátného umění a jeho vývoji. Stejně tak o zdravých zásadách, o které musí být posvátné umění opřeno, aby dovedli nejen ctihodně církevní památky ocenit a chránit, ale také umělcům patřičně poradit při jejich práci.

130. Patří se, aby užívání pontifikálií bylo vyhrazeno jen těm církevním osobám, které mají biskupský charakter nebo nějakou zvláštní pravomoc.

DODATEK

PROHLÁŠENÍ EKUMENICKÉHO II. Vatikánského koncilu o reformě kalendáře

Posvátný ekumenický II. vatikánský koncil nepovažuje za bezvýznamná přání mnohých lidí slavit velikonoce na pevnou neděli a ustálit tak kalendář. Po důkladném uvážení, co by mohlo vyplynout ze zavedení nového kalendáře, prohlašuje následující:

a) Posvátný koncil se nestaví proti zavedení svátků velikonočních na pevnou neděli gregoriánského kalendáře, jestliže s tím budou souhlasit ti, kterých se to týká, zvláště bratři odloučených od jednoty s Apoštolským stolcem.

b) Rovněž tak posvátný koncil prohlašuje, že se nestaví proti pokusům zavést do občanského života „věčný kalendář“.

Z různých systémů, které jsou navrhovány jako neměnný, věčný kalendář k zavedení pro občanskou spo-

lečnost, nestaví se Církve proti těm pouze, které zachovávají a zajišťují týden od sedmi dnech s nedělí, aniž by mimo týden vsouvaly nějaké dny, to je, aby sled týdnů zůstal neporušený, nevyskytnou-li se velmi vážné důvody, které Apoštolský stolec posoudí.

Ve jménu Nejsvětější a nerozdílné Trojice Otce i Syna i Ducha svatého.

Ustanovení, která v této pravoplatně shromážděné posvátné ekumenické II. vatikánské synodě byla přečtena, Otcově schválili.

A my s Kristem nám svěšené apoštolské moci, spolu s ctihodnými Otci v Duchu svatém to schvalujeme, povolujeme a nařizujeme. A poroučíme, aby to, co synoda stanovila, bylo k Boží slávě vyhlášeno.

PAPEŽ PAVEL VI.

(1) Sekréta IX. neděle po Svatém Duchu. (2) Srv. Žid. 13, 14. (3) Srv. Ef 2, 21–22. (4) Srv. Ef 4, 13. (5) Srv. Iz 11, 12. (6) Srv. Jan 11, 52. (7) Srv. Jan 10, 16. (8) Srv. Iz 61, 1; Luk 4, 18. (9) Sv. Ignác Antiošský, Ad Ephesios, 7, 2: ed. F. X. Kunk, Patres Apostolici, I, Tubingae 1901, p. 218. (10) Srv. I Tim 2, 5. (11) Sacramentarium Veronese (Leonianum): ed. C. Mohleberg, Romae 1956, n. 1265 p. 162. (12) Velikonoční preface římského misálu. (13) Srv. s orací po druhé lekci na Bílou sobotu v římském misálu před reformou Svatého týdne. (14) Srv. Mar 16, 15. (15) Srv. Skut 26, 18. (16) Srv. Řím 6, 4; Ef 2, 6, Kol 3, 1; II Tim 2, 11. (17) Srv. Jan 4, 23. (18) Srv. I. Kor 11, 26. (19) Koncil tridentický, Sess. XIII, 11. Fijna 1561, Decr. De ss. Eucharist., c. 5: Concilium Tridentinum, Diariorum, Actorum, Epistolarum, Tractatum nova collectio, ed. Soc. Goerresiana, t. VII. Actorum pars IV, Friburgi Brisgoviae 1961, p. 202. (20) Koncil tridentický, Sess. XXII, 17. září 1562, Doctr. De ss. Missae sacrif., c. 2: Concilium Tridentinum. Ed. cit., t. VIII. Actorum pars V. Friburgi Brisgoviae 1919, p. 960. (21) Srv. se sv. Augustinem, In Joannis Evangelium Tractatus VI, Cap. I, n. 7: PL 35, 1428. (22) Srv. Skut 21, 2; Kol 3, 1; Žid 8, 2. (23) Srv. Filip 3, 20; Kol 3, 4. (24) Srv. Jan 17, 3; Luk 24, 27; Skut 2, 38. (25) Srv. Mat 28, 20. (26) Postkomunio velikonoční vigilie

a neděle zmrtyvýchvstání. (27) Orace ze Mše v úterý velikonočního oktávu. (28) Srv. II Kor 6, 1. (29) Srv. Mat 6, 6. (30) Srv. I Sol 5, 17. (31) Srv. II Kor 4, 10–11. (32) Sekréta svatodušního pondělí. (33) Sv. Cyprián, De cath. eccl. unitate, 7: ed. G. Hartel, in CSEL, t. III, 1, Vindobonae 1888, pp. 215–216. Srv. Ep. 66, n. 8, 3: ed. cit., t. III, 2, Vindobonae 1871, pp. 732–733. (34) Srv. koncil tridentický, Sess. XXII, 17. září 1562, Doctr. De ss. Missae sacrif., c. 8: Concilium Tridentinum, Ed. cit., t. VIII, p. 961. (35) Srv. sv. Ignác Antiošský, Ad Magn. 7; Ad Phil. 4; Ad Smyrn. 8: ed. F. X. Funk, cit., I, pp. 236, 266, 281. (36) Srv. sv. Augustin, In Joannis Evangelium Tractatus XXVI, cap. VI, n. 13: PL 35, 1613. (37) Římský breviář, antifona k Magnifikat druhých nešpor svátku Božího Těla. (38) Srv. sv. Cyril Alexandrijský, Commentarium in Joannis Evangelium, lib. XI, capp. XI–XII: PG 74, 557–564. (39) Srv. I Tim 2, 1–2. (40) Sessio XXI, 16. července 1562. Doctrina de Communionem sub utraque specie et parvulorum, capp. 1–3: Concilium Tridentinum. Ed. cit., t. VIII, pp. 698–699. (41) Koncil tridentický, Sess. XXIV, 11. listopadu 1563, De reformatione, cap. 1: Concilium Tridentinum. Ed. cit., t. IX. Actorum pars VI. Friburgi Brisgoviae 1924, p. 969. Srv. římský rituál, tit. VIII, c. II, n. 6. (42) Srv. Ef 5, 19; Kol 3, 16.

IN MARGINE LITURGICKÉ KONSTITUCE

Liturgická konstituce, přijatá koncilem, staví nás před vážné úkoly v obnově liturgie. Je to sice řešení rámcové, avšak dává jasně najevo, jakým směrem se bude liturgie v příští době ubírat. První konkrétní řešení bylo vyjádřeno v Motu proprio „Sacram liturgiám“, a další řešení mají následovat jak z pravomoci papeže, tak i z pravomoci biskupů. To však neznamená, že do té doby budeme jen nečinně čekat a pak jen pasivně přijímat. Vždyť liturgická konstituce tolik vybízí k činnosti a iniciativě! Nemyslím tím, pochopitelně, nějaké svévolné zásahy jednotlivců či skupin, nýbrž tvůrčí práci a snahu v rámci liturgické obnovy. Tím je vyjádřena nejen budoucnost, nýbrž právě již přítomnost, tedy — už teď je čas na práci! A liturgická konstituce i nám dává mnoho námětů i úkolů.

Není snad třeba dokazovat, že u nás nebyli jsme na výši liturgických snah jiných národů. Měl jsem nedávno možnost jen letmo zhlédnout výsledky liturgické práce v NDR. I když k leccemu z toho máme určité výhrady a leccos budeme muset utvářet podle naší národní povahy, bude třeba nejdříve dohnat to, co bylo zameškáno, abychom mohli držet krok v celocírkvevním měřítku.

Znám velmi dobře všechny těžkosti a problémy, s nimiž se musí kněz v duchovní správě vyrovnávat v oblasti liturgie. Jedním z problémů je tradiční konservativnost, v níž žije nemalý počet věřících. Velmi mi připomínají ony křesťany, obrácené ze židovství, „judaizantes“, kteří tak tvrdošíjně lpěli na starých tradicích a s nimiž sv. Pavel měl nemalé obtíže a kteří nakonec jen vyměněním zmizeli z duchovního kolbiště, aby jejich místo zaujala pokrokovější většina křesťanů z pohanství.

Není dávná ta doba, kdy každou zmínku o pokroku leckterý kněz i laik pokládá za podezřelou a uší měl odvráceny od každé výtky zkonstatělosti, formalismu a zpátečnictví. Jan XXIII. však otevřel ono okno, kterým proudí čerstvý vzduch od Církve, a Pavel VI. i koncil nás přesvědčil, že je opravdu mnoho věcí, v nichž musíme nalézt novou orientaci a kde musíme opravit minulé chyby. To je: bude nutno leckterou tradici překonat, leckterý zvyk odsunout do minulosti. Myslím, že toto je každému jasno a není třeba to dále dokazovat. I v našich farnostech a kostelích bude nutno otevřít okna čerstvému vzduchu. Uvažme též, že i vztah k odloučeným křesťanům se v zásadě změnil a že tedy hle-

dsko ekumenické musí mít napříště svůj vliv i v naší liturgické praxi. A dále uvažme, že Církev není muzeum, nýbrž žijící organismus, který i ze současného života musí brát impulzy a v leccems — vyžaduje-li toho spása bratří, musí se i podřídít. Církev zde na zemi je služebnicí spásy — právě k tomu ji Ježíš Kristus založil. Vždyť i On přišel právě proto, aby sloužil a nikoliv, aby jemu bylo slouženo.

Je mnoho věcí z minulosti, které dosud nejsou ve všech kostelích prosazeny. Věci přikázané autoritou papeže, či biskupů. Týká se to posv. obřadů (OHS!), hudby, zpěvu, výzdoby, lidové zbožnosti, činné účasti na mši; sv. atd. Je třeba, aby kněží pravidelně sledovali a uváděli v život všechny dílčí reformy, aby jednotlivé farnosti neuzůstávaly pozadu a nevytvářela se tak nejednotnost. Doporučuji všem kněžím pročíst si i liturgické články a pokyny v Duchovním pastýři (č. 1, roč. 59, str. 7; 5/60, 93; 8/61, 146; 4/62, 64; 7/62, 123; 2/63, 22; 7/63, 132). Víím, že mnohý kněz by byl ochoten se podřídít, avšak jednak se mu zdá, že je to v jeho poměrech neproveditelné, jednak — a to bývá často — má obavy, že by byl bílou vránou na vikariátě. Neposlední příčinou může být i nezaviněná neorientovanost v těchto věcech.

Avšak právě poslední liturgické reformy přinášejí velké zjednodušení, tedy úlevu a nikoliv zatížení. Všiml jsem si, že v mnohých farnostech přestupují se liturgické předpisy právě per excessum, a nikoliv per defectum. Nemůže-li kněz něco uskutečnit pro nedostatek ministrantů, vhodného varhaníka atd., to jistě každý uzná. Avšak ať pak svým poměrům přizpůsobí i liturgické obřady, neboť zde platí: non multa, sed multum! Těžko je ovšem chápati, proč v kostele, kde je chrámový sbor, zpívá se na Bílou sobotu „Bože, před Tvou velebností“ a mariánská vločka. Proč v postě a adventě jsou na oltáři květiny a bílé antependium a proč se hrají preludia. Takové věci lze velmi snadno zařadit, vždyť to znamená zjednodušení.

Nechtě tedy každý duchovní správce je si vědom, že i on je jedním z článků a uskutečňovatelů liturgické obnovy, že i na něm závisí, jak se liturgická konstituce projeví u nás. Přichází sem nyní mnoho cizinců — ať si tedy o nás nemyslí, že jsme pozadu. Hlavním motivem ovšem je poslušnost Církve a oslava Boží.

P. Zdeněk Wagner

KERYGMATICKÁ TEOLOGIE

Když se nějaká dobrá myšlenka bude neustále zdůrazňovat ve všech možných diskusích, ale výsledky těchto třeba nadějných diskusí se nebudou realizovat, pak i ten nejnaléhavější nový aspekt, který jsme přijímali s elánem objavitelů, se stane pro nás pouhou neplodnou frází. Takovou často neplodnou frází, která halasně zněla v našich teologických kruzích asi tak před třiceti roky, bylo toto: Je třeba se VRÁTIT k prvotnímu nezředěnému křesťanství! Jen tak načerpáme znovu žár sedmera Darů Ducha a přívalem nového života změním znuďenost moderní doby, jak to provedlo křesťanství prvních tří století! V dnešní době, kdy bezprostředně reagujeme na výsledky II. vatikánského koncilu, zní něco docela jiného: Přizpůsobit se mentalitě moderního člověka, vytušit správný rytmus života kolem nás. Velký rozvoj techniky a přírodovědeckých disciplín od nás žádá, abychom podávali pravdy víry ve světle informovaného rozumu, dbali dnešního stavu vědy a hlásali Kristovu zvěst nikoli úzkoprse. Je třeba JÍT DOPŘEDU a neustrnout!

Takto mluvit je vždycky lákavé, protože „znuďenost moderní doby“ byla kdysi infikována i nám a „rytmus života kolem nás“ pulzuje i v našich katolických žilách. Ale budeme-li jen mluvit, budeme směšni — to dobře cítíme! Tolik je třeba si přát, aby doba frází patřila navždy minulosti! Církev přeče jako Kristovo mystické Tělo má být mladá, svěží a plná života, jak zdůrazňuje nynější svatý Otec!

Katedrová teologie se však namnoze v minulosti stávala „čistou vědou“. Někteří dokonce prohlašovali, že školní teologie jejich studentských let byla často vědou bez srdce a bez smyslu — viz Hugo Rahner: Eine Theologie der Verkündigung, Freiburg im Breisgau 1939, str. 7!

Teologické knižní distinkce bývají dnešnímu světu opravdu cizí a nechávají kněze v duchovní správě i laika na holičkách v těžkostech dne i horka. Mnohdy však bývají takové postranní kritiky přehnané a neseriózní a nebudeme s nimi polemizovat. Ale k zamyšlení nás nutí. Přitom — aby bylo jasno — stesky na teologii jako na „čistou vědu“ se pochopitelně nemohou týkat jejího zjeveného obsahu. Zde nejde o určitý NÁZOR teologů, ale o ZJEVENÝ FAKT!

Přemýšlíme však velmi často o tom, jak se v praxi jeví POUŽITELNOST naší teologie. Prostě a jasně narážíme na onen osudný „rozpor“ mezi teologií rozumu (theologia mentis) a srdce (theologia cordis), který už vyvolal v katolických kruzích tolik diskusí a někdy i zlé krve. My však popíráme existenci těchto „dvou teologií“ a tvrdíme, že skutečná teologie je pouze (a musí být) jedna, a to komplexní, moderně řečeno: existenciální! Pravdivá je totiž SYNTÉZA obou „rozporných“ aspektů, ať už se to komu líbí nebo nelíbí.

Na problém „použitelnosti“ školní teologie v praxi však naráží každý kněz v duchovní správě, a to nejen u nás, ale vlastně po celém současném světě. Se syste-

matickou teoretickou teologií však musí jít ruku v ruce i systematická teologie praktického hlásání radostné zvěsti — to si každý z nás jasně uvědomujeme!

Vzácné semeno poutivého hledání a snažení vyrůstá pravidelně v úrodný strom, který neše dobré ovoce svým časem. Každý strom je užasný a podivuhodný ve svém vzrůstu, květech a vůni, ale je hlavně lákavý a „praktický“ v den sklizně. Stejně je tomu tak i v teologii: je podivuhodná v mohutném vzrůstu disciplín, v rozkvětu otázek, jež hovoří o Boží činnosti ad intra et extra s líbezncou bezprostředností (tato jistota plyne ze Zjevení!) a ve vůni věčného obsahu veškeré kosmické i božské skutečnosti. Přitom však nám musí hlavně podat jasný a pravdivý pohled i na krásu současného života, protože i ten je nedělitelnou součástí věčného života!

Teologie bude půvabná, bude-li jednoduchá a praktická: Bůh je také úplně prostý (Deus vere et summe simplex est — sv. Tomáš: Summa th. I, 3, 7) a Život sám (Deus est universale rerum Principium — Summa th. I, 13, 11).

My lidé jsme už takoví: nesnášíme dobře, aby se nám stále jen řikalo, že tekoucí voda, pára a led jsou tři skupenství H₂O. Unavuje nás to a nezaujme. Ale je třeba to vědět a vážně tento fakt přijímat ze snaživých rukou vědy. Jak zúčastněně však prožíváme onu vnitřní pohodu, jestliže na počátku své dovolené pozorujeme lehký opar, stoupající z majestátních hor, brouzdáme se na lučinách v stříbrné rose jitra, spatřujeme svou siluetu v zelenavých hlubinách tatranských ples, koupáme se nebo v lodičce se pohupujeme na tichých vlnkách, nebo vjíždíme na lyžích do lahodné bílé pohádky...!

Úctyhodný vědec řekne běžné slovo: H₂O a je schopen na toto téma napsat knihu, nad kterou třeba budeme žít.

Průměrný člověk vysloví fádňá slova: mlha, jezero, dešť, sníh a je schopen realisticky popsat v dlouhatánském dopise svou dovolenou.

Vnímavý světec řekne tajemné slovo: VODA a je schopen napsat báseň, jejíž půvab je nadpřirozený:

Pochválen buď, můj Pane, za sestru vodu,
neb ona je veliké dobro:

je POKORNÁ, VZÁCNÁ a ČISTÁ! (Sv. František Assis-
ský: Píseň o bratru slunci v překladu Alberta Vysko-
čila.)

Dychtíme prostě po tom nedávat lidem jen „suchou“ věrouku a „kasuistickou“ morálku, ale v praxi poskytovat cosi „prožitého rozumem i srdcem“, cosi, co církev učí a má ve svých traktátech, ale ještě se to jaksi nedostalo do nitra našich posluchačů a nestalo se to společným a uvědomělým duchovním pokladem! Chceme, aby litera znovu oživla Duchem, který je přece neustále „moderní“!

Této praktické teologii, která však vychází z nesmírných hlubin Tajemství Nejsvětější Trojice, se začalo říkat: KERYGMATICKÁ teologie nebo krátce KERYGMATIKA — to znamená: teologie zvěstování (hlásatelská). Jako první použil tohoto slova v nynějším významu J. A. Jungmann: Die Frohbotschaft und unsere Glaubensverkündigung (Regensburg 1936). Řecké slovo KERYGMA znamená v klasické řečtině: oznámení učiněné hlasatelem, rozkaz, provolání, zvěstování, kázání (Prach: Řecko-český slovník, Praha 1942, str. 301).

Podle H. Rahnera (cit. kniha, str. 10) má pro nás v křesťanství slovo „kérygma“ dvojí význam:

1. Radostná zvěst, kterou jsme slyšeli ze Spasitelových úst.

2. Prosté šíření radostné zvěsti, čili: Boží zvěst světu.

Hlavní zásady kerygmaticky snad nanejvýše vystihuje slavná Pavlova věta: Omnia instaurare in Christo! (Ef. 1, 10.) Kristus je středem všeho a On ať hovoří! Tedy „kérygma“ má svůj počátek v Božím hovoření (lépe: v Božím vtěleném Slově) a i ve své systematické výstavbě se přidržuje tohoto Božího hovoření ve Zjevení (prakticky: Bohočlověka Ježíše Krista, Božího Slova). Kerygmatica se snaží najít přehlednou a jasnou syntézu celého náboženství, jakýsi duchovní vhléd do Boží i lidské činnosti, vzájemné časné i věčné spolupráce a

lásky a ohlásit to světu moderními, podmanivými a živými slovy a novým radostným způsobem a přebudováním života.

Znovu se poznává, že bez Krista by byla každá kerygmatica vlastně excentrická a nevytvářela by nic jiného než nepravdivý systém. Ale pozor: už i tady začínáme jako z prostředka! Dogmaticky přesně a přitom vysloveně christocentricky staví systém moderního hlásání radostné zvěsti Dander (Summarium tractatus dogmatici, Innsbruck 1949—54):

KRISTOVO TAJEMSTVÍ (Kol. 1, 26)

1. je skryto od věčnosti
 - a) ve věčném vycházení (Deus unus et trinus)
 - b) v časové a prostorové anticipaci (Deus creans et elevans)
2. je nyní zjeveno
 - a) v objektivním uskutečnění spásy (Christologia, Soteriologia)
3. a stalo se účinným
 - b) v subjektivním uskutečnění spásy (Gratia, Ecclesia, Novissima).

Neexistuje však jen jeden systém kerygmaticky nebo nějaký závazný a výlučný recept. Proto i Rahner dal svému dílu titul: EINE Theologie der Verkündigung. Stejně tak kerygmatický je i přehled podaný v mém článku: Nové aspekty v současné dogmatice (září 1963). A každé opravdové teologické dílo je svým způsobem kerygmatické (viz předmluvu k II. dílu Schmausovy Dogmatiky: „Každá vědecká teologie, pokud je skutečně VĚDECKOU teologií, je také kerygmatickou teologií!“ — Mnichov 1939). Přitom však je neustále třeba mít na paměti, že systematická vědecká teologie je rozdělena do jednotlivých disciplín, které přes-všechnu sjednocovací snahu přece v praxi zůstávají rozděleny. Kerygmatica pak hledá možnost společné syntézy, jež by se stala formou nového hlásání radostné zvěsti. Cílem kerygmaticky je tedy „zvěstování zjevených Božích pravd tak, jak je Boží Moudrost v celku vymyslela a sama prohlásila — totiž tak, jak je zvěstovala církev od počátku své existence ve svém učitelském úřadě“. (H. Rahner, cit. dílo, str. 10—11.)

Teologie je tedy nejen nauka, ale hlavně a podstatně Boží radostná zvěst sama o sobě — odevzdaná světu, která má být hlášána všem lidem dobré vůle. Každý upřímný kněz už dávno pochopil, že nesmí lidem hovořit o Kristově radostné zvěsti jen tak namátkově, bez systému a neorganicky, nýbrž že musí ukázat komplexní živý a logický obraz o Bohu, Jeho vlastnostech a činnosti, o lidech a o vzájemných vztazích mezi Bohem a lidmi. Prostě každý kněz musí mít vybudovanou svou vlastní kerygmaticku, kterou sám do hloubky a v úžasu prožil a podle axioma „contemplata aliis tradere“ i ostatním v úžasu hlásá.

SHRNUTÍ:

Abyste naše kerygmatická výstavba byla zdravá, pravdivá a schopná života, musíme splnit tyto čtyři důležité podmínky:

1. Dobře prostudovat a prožít strukturu a obsah systematické dogmatiky a morálky.

2. Modlitbou a rozjímáním se propracovat k jednoduchému nazírání na komplexitu a organickou jednotu zjevených Božích pravd.

3. Scholastické termíny a způsob myšlení převést do lahodných současných forem řeči a vybudovat si srozumitelný teologický projev.

4. Číst Písmo sv. i patristiku a také díla současné poezie a prózy, hovořit tedy k lidem silnou a nezřetěnou řečí Pisma a Otců, ale současně řečí dneška (bez nepřehledných souvětí, dávat důsledně adjektiva před substantiva atd.).

V tomto smyslu je kerygmatica celoživotním dílem každého kněze a povinností jeho přirozené i nadpřirozené mise: vae enim mihi est, si non evangelizavero! (I. Kor. 9, 16.) A to neznámá si jen „něco přečíst“ a pak to na kazatelně jen parafrázovat, nýbrž skutečně budovat vlastní celoživotní dílo!

ThDr. Vladimír Benda:

NEJSTARŠÍ POHŘEBIŠTĚ PŘEMYSLOVCŮ

Archeologický průzkum starobylého svatojirského kostela na Pražském hradě a nález knížecích hrobů ve středu kostela pod hlavním oltářem, popř. před vchodem do krypty sv. Mikuláše, činí z otázky nejstaršího pohřebiště pražských Přemyslovců otázku aktuálního zájmu. Aniž bychom chtěli předcházet výsledkům archeologického průzkumu, uvedme, jak se tato otázka jeví z hlediska zachovaných nejstarších písemných pramenů. V podstatě se jí z našich předhusitských kronikářů zabývali jen kronikář a pražský kapitulní děkan *Kosmas* v I. čtvrtině XII. století, a o víc než dvě století později autor kroniky českých panovníků Přibík Pulkava, dvorní kronikář krále a císaře Karla.

Kosmu při jeho známém porozumění pro radosti tohoto světa mnoho otázky posledního odpočinku členů přemyslovske dynastie nezajímaly, zvláště pokud jde o nejstarší dobu. Opomíjeje mlčením nejstarší známá knížata, Bořivoje, Spytihněva, Vratislava, hovoří *Kosmas* *nejdříve* o přenesení knížete sv. Václava do Prahy do rotundy sv. Víta, Václavem založené: "... R. 932 od narození Páně. Dne 4. měsíce března bylo přeneseno tělo sv. Václava, mučedníka z hradu Boleslavě, do Prahy, a to ze záští závistného bratra." Pohřeb Václavův u sv. Víta vysvětluje tak, že vládnoucí kníže Boleslav I. si přál, „aby nebylo přičítáno zásluhám bratra jeho, nýbrž sv. Víta, mučedníka, kdyby Bůh k slávě svým svatým ukazoval nějaké divy...“ O dvojím pohřbení Václavově se před *Kosmou* zmiňují již starší svatováclavští legendisté, ale liší se při tom od něho, pokud jde o důvody přenesení.

Zatímco *Kosmas* mlčením přechází pohřebiště českých knížat, Boleslavů I. až III., jakož i Jaromíra a Spytihněva II., zmiňuje se výslovně k r. 1058 u příležitosti úmrtí z Čech vypuzené manželky Břetislava I., Jitky, že "... *později* byla od svého syna, knížete *Vratislava*, přenesena z Uher a pochována v Praze vedle svého muže Břetislava, v kostele sv. mučedníků Víta, Václava a Vojtěcha...". Na rozdíl od sv. Václava, který byl pochován ve své rotundě, jde v tomto případě, jak patrně z širokého patrocinia o novou tehdy baziliku svatovítskou, s jejíž výstavbou začal kníže Spytihněv II., a v níž pak odpočívali jak sv. Václav, tak i biskup sv. Vojtěch. V těsném sousedství této baziliky (*Kosmas* praví: "... na hřbitově kostela sv. Václava...") byl r. 1100 pohřben z pozdějších Přemyslovců na lovu zavražděný Břetislav II. a v její kryptě, zasněžené sv. Martinovi, r. 1124 kníže Bořivoj II. V kostele P. Marie v Kladrubech, jež sám vystavěl, byl podle *Kosmy* pohřben r. 1125 kníže *Vladislav I.*

Na jediném místě svého díla se zmiňuje *Kosmas* o svatojirském kostele Pražského hradu výslovně jako o knížecím pohřebišti, a to k r. 1037. Tohoto roku po zprávě o smrti knížete *Oldřicha* dal se někdejší kníže Jaromír, zraku zbavený a internovaný ve víscie Lysé, dovézt do Prahy: "... Když tam přijel, byl bratr jeho (*Oldřich*) již *donešen do kostela sv. Jiří*; Jaromír stojí o pohřbu *při marách*, dojal a rozechvěl srdce všech okolostojících nářkem...". Po provedení pohřebních obřadů povolal Jaromír *Oldřichova* syna a svého synovce Břetislava I. za českého knížete a pronesl, jak *Kosmas* uvádí, řeč ostře namířenou proti rodu Vršovců.

Z líčení *Kosmova* je patrné, že Jaromírův bratr a Břetislavův otec, kníže *Oldřich*, došel svého posledního odpočinku v kostele sv. Jiří. Dříve, než si položíme otázku, byl-li samojediný, kdo z knížat byl tam pohřben, dlužno zrekapitulovat, co obecně významného písemné prameny nám o tomto kostele pro údobí *do poloviny XI. století* referují. O tom, že tento kostel ke cti sv. Jiří zbudoval syn Bořivoje I. a bratr Spytihněva I., kníže Vratislav I., vypráví již svatováclavská legenda z poloviny X. století, „Crescente fide“. O přenesení těla Bořivojovy vdovy, sv. Ludmily, z Tetína, kde byla zavražděna, k sv. Jiří na Pražský hrad z iniciativy Ludmilina vnuka, knížete sv. Václava, referuje staroslovanská *proložní* legenda svatoludmilská z I. poloviny X. století. O zřízení

a existenci kláštera benediktinek při hradním kostele sv. Jiří za vlády Václavova synovce Boleslava II. víme jak z *Kosmovy* kroniky (k r. 967), tak i ze starší svatojirské legendy *Canaparjovy*, podle níž u sv. Jiří marně hledala asyl prohrěšivší se žena; zřízení kláštera je u *Kosmy* spojováno s poutí knížecí dcery a pozdější abatyše *Mlady-Marie* do Říma. Zřízením „sboru svatých panen pod řeholí sv. Benedikta“ nepozbýl však svatojirský kostel, v jehož „privilegiu“ se ještě v době *Kosmově* vyprávělo o budování 20 kostelů za Boleslava II., svého nepochybného významu v tehdejších českém stát-ním životě. Je to patrné jak ze svědectví německého kronikáře Thietmara (VI-13), že v tomto kostele po obsazení Pražského hradu udělil římský císař Jindřich II. Čechy v léno knížeti Jaromíru Přemyslovců (*Novotný*: *Čes. dějiny* I., str. 697), tak i ze zmínky *Kosmovy* kroniky k r. 1055. Při líčení sporu pozdějšího knížete Spytihněva II. se svatojirskou abatyší o klášterní pec, uvádí totiž kronikář, že tento kníže ihned po svém nastolení na trůn, *ještě než vešel do kostela sv. Jiří*, vypověděl abatyši ze země. Z tohoto údaje je patrné, že kostel svatojirský nepozbýl svého určitého státoprávního významu při nastolování českých knížat ani na počátku druhé poloviny XI. století. Snad teprve po vybudování velké baziliky sv. Víta se přesunulo v tomto směru těžiště do dostatečně rozsáhlého prostoru nového kostela a svatojirský kostel zůstal rezervován pro řeholnice a kostelní duchovenstvo (ve XIV. stol. se připomíná zvláště svatojirská kapitula, podřízená abatyši).

I když se nám nezachovala ze staré doby jména dalších knížat, která (vedle knížete *Oldřicha*) došla svého klidu u sv. Jiří, přece tak úplně bez informací v tomto směru nejsme — díky záznamům, uvedeným v breviáři svatojirské abatyše *Kunhuty Přemyslovny* (+ 1321). Zřejmá na základě starších klášterních písemností vzpomíná se v kalendáři tohoto breviáře (z let 1306—1321) *úmrtího dne* některých členů Přemyslova rodu: vévody *Bořivoje*, prvního křesťana, k 2. únoru; *Vratislava*, otce sv. Václava, k 13. únoru 921; *Luďmily* je červeným písmem uvedeno jako svátek k 10. listopadu její přenesení, zatímco její mučednická smrt (passio) se připomíná písmem černým, obyčejným, k 16. září; u sv. *Václava* je jak úmrtí (28. září), tak i přenesení (4. března) zaznamenáno červeně; knížete *Boleslava Zbožného* k 7. únoru; abatyše *Mlady*, *Boleslavovy* sestry, k 9. únoru; svatojirské abatyše *Anežky Přemyslovny* k 9. červnu (+ 1228); sestry *Anežky*, dcery krále *Otakara* (tj. naší blahoslavené *Anežky České*) k 1. březnu; „slavného krále *Čechů Otakara* (II.) k 26. srpnu; *Kunhuty*, královny *Čechů*, k 9. září; *Václava II.*, krále českého a polského, k 21. červnu; českého krále *Václava III.* ke 4. srpnu. Vzpomínal tedy klášter, jak z přehledu patrné, i některých Přemyslovců, o nichž bezpečně víme, že byli pohřbeni *jinde* než u sv. Jiří. Nehledíc k světcí Václavu u sv. Víta, jde tu o bl. *Anežku Českou*, o krále Přemysla II., Václava II. a III. a o královnu *Kunhutu* (klášter Na Františku, sv. Vít, Zbraslav).

V úvahu, pokud jde o pohřbení u sv. Jiří, nepřichází ani nejstarší křesťanský kníže českého kmene Bořivoj I., ledaže bychom mohli předpokládat, že již před založením křesťanského svatojirského kostela za Vratislava I. se v těchto místech pohřbívalo, anebo, že by tam byl po své smrti přenesen. Ale k tomu nemáme důvodů. Paměť úmrtí svého otce Bořivoje patrně zachoval u sv. Jiří zakladatel původního kostela, jeho syn Vratislav I. Pokud jde o osoby, jimž se po smrti nedostalo *oficiální* církevní úcty, zbývají po naší eliminaci z těch, jichž vzpomínal před r. 1321 svatojirský nekrolog: obě knížata Vratislav I. a Boleslav II., z nichž jeden se zasloužil o vybudování svatojirského kostela, a druhý svatojirského kláštera; a dále svatojirské abatyše: *Mlada* z X. a *Anežka* z XIII. století, obě členky vládnoucího kdysi rodu Přemyslovců. Lze-li u abatyši celkem bezpečně počítat s pohřbením ve vlastním klášteře, je to pravděpodobné i pokud jde o zakladatele kostela, popř. kláštera, jak se s tím setkáváme zvláště u pozdějších *Pře-*

myslovců. Okolnost, že v nekrologu chybí kníže Oldřich a patrně i jiní vládcí země, nepřekvapí, neboť v klášterních nekrologích šlo po výtce o dobrodince klášterů, popř. nejbližší jim zpřítužené osoby. Než naše znalosti v tomto směru se nevyčerpávají, pokud jde o XIV. stol., jen citovaným nekrologem, neboť z let 1352 až 1362 se nám uchoval Gelasiem Dobnerem kdysi publikovaný *fragmentární seznam svatojirských prebend*. Tento seznam obsahuje závazky a práva pěti tehdy fungujících svatojirských kanovníků, 2 jáhnů a 3 podjáhnů. Z něho se pak bezpečně dozvídáme, za které osoby bývala každoročně ještě ve XIV. stol. obětována výroční mše svatá, anniversarium, v den jejich úmrtí (popř. také nešpory v předvečer), a jak byli duchovní za svou účast odměňováni.

Fragmentární seznam uvádí, že se zádušní mše (in missis defunctorum) u sv. Jiří konaly mj. za tyto Přemyslovce: *Boleslava, Mladu*, zakladatele *Vratislava* a abatyši *Kunhutu* (jde tu o zmíněnou již abatyši z počátku XIV. stol.); v předvečer úmrtního dne uvedených Přemyslovců se konaly nešpory. Fragmentární seznam z let 1352—1362 nám dokonce uchoval i *nejstarší* známou zmínku o Vratislavově *náhrobku* u sv. Jiří, neboť dokládá, že v předvečer výročí tohoto panovníka se nešpory konaly u jeho náhrobku i za účasti chóru od sv. Víta. V této souvislosti uveďme, že ve Vratislavově náhrobku r. 1959 u jeho kostí nalezený protokolární zápis z 1. července 1379, opatřený pečeti vladiměřského biskupa a pražského sufragána Hynka a svědčící o slavnostním znovuuložení exhumovaných Vratislavových kostí (dr. Jiří Špěváček: *Hrobka knížete Vratislava I., Děj. a souč., r. III/1960, č. 3, str. 20—22*), je *mladší* fragmentárního seznamu obročí. V pergamenovém zápisu z r. 1379 je dávný zakladatel kostela označen jako *blahoslavenec*; tato náboženská úcta byla patrně asi důvodem k provedení exhumace; možno předpokládat, že ostatky exhumované patrně pro zamýšlenou kanonizaci, byly po očištění uloženy na témže místě, kde byly exhumovány, avšak tak, aby se staly přístupnější.

Povšimneme-li si blíže jmen starších Přemyslovců, za něž se konaly u sv. Jiří ještě v polovině XIV. stol. bo-

hoslužby (Vratislav, Boleslav, Mlada), zjistíme, že jde o táž jména (až na svatojirskou abatyši Anežku), k nimž jsme dospěli rozbořem Kunhutina nekrologu — po eliminaci osob, o nichž bezpečně víme, že byly pohřbeny někde jinde než u sv. Jiří. Lze tedy podle našeho mínění se značnou bezpečností počítat s tím, že u sv. Jiří odpočívá i kníže Boleslav II., i když prvé *výslovné* zmínky o uložení v tomto kostele jsou až z poloviny XVII. stol. (dedikace modlitební knihy svatojirských řeholnic „Officium B. Mariae Virginis“, Praha 1654; A. Chanovský-Tanner: *Vestigium Bohemiae Piae*, Praha 1659).

S míněním, jež jsme vyslovili, je v rozporu to, co uvádí o místech posledního odpočinku nejstarších Přemyslovců ve své „Kronice českých panovníků“. Příbík Pulkava (+ 1380), který sepsal své dílo k podnětu a za účasti Karla IV. O Boleslavu II. praví Příbík Pulkava k r. 999, že byl pohřben v kostele Pražském [in ecclesia Pragensi: což je ve středověku běžné označení pro svatovítský kostel]. Abychom tento údaj přezkoušeli, zrekapitulujeme podle Pulkavovy kroniky, kde kteří příslušníci Přemyslova rodu byli udánlivě pohřbeni, pokud to tento kronikář, jemuž tak nešlo o dějiny země, ale spíše o dějiny jednotlivých panovníků, uvádí. Podle tohoto výpočtu byl u sv. Jiří uložen k věčnému odpočinku (vedle svaté Ludmily) jen panovník jediný, a to jeho zakladatel — kníže Vratislav. O Vratislavovi se tu praví: „... qui et fundavit ecclesiam sancti Georgii in castro Pragensi, ubi sepultus est.“ *Po založení kostela sv. Víta* za vlády sv. Václava na Hradě pražském nechává Pulkava v tomto soudobém hlavním zemském, Karlu IV. zvláště milém, korunovačním kostele paušálně pohřbívat všechny české panovníky, *pokud se vůbec o jejich pohřbišti zmiňuje*, a to až do krále Vratislava (Vyšehrad) na sklonku XI. stol., a kromě toho i jiné významné osoby, i když třeba o tom nikde nenašel, pokud víme, zmínku. Tak podle Pulkavy odpočívají u sv. Víta z osob zemřelých do poloviny XI. stol. (zřízeni románské baziliky) kromě sv. Václava: *Podiven*, „cliens“ sv. Václava, prvý biskup *Dětmar*, mnoho vychvalovaný *Boleslav II.* (!), kněžna *Hemma* (!), *Boleslav III.* (!), *Břetislav I.*, a *Spytihněv II.*; výjimkou je ve Staré Boleslavi pohřbena, jak Pulkava uvádí, kněžna Božena (je tam, jak odjinud víme, v tzv. zakládací listině staroboleslavské kapituly doloženo „anniversarium“ za ni).

Jestliže dobře rozumíme myšlenkovému postupu Pulkavově, šlo mu zřejmě o větší oslavu svatovítského, tehdy nově v gotickém slohu panovníkem budovaného kostela. K tomu cíli přispívá Pulkava i tím, že jej od samého jeho zřízení za sv. Václava činí pohřbištěm vládnoucí rodiny, nestaraje se zřejmě mnoho o pramenný podklad pro své údaje. Shora jsme uvedli Kosmovo líčení pohřbu knížete Oldřicha v kostele sv. Jiří a zmínili se o účasti knížete Jaromíra na tomto pohřbu, o jeho podnětu k nastolení synovcovu jako českého knížete i o útočné řeči proti Vršovcům. Pulkava, který dobře znal Kosmovy vývody, hovoří sice k r. 1037 jak o Jaromírově podnětu k Břetislavovu ustanovení knížetem, tak i o invektivě proti Vršovcům, ale *zamlčuje* Kosmou uváděný fakt, že Jaromírův bratr, kníže Oldřich, byl k poslednému odpočinku uložen u sv. Jiří, a že *v tomto kostele Jaromír u jeho mar mluvil*, avšak jiné místo jako Oldřichovo pohřbiště neuvedl. Pro koncepci Pulkavovu o kostele sv. Víta jako o českém knížecím pohřbišti od dob sv. Václava se Kosmův údaj nehodil, a proto jej raději umlčel.

Pokud jde o Podivena, měl Pulkava oporu v Kosmově údaji o nalezení kostí tohoto sluhu sv. Václava ve svatovítské sakristii za biskupa Menharta f1124). Kosmas se sice též zmiňuje o úmrtí biskupa Dětmara a kněžny Hemmy, ale neuvádí jejich pohřbiště; toto si vykomboval Pulkava sám. Totéž platí i o knížatech Boleslavu II. a III. Pulkavovo tvrzení o pohřbu knížete Boleslava III. v kostele sv. Víta je tím méně věrohodné, že o tomto knížeti dnes z cizích kronik víme, že byl od polského knížete Boleslava Chrabrého r. 1003 „oslepen a poslán do vyhnanství na jakýsi odlehlý hrad v Polsku, odkud nikdy více nevyšel“ (Novotný: *České*

dějiny I — 1, str. 679); Kosmas se sice zmiňuje o jeho úmrtím roce, ale o přenesení do vlasti neví nic. Jde tu opět o Pulkavou kombinaci — podobně jako v případě Boleslava II. Současník Karla IV., Přibík Pulkava nevěděl, popř. nechtěl nic vědět o někdejší státoprávní významu svatojirského, v jeho době již jen klášterního kostela na Pražském hradě (nastolování a pohřbívání knížat), který potrvál až do zřízení Spytihněvovy svatovítské románské baziliky, a proto klidně řadu Kosmových záznamů o *úmrtí* významných osob svémocně doplnil údajem o jejich *pohřbení* — u sv. Víta.

Když byla v prosinci 1373 přenášena na Karlův příkaz těla dávných knížat a králů českých ze svých starých hrobů u sv. Víta do náhrobků nově pro ně zřízených v kůru svatovítského gotického kostela, neuvádí v jejich výpočtu Beneš z Weitmile ani Boleslava II., ani Boleslava III. Jeho výpočet začíná až Břetislavem I. a Jitkou a pokračuje Spytihněvem II. a Břetislavem II. Ve výpočtu z r. 1374 přenesených těl pražských biskupů chybí Pulkavou uváděný pražský biskup Dětmar.

Pokud jde o svatojirský kostel jako pohřebiště některých nejstarších českých křesťanských knížat, možno celkově rekapitulovat z hlediska písemných záznamů, že náhrobek Bořivojova syna a zakladatele kostela *Vratislava I.* je v tomto kostele výslovně doložen fragmentárním seznamem svatojirských kanovnických prebend z poloviny XIV. stol. V témž smyslu vyznívá údaj Pulkavovy kroniky, jakož i protokolární záznam z r. 1379. Neodporuje tomu ani klášterní nekrolog z počátku uvedeného století. O pohřbu knížete *Oldřicha* u sv. Jiří

uchoval nám zcela věrohodně vyznívající zprávu kronikář Kosmas, ještě dobře seznámený se státoprávními a jinými obyčejí starší doby. Okolnost, že u Boleslava II. jde o zakladatele svatojirského ženského kláštera, dovoluje v souvislosti se svatojirským nekrologem a zmínkou v seznamu prebend usuzovat, že také tento panovník našel u sv. Jiří své pohřebiště, hrob v ose kostela, který byl otevřen až při nedávném archeologickém průzkumu baziliky. Výslovný údaj o něm je však až z poloviny XVII. stol. Uveďme, že u sv. Jiří působily řeholnice od doby Boleslava II. *nepřetržitě* až do husitského údobí a že tu nebylo přerušeni tradice.

A je značně pravděpodobné, že svatojirský kostel, v jehož blízkosti byla knížata ještě v polovině XI. stol. nastolována a jež hned po svém nastolení nový kníže navštěvoval (sr. Kosmovu zmínku o tom, že nový kníže Spytihněv II. vypudil svatojirskou abatyši hned po svém nastolení, ještě před cestou do svatojirského kostela), uchovává ve svém obvodu i těla některých dalších knížat starší doby. V této souvislosti vyslovil dr. Ivan Borkovský jméno Vratislavova syna *Boleslava I.* Okolnost, že o místě jeho pohřbu historické prameny nemluví (až do Hájkovy České kroniky), lze si patrně vysvětlit činem, jímž si Boleslav I. otevřel cestu k vládě. Pokud jde o svatojirské záznamy, jímž je jeho jméno neznámé, je třeba si uvědomit, že kláštery a obdobné instituce vzpomínaly v nekrologích apod. zásadně jen svých dobrodinců a těch, pro něž si tito bohoslužebnou vzpomínku vyžádali. *Dr. Václav Ryneš*

MORAŠICKÉ OBRAZY

(K obrázkům na 2. straně obálky)

Letošní výročí 600 let od smrti Arnošta z Pardubic a 300 roků od založení královéhradeckého biskupství poskytuje příležitost vzpomenout také zaniklého biskupství v Litomyšli.

Smrt Arnoštova přivodila r. 1364 změnu na všech třech českých biskupských stolcích; do Prahy přešel z Olomouce Jan Očko z Vlašimě, na jeho místo se dostal druhý biskup litomyšlský Jan ze Středy, kancléř Karla IV., a do Litomyšle nastoupil dosavadní biskup zvěřinský Albert ze Šternberka, pocházející z přední moravské šlechty. Všichni tito 3 noví arcipastýři zemřeli později v jednom roce 1380, a to v té hodnosti, kterou přijali na podzim r. 1364.

Biskup Albert sice po necelých 4 letech povýšil na arcibiskupa do Magdeburku, ale začátkem roku 1372 se už zase rád vrátil zpátky do Litomyšle, odkud jej vystřídal Petr, řečený Jelito-Wurst, rodilý z Třešnovce u Lanškrouna, předtím biskup churský. Také on byl z Magdeburku přeložen po smrti Jana ze Středy do Olomouce (1381—1387), kde také zemřel.

V druhém období svého působení v Litomyšli přivezl s sebou Albert ostatky sv. Viktorina muč., získané v Magdeburce, a prohlásil svěťce za patrona diecéze (1376), a vedle své oblíbené obory v Tržku, kde měl tvrz se dvorem, založil klášter kartuziánský, druhý v Čechách (r. 1378). Tento klášter, postavený „v hájku u Tržku“, byl nazván *Rubus B. Mariae*, ale český název nebyl asi „Keř P. Marie“, nýbrž spíše „Hájek P. M.“, nebo prý — podle domněnky faráře V. Olivy — snad „Růžový palouček P. M.“, kteréžto jméno žije podnes jako název pověstného políčka na západním okraji farnosti morašické, a jako jméno místního JZD. Zde v Tržku Albert také nejspíše zemřel 14. 1. 1380, a byl pochován v kostele při augustiniánském klášteře v moravském Šternberku, kde založil klášter zjara r. 1371 ještě jako arcibiskup magdeburský. Téhož roku, jen o málo později, založil také biskup Petr v Lanškrouně klášter augustiniánský, řeholních kanovníků s chudobincem, kde také byl pohřben.

Jejich předchůdce v Litomyšli, Jan ze Středy, který při Karlově korunovační jízdě do Říma r. 1355 založil ve velehrámě sv. Petra oltář sv. Václava, po návratu

v Litomyšli následujícího roku založil klášter augustiniánů-poustevníků, na místě dnešního proboštství, s kostelem Povýšení sv. Kříže, v němž také byl po své smrti, která jej zastihla o vánocích r. 1380 v Olomouci, slavně pohřben. To už byl v Litomyšli nový biskup, mladý Jan Soběslav, bratr moravského markrabí Jošta. Když se stal r. 1388 patriarchou aquilejským, nastoupil po něm v Litomyšli biskup Jan Železný. Tehdy také markrabí Jošt v intencích zemřelého biskupa Petra založil kartouzu v Dolanech u Olomouce, zvanou „Údolí Josafat“, kam přešli i někteří mniši z Tržku. Všechny jmenované kláštery v diecézi litomyšlské zanikly v bouřích husitských, jen nádherně iluminované rukopisy Jana ze Středy *Liber viaticus* a *Liber pontificalis*, vzniklé v době jeho biskupství v Litomyšli, a *Albertovo Pontificale*, psané písařem Hodíkem r. 1376, se dochovaly až do našich časů.

Asi 6 km západně od Litomyšle leží stará obec Morašice s farním kostelem sv. Petra a Pavla. Ve středověku stávala zde stará tvrz se dvorem, dnes beze stopy zaniklá, na níž ve 12.—14. století sídlili Bludové. Z jejich moravské větve pocházeli Žerotínové.

Nejstarší zmínka o kostele pochází z r. 1321. Tehdy 3 biskupové z Balkánu, hledající patrně ochranu před schizmatiky u papežského dvora v Avignonu, vydali odpustkový pergamen pro „oratorium in castro Bludonis“, zasvěcené sv. Petru a Pavlu v Morašicích. Vyžádal si to nejspíše pro své příbuzné františkán Albert Bludonis, který ve Francii studoval. Později si jej Karel IV. přál mít profesorem na universitě v Praze, a byl světcím biskupem Arnoštovým.

Vedle kostela na bývalém hřbitově se zachovala malá podsklepená kaple sv. Michala, o níž se dříve soudilo, že je ono původní oratorium, avšak při opravě kostela v letech 1950—52 se zjistilo, že oním původním kostelíkem je dnešní chrámová loď, rozšířená přístavbou presbytáře v r. 1393. Loď původní byla skoro čtvercová, rozměrů uvnitř asi 8×7 m, ale podle zdí z lánaného kamene, jejichž okna byla změněna, nedá se stáří datovat, avšak ani vylučovat možnost, že základy sahají až do doby cyrilometodějské.

Oprava kostela byla dost obtížným problémem. Masivní věž, vyzděná do výšky 20 m nad severní stěnou presbytáře, se odkláněla nahoře už o 37 cm, a proto se

trhala a propadala gotická žebrová klenba, o věž opřená. Uprostřed zela trhlina 9 cm široká. Dvě železné kleštiny, umístěné nad klenbou, stav před 40 lety ještě zhoršily, neboť věž rozrušila i protější stěnu, a v klenbě přibýly ještě trhliny úhlopříčné. Stará klenba se zachránit nedala, byla proto snesena a na nově vypnutých a doplněných původních žebrech sklenuta z cihel věrná imitace gotické klenby, vše domácími lidmi. Poslední cihla nad oltářem je z kostela v Lidicích. V horečné snaze zachránit co nejdéle účelnost provedené opravy se pátralo po příčině vychýlení věže, až zjištěn občasný pramen pod jejím nárožím, a zachycen ve vzdálenosti asi 25 m vykopanou studnou, v níž padá asi 9 m hluboko do skalních vrstev, jimiž odtéká pak jinou cestou.

Při opravách byl kostel uvnitř na stěnách i žebroví oškrabán až na původní omítku z r. 1393, a při tom byla odkryta původní malířská výzdoba (polychromie) žebroví a kamenických článků, jako sanctuaria, sedile, a na stěnách malované konsekrační kříže v kruhových terčích, dva andělé po stranách svatostánku a 2 velké obrazy Klanění sv. tří králů a Krista-Trpítele. Pěčí Památkové správy je r. 1952 restauroval akad. malíř Fr. Fišer z Prahy. O objevených malbách vytiskl později v časopise Umění, roč. 1960, odbornou studii dr. Karel Stejskal, pracovník Ústavu pro teorii a dějiny umění při ČSAV. Nevylučuje možnost, že obrazy maloval Johanes, za oltářem na stěně podepsaný, jenž předtím pracoval také u sv. Víta. Rovněž stavitelem byl možná jeden z pražských bratří Lútků. Pod obrazem Klanění se našel nápis, který se podařilo rozluštit. Vysvítá z něj, že kostel vysvětil dne 21. září 1393 litomyšský biskup Jan (Železný), zároveň se 4 oltáři. Dva vedlejší v kostele byly

posvěceny ke cti P. Marie a světic, a sv. Leonarda a vyznavačů, kdežto oltář v kapli ke cti sv. Tomáše ap. a dalších vyjmenovaných mučedníků. Podle nápisu se má posvěcení slavit vždy v neděli po 21. září, což se dosud dodržuje, ač nápis byl po dlouhá staletí zabílen. Stavba byla dokončena za správy plebána Petra. O něm víme odjinud, že opisoval staré rukopisy, sestavil modlitební knihu Laus Mariae, pomáhal pověstnému Vavřinci Toulcovovi při založení špitálu v Litomyšli, a o kostel se staral ještě r. 1415, když už v Morašicích nebyl. Zemřel snad ve Svitavách r. 1419.

Kostel měl původně ještě druhou věž se 2 zvony, na způsob sanktusové, ale ne nad hřebenem střechy, nýbrž na epistolní straně, která byla po r. 1790 odstraněna, když byly obavy o stav klenby. R. 1735 dostala věž, zvýšená o několik sáhů, novou šindelovou báň, na níž byl od roku 1931 místo kříže plechový orel s hvězdou. Kružby v oknech a sanctuarium odstraněny někdy po r. 1790.

Před několika lety pod nádvořím litomyšského zámku byly objeveny základy klášterní baziliky románské, a sousední gotické katedrály. Základy nejstaršího kostela sv. Klementa dosud nalezeny nebyly. Bouře tam přečkal jen kostel kláštera augustiniánů eremitů, který se stal farním. Je to dnešní proboštský chrám. A v nejbližším okolí města také starobylý kostelík v Morašicích, který si uvnitř podržel vcelku podobu, jakou měl r. 1393. Jiné kostely byly většinou značně přestavěny, až na některé výjimky, jako např. v Dolním Újezdě aj., nebo aspoň změnou oken ztratily své starobylé slohové znaky.

P. Josef Malý

SV. VÁCLAV V ČESKÉ HUDBĚ

Ve svatém Václavu vytvořily dějiny postavu mocného duchovního obsahu a významu, postavu, která živě prostoupila všechny doby českého národa, vníkla do všech jeho vrstev a podstatně ovlivnila jeho kulturní vývoj.

Vše, co se víže k osobě velkého národního světce, ať jde o památky výtvarné, literární či hudební, výmluvně dokumentuje hlubokou úctu českého lidu k němu. Již sám svatováclavský chorál vyjadřuje svým stručným a lapidárním obsahem plnou důvěru v neselhávající ochranu vzývaného patrona. Forma chorálu svou jemnou strofickou stavbou prozrazuje značně již vyspělé umění stylistické, melodicky bohatý nápěv je plodem jak pokročilé úrovně liturgického zpěvu tak i vrozené slovanské lidové hudebnosti. Celkově se svatováclavský chorál jeví nejstarším a nejcenějším dokladem, že zpěv — a později hudba — mají v kultu svatého knížete vynikající dějinné poslání a místo.

V řadě antifonářů, graduálů a různých zpěvníků, které dosloužily na kruchtách chrámů a nyní zdobí muzejní vitríny či národní knihovny nebo městské archívy, hlásající vzestupný vývoj a rozkvět malířského umění a liturgického zpěvu v Čechách, nacházíme mešní officia o sv. Václavu zprvu pouze latinská a teprve později i česká. Během dob se rodily i lidové písně uctívající a oslavující národního světce. Řady jejich rostly a nezdědka — vlivem vkusu doby — docházelo k vytvoření skladbiček rázu spíše pouťového, nevalné hodnoty umělecké, zato často značné popula-

rity. 17. a 18. stol. adorovalo sv. Václava již ucelenými a hodnotnými mešními skladbami; vzpomeňme jen proslulých mší svatováclavských Adama Michny, F. X. Brixioho, nebo Jana Disemase Zelenky. Rovněž druhá polovina předesešlého a počátek současného století byly příznivě zhudebňování zářivého zjevu národního patrona. Přihlížíme-li k počtu komponovaných skladeb, jichž středem nebo inspirátorem byl sv. Václav, získává patrně primát vynikající církevní skladatel Josef Cyril Sychra, regenschori staroboleslavský. V jeho tvorbě zaujímají velmi čestné místo: „Mše ku cti sv. Václava“, „Mšní píseň k českým patronům“ (pro smíš. sbor), „Svatováclavská kantáta“, jednohlasá „Modlitba za vlast“, dále smíš. sbor à capella „Svatováclavská“ a modlitba za vojiny „Svatý Václave“, konečně též úprava svatováclavského chorálu pro smíš. sbor a „Svatováclavské fanfáry“ pro žestové nástroje. Druhé místo v tomto kvantitativním smyslu zaujímá J. B. Foberster pěti skladbami stejného námetu. Je to především kantáta „Svatý Václave“ (pro soli, smíš. sbor, velký orchestr a varhany), dále dva mužské sbory na slova básníků J. V. Sládka a Jaroslava Vrchlického, lidová píseň mešní, a konečně mužský sbor „Vidění v chrámu sv. Víta“. Také Vojtěch Říhovský byl inspirován postavou velkého knížete. Uvedme jeho skladby: „Česká mše svatováclavská“, slavnostní mše „ad honorem Scti Wenceslai“ a smíšený sbor věnovaný „Patronu země české“. V této souvislosti nutno vzpomenout i píseckého regenschoriho Jar. Hrušky s jeho „Českou mší“, varhanní „Fantasii na chorál svato-

václavský“ i „Meditaci“ pro housle a varhany. Svatováclavské mše složili i další komponisté: Zd. Skuherský, Ed. Trégler, Karel Douša, a Fr. Suchý. Jindřich Vojáček věnoval světcovi Čtvrtou symfonii pro orchestr a varhany, Jos. Klička složil koncertní „Fantasii na chorál svatováclavský“ pro varhany, Ant. Janda, Jindřich Jindřich, Norb. Kubát, Karel Nešvera, Jan Malát a mnozí jiní napsali různé kantáty či smíšené sbory. Připomeneme-li ještě Bedř. Wiedermanna a jeho „Pláč lidu českého nad smrtí sv. Václava“, Skuherského chorál a offertorium, Zvonařovu „Legendu“ a Karla Bendla úpravu chorálu pro mužský sbor — dospíváme k letnému přehledu nejznámější svatováclavské tvorby hudební za posledních asi 80 let. Nebylo ovšem možno zmínit se o každém díle, vždyť mnohé kompozice existují pouze v rukopise, taktéž jsme si nevěšovali skladeb, vztahujících se k osobě či době sv. knížete toliko nepřímou. Zato nutno připomenout z mimodomácí proveniencie starou anglickou koledu o dobrém králi Václavu „Good King Wenceslas“ (text John Masson Neale, nápěv Thomas Helmore), jejíž překladu použil Jar. Křička k vlastním zhudebňování. Pěvecký a hudební projev, tuto nedílno a podstatnou součást svatováclavského kultu, možno sledovat již od nejstarších dob. K poznání tohoto vývoje přispělo značnou měrou zvláště monumentální dílo univ. prof. dr. Dobroslava Orla „Hudební prvky svatováclavské“, vydané k jubileu jako druhý díl Svatováclavského sborníku a vyznamenané v r. 1937 státní cenou.

R. Š.

SV. VÁCLAV V INICIÁLE STŘEDOVĚKÉHO KODEXU

Jedním z málo známých vyobrazení sv. Václava je světcova postava v rukopise kodexu bez titulního listu, uloženého v Muzeu hl. města Prahy. Kodex, pocházející

pravděpodobně z konce 13. století, obsahuje hlavně latinské spisy pařížského astronoma Jana de Sacrobosco „De sphaera materiali“, „Computus philosophicus“ aj. K rukopisu je připojen i nejstarší česky psaný veršovaný kalendář slabikový, tzv. cisiojanus, kde slabiky kalendáře značí data jednotlivých svátků.

Dík pečlivosti, jakou věnovali středověcí iluminátoři nejen výběru pergamenu, ale i přípravě barev, zachovaly se nám miniatury v knihách téměř neporušené svěžesti.

Knižní malba byla v tuto dobu dosud pěstována téměř výhradně v klášterních skriptoriích, zatímco malba nástěnná, zdobící stěny chrámů, byla svěřována i rukám odborně školených laiků. Malířství zůstávalo u nás věrno tradicím románským ještě i tehdy, když v architektuře a plastice nabývá již gotika vrchu. Románský slohový názor v malířství přežívá u nás až do doby kolem roku 1300.

Na třetím listě kodexu, který má 105 listů o formátu 18×13,5 cm, je malována světle růžová iniciála O. V iniciále rozměrů 5×4,6 cm vidíme sedící postavy tři českých patronů, zobrazené na zlatém pozadí živými barvami s převládající červenou a modrou. Sv. Václav je umístěn uprostřed mezi sv. Prokopem a sv. Vojtěchem. Úzká tvář světcova je vroubena krátkým vousem, tmavý vlas spadá na ramena. Je oděn v dlouhou románskou tuniku a o něco kratší vrchní suknicí, kterou se členové panovnické rodiny odřvali při slavnostních příležitostech a která byla rouchem obřadním. Oděv je zdoben světlým límcem, snad hermelínem. Na hlavě má knížecí čapku. V levé ruce drží tenké žezlo, které přidržuje i pravice.

Postavy jsou nadány i určitou mírou životnosti. Jejich vzájemný vztah je patrný nejen v gestech rukou a otočení těl a hlav, ale již i ve výrazu tváří. Světci nejsou zde řazeni prostě vedle sebe, ale jako by spolu vážně a tiše rozmlouvali. Byzantinisující styl pozdně románský projevuje se jen částečně ostřejšími záhyby rouch, pod nimiž jsou již poněkud patrné i obrysy těla. Nad iniciálou je nápis: „Prosul Adalbertus, dux Ven-ceslaus et almus abbs Procopius sit mihi quisque pius.“ (Biskup Vojtěch, kníže Václav a vznešený opat Prokop kéž jsou mi všichni nakloněni.)

Dr. Věra Remešová

V říši zlomeného kříže

4. Katedrála sv. Hedviky

Farním kostelem českých bohoslovců, pracujících za války v Berlíně-Reinickendorfu, byl kostel sv. Rity. Tato nová a moderní chrámová budova stála uprostřed rozlehlého hřbitova. V bezprostřední blízkosti kostela však nebyly hroby, ale pěkně okrasné stromy. Tam se také konaly náboženské průvody. Do kostela sv. Rity s námi chodili v neděli i naši kamarádi z lágru. Někteří s námi usedli do lavice, jiní stáli vzadu a někdy zara-choťily dveře až dlouho po začátku bohoslužeb. Když jsme se pak ohlédli, viděli jsme, jak některý ten Frantík nebo Vašek se suně nesměle do dveří, dělá křížek a zůstává stát u samého vchodu, jako by se ani neodvažoval předstoupit před tvář Boží. Snad to byl zvyk z domova, vždyť u nás tolik lidí má ve zvyku stát při bohoslužbách vzadu pod kůrem.

Po jednom silném náletu jsem šel ráno do práce a po cestě jsem si povšiml, že střecha kostela sv. Rity je poškozená. Vešel jsem dovnitř a zůstal překvapeně stát. Na všech oltářích i na lavicích byly kusy omítky a někde i části cihel. Střechu kostela prorazilo několik menších bomb. V sakristii byl pan jarář sám a celý nervózní. „To jsem rád, že jste přišel,“ volal na mne, „pomozte mi to upravit trochu ke mši svatě. Kostelník dnes nějak dlouho nejde a přece bych jej právě dnes tolik potřeboval.“ Smetl jsem trosky z hlavního oltáře i se stupňů a přisluhoval jsem při mši svatě. Pan jarář se

tenkrát kostelníka nedočkal a nedočkal se jej ani v příštích dnech. Kostelník od sv. Rity spal již svůj věčný sen pod troskami nedalekého domu. Zahynul při náletu. Dodnes na něho vzpomínám. Byl to veselý člověk. Jak se smál po bohoslužbách na Bílou sobotu, že se pan jarář u ohničku před kostelem popáčil. Jak vesele s námi vždy rozprávěl.

Do kostela sv. Rity jsme však nechodili každou neděli. Někdy jsme si zašli do berlínské katedrály sv. Hedviky. Vzali jsme si kolárek, ten jsme v neděli nosovali, a jeli na hlavní berlínskou třídu „Unter den Linden“. Tam jsme v kolárcích vážně kráčeli davem lidí. „Kluci, co je to proti našemu Václavskému náměstí,“ říkali někteří z nás. Hlavní berlínská třída nepůsobila tehdy skutečně tak velkoměstsky jako naše Václavské náměstí. Domy nebyly tak vysoké, ani vzosné, ale třída byla mnohem delší. Na jedné straně končila evangelickou katedrálou a zámkem, na druhé Braniborskou bránou. Byl tam vojenský památník, státní opera, universita, Červená radnice a uprostřed cíl naší cesty, katolická katedrála sv. Hedviky.

Vypráví se, že v době, kdy protestantství bylo v Prusku státním náboženstvím a stavbě katolických kostelů se nepálo, žádali berlínští katolíci krále Friedricha, aby jim dovolil postavit si na hlavní třídě chrám. Král seděl právě u snídaně, a poněvadž měl dobrou náladu, stavbu milostivě povolil. „A jak má nový kostel vypadat, vaše královská výsosti?“ ptali se zástupci katolíků.

Z PASTORAČNÍHO ZÁPISNÍKU

80. výročí úmrtí Václava Beneše Třebízského, jež jsme v červnu pietně oslavili u jeho hrobu na posvátném Vyšehradě, připomnělo nám nejen jeho vzácné a rozsáhlé dílo literární, ale i jeho obětavé a láskyplné působení kněžské. A právě tohoto druhého bych si chtěl zvláště povšimnout, kdy si do svého pastoračního zápisníku přepisují vzpomínky některých jeho současníků, v nichž jsou jednomyslně vytyčeny tři základní vlastnosti, jež mají být ozdobou úspěšné pastorační činnosti: láska k duším, zájem o ně a obětavost pro ně. V kněžském působení Třebízského všechny tyto tři vlastnosti dobrého pastýře vynikaly vysoko nad průměr.

Nejprve uvádím slova klecanského nejbližšího přítele Třebízského Josefa Janáčka, který — jak je zachyceno v souboru listů Třebízského a vzpomínek na něho v uspořádání Josefa Šacha z r. 1926 — o „klecanském velebníčku“, vyznal: „V. B. Třebízský vyznamenával se příkladnou bezúhonností mravů a svědomitostí ve svém povolání kněžském na slovo vzatou. Byl horlivý až do úmoru. Osadě své byl dobrým pastýřem, hotov podle Písma svatého dát i život za ovce své... Připravoval se na kostelní své řeči důkladně a každé jeho kázání bylo prodchnuto živou vírou a vroucí láskou k člověčenstvu vůbec a národu českému zvláště — jak o tom svědčí čtyři svazky jeho kázání. Osadníci lnuli k němu zvláštní úctou a náklonností. V neděli po službách Božích scházeli se k němu, kdo potřebovali potěchy, úlevy a pomoci...“ A jiný člen Janáčkovy rodiny, jež v Klecanech byla Třebízskému nejbližší a poznala velmi dobře jeho duši i srdce, někdejší ředitel živnosteských škol na

Vinohradech Emanuel Janáček stejně zavzpomínal: „Osadníci klecanští si oblíbili »zlatého velebníčka«, jak mu říkali, pro jeho milou, sdílnou povahu, horlivé působení... Vzácnými osobními vlastnostmi si získal záhy lásku všech. V neděli pro ranní podávali si na klecanské kaplance nástěvní dveře z ruky do ruky. Beneš měl pro každého vlídné slovo, poradil, jak dovedl nejlépe. Za velebníčkem docházeli nejen mladí, nýbrž i hospodáři a výměnkáři. Všichni ho měli rádi.“ Tyto vzpomínky se zajisté opíraly o důvěrné poznání a nelze je považovat za přehnané. Prýštily z vděčnosti k práci kněze, který, ač věkem mladý, naplnil svůj život dílem velikým.

1. Podstatou veškeré kněžské pastorační činnosti musí být láska k duším. Bez ní, i kdyby kněz navenek dělal mnoho věcí ohromujících a oslnujících, by pastorační činnost vyznívala naprázdno. Víím, jak jsou duše velmi vnímavé a citlivé. O jednom kázání, jež bylo teologicky velmi hluboké a přednesené vznešeným stylem, řekl jeden posluchač: „Bylo to krásné, ale studené. Nebylo v tom ani krůpěj lásky.“ Nesmíme nikdy zapomínat, že máme-li svou činnost přitahovat jako magnetem duše k Bohu a rozpalovat je láskou k Němu, musíme být sami rozžhaveni láskou nejen k Bohu, ale i k duším, jež nám Bůh světil jako náš životní úkol, a které touží ohřát se na našem srdci. Milosrdenství našeho Spasitele nás důtklivě pobízí, přikazuje nám přímo zákonem, abychom již nežili **pro sebe**, neboť přijetím kněžství jsme se zřekli sebe, ale abychom žili pro Toho, který nás miloval a miluje láskou svrchovanou a všemohoucí; ne-

smíme se spokojovat být dobrými jen pro sebe, ale též pro své bratry. Jsme dlužníky vůči těm z našich bratří, jimž se dostalo méně, než nám; nesmíme proto zakopat vlahy a milosti, jichž se nám dostalo božskou štědrostí, ale je třeba jich využít pro spásu drahých duší, milovaných Bohem. S touto hořící láskou, planoucí v hlubině našich duší, jdeme ke svým bližním (a duše, jež Boží rozhodnutí svěřilo naší pastýřské péči, jsou nám bližními nejbližšími), jdeme k těmto čekajícím se svou nezištně dávající láskou a staneme se všemohoucími nad jejich srdci. Vytvářejme v sobě srdce milující, jež se stravuje láskou k bratřím, protože samo je stravováno láskou svého Boha, a uvidíme po čase, jakých divů může být takové srdce schopno. Vše, co kdy bylo vykonáno velkého, bylo vykonáno s láskou. Pohleďte na sv. Pavla: Milosrdenství Ježíše Krista jej nadpřirozeným zásahem ovládne a pak povzbuzuje, aby v krátkém životě evangelizoval notnou část světa své doby. Vidíme tohoto dlužníka jak vůči nevědomým, tak vůči moudrým, všude tam, kam ho volá jméno Ježíšovo, ho nic nezadržuje, nic ho neodvrátí v neustálém pokračování a získávání, jeho láska překlene i největší překážky, a aby získal stále více duší, svolil by i být proklet svými bratry. Pohleďte na příklad sv. Augustina, bojujícího v soumraku starověku takřka v osamocení proti úporným zbytkům bezcitného a od lásky vyprázdňeného pohanství i proti rodícímu se kacířství. Pohleďte na sv. Františka Xaverského, vzníceného láskou, který v deseti letech křesťanskou vírou prosvětli padesát království! Pohleďte na sv. Terezií Ježíškovu: Co nečiní

„Takhle,“ řekl král rozmarně a obrátil svůj šálek na kávu dnem vzhůru. A proto je prý berlínská katedrála kulatá. Střechu tvoří velká kupole s křížem. V této katedrále jsme se scházeli často s bohoslovci ostatních našich seminářů, zvláště hradeckého a brněnského. Sedávali jsme v první lavici a sledovali bohoslužbu. Po obou stranách hlavního oltáře byly vysoké, mramorové dveře, spíše brány. Nejprve se otevřely ty na epistolní straně, vážně vešli asi 4 kanovníci, a pokleknouše, usedli do chórových lavic. Ostatní byli asi zavřeni, nebo vůbec nebyli. Zvláště o jednom se vyprávělo mezi berlínskými katolíky, neohroženém bojovníku za lidská práva. Byl zavřen v koncentračním táboře nedaleko Berlína.

Když se kanovníci usadili, otevřela se druhá brána a k oltáři vešel celebrant s asistencí a akolity. A mše svatá začala. Asi sedmdesátičlenný chrámový sbor krásně pěl na kůru pod vedením dirigenta, varhaník však měl svůj hrací stůl přímo před oltářem, takže jsme se mu dívali na záda. Německých bohoslovců bylo tehdy v Berlíně jen několik, a to chudáků, které pro špatné zdraví ani nevzali na frontu. Jednou k nám přišel ceremoniář a pozval nás na příští neděli do sakristie. Nevěděli jsme proč, ale chtěl asi, abychom ministrovali. Pozval nás dva a my přišli vlivem náletu pozdě a vešli do sakristie právě ve chvíli, kdy průvod ke mši svaté byl již seřazen a chystal se odejít k oltáři.

„Vaše Milosti, dva akolité,“ pravil ceremoniář panu kanovníkovi v poslední chvíli a ukázal na nás. Pan kanovník se na nás podíval. Byli jsme náhodou velmi

nevhodnou dvojicí. Jeden z nás byl neobyčejně veliký a druhý zase neobyčejně malý. Vypadali jsme asi jako Patt a Patachon. Když to uviděl pan kanovník, nechtěl se asi smát v sakristii nahlas a proto se smál jen uvnitř, jaksi duchovně, nenápadně.

„Už je málo času,“ povídá pak ceremoniáři a ten tleskl a průvod vyšel mramorovou bránou bez nás.

Berlínská katedrála sv. Hedviky měla jednu zvláštnost, kterou jsem neviděl nikde jinde. Za hlavním oltářem byl vysoký, pozlacený, hranatý sloup, a na jeho vrcholu pozlacený svatostánek. Tam chořoval jáhen pro Nejsvětější svátost. Šel za oltář a po zvláštních schodech vystupoval ke svatostánku... Bylo to působivé. Svatostánek převyšoval hlavní oltář a byl z kostela pěkně vidět.

Při jednom z nesčetných náletů v Berlíně byla katedrála zasažena bombami a zničena. Byla to velká rána pro berlínské katolíky. Každý želel zpusťováního kostela. Hned druhého dne po této události se však začalo po celém Berlíně vyprávět, že onen svatostánek na pozlaceném sloupu zůstal uprostřed trosk podivuhodně zachován a neporušený. Lidé o tom vyprávěli jako o něčem neobyčejném, jako o zvláštním znamení, že církev zůstane i uprostřed válečného běsnění zachována a neporušená.

Velmi mne to zaujalo, a tak jsem se tam jel po několika dnech podívat. Už na Friedrichstrasse, při vystupování z vlaku městské dráhy, jsem viděl všude násled-

probošt dr. František Drábek šedesátníkem

ThDr. František Drábek, probošt v Mikulově, narodil se dne 6. září 1904 ve Vever-
ských Knínících. Posádně bohosloví studoval v Brně a v r. 1948 byl promován dokto-
rem teologie. Po vysvěcení působil jako kooperátor ve Šlapanicích, Jevišovicích,
Mutěnicích, jako administrátor v Prosetíně a Jamách. Od roku 1948 je proboštem ko-
legiátní kapituly sv. Václava v Mikulově dodnes. Jubilant byl na památném Svato-
václavském sjezdu katolického duchovenstva naší vlasti, na kterém byl ustaven
Celostátní mírový výbor, zvolen jeho místopředsedou, později předsedou Diecézního
mírového výboru brněnského. Je členem předsednictva České katolické Charity a před-
sedou Diecézní katolické Charity v Brně. Za svoji mírovou činnost byl mikulovský
probošt dr. František Drábek vyznamenán Cenou míru Československého výboru obrán-
ců míru, poctěn Vyznamenáním za zásluhy o výstavbu a na II. sjezdu CMVKD obdržel
čestný odznak a diplom CMVKD. V roce 1955 se zúčastnil cesty čs. katolíků do Viet-
namu a v letošním roce zájezdu delegace CMVKD do Německé demokratické republiky.

Přejeme jubilantu do dalších let hojnost pevného zdraví, rychlého zotavení po vážné
operaci a hojnosti Božího požehnání.

z uzavřenosti své cely pro spásu du-
ší? A slyšíme její slova: Pane, Ty mi
přikazuješ, abych Tě milovala proto,
abys byl milován; jak sladký úkol!
Ale nevím, nemožu nic bez Tebe, Pa-
ne, pomoz mi a sám rozprostři v mém
srdci a ve všech srdcích oheň, který
hoří ve Tvém srdci! — Konečně se
můžeme opět vrátit k našemu Václa-
vu Beneši Třebízskému. Nebyl tako-
vým gigantem jako ti, jichž jsme
v předcházejících řádcích vzpomněli.
Byl prostým venkovským knězem, a
jako takový vykonal mnoho a mnoho
duší vložil do Božích rukou, protože
měl srdce vpravdě kněžské, srdce, ho-
řící láskou.

2. Kněz, který opravdu miluje duše,
k nimž ho Boží vůle poslala, musí mít
o ně zájem. Ne ovšem jen zájem
pastoračně výdělečný, ale zájem o je-
jich život, o jejich práci, o jejich sta-

rosti i bolesti, a musí ve svém zájmu
o ně být jejich strážcem i rádcem,
pomocníkem a těшитelem. Nikdy nepo-
zná kněz větší radosti, než když po-
mohl rezeznout radost v duši zkrou-
šené a životem bolestně poraněné.
Jsme-li v plné pastorační palbě, ne-
můžeme být lhostejní k osudu těch,
za jejichž spásu bojujeme. A nebojuje
se za ni jen vysokými duchovními
úvahami a asketickými cvičeními, ale
též živým zájmem o jejich všední a
každodenní problémy, jež se jim při-
hází v rodinném životě, na praco-
višti a všude, kde se hýbe život. Po-
znali jsme, jak to uměl milovaný Tře-
bízský, když po Mši sv. za ním při-
cházel o radu a přispění klecanští
farníci, pro něž měl vždy a kdykoliv
dveře své kaplanky i dveře svého srd-
ce dokořán otevřeny. Neznám oblud-
nější věty, kterou by mohl říci kněz:

Nemám zájem o lidi, protože mám zá-
jem jen o Boha.

3. Lásky k duším a zájem o jejich
život nezbytně musí vést kněze v pas-
torační mnohotvárné činnosti k ob-
ětavosti. Obětavost nezná mezí ani
práce, ani obětí, ani času. Poznali jsme
u vzpomínaného Třebízského, že tako-
vé obětavosti byl schopen jako věrný
služebník Obětovaného i při svém
těžce zasaženém zdraví. V tom je
ovšem viditelná všelka krása jeho ži-
votního díla, ale v tom je pro nás zá-
vazný i jeho kněžský příklad. Neboť
kněz nemůže být nikdy dobrým ob-
ětíkem Božím, nenaučí-li se bez bázně
a bez ústupků obětovat se pro duše a
jejich časné i věčné štěstí. A to i za
cenu, že to tyto duše za jeho života
třeba vůbec nepoznají a neuznají. Bůh
však to pozná a na věčnosti uzná.

Václav Zima

ky silného náletu. Domy byly pobořené a otlučené. Na
třídě „Unter den Linden“ byla demolována opera a hned
za ní trosky naší katedrály.

Dostat se však k těmto troskám nebylo nikterak snad-
né. Z celého Berlína se tam sjížděli lidé, aby viděli onu
pozoruhodnou věc se svatostánkem. Dlouhá fronta ná-
vštěvníků se táhla po značné části hlavní třídy až k tros-
kám katedrály, lidé stáli asi tak ve čtyřstupech. Po-
řádek tam udržovali SS-manni v hnědých uniformách,
s hákovými kříži na rukávech. Nacistům bylo zničení ka-
tedrály asi velmi nepříjemné. Oni sice církev pohrdali
a proti ní bojovali, ale obávali se lidu, který reptal proti
válce, neboť ničila též umělecké a kulturní památky
národa a přinášela nesčetné běd všemu obyvatelstvu.

Stál jsem ve frontě velmi dlouho, a když jsem se ko-
nečně octl před bránou katedrály, mohl jsem jen na
chvilku, jen tak při pomalé chůzi, nahlédnout dovnitř. Prů-
vod se sunul neustále pomalu dopředu, nebylo dovo-
leno se zastavit. Přece jsem však viděl dost. Katedrála
byla úplně zničená. Klemba spadla a pravděpodobně sho-
řela, byla totiž ze dřeva. Oltáře i všechny ozdoby kostela
zmizely. Stály jen zdi ohořelé a otlučené, ani zbytky
maleb na nich nebylo vidět, jen kusy otlučené omítky.
Dlažba byla zavalena balvanů, cihlami a hromadami ru-
mu, hlavní oltář též zmizel.

Ale uprostřed této spouště, ohavnosti a zničení na
místě svatém, tyčil se do výše úplně neporušený, zlatý
sloup se svatostánkem, a tak zářil, jako by na něj ani
zrnko prachu nepadlo. Byl to úžasný pohled.

Odházet jsem se zvláštním pocitem od zničené ka-
tedrály, na jejichž schodech se povalovaly kusy zdiva
a balvanů. „Bůh chrání svou církev, chrání i nás,“ ří-
kal jsem si. „I my se vrátíme opět neporušení a zdraví
do svého semináře, a nynější těžká doba bude pro nás
jednou jen těžkým, ale vzdáleným a zlým snem.“

Zatím jsme však byli ve světě, jemuž bylo vyhrožo-
váno zkázou. Nálety byly den ze dne horší. Všude se
mluvalo o tom, že Berlín bude spojeneckými letadly zni-
čen v odvetu za hrozné bombardování Londýna němec-
kými letadly na počátku války. Jaký tísnivý pocit to
byl, být násilně držen ve městě, jemuž byla předpoví-
dána zkáza. Kdo popíše ten smutek berlínských ulic
v době války, ta nebezpečnosti a obavy o život, když
jsme se krčili ve sklepích za náletů, ten smutek v duši
člověka a tu nejistou budoucnost každého z nás. Nikdo
nevěděl, zda jeho mládí a život neskončí v troskách
velkoměsta, které úpělo pod hrůzami války.

Nyní po 20 letech září zase katedrála sv. Hedviky
ve své bývalé kráse. Dřevěná konstrukce její kupole
byla nahrazena při opravě betonovými dílci. Opět se
otvírají její mramorové brány a vchází kanovníci used-
nout do chórových lavic. Opět vchází celebrant k oltáři
s asistencí a akolyty a chrámový sbor pje krásné písně.
Opět září pozlacený svatostánek na sloupu nad oltářem
a nad shromážděním věřících. A my skutečně vzpomí-
náme na tehdejší válečné hrůzy po dvaceti letech jako
na vzdálený a zlý sen.

P. Antonín Odvárka

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky: Kresba Madony se svatým Václavem, kolem roku 1730, Stockholm, Universitní knihovna. V naší starší malbě nástěnné, deskové ani knižní nenalézáme nic, z čeho by bylo možno sloh takovýchto maleb bezprostředně dovodit. Jsou zde však dvě památky kresebného umění, až dosud zdánlivě izolované, které poskytují analogie až překvapivě blízké. Je to jedna kresba sedící Madony s dítětem a svatým Václavem v misále českého původu, uloženém v Universitní knihovně ve Stockholmu. Druhá strana obálky: Snímky k článku Morašické obrazy. Klanění sv. Tří králů, Narození Páně, Kristus na kříži a pohled na farní kostel sv. Petra a Pavla v Morašicích u Litomyšle. Stav maleb z roku 1952 po restauraci akademickým malířem Františkem Fišerem z Prahy. Třetí strana obálky: Z činnosti CMVKD. Předseda CMVKD ministr dr. Josef

Plojhar s členy předsednictva CMVKD u příležitosti kladení věnce k pamětní desce krále Jiříka na náměstí v Poděbradech, rekviem za V. B. Třebízkého na Vyšehradě, věnec na jeho hrobu a básník Václav Zima, jenž přednesl vzpomínkový projev, skupina představitelů CMVKD u Brandenburské brány v Berlíně, vila v Tabarzu, NDR, kde byli reprezentanti CMVKD ubytováni, sovětská katoličtí kněží návštěvou v Československu v rozhovoru s generálním tajemníkem CMVKD a němečtí přátelé u nás, šéfredaktor Union Presse Dienst Otto Hartmut Fuchs a šéfredaktor begebnung Hubertus Guske si prohlížejí Slavnin na Vyšehradě. Čtvrtá strana obálky: Svatý Václav lísuje víno. Freska ze svatováclavské kaple na Hradčanech.

JUBILEA

V měsíci září se dožívají 95 let 20/9 Antonín Pospíšil, fa-

rář v. v., Rokytnice u Přerova, 80 let 17/9 dr. Karel Bláha, prof. v. v., Hrádek, 8/8 Msgre dr. Frant. Švábeník, prof. v. v., Brno, 75 let 6/9 Frant. Vyskočil, farář, Hartvíkovice, 5/9 Václav Mlejnek, konsistorní rada v. v., Nymburk, 8/9 Alois Stratil, farář v. v., Hradec u Opavy, 65 let 17/9 Alfons Kresta, farář, Pačlavice, 60 let 7/9 Václav Kotelenec, farář, Borkovany, 28/9 Josef Pospíšil, farář v. v., Prstenice, 50 let 9/9 Rudolf Mavelka, prelát kustos metropol. kapituly, Olomouc, 24/9 Ladislav Novák, provisor, Horní Němčí, 18/9 Václav Kosour, admin., Brno, 10/9 Jaroslav Pivoda, admin., Vranovice, 30/9 Jaroslav Zechmeister, kooperátor, Brno, 27/9 František Bijok, farář, Ostrava-Hrušov, 26/9 Václav Peřt, admin., Soběslav.

28/9 Václav Zítek, farář, Hostomice.

ÚČASTNÍCI I. KURSU EXERCICIÍ V KNĚŽSKÉM DOMOVĚ V PRAZE

P. Ladislav Černý, Vysoké Popovice, P. Jan Veselý, Hustopeč, P. Antonín Kotelka, Moravec, P. Ladislav Grubner, Vilémov, P. Rudolf Adámek, Všenina, P. Alois Špatný, České Budějovice, P. Petr Křeháček, Mysločovice, P. Josef Ryška, Ostrava, P. Josef Mokry, Ronov n. Doubr., P. Bedřich Prchala, Č. Kamenice, P. Josef Ptáček, Týniště n. Orli., P. František Štrbl, Nýrsko, P. František Beneš, Choceň, P. Zikmund Farník, Jablunkov, P. Josef Drbohlav, Nové Jiří, P. Josef Zíla, Čes. Budějovice, P. Alois Krejzar, Kácov, P. Antonín Dominik, Liptaň, P. Josef Kuchař, Petřvald, P. Alois Doubek, Žebrák, P. Bruno Stoklasa, Třinec, P. Imrich Golnica, Libáň, P. Vincenc Vlach, Benetice, P. Josef Král, Vyšší Brod a P. Alois Drábek z Městečka u Oloouce.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Medula Josef, administrátor, Hříměždice, ustanoven dekretem čj. 2448/64 od 1. 4. 1964 excurrando administrátorem ve Višňové, okres Příbram.
Tlapa František, býv. administrátor v Tuchlovicích, ustanoven dekretem čj. 3130/64 od 1. 5. 1964 administrátorem v Týnci nad Sázavou a dekretem čj. 3131/64 excurrando administrátorem v Poříčí nad Sázavou, oboje okres Benešov.
Čejka Gustav, kaplan u Sv. Anny v Praze-Žižkově, ustanoven dekretem čj. 3309/64 od 1. 6. 1964 kaplanem v Praze-Vysočanech.
Wolf Václav, kaplan v Praze-Vysočanech, ustanoven dekretem čj. 3308/64 od 1. 6. 1964 kaplanem u Sv. Anny v Praze-Žižkově.
Metyš Bedřich, administrátor v Praze-Zlíchově, ustanoven od 1. února 1964 administrátorem v Komárně a u sv. Jiljí v Praze 1 - Staré Město.
Cetl Vilém, administrátor, Žlutice, ustanoven dekretem čj. 4945/64 od 1. srpna 1964 administrátorem ve Františkových Lázních, a excurr. administrátorem dekretem čj. 4996/64 v Házlově, čj. 4997/64 v Horních Lomanech, čj. 4948/64 v Libě a čj. 4949/64 v Třebeni.
Hirjak Ondřej, administrátor, Františkovy Lázně, ustanoven dekretem čj. 4950/64 od 1. srpna 1964 administrátorem ve Žluticích a excurrando administrátorem dekretem čj. 4951/64 ve Skokách, čj. 4952/64 v Brložci a dekretem čj. 4953/64 v Chýši.
Vinklárek Jaromír, novokněz, ustanoven dekretem čj. 4991/64 od 1. srpna 1964 kaplanem v Praze-Vyšehradě.
Doležal Antonín, novokněz, ustanoven dekretem čj. 4981/64 od 1. srpna administrátorem v Křivoklátě a excurrando administrátorem dekretem čj. 4982/64 v Městečku, čj. 4983/64 v Nezabudicích a dekretem čj. 4984/64 ve Zbečně.

Wenzel Karel Jeronym OSB, administrátor, Praha-Vyšehrad, ustanoven dekretem čj. 4085 administrátorem v Dol. Počernicích a dekretem čj. 4986/64 excurrando administrátorem v Kyjích.
Čistý František, administrátor v Dol. Počernicích, ustanoven dekretem čj. 4987/64 od 1. srpna 1964 kaplanem v Praze-Nuslích.
Blecha Lubomír, kaplan, Praha-Nusle, ustanoven dekretem čj. 4988/64 od 1. srpna 1964 administrátorem v Praze-Zlíchově a dekretem čj. 4989/64 excurrando administrátorem v Praze-Jinonicích.
Valenta Vladimír, absolvent CM bohoslov. fakulty, ustanoven od 1. srpna 1964 dómským vikářem u sv. Víta v Praze-Hradčanech dekretem čj. 4992/64.

Pensionování:

Sandholec Alois, administrátor v Bříství, odchází dnem 1. 7. 1964 na trvalý odpočinek (čj. 3449/64).
Šíp Miroslav, admin. u sv. Jiljí v Praze 1, odchází dnem 1. 7. 1964 do trvalé výslužby (čj. 4725/64).

Úmrtí:

Skrobánek Ignác, býv. administrátor v Netvořicích, zemřel 23. 6. 1964 ve věku 68 let v Opavě (čj. 4736/64).
Hudek Jan, katech. v. v., býv. duch. spr. Vincentina v Praze-Břevnově, zemřel 28. 3. 1964 ve věku 87 let (čj. 2398/64).
Prošek Václav, farář v. v., Nové Mitrovice, zemřel 8. 4. 1964 ve věku 79 let (č. j. 2497/64).
Fučík Ladislav, prof. v. v., Praha-Břevnov, zemřel 30. 4. 1964 ve věku 72 let (čj. 3245/64).
Mons. dr. **Opatrný Bohumil**, děkan vždy věrné metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze, papežský prelát, zemřel 20. 5. 1964 ve věku téměř 84 let (čj. 3380/64).
Štemberg Antonín, farář v. v. v Panenském Týnci, zemřel 10. 7. 1964 ve věku 82 let (čj. 4885/64).

ARCIDIECÉZE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

- Proksch Vojtěch**, kooperátor, Opava, sv. Ducha, ustanoven od 1. února 1964 administrátorem v Komárně a excurr. admin. v Raduni.
- Macík Josef**, administrátor, Stříbrnice, ustanoven od 1. února 1964 excurrando administrátorem v Buchlovicích.
- Riedl Gustav**, kooperátor, Místek, ustanoven od 1. února 1964 administrátorem v Potštátě.
- Vavroušek Antonín**, posledně admistr. v Lomnici u Rýmařova, t. č. mimo duch. službu, ustanoven od 15. března 1964 administrátorem v Rudě, okr. Bruntál a excurr. adminstr. ve Tvrdkově.
- Ryšavík Vladimír**, administrátor v Rudě a excurr. admin. ve Tvrdkově, ustanoven od 15. března 1964 administrátorem ve Staré Vsi, okr. Bruntál.
- Tvarůžek Vilém**, administrátor v Místku, ustanoven od 1. dubna 1964 administrátorem v Ostravě-Přivoze.
- Nerychel Bohumil**, administrátor, Ostravice, ustanoven od 1. dubna 1964 administrátorem v Místku.
- Rašner, Emil**, administrátor, Ostrava-Přivoz, ustanoven od 1. dubna 1964 administrátorem v Ostravici.
- Michna Miloslav**, kooperátor, Místek, ustanoven od 1. dubna 1964 kooperátorem v Přerově.
- Šnajder Jan**, posledně admistr. v Rázové, t. č. m. sl., ustanoven od 1. dubna provisorov v Jakartovicích a excurr. admin. v Hoř. Kunčicích.
- Janotka František**, kooperátor v Přerově, ustanoven od 1. dubna 1964 kooperátorem v Příboře a excurr. administrátorem v Poheři.
- Navrátil Ladislav**, působící v litoměř. diecézi, t. č. m. sl., ustanoven od 1. dubna 1964 kooperátorem v Místku.
- Goldman František**, administrátor, Paršovice, ustanoven od 15. dubna 1964 administrátorem ve Vřesině.
- Onderka Kašpar**, farář ve Vřesině, ustanoven od 15. dubna 1964 kooperátorem v Neplachovicích a duchovním správcem řehol. sester ND v Charitním domově ve Štěplovci.
- Glogar Jan**, administrátor, Nedašov, ustanoven od 15. dubna 1964 administrátorem v Odrách a excurr. administrátorem v Pohoří.
- Martinec Josef**, t. č. m. sl. v Luhačovicích, ustanoven od 15. dubna 1964 administrátorem v Nedašově.
- Kocman Jiří**, administrátor, Odry a excurr. admin., Pohoř, ustanoven od 15. dubna 1964 administrátorem Paršovicích.
- Morys František**, administrátor, Slatina, ustanoven od 1. května 1964 administrátorem v Kozlovicích.
- Juráš Jindřich**, administrátor v Týnci n. Sáz. (z arcidiecéze pražské), ustanoven od 1. května 1964 administrátorem ve Slatině.

Pensionování:

- Reichel František**, farář v Dlouhomilově, pensionován výměrem 6155/63 od 1. dubna 1964.
- Malovaný Karel**, adminstr., Kozlovice, pensionován výměrem 186/64 od 1. května 1964.

Úmrtí:

- Širek Valentin**, kaplan v. v., Němčice n. H., zemřel 1. ledna 1964, pohřben 4. ledna 1964 v Němčicích n. H.
- Horký Martin**, farář v. v., Polešovice, zemřel 2. ledna 1964, pohřben 7. ledna 1964.
- Gája František**, katecheta v. v., Holešov, zemřel 18. ledna 1964, pohřben 22. ledna 1964 v Holešově.
- Lakomý Antonín**, far. v. v., Velehrad, zemřel 17. 2. 1964, pohřben dne 20. 2. 1964 ve Vilémově.
- Zolper Jan**, děkan a farář, Stará Ves u Rým., zemřel 15. února 1964, pohřben 19. února 1964 v Rýmařově.
- Dr. Škrabal Pavel OP**, bytem Místek, zemřel 17. 2. 1964, pohřben 20. února 1964 v Olomouci.
- Životek Josef**, administrátor, Prostějov, sv. Petra a Pavla, zemřel 2. března 1964, pohřben 5. března 1964 v Biskupicích (farnost Kralice n. H.).
- Crhák Petr**, děkan, farář v. v., Stříbrnice, zemřel 17. 4. 1964, pohřben 20. dubna 1964 ve Stříbrnicích.

- Seidl Lambert**, probošt, viceděkan, konsist. rada v. v., Opava, zemřel 15. dubna 1964 v Moravci, okres Ždár n. Sáz., pohřben dne 20. dubna 1964 v Opavě.
- Franco Jaroslav**, administrátor, Budišov n. Bud., zemřel 14. dubna 1964 ve vítkovické nemocnici, pohřben 17. dubna na ústřed. hřbitově v Olomouci.

DIECÉZE ČEKOBUDEJOVICKÁ

Vyznamenání:

- Střeleček Alois**, administrátor v Kolovči, jmenován osobním děkanem dnem 17. 5. 1964 (č. 574/64).
- Pařízek Štěpán**, farář v Kremži, jmenován osobním děkanem dnem 5. 7. 1964 (č. 827/64).
- Jirsa František**, farář ve Skočicích, jmenován osobním děkanem dnem 5. 7. 1964 (č. 826/64).

Ustanovení:

- Novák Josef**, děkan, Přeštice, excurrando administrátorem ve Kbele (o. Plzeň-jih) od 15. 4. 1964 (č. 423/64.)
- Thema Jan**, administrátor, Horšice, excurrando administrátorem v Dolní Lukavici (o. Plzeň-jih) od 15. 4. 1964 (č. 424/64).
- Střeleček Alois**, administrátor, Koloveč, excurrando administrátorem ve Staněticích (o. Plzeň-jih) od 15. 4. 1964 (č. 425/64).
- Rendl Karel**, administrátor, Netolice, excurrando administrátorem ve Strunkovicích n. Blanicí (o. Prachatic) od 20. 4. 1964 (č. 440/64).
- Skála Josef**, duchovní m. sl., administrátorem ve Zbynicích a excurrando administrátorem v Horách Matky Boží (o. Klatovy) od 15. 6. 1964 (č. 656/64).
- Uhřík František**, administrátor, Věžná, administrátorem v Katovicích (o. Strakonice) od 1. 7. 1964 (č. 725/64) a excurrando administrátorem v Kraselově a Střelských Hořticích (o. Strakonice) od 1. 8. 1964 (č. 960/64).
- Třebín Vladimír**, administrátor, Těmice, administrátorem ve Věžné a excurrando administrátorem v Cetorazi (o. Pelhřimov) a Hartvíkově (o. Tábor) od 1. 7. 1964 (č. 726/64).
- Matějů Václav**, administrátor, Kamenice n. L., excurrando administrátorem v Těnicích (o. Pelhřimov) od 1. 7. 1964 (č. 732/64).
- Veselý František**, administrátor, Vodňany, excurrando administrátorem ve Skočicích (o. Strakonice) od 1. 8. 1964 (č. 958/64).
- Brož Josef**, os. děkan v Lidmani, excurrando administrátorem v Černovicích u Tábora (o. Pelhřimov) od 1. 8. 1964 (č. 959/64).
- Zborovský Ladislav**, administrátor, Mirovice, excurrando administrátorem v Pohoří u Mirovic (o. Písek) od 1. 8. 1964 (č. 961/64).
- Suchánek Josef**, novosvěcenec, kaplanem v Černovicích u Tábora (o. Pelhřimov) od 1. 8. 1964 (č. 1000/64).
- Čadek Václav**, novosvěcenec, kaplanem v Jindřichově Hradci (o. dtto) od 15. 8. 1964 (č. 1001/64).
- Kavale Josef**, administrátor, Jindřichův Hradec, excurrando administrátorem v Lohéřově (o. Jindř. Hradec) od 17. 8. 1964 (č. 1010/64).
- Třebín Vladimír**, administrátor, Věžná, administrátorem v Červené Řečici a excurrando administrátorem v Hořeplánku (o. Pelhřimov) od 16. 8. 1964 (č. 1011/64).
- Brož František**, administrátor, Červená Řečice, administrátorem ve Věžné a excurrando administrátorem v Cetorazi (o. Pelhřimov) a Hartvíkově (o. Tábor) od 16. 8. 1964 (č. 1013/64).

Pensionování:

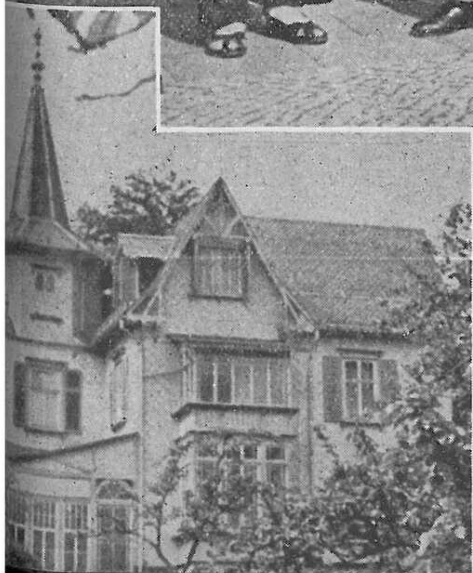
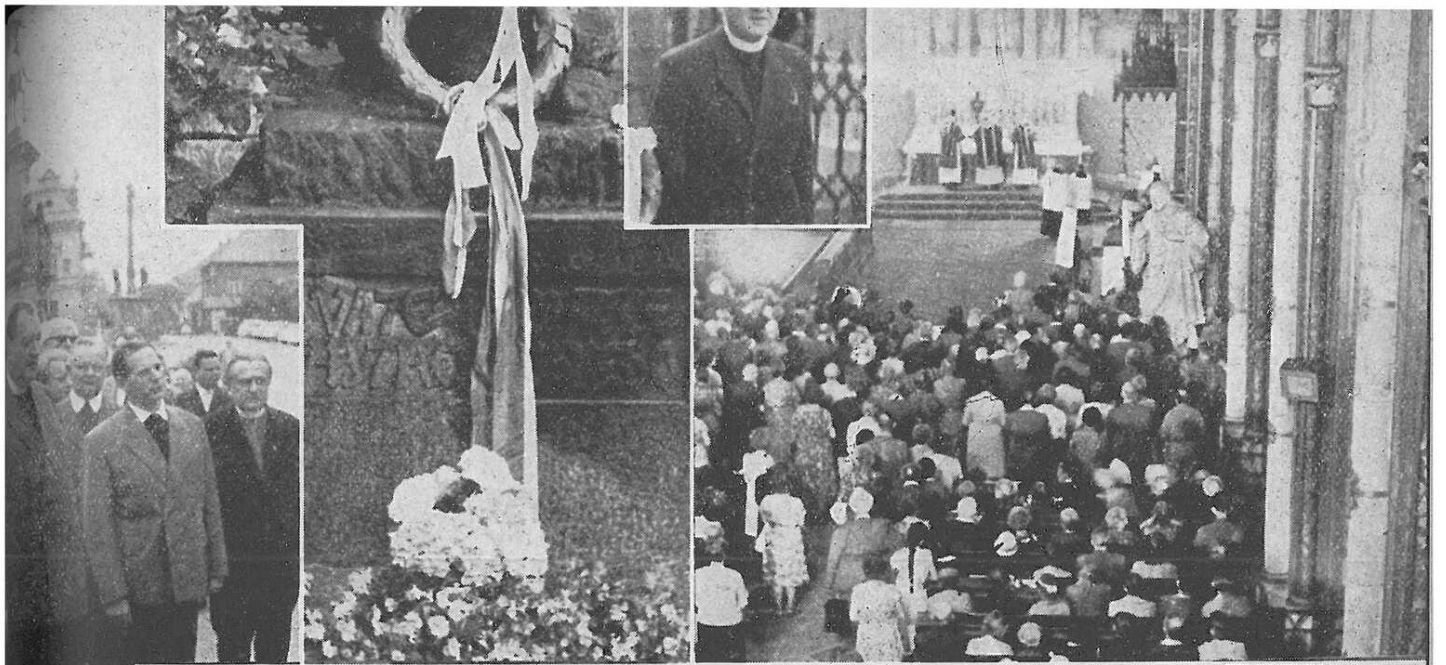
- Bártl Václav**, administrátor, Lomnice n. Luž., přeložen dnem 1. 8. 1964 na trvalý odpočinek (č. 685/64).
- Jirsa František**, os. děkan, Skočice, přeložen dnem 1. 8. 1964 na trvalý odpočinek (č. 759/64).
- Havlíček Alois**, os. děkan, Pohoří u Mirovic, přeložen dnem 1. 8. na trvalý odpočinek (č. 739/64).

Úmrtí:

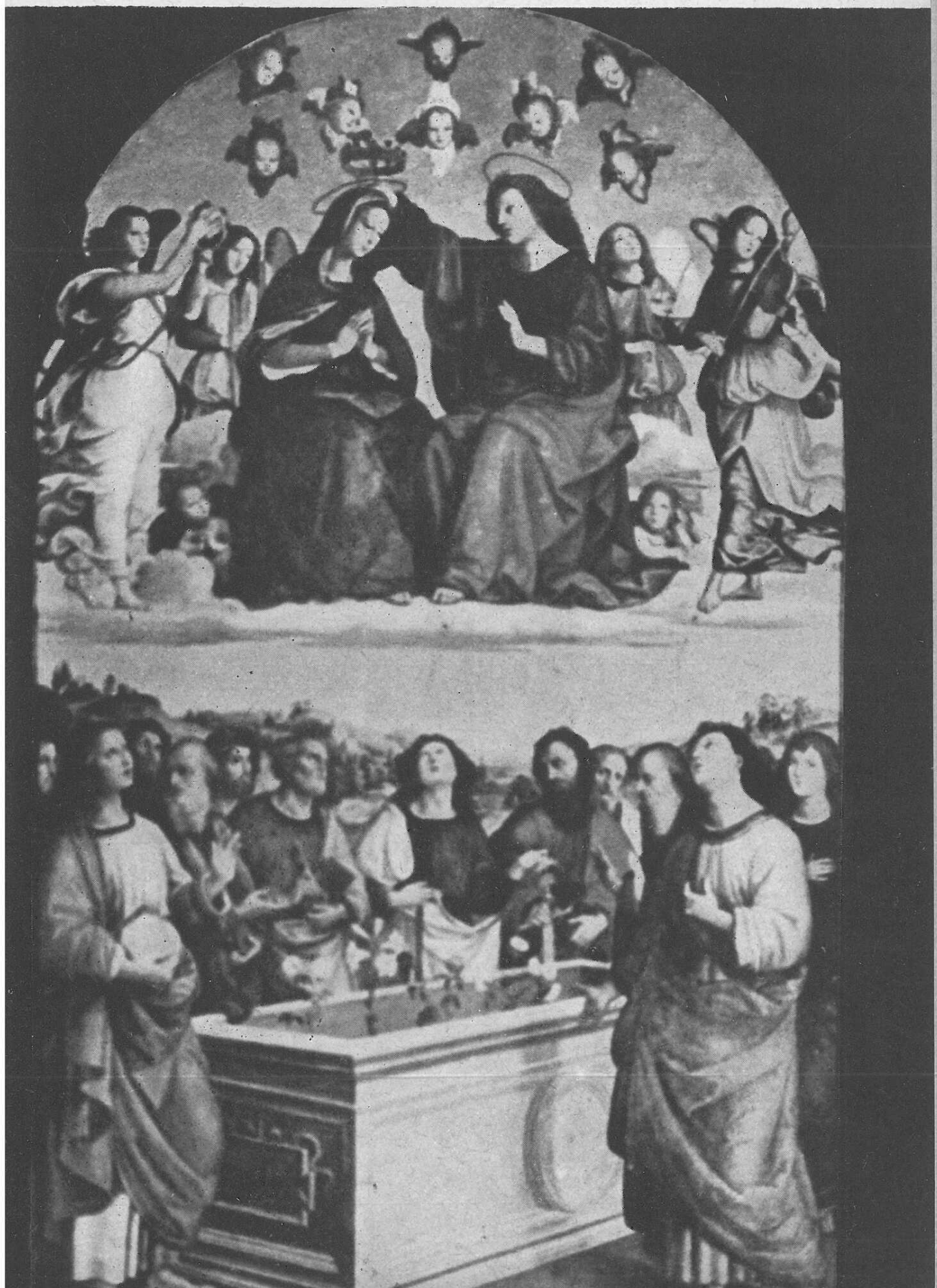
- Šmíd Martin**, administrátor, Katovice, zemřel 7. 5. 1964.
- Šperl Václav**, os. arciděkan v. v. v Chanovicích, zemřel 28. 6. 1964.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XIV - Číslo 7 - V Praze dne 10. září 1964

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beněš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávkou přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 7. IX. 1964. - A-05*41815

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XIV., ČÍSLO 8. — ŘÍJEN 1964

OBSAH: ThDr. Josef Straka: Nehynúci odkaz Slovenského národného povstania, ThDr. Metoděj Habáň: Nutnost, svoboda vůle, věda a Boží prozřetelnost, ThDr. Josef Kubalík: Druhý vatikánský sněm a ekumenismus, ThDr. Jaroslav Kouřil: Po vydání konstituce o posvátné liturgii, ThDr. Vladimír Benda: Sociální teologie, P. František Staněk: Kněz v pedagogickém zrcadle, Prameny a literatura k životopisu Zbyňka Zajíce z Hazmburku, Mireea Eliáš: Dějiny jako teofanie, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Canticum benedictus II, Antonín Hugo Bradáč: Podzimní meditace, P. Antonín Odvárka: v říši zlomeného kříže, MUDr. Vlastimil Nikodém: Kontraindikace kněžského stavu, Náš zápisník, Úřední zprávy.

NEHYNÚCI ODKAZ SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO POVSTANIA

ThDr. JOZEF STRAKA

Sme ešte stále pod mocnými dojmami z nezabudnuteľných osláv 20. výročia Slovenského národného povstania, z mohutnej manifestácie v srdci Povstania, v Banskej Bystrici, vážne sa zamýšľame nad slávnostnými prejavmi prezidenta ČSSR Antonína Novotného a vzácného hosťa, predsedu Rady soviетov a prvého tajomníka ÚV KSSS Nikitu Sergejeviča Chruščova ako aj i. jubilejné oslavy Povstania vyzneli vskutku manifestačne, grandiózne a priam triumfálne predovšetkým preto, lebo ideály, ktoré napísalo Slovenské národné povstanie na svoje revolučné zástavy, sú živé, podnes aktuálne.

Slovenské národné povstanie podstatným spôsobom ovplyvnilo naše bytie, naše vedomie a vyznačovalo sa nielen etickým pathosom, ale malo nesmierny morálny dosah a význam. Ešte i teraz je i bude aj v nedoziernej budúcnosti živým, súčasným elementom v našom živote, v našom spoločenskom organizme a jeho vplyv nesporne zasiahne aj budúce generácie. Áno, ideály Povstania zostanú nevyčerpatelným žriedlom podnetov a inšpirácií, pohnútok i spomienok. Sú to predovšetkým úprimnosť a čistota jeho revolučných ideálov, jeho neoblomná a pevná československá koncepcia, jednota jeho podoby oslnivej národnej obrody i medzinárodnej integrácie. Je to nielen preto, že Slovenské národné povstanie sa stalo prahom národnej a demokratickej revolúcie v Československu, ale ono v mnohých smeroch vytvorilo opravdu optimálne predpoklady pre ďalší rozvoj tejto revolúcie a nemožno si odmyslieť jeho spätosť s počiatkami socialistického Československa. Veď na oslobodenom území Slovenska bola vyhlásená ČSR, konkrétnymi činmi sa zvýraznilo bratstvo Čechov a Slovákov, ako aj úprimné priateľstvo s národmi Sovietskeho svazu. Slovenské národné povstanie zostane aj pre nás významné najmä tým, že v ňom sa kladli žulové základy terajšej socialistickej prítomnosti. Preto plným právom pri 20. výročí Slovenského národného povstania — ako to podčiarkol vo svojom slávnostnom prejave na manifestácii v Banskej Bystrici náš prezident — sa „znovu a znovu vraciame k jeho zmyslu, myšlienkam a hodnotám, aby sme v nich objavili závažné podnety pre našu socialistickú prítomnosť i pre našu komunistickú budúcnosť“.

Od augusta 1944 sa datuje najvýznamnejšia epocha slovenských národných dejín. Pred dvadsiatimi rokmi — 29. augusta o 20. hod. — zaznel na vlnách banskobystrického Slobodného vysielача onen pamätný rozkaz do otvoreného boja proti nepriateľom samobytnosti a spoločenstva obidvoch bratských národov, Čechov a Slovákov. Stalo sa to práve vtedy, keď si už aj v Berlíne uvedomili, že ich Nemcov ani na tomto kúsku zeme neminie ozbrojená vojenská intervencia. Vtedy však už sformované povstalecké jednotky zaujímajú organizované palebné postavenie. Strhol sa povstalecký boj, v ktorom slovenský ľud za podpory hrdinov-veliteľov — Asmolova, Jegerova, Petrova, Makarova, Veličku ako aj i. ďalších sovietskych i slovenských partizánskych veliteľov za podpory pokrokových príslušníkov 26 národov a najmä v úzkej a úprimnej spolupráci s českými vlastencami a antifašistami z Čiech a Moravy — začal otvorený zápas za slobodný život v novej, naozajstnej demokracii, rovnosti a bratstve — založenej ČSR. Revolučný pathos Povstania a najmä jeho vysoké etické ciele združovali a mobilizovali, oduševňovali a povzbudzovali slovenský ľud v záujme renesancie československej štátnej jednoty, v záujme jej demokratickej a socialistickej budúcnosti.

Pri konštatovaní týchto neodškriepiteľných skutočností treba mať neustále na zreteli, že mohutný nástup antifašistickej koalície sa formoval pod dojmami historických úspechov národov mohutného SSSR. S protifašistickými a demokratickými heslami narastala aj revolučná nálada na Slovensku. Príčiny masového vystúpenia slovenského ľudu proti nemeckým agresorom a ich domácim prísluhovačom spočívali skôr v morálno-politickej ako v sociálnej situácii. Vyplynuli

predovšetkým z hlbšieho poznania podstaty ľudáckeho fašistického režimu tzv. Slovenského štátu, ktorý údajne mal byť „Herzensache“ Führera Tretej ríše. Takto celý národ veľmi intenzívne prežíval svoju bolestivú minulosť — dôsledky národného, sociálneho a kultúrneho útlaku z doby feudálneho Uhorska, buržoáznej Republiky a z fašistického ľudáckeho režimu. Smelé a rázne odhodlanie k veľkému činu bolo späté s dlhodobým pôsobením pokrokových revolučných tradícií slovenského ľudu. Zo žriediel týchto tradícií čerpala aj Slovenská národná rada — zákonodarný a mocenský orgán revolučných síl slovenského národa — keď na Vianoce roku 1943 vytýčila tri hlavné smery národnooslobodzovacieho boja a povojnového vývinu v slobodnom Československu: 1. budovanie spoločného štátu Čechov a Slovákov na princípe rovnosti a vzájomnej odkázanosti; 2. orientáciu na Sovietsky sväz ako záštitu slobodného a nerušeného rozvoja obidvoch národov — Čechov i Slovákov; 3. dôslednú demokratizáciu v usporiadaní budúcej ČSR, aby sa raz navždy odstránili korene a výhonky fašizmu, aby sa národný dôchodok rozdeľoval na princípoch sociálnej spravodlivosti a aby nastúpila dôsledná demokratizácia aj v oblasti kultúry, osvetu a výchovy.

Slovenské národné povstanie malo rozhodujúci vplyv na demokratické konštituovanie spoločného života Čechov a Slovákov v ľudovodemokratickom a socialistickom Československu. Predurčilo a v mnohom priam načalo veľké revolučné premeny, ktoré sa postupne realizovali v hospodárskom, sociálnom a kultúrnom ustrojení novej republiky. Húževnatosť, vytrvalosť a obrovské hrdinstvá československého ľudu v bojoch proti hitlerovským hordám pramenili zo spravodlivosti veľkého zápolenia za národné a sociálne oslobodenie, z lásky vlasti, z oddanosti mieru a z priateľstva k národom Sovietskeho sväzu.

Slovenské národné povstanie sa účinne prejavilo i v kladení fundamentov novej progresívnej kultúry obidvoch národov, Čechov a Slovákov. Bolo činnou školou aktivizmu, prameňom výchovy k internacionalizmu a nevyčerpatelným žriedlom činnorodého československého patriotizmu. Zasadilo rozhodujúci úder domácejmu fašistickému režimu a jeho zdrojom — úder, ktorý ho natrvalo vyhostil z organizmu slovenského národa a jeho budúcnosti. V ňom sa upevnili bratské putá najbližších slovanských národov, Čechov a Slovákov, násilne od seba oddelených a odlučovaných. Nie je preto možné podceňovať veľký štátnický čin, akým bolo ono znovuzblíženie oboch bratských národov a ich opätovné zjednotenie v spoločnej vlasti. Idea československej vzájomnosti a Povstanie sú nerozlučne spojené, sú žriedlom a arzenálom mnohých politických a morálnych hodnôt nielen slovenského, ale i českého ľudu, ktorého odvaha po SNP nesmierne vzrástla, až vyvrcholila v heroickom Pražskom májovom povstaní. Ísť v intenciách odkazu Slovenského národného povstania znamená kráčať smelo vpred k zabezpečeniu mieru a pokojnej spolupráce po boku nášho najlepšieho spojenca bratského Sovietskeho sväzu. Nech večne prekvitá nehynúci odkaz Slovenského národného povstania — bratstvo Čechov a Slovákov v spoločnom štáte — nech nikdy nevyhasne z našich srdiec plameň rodolásky a lásky ku všetkým statočným povstaleckým bojovníkom a nehynúcej pamiatky jeho padlých hrdinov!

NUTNOST, SVOBODA VŮLE, VĚDA A BOŽÍ PROZŘETELNOST

Nutnost a svobodu vůle se snaží řešit i nejnovejší vědění. K těmto dvěma protikladným skutečnostem však patří i prozřetelnost Boží, které nemůže nic uniknout, a která svou povahou záleží v řízení věcí dění a života.

Max Born (Filosofia naturale della causalità e del caso, Torino) pojednává o problému kauzality a nutnosti plynoucí z determinace a mluví i o vztahu k Božím dekretům a predestinaci, které podle něho jsou v naprostém rozporu se svobodným rozhodováním vůle a odpovědností za mravní činy. Jeho determinismus, který podle něho plyne z těchto dekretů, je prý determinismus fideistický, který věří, že lidské činy jsou od počátku determinovány.

Kriticky posouzen tento posudek Maxe Borna souhlasí jen s pojetím kalvinistickým, jinak ale prozrazuje neinformovanost fyzikovu a filosoficko-teologickým významu pojmů, o kterých se zmiňuje.

Jediný význam, který má toto promítání nejvyšších problémů filosofickoteologických do vědění záleží v tom, že je v něm patrná snaha a nutnost lidského ducha sjednotit poznatky v celek a poznat celou substanci věci.

Řecká filosofie řešila podobné problémy, a i tam nebyla jednota v řešení. Dala však lidskému vědění terminologii, které se užívá stále.

Ve filosofii Stoiků je učení o „eimarmene“ o osudu závislosti a určení, kterému se nelze vyhnout. Existuje nepřestupitelný řád ze závislosti příčin, který působí osud a nutnost všeho dění (eimarmene).

Empedokles podle Aristotela postavil pravý opak ve své domněnce, že přátelství to způsobilo, že náhoda spojila části v celky. Proto nic nemá nutnou příčinu, vše se děje náhodně.

Myšlení o nutnosti podle Aristotela procházelo myšlením mnohých řeckých filosofů. Někteří viděli základ nutnosti ve hmotě, protože znali jen hmotu jako příčinu. Pozdější myslitelé připustili ještě aktivní princip jako nutný, aby věci se děly. V obou případech však vše postupuje nutně z předchozích příčin hmotných a aktivních. Tato mínění filosofů dávají Aristotelovi materiál k dalšímu kritickému postoji a vývoji myšlení. Proto ukazuje, že důvody předchozích jsou nedostatečné a vyvrací je.

Uznává sice i Aristoteles, že hmota a aktivní princip působí, že věci vznikají, ale něco tam chybí. Nevysvětlují totiž tyto dva principy a nemají samy dostatečný důvod, proč vzniklé věci mají svou dokonalost a dobrost, proč jsou trvalé a prospěšné jiným útvarům. Mají přiměřený vztah svou aktivitou k jiným věcem. To vše ukazuje, že je ještě jiný princip, tj. cíl, který tu zasahuje a působí užitečnost vzájemné aktivity. Přesný cíl vyžaduje na činiteli i přesný způsob a přiměřený způsob aktivity, protože způsob není nic jiného, než přiměřený vztah principů hmotného i ostatních aktivních, které zasahují do věci, k výsledku aktivity. Výsledek aktivity je cílem.

V takovém případě nemůže působit jen hmotný a aktivní princip, a to náhodně, protože uvedené principy

dosahují svých výsledků buď vždy nebo ve většině případů. Náhoda není principem pravidelnosti a přiměřenosti. Náhodné setkání různých prvků a principů nic nevysvětluje, zvláště ne zákonitě dění. V přírodním dění je nutná a zřejmá jakási finalita. Ta zase předpokládá činitele, který dal přiměřený vztah materiálu a aktivity k cíli, a který tomuto vztahu rozumně i v poměru k jiným věcem. Vzájemné působení těles i živých organismů je plně smyslu. Vztah mezi činitelem a jistým výsledkem poznává jen intelekt. U člověka a jeho lidské aktivity, zaměřené k nějakému výsledku, je to zřejmé, že člověk myslí. U jiných věcí, které postrádají vlastní intelektuality, je patrný zásah prvního intelektuálního principu. Bůh je tímto principem, který dává věcem bytí i určitou stavbu a přiměřenou aktivitu a vazbu.

První princip (Arist. XII Met.) je činný intelektem a vůlí nikoli fyzikálním zásahem, a proto obdobně jako lidský projektující intelekt řídí dění a aktivitu přesným plánem tak, jak to činí i první princip v celém přírodním dění.

Aristoteles přesně určil základní tendenci v každé přírodní věci, která dává impuls a vedení, ale i směr k cíli, tj. především k vnitřnímu cíli a výsledku vývoje a k dosažení dobrosti, ale i k užítku jiných věcí, především u člověka. Nazývá ji přirozenou tendencí, která svou definicí vyslovuje přesně, že věc tíhne svým vývojem k optimálnímu stavu, není-li jí v tom nějak zabráněno. Zabrana se může stát z několika příčin zásahem „per accidens“, tj. ne z vlastní tendence, z níž pochází aktivita a její směr, sama sebou schopná a přiměřená k cíli.

Zásah „per accidens“ je náhodný. Je to zásah jiného aktivního principu, který tíhne k svému výsledku, ale narazí na aktivitu jiného principu a poruší ji nebo překazí.

Jiný způsob zásahu náhodným způsobem záleží v tom, že aktivní princip sám nějak utrpěl vlivem jiného činitele a proto se zmenšila jeho výkonnost a nedosáhla výsledku, nebo výsledek nedosáhl své optimální dobrosti.

Třetí druh zásahu per accidens může být v materiálu, ve hmotě. Není vždycky hmota tak disponovaná, aby přijala optimální způsobem aktivní vliv činitele. Po této stránce může být dost překážek, protože potencialita hmoty je taková, že přijímá aktivní vlivy mnoha činitelů, kteří mohou zabránit působení jiného nebo zeslabit jeho výsledek.

Přitom ale appetitus naturalis není ničím zmenšen, může vždy svým impulsem a tendencí „per se“ řídit aktivní principy a disponovat materiál, aby byl schopen dojít k cíli, a to alespoň ve většině případů.

Pojem a skutečnost této přírodní tendence „appetitus naturalis“ proniká každou věc a vede ji k úplnosti a dokonalé realizaci. Jeho definice je: „Inclinatio et ordo rei ad rem sibi convenientem“. Zahrnuje do sebe jak impuls a tendenci k dosažení všeho, co věci náleží, tak zároveň přiměřený vztah k tomu, takže vzniká jakýsi přesný řád. Uspořádané dění jakoby dopředu promyšlené je totéž co finalita.

Oddolnou přirozenou tendencí má i člověk a uplatňuje se u mnohých jeho schopností a projevů, které nejsou dílem jeho svobodného jednání a rozhodování. Vůle sama má dvě stránky: jednu jako přirozená schopnost, která tíhne přirozenou tendencí a nutně k dosažení vlastního předmětu, tj. je určena k tíhnutí k dobru, a to universálnímu dobru, které nemá nějaký nedostatek a uklidňuje touhu po blaženosti. Člověk chce nutně být blažený.

Má však i druhou stránku svobodného rozhodování a volby různých prostředků lepších a vhodnějších k dosažení svého cíle. Svobodné rozhodování předpokládá nutně inteligenci, která měří vztah prostředků k cíli. Proto nejde nutně jedním směrem, svůj cíl, universální dobro hledá a zkouší v mnohých věcech, dokud nepochopí dokonale, že universální dobro a úplnost života a blaženosti nemůže být nic jiného, než Bůh sám. Vše ostatní je jen částečné dobro a obsahuje jen podíl na tom, co je Bůh svou podstatou — bonum universale. Ve svobodné vůli není už jen vrozená tendence, nýbrž i racionální tendence, která dává člověku vyšší úroveň

reality a života. Na této úrovni racionálního tíhnutí za svým cílem je člověk spoluodpovědný za svou úplnost života, za splnění smyslu, za dosažení cílů života, protože má povinnost je poznat a pro ně pracovat.

Člověk po této stránce tíhne také, ale svobodným způsobem. Může proto svým intelektem uspořádat vztahy mezi prostředkem a cílem a volit prostředky lepší a přiměřenější. Finalita u něho je vědomá v tom, co závisí na jeho uspořádání. Může si však i uvědomovat aktivitu vrozeného tíhnutí a shodně s ním dosáhnout větší intenzivní tendenci k cíli. Může řídit a užívat k pravé finalitě života vrozenou tendenci, v níž je zvláště velká dynamičnost. Ta může buď podporovat nebo překážet rozumné tendenci vůle.

Každý aktivní princip svou aktivitou je zaměřen k přesnému výsledku, cíli k cíli, nezaorání-li mu v tom jiný princip per accidens.

I v této tendenci, nebo jak ji nazývá novější pojmenování vývojová tendence k vyššímu stupni realizace (De Chardin ji nazývá možnost organizace, která realizuje různé struktury nebo evolutivní gravitace atd.), pro přesnou determinaci, jakou má, realizuje se daná možnost (potentia). Možnost daná v principech hmotných a aktivních je orientována k cíli a cílem dění a pohybu je přirozený útvar. Reální možnost je tedy tvárná, a proto podstatný tvar a další zdokonalení věcí druhotnými vlastnostmi a získanými vlastním úsilím je cílem vývoje. Nad podstatu čili substanci věcí, v níž všechny uvedené vlastnosti dostávají ráz individua nebo osobnosti, t. j. plnou realizaci, vývojová tendence nejde. U člověka po jeho duchovní stránce realizace potenci není nikdy ukončena, i když běh biologický a hmotný nejde už dopředu.

Orientace a finalita má v každém dění i nutnost i náhodnost z jiných principů, které mohou zasáhnout do přírodního dění. (Nutnost se týká dění a aktivity zvané „per se“, náhodnost se týká aktivity a zásahu „per accidens“.)

Tak tedy „fortuna et casus“ starších myslitelů je v protikladu k fatum, „eimarmene“, k nutnosti jiných filosofů. Obdobně platí tento protiklad i v novém myšlení. Je-li jeden nebo druhý druh řešení brán výlučně, nic nevyřeší z tohoto problému. Obojí však spolupracuje na uskutečňování přírodního řádu a běhu, protože jak bude patrné, obojí je součástí vyššího řádu, který je dán vzhledem k Boží prozřetelnosti. Vztah nutnosti a náhodnosti k vědění je takový, že poznatky a fakta obou druhů jsou induktivně a zkušenostně zjistitelné a na základě nich je možno dojít k nějakému hlubšímu pochopení zákonitosti a závislosti faktů na příčinách a principech jak aktivních, tak materiálních. Tyto principy a příčiny mají zase vztah k finalitě a tvaru, takže závislost příčinná je poznatelnější z celku a substance věci než jen z jednotlivých metodicky vyostranovaných procesů. Přitom nesmí být zanedbána skutečnost, že některé věci, nutné sice ke kauzalitě nebo vzniku věci, jsou jen podmínkami předchozími, kdežto jiné vlivy jsou přímým zásahem kauzálním. Protože zůstává v plné platnosti aristotelská definice příčiny: Příčina je jen takový princip, který má pozitivní vliv buď na vznik nebo na dění věci, od čehož je věc přímo závislá. V řádu poznání platí jako příčina i to, z čeho se věc poznává. Musí být všude kauzální řetěz, ovšem dobře pochopený a zároveň kauzalita musí být chápána v celé úplnosti. Jsou totiž příčiny a principy universálnější a jiné jsou partikulární, týkají se jen jednotlivých úseků skutečnosti.

Poznání principů a příčin nějakého řádu částečného nemůže nic znamenat pro nebo proti kauzalitě universálnější, protože účinky rozdílných příčin odpovídají svým příčinám.

Nikdo nemůže tvrdit, že zachycuje celou skutečnost, poznal-li jen nějaký druh kauzality z úseku skutečnosti. Pro přesnou míru, jakou se může jakýkoliv druh kauzality měřit, nemůže se přenášet jednoznačně kauzalita jednoho druhu na jiný druh skutečnosti. Kauzalita zůstává ve fyzikálním řádu není jednoznačně uplatitelná na oblast života a tato zase na oblast ducha atd.

Tím je zá ovej připravena cesta k tomu, abychom viděli vztah nutného dění a náhodného, jak se konstatuje

ve vztahu k Boží prozřetelnosti a jejímu kausálnímu vlivu. Boží prozřetelnost je částí Boží rozumnosti, které přináležejí podle sv. Tomáše: „Disponere ordinate ad finem“. Vlastnost intelektu je chápat vztah mezi tím co vede jako prostředek k cíli a cílem samým. Zároveň vidět poměr k cíli a větší nebo menší vhodnost a poměrnost k němu. Tím připravuje lidské práci možnost výběru prostředků k cíli.

Víme však, že přiměřenost k cíli, a proto i uspořádání celého průběhu k němu je velmi složité, proto je v dění a v průběhu jeho jakási logická složka, obdobná k tomu, co dělá člověk, má-li sám vhodně něco uspořádat, aby jeho aktivita dospěla k cíli. Vychází totiž z nějakých principů, v nichž je pravdivost jasná, a z nich vyvádí logicky nutné závěry, plynoucí z principů.

I v lidském jednání je nutný princip, aby jednání bylo správné. Principem jednání je cíl, a to přirozený cíl (nikoliv jakýkoli subjektivní záměr), pro který má každé jednání ontologickou správnost. Každý čin má být přiměřený takovému přirozenému cíli (např. myšleni má za cíl pravdu v poznání a pravdivost ve vyjadřování slovy, proto lež je podstatně špatná, protože převrací tento přirozený cíl myšlení a řeči).

Tento způsob složitý je přiměřený člověku. Boží prozřetelnost není sice tak nedokonalá jako lidský rozum, přesto ale vzhledem k věcem postup je složitý a je obdobný jako v rozumném lidském jednání. Řízení Boží prozřetelnosti odpovídá složitému postupu a procesu ve věcech stvořených. Řízení věcí a dění a pohybu k cíli je základním rysem Boží prozřetelnosti. Proto i lidské jednání, má-li být správné a rozumné, musí být prozřevé, tj. má mít přesný a dobrý vztah k cílům a jim podřídit činy. Tak nabývá činnost lidská mravní absolutní správnosti.

I řízení Boží prozřetelnosti zapadá do kausalit, a to v nejdokonalejší formě, a proto je zároveň předmětem lidského poznání a vědění. Kausální vztahy jak nutné tak náhodné spadají pod vědecké poznání.

Prozřetelnost v Bohu je součástí jeho poznání a vědění, které obsahuje vědění o Bohu samém, ale i vědění o všech věcech, o celé skutečnosti. Proto jsou v Bohu přesně obsaženy a dány vztahy věcí a jejich pohybu a dění k přirozeným cílům. Každá přiměřenost má zde svůj zdroj a pramen, ale jsou tam i všechny výsledky a vztahy k aktivitě příčin, zasahujících do pohybu a dění věcí. Není možné, aby něco nebylo podřízeno Boží prozřetelnosti.

Takový řád Boží prozřetelnosti nazývá sice Boetius (De Consol. 1. IV. prosa 6) fatum čili osud, ale je zřejmé, že definice fata čili osudu dostává nový obsah na rozdíl od pojetí řeckého. Nemá v sobě nic z fatální nutnosti, které podle Řeků podléhá vše, i bohové.

Vysvětlení bližší uvádí sv. Tomáš: Rozlišuje totiž trojí řád a trojí druh příčin, jak se uplatňují ve skutečnosti.

Nejvyšší řád je řád Boží prozřetelnosti, v němž se jeví kausalita prvního principu. Nic mu nemůže uniknout, jeho kausalita se vztahuje na všechny věci, na všechno dění a pohyb; účinek této kausalitě se týká bytí všeho. Bez této kausalitě by věci nebyly nic a nic by se nedělo. Od ní závisí i to, že existuje kausalita jiných činitelů, a to jak nutných tak náhodných. Bytí věcí odpovídá kausalitě prvního principu, který je nejuniversálnější, a proto i jeho účinek je nejuniversálnější, tj. bytí všeho. Kausalita prvního principu nemůže být ničím zdržována nebo přerušena, naopak je i pomocí všech jiných činitelů realizována. Jí je dána i aktivita těchto druhých činitelů a příčin. Nic nemůže první aktivitě klást odpor, protože bez ní není nic. Co klade odpor, musí dřív být. Bez prvního principu není nic.

Nachází-li odpor kausalitě druhých příčin, je to znamení nedokonalosti a nějakého nedostatku. Vrozeným tihnutím tihne každá příčina a každý činitel ke svému výsledku, proto nedojde-li k němu, je to znamení nedostatku.

Nic takového nemůže být v prvním činiteli, který dává esse — bytí všemu a všemu dává tihnutí a vztah k cíli, všemu vývoji dává termín. K bytí věcí se nemůže od prvního principu nic předpokládat jako materiál. Příčina, která tvoří bytí, je nejúčinnější v aktivitě.

V tomto řádu Boží prozřetelnosti není nic náhodného,

nic se nemůže stát mimo předvidání prvního principu. Řád odpovídající prvnímu principu a jeho aktivitě nejen neruší řád jiných činitelů a příčin, ale naopak dává bytí aktivitě i příčinám. Proto existuje jiný řád a jiný druh příčin a aktivity. Jsou to druhé příčiny s vymezeným oborem aktivity. Mohou věci a jejich pohyb měnit nebo ovlivnit. Tento druh příčin se může setkat s odporem a setkává se fakticky. Může být nedostatek jak v aktivní příčině, tak v materiálu, do něhož aktivita přechází, aby něco změnila. Tento druh aktivity netvoří bytí, nýbrž provádí změny, a tím mění i tvary daných věcí. I když řád těchto příčin a aktivity je přesně determinován k určitým výsledkům, a vztah mezi příčinou a účinkem je nutný, přece v tomto řádu je možnost náhodného zásahu jiné příčiny, která jde za svým výsledkem, ale setká se náhodně s děním jiné příčiny a přerušuje její průběh nebo poruší jej nějak. V tomto řádu příčin dochází i v nutném dění k výsledkům ve většině případů, nebo téměř vždy, nenastane-li překážka. Ale je v něm i náhodnost.

Překážka může nastat jak z defektu činitele, tak z možnosti hmoty, jejíž potencialita není formovatelná tak, že by hmota nemohla se změnit nebo účinek pro indispozici v sobě nepřijmout tak, jak je k tomu činitel determinován. Žádný činitel z řádu druhých příčin nezvládne celou potencialitu hmoty. Proto v tomto řádu vládne princip, že příčina jakákoliv „potest deficere“, nemusí vždy dosáhnout svého výsledku. Tvůrčí aktivita druhých příčin je tím omezena i tam, kde je přesně prozkoumán vztah mezi příčinou a výsledkem. (Tato možnost nedosáhnout výsledku je „per accidens“).

Třetí druh příčin je svobodný zásah člověka do přírodního dění, a vůbec jeho svobodná tvůrčí aktivita. Ani tento druh aktivity nevytváří bytí věcí. I jeho oborem je možnost měnit a nějakým způsobem zdokonalovat věci nebo je přizpůsobit svým potřebám.

Jak předchází řád nutných příčin, tak svobodný zásah člověka, je vázán na to co je, a na možnost, která je v materiálu, aby mohl být zpracován. Aktivita člověka se velmi liší od tvůrčí aktivity Boží prozřetelnosti i tím, že člověk nachází realitu a v ní tendenci k cíli. Vrozená vhodnost je předpokladem, daným každé přiměřenosti, která může člověk jen užít ke svým výsledkům a vynálezům.

V obecné kausalitě ve skutečnosti může člověk zasahovat nejen náhodně, nýbrž i záměrně do aktivity mnohých známých příčin, může je přerušit v přirozeném průběhu nebo je obrátit k technickým výsledkům. V takových případech se chová člověk násilně k přírodnímu průběhu. Tato moc člověka není neomezena. K některému druhu zákonitého přírodního průběhu je člověk jen divákem a mnoho z průběhů dosud nezná a nemůže je měnit.

Proti přírodnímu a vesmírnému dění je člověk nepatrný. Je ale jediný, který má o vesmírném dění zájem. V tomto bodě je patrná podobnost mezi člověkem, jeho zájmem a mezi prozřetelností Boží. Obojí je plodem rozumu. Vztah mezi prostředkem a cílem bude vždy předmětem zájmu člověka, protože i v jeho životě dosahuje vše teprve jako cíle, vše je pro něho úkolem. Jsou i společné úkoly všech lidí a na jejich řešení se podílí lidstvo, ale i ty musí každý jednotlivec pro sebe objevit a poznat. Ve vlastním rozhodování je člověk tím svobodnější, čím více si uvědomuje důvody jednání. Může se v posledním okamžiku před činem rozhodnout jinak, pozná-li v té chvíli intuitivní schopnost intelektu lepší důvod pro opačné jednání, nebo pozná-li, že k předchozímu rozhodnutí došlo ze subjektivních důvodů. Takové změny jsou možné, protože člověk nepronikne najednou do podstaty věci a do všech okolností, zasahujících do rozhodnutí. Je např. mnoho možností dispozic vnitřních, které ovlivňují jednání. Proto lidské poznání se může stále zdokonalovat nebo i vzdalovat od přesnosti a správnosti. Možnost se rozhodnout a jednat jinak je u něho stále. Proto není u člověka eimarmene — osud — nutnost ve smyslu neproměnlivé determinace. Je ve všem mnoho možnosti, která není zvládnutelná jediným determinovaným způsobem. Mnoho věcí se může dít náhodně vzhledem k aktivitě

druhých příčin a k jejich výsledkům. Takto vyžaduje řád věcí.

Lidská aktivita závislá na člověku se neděje nutně ani tam, kde schopnost je přesně determinována k určité aktivitě, jako např. u smyslů vnějších každý má specifickou aktivitu. U těchto schopností člověk je svoboděn jich užívat nebo neužívat, v některých případech. Nemusí vše vidět nebo slyšet atd.

Je v člověku svoboda zvolit to nebo něco jiného (libertas specificationis) nebo jednat nebo nejednat (libertas exercitii). Vůle může být determinována jen univ. sálním dobrem, pro které je určena jako pro vlastní předmět a cíl. Nutně chce proto člověk být šťastný a k tomu cíli tihne jeho celé zaměření. Je proto i tento řád svobodného jednání spojen s nutností i náhodností a ne-nutností. Možnost jednat jinak je vždy dána.

Potencialita proniká celou skutečností hmotnou i duševní a žádný aktivní princip ji nezvládne dokonale, aby se nějak pevně a nehybně ustálila. Proto věci vznikají, a dosáhnou-li vrcholu své substanciality, tíhnou k zániku a změně.

Potencialita ducha se může vyrovnávat, a to obratem k univ. sálnímu principu pravdy a dobra. Pravda a dobro formuje ducha a dává mu nejvyšší život. Nejlepší život poznání a lásky je cílem lidského ducha. V něm je v člověku něco božského, tj. podobného s Bohem, univ. sálním dobrem a univ. sální pravdou. Proto Bůh je posledním cílem člověka, v němž dosáhne náplně.

Nic, co souvisí s tímto univ. sálním řádem absolutní pravdy a dobra, nepřipouští výjimku. V něm není náhodnost a libovolnost, v něm je absolutní vyrovnanost a harmonie jako nejvyšší skutečnost. V něm to jinak být nemůže, není tam potencialita. Z těchto principů pochopíme lépe vztah všeho dění a tíhnutí nutného i náhodného i ne-nutného k Boží prozřetelnosti.

Ve vztahu k Boží prozřetelnosti není nahodilosti, protože by to znamenalo, že první princip všeho je nedokonalý, dělo-li by se něco mimo jeho prozřetelnost. Co je Boží prozřetelnosti zařazeno, to se stane.

Důvod je v tom, že kausalita Boží jako prvního principu bytí dává bytí celé věci i všem vlastnostem, které věc musí mít („faccidentia per se“):

Zrodí-li se člověk, má přirozeně i lidské vlastnosti a dispozice k nim, bez kterých by nebyl úplný člověk. Dostává např. schopnosti chápat, být ukázněný a mít mravní smýšlení.

Působí-li na člověka jiné příčiny, např. vychovatelé nevytvoří celého člověka, nýbrž jen mu pomáhají se v něčem zdokonalit, např. ve vědění nebo v jiné kvalitě. Příčina, která nedává bytí, nemůže dát ani vlast-

nosti čili „accidentia per se“. Taková příčina vlohy od přirozenosti předpokládá.

Kausalita Boží jako prvního principu vytváří bytí věcí dává jim to, co jsou a co mají, vytváří celé jsoucno, proto jim dává i vlastnosti a stanoví je. Proto pod řád Boží prozřetelnosti spadá celá věc i její vlastnosti. Do řádu věcí patří i nutnost i nahodilost a svobodné rozhodování člověka a jiné vlastnosti, bez nichž by věci nebyly tím, čím jsou. Proto spadá do řádu Boží prozřetelnosti, že nutnosti v dění a ve věcech odpovídají nutné příčiny, nahodilosti a ne-nutnosti příčiny náhodné nebo svobodné. Z Boží prozřetelnosti jsou věci takové, jaké jsou, bez níž by vůbec nebyly.

V řádu Boží prozřetelnosti a vzhledem k Boží kausalitě jsou všechny věci nutné.

Poněvadž však bytí věcí, závislé na prvním principu, nejen neruší řád druhých příčin, nýbrž uskutečňuje jej, proto neruší ani průběh a řád kausalit jejich, nýbrž realizuje jej, takže v řádu druhých příčin a i v řádu svobodného jednání je možnost náhodného zásahu nebo záměrného porušení přírodních průběhů, které samy sebou jsou nutně determinovány k určitým výkonom a výsledkům. Vyšší řád neruší nižší, který je mu podřízen, naopak podmiňuje jej.

Úcinek těchto příčin svou podstatou se připodobňuje bezprostřední příčině, nikoliv prvnímu principu, protože nemůže dosáhnout stavu bytí a dokonalosti, jaký má první princip.

O Boží prozřetelnosti platí, že Boží prozřetelností je vše stanoveno, ale i to, že je to stanoveno jako nutné nebo ne-nutné, náhodné nebo svobodně vykonané. Vše jak to vyžaduje řád věcí a bezprostřední příčina každé věci a každého dění.

Řád druhých příčin neurčuje řád nutnosti nebo nahodilosti nebo svobodného jednání, nýbrž řídí se stanovením řádem z vyšší kausalit. Podléhá mu jen to, že vzniká výsledek. Vyšší kausalita však určuje, že vzniká nutně nebo svobodně.

Kausalita Boží prozřetelnosti je nejvyšší, je nezměnitelná a neporušitelná, a její vlastní a univ. sální účinek je dát jsoucnost věcem.

Proto i svobodné jednání lidské je Boží prozřetelností a její kausalitou je dáno, nikoliv rušeno, protože Bůh dává druhým příčinám intelektuálním, aby byly ze svého rozhodnutí příčiny svých činů a tvořily přiměřená díla a tím měly i odpovědnost za činy a jednání.

Každá věda má i svůj vymezený obor zkoumání a poznání a proto přírodovědec nemůže vidět, leč vztahy a kausalitu svého řádu. Na poznání nadřazeného a nejvyššího řádu a kausalit je třeba jiné přiměřené vědy.

ThDr. Metoděj Habáň

DRUHÝ Vatikánský sněm a ekumenismus

Od 18. listopadu 1963 až do konce druhého sedění jednalo se na ekumenickém sněmu vaticánském schéma o ekumenismu. Již v prvním sedění od 26. do 30. listopadu 1962 bylo Otcům sněmu studováno schéma o jednotě církevní, jež mělo název „Ut omnes unum sint“ a bylo připraveno komisí pro církev orientální. Na záměr kardinála Bea téměř jednohlasně Otcové sněmu rozhodli dne 1. prosince 1962 text uvedeného navrženého schématu rozdělit mezi nové schéma o ekumenismu, jež měl připravit Sekretariát pro Sjednocení křesťanů a kapitolu o jednotě církevní přenést do schématu o Církvi, již pro první sedění zpracovala komise teologická. Sladění těchto tří textů mělo být provedeno Sekretariátem pro sjednocení křesťanů za spolupráce komise pro orientální církev.

Nové schéma, jak bylo rozesláno biskupům před druhým seděním sněmu, mělo jenom tři kapitoly:

1. zásady katolického ekumenismu, 2. výkon ekumenismu, 3. křesťané oddělení od Církve katolické se 2 oddily: a) církve východní, b) společnosti křesťanské, jež vznikly od 16. století. Během druhého sedění byly přidány ještě dvě kapitoly a to čtvrtá o „vztahu katolíků s nekřesťany a zvláště Židy“, a hlava pátá o „náboženské svobodě“. Tato poslední hlava nebyla schválena jako základna diskusí komisí teologickou a teprve po dlouhých průtazích

byl její text předán Otcům k diskusi 19. listopadu. Ač schéma bylo zpracováno hlavně na Sekretariátu sjednocení navrhuje je kardinál Cicognani jakožto předseda komise pro orientální církev. Se schématem seznamují tři referenti; arcibiskup z Rouenu, Martin, kardinál Bea a biskup z Bruges, De Smedt. Co mělo vztah k církvím východním, o tom referoval biskup koadjutor bělehradský, Bugatko.

Je to opravdu historická událost, že koncil se věnuje problémům ekumenismu tak, jak se tomu rozumí v dnešní době. Během diskusí se jasně ukázalo, že všechny církve jsou si vědomy pohoršení, jež vzbuzuje roztržičnost křesťanství a uvědomují si, že nutno vzájemnou dohodou a porozuměním najít prostředky, jak tuto nejednotu odstranit. Ekumenické hnutí jakožto jev sociologický se zrodilo v prostředí přotestantismu a anglikanismu a odtud se šířilo mezi církve pravoslavné. Během doby se vytvořila řada interkonfesionálních institucí, z nichž nejznámější a nejdůležitější je Ekumenická rada církví. Oficiální katolicismus dlouho zůstával odměřený k uvedenému hnutí. Avšak četní katolíci, teologové, duchovní myslitelé i laičtí se o hnutí ekumenické zajímali a v duchu jeho navazovali styky s bratřími nekatolíky, psali o hnutí

sympatické články i knihy. Prvním průlomem ze strany oficiálních kruhů byla *Instrukce sv. Officia z 20. XII. 1949*, jež je prvním gestem katolického uznání. Oficiální pozorovatelé katolíci jsou přítomni na ekumenických konferencích v Lundu, Montréalu a v New Delhi i jiných. Zesnulý papež Jan XXIII. zřizuje v Římě Sekretariát pro sjednocení křesťanů a v jeho čelo staví odborníka biblického, kardinála Augustina Bea-u. Na ekumenický sněm vatikánský zve pozorovatele velkých organizací nekatolických církví a dává jim možnost účasti na průběhu všech prací sněmu. Papež Pavel VI. pokračuje v jeho šlépějích. Schéma o ekumenismu je vlastně ovocem tohoto vývoje.

Uvedené schéma je v podstatě jakousi exhortou věnovanou katolíkům, aby pochopili a pronikli do ducha ekumenismu, avšak není to nějaký traktát z teologie ekumenické, aniž se tam uvádí nějaké konkrétní formy pro rozvoj sjednocení křesťanů. Přesto však je uvedené schéma znamením nového ducha a zaměření. Třeba si uvědomit, že ekumenická teologie ještě nedozrála tak, aby se mohla stát předmětem definitivních rozhodnutí ekumenického sněmu. Duch, kterým se nese schéma o ekumenismu, by bylo možno vystihnout přílehlavě slůvkem „*irenismus*“. Nejde o irenismus upřílišený, podle něhož by všechny formulace křesťanství byly považovány za rovnocenné. Správný irenismus, jak je propagován ve schématu, spočívá na prvním místě v tom, že se nevrací do minulosti, aby znovu otevíral staré rány. Pavel VI. ve své promluvě na zahájení II. sedění sněmu vatikánského a v promluvě k pozorovatelům nekatolickým na to poukázal. Pozitivně irenický duch zdůrazňuje to, co je *společné všem křesťanům a co mají správného a dobrého v držení i nekatolické církve*. Zajisté při tom třeba trvat vždy na pravdách zjevených Bohem. Nový duch irenický je duchem dialogu, vzájemného porozumění, úsilí hovořit řečí srozumitelnou všem a pochopení problematiky i psychologie ostatních křesťanů. To se musí projevovat ve spolupráci v oblasti mravní i společenské, zvláště v zemích méně vyvinutých. A konečně je to duch společné modlitby všech křesťanů; schéma připomíná, že Církev katolická se musí obrodit, má-li být ve vážnosti a žádoucí pro ostatní. Některé možnosti obrození jsou tam naznačeny: hnutí biblické a liturgické, nové formy života náboženského, laický apoštolát, sociální nauka a apoštolát. Individuální obnova je nutná, aby konkrétně bylo zřejmé, že Církev má plnost prostředků milosti a spásy: životem svých pastýřů i prostých věřících se musí Církev jevit světu jako neposkrvněná Nevěsta Kristova, jež nese na sobě utrpení a pokoru svého Pána. Tudíž mezi prostředky správně chápaného ekumenismu patří: odříkání, pokora, tichost, duch služebnosti a nikoli vládyčtí, praktickování ctností evangelijních.

Pokud jde o církve východní, schéma zdůrazňuje, jak jsou nám blízké vírou, apoštolským původem, biskupstvím, svátostmi a zvláště Eucharistií. Podtrhává to, že tyto církve mezi sebou jsou sdruženy pojetím starobylé „*koinonia*“ — společenství to víry a vzájemné lásky. Teologické formulace Východu se doplňují s formulacemi Západu. V teologii a spiritualitě církví východních je úžasné bohatství duchovních hodnot, vlastní kázeň jejich sahá do poapoštolské minulosti a to vše musí Západ respektovat. V případě, kdyby došlo k obnovení dokonalého společenství mezi Východem a Západem, nesmí se nic ukládat než, co je potřebné podle slov apoštolského sněmu v Jeruzalémě. A v tomto společenství role biskupa římského bude taková, jakou měl v křesťanském starověku: prokathemené tes agapés — předsedať lásce, jak to zdůrazňoval sv. Ignác Mucedník a sv. Irenej z Lyonu. Bude ručitelem za dokonalou jednotu církevní a posledním rozhodčím víry, kdyby tato jednota byla ohrožována.

Pokud jde o společenství vzniklé z reformace, schéma se vyhýbá jim dát název „*církev*“. Reformátoři upřílišeně zdůrazňovali transcendentní zjevení Božího v Kristu a popírali podstatné prostřednictví Církev, zvláště posílání hierarchie. A to platí i o současném protestantismu. Schéma přesto uvádí církevní prvky, jež nalézá v protestantských společnostech; je to úcta k Písmu sv., víra v božství Ježíše Krista a nejsv. Trojici, křest a bohoslužba. Ač schéma uvažuje nejprve o jednotlivcích zapojených křtem

do Církev, mystického Těla Kristova a lidu Božího, přec uznává prostředky milosti a spásy vysluhované v těchto společnostech.

Nekatolíci pozorovatelé schéma nepřijali s nějakým obzvláštním nadšením. Zvláště vytýkali mu, že se dívá na nekatolické společnosti pod zorným úhlem jedině, právě Církev Kristovy a hledá spásitelné prvky katolické církve v ostatních. A tím prý není dán vážný podklad pro vzájemné porozumění, jež třeba hledat v opravdovém dialogu. Dlužno si však uvědomit, že schéma není nějakým pojednáním o ekumenismu ani nástinem ekumenické bohovědy, nýbrž má posílání pastorální zaměřené ke katolíkům, u nichž má probudit příznivý postoj vůči odloučeným bratřím.

Ještě další základní námítky mají pozorovatelé vůči schématu. Podle nich schéma neřeší problém dějin schismatu. Proč to Bůh dopustil? Dále rozlišuje mezi pravoslávím a protestantismem a tím porušuje rovnováhu, již bylo dosud dosaženo. A hlavně nepočítá se skutečností ekumenickou, jež v současné době existuje v porozumění mezi církvemi nekatolickými a nebere to plně na vědomí. Také upozorňují nekatolíci pozorovatelé, že schéma o ekumenismu je příliš irenické a dostatečně si nevšímá nesnázi a rozdílností, jež ve skutečnosti dosud jsou.

Pro valnou část Otců sněmu ekumenism je novým problémem. Mnozí z biskupů neměli příležitosti dostat se do vážného styku s pravoslávím nebo protestantismem. Proto také celkem schéma se nesetkalo při diskusích s nějakým odporem. Všeobecně však se všude jevila snaha po upřímném dorozumění s nekatolíky a neuzavírat cesty k vzájemnému dialogu. Španělští biskupové projevili jedině obavy, aby upřílišený irenismus neohrožoval katolicismus v jejich diecézích. Východní sjednocení biskupové, ač počet jejich věřících je poměrně malý, projevují pro ekumenism nadšení a jsou si vědomí, že oni jsou mostem spojujícím křesťany katolické a pravoslavné. Dovolávají se široké možnosti „*communicatio in sacris*“ tj. práva, aby pravoslavní se mohli účastnit na bohoslužbě katolické včetně svátostí a eucharistie a naopak. Dále, aby byla uznána za právoplatná manželství uzavřená před duchovním nekatolickým. Pokud jde o protestantské křesťany, mnozí Otcové sněmu žádali, aby nebyl upírán společenstem evangelíků název „*církev*“, neboť to těžce nesou jako diskriminaci. Rovněž kardinál kolínský, Frings, se dožadoval úpravy manželského práva stran manželství smíšených. Ba přišla i na přetřes platnost svěcení duchovních anglikánských, jež podle rozhodnutí Lva XIII. jsou neplatná. Jde však o rozhodnutí nikli „*ex cathedra*“ a tudíž je odvolatelné. Věc třeba svěřit smíšené komisi katolíků a anglikánů a znovu vědecky prostudovat. Pokud jde o přestupy (proselýtism), je žádáno, aby v zemích misijních přestalo jakékoli přetahování novověrců z jedné křesťanské společnosti do druhé a od-suzuje se jakákoli konkurence.

Židovský problém.

Kapitola o Židech byla připojena na výslovné přání papeže Jana XXIII., jenž již předtím z liturgie velikopáteční odstranil z modlitby výraz „*pro perfidis Judaeis*“. Kardinál Bea exegeticky zpracoval tuto kapitola a poukázal, že současný národ židovský nemůže být považován za odpovědná za smrt Kristovu a že potomci Židů v I. st. nestali se subjekty zlořečení, čímž by se měla vysvětlovat a ospravedlňovat neštěstí Izraele v dějinách. Antisemitismus ideologický i náboženský třeba nejpřísněji odsoudit. Doveduje to sám sv. Pavel, jenž chtěl být třeba sám zavržen, aby jeho národ došel spásy a nikdy nezlořečil lidu, z něhož pocházel. Některí biskupové z krajín arabských sice poukazovali na nebezpečí, že uvedená kapitola by mohla vzbudit nepochopení u mohamedánů a vzbudit nepřátelství vůči křesťanům tam usedlým, avšak vysloveně se proti vývodům kardinála Bea-y nepostavili. Konečně někteří biskupové žádali, aby se pojednalo i o vztahu křesťanství vůči náboženstvím nekřesťanským.

Náboženská svoboda.

Pátá kapitola o náboženské svobodě byla s napětím očekávána církvemi protestantskými a Ekumenickou ra-

dou církvi. Zvláště američtí biskupové usilovali, aby tato otázka byla důkladně prodebatována, neboť „Freedom is the most distinctively american issue before the Council“. Myšlenky o náboženské svobodě byly znovu zdůrazněny v encyklice Jana XXIII. „Pacem in terris“. V podstatě nauka V. hlavy schématu se kryje s naukou o náboženské svobodě v uvedené encyklice. Na druhém sdělení referoval o náboženské svobodě biskup De Smedt, jenž upozornil též, že se nesmí zaměňovat náboženská svoboda s náboženskou lhostejností (indiferentismem). Ba Prozřetelnost připouští někdy zrození a rozšíření se bludů a omylů lidských a za jistých okolností Bůh neukládá lidem, aby se pozitivně stavěli proti omylu, jak už to také naznačil zesnulý papež Pius XII. Ovšem Církev trvá na svém právu, aby svobodně mohla hlásat radostnou zvěst Kristovu po celém světě.

Závěr.

Schéma o ekumenismu předložené na druhém sedění sněmu vatikánského svědčí o radostné skutečnosti, že se blíží doba, kdy křesťané se sejdou v jednom ovčinci Kristově. Znovu si připomeňme naléhavou výzvu zesnulého papeže blahé paměti — Jana XXIII. v jeho encyklice „*Ad Petri Cathedram*“: „Vše odvisí od svatého soupeření ve vřocích společných modlitbách. Vybízíme k nim též z celého srdce ty, kteří ač nepatří k našemu ovčinci, přece mají v úctě Boha a milují Ho a snaží se s dobrou vůlí poslouchat jeho přikázání.“

ThDr. Josef Kubalík

Srovnej: 1. Antoine Wenger: Vatican II. — Centurion-Paris 1963.
2. Maurice Villain: Introduction à l'Œcuménisme - Eglise vivante - Casterman - Paris 1961.
3. Robert Rouquette: La deuxième session du concile - Etudes - 1964 - str. 98-120 Etudes - 1963 - Decembre.

PO VYDÁNÍ KONSTITUCE O POSVÁTNE LITURGIÍ

Liturgie je zevnější výraz vnitřní úcty, kterou je věřící člověk Bohu povinen. Věříme, že Bůh je svrchovaný Pán všehomíra, všeho živého i neživého a celý vesmír má se Mu kořit, Jej oslavovat, Jej chválit a Jemu se klanět. Církev sv. chválí Boha hodinkami oficia, sv. svátostmi i svátostinami a různými obřady, nejvíce však Jej chválí Mši sv.

Zástupci Ježíše Krista v obětním úkonu jsou sice kněží, ale svátostí křtu byli uschopněni všichni věřící k účasti na oběti Kristově, stali se členy onoho „regale sacerdotium“, nabyli jakéhosi kněžského posvěcení, aby mohli s vlastním knězem při posvátné bohopoctě působit. Je-li Církev mystický Kristus, pak Církev, uctívající Boha svými bohoslužebnými úkony, je vlastně Kristus, oslavující nebeského Otce posvátnou liturgií. Ježíš Kristus sám je zde Božským liturgem, zastoupený liturgem lidským, knězem, který z vůle Krista Pána je k této funkci zvlášť vysvěcen. A k němu se mají družiti věřící, kteří k tomu mají nejen právo, ale i povinnost ze svého posvěcení, nabytého sv. křtem. A tím vstupuje křesťan v nejužší tajemné spojení s Bohem skrze oběť Kristovu, což bylo vlastním cílem vykopení a je i cílem liturgie.

Oběť Krista Pána na kříži platila všemu lidstvu. A podobně oběť mešní nikdy není soukromým úkonem bohopocty, vzdávané Bohu knězem, nýbrž je úkonem Církve Kristovy, samého Ježíše Krista, který při ní zásluhu a účinnost svého výkupného díla nabízí všem. Proto v nejpřesnějším smyslu slova je bohoslužbou a bohopoctou ona Mše sv., při níž celá věřící obec, shromážděná kol oltáře s knězem, zástupcem Ježíše Krista, vchází účastí na oběti Kristově ve spojení s Bohem, Boha chválí, děkuje Mu, usmíruje Jej a prosebně Jej vzývá. Takové shromáždění jednotlivých křesťanských obcí, farností je jako malá církvička obrazem všeobecné Církve Kristovy, v níž Ježíš Kristus jako vlastně jediný Velekněz svou obětí, konanou od tisíců kněží Jeho jménem, oslavuje a chválí nebeského Otce, lidstvo posvěcuje a s Bohem spojuje. Neboť v Jeho oběti je zhuštěno a obsaženo celé dílo vykopení, jak to zvlášť pěkně praví sekreta IX. neděle po Sv. Duchu: „Concede nobis, quaesumus Domine, haec digne frequentare mysteria; quia, quoties huius hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur.“

Liturgie nepřipomíná nám toliko slova Ježíše Krista, nýbrž představuje nám názorně Jej samého a Jeho činnost. V liturgických modlitbách a obřadech vidí a slyší věřící lid před sebou kněze, ale za knězem stojí Církev. Kněz se modlí a koná obřady jejím jménem, ale za Církvi stojí sám Kristus Pán, který správu svého vykupitelského díla a všechnu svou pravomoc svěřil Církvi. Kdo se tedy pozorně a nábožně účastní Mše sv. a je při obětním úkonu s knězem v součinnosti, je ve spojení se samým Božským Veleknězem, který se modlí a slaví nebeského Otce za všechny přítomné. Kdo se tedy modlí a ctí Boha liturgicky, tj. slovy a obřady, stanovenými Církvi, modlí se ve spojení s Církvi, ve spojení s Kristem; Církev a Ježíš Kristus modlí se s ním. V tom pak je nejdokonalejší bohopocta.

Liturgie, jak ji kdysi naši předkové prožívali v církvením roce, vedla je k pravé bliženské lásce. V liturgií

totiž není místa jen pro úzké já, liturgie zná zásadně množné číslo. Liturgie vychovává k vědomí, že nejsem a nemohu být na světě sám, liturgie vede k obecnosti, ke katolicitě, a zvláště k vědomí pospolitosti se všemi křesťany, kteří po celém širém světě podobně jako já při liturgií oslavují a chválí Boha, Jemu děkují, Jej usmírují a k Němu volají: Oremus.

A když poslední papež-světec sv. Pius X. viděl, že křesťanská společnost sklouzává po stránce mravní dolů, že se vytrácí pro lidskou pospolitost důležitě ctnosti, že leckterým křesťanům se stal bohem kapitál a chrámem burza, že se zvláště vytrácí láska k Bohu a proto také i pravá láska k bližnímu, hned na začátku svého pontifikátu volal zpět po liturgií. Sv. Pius X. viděl, že se nežije z Krista, že náboženský život je třeba obnovit a že je nutno jej ozdravit liturgií. Neboť kde vidíme Krista Pána zřetelněji než v liturgií, která je názorným obrazem Jeho života a která stále zpřítomňuje Jeho vykupitelské dílo, ve které dokonce vstupujeme do nejužšího styku s živým Pánem v tajemství eucharistickém. A proto s hnutím liturgickým zároveň naléhal, aby byla probuzena živá víra ve skutečnou přítomnost Ježíše Krista v nejsv. Eucharistii a připomínal věřícím co nejčastěji sv. přijímání při Mši sv. A odtud také jeho přání, aby se věřící nemodlili při Mši sv., ale Mši sv. A v jeho díle jeho nástupci na stolci sv. Petra pokračovali a toto obrodné dílo, započaté sv. Piem X., dokončují dva poslední pontifikové: Jan XXIII. a Pavel VI., který je vyvrcholil promulgováním konstituce O posv. liturgií.

Především nutno našim věřícím důkladně vysvětlit, co je to Mše sv. Že je to tatáž kalvarská oběť v záračném nekrvavém provedení na oltáři. Je zde přece tentýž obětník jako tam, Ježíš Kristus, zastoupený viditelně svým delegátem, knězem, je zde tentýž obětní dar, jako při kalvarské oběti, totiž tělo a krev Ježíše Krista. Když to v několika promluvách věřícím dobře vysvětlíme, sotva kdo z posluchačů zůstane i nadále ke Mši sv. netečný.

Dále je třeba věřící uvědomovat, aby se nemodlili při Mši sv. své soukromé modlitby, nebo aby nebyli při Mši sv. pouhými diváky, nýbrž že mají s knězem spoluúčinkovat. Že Mše sv. není osobní, soukromou obětí kněze, ale liturgií společnou, že kněz nikdy nejde ke Mši sv. před Boha sám a svým jménem, ale v zastoupení všech katolíků, spojených v Církvi a zejména jménem svých farníků a že ji koná za ně. Že v mešních modlitbách neříká kněz jen: „Já obětuji“, nýbrž mluví opětovně v množném čísle. Poněvadž pak vlastním obětníkem je sám Ježíš Kristus a kněz pouze Jeho zástupcem. A proto každý dobrý katolík měl by, kdy mu to je jen možno, radostně spěchat na Mši sv. u vědomí, že může nejen vidět a slyšet posv. oběť, nýbrž že může a má ji sám též spoluobětovat.

A při tom dlužno věřící vésti k této toužené součinnosti s knězem při Mši sv. Nejdokonalejším prostředkem k tomu by bylo, kdyby každý přítomný měl v ruce misálek, v němž by se mohl současně s knězem modlit příslušné liturgické texty. To však není plně možno. A poněvadž náš věřící lid rád zpívá a naši věřící dovedou svůj hlas lépe držet zpěvem, než při recitaci, bude tedy nejlépe recitaci střídát se zpěvem. Pokud ovšem věřící nemají

úřední liturgické texty, mohou se modlit mateřským jazykem takové modlitby, které jsou jen myšlenkově souhlasné s liturgickým textem. Tu teprve vynikne právě ona pravda, že Mše sv. je obět, kterou slaví společně Boha všichni přítomní skrze kněze a s ním, což také naznačují naše krásné mešní písně. Ovšem jde o to, aby varhaník k příslušným částem Mše sv. skutečně hrál příslušné sloky. Rozhodně však není správné, zpívají-li se při celé Mši sv. nemešní písně, např. ke cti Panny Marie a jiných světců s odůvodněním, že prý stačí až k sv. přijímání zahrát nějakou píseň eucharistickou. To je naprosto protiliturgické. Věřící mají při každé části Mše sv. být spojeni s knězem a spolu s ním účinkovat na posvátném obětním úkonu. Chrám nesmí být jen zpěvácovou síní, kam věřící přicházejí, aby si společně zazpívali nějakou nábožnou píseň, ani nesmí být nějakou čítárnou, kde se každý modlí soukromě pro sebe podle své chuti a nálady bez ohledu na to, co se děje u oltáře. Pak by to byla jenom modlitebna, kdežto novozákonní chrám je dům Boží, kde je ve svatostánku vere, realiter et substantialiter přítomen Ježíš Kristus, Syn Boží, který se za nás při každé Mši sv. znovu nekrvavým způsobem obětuje. A pro to modlitby a zpěvy věřících mají být při každé Mši sv. s Jeho obětí spjaty.

Tím se mimo Mši sv. soukromé pobožnosti nezavrhují. Církev dobře chápe význam soukromých pobožností, ale chce, aby společná liturgie měla místo první a aby pro soukromou pobožnost nebyla zanedbávána oficiální liturgie společná. Církev dobře ví, že Bůh ve své moudrosti dal lidem nesmírnou bohatost různých přirozených darů a schopností, různých odstínů v letoráčích, ve sklonech, v citech, a že nadpřirozený život se buduje na přirozených základech [gratia supponit naturam], ale žádá, aby individuální zbožnost nestavěla se do popředí a nezastrkovala do pozadí bohopoctu, kterou v podstatných rysech ustanovil sám Ježíš Kristus a kterou Jeho Církev za řízení Ducha Sv. upravila a vyzdobila, aby byla opravdu důstojným výrazem pocty, příslušné Bohu. Církev naopak si přeje a chce, aby každý podle své osobní povahy a schopnosti vložil do oficiální liturgické pobožnosti Církve co nejvíce zbožných úkonů víry, naděje, lásky, úcty, vděčnosti, radosti, kajicnosti atd. Neboť bez této vnitřní zbožnosti zůstává zevnější formální účast i na církevní liturgii neúčinnou.

Abyste věřící mohli Mše sv. aktivně zúčastňovat, nejlépe snad bude, když kněz u oltáře bude se modlit nahlas (clara voce) všechno, co při zpívání Mši sv. zpívá. Vždyť až do středověku tiché Mše sv. ani nebyly. Ze bude nahlas udulet i závěrečné pozhňání: „Benedicat vos...“ — netřeba snad zvlášť zdůrazňovat. Sv. čtení a sv. evangelium pochopitelně přednese jen česky, obrácen tváří k lidu, jak to bylo uloženo 1. liturgickým oběžníkem. A bylo tam řečeno: p r e d n e s e, což nevylučuje zpívání; ovšem poněvadž zatím nemáme texty pro zpívání upraveny, je lepší zatím zůstat na pěkném hlasitém přečtení. Vždyť je-li posv. text pěkně hlasitě s náležitým přízvukem přečten, posluchači z toho mají více, než když je zpíván. Když je zpíván, dává se často více pozor na pěkné zpívání, hlas se zabarvuje a je to pak nejjednodušší na úkor srozumitelnosti. To ovšem znamená, že kněz před celebrací si má texty nejenom připravit, ale také si je hlasitě přečíst. Pokud se týče kasule na kazatelně, ordinariátní oběžníky chtěly tím patrně pouze zdůraznit, že kázání je součástí Mše sv. a dlužno to tak říci i věřícím, kteří si rádi dávali od kázání dispens.

Když kněz něco hlasitě předčítá, varhany mají mlčet. Rovněž se doporučuje, aby i po sv. proměňování byly nějakou chvíli varhany zticha. Zato mezi sv. čtením a sv.

evangeliem ke graduale měla by být vždycky zahrána vhodná sloka písně; je to starokřesťanský zvyk, který pochází už z doby synagogální. Zpívá-li se na počátku Mše sv. píseň nemešní, sloky ke Gloria a Credo měly by být zpívány vždy z některé písně mešní. Po hlasité odrecitovaném Sanctus a Agnus, což mohou spolurecitovat i věřící, je možno zpívat eucharistickou píseň, popř. příslušnou sloku mešní písně. Rovněž když se skončilo krátké silencium po proměňování. Pater noster by se měli všichni věřící naučit latinsky, a recitovat zároveň s knězem. Taktéž spolu s knězem mohli by se modlit nahlas Kyrie (střídavě), a jak už řečeno, Sanctus-Benedictus a Agnus. A snad ani netřeba připomínat, že všichni věřící by měli též nahlas říkat mešní odpovědi: „Et cum spiritu tuo“, „amen“, po epištole: „Bohu díky“, k evangeliu: „I s duchem tvým“, „Sláva Tobě, Pane“, Chvála Tobě, Kriste“, při Prefaci: „Habemus ad Dominum“ atd. Tyto návrhy ovšem vyžadují především v liturgii školeného varhaníka a pak mnoho trpělivosti. Ale uskuteční se tím přímá účast věřících na nejsvětější oběti, Mše sv. se tím prodlouží jen velmi nepatrně, vždyť odpadnou často dlouhé a únavné mezihry a účast přítomných bude tím opravdu živá a radostná. To je základní splnění požadavků Konstituce.

Nejdůležitější však je, aby všechno naše liturgické uvědomování zároveň co nejpříznivěji působilo na praxi častého sv. přijímání. Dlužno ukazovat věřícím, že sv. přijímání není pobožností pro sebe, ale podstatnou součástí Mše sv. a že není jakousi výsadou zbožných duší, nýbrž samozřejmým úkonem a projevem veřejné bohopocty, ke které jsou vázáni všichni bez rozdílu. Plná účast při Mši sv. vyžaduje právě přijmout nejsv. Eucharistii, spojit se s Kristem Pánem. Přítomní věřící mají nejen s knězem obětovat, ale též s knězem přijímat. Tak se to dělo v prvních staletích Církve. Bylo to jaksi samozřejmě již z toho, že tehdy věřící přinášeli sami obětní dary ke Mši sv. — mimo vosk, olej aj. zvláště chléb a víno. Měli tak zřejmou účast na oběti a tím pak i nárok na obětní hostinu. Neboť Mše sv. není jen obětí, nýbrž i obětní hostinou. Vlastní obětní úkon je dokonán konsekrací obětních darů a když se kněz po pozdvihování začne modlit: Pater noster, je to vlastně již přípravou na svátostnou hostinu a v prosbě: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes“, neprosí se zde jen o chléb hmotný, ale právě a hlavně o chléb duchovní, Tělo a Krev Páně.

Změnou hospodářských poměrů dodávání naturálií od věřících okrouhle v 8. stol. přestalo a místo toho se začalo dávat knězi tzv. stipendium, určitý peněžní obnos na Mši sv. a kněží si sami zaopatřovali chléb a víno k oběti. Tehdy také vznikl názor, že tiché Mše sv. jsou soukromé a zájem věřícího lidu o Mši sv. slábl. Pochopitelně, že tím slábla též účast na sv. přijímání věřících a ubývalo tím i znalosti a pochopení Mše sv. Největší ránu sv. přijímání zasadil však blud jansenismu, který jako podmínku sv. přijímání požadoval mimořádnou dokonalost a tak přímo odháněl věřící od stolu Páně. Teprve dekrety sv. Pia X. celou otázku úplně ujasnily a pro časté sv. přijímání stanovily pouze dvě podmínky — stav milosti a dobrý úmysl. Kdo si tedy není vědom těžkého hříchu a má dobrou vůli, může k sv. přijímání denně. Kdo je pobožně účasten Mše sv. a s knězem obětuje, může s knězem též přijímat, být účasten svátostné hostiny. Toto dlužno hlásat věřícím zvláště o prvních pátcích; vždyť jak Církev na tom záleží, aby věřící co nejčastěji přijímali a se posvěcovali, o tom svědčí mj. i ten fakt, jak úžasné byl zmírněn eucharistický půst. I o tom třeba věřícím hovořit. Liturgická obnova chce s Kristem spojit celou farnost a každého věřícího. ThDr. Jaroslav Kouřil

SOCIÁLNÍ TEOLOGIE

V celém světě se neustále ozývá touha po jednotě a míru. Všichni lidé dobré vůle chtějí vytvořit šťastné bratrské společenství. Tyto sociální snahy vystupují silně do popředí dnešní doby: „Našel jsem radost? Ne... Našel jsem SVOU radost. A to je něco docela jiného. Radost z Ježíšovy nové zvěsti může být osobní radostí jednotlivého člověka, který je spasen. Takový člověk žije

v dokonalém míru [requies aeterna], nyní i navždy, ale SÁM. Tato osamocenosť v radosti jej neznepokojuje, naopak: dosáhl svého vítězství v Bohu tváří v tvář. Po všech pozemských bojích šťastně ve svých rukách drží růží pro nebeského Otce... A když mne sklíčuje utrpení, nemohu se přece uchlácholit svým reptáním. Má radost bude teprve tehdy opravdovou radostí, až bude radostí

VŠECH. Nemohu v průběhu svých bojů nést růži v rukách...“ [Jean Giono: Les vrais richesses, Paříž 1936, str. 5—8.]

Pozemský život je pro nás nedělitelnou součástí věčného Života. Problémy sociálního i duchovního řádu pro nás splyvají. Kdyby se křesťané přestali zajímat také o pozemské záležitosti a o světovou lidskou solidaritu — nebylo by to přirozené a tím ani křesťanské. Naše katolické vědomí musí být PODSTATNĚ sociální, to znamená, že všechna mysteria víry je třeba vidět ve společenské konexi Kristova mystického Těla s plností Života nejvyšší Trojice i v konexi s celým Božím stvořitelským dílem. Proto i výraz „sociální“ teologie je v tomto spojení jaksi nadbytečný, protože se samo sebou rozumí, že zdravá teologie je vždy sociální, právě tak jako správná modlitba je podstatně jednotnou modlitbou všech za všechny! Jen se pozorněji než kdy jindy pomodleme OTČE NÁŠ a poznáme to!

Úkolem tohoto článku je upozornit na sociální aspekty křesťanského dogmatu.

Patristika s oblibou líčila Boží stvořitelské dílo nebo lidské pokolení jako jeden celek. Liberalismus a individualismus pak rozdobil náš jednotný pohled na svět i lidstvo a jeho společenské problémy, takže dobrý Pastýř musí znovu ztracenou ovci (která symbolizuje lidskou přirozenost) vyprostit z trní: „Ovis una — homo intelligendus est; et sub homine uno — universitas sentienda est!“ [Sv. Hilarius: Kom. ke sv. Mat. 18, 6; PL 9, 1020.]

První hřích není hříchem dvou „soukromých a nezávislých“ lidí, nýbrž je to pád lidské přirozenosti jako jediného sociálního jsoučna, jež na tomto světě používá rozumu a vůle. A když se v plnosti času objevuje Kristus, přináší jako Snoubenec celého lidského pokolení (nebo lépe: lidské přirozenosti) radost a elán života a jako Ženích nabízí své Nevěště (Církvi) rámě pro společnou cestu. Odtud vzniká idea jediné duchovní Rodiny, jež se později zformuje podle sv. Augustina v jedinou Boží Obec. Celé lidstvo je jako jediný Člověk-Kristus, který je v každém z nás a který nás všechny tajemně sjednocuje. A tak jako se mluví o jednom Bohu a ne o třech, stejně tak vykoupené lidstvo tvoří se svým Spasitelem jednoho nového Člověka. Lidská přirozenost, která nedílně patří všem lidem, je jediným intimním obrazem Boha ve stvořeném pozemském jsoučnu. Rozbití této intimní sociální jednoty celého lidstva nastalo však prvotním hříchem. Výslovně to říká Origenes: „Ubi peccata sunt, ibi est multitudo. Ubi autem virtus, ibi unio!“ [PG 13, 828.]

Individualizace a fragmentarizace je výsledkem pádu do hříchu. Bůh však si přeje, aby v tomto světě vše znovu směřovalo k jednotě a aby lidstvo — roztržité na milióny jednotlivců — bylo opět spojeno participací na Svátosti křesťanské jednoty (Comunio). Dědičná jizva na lidské přirozenosti se však už nikdy úplně nezacelí: „C'est l'état de division et celui de dislocation spirituelle qui est aujourd'hui le lot (osud) de l'humanité“. [G. Marcel: Les Groupes d'Oxford, v revui: L'Union pour la Verité, Paříž 1936, str. 366.]

Základní dogma lidské jednoty v Kristu nás informuje o tom, že Bůh ještě obdivuhodněji obnovil to co stvořil a zreformoval to, čemu dal vznik a formu. V tomto smyslu Kristovo Vtělení nebylo pouhým přijetím lidského těla, ale sjednocení v jednom Těle (concorporatio). Sv. Lev Veliký o tom mluví ve své 73. řeči: „Quos virulentus inimicus primi habitaculi felicitate dejecit, eos sibi incorporatos Dei Filium ad dexteram Patris collocavit!“ [PL 54, 396] Kristus přijal lidskou přirozenost — to znamená náš lidský život a nás samotné do mystického společenství svého Života. V Ném i my jsme šli na Kalvárii, v Ném jsme vstali z mrtvých k novému věčnému životu, v Ném bylo vše sjednoceno pod jednou Hlavou. Proto jako důsledek vykoupení připomíná sv. Pavel: Omnia instaurare in Christo! (Ef. 1, 10) — Od té doby celé lidstvo tvoří tento mystický organismus se svým Vykupitelem a nelze si myslet Ježíše Krista odděleně od lidstva a naopak lidstvo odděleně od Ježíše Krista. Jako duše a tělo tvoří jeden organický celek, tak i Kristus s námi žije jeden společný život. Tak se podivuhodně vyplňuje velké Izaiášovo proroctví (43, 5—7):

„Neboj se, neboť s tebou jsem Já!
Od východu přivedu potomstvo tvé,
od západu také tě shromáždím!
K severu promluvim: Vydej mi hol!
A k jihu řeknu: Nezdržuj ho!
Přiveďte syny mé z daleka,
dcery mé od končin země!
Každý je můj! Já k slávě své
jsem ho stvořil, učinil a přivedl k životu!“

Hřích však zanechal roztržitost nejen v celém lidském pokolení, ale i v nitru každého z nás. Proto sv. Pavel hovoří s takovým důrazem o vnitřním boji v každém člověku mezi duchem a tělem. Avšak tento boj je pouhým obrazem celkové kosmické disharmonie, jak o tom také hovoří sv. Pavel (Kol. 1, 20). Tato tragická dualita je ve Starém zákoně symbolizována bojem mezi synagogou a pohanstvím. Kristus pak přichází, aby udělal pořádek, uskutečnil jednotu v lidstvu a nastolil mír. Proto je také nazván tak lahodně: Pax nostra (Ef. 2, 14). Jeho Vtělením nastala rekonstrukce a rehabilitace původní kosmické, lidské i individuální harmonie, ba dokonce bylo Jeho Obětí vybudováno něco mnohem cennějšího: naše nadpřirozená účast na Boží přirozenosti — felix culpa — mirabilis reformasti! [Viz H. de Lubac: Catholicisme, Paříž 1952, str. 20!]

Sv. Jan i sv. Pavel pak pozorně zachycují Kristovu myšlenku o sociální jednotě vykoupeného světa a jejich reflexe na toto téma jsou podivuhodné: 1. Podobenství o vinné révě, kde ratolesti vyrůstají z kmene, z něho žijí a přinášejí plody.

2. Velekněžská modlitba („Ut unum sint!“), kde se jasně rýsuje mystická jednota lidí mezi sebou i s Bohem.

3. „Kristovo Tělo“ — což má stálou ozvěnu v typicky pavlovském termínu: In Christo Jesu... .

Vykoupením byl tedy vytvořen jeden jediný Člověk, který žije v synovské Láscce se svým Otcem: je to zjevení tajemného božského Života a sdělení jeho krásy celému lidstvu. Proto se odvažujeme říci: Celý oslavený Kristus je „nedělitelný“. Je novým Člověkem, zcela proměněným v Duchu svatém. A to je také původní starokřesťanské kerygma: skutečně sjednocení všeho a všech v Bohu: „Tunc omnes unum, imo uas omnes, quando Dei Spiritus in omnibus vivit UNUS!“ [Sv. Petr Chrysolog, PL 72, 406]

Tato sociální teologická jednota všech se jeví v Církvi, v Kristově mystickém Těle. I tady vše individuální ustupuje do pozadí: „Als das Korrelat zu Christus erscheint nicht der einzelne Gläubige, sondern die Gemeinde!“ [Schweitzer: Die Mystik des Apostels Paulus, Tübingen 1930, str. 31.] Církev je totiž Matkou všech věřících a existuje už dříve než my, protože z Ní jsme se zrodili vodou a Duchem svatým při křtu. I nás všechny počala svým FIAT! V Ní žijeme a jestliže se od Ní oddělíme, přestáváme žít.

ZÁVĚR:

Prostředky, kterými se uskutečňuje tato sociální jednota vykoupeného lidského pokolení, jsou SVÁTOSTI. Jsou to větve velikého stromu Církve, přeplněné plody, jimiž my se živíme. MILOST je mizou tohoto stromu. Všechna podobenství a vůbec všechny obrazy jsou však jen chabým znázorněním duchovní skutečnosti. Prostě tak, jako Bůh „myslí v plurálu“ (tři božské Osoby), tak i my v Církvi i v celém lidském společenství myslíme v plurálu, neboť to bylo přirozené do nás vloženo jako Boží podoba a tvůrčí pečeť. Každé sobectví je cosi nepřirozeného, a proto zhoubného. Dogma o společenství svatých vyvrací pak každou modifikaci výlučného individualismu a vede nás k tomu, že spatřujeme Kristovo dílo jako Boží sociální dílo. Církev to je živý organismus, který čas od času i akcidentálně mění svou podobu, protože staré větve odumírají a odpadají, ale nové výhonky znovu vyrážejí. Proto Bossuet mohl říci v tak velkolepém kerygmatickém nadšení: „Ježíš Kristus bude teprve celý, až se naplní počet svatých. Pamatujte tedy všichni ve svém životě na toto umělecké zakončení Božím stvořitelského díla!“ [Viz: Élévations sur le Mystère 18,6.]

ThDr. Vladimír Benda

KNĚZ V PEDAGOGICKÉM ZRCADLE

Dívat se do zrcadla zpovědního je pro kněze celkem samozřejmostí. Ale, že by se měl také někdy podívat do zrcadla pedagogického, to už tak běžným úkazem není. Aby mi bylo dobře rozuměno: Kněžský stav má také své poslání výchovatelské. Kdo chce dobře vychovávat, musí být sám dobře vychován. Životní zkušenost učí, že dokonalá výchova zůstává vždy ideálem. Přesto na sobě musíme stále pracovat a to tvrdě pracovat. Znáám horlivé kněze, velmi snaživé a přece nejsou spokojeni s výsledky, upřímně si někdy postesknout, že nemají autoritu. Na tuto diagnózu mám takový lék: Autoritu může mít jen ucelená osobnost, pracuj tedy pedagogicky sám na sobě a autorita se téměř automaticky dostaví. Kdo chce rozdávat, musí nejdříve něco mít.

Nikdo z nás nepochybuje o užitečnosti duchovních cvičení. Ale nám by často prospěla cvičení psychologická, sociologická, a specificky pedagogická. Naše obzory se skutečně musejí rozšiřovat. Někdy propadáme nemilosrdné kritice, že jsme v podstatě konzervativní stav. Řekněme si poctivě, že kritikové mají často pravdu. Mnozí kněží, jak opustili bohoslovecké učiliště navykli si na určitý denní řád, svědomitě konají své povinnosti. Na pokračování ve studiu, či pěstování cizí řeči nebo systematické pěstování sebevýchovy není ani pomyslení. Výmluva na nedostatek času neobstojí.

Jen si představme inženýra, který před dvaceti či třiceti lety opustil technické učení a chtěl by bez dalšího odborného sebevzdělání se svými vědomostmi vysokoškolačka vydržet do pense. Neobstojí. Lékař, který před čtvrtstoletím promoval a nesleduje vývoj medicíny, stane se ubohým lazebníkem. Učitel, žijící z vědomostí pedagogické maturity a nějakých těch příruček se brzy stane školským zřízencem, který u dětí nebude mít autoritu, nebude suverénem ve svém oboru což žáci brzy vystihnou a to je konec vyučování i výchovy.

A kněz ve svém společenském postavení má podobné povinnosti i zodpovědnost, jako jiné stavy. V jistém smyslu je jeho poslání mnohem důležitější, o tom nepochybujeme.

My kněží si občas musíme připomenout, že při našem svěcení nám nebyla vлита nejrůznější charismata. K naší apoštolské práci je třeba, že se musíme kromě studia stále kontrolovat, poctivě revidovat, to je pak správná sebevýchova!

Snad se někomu bude zdát tato úvaha příliš teoretická, uvedu tedy několik příkladů z vlastní zkušenosti:

Kazatel, který padesát let káže svým ovečkám stejným, byť kdysi osvědčeným způsobem, nemá úspěch, poněvadž za tu dobu se způsob myšlení a životní styl lidí změnil. Kněz milující historii, který příliš často čerpá — i když pěkné příklady — z dějin pro svá kázání, nakonec se svým posluchačům stane únavným. Myslím, že dnešní posluchač kázání touží po aktualizaci, aplikaci slova Božího v dnešním způsobu života. Kazatel, který se stane rutinérem a přípravě věnuje nedostatečnou pozornost, je předem ztracen. Pravdou neměnnou zůstává tvrzení, že kazatel za tím co říká, musí stát tělem i duší!

Kněz si musí dát záležet na společenském chování v každé situaci. Bývá někdy zván na svatby mezi nejrůznější typy lidí, a tu svým počínáním musí imponovat od používání přiborů po připitky, veselý zpěv a různé situace. Důležité je vědět, kdy v pravý čas odejít, aby ve společnosti zanechal dobrý dojem.

Při soukromé řeči je dobré, aby si kněz uvědomil, že stále nestojí na kazatelně a že druhé má trpělivě vyslechnout a bavit se dialogem. Reč je vůbec tvrdý oříšek pro kněze, neboť kultura mluvy je velmi důležitá: pečlivá výslovnost, volba výrazů, nikdy ne příliš ostrých, ne takových, která se mohou přítomného dotknout. Tim se kněz nestane lidovým, když by používal vulgárních výrazů. Lidovost v tom nejkrásnějším smyslu je skryta ve vztahu k bližnímu. Ten správný vztah je prozářen láskou. Pouhá forma by byla falš.

I když vnitřním hodnotám dáváme prvenství, nesmíme též zapomínat na zevnějšek, jako je oblečení. V některých zemích je ustáleno stále nošení klerik. U nás je v tom velká volnost. Kněz chodící ve vyruhlém saku, promaštěném klobouku a v kalhotách naprosto nevyžehlených zasluhuje právě tak výtku, jako frajerský typ nosící výstřednější módu. V obou případech se doporučuje střízlivá zlatá střední cesta.

Kněz a sport. To je důležitý problém. Starší generace kněží se ke sportu stavěla hodně nepříznivě. U mladší generace je tomu celkem naopak. Nemyslím na fanouškování při olympijských utkáních, ale aktivní sportování. Tu se dají doporučit zásady, kterých používal sv. Don Bosko při hrách s mládeží: Veselost ano, hřích ne!

Kněz a technika, jiný problém dneška. Typy kněží včeličkářů a sadařů dnes téměř vymizely. Zdá se, že je vystřídají typy technické: majitelé auta, televizoru, tranzistoru a magnetofonu. Staršího nemocného kněze vystřídá na faře takovýto technický typ. Přivezl si bedny mechanické dílny a v krátkosti přeměnil faru v malou strojoanu. Odcházející poznamenal: „Bratříčku, když já jsem se stěhoval, přivezl jsem si v bednách knihovnu. Doufám, že máte aspoň v aktovce breviář...“

I toto je úkaz doby: Ne všechno staré musíme nahrazovat novým, ale také vše nové nesmí se nám stát modlou.

Tak jako rozumný sport jsme museli vzít na milost, tak podobně technické vymoženosti nesmíme opomíjet, ovšem vyhradit jim správné rozumné místo v našem pojetí života. Sport by měl sloužit správnému rozvoji těla a zdraví a technika by měla sloužit rozšiřování obzorů ducha. Ani sport ani technika nesmí ubíjet ani člověka zabíjet!

Jen zdánlivě jsme se uchýlili od hlavního tématu naší úvahy, vše ukazuje, jak složitý je život kolem nás, jak se mění a proto jak je třeba neustále pracovat na sebevzdělání a ještě více na vlastní sebevýchově, jinak se z nás stanou staromilci a živé karikatury. „Církev není museum“, řekl v určité situaci sv. Otec Jan XXIII. Tuto vtipně vyjádřenou pravdu bychom si mohli konfrontovat s naším vědním praktickým životem, byl by to příspěvek k naší sebevýchově.

Nepodceňujeme pedagogiku a její metody, vždyť to je také cesta k dokonalosti, po níž křesťan by měl po celý život toužit a o ni usilovat.

Autor těchto řádků po důkladném pedagogickém studiu nakonec našel nejkrásnější pedagogické zrcadlo ve starší modlitební knížce (Cesta k věčné spáse, vyd. z r. 1910) s názvem: Prosba o živobytí vpravdě moudré, od sv. Tomáše Akvinského. Doporučujeme každému, kdo touží po správné sebevýchově a rozvoji ryziho charakteru.

P. František Staněk

PRAMENY A LITERATURA K ŽIVOTOPISU ZBYŇKA ZAJÍCE Z HAZMBURKU

XXIII. 22; Cod. VI. 3. VI. 4 (Formae pro cons. rag.).
XXIII. 22; Cod. VI. 3. VI. 4 (Formae pro cons. Prag.). Cod. XIII (Registrum). Cod. XCII.
Archiv min. vn. Codex Thomaeus.
Archiv Národního musea v Praze: VI G 18 VIII F 31.
Archiv kláš. ve Sv. Dobrotivě: Contingentie monasterii Insulani usque ad 1876 a Valentino Weidner. Summarium et inventarium conventus B. V. Mariae et Benignae 1757.
NUK v Praze č. 28/4, 44 E 4.
Archiv český 11. III. Praha 1844.
Alberts J., Zur Historiographie der Devotio moderna. Westfál. Forschungen. 1958.
Balbin B. Diva montis sancti. Auctarium I. Pragae 1665.
Týž. Miscel. Dec. I. Lib. V. VI Pragae 1684.

Bartoš F. M. Tvůrce bible Rotlevovy. Čas. pro moderní filologii Praha 1954.
Týž. Husitství a cizina. Praha 1931.
Týž. Literární činnost M. J. Husi. ČAVU. Praha 1948.
Týž. Z husitských postil Nár. a univ. knihovny v Praze. JSH 1949.
Týž. Přehled předhusitských postil. JSH 1950.
Týž. Kdo vymohl Cechům Dekret Kutnohorský. JSH 1949.
Týž. Do čtyř pražských artikulů. Sborník přis. k děj. hlav. města Prahy 1925. II. vyd. 1940.
Týž. Kronika generál. vikáře Adama z Nežetic. ČCM 1918.
Týž. Osud Václava IV. ČSPST. 1923.
Týž. Čechy v době Husově. Praha 1947.
Týž. Z dějin rukopisů březnických. ČCM 1927.
Týž. V předvečer Kutnohors. dekretu. ČNM 1928.

- Berghauer T. Protomartyr poenitentiae. Augsburg-St. Hradec 1730.
Bernau B. Die Hasenburg. Mitteilungen des nordböh. Excursionsclub XIII. Česká Lípa.
- Bílek T. V. Statky a jmění kolejí jezuitských, klášterů a kostelů zrušených, Praha 1893.
- Ślaschka Ant. Zur Devotio moderna, Berlin 1956. E. Winter zum 60. Geburtstag.
- Boháček M. Právní ideologie předhusitského zastánce selské svobody. Sborník historický 8, Praha 1961.
- Bolletino Storico Agostiniano. Firenze 1924.
- Böhm L. Královské věnné město Mělník. Mělník 1891.
- Brand F. Klášter svatodobrotivský, Praha 1891, II. vyd. 1907.
- Bretholz B. Codex diplomaticus et epistolaris Moravies XIV. Brno 1903.
- Burda: h K. Zur Kenntnis altdeutschen Handschriften. Centralbl für Bibliothekswesen. Leipzig 1891.
- Castelin A. Česká drobná mince doby předhusitské a husitské. Praha 1953.
- Denis E. Huss et la guerre des Husites. Paris Leroux 1930.
- Ditsche M. Devotio moderna. Hist. Jahrbuch der Görresgesellschaft 1960.
- Dobner G. Monumenta hist. Bohemiae IV. Pragae 1779.
- Dols J. Bibliographie der Moderne Devotie. Nijmegen 1941.
- Ehrle F. L'Agostinianismo e l'Aristotelismo nella Scolastica del secolo XIII. Xenia Thomistica III. Roma 1925.
- Emler J. Pozůstatky desk zemských II. Praha.
- Flajšhans V. Spálení knih Vikleových 1410. ČCH 1926.
- Fourier B. Hist. de l'abbaye et de l'ordre de St. Victor. Paris 1904.
- Freschot A. Pragensium episcoporum et archiep. vitae Norimberk 1716.
- Frind A. Die Kirchengeschichte Böhmens. I.—III. Prag 1866—78.
- Gams P. B. Series episcoporum eccl. cathol. Leipzig 1931.
- Grabmann M. Mittelalterliches Geistesleben. München 1928.
- Grundmann H., Die geschichtlichen Grundlagen der deutschen Mystik. Vierteljahre F. Literatursoiss XII. 1934.
- Hammerschmidt F. Prodomus gloriae Prag. Pragae 1723.
- Týž. Rosa Trebona canonicorum s. Aug. NUK VII B 2.
- Havráněk-Hrabák, Výbor z české literatury ČAV. Praha 1957.
- Heimpel H. Dietrich v. Nieheim. Westfälische Lebensbilder V, 1937.
- Hermans F. Ruysbroeck l'Admirable et son école. Paris 1958.
- Hlaváček I. Studie k diplomatické Václava IV. ČCH 1962.
- Höfler C. Concilia Pragensia 1353—1414. Praha 1862.
- Týž. Geschichtsschreiber der husit. Bewegung in Böhmen. Wien 1856—65.
- Holinka R. Nová literatura o Janovi ze Středy. ČMM 1938.
- Homeyer, J. Klenok. Berlin 1855.
- Hutter C. Scriptorio O. E. S. A. Germani, Belgae, Bohemi, Poloni et Hungari. Revista Augustiniana. Madrid 1861.
- Hurter H. Nomenclator literarius. II. Oeniponte 1906.
- Chytil K. Přispevky k dějinám čes. umění iluminátor. Pam. arch. XXXIII, 1923.
- Týž. Malířstvo pražské XV. a XVI. věku. VČA Praha 1906.
- Kalista Z., Mistr Jan Hus Sborník Hrdinové a věštcí čes. národa. Pferov 1948.
- Kirsch J. Kirchengeschichte II, 2. Freiburg 1940.
- Klapper J. Schriften Johans v. Neumarkt. Berlin 1935.
- Král z Dobré Vody. Znaky rodů českých. Praha 1898.
- Kraus A. Husitství v literatuře. Praha 1917.
- Krofta K. J. Hus (Rec.) ČCH 1920.
- Týž. Monumenta Vatic. V, 2, Pragae 1905.
- Týž. Listy z náboz. dějin českých. Praha 1936.
- Týž. Kurie a církev. správa zemí čes. ČCH 1904.
- Týž. Francie a čes. hnutí náboženské. Praha 1935.
- Köpl K. Testament des Georg Purkhart v. Janowitz. MVGD XX1. 93.
- Kubiček E. M. J. Husa život a učení (Rec.) Hlídka 1922.
- Kvačala J. Viklef a Hus ako filozofi VKČSN, Praha 1925.
- Loserth J. Replicatio contra Quidamistas. MIOG 75, 344.
- Týž. Hus und Viklef. Prag-Leipzig 1884.
- Týž. Zur pastoralen Tätigkeit des Huss. MIOG 1908.
- Mariani U. Gli agostiniani e la grande unione del 1256. Roma 1957.
- Matějka B. Soupis pam. hist. a uměl. Okr. Roudnický. Praha 1898.
- Mathesius F. Der Auszug der deutschen Studenten aus Prag MVGD 1914.
- Mikovec F. Das Cistercienserstift Hohenfurt in Böhmen. 1858.
- Monumenta Germaniae historica.
- Milensius Felix, Alphabetum de monachis et monasteriis Germaniae ac Sarmatiae O. S. A. Pragae 1613.
- Nedoma V. Boleslavský kodex z doby husitské. VKČSM 1891.
- Nejedlý Z. Počátky husitského zpěvu. KČSN Praha 1907.
- Neumann A. Předhusitské kláštery. Praha 1939.
- Týž. Studie o době předhusitské. Hlídka 1925, 1933.
- Týž. Příručka čes. dějin církevních. Litokr. přednášky Olomouc, 1936.
- Týž. Hus podle nejn. literatury. Praha 1931.
- Týž. Výbor z předhusitských postil. Archiv liter. II, Olomouc 1922.
- Týž. Augustiniána Heřmana Lektura na Apokalypsu. Hlídka 1925.
- Týž. Zbyněk Zajíc z Hazmburka. Čes. bohov. slov. IV, 714.
- Týž. Prameny k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově. Olomouc 1928. Č. M. M. 1939—40, 229.
- Neuwirth J. Die Bücherverzeichnisse des Prager Thomas Klosters vor den Hussitenkriegen. Centralblatt f. Bibliothekswesen. Leipzig 1893.
- Novotný V. Hus. Ottův slov. nauč. XI. Praha 1897.
- Týž. Václav IV. Ottův slov. nauč. XXVI. Praha 1907.
- Týž. Mistr Jan Hus, I. II. Praha 1919, 1921.
- Týž. Čes. dějiny I, 3. Praha 1928.
- Týž. Prameny dějin čes. VIII. Praha 1932.
- Týž. M. Jana Husi koresp. a dokumenty. Praha 1920
- Nový R. K sociálnímu postavení farského kleru v Čechách v době předhusitské. Sborník hist. 9, Praha 1962.
- Odozilík O. Z počátku husitství na Moravě. Šimon z Tišnova, ČMM 1925.
- Týž. Rozkvět národ. života za Karla IV. Českosl. vlastivěda IV. Praha 1932.
- Týž. Viklif and Bohemia. Praha 1937.
- Palacký Fr. Dějiny nár. čes. III. Praha.
- Týž. Documenta Mag. Hus. Pragae 1869.
- Perini D. A. Bibliographia Augustiniana. Florencie 1929.
- Pangerl M. Urkundenbuch des Zistercienserstiftes B. W. Virg. zu Habentrucht 1685 Hohenfurt 1865.
- Paulus N. der Ablass im Mittelalter. Köln 1920.
- Pekař J. Žižka a jeho doba. I, Praha 1907.
- Pelzel F. M. Lebensgeschichte des röm. u. böhm. Königs Wenzeslaus Praha 1790.
- Podlaha A. Soupis pam. hist. a uměl. IX. Praha 1900.
- Týž. Catalogus codicum. Pragae 1923.
- Týž. Soupis pam. hist. a uměl. Okres mělnický. Praha 1899.
- Týž. Liber ordinationum cleri 1395—1416. Pragae 1922.
- Polák A. Cirk. politika krále Václava IV. ČMM 1904.
- Pontan B. Bohemia pia. Francoforti 1608.
- Prokeš J. Kvodlibet Šimona z Tišnova 1416. ČMM 1921.
- Puysbroeck J. — Soukup E. Zrcadlo věčné blaženosti. Olomouc 1948.
- Rolle R. — Soukup E. Oheň lásky. Olomouc 1930.
- Ryšánek, Sborník vyšehradský. Praha 1962.
- Sodláček A. Listy ze ztracených archivů panských. VKČSN 1890 Praha.
- Týž. Zbytky register králů římsk. a českých. ČSAV Praha 1915.
- Týž. z Hazmburka. Ottův slov. naučný K. 932.
- Týž. Místop. slov. hist. Praha 1908.
- Týž. Hradý, zámky a tvrze. VI. XIV. Praha 1923.
- Týž. Českomor. heraldika. II. Praha 1912.
- Sedláč J. Několik textů z doby husitské. Brno 1912.
- Týž. M. J. Hus. Praha. 1915.
- Týž. Studie a texty. I.—III. Olomouc 1914, 1916.
- Schmidt V. Ein Gojauer Pfarrinventar aus dem Eneade des XVI. Jahr. MVGD 1095.
- Stejskal F. Arc. Zbyněk Zajíc a jeho statuta. ČKD 1913, Rec. ČCH 1914.
- Týž. Reči besední Tomáše ze Štítného. Brno 1901.
- Švábenský M. Augustiniánské kláštery. Brno — Rotaprint 1959.
- Šmidt J. Historie august. kláštera na Ostrově. Pam. arch. IV. 1860.
- Taborský J. OSA. Krátká vypsání země české. Praha 1778.
- Tadra J. Kanceláře a písaři. Praha 1892.
- Týž. Soudní akta konsist. pražské. V. Praha 1899.
- Týž. Kulturní styky Čech s cizinou. Praha 1897.
- Teige J. Základy star. místop. pražského I, II. Praha 1915.
- Tomek V. V. Děj. města Prahy. II, III. Praha 1875.
- Týž. O synodě roudnické. VKČSN 1878.
- Týž. Základy místop. pražského. III—V. Praha 1872.
- Truhlář J., Polozapomenutý rukopis. ČCM 1884.
- Urbánek R. Mařik-Rvačka, protihusitský satirik. ČSPS 1955.
- Ungar R. Versuch einer Geschichte der Biblioth. Abhandlungen der böhm. Gessellschaft der Wissenschaften zu Prag. Praha 1785.
- Vilikovský J. Pisemnictví českého středověku. Praha 1948.
- de Vooght. L'herésie de Jean Hus. Louvain 1960.
- Vychodil P. M. Jan Hus. Rec. Hlídka 1922.
- Vyskočil J. K. Církevní dějiny čes., od založ. arcib. Litograf. přednášky. Praha 1945.
- Weber-Trška-Spunar. Soupis rukopisů v Třeboni a v Č. Krumlově. ČAV. Praha 1958.
- Winter E. — Liška. Tisíc let duchovního zápasu. Praha 1940.
- Týž. Die europäische Bedeutung des Frühhumanismus in Böhmen. Zeitschrift für dt. Geistesgeschichte, I, 1935.
- Wolf P. Die Viktoriner. Mystische Schriften. Wien 1936.
- Wolkan R. Geschichte der deutsch Literatur in Böhmen. III, Prag 1894.

DĚJINY JAKO TEOFANIE

Pro Židy bylo každé nové dějinné neštěstí trestem, uloženým jim Jahvem za hříšné výstřednosti, jimž se vyvolený národ oddával. Žaná vojenská katastrofa se nezdála absurdní, žádné utrpení nebylo marné, neboť za „události“ bylo možno vždy zahlédnout Jahvovu vůli. Bylo by možno říci to lépe tak, že tyto katastrofy byly *nutné*, Bohem předvídané, aby se židovský národ nevymykal svému údělu a nepromarňoval tak náboženské dědictví, jež mu zanechal Mojžíš. Skutečně — kdykoli jim to *dějiny* dovolily, kdykoli prožívali dobu klidu a poměrného blahobytu, Židé se od Jahve vzdalovali a obraceli se k Baalům a Aštartám svých sousedů. Jen dějinné katastrofy je

přiváděly opět na přímou cestu a násilně obracely jejich zrak k pravému Bohu. „I křičeli na Jahve: Zhřešili jsme: opustili jsme Jahve a sloužili jsme Baalům a Aštartám. Ale nyní, vysvobod nás z ruky našich nepřátel a budeme ti sloužit!“ (1 Sam 12, 10). Tento návrat k pravému Bohu nás upomíná na zoufalá gesta primitiva, který musí nejprve pocítit krajní tíhu smrtelného nebezpečí a zároveň zažít, že všechny jeho prosby k jiným božským „podbám“ (bohům, předkům, démonům) jsou bezvysledné, než objeví znovu existenci Nejvyšší Bytosti. Židé, sotva se vynořila v jejich historické perspektivě obrovská assyrsko-babylónská válečná moc, žili, nepřetržitě pod

dojmem Jahvovy hrozby „Nebudete-li však dbáti Jahvova hlasu, vzepřete-li se Jahvovu příkazu, bude proti vám Jahvova ruka i proti vašemu králi, a zahubí vás“ (1 Sam 12, 15).

Proroci jen potvrdili a obohatili svými strašnými viděními neodvratný trest, jež Jahve svému lidu připravil, jestliže by si tento nedokázal uchovat víru v něho. A jen tou měrou, jakou byla tato prorocství katastrofami potvrzena — jak k tomu od Eliáše k Jeremiášovi vždy znovu docházelo — dostávaly dějinné průběhy náboženských význam, tj. jevíly se jako tresty, jež Pán Izraeli uložil za jeho bezbožnost. Díky prorokům, pozorujícím současně události ve světle přísné víry, měnily se tyto události v „negativní teofanie“, v „hněv“ Jahvův. Takto nedostávaly jen určitý smysl (neboť, jak víme, pro celý orientální svět měla každá dějinná událost svůj vlastní význam), ale odhalovala se i jejich vnitřní souvislost, nakolik se podávaly jako konkrétní výraz *jednotné* božské vůle. Tak propůjčují proroci jako první *dějinnám hodnotu*, nechávají za sebou tradovaný názor o cyklech, který přičítal všem věcem věčné opakování, a objevují čas s jednotným a jedinečným smyslem. Tento objev nebyl ihned a ode všech jeho příslušníků v židovském národě přijat a staré představy ještě dlouho přežívaly.

Poprvé však začíná nabývat tvaru a šířit se myšlenka, že dějinné průběhy mají *samy v sobě* hodnotu v té míře, v jaké jsou určeny Boží vůlí. Bůh židovského národa již není orientálním božstvem, jež vykonalo archetypická gesta, nýbrž *osobou*, neustále zasahující do dějin a označující svou vůli prostřednictvím událostí (nájezdů obležení, bitev atd.). Dějinné skutečnosti se tak stávají „situacemi“ člověka vůči Bohu a nabývají jako takové náboženské hodnoty, již jim doposud nic nemohlo dát. Je proto pravda, že Židé byli první, jimž svitl význam dějin jako Boží epifanie. A tato představa pak byla, jak se dalo očekávat, znovu přijata a obohacena křesťanstvím.

Můžeme se dokonce ptát, zda monoteismus, který spočívá na přímém a osobním zjevení božství, nenese s sebou nutně „záchranu“ času, jeho „zhodnocení“ v rámci dějin. S pojmem zjevení se bezpochyby v nesterilně průhledných podobách setkáváme ve všech náboženstvích; mohli bychom dokonce říci — ve všech kulturách. A vskutku také byly archetypické činy — lidmi neustále opakované — zároveň teofaniemi či hierofaniemi. První tanec, první souboj, první tah ryb byly pro lidstvo právě takovými příklady jako první svatební slavnost nebo první obřad, neboť zjevovaly určitou stránku božstva nebo prvotního člověka, kulturu přinášejícího heroa atd. Tato zjevení se však odehrávala v *mytické době*, v mimočasovém počátečním okamžiku. Proto také v jistém smyslu spadá všechno s počátkem světa, s kosmogonií, v jedno. *Všechno se v onom okamžiku, in illo tempore* událo a bylo zjeveno: utvoření světa a člověka, jeho uvedení do postavení, které bylo pro něj v kosmu přichystáno, až k těm nejmenším detailům fyziologického, sociologického, kulturního aj. rázu.

Zcela jinak je však tomu v případě monoteistického zjevení. Toto se odehrává *v čase*, v dějinném trvání: Mojžíš přijímá „zákon“ na určitém „místě“ a v určitém „časovém bodě“. I zde ovšem narážíme na archetypy v tom smyslu, že i tyto události se staly exemplárními a budou opakovány; má však k tomu dojít tehdy, až budou časy naplněny, tj. v novém *illud tempus*. Například se budou, jak praví prorok Isaiáš (11, 15—16), „za onoho dne“ opakovat zázraky přechodu Rudým mořem a Jordánem. Avšak okamžik, v němž se zjevil Bůh Mojžíšovi, nepřestává proto ani v nejmenším být vymezeným a přesně určeným okamžikem v čase. A protože zároveň představuje určitou teofanii, dostává také novu dimenzi: stává se hodnotným právě v té míře, v jaké již *není zvrtným* (reverzibilním), nýbrž *dějinným* průběhem.

Mesianismus byl jistě jako první zaměřen k dovršení eschatologického hodnocení času: čas bude obrozen *budoucností*, tj. bude mu vrácena jeho původní neposkvrněnost a integrita. *In illo tempore* neznámá tedy jen „na počátku času“, ale také „na jeho konci“ (1). Není těžké odhalit v těchto bohatých eschatologických vidě-

ních rovněž prastarý vzorec každoročního znovuzrození kosmu prostřednictvím opakování stvoření a dramatu utrpení krále. Mesiáš přijímá — přirozeně na vyšší rovině — roli krále-boha či krále jako zástupce božstva na zemi, jejichž hlavní úlohou bylo periodicky obnovovat celou přírodu. Mesiášovo utrpení připomíná utrpení krále a — právě tak jako ve starých vzorcích — patří vítězství nakonec králi. Jediný rozdíl je v tom, že toto vítězství nad mocnostmi temnot a chaosu nenastává pravidelně každého roku, nýbrž je přeloženo do *illud tempus* mesiánské budoucnosti.

Pod „tlakem dějin“ a podporována prorockou a mesiánskou zkušeností objevuje se uprostřed židovského národa nová interpretace historických událostí. Aniž by se definitivně zřekl tradovaných představ o archetypech a opakování, pokouší se Izrael „zachránit“ dějinné průběhy tím, že je pojímá jako aktivní přítomnost Jahvovu. Mezopotámským obyvatelstvem byla např. individuální a kolektivní utrpení „snášena“ jen potud, pokud je bylo možno přičíst nějakému konfliktu mezi božskými a demoničnými silami, tj. pokud představovala část kosmického dramatu (*od prvopočátku a ad infinitum* předcházel každému stvoření chaos, snažil se aby se stvoření v něj opět obrátilo. *Od počátku a ad infinitum* přinášelo s sebou nové zrození také utrpení, vášně atd.). Izrael mesiánských proroků byl však schopen snášet historické události proto, že byly jednak Jahvem *chtěny*, jednak byly také nutné ke *konečné* spáse vyvoleného národa. I když mesianismus převzal staré představy (typu Tammuze) o „utrpení“ boha, dal jim nicméně novou hodnotu, neboť v první řadě znemožnil jeho opakování *ad infinitum*. Až se objeví Mesiáš, bude svět zachráněn *jednou provždy a dějiny přestanou existovat*. V tomto smyslu je možno mluvit nejen o eschatologickém hodnocení *budoucnosti*, „onoho dne“, ale také o „spáse“ historického dění. Dějiny se již nejví jako cyklus, který se neustále opakuje, jak jej známe z představ primitivních národů (stvoření, úpadek, zničení a každoroční znovustvoření kosmu) a jak byl také podáván v teoriích babylónského původu (stvoření, zničení, stvoření, rozprostírající se do značných časových údobí: tisíciletí, „velkých roků“, aiónů). Bezprostředně ovládaný Jahvovou vůlí jeví se dějiny jako sled „negativních“ nebo „pozitivních“ teofanií, z nichž každá má svou vlastní hodnotu. Všechny vojenské porážky mohou být zcela bezpečně převedeny na jeden archetyp: na hněv Jahvův. Avšak každá z těchto porážek nicméně přijímá, přestože je v jádře opakováním archetypu, určitý koeficient nevrtnosti (ireverzibility): osobní zásah Jahvův. Zkáza Samaří například jež je tak podobná zkáze Jeruzaléma, se od ní liší tím, že je způsobena novým jahvovým gestem, novým zásahem Pána do dějin.

Nesmíme však ztrácet se zřetele, že tyto mesiánské představy jsou výhradním výtvorem určité náboženské elity. Během dlouhé řady století snažila se tato elita o náboženskou výchovu židovského národa, aniž by se jí však podařilo vytrhnout tradovanou staroorientální hodnocení života a dějin i s kořeny. Periodický návrat k Baalům a Aštartám lze vysvětlit z velké části tím, že se Židé zdráhali přiznat dějinnám hodnotu, tj. nahlížet na ně jako na *určitou teofanii*. Lidové vrstvy, zvláště venkovská společnost, dávala přednost starým náboženským představám (představám o „Baalech a Aštartách“); udržovaly je totiž ve větší blízkosti „životu“ a pomáhaly jim ne-li na dějiny zapomenout, tak aspoň je snášet. Mesiánští proroci však byli naplněni neotřesitelnou vůlí pohlížet dějinnám tváří v tvář a *přijmout* je jako hrůzu vzbuzující dialog s Jahvem; zároveň chtěli učinit vojenské porážky morálně a nábožensky plodné a snést je proto, poněvadž se jim zdály *nezbytné* k smíření Jahve s izraelským národem a ke *konečné* spáse. Tato vůle dívat se na *každý okamžik* jako *rozhodující a příkládat mu proto náboženskou hodnotu*, vyžadovala přílišné duchovní napětí a většina židovského národa se zdráhala vzít je na sebe (2) — podobně jako se i většina křesťanů zdráhá žít autenticky

(2) Bez náboženských elit a především bez proroků by se židovství příliš nelišilo od nábožství židovské kolonie v Elefantině, kde se až do 5. století před Kristem

[1] Srv. G. van der Leeuw *Urzeit und Endzeit* (Eranos-Jahrbuch XVII, Zürich 1950, str. 11—51).

křesťanským životem. V neštěstí a zkouškách poskytovalo více útěchy — a bylo také pohodlnější — dávat vinu „nehodě“ (očarování atd.) nebo „nedbalosti“ (rituální chybě apod.), jež lze napravit obětí (i kdyby se měla Molochovi obětovat novorozeňata.

Z tohoto hlediska osvětluje příklad oběti Abrahámovy obdivuhodně jasně rozdíl mezi tradovanými představami o opakování archetypického činu a na druhé straně *vírou*, získanou na základě náboženské zkušenosti (3). Formálně není Abrahámová oběť ničím jiným než obětováním prvorozence, tedy v staroorientálním světě, v němž se Židé až do proroků vyvíjeli, obyčejem velmi rozšířeným. Na první dítě se často nahlíželo jako na dítě boží; a skutečně panoval v celém starém Orientu zvyk, že mladé dívky strávily noc v chrámě a tak získaly od boha dítě (od jeho zástupce, kněze, nebo od jeho posla, „cizince“). Obětováním prvního dítěte bylo tedy bohu dáno jen to, co mu patřilo. Mladá krev tak rozmnožila vyčerpanou sílu boha (neboť tzv. bohové plodnosti vyčerpávali svou vlastní substancí v ustavičném úsilí zachovávat svět a zajišťovat mu hojnost. Měli tedy sami zapotřebí periodického obnovování). A v jistém smyslu byl přece také Izák synem Božím, neboť byl dán Abrahámovi a Sáře tehdy, kdy Sára již dětí mít nemohla. Izák jim však byl dán pro jejich „víru“; byl synem zaslíbení a víry. Jeho obětování Abrahámem, i když by jej bylo možno formálně srovnat s obětmi prvorozenců v starosemitském světě, se od nich od základu liší svým obsahem. Zatímco pro celý starosemitský svět byla takováto oběť pouhým *zvykem*, ritem, jehož smysl byl zcela jasný, jde v případě Abrahámově o *úkon víry*. Abrahám *nechápe*, proč je na něm tato oběť žádána a přesto ji vykoná, neboť je to Pán, kdo ji žádá. Tímto zdánlivě absurdním činem ustavil Abrahám novou náboženskou zkušenost, *víru*. Ostatní (celý orientální svět) se dále pohybovali v té ekonomii posvátného, jež byla Abrahámem a jeho pokračovateli opuštěna. Jejich oběti patřily — mám-li použít Kierkegaardovy terminologie — do oblasti „obecného“, tzn. byly založeny na archaických teofaniích, v nichž nešlo o nic jiného než o oběť posvátné síly kosmem (od božstva k přírodě a k člověku, pa● od člověka — oběti — opět k božstvu atd.). Byly to úkony, které měly své oprávnění samy v sobě; byly částí logického a souvislého systému: co jednou patřilo bohu, musí se k němu vrátit. Pro Abraháma byl však Izák *darem* od Pána a nikoli plodem přímého a materiálního početí. Mezi Bohem a Abrahámem se otevřela propast, radikální zlom kontinuity. Náboženský čin Abrahámův zavádí novou náboženskou dimenzi: Bůh se zjevuje jako osoba, jako „zcela jiná“ existence, která přikazuje, omilostňuje, vyzývá bez jakéhokoli racionálního zdůvodňování (totiž zdůvodňování obecného a předvídatelného) a pro kterou *nic není nemožné*. Tato nová náboženská dimenze teprve umožňuje „víru“.

Uvedli jsme tento příklad, abychom ukázali v pravém světle *to nové*, co má židovské náboženství oproti tradovaným strukturám. Právě tak jako se na Abrahámovu zkušenost můžeme dívat jako na nově náboženské postavení člověka v kosmu, objevily se prostřednictvím me-

uchovalo palestinské lidové náboženství; srv. A. Vincent *La religion des Judéo-Araméens d'Éléphantine*, Paris 1937. „Dějiny“ těmto Židům v „diaspoře“ dovolily uchovat si v pohodlném synkretismu krom Jahve (Jaho) také jiná božstva (jako Bethel Harámbethel. Ašumbethel) a dokonce bohyni Anat. To znamená další potvrzení důležitosti, která u Židů „dějinám“ a trvalému udržujícímu vlivu jejich zvýšeného tlaku ve vývoji náboženské zkušenosti přísluší. Nezapomeňme totiž, že židovství a mesianismus se ukázaly platnými v důsledku tlaku současných dějin.

(3) Snad není bez užítku upozornit že to, co bylo v židovsko-křesťanském smyslu nazváno „vírou“, se strukturálně liší od archaických náboženských zkušeností. Náboženská autentičnost a platnost těchto nesmí být uváděna v pochybnost, neboť se zakládá na všeobecně doložitelné dialektice posvátného. Za zkušenost „víry“ je však možno vděčit nové teofanii, novému zjevení, které pro zmíněné elity zrušilo platnost jiných hierofanií. K tomuto předmětu srv. první kapitolu naší knihy *Traité d'Histoire des Religions*.

stianismu a proroků ve vědomí židovské elity dějinné průběhy v nové dimenzi, kterou dosud neměly, historický průběh se stal teofanií, v níž se zjevovala právě tak Jahvova vůle, jako *osobní* svazky mezi ním a národem, který si vyvolil. Stejná představa, obohacená o výtěžky christologie, slouží později za podklad filosofie dějin, kterou se počínaje svatým Augustinem snažilo vybudovat křesťanství. Opakujeme však, že právě tak v křesťanství jako v židovství s sebou nenese nová dimenze náboženské zkušenosti, *víra*, radikální změnu tradovaných představ. Každému jednotlivému křesťanu je víra pouze *umožněna*. Převážná většina tzv. křesťanských národů se snaží až do dnešní doby se před dějinami chránit tím, že je přehlíží a raději je jen snáší, než by jim přiznala význam „negativní“ nebo „pozitivní“ teofanie (4).

Přijetí a zhodnocení dějin ze strany židovských elit tedy neznamená, že by byl tradovaný postoj překonán. Mesiánské věroučné představy o konečné regeneraci světa prozrazují opět *antihistorický* postoj. Protože Žid nemohl nechat dějiny bez povšimnutí, ani je nemohl zrušit. snášel je v naději, že jednoho *více nebo méně vzdáleného dne s konečnou platností zaniknou*. Nevratnost (ireverzibilita) dějinných událostí a času je kompenzována časovým ohraničením dějin. V duchovní perspektivě mesianismu byl tedy odpor proti dějinám ještě zásadnější než v tradovaném pojetí archetypů a opakování. Jestliže zde byly dějiny odmítnuty, přehlíženy nebo periodickým opakováním stvoření a periodickou regenerací času zničeny, v mesiánských představách musí být dějiny snášeny, neboť mají eschatologickou tendenci. Mohou však být snášeny opět jen proto, poněvadž je známo, že jednoho krásného dne zcela skončí. Dějiny tedy nejsou zničeny vědomím, že žijeme ve věčné přítomnosti (jež spadá v jedno s mimočasovým okamžikem, v němž byly zjeveny archetypy), a také ne prostřednictvím periodicky opakování ritu (např. novoročních ritů atd.), nýbrž budou zničeny v *budoucnosti*. Periodická regenerace stvoření je nahrazena *jedinou* regenerací, k níž dojde v budoucím *illud tempus*. Avšak vůle po definitivním ukončení dějin je antihistorickým postojem neméně než jím byly tradované představy.

Zjednodušeně by bylo možno říci, že právě tak u Iránců, jako u Židů a křesťanů „dějiny“, jež vesmíru příslušejí, jsou ohraničené, a že konec světa spadá v jedno se zkázou hříšníků, vzkříšením mrtvých a vítězstvím věčnosti nad časem. Ale i když tato nauka nabývala během prvního století před Kristem a prvního století po Kristu stále větší popularity, přesto se jí nepodařilo vytlačit z tradice ony nauky, jež mluví o periodickém obnovování každoročním opakováním stvoření. Stopy této nauky se u Iránců uchovaly až do pokročilého středověku. Také u předmesiánského židovstva hrála značnou roli a ani později zcela nezanikla, neboť rabínské kruhy se zdráhaly určit dobu, vyměřenou Bohem kosmu a spokojovaly se vysvětlením, že *illud tempus* zcela určitě jednoho dne nastane. Na druhé straně v křesťanství dává již evangelijní podání na srozuměnou, že BASILEIA TOY THEOY je již přítomná „mezi“ (ENTOS) těmi, kdo věří, že je tedy *illud tempus* věčně přítomný a skrze METANOIA každému v kterémkoli libovolném okamžiku přístupný. Protože jde o náboženskou zkušenost, která se — nakolik jde o „víru“ — od tradiční zcela liší, odpovídá v křesťanství periodickému obnovování světa obnovování lidské osoby. Avšak pro toho, kdo se podílí na tomto věčném *nunc* Boží vlády, přestávají „dějiny“ právě tak totálně existovat, jako pro člověka archaických kultur, který „dějiny“ periodicky ničil. Proto se mohou dějiny obnovovat také pro křesťana, pro každého věřícího a skrze něj, a to již před návratem Spasitele, jímž pak pro celé stvoření absolutně zaniknou.

Přiměřený výklad revoluce, kterou vneslo křesťanství do dialektiky zániku dějin a osvobození z uzavřením časem, odvedl by nás daleko za hranice našeho zkoumání. Poznamenejme jen, že i v rámci tří velkých náboženství —

(4) Není to způsobeno nějakou nenáboženskostí těchto lidových vrstev (jež mají převážně venkovskou strukturu), nýbrž jedině „tradovaným“ (archetypickým) přehodnocením, jemuž křesťanskou zkušenost podrobily.

iránského, židovského a křesťanského — jež určovaly dobu trvání kosmu na několik tisíciletí, a tvrdily, že dějiny *in illo tempore* s konečnou platností zaniknou — že i v těchto náboženstvích je stále ještě možno najít stopy staré nauky o periodické obnovování dějin. Jinými slovy: dějiny mohou být již před uskutečněním konečného ESCHATON mnohokrát zničeny a také opět obnoveny.

Ostatně liturgický rok v křesťanství je založen na *periodickém* opakování narození, utrpení, smrti a zmrtvýchvstání Ježíšova se vším, co pro křesťana toto mystické drama s sebou přináší, tzn. osobní a kosmickou obnovu reaktualizací *in concreto* narození, smrti a zmrtvýchvstání Spasitele. Mircea Eliade: Mýtus věčného návratu (přel. J. Němec)

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

36. Jesu, dulcis memoria.
(K nešp. svátku Nejsv. Jména Ježíš.)

Vzpomínko sladká, Ježíši,
radosti srdcí nejvyšší,
med však a všecko převyšší
tvůj příchod v nitra zátíší.

Nic vroucnějšího nelze pět,
nic milejšího uslyšet,
na sladšího nic pomyslet,
než Ježíš je, ten Božství
květ.

Tys, Jezu, naděj kajícím,
jak laskavý jsi k prosícím,
k všem dobrý k tobě
dychtícím.
Čím však jsi všem tě
majícím?

Ret nepoví to, ač by rád,
to nevystihne písma znak,
jen zkušený to tuší snad,
co Ježíše je milovat.

Buď nám vždy, Jezu,
jedinou
radostí, věčnou v nebi
mzdou,
ať naše sláva, nadšení
vždy jenom v tobě pramení.
Amen.
Asi od sv. Bernarda
(+1153).

37. Jesu, Rex admirabilis.
(K matut. svátku Nejsv. Jména Ježíš.)

Ježíši, Králi úžasný,
vítězi slávou přejasný,
pro vlídnost svou jsi
vřelý,
sám jsi nad všechny naše
 sny.

Když naše srdce navštívíš,
je světlem pravdy zaplavíš,
že rozkoší mu zhořkne číš,
a láskou svou je rozpálíš.
Ježíši, srdcí sladkosti,
zdroj živý myslí světló jsi,
tys nade všechny radosti,
nad nejvřelejší žádosti.

Ježíše všichni uznejte,
si jeho lásky žádejte,
Ježíše vroucně hledejte
a tím žár v srdce přilejte.

Náš hlas má, Jezu, tobě
znít,
ty máš se v našich mravech
skvíti,
kež ve svém srdci každý
z nás
plá k tobě láskou v každý
čas.

Amen.
Asi od sv. Bernarda
(+1153).

38. Jesu, decus angelicum.
(K laudám svátku Nejsv. Jména Ježíš.)

Andělů perlo, Jezu, všech,
tys uchu sladké písni dech,
med zázračný jsi na mých
rtech
a srdci nektar v hořkých
dnech.

Kdo okusí tě, lačněji,
kdo pije, žízni mocněji,
nic milovat už nechtějí
než Ježíše, svou naději.

Ježíši, slasti horoucí,
naděje duše prahnoucí,
tě hledá slza kanoucí
a z nitra vzdech se
deroucí.

Buď s námi, Pane, v úzkosti,
v nás nalej světlo milosti,
tmy všechny z mysli
vyhosti
a naplň svět svou mírností.

Výkvěte Panny nejčistší,
má sladká láska, Ježíši,
čest jménu tvému nejvyšší
a vláda v ráje zatiší.
Amen.

Asi od sv. Bernarda
(+1153).

39. Crudelis Herodes Deum.
(K nešp. a mat. na Zjevení Páně.)

Proč máš strach, krutý
Herode,
že Bůh, Král nebes k nám
už jde?
Ten neodnímá pozemskou,
kdo nabízí říš nebeskou.

Tři Králové šli za hvězdou,
značící cestu září svou.
Šli Světlo světlem vyhledat,
šli Boha vyznat, dar mu
dát.

Do průzračných vod
sestoupil
Beránek Boží, aby smyl
s nás hříchy, kterých
nespáchal
a jež k nám z lásky za
své vzal.

Hle, nevidané moci jev:
Už rudne voda ve
džbánech.
Na rozkaz voda bytí své
změní ve víno perlivé.

Ježíši, tebe každý chval,
že pohanům ses ukázal,
i Otce, Ducha milosti
na věky celé věčnosti.
Amen.

Od Caelia Sedulia
(z 5. stol.)

40. O sola magnarum urbium.
(K laudám na Zjevení Páně.)

Beťléme, ze všech
velkoměst
jen tobě přiznána je čest,
žeš Vůdce k spáse s nebes
bran
směl v lidském těle zrodit
nám.

Hle, hvězda, která skví se
víc
než planoucího slunce líc
roznáší radost v země kruh,
že na svět přišel v těle Bůh.

Když Králové jej spatřili,
mu k nohám dary složili:
Kadidlo, zlato, myrhu svou
mu obětují s pokorou.

Že Král i Bůh je, hlásá
všem
dar zlata s vonným
kadidlem
ze Sáby, kdežto myrhy
prach
mluví o hrobu temnotách.

Ježíši, tebe každý chval,
žeš pohanům ses ukázal,
i Otce, Ducha milosti
na věky celé věčnosti.
Amen.

Od Caelia Sedulia
(z 5. stol.)
Přeložil J. M. Šk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

(k sobotním laudám)

MOJŽÍŠOVA PÍSEŇ — Deut 32, 1—18: BOŽÍ DOBRODINÍ
A NEVDĚK NÁRODA

Mojžiš varuje národ před Božím hněvem za nevděk,
hlavně za hřích modloslužby.

Rozdělení myšlenek:

- a) Úvod a výčitky (1—6),
b) Bůh si národ vyvolil, chránil ho na poušti a dal mu
bohatství Kanaánu (7—14a),
c) národ však na něho zapomíná a odvrací se k mod-
lám (14b—18).

☆

1. Nebesa, naslouchejte,
chci promluvit!
Ať i země slyší slova mých úst,

2. at má poučení splyne jako déšť,
at můj výrok padá jako rosa,
jako vlaha na rostlinu,
jako když prší na trávu.
3. Chci totiž hlásat jméno Pána —
Vzdejte čest našemu Bohu!
4. On je Skála —
jeho díla jsou dokonalá,
vždyť každá jeho cesta je správná,
Bůh je věrný
a je bez nesprávnosti,
je spravedlivý
a nestranný.
5. Zle se k němu zachovaly zkažené děti,
pokolení ničemné a zvrácené:

6. *Takto odplácíte Pánu,
národe bláhový a bez rozumu?
Což ti není on sám otcem, který tě stvořil,
což tě on sám neučinil
a nedal ti vzniknout?*
☆
7. *Vzpomeň na pradávné doby,
uvažte léta všech pokolení,
otaž se svého otce, a on ti vypoví,
otaž se svých dědů, a oni ti řeknou —*
8. *Když Nejvyšší určoval národům území,
když rozdělával Adamovy syny,
stanovil hranice národům
podle počtu synů Izraelových.*
9. *Jeho národ je totiž Pánovým uaělem,
Jakubův rod je jeho dědictvím.*
☆
10. *Nalezl ho v pustém kraji,
na místě zanedbaném,
uprostřed skučení pouště,
hýčkal jej a hleděl si ho,
chránil ho jako zřítelnicí svého oka.*
11. *Jako orel povzbuzuje svá mláďata,
krouží na hnízdem,
tak rozpínal své perutě,
bral ho
a nosil na svých křídlech.*
12. *Sám Pán ho vodil
a nebyl při něm žádný z cizáckých bůžků.*
☆
13. *Dal mu postupovat přes vrcholy země,
živil ho polní úrodou,
dal mu sít med ze skal
a olej i z tvrdého kamení.*
14. *Dal mu smetanu od krav a ovčů mléko
s tukem jehňat i beranů,
bašanské býky a kozy s nejvybranější pšenicí.
A pil jsi krev hroznů, víno uštechtů!*
☆
Jakubův rod jedl a nasýtil se.
15. *Zbujněl miláček a vyhazoval,
ztloustl, nabral tuku, je vypasený!
Opustil Boha, svého tvůrce,
a pohrdl Skálou své spásy.*
16. *Popouzeli ho cizáckými bůžky,
roztrpčovali ho hanebnostmi,*
17. *přinášeli oběti bésům, kteří nejsou žádnými bohy,
bůžkům, které ani neznali,
novotám, které se zrovna objevily,
které vaši otcové neuctívali.*
18. *Zanedbal jsi Skálu, která tě zrodila,
a zapomněls na Boha, svého tvůrce!*
☆
8. „Stanovil hranice“ — někteří vykladatelé míní, že běží pouze o hranice kmenů izraelských, jini však se domnívají, že jde o rozdělení celého světa podle příkladu rozdělení Kanaánu.
13. „med ze skal“ — divoké včely se usazovaly ve skalních škvírách.
„olej i z kamení“ — oliva, z jejichž plodů se lisuje olej, je tak skromná, že zapouští kořeny i do kameňité půdy, ze které jakoby olej vysávala.
14. „bašanské býky“ — z tučných zajordánských pastvin.
15. „miláček“ — trpká ironie.
17. „bésům“ — démonům.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami
Josef Kunický

CANTICUM BENEDICTUS II

Zachariáš opěvuje v první části své velepisně, ve svém Benedictus, štěstí, které přinese proroky příslibený Vykupitel národu Božím. Avšak i jeho syn, který leží před ním v kolébce, bude jednou „Benedictus Domini“ — „Požehnaný Páně“! A když se tak nyní na to dítě dívá a vzpomíná, jakou důležitou úlohu bude hrát ve vykupitelském díle Vykupitele a Spasitele světa, probudí se v jeho nitru otcovská hrdost, radost a nevýslovné štěstí naplňují jeho srdce a on nemůže jinak než oslovit a velebit i tohoto milovaného syna svého. Nadšen jako nadšený a Duchem svatým osvěcený prorok volá a zpívá: „A ty, dítě, budeš prorokem Nejvyššího, neboť půjdeš před Pánem připravovat mu cesty, abys poučil lid o spáse, přinášející odpuštění jejich hříchů, z velikého milosrdenství našeho Boha, pro něž milostivě shlédl na nás Vycházející z výsosti, aby osvětil ty, kteří jsou ve tmě a ve stínu smrti, aby řídil naše kroky na cestu pokoje.“ Luk 1, 76—79.

Syn Zachariášův bude tedy prorokem — ale ne jako ti ostatní proroci byli, kteří zvěstovali skutečnosti a události v dálné budoucnosti... nýbrž on půjde přímo před tvář svého Vykupitele. Jeho úkolem bude připravovat cestu Pánu svému, připravovat cestu ad adventum Domini... připravit srdce a duše na spásu Spasitele svého... Poučí lid o spáse, přinášející odpuštění jejich hříchů. Ve skutku krásné poslání, krásná úloha, krásné povolání dítěte! Pomáhat, spolupůsobit, aby vyvedl ven duše z ponižujícího

otroctví vášně a hříchu. Tutěž úlohu, tentýž úkol, totéž poslání jako Joannes Baptista měl, má také každý katolický kněz! Trojí požehnání přináší jako sv. Jan přinesl, které je vyjádřeno ve třech verších velebného velezpěvu Zachariášovu, ve velebném Benedictus: přinešti duším: illuminationem, misericordiam in remissionem peccatorum, et pacem.

„Aby osvětil ty, kteří jsou ve tmě a ve stínu smrti.“ To je jeden z hlavních úkolů kněze osvěcovat duše učenním Kristovým slovem i skutkem. Slovo samo nemá cenu, nepřistoupí-li k němu skutek. O Pánu Ježíši praví Písmo svaté: „Ježíš učil a činil...“ Skt 1, 1. Slovo a skutky se harmonicky shodovaly a otvíraly mu srdce a duše. Sv. Bernard proto napomíná své poddané: Pasce verbo, pasce conversationis exemplo. „Pas ovečky ti svěšené slovem a příkladem svého jednání.“ Osvěcovat duše následkem hříchu dědičného v temnoty zahalené svým promyšleným, promeditovaným a prostudovaným slovem, moderním způsobem vyjádřeným: krátce, stručně, jasně a jednoznačně! Pod naší kazatelnou stojí duše, které Pána Ježíše tolikrát v životě svém zklamaly, zradily pro nějakou neřest, která ovládla jejich duši jako Jidáše Iškariota lakota. I do jejich duše hodíme slovo, slovo Boží, poslední slovo, poslední znamení a verbování milosrdenství Božího: „Příteli, nač jsi přišel?“ Oni však jdou a odejdou se zoufalstvím v srdci. My však jsme učinili ještě poslední pokus

poslední povinnost i vůči těmto duším. Bůh nebude jejich duše od nás žádat. Učinili jsme vše, co bylo v naší moci... Pavlovské duše stojí pod naší kazatelnou, kteří přijdou k nám do kostela třeba s tvrdým odklonem a snad i nenávisť vůči slovu Božím. Naším osvěcujícím slovem Božím však jako bleskem zasaženy, se pokorně táží: „Pane, co chceš, abych učinil?“ A ze Šavla se stane Bohem nadšený Pavel. — Petrovské duše stojí pod naší kazatelnou a naslouchají slovům Božím. Duše, které zapíraly Pána Ježíše v životě svém třeba dvacet — třicet — padesát let a jediný smutný, vyčítavý, milosrdný pohled, jedině milosrdné dobrotivé slovo Boží z našich úst stačí a bohaté slzy lítosti tekou z jejich očí, aby smyly veškerou jejich vinu, aby je smířily s jejich Vykupitelem. — Duše magdalenské, na jejichž srdci a duši hlodá červ pýchy, smyslnosti a alkoholismu, dotčení paprskem našeho promyšleného a promodleného kázání, jdou do sebe, obrátí se a začnou vroucí láskou milovat Pána svého, jako Maří Magdalena. A konečně duše janovské, které vždy věrně sloužily Pánu v naprosté čistotě mysli i těla a kterým dáme slovem Božím odvalu a sílu, aby vytrvaly v dobrém až do konce svého života.

„Ad dandam scientiam salutis... druhé požehnání, které kněz přináší věřícímu lidu...“ aby poučil lid svůj o spáse, přinášející odpuštění jejich hříchů. Hlavní práce individuální naší duchovní správy se odehrává ve zpo-

vědnic. Obrácení duše začíná pod kazatelnu, dokonána bývá ve zpovědnici. Ve zpovědnici teprve je a má být každý z nás opravdovým otcem, pater misericordiarum. Prostředníkem mezi Bohem a duší. Zde čerpáme z nevyčerpateľných zdrojů Vykupitele svého a těšíme duši hříšnou, ale kající milosrdnými slovy Páně: „Důvěřuj synu, odpouštěj se ti hříškové tvoji.“ „Jsi uzdraven, vracím ti život nadpřirozený, duševní zdraví, ztracené zásluhy. Odejdi v pokoji, jsi opět dítkem Božím, spoludědic nebeské blaženosti. Nové štěstí, nový pokoj, blažené uklidnění proudí naším prostřednictvím vykoupnou krví Kristovou očištěnou duší.

„Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis...“ Pacifer, Nosič pokoje je každý dobrý kněz. Každému příbytku, do kterého vstupujeme, přejeme slovy svatě liturgie: „Pax huic domui, et omnibus habitantibus in ea!“, aby pokoj Kristův vládl v domě a v srdcích všech, kdož v něm bydlí! Kolika domácím válkám mezi sousedy a těmi,

teré Bůh spojil, aby šli spolu cestou životem až ke hrobu, mezi rodiči a dětmi, mezi přáteli a známými, učinil konec svým vlivným slovem Božím hlasatel slova Božího. Napomíná a povzbuzuje jako kdysi povzbuzoval apoštol národů Pavel: „Jeden snášejte břemena druhého a tak naplníte zákon Kristův!“ „Nedejte zapadnout slunce nad svým hněvem.“ Děti vrací rodičům, přitele přáteli, rodiče dětem... Tak jde každý dobrý kněz jako Jan Křtitel životem jako Benedictus Domini — Požehnaný Páně, který přináší svému věřícímu lidu trojí požehnání: Illuminationem, misericordiam in remissionem peccatorum et pacem! Každý dobrý a horlivý kněz je jako „Anděl světla, roznécující v srdcích lidských víru, jitrnce podobnou... anděl milosti, který duše očišťuje, pozvedá a spojuje s Chlebem života, anděl pokoje a míru.“ Proto naplňuje pro toto krásné naše poslání stálá vnitřní radost naše srdce! Kdyby proto někdy pro nějaké zklamání v naše krásném, avšak namáhavém a odpovědném po-

volání se chtělo pokoušet znechucení, únava naší kněžské duše, vzpomeňme si, že máme na sebe zapomínat a být jiným anděly útěchy, kteří těší, jako anděl těšil Pána úzkostí smrtelnou trpícího v zahradě Getsemanstské, kteří snímají jako andělé milosrdenství a milosti hříchy s duší — tak jako Beránek Boží, o kterém pravil Joannes Baptista, že snímá hříchy světa! Kdybychom někdy, poněvadž jsme také jen lidé, naklonění ke zlému i jako kněží, jsme cítili znechucení při naší těžké kněžské práci, nepodléhejme, vzpomeňme se vzpomínkou, že máme vždy být „anděly pokoje, kteří mají vyhostit různice a pŕtucky, hádky a nepřátelství z našich dědin a vesnic, ze společnosti lidské, různice a hádky a rozepře, které někde někdy dělají život peklem.

Toto svaté naše povolání kněžské stojí za každou obět, kterou přinášíme, pro všechna ta veliká dobra, která zprostředkujeme jako prostředníci mezi Bohem a věřícím lidem!

ThDr. Karel Sahan

Zahrady sládnou, celá jsi v zlatě,
vlasti má,
ty země zábřesku a sladké jitřní rosy,
proč otec můj předčasně
za zídou spátí má
a s ním všichni, k nimž štěstí
dveře zmýlilo si?

Všichni, jimž vichřice válek
dala úděl plev
a za život popel a černou
náruč hlíny...
Ta rána nejtěžší ukrutně srdce mi rve,
když jeseň krajem jde
a šatí háje v stíny.

Podzimní meditace

ANTONÍN HUGO BRADÁČ

Slunce jak ježek zářivý
s renetou si hrá
a jeho záře padá v opuštěnost polí,
proč v smysly a srdce mé
teď těžká padá tma
a vše, nač zrak obrátím,
tou těžkou ranou bolí?

Měl jsem vás, otče rád...
a proč nejste k uzření,
vy tiši z Belsenu, Dachau,
z tklivých Lidic?
Do temna, do rodu šelmy
z knihy Zjevení
vepsal Bůh katany,
za něž se věk náš stydí.

Vzpomínky mé se vrství jak kámen
na kámen
a jako tmy půlnoční,
plníci hloubky skal.
Teď na věčnost shledání
pokorně čekáme
s každým, kdo tesknil v nás
a záhy umíral.

V říši zlomeného kříže

BOMBY NA BERLÍN

Po celém Berlíně byly za války roztroušeny skupinky bohoslovců z českých a moravských seminářů. Bohoslovci pracovali nuceně v továrnách a všichni zakusili na své kůži hrozně letecké nálety. Vraťte se se mnou v duchu o dvacet let zpět do minulosti. Navštívíme své spolubratry v hlavním městě třetí říše. Je právě nedělní odpoledne, v noci byl nálet. Co asi naši bohoslovci dělají a jak se jim vede? Nastupujeme do dlouhé, žluté elektriky č. 382. Ta jede totiž na Scharnweberstrasse a tam bydlí můj kamarád Pepík. Toho navštívíme jako prvního.

Po několika stanicích vystupujeme a zůstáváme překvapeně stát. Tady přece, právě naproti Pepíkova bydlíště, stála krásná, jednopatrová vila. Byla to nejkrásnější vila v celé ulici, masivní a při tom elegantní. Ještě včera jsem se na ni se zálibou díval. A kde je teď? Není tam nic, ani trosky. Dovídáme se, že na ni spadla veliká bomba, vzdušné torpédo a roztrhalo ji na tak malinké kousky, na takový prach, že to vítr odvál. Zmizela jako pára nad hrncem. Jen zbytky sklepů je vidět, když se přijde blíž, na nich se povaluje vana z koupelny, — bůhví jak ta se zachovala — a tam, kde býval krásný, impozantní vchod do domu, ční nyní kus zlámaného sloupu. Vzpomínám si, že ještě včera jsem viděl opírat se o tento sloup bezstarostně se směřujícího mladíka, asi obyvatele domu. Již tehdy se mne zmocnilo neblahé tušení.

I my se obracíme od smutné podívané a díváme se na čínžák, kde bydlí Pepík. Starobylý dům, jak se zdá, se drží na nohou posledními silami. Omláčený, okna vytlučena, střecha napolo spadlá, zdi samá trhlinka. Jako stařec nad hrobem. Nezasluhuje již jména dům. Můžeme mu směle říkat barák. „Kdoví, zda Pepík není na tom z nás nejhůře“, říkáme si, když stoupáme starobylým schodištěm do třetího poschodí. A měli jsme pravdu, Pepík byl na tom bídě. Dveře rozbité, okna vytlučena, ve stropě díry.

„Sedněte si, máte-li kam,“ povídá unaveně. Nevím ani, kde budu v noci spát, všude sem při dešti poteče. Strop je na hadry, jediné koupelna je jakž takž zachovaná. „Mohl bys tedy spát ve vaně,“ pokouším se o šibeniční humor. „Podívej se z okna přes ulici. Vidíš, z té vily zůstala jen vana, v té je to asi při náletu nejbezpečnější.“ „Jo, ta vila, to ti byla bomba,“ povídá Pepík a mrká jaksi nezvykle očním víčkem. „To ti musím povědět. Sedíme ve sklepech. Nad námi barák. Chatrný a to víš, těch cihel a kamení v něm. Venku nálet, samý rachot, praskot a dunění. Vše se třáslo. A je ti s námi v sklepech nějaký voják. Přišel z fronty, léčí si zranění a dělá hrdinu. Máme strach a on se nám směje. Přitáhl s sebou harmoniku a právě ve chvíli nejprudšího náletu nejvíce hrál a zpíval. Dělal hrdinu a nám se smál. Co on už prý prožil. Takový nálet jej nemůže přece vyrušit víc, než kdyby jej štípla moucha. Holedbal se a natřásal, smál se a hrál. Najednou přišla ta rána. Zadunělo to jako při výbuchu sopky. Barák se zakymácel, zavzdychal a zastěnal. Cihly padaly, tašky a omítka letěly dolů. Ale ještě než do-

KONTRAINDIKACE KNĚŽSKÉHO STAVU

Překážky kněžského svěcení jsou především určeny CIC, ale my je osvětlíme z medicínského hlediska. Kromě toho všimneme si také dvou důležitých hledisek a to jak nutnosti jak zdraví fyzického tak i psychického.

Překážky svěcení (irregularitates) nedovolují udělit platné svěcení, a zakládají tak nullitas ordinis. Církevní právo v podstatě rozlišuje dva druhy irregularity:

1. irregularitas ex defecto
2. irregularitates ex delicto.

Ex defecto činí neschopným svěcení ty, kteří trpí tělesnou vadou, která je činí neschopnými služby oltáře, dále jsou to epileptici a duševně nemocní vůbec, posedlí a dále ti, co spolupůsobili na soudě při vynášení rozsudku smrti nad jiným.

Ex delicto činí neschopným ty, kteří zabili člověka, přerušili těhotenství a spolupůsobili při tom: sebe se poškozovali, provedli sebevražedný pokus, provozovali, jsouce již kleriků lékařství zvláště chirurgii a z této jejich činnosti vznikla nakonec i smrt nemocného.

V odstavci — irregularitates ex defecto — jsou především uvedeny tělesné vady. Tělesné vady mohou být od narození, ale také v dnešní moderní době, kdy mnoho mladých lidí provozuje různé sporty a hlavně motorismus, jsou vystaveni velkému nebezpečí úrazů a z toho plynoucích i tělesných poškození a vad a to i takových, které představují i dosti závažnou tělesnou vadu jako např. neschopnost poklekání, z deformující arthrosy poúrazové koleních kloubů, nebo pozdvíhování konsekrovaných Species atd. Slepota (caecitas) platí sice všeobecně jako defectus gravis, avšak v jednotlivém případě, když byly přesně určeny podmínky, může na základě lékařského posudku se povolit dispensa od irregularitas ex defecto.

Obtížnější je získání dispense při tělesné deformitě vyššího stupně jako je hrb (malum Pottii, gibbus) nebo těžkých deformitách končetin, které ztěžují pohyb u oltáře. Rovněž i obrny nervového systému jak centrálního tak i periferního mohou učinit irregulárními.

Je znám i případ, že kněz i při sclerosis multiplex mohl nezávadně celebrovat, ale povolení při takovéto chorobě je možno udělit jen individuálně a jen podle lékařského posudku.

Epilepsie a duševní choroby činí v každém případě irregulárními, a to provždy. Kdo totiž již jednou těmito chorobami onemocněl, není již možno u něj vyloučit možnost

recidivy („sunt vel fuerunt“). Zvláště epilepsie, kdy nemocný jí trpící, je stále ohrožen záchvaty bezvědomí a křečemi, což je nemožné pro kněze k celebraci mše svaté. Při této chorobě existuje jen malá výjimka. Jen v tom případě, jsou-li záchvaty epileptické vyvolávány mozkovým nádorem nebo jízvou mozkových plen, vzniklou po úraze. Je totiž možné nemocného radikálně vyléčit operací dnes při dokonalé operační technice. Potom je také možno udělit dispensa.

Naproti tomu u těch, kdo byli a jsou duševně nemocní, jsou trvale nezpůsobilí ke kněžskému úřadu. Prof. dr. Niedermeyer vyslovil kontraindikaci ke kněžské způsobilosti v případě jednoho klerika, nemocného schizofrenií, který sice se podrobil operaci na mozku-lebtozii. Není úkolem lékaře, aby se vyjadřoval o posedlosti (obsessio). Je to výhradní záležitost církevních úřadů (ordinariátu). Lékař může, pokud je vzat jako poradce k takovému suspektnímu případu, jen určit, zda se v daném případě jedná o psychopatii, nebo hysterii nebo dokonce o psychosu, pokud jsou symptomy těchto chorob vysvětlitelné.

Jinou překážkou svěcení je bigamie a to successiva. To znamená, že každý, kdo byl dvakrát nebo vícekrát ženatý, nemůže být vysvěcen na kněze. Smysl tohoto předpisu měl být, že muž, který nemůže žít bez ženy, není způsobilý ke kněžství. Prof. dr. Niedermeyer k tomuto namítá, že muž, který se třebas i po druhé ve svém životě ožení ve věku 45—50 roků a třebas si vezme vdovu — bývá totiž obvykle k tomu přinucen situací ve své rodině, ve které jsou malé děti nebo i jiné hospodářské důvody, které však nemají nic společného se sexuálními motivy, tak by takový případ i muže dvakrát ženatého by neměl být překážkou ke svěcení. Ale, jak doufáme, bude i tato otázka rozřešena na II. vatikánském koncilu, kdy řada křesťanských církví má ženaté kněze a v rámci spojení s matkou církví bude i tato otázka vyřešena taktně a rozvázně.

Spolupůsobení na rozsudku smrti je příčinou defectus plenae lenitatis, kterou vyvolává hluboká úcta před životem.

V druhé části — irregularitates ex delicto — je na prvním místě uvedeno zabití člověka (homicidium) a také člověka nenarozeného (tj. procuratio abortus.)

Zabití člověka v souboji je infamia iuris a nepotřebuje žádného podrobnějšího výkladu. Při procuratio abortus vzniká irregularita nejen ex effectu secuto, ale i omnesque cooperantes. Smrtelné zakončení lékařského zákroku

padly, začalo se okénkem sypat do našeho krytu různé haraburdi. Našemu hrdinovi se rozcvakaly zuby a světlo zhaslo. Oknem se však sypaly trosky dál.

Co ti mám víc povídat. Po náletě jsme si všimli, že vojákovi se neustále trhá a poskakuje jeden sval na levé tváři. Skákal mu tam a hrál, nemohl to zastavit, kdyby dělal, co chtěl. Něco jako v románě od V. Huga: „Muž, který se směje“. Tam se člověk, zvaný „Masca ridens“, smál stále. I když plakal a slzy mu tekly po tváři jako hrachy, tak se smál. Smál se, protože jeho tvář byla znetvořena ohavnou operací. A náš voják zase trhá tváři. Ať se směje nebo zlobí, vždy trhá tváři, vždy mu tam poskakuje sval nahoru a dolů. Nervová porucha. Má to dnes a bude to mít snad léta. Ani já nemám nervy po takovém náletě jako v hedvábi,“ povídá Pepík a tu teprve si všimáme jeho unavené a strhané tváře.

„No, máš za sebou špatnou noc, špatně jsi se vyspal,“ povídáme mu. „A ještě máme starosti s barákem,“ rozvíjí Pepík dále své smutné myšlenky. „Přišla ti sem nějaká komise a že se musíme vystěhovat. Každou chvíli to prý spadne. Kdyby kolem jely tanky, tak prý to spadne určitě. Ale lidé se nechťejí stěhovat. Jsou zde zvyklí, mají zde nábytek a své věci. A nemají ani kam odejít. A já je také nemohu opustit. Vždyť mi vařili a byli ke mně hodní. Tak jsme té komisi slíbili, že vyběhneme ven, kdyby jely kolem ty tanky.“

„Tak pojď s námi, podíváme se ke kamarádům, alespoň přijdeš na jiné myšlenky.“

A táhneme ho ven. Vzpírá se, že musí uklízet, ale jsme neúprosní.

Jdeme k Vencovi.

Venca bydlí v téže ulici, jen o kus dále.

Jak roztodivně řadí bomby a jejich účinky v jednotlivých domech. S jakým rozmarem a šibalstvím. U Venci to rozbilo všechny zámky a kliky, takže se dveře nedaly zavírat. V přízemí domu byl hostinec, i tam byly dveře poškozené. „A pak se říká, že u hospody se obyčejně dveře netrhnou,“ povídám, vraceje se ke svému šibeničnímu humoru.

„Pojd' s námi, povídáme Vencovi,“ půjdeme se podívat k Vlastíkovi do Wittenau. Šel s námi. Nalezli jsme Patrika sedícího v malém pokojíčku. Za zády měl vytřískaná okna, i kusy dřeva z nich, myslím, trčely. O troskách po cestě ani nemluvíme.

„Co děláš?“ ptáme se ho.

„Čtu si.“ Skutečně četl nějakou zbožnou knížku a tvářil se, jako by nebyla ani válka, ani nálety.

„Tak co, jaké to bylo při náletu?“ ptáme se.

„Jako vždycky,“ povídá.

„No, mohl bys nám také něco povědět.“

Nemám čas, čtu si,“ zahučel.

„Nech toho a pojď s námi na vycházku,“ lákáme ho.

„Nemám čas, čtu si.“

„Tak tu sed, až zarosteš mechem a budeš mít vousy jako Krakonoš,“ dopálili jsme se. A jdeme k Frantovi.

Franta bydlel v novém, moderním bloku domů v rozsáhlém parku. Trvalo nám dlouho než jsme tam došli. „Tak vida, Patrik si koná duchovní četbu,“ nemohl jsem

činí klerika irrugeárním, když provádí lékařskou praxi nedovoleně. Lékařská činnost je klerikům zakázána již po řadu století jako např. jí prohlásila synoda v Toursu r. 1163 „Ecclesia abhoret a sanguine!“ Ovšem ve zcela výjimečných případech v misijních oblastech se kněžím při nedostatku lékařů povoluje vykonávat lékařské praxe.

Jinak je nutno posuzovat případ, kdy lékař provozující internistickou nebo chirurgickou praxi, se chce stát později knězem. Je také otázkou, zda v průběhu jeho lékařské činnosti zavinil smrtelné zakončení léčení z nedbalosti. Toto by mu ovšem muselo být dokázáno soudem a soudními znalci.

Neméně důležité jsou při rozhodování ke způsobilosti ke kněžskému stavu otázky psychické a fyzické osobnosti kandidáta kněžství. Kněžské povolání patří k nejnamáhavějším povoláním, i když by se někomu zdálo, že tomu tak není. Při vyšším věkovém průměru, a také kdy požadavky a tempo moderního života stále stoupají, bude nutno vyžadovat, aby kandidáti kněžství měli pevně zdraví.

Kněžské povolání, jak jsme již uvedli, nemůžeme považovat za povolání lehké. Spotřeba sil jak tělesných tak i duševních je enormní a často jsme svědky, kdy kněží umírají v poměrně mladém věku na vyčerpání srdce (poruchy myokardu, infarkty, angina pectoris apod.).

Pro lékaře je to vždy relativně lehcí, když by měl kandidáty prohlásit za neschopné z důvodů tělesných defektů a v případech in dubio může klidně hlasovat pro zvolené povolání kandidáta. Daleko horší situaci má u těch, u nichž se jedná o psychické defekty. Zde platí pro lé-

kaře velmi přísná povinnost, zavazující jej i ve svědomí, aby in dubio raději častěji než méně vyslovil své negativní votum.

Zvláště pak opatrní musíme být u těch kandidátů, kteří když nedosáhli jiného povolání, se chtějí pokusit ještě o kněžství. Někdy to bývá u nich neurotický způsob útěku ze života rozhodujícím motivem. Kněžské povolání žádá silné osobnosti. Kromě neurotiků se hlásí přímo psychopati. V tomto případě lékař, který je odmítá, prokazuje Církvi nejlepší služby. Psychopati jsou totiž lidé, kteří všude a v každé době, v životě mají a budou mít těžkosti, vyvolávají diference, provokují srážky a konflikty. V dějinách Církve hráli neblahou úlohu. Labilita a předrážděnost jejich nervového systému působí, že nedovedou ovládat svůj sex a snadno upadnou do všech možných perversit. Nepodaří-li se jim přemoci pubertální ipsaci, nevyvážnou z ní a později obviňují celibát s Církví, že žádá od lidí nemožné. Někdy se i žení, ale i toto jejich manželství ztroskotává, poněvadž i v manželství jsou sliby, které nutno zachovávat a tak ten, kdo nebyl způsobilý ke kněžství, nebývá i schopen manželství. Proto lékař, který tyto duševní stavy zná, jednal by proti svému lékařskému svědomí, kdyby uznal psychopata schopným pro kněžské povolání.

Závěrem zjišťujeme, jak důležitá a užitečná by byla trvalá spolupráce lékaře s ordinářem a vedením fakulty. Lékařský posudek o tělesném a duševním zdraví bohoslovce byl by vždy stanoven dříve, než svědenci vysloví své „Adsum“ svému světiteli, to znamená dříve než učiní svá životní rozhodnutí.

MUDr. Vlastimil Nikodém

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky: **Korunování Panny Marie** (Vatikánská galerie) od Raffaello Sanzio (1483 až 1520). Druhá strana obálky: Snímky k úvodníku tohoto čísla. **Malby slovenských umělců na námět Slovenského národního povstání.** Gejza Salay: Stretnutie partizánov so sovietskými partizánmi pri

Čiernom balogu, olej, 140 X 200, 1954. Mária Medvecká, laureátka št. ceny: Najmladší zo zemlanky, olej, 80 X 100, 1954. Třetí strana obálky: **Účastníci I. kursu kněžských exercicií v Kněžském domově v Praze.** [Jmenný seznam byl uveden v zářijovém čísle DP.] **Účastníci II. kursu: Alois Doubravský, Hoštice-Heraltice, Jan Morava, Mladé Bříště, Fran-**

tišek Komárek, Slup u Znojma, Jaroslav Kourek, Záchotin, Václav Lochman, Libochovice, Imrich Gallovič, Zbýšov, Imrich Braničovič, Dolné Motešice, Karel Kolečko, Předbořice, František Bělský, Želetava, Jiří Skoblik, Praha, Ladislav Hulín, Praha, Jaroslav Ploch, Studená, Karel Kydlíček, Úvaly, Ignác Lakomý, Hanušovice, Jaroslav Šneider, Javorník, Michal Bor-

šič, Petrovice u Žiliny, Jan Cizlar, Strážec, Karel Samánek, Fryčovice, Josef Čech, Želby u Karlových Var, Václav Klíma, České Budějovice. Účastníci III. kursu: Emerich Kachniák, Praha, Josef Machka, Praha, Florian Oral, Bohušovice Jan Panoš, Dřná u Soběslavě, Vincenc Rejšek, Klatovy, František Klepáč, Merklín, Josef Kaplický, Hrní Prachatice, Leopold Chvostek,

se po cestě ubránit obdivu. „To je správný bohoslovec. Ten by mohl být vzorem pro mnohé v semináři.“ A snažil jsem si jej představit, jak denně, za každých okolností, při náletech i při vzrušení a požárech po nich, pamatuje na duchovní četbu. Ale zatím jsme došli k Františkovu bytu.

Bydlil, jak jsem již uvedl, v bloku nových, asi dvoupatrových domů. Nyní to ovšem nebyl už souvislý blok, ale vypadalo to jako hladová zeď na Petříně. Již v parku jsme viděli řetěz trychtýřů od velkých bomb. Jámy se táhly v pravidelných vzdálenostech mohutným obloukem k bydlišti našeho kamaráda. Ničivá čára probíhala blokem domů a tam, kde padly bomby, tam scházel dům. Vše kolem bylo značně demolované.

Stoupáme po schodech jedné takové ruiny k bytu kolegy, jehož přicházíme navštívit jako posledního. Co jsme z něho spatřili, nebyla usměvavá tvář, vítající kamarády, ale jeho záda. Neobrátil se k nám však zády úmyslně. Hrabal se v jakési hromadě trosek, cihel, dřeva a jiného rumu a vytahoval z toho pracně otlučenu korvici, pokřivenou lžiči a rozmačkané kusy nádobi. Vše ostatní házel oknem ven. „Mohlo by to někomu padnout na hlavu,“ myslil jsem si, „že nedá pozor“. Dveře byly rozbité a tak neopozoroval náš příchod.

„Buďte mi vítáni,“ narovnal svá bolavá záda, když nás konečně uslyšel. V domě bylo ticho, nikoho z obyvatel jsme neviděli. Asi odpočívali po vysilujícím náletu nebo spali.

Říkal jsem již, jak roztodivným způsobem řádily bomby a jejich účinky v jednotlivých domech. Zde u Fran-

tiška to vyrazilo všechny zděné příčky v bytech. Zbyla jen jediná, velká místnost, ve které byla kuchyně, pokoje, koupelna, spížirna, záchodky a všechny jiné místnosti pohromadě. Jako by si bomby myslely, že ty příčky jsou jen zbytečným mrháním materiálem. Ten materiál tu ovšem byl i nyní, ale jen v hromadách na zemi. František ani od své práce neodešel. Znovu se sklonil nad hromadou trosek a vytahoval z ní všelijaké drahocennosti, které stejně nebyly již k potřebě, protože byly pomačkané, otlučené a zničené.

„Bylo to tu zlé,“ vyprávěl při práci. „Ve sklepě všechno našlo se a plakalo strachem, byly tam většinou ženy s dětmi. Když padaly bomby již blízko, pokrtil jsem tam jedno dítěátko, nevěděli jsme, zda nálet přežijeme. Ale celkem to v našem domě šťastně dopadlo, až na tu spoušť kolem.“

U Františka svou pouť za českými bohoslovci v Berlíně zakončíme. Jen tu pouť, ale nikoliv naše vyprávění. Žádné jiné město by snad nevydrželo tak velké nálety, jako Berlín. Ale bylo to město zahrad, parků, průplavů, jezer a lesů. Mnoho bomb napadalo na volná prostranství, zvláště do zahrad. Kdyby byly domy všude v souvislých blocích, neoddělené zahradami a volnými prostranstvím, jako je to u mnohých starých měst, nezůstal by tam snad kámen na kameni. Ale i tak tam bylo zničeno veliké a bydlení českých bohoslovců bylo plně nebezpečí a hrůz. A jestliže jsme se tenkrát pro překonání všeho toho i ledačemu zasmáli, pak to byl pro nás v té těžké válečné době jistě jen humor šibeniční. (Pokračování.)

P. Antonín Odvárka

Velký Týnec, Václav **Schröfel**, Skuhrov, Jan **Kozár**, Teplice, Ondřej **Rytíř**, Jistebnice, Jindřich **Lorisz**, Orlová, František **Hybner**, Kynšperk, František **Skřivánek**, Nebeská Rybná, Josef **Zapletal**, Čáslav, Alois **Šimoník**, Stříbro, Vladimír **Tláškal**, Bohdaneč, Bohumil **Fürbacher**, Neurazy, Antonín **Kubiček**, Čestín, Oldřich **Mífek**, Vranov, František **Nemáš**, Jínšov, František **Zadržil**, Čelákovice, Václav **Křivský**, Skuteč, Bořivoj **Mošna**, Močidlec, Jan **Dobrodínský**, Strakonice. **Účastníci IV. kursu exercicií:** Osvald **Novák**, Praha, Evžen **Kalisch**, Český Těšín, Ervín **Morcinek**, Supíkovice, Josef **Peterka**, Nové Strašecí, Emil **Bílek**, Ostrava, František **Hrabec**, Mikulovice, Josef **Pípal**, Štoky, Josef **Folta**, Polná, Jaroslav **Vrábník**, Valašské Meziříčí, Bohumír **Zapletal**, Úsov, Václav **Straka**, Fatenice, František **Šiman**, Dobruška, Vladimír **Filipovič**, Spořilov, Stanislav **Fischer**, Sokolov, Josef **Krěma**, Sokolov, Jan **Samek**, Mor. Krumlov, Josef **Danzinger**, Brno, Jaroslav **Dostátek**, Bělá p. Bezdězem, Rafael **Skřepek**, Bošilec, Josef **Spisar**, Senohraby, Václav **Fischer**, Český Rudolec, Jan **Hruběš**, Petrovice, Karel **Malý**, Brno, František **Kettner**, Hronov n. Metují, Rudolf **Vošický**, Sány, Karel **Bršlica**, Chlebovice, Václav **Němec**, Sušice. **Účastníci internátního kursu přednášek Celostátního mírového výboru na ústřední politické škole ČSL na Klinci:** Antonín **Vaněk**, admin., Kozmice, Vladimír **Rudolf**, admin., Zbiroh, František **Gavlas**, kanovník, Ostrava Vítkovice, Josef **Vrana**, kanovník, Uherický Brod, Alois **Talanda**, kanovník, Opava, Karel **Kotisa**, dómský vikář, Olomouc, Vladimír **Truhlář**, admin., Moravský Krumlov, Jan **Samek**, admin., Krumlov, Ladislav **Černý**, admin., Vysoké Popovice, Josef **Henrich**, admin., Vřezno, Václav **Zemek**, admin., Habry, Václav **Zemanec**, admin., Jilemnice, Vilém **Müller**, admin., Kutná Hora, Václav **Bureš**, vikář, Pelhřimov, František **Kukačka**, vikář a děkan, Prachatice, Jan **Kopačka**, vikář, Klatovy, Josef **Wencel**, děkan, Jeseník, František **Spevár**, Zavašie, Štefan **Vlachovič**, děkan, Baňská Bystrica, Štefan **Dekan**, farář, Dolný Ďur, Rudolf **Gajar**, děkan, Dolný Badín, Štefan **Tokár**,

čik, děkan v Hnúšti Likieri, Štefan **Ducko**, děkan, Brezovice, Štefan **Klubert**, děkan, Spišské Podhradie a farář v Levoči.

Čtvrtá strana obálky: **Snímky z oslav 300 let od založení královéhradeckého biskupství.** Za účasti členů kapituly, duchovenstva vikariátu královéhradeckého a pardubického a četných věřících celebrou dne 6. září v katedrále u sv. Ducha v Hradci Králové J. E. dr. Robert Pobožný, biskup, apoštolský administrátor rožnavský děkovnou pontifikální mši svatou a v promluvě po sv. evangeliu vyzdvihl význam jubilea.

JUBILEA

V měsíci říjnu se dožívají

85 let
Václav Salač, č. kanovník, farář v. v., Chocerady, 14/10

75 let
Dr. Jos. Šíma, univ. prof. v. v., Brandýs n. Labem 28/10, Robert King, farář v. v., Praha 31/10, Karel Juroš, farář v. v., Lipník n. Bečvou 28/10

70 let
Jaroslav Kalabis, admin., Charváty 10/10, František Klos, farář, Otaslavice 16/10

65 let
Dr. Karel Sahan, spirituál kněžského semináře v Litoměřicích 30/10

60 let
Leopold Kozelský, admin., Zálší 6/10, dr. Bohumil Douša, admin., Čes. Budějovice 28/10, František Dvořák, kooperátor, U sv. Janů, Brno 9/10

55 let
František Žatecký, admin., Prušánky 8/10, Bohuslav Kozá, vikář, Karlovy Vary 14/10, dr. Petr Franta, kanovník a kancléř, Brno, 24/10

50 let
Št. Půček, admin., Prosenice 1/10, Bohumír Dominik Jirků, vikář, Dolní Bělá 3/10, Josef Gottfried, admin., Hradec u Opavy 11/10, Ladislav Olšina, admin., Francova Lhota 11/10, František Heller, farář, M. Albrechtice 22/10

45 let
Frant. Matýsek, místoděkan, Vlachovice 28/10

VÝROČÍ KNĚŽSKÝCH SVĚCENÍ

25 let ordinace
František Bijok, farář,

Ostrava, Hrušov 15/10, Evžen Štula, admin., Pišečná 15/10, Ferdinand Otevřel, admin., Karviná 25/10.

HISTORIE SE OPAKUJE?

Podivuhodná shoda okolností dvou prezidentů Spojených států. Oba presidenti USA, Lincoln a Kennedy, se zabývali otázkou občanských práv. Lincoln byl zvolen roku 1860 a Kennedy roku 1960. Oba presidenti byli zavražděni v pátek a oba v přítomnosti svých manželek. Oba byli střeleni zezadu a do hlavy. Jejich nástupci se jmenují Johnsonové, jsou jižní demokraté a členi Senátu. Andrew Johnson se narodil roku 1808 a Lyndon Johnson roku 1908. John Willes Booth (vrah Lincoln) a Lee Harvey Oswald (údajný vrah Kennedy) byli zavražděni dříve, než je bylo možno předvést před soud. Oběma manželkám zavražděných prezidentů zemřelo dítě v době, kdy žily v Bílém domě. Jména Lincoln a Kennedy mají po sedmi písmenech, jména Andrew Johnson a Lyndon Johnson po třinácti písmenech. Lincolnův sekretář, jenž se jmenoval Kennedy, radil prezidentovi, aby nechodil do divadla, kde byl zastřelen. Kennedyho sekretář, jenž se jmenoval Lincoln, radil prezidentovi, aby nepodnikal cestu do Dallasu. (Podle amerického časopisu Newsweek.)

Prof. dr. Jindřich Mánek: Sůl země. Str. 84. 9 Kčs., Blahoslav 1964.

Dvacet zastavení nad vybranými biblickými texty jsou časová rozjímání, která jsou přínosem v naší teologické literatuře, a mohou výborně posloužit při přípravě kázání. Texty jsou vybrány většinou z Nového Zákona. Předností těchto rozjímání je jasné slovo, plynoucí řeč a křesťanská odpověď na otázky dneška.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Papež Lev XIII. (Vincenc Jáchym Pecci), kterému matka až do své smrti lihotně říkala „Nino“, pocházel z horského městečka Carpineta, a vášnivě své rodné hnízdo miloval. Po jeho zvolení na stolec Petřův přicházeli za ním jeho krajané opravdu v zástupě, a papež, jindy tak odměřený a slavnostní, jako by roztál. Jednou se při takové audienci stala

sotva uvěřitelná příhoda. Od skupiny poutníků z Carpineta se náhle odtrhl jakýsi sedlák, uchopil pln nadšení papeže za ruku, přitiskl na ni svou vousíka a zvolal: „Dali ti pěkně mistečko, pane Nino! Hleď, aby ses na něm udržel.“

Když ruský car Mikuláš I. poprvé spatřil náměstí sv. Petra v Římě, vyrazil překvapeně: „Bože, tady by mohla manévrovat celá armáda!“

Papež Sixtus V. byl zvolen na stolec Petřův hlavně pomocí kardinála d'Este, který doufal, že v novém papeži nalezne povolný nástroj a že bude vlastně vládnout za něho. Ale velice se zklamal. Nový papež si nijak nebral k srdci jeho rady a jeho žádostem nevyhovoval. Rozmrzelý kardinál jednou Svatému Otci vyčítavě předhodil: „Svatý Otče, já jsem vás udělal papežem!“

„Tak mne nechte papeže dělat,“ odpověděl mu chladně Sixtus.

Papeže Lva XIII. navštívila ve Vatikáně jeho neteř, hraběnka Pecciová se svým ženichem. Papež se mezi návštěvou na chvíli vzdálil, a když se vrátil, přistihl snoubence při polibku. Hraběnka ihned poklekla, políbila Svatému Otci ruku a kajicně se omlouvala, že porušila posvátnost vatikánských síní. Ale papež se jen usmál a pravil: „Milé dítě, žádná síň není natolik posvátná, aby ji mohla znečistit nebo poskvrnit čistá mladá láska.“

Opat Häserer nabízel jednou kterémusi nakladateli své kázání. Kniha měla nést titul: „Slovo Boží ke všem křesťanům, židům a pohanům.“ Nakladatel však jen zavrtěl hlavou: „Ne, ne. Křesťané si jdou na kázání do kostela, židé takovou literaturu nekupují a s pohany nejsme v obchodním spojení.“

Těžce nemocný arcibiskup dr. Antonín Cyril Stojan zazvonil jednou pro ošetřovatelku. Sestra přišla a zeptala se: „Přál jste si něco, Vaše Milosti?“ Arcibiskup se jen trpce usmál, ukázal na své zubožené tělo a pozdychl: „Tomuhle lidé říkají Vaše Milosti!“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECĚSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

- Toměček Vladimír**, novokněz ve Vnorovech, ustanoven od 15. 7. 1964 kooperátorem v Luhačovicích.
- Marjánek Miroslav**, kooperátor ve Šternberku, ustanoven od 15. 7. 1964 kooperátorem v Luhačovicích.
- Vaněk Stanislav**, novokněz ve Chvalčově, ustanoven od 15. 7. 1964 kooperátorem ve Šternberku.
- Javorek Karel**, novokněz v Ostravě-Mar. oHrách, ustanoven od 15. 7. 1964 administrátorem v Dlouhomilově.
- Červinka Arnošt**, novokněz Gottwaldov-Zlín, ustanoven od 15. 7. 1964 kooperátorem v Gottwaldově-Zlíně.
- Pokorný František**, administrátor, Moravská Třebová, ustanoven od 1. 8. 1964 excurr. provisorem v Gruní.
- Šimčák Karel** t. č. m. sl., posledně administrátor v Bruntále, ustanoven od 1. 8. 1964 administrátorem v Ostrohu.
- Klein Alois**, administrátor v Jakartovicích a excurr. admin. Hoř. Kunčice, ustanoven od 1. 8. 1964 administrátorem v Hrabyni.
- Hořák Kajetán**, administrátor v Hrabyni, ustanoven od 1. 8. 1964 administrátorem v Budišově n. B. a excurr. administr. Guntramovice.
- Kouřil Otto**, administr. Pohořelice a excurr. administr. Otrokovice ustanoven od 1. 8. 1964 administrátorem v Loukově.
- Janýška Jan**, administr. ve Vítovicích, ustanoven od 1. 8. 1964 excurr. administr. v Blazicích.
- Andrýsek Antonín**, t. č. m. sl. posledně kooperátor u sv. Ducha v Opavě, ustanoven od 1. 8. 1964 administrátorem v Pohořelicích a excurr. administrátorem v Otrokovicích.
- Fiala František**, administrátor Velká Morava a excurr. administr. v Malé Moravě a Podlesí, ustanoven od 1. 9. 1964 administrátorem v Bohdíkově a excurr. administr. v Raškově.
- Kučera Josef**, kooperátor v Ostrohu, ustanoven od 1. 8. 1964 administrátorem ve Vizovicích.
- Vrtílek Vojtěch**, administrátor Štítý, a excurr. administr. Heroltice, ustanoven od 1. 9. 1964 administrátorem ve Zvoli a excurr. expositou v Pobučí.

Pensionování:

- Kuchařík Josef**, administrátor Blazice, pensionován od 1. 8. 1964.
- Bezdek Ignác**, farář Vizovice, pensionován od 1. 8. 1964.
- Jašek Matěj**, farář Bohdíkov a excurr. admin. v Raškově, pensionován od 1. 9. 1964.
- Kolaja František**, farář ve Zvoli a excurr. exposita Pobučí, pensionován od 1. 9. 1964.
- Moštěk Josef**, farář Kvasice, pensionován od 1. 10. 1964.

Úmrtí:

- Mokroš František**, farář v. v. v Syrovíně, zemřel 4. 5. 1964 pohřben 8. 5. 1964 tamtéž.
- Havlíček František**, kooperátor v. v., Kostelec n. H., zemřel dne 16. 5. 1964, pohřben 19. 5. 1964 tamtéž.
- Plaček František**, kaplan v. v. v Ústavě soc. péče v Kvasicích, zemřel 9. 6. 1964, pohřben 12. 6. 1964 v Ratajích.
- Dr. Kotal Bartoloměj**, universit. prof. CMBF, v. v. v Olomouci, zemřel 20. 6. 1964, pohřben 25. 6. 1964 v Olomouci.
- Skrobánek Ignác**, duch. správce Milosrdných sester III. řádu sv. Františka v Charit. domově v Opavě, Kylesovská, zemřel 23. 6. 1964 v Opavě, pohřben 26. 6. 1964.
- ThDr. Hrdlička František**, farář v. v. v Kostelci n. H., zemřel 19. 8. 1964 v Kostelci n. H., pohřben 22. 8. 1964 tamtéž.
- ThDr. Col Rudolf**, profesor, administrátor u sv. Mořice v Olomouci, zemřel 21. 8. 1964, pohřben 25. 8. 1964 v Olomouci.

DIECĚSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

- Roháček Josef**, admin. v Palupíně a Olšanech, ustanoven od 1. 6. 1964 exkur. admin. v Popelíně, okr. J. Hradec.
- Klusáček Josef**, zástupce faráře v Kobeřicích-Nížkovicích, ustanoven od 1. 6. 1964 admin. v Kobeřicích a exkur. admin. v Nížkovicích, okr. Vyškov.
- Dobeš Jan**, admin. ve Vratěnině okr., Znojmo a excurr. admin. v Rancířově, okr. J. Hradec, ustanoven od 1. 7. 1964 admin. ve Vranově n/Dyjí a excurr. admin. v Lančově, okr. Znojmo.
- Peša Václav**, admin. ve Vranově n/Dyjí a excurr. admin. v Lančově, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 7. 1964 admin. ve Vratěnině, okr. Znojmo a excurr. admin. v Rancířově, okr. J. Hradec.
- Vlček Josef**, koop. Klobouky u Brna, okr. Břeclav, ustanoven od 1. 7. 1964 koop. v Ivančicích, okr. Brno-venkov.
- Sommer Vladimír**, koop. v Ivančicích, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 7. 1964 koop. v Kloboukách u Brna, okr. Břeclav.
- Peňáz Adolf**, admin. v Boleradicích a excurr. Diváky, okr. Břeclav, vyvázán od 15. 7. 1964 z excurr. admin. v Divákách a ustanoven excurr. admin. v Némčičkách.
- Dvořák Rudolf**, admin. v Bořeticích a excurr. Vrbice a Némčičky, okr. Břeclav, vyvázán od 15. 7. 1964 z excurr. admin. v Némčičkách.
- Kostelenc Václav**, farář v Borkovanech, okr. Břeclav, ustanoven od 15. 7. 1964 excurr. admin. v Divákách.
- Limberg František**, novokněz, ustanoven od 9. 7. 1964 koop. ve Vranově u Brna, okr. Brno-venkov s dočasným pověřením zastupovat faráře v Brně-Komín.
- Kuběna Metoděj**, admin. v Drnholci a excurr. Jevišovka, okr. Břeclav, ustanoven od 1. 7. 1964 admin. v Křepicích, okr. Břeclav.
- Nesvačil Jan**, duchovní m. sl., ustanoven od 1. 7. 1964 admin. v Drnholci a excurr. admin. v Jevišovce, okr. Břeclav.
- Posádka František**, děkan a admin. v Dol. Loučkách, okr. Žďár n/Sáz., pověřen od 17. 7. 1964 na přechodnou dobu vedením duchovní správy ve Žďárci u Tišnova, okr. Žďár n/Sáz.
- Rimeš Alois**, farář v Mrákově, okr. Jihlava, ustanoven od 1. 9. 1964 admin. v Letovicích, okr. Vyškov.
- Skápič Jan**, koop. v Letovicích, okr. Blansko, ustanoven od 1. 9. 1964 admin. v Mrákově, okr. Jihlava.
- Kusala František**, duchovní m. sl., ustanoven od 1. 9. 1964 koop. v Letovicích, okr. Blansko.
- Kolář František**, admin. v Čebíně, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 9. 1964 admin. ve Žďárci, okr. Žďár n/Sáz.
- Trunda Karel**, admin. v Novém Městě na Mor., okr. Žďár n/Sáz., ustanoven od 1. 9. 1964 admin. v Čebíně, okr. Brno-venkov.
- Zechmeister Jaroslav**, koop. v Brně u sv. Tomáše, ustanoven od 1. 9. 1964 admin. v Nov. Městě na Mor., okr. Žďár n/Sáz.
- Cemper Bohuslav**, koop. v Brně, Staré Brno, ustanoven od 1. 9. 1964 koop. u sv. Tomáše v Brně.
- Marek František**, koop. u sv. Janů v Brně, ustanoven od 1. 9. 1964 koop. v Brně, Staré Brno.
- Hlaváč Ludvík**, koop. v Lomnici u Tišnova, okr. Blansko ustanoven od 1. 9. 1964 koop. u sv. Janů v Brně.

Pensionování:

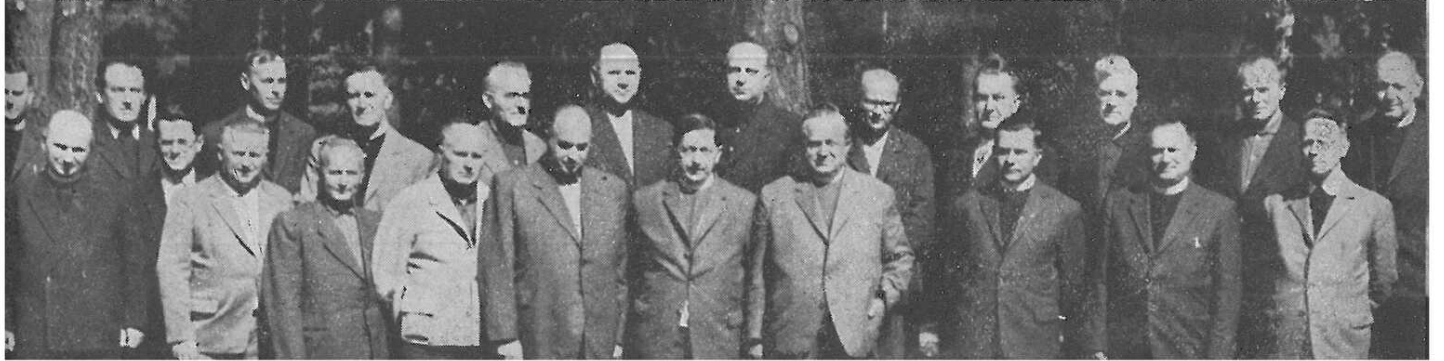
- Hübner Josef**, admin. v Křepicích, okr. Břeclav, pensionován od 1. 8. 1964.
- Navrátil Jan**, farář v Popelíně, okr. J. Hradec, pensionován od 1. 6. 1964.
- Planita František**, farář v Kobeřicích a excurr. Nížkovice, okr. Vyškov, pensionován od 1. 6. 1964.

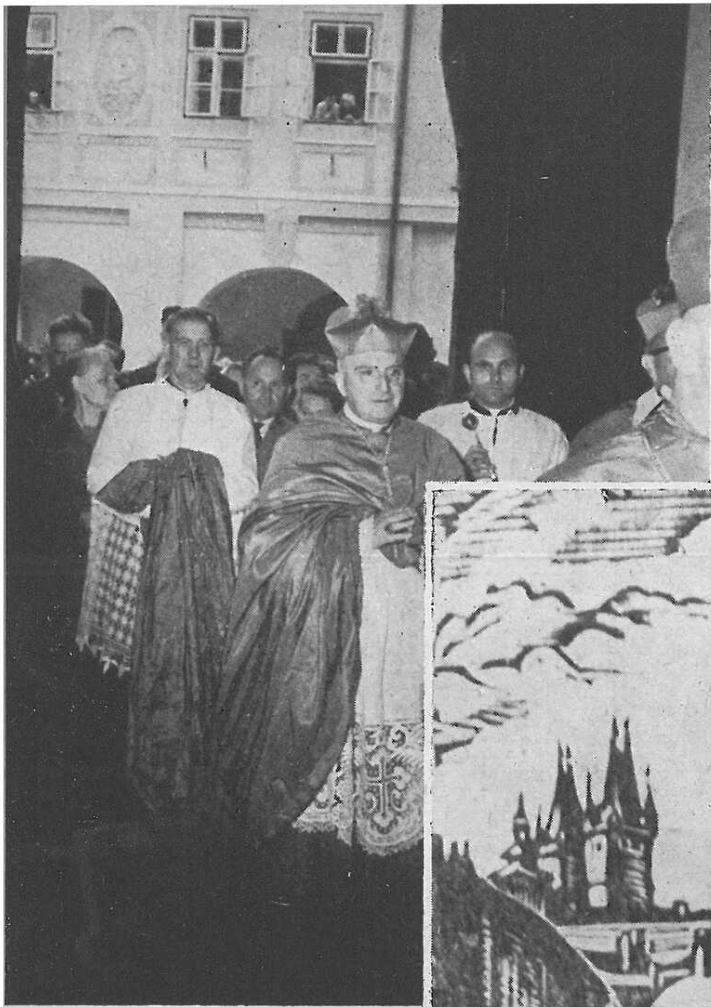
Zemřeli:

- Vrba Martin**, děkan a farář v. v. ve Vrbici, okr. Břeclav, zemřel 20. 7. 1964.
- Pešek Bohumil**, admin. ve Žďárci, okr. Žďár n/Sáz., zemřel 17. 7. 1964.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XIV - Číslo 8 - V Praze dne 10. října 1964

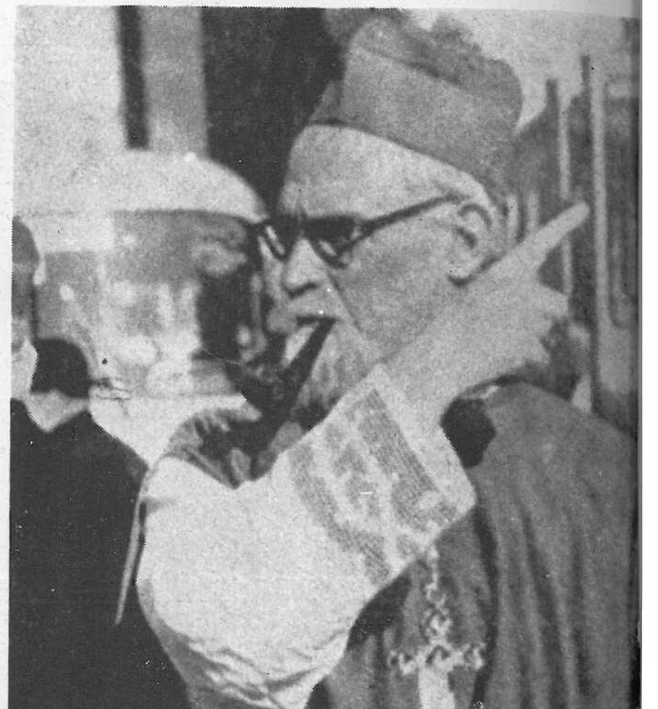
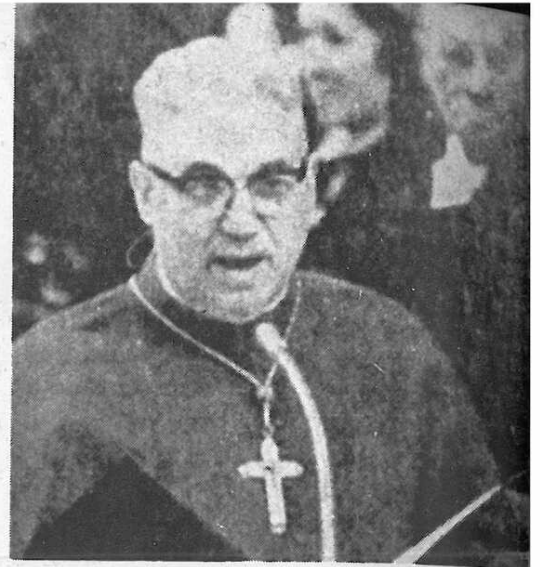
Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávkou přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 6. X. 1964. - A-14*41613

DUCHOVNÍ PASTÝŘ ⁹ 1964

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XIV., ČÍSLO 9. — LISTOPAD 1964

OBSAH: Dr. Miroslav Rajmon: Před dvaceti lety, ThDr. Metoděj Habáň: Jednota a její smysl, ThDr. Jan Merell: Poslední kapitoly schématu „O Církvi“, ThDr. Antonín Salajka: „Pohled na ekumenické hnutí, ThDr. František Kotlík: Podstatné otázky starozákonního bádání, ThDr. Vladimír Benda: Eschatologická teologie, ThDr. Josef Kubalík: Křesťanství v Indii, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, P. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Nunc dimittis servum Tuum, Domine!, Václav Zemek: Chrám, Václav Zima: Tichý pracovník, Jaroslav Herout: Několik poznámek k opravám a údržbě památek, P. Antonín Odvárka: V říši zlomeného kříže, Základní a povinné normy v mezinárodním společenství, Náš zápisník, Úřední zprávy.

PŘED DVACETI PĚTI LETY

Dr. Miroslav Rajmon

Letošní 25. výročí od počátku druhé světové války je doprovázeno i jiným, do počtu let stejným, výročím událostí, které byly důsledkem nacistického plánu zaměřeného k vyhlazení některých národů Evropy. Po válečném tažení v Polsku neznala již nacistická pýcha hranic. Okupanti v naší vlasti, již dali název Protektorat Böhmen und Mähren, nezakrývali své záměry. Nastoupili cestu likvidace především kultury a vzdělanosti porobených národů. 17. listopadu 1939 dospěli k akci, která měla bolestné následky pro český národ a v cizině vyvolala oprávněné rozhořčení. Odvetným opatřením za oslavu 28. října a za následující studentskou demonstraci v Praze při pohřbu medika Jana Opletala bylo násilné uzavření českých vysokých škol. 16. listopadu rozhodl Hitler v Berlíně o osudu českých vysokých škol. 17. listopadu v časných ranních hodinách obsazovalo gestapo společně s oddíly SS a německou policií studentské koleje. Pražští seminaristé byli očitými svědky, jak ve studentské koleji byli studenti vyvlékáni ze svých pokojů a s rukama vzhůru zdviženými hnáni ozbrojenými esesáky do přednáškové síně. Noční tmou osvětlovaly rakety, střelba rozrážela ticho a kolej byla obklíčena hlídkami s kulomety. Studenti byli kopáni a políčkováni a dokonce vlečeni za vlasy při nastupování do nákladních aut. Obrazy těchto výjevů jsou doposud v živé paměti dnešních kněží, kteří tehdy jako bohoslovci viděli toto násilí. Ale ani seminář a fakulta nezůstaly 17. listopadu ušetřeny. V ten den při společné snídani vtrhli do refektáře ozbrojení esesáci. Externí posluchači a profesoři vstupující do budovy byli ihned odváděni do refektáře. Shromážděné nechali stát u stolů několik hodin. Hlídky SS střežily každé hnutí. Usmívajícimu se bohoslovcovi byl slíben políček, na modlícího se bohoslovce zařval esesák: „Können Sie das Beten unterlassen!“ Kolem třetí hodiny odpolední bylo dovoleno podat páteční oběd. Během oběda přišel do refektáře s doprovodem jakýsi vyšší důstojník. Drze se rozhlížel a pak přistupuje ke stolům zpytavě prohlížel tváře bohoslovců. Některým poručil, aby vstali a oddělil je od ostatních. Bylo jich ke dvaceti. Pravděpodobně jim podle rasistické pavědy chyběly znaky nordického člověka. I zde se projevil zásah hrůzného nacistického plánu spojený s násilnou germanizací porobených národů. Vybraní bohoslovci byli naloženi do aut, která směřovala k Ruzyni. Cestou byli varováni před útekem: „Máme rychlejší zbraně než jsou vaše nohy.“ Byli zahrnováni posměšnými provokativními otázkami. Psychologicky bylo na ně působeno také takovými poznámkami, jako že Němců je 100 miliónů, kdežto Čechů jen 6, jaký tedy lze očekávat výsledek. Na kasárenském dvoře v Ruzyni byli bohoslovci připojeni k ostatním studentům a v podzimním šeru a blátě očekávali nejistou budoucnost. Za tmy esesáci z Hitlerovy tělesné stráže propustili některé studenty, mezi nimi byli i seminaristé. Z celkového počtu asi 1850 studentů zůstalo jich asi tisíc v Ruzyni a ti po prvé strašlivé noci nesvobody byli na druhý den transportováni z Prahy do koncentračního tábora v Oranienburgu u Berlína. 18. listopadu se pak objevila ta krutá vyhláška, že české vysoké školy byly uzavřeny na dobu tří let a že devět studentů bylo zastřeleno. Po třech letech v roce 1942 se K. H. Frank vyjádřil v tomto smyslu: „Jestliže vyhraje válku Německo, budou vám (Čechům) stačit obecné pětileté školy.“

17. listopad 1939 se stal dnem, na nějž účastníci nezapomenou. Jeho odkaz je stále živý a datum je symbolem boje za spravedlivý svět, v němž by se nikdy a nikde neměly opakovat zmíněné události. Připomíná nám nepřetržitou nutnost bdělosti a ostražitosti, neboť síly revanšismu a expanse ještě žijí v západním Německu. Tam pod honosnými hesly, jako: právo na vlast, sebeurčení, osvobození východní Evropy, atomové vyzbrojení a podobně jsou ony živly překážkou opravdového míru a dorozumění. Pro nás křesťany v ČSSR je trapné a bolestné,

že revanšismus je neustále podporován západoněmeckou církevní hierarchií, jak letošního roku dosvědčila přítomnost bamberského arcibiskupa na sjezdu sudetoněmeckých revanšistů. Nám nikdo nikdy nevymaže z paměti okupaci Čech a Moravy po Mnichově. Kněží, kteří byli postiženi i akcemi vyplývajícími ze 17. listopadu, nikdy nezapomenou, že úsilí boje za mír směřuje k tomu, aby se již nikdy neobnovily ony síly, které před 25 lety surovou rukou potlačovaly kulturu a vzdělanost. Tak to vyžaduje zájem míru a nastolení bratrských vztahů mezi všemi lidmi dobré vůle.

JEDNOTA A JEJÍ SMYSL

Chceme-li pochopit lépe smysl věcí i života, je důležité najít jednotku, která nám pomůže jakoby měřit tento smysl. Víme, že lidská mysl a celé poznání potřebuje jednotky, jimiž měří věci nějakým způsobem. Nejsou na všechno stejné jednotky míry.

Latinské slovo mens se odvozuje od mensura, čili mysl dovede věci vně i uvnitř měřit, aby je pochopila. Uvádí si je na jednotky.

V řecké filosofii zvláště vyniká snaha uvádět nebo měřit věci jednotkami, i když mínění o jednotkách jsou různá.

Pythagorovci a Plato, pokud o jejich mínění referuje Aristoteles, nepřipouštěli, že jednota a bytí je něco, co se věcem čili substancím přiděluje, nýbrž že jsou samým jádrem věcí. Substance záleží v bytí a jednotě.

Platonikové uznávali jen jedinou jednotu, která je příčinou a principem jednoty všech věcí, a tak dochází k pojetí matematické jednotky jako měřítka, a to prvního měřítka počtu. Matematické pojednání o skutečnosti vyvíjí dodnes toto pojetí a užívá o skutečnosti jen tento pojem jednotky numerické.

Jiní řečtí fyzikové hledali jednotu v elementárních příčinách. První jednotu dávali principům (za takové považovali oheň, vzduch, vodu atd.). Proto substancím ztotožňovali s hmotnými principy věcí a každý z principů reprezentuje jednotu i jsoucno věcí. Tak se vyvíjí monismus materiálních principů všech věcí. Víme, že moderní myšlení pokračuje a staví na těchto řeckých základech. V řeckém myšlení jsou však už i stopy jiných pojetí o jednotě věcí a mluví o psychologizujícím pojetí jednoty.

Empedokles např. redukuje jednotu na to, co je známějšího pro nás, a co je proto jednotou a jsoucnem věcí. Je to podle něho láska, která působí ve všem sjednocení. S psychologizujícím principem sjednocujícím se setkáváme i v nejnovější formě u Teilhard de Chardina.

V každém případě potřebujeme nějakou jednotku a jednotu, protože jednota je skutečně principem bytí i poznání. Méně než jednotný celek se v přírodním dění nerodí nic. A v poznání bez jednoty je zmatek a u jednotek začíná.

Tím ovšem nejsou odůvodněny usnadněné monismy, které věci zjednodušují a složitosti se vyhnou spíše, než aby jí vysvětlily. Hmotné věci a lidský život jsou ale skutečnosti velmi složité.

Řecká filosofie zůstává základem i pro nová pojetí s tím rozdílem, že se nebere zřetel na vývoj řeckého pojetí, jak dospěl v Aristotelovi, a bere se za základ určitá část z předchozího období, v němž úplnější syntéze nebyla ještě možná. Řecká filosofie poskytuje pro myšlení dnešního člověka i pojmy, který do nich vkládá obsah odpovídající dnešnímu stupni vědeckého a filosofického myšlení, ale často i dřívější přesný jejich obsah zamlžuje.

Proti nepřesnostem svých předchůdců Aristoteles určuje přesně pojem jednoty a jednotky a tím snadno ukazuje na nepřesnost v upotřebením pojmu jednoty. Tato metoda Aristotelova přispívá stále k přesnosti filosofického myšlení a chrání před sofistami jakéhokoliv druhu.

Proti Platonikům, uznávajícím jen jedinou jednotu, která je příčinou a principem jednoty ve všech věcech, Aristoteles určuje dvojitý význam jednoty: jeden význam vyjadřuje jednotu, která se shoduje se jsoucnem, a pak každá věc je jedna svou vlastní substancí, protože pojem jednoty k ní nic nepřidává, ale vyjadřuje jen uce-

lenost a nerozdělení jsoucna. V tomto významu pojem jednoty není jednoznačný (homogenní a monistický), je v něm obsažena i různost substancí a jsoucna: každá věc má svou esenci, své jádro. V každém jednoznačném pojetí jsoucna a jednoty nutně je zahrnuta nepřesnost a konfuze. Druhý význam pojmu jednoty záleží v tom, že má ráz prvního měřítka, a to buď obecně prvního nebo prvního v určitém druhu věcí.

Je-li jednotka obecně něco nejmenšího a nedělitelného (např. v řeči lidské slovo, v myšlení pojem, ve fyzice částice nebo konstanty), pak je to jednotka jako princip a měřítko počtu a měření, ale i chápání.

Ne-li jednotka obecně nejmenší a nedělitelná, potom může to být jen jednotka a měřítko podle dohody (např. gram, stopa, metr, nebo v melodii nota atd.) Z takových jednotek se může skládat nějaké množství a určovat homogenním způsobem.

U Platoniků nachází Aristoteles tu chybu, že jednotku, která je princip čísla, ztotožnil s jednotkou, která značí jednotu jsoucna a substance. Proto tato jednota je pro ně zároveň substancí každé věci. Substance složitých věcí je číslo sestávající z více principů substancíálních.

Proto už v základě rozlišuje Aristoteles jednotu podle toho, jak čemu patří a logicky se mu přiděluje. Přiděluje se něčemu jednoznačně, něčemu jen analogicky, tj. obdobně, ale různě.

Analogicky přidělovaná jednota se má ve vztahu k jednotě numerické, k jednotě podstatné (unum natura) a k jednotě myšlené (unum ratione), není jednoznačná.

Nějaký druh jednoty dosahují mnohé jednotky ve vztahu ke společnému cíli, (např. jednota společenství za určitým cílem), nebo také ve vztahu k činiteli, který něco vykonává a vzhledem k němu má jednotu vše, co s ním nějak spolupůsobí. Tato jednota z cíle nebo ze spolupráce může být někdy velmi pevná a dá mravní oporu, zvláště je-li psychicky podepřena porozuměním nebo přátelstvím, ve skutečnosti fyzicky zůstávají substance jako samostatné jednotky. Každý druh řádu a uspořádání má ráz jednoty. Za každým množstvím jakéhokoliv druhu je nutná jednota, protože všechny vztahy věcí navzájem a každá vazba je nebo předpokládá jednotu. Množství bez jednoty je zmatek. Množství substancí nedojde k jednotě, leč je-li vedeno něčím nebo někým jedním. Vede-li množství nějaká idea k jednotě, pak tato idea je dána zase někým a tak každý druh jednoty předpokládá jednotící princip. Tento jednotící princip je aktivní a rozumný činitel, protože jednota je vždy nějaký řád z více částí, kde každá část je orientována k své funkci a k svému výsledku, ale v harmonii s celkem.

Jednota substancí, která je nejvyšším druhem jednoty, nutně předpokládá jednotícího činitele, který určuje a řídí různé projevy a akce součástí k dobru celku. Tento jednotící princip v každé věci je její podstatná forma — tvar a ten má vztah k činiteli, který určil tvary věcí. V přírodním postupu není ani libovolnost ani mlhavý postup jevů, je v něm přesnost a zaměřenost. Proto vztah věcí k jednotě a k jednotícímu principu jak vnitřnímu tak vnějšímu je nutný a myslí změřitelný, tj. zjistitelný. Různý druh jednoty se doplňuje a vytváří soulad.

Mysl vyjadřující skutečnost jako esse — bytí, hledá světlo o ní a v ní, jak říká Heidegger, že je nutně, aby reálně v tom, co obsahuje, bylo nebo obsahovalo světlo, jehož pomocí by duch pochopil věci a viděl jejich smysl. V pojmu bytí je paprsek inteligibility — možnosti pochopení, i když v pojetí Heideggerově jde o jakýsi tajem-

ný ráz inteligibility, který dává člověku jakýsi druh poslání a určení chápat dosud skrytou skutečnost.

Pro dosažení takového cíle slouží lidské myslí jednota a jednotka, kterou mysl netvoří, nýbrž ve věcech konstatuje. Proto každé poznání začíná u jednotky přiměřené druhu zkoumání a oboru, jímž se zabývá.

Jakýsi druh jednoty zdůrazňuje i Teilhard de Chardin ve hře vývojových sil, která nás volá a určuje k vrcholu humanizace. Vesmír je proniknut přirozenou touhou po úplnosti.

Rozlišuje ve skutečnosti dva druhy energie: energii „tangenciální — vnější“ a energii „radiální — vnitřní“.

Vnější energii se zabývají fyzikové a ta reguluje fyziko-chemické vztahy prvků mezi sebou.

Energie vnitřní (radiální) táhne každou skupinu dopředu evolučním způsobem ke složitějšímu a centralizovanému stavu. Tato energie radiální je zároveň energií psychickou, ukazuje v sobě psychické jevy.

V každé skupině a v každém přírodním útvaru je radiální energie, je tam vnitřní ženoucí princip, jehož účinky jsou fyzicky přímo měřitelné a proto jsou jeho druhým aspektem. Proto koherenci a jednotu atomů a molekul, podle de Chardina, vytváří láska.

V tomto pojetí je zřejmé opakování Empedokla, ale neznamená, že psychický aspekt čili vnitřní stránka jeví fyzikálních je nějak prokazatelná, protože láska jako duševní jev svou strukturou je naprosto něco jiného než jakási vzdálená obdobnost ve fyzikálním dění. Nepřesnost monistického pojetí se tu ukazuje.

Imanence, čili vnitřní stránka u živých bytostí není analyzována na fyzické zákony a na pouhé materiální procesy.

V dění vesmírném však se objevují velké analogie, které však přesněji určil Aristoteles.

Jedna z těchto analogií a podobností záleží ve vnitřním principu, který řídí formaci a má dynamickou sílu ženoucí dění věci k určitým výsledkům. Tento vnitřní princip odhalitelný, ne fyzikální, ale myšlenkovou analýzou struktury a procesu, způsobuje ve věcech Aristotelem nazvaný „appetitus naturalis“, tj. tíhnutí každého přírodního útvaru k dosažení úplnosti a svého podstatného tvaru. Princip formace částic a prvků pohybu a výsledku říká více než jen pouhé konstatování vnější a vnitřní energie. Princip je aktivní příčina, která žene dění k určitému cíli. Cílem tíhnutí je vznik útvaru a tak hmotný základ je formován. Tento appetitus naturalis nemá úplně totéž, co v živém dění ve smyslovém životě působí druhý stupeň tíhnutí, ale kvalitně rozličného, tj. „appetitus sensitivus“, pud, který potřebuje každý živočich k udržení a vývoji života. Nejvyšší stupeň ženoucí síly, ale už ne jednoznačně determinované, je „appetitus intellectivus“ — vůle vlastní člověku a jeho způsobu jednání a rozhodování. Tam se člověk rozhoduje sám z vlastního poznání pro dosažení cílů, které na něm závisí, a tak se v něm objevuje vyšší forma tíhnutí, tj. svobodná a odpovědná za jednání a dosažení cílů. U člověka je nová forma krásy duchovní, tj. mravní život, jako důsledek svobodného a odpovědného tíhnutí za životním cílem.

V této oblasti myslí a tíhnutí za poznaným cílem je

dán rozsah vyvoje člověka, není tam místo pro „naucivěka“, protože je velký úkol a nesnadný pro člověka dosáhnouti pravou velikost mravní v celé ryzosti a celý rozvoj duchovní osobnosti se všemi důsledky a se všemi vztahy, které člověk jako svobodně se rozhodující je povinen uskutečnit.

V této oblasti člověka je dán i jakýsi kosmický vztah ke všem věcem, a také obdobnost kosmického dění je v něm po stránce hmotné i duševní, s níž komunikuje, ale nad níž vyniká.

Člověk je jednotka naprosto svérázná a nejvyšší z jednotek přírodních a jeho vývoj mravně duchovní záleží v tom, že tíhne do společenství se svým Principem. Každý tvar věci je odrazem tvůrčího ducha, u člověka je podobnost s tvůrčím duchem, a proto celé ukldnění tíhnutí lidského života nemůže být jinde, leč v tomto Principu, k němuž má už z titulu stvoření svůj vztah.

Předmětem tíhnutí myslí i vůle (appetitus rationalis) je celá a absolutní pravda „Veritas universalis“, podle vyjádření sv. Tomáše, a celé a úplné zadostčinící dobro „Bonum universale“. Tato stránka tíhnutí je za každým tíhnutím k pravdě a dobru, které může dát náplň života a blaženost. Tyto cíle dávají lidskému jednání a tíhnutí největší jednotu struktury a cíle.

Má-li člověk jasné vědomí této své jednoty nejvyšší, poznává lépe i svou vazbu kosmickou; kosmos není tvůrcem člověka a jeho velikosti, ale je dán člověku jako nástroj, a je pro něho oblastí poznání a tvůrčí aktivity. Proto ke zdokonalení člověka více než poznání vývojových stadií slouží poznání aktivního a tvůrčího jednání v hluboké oblasti skutečnosti, jak uskutečnit co největší podíl toho, co je jemu svěřeno k realizaci možností. Pomocí těchto realizací plní své poslání a nalézá smysl. Mezi realizovatelné cíle patří ovšem i poslední cíl, Bůh. Na této cestě pomohlo člověku a jeho společenství křesťanství, které neodstranilo nic z povinnosti a schopnosti dané člověku i přirozeně, a kterou nesmí opomíjet. Vznikly by mezery a neucelenost, nejednota života, a život ztrácí rád a vzniká v něm zmatek.

Vyšli jsme z filosofického pojmu jednoty jako principu poznání, ale jednota správně pochopená je i principem života lidského a jeho velkého významu a velikosti.

Přitom jsme opomenuli snad velká tušení o jednotě, ale nepřesné filosofické mluvení o ní. Člověku je dán rozum hledající jistotu a přesnost, který se nemůže spokojit v tak důležitých krocích jako je poznání pravdy a smyslu života jen s velkými slovy.

Idea správné jednoty je vedoucí princip. Nemůžeme se zastavit u jednotek počátečního poznávání, jimiž se co měří a konstatuje, potřebujeme znát i dokonalou jednotu úplnou, k níž jednotky konstatované jako principy jsoucna a celku jsou stavebními kameny. Kvalita jednoty celku, zvláště u člověka, není dána v jednotkách, které jsou stavebním materiálem, protože do celku a jeho jednoty zasahuje princip substanciality. Důležitost jednoty tím není menší, ani méně důležitá. Ve všem, co člověk poznává a koná, musí ji mít a znát.

ThDr. P. M. Habáň

POSLEDNÍ KAPITOLY SCHÉMATU „O CÍRKVI“

V úterý 15. září 1964 zahájil koncil 80. generální kongregací práci třetího údobí. Na pořadí jednání prvního týdne byly poslední dvě kapitoly schématu „O Církvi“. Kapitola sedmá pojednává o „*Eschatologickém charakteru našeho povolání v našem spojení s Církví v nebesích*“, kapitola osmá o „*Panně Marii Matce Boží v mystériu Krista a Církve*“. Text obou kapitol je zcela nový a navazuje na pátou kapitolu schématu o „všeobecném povolání ke svatosti v Církvi“. V Duchovním pastýři bylo již dříve psáno o prudkém odporu, na který při generální debatě v zasedání od 1. do 7. prosince 1962 toto schéma narazilo. Po první periodě koncilu bylo schéma přepracováno a znovu o schématu jednáno na 23. generální kongregaci od 30. září do 31. října 1963 na II. periodě koncilu. Po této periodě bylo schéma v komisích na základě připomínek zlepšeno a rozšířeno na 8 kapitol. Dvě

poslední jsou nové. Šest kapitol, o kterých bylo již jednáno, mají tyto tituly: 1. *Mystérium Církve*; 2. *lid Boží*; 3. *hierarchická struktura Církve, zvláště episkopát*; 4. *laici*; 5. *všeobecné povolání ke svatosti v Církvi*; 6. *stav řeholní*. Nová, sedmá kapitola byla vložena do schématu ještě na přání Jana XXIII. a zdůrazňuje Boží oslavu skrze celé Mystické Tělo, tj. církve jak v nebesích, tak na zemi. Eschatologický charakter křesťanského života ve smyslu schématu je pokračováním života, který začal na zemi a v nebesích se dokonává. Text byl připravován od března t. r. v subkomisi při komisi theologického života ve smyslu schématu je pokračováním života, který začal na zemi a v nebesích se dokonává. Text byl připravován od března t. r. v subkomisi při komisi theologického života ve smyslu schématu je pokračováním života, který začal na zemi a v nebesích se dokonává. Text byl připravován od března t. r. v subkomisi při komisi theologického života ve smyslu schématu je pokračováním života, který začal na zemi a v nebesích se dokonává.

V této subkomisi byl také změněn původní titul „Dokonalost svatosti ve světcích“ v titul dnešní, protože v kapitole nejde tak o úctu svatých jako o Boží oslavu skrze

celé mystické tělo, Církev na nebi i na zemi. Církev na nebi i za zemi tvoří jeden lid Boží, jedno mystické tělo Kristovo a tato jednota se jeví v různých životních vztazích, jak je vidno ze sedmé kapitoly schématu, která mluví zpravidla slovy bible. Spojení Církve na zemi s Církví v nebesích je Christocentrické a vede nás k užšímu spojení s Kristem. Schéma nepostrádá zaměření pastorálního, zvláště se zřetelem na někdy se vyskytující výstřelky v účtě ke svatým. Těchto je se třeba vyvarovat. Pravá úcta ke svatým nespočívá tak v množství vnějších úkonů, jako ve vnitřnosti naší lásky. Z ekumenických důvodů se zdůrazňuje, že úcta svatých je podstatně rozdílná od kultu latreutického, který náleží jedině Bohu.

Obsah sedmé kapitoly:

Článek 48 *Eschatologický charakter našeho povolání v Církvi*. Svatost, ke které jsme všichni v Kristu povoláni, nekončí zde na zemi, ale až v patření na Boha. Na zemi žijeme jako pouťníci v očekávání (v touze). Neznáme hodinu soudu, a proto je třeba stále bdělosti. V naději budoucí slávy jdeme životem, posilování vírou v příchod Ježíše Krista v Jeho slávě. On připodobní naše tělo svému oslavenému Tělu.

Článek 49. *Společenství nebeské Církve s Církví putující*. Až do okamžiku parusie část věřících v Krista putuje na zemi, část je po smrti podrobena očištění a ostatní jsou oslaveni v patření na trojjediného Boha. Avšak všichni jsou spojeni láskou k Bohu a bližnímu a v Kristu sjednoceni v jednu Církev. Ti, kteří ještě žijí na zemi, s těmi, kteří zesnuli v pokoji v Kristu, jsou navzájem spojeni duchovními dobry. Ti, kteří jsou s Kristem v nebi, posilují Církev v její svatosti.

Článek 50. *Vztah Církve putující k Církví nebeské*. Ve víře ve spojení (communio) celého mystického těla Kristova, Církev od prvopočátku se modlíla za zemřelé a doporučovala se jejich přimluvě. Uctívala apoštoly a mučedníky spolu s Pannou Marií a anděly a s těmi, kteří čistotou a chudobou následovali Krista. Konečně uctívala všechny, kteří se vyznačovali zvláštní láskou a ostatními ctnostmi. Jejich příklad ukazuje cestu k dokonalé jednotě s Kristem. Uctíváme však svaté nejenom pro jejich příklad, ale obcování svatých je pro lid Boží dalším spojením s Kristem, pramenem života. Úcta svatých vyúsťuje v Kristu a skrze něho v Bohu.

Článek 51 dává pokyny pastorální o *správné účtě svatých*. Zdůrazňuje se, že nejde o kult latreutický.

Debaty o sedmé kapitole schématu De Ecclesia probíhala na 80. a 81. generální kongregaci (15. a 18. září). Po průvodní zprávě o této kapitole schématu, kterou podal místopředseda theologické komise kardinál M. Browne, se přihlásilo první den k diskusi 14, druhý den 3 koncilní Otcové. Většinou návrh znění schvalovali, někteří však s výhradami. Kardinál E. Ruffini vytýkal ne vždy autentické citování biblického textu, jako např. „Mirabilis Deus in sanctis suis“, kde v hebrejském textu nejsou mluvené svatí, nýbrž Bůh ve své svatyni. Maronický arcibiskup Ign. Ziade z Beyrutu postrádal v kapitole zmínku o Duchu sv. Plnost Církve je skrze Ducha sv. Skrze něho je Kristus jako dárce života přítomen v Církvi. Z důvodů ekumenických, vzhledem na východní církve, je toto zdůraznění nutné. Řekl, že v latinské Církvi je vyvinutá Kristologie, ale Pneumatologie je opomíjena. V podobném smyslu mluvil Don Buttler, opat primas anglických benediktinů. Pozornost vzbudila připomínka kardinála Suenense z Belgie, který hovořil o kanonizaci svatých. Svatí jsou pro věřící vzorem k následování na cestě k dokonalosti, a proto při kanonizačních procesech se musí přihlížet ke všem národnostem a sociálním stavům. Není úměrné, když od 8. století 85 % jsou osoby řeholní a 90 % kanonizovaných je pouze ze tří evropských národností.

Po uzavření debaty přistoupil koncil k projednávání *osmé kapitoly schématu, ke kapitole o Panně Marii*. o jejím vztahu ke Kristu a Církvi. Byla přednesena řada připomínek, často od sebe odlišných, ale všechny, i při své různosti, byly prolutny společnou úctou a láskou k Rodičce Boží. Zpravodaj, arcibiskup z Quebecu M. Roy, zdůvodnil, proč kapitola byla vložena do schématu o Církvi, kteréžto schéma je jedním ze základních II. vatikánského koncilu. Tajemství Matky Boží je velmi

úzce spojeno s Církví, neboť poslání Rodičky Boží je třeba vidět ve světle vtěleného Slova. Protože však na druhé straně nauka o Panně Marii nepatří již v nejbližším slova smyslu do schématu o Církvi, byla kapitola vložena jako poslední v tomto schématu a tak stylizována, že tvoří jakési kompendium nauky o Panně Marii. Koncil také nechtěl říci poslední slovo k „christotypickému“ nebo „ecclesiotypickému“ pojetí o Marii Panně.

K historii tohoto schématu budiž připomenuto, že bylo rozdáno s titulem „O nejl. Panně Marii Matce Boží a lidstva“ již při prvním zasedání koncilu v roce 1962 spolu se schématem o Církvi. K rozpravě o schématu však již nedošlo a Otcové do 28. února 1963 zaslali jen připomínky ke schématu. 25. října 1963 bylo pak na koncilu hlasováno, zda má být mariánské schéma součástí schématu o Církvi. Malou většinou (1114 proti 1074) vyslovili se Otcové pro spojení se schématem o Církvi. Ve smyslu tohoto rozhodnutí byla ustanovena při theologické komisi podkomise (kardinál Santos a König, další dva biskupové a dva periti), která připravila nové schéma s novým titulem „*Rodička Boží Marie v mystériu Krista a Církve*“, odpovídající spojení kapitoly s ecclesio-logickým schématem. Označení „Matka Boží“ (Deipara-Theotokos) bylo vloženo do nadpisu osmé kapitoly, protože nauka o božském mateřství je nejenom základní naukou, ale označení bylo vždy jak na Západě, tak na Východě ve velké úctě.

Obsah osmé kapitoly: článek 52. *Úvod* (P. Maria v mystériu Krista a Církve). Článek 53. *Úkol Panny Marie v ekonomii spásy*. Článek 54. — *Panna Maria a Církev*. Čl. 55. — *Uctívání P. Marie v Církvi*. Čl. 56. — *P. Maria nadějí a útechou putujícího lidu Božího*.

Ve vykupitelském plánu Božím byla P. Maria vyvolena za matku Kristovu a již tím jí dán její vztah k Církvi, která je Tělem Kristovým. V rámci nauky o Církvi chce koncil osvětlit účast Mariinu v tajemství vtěleného Slova a mystického Těla a současně též i vztah vykoupeného lidstva k Matce Boží.

Koncil nechce vypracovat dokonalou Mariologii nebo rozhodnout o otázkách, které mezi theology ještě nejsou dostatečně vyjasněny. Pastorálnímu cíli koncilu odpovídají zvláště čl. 55. a 56. o účtě věřících k P. Marii, která je starobylého původu a zvláště po Efeském koncilu (431) se rozvinula. Její kořeny jsou ve zvláštním omilostnění P. Marie, avšak mariánský kult při nejrůznějších výrazových formách je podstatně odlišný od kultu Božího a musí vždy vyústit v Kristu a Bohu. Proto se musí theologové i kazatelé vyvarovat nezdravého přehánění. P. Maria nesmí být stavěna na roveň svému Synu a jest nutno, aby se theologové i kazatelé vyvarovali všeho, co by mohlo u odloučených bratří vyvolat nesprávné představy o mariánské nauce Církve. Věřící si musí být vědomi toho, a kněží je musí také k tomu vésti, že pravá mariánská úcta nespočívá v prchavém citovém zanícení, anebo lehkověrnosti, nýbrž v pravé víře.

To byly základní theologické a pastorální myšlenky, z nichž vyšla debata, o které při kusém zpravodajství a vytržení některých myšlenek ze souvislosti mohlo vzniknouti nesprávné domněnky, jako by někteří Otcové byli proti mariánské účtě. Nikoliv, spíše charakter některých diskusních příspěvků měl někdy strohý, theologický ráz (Léger, Döpfner, Bea).

V první den rozpravy bylo mnoho hovořeno o *spoluúčasti Panny Marie na vykoupení lidstva* a o titulu „*Mediatrice — Prostřednice*“. Kardinál Ruffini vytýkal schématu, že pojetí Prostřednice ustupuje ve schématu do pozadí. Pojem „*Mediatrice*“ je třeba správně osvětlit, aby byl i u nekatolíků správně chápán. Toto označení nikterak nezmenšuje důstojnost Kristovu, který je jediným prostředníkem. Jiní zase, jako kardinál Léger z Montrealu v Kanadě, kardinál A. Bea, žádali, aby Panna Maria nebyla označována tituly, jež nejsou dosti podloženy Písmem svatým a tradicí, aby tak nedocházelo k nesprávnému chápání mariánské úcty u nekatolíckých bratří a aby nedocházelo k výstřelkům v lidové mariánské zbožnosti. Proto kardinál Léger doporučoval, aby se ve schématě titul *Mediatrice* raději nevyškytoval. Podobně i kardinál Döpfner z Mnichova ve jménu 90

německy mluvících Otců a Otců ze Skandinávie žádal, aby mariánská teologie, kázání a zbožnost byly vždy v duchu ekumenickém a zvláště v duchu starobylé a důstojné tradice východních církví. Pojmům a konkluzím naší západní teologie, které v posledních stoletích vnikly i do Mariologie, východní spolubratři nerozumí. Kardinál Wysziński jménem 70 polských biskupů žádal, aby Panně Marii byl dán čestný titul „Matka Církve“. Diskusi o kapitole uzavřel ndp. E. Néczey z Nitry poukazem na pastorální cíl koncilu, pro který právě tato kapitola má veliký význam. Mariánská úcta je účinným prostředkem k povznesení mravnosti zvláště v životě manželském.

Debaty o mariánské kapitole pokračovala 17. 9. na 82. gen. kongr. Ke kapitole promluvil toho dne 16 Otců. Kardinál Suenens postrádal ve schématu zdůraznění mezi duchovním mateřstvím Panny Marie a apoštolátem. Mariánská úcta nesmí být odtržena od apoštolské práce. Portugalský biskup F. Reindero ve jménu 82 biskupů žádal ponechání pojmenování „Mediatrix“, protože vypuštění tohoto titulu ze schématu by bylo pohoršením pro věřící. Biskupové východních církví připomínali, jak drahé jsou východním věřícím tituly dávané Panně Marii, jako např. „Ochránkyně Církve“ a „Pomocnice“. Zvláště byzantská liturgie je bohatá na epiteta (A. Sapelak). Zesnulý biskup J. Gawlina vzpoměl i Martina Luthera, který ve svém komentáři k Magnificat má úvahy o Panně Marii a píše, že Panna Maria nevede k sobě, ale ke Kristu. Biskup z Loynu A. Ancel se vřele přimlouval, aby schéma

bylo přijato v podstatě jednomyslně, aby nevznikl dojem, jako by Otcové neměli stejnou úctu k Panně Marii. Nechtě schéma vyjádří dnešní úctu Církve k Panně Marii, aniž by přitom byly uzavřeny dveře dalšímu bádání.

Ještě tři připomínky k mariánskému schématu byly předneseny na 83. gen. kongr. 18. září. Kardinál J. Frings z Kolína n. R. označil schéma jako kompromisní, jdoucí střední cestou. Po úpravách lze schéma označit jako dobré, je třeba, aby každý obětoval něco ze svých zamilovaných teorií a tato oběť budiž ke cti Boží a Panny Marie, kterou všichni koncilní Otcové, poradci i pozorovatelé, milují. Kardinál Alfring z Utrechtu jménem 124 Otců z Afriky, Lat. Ameriky, Německa, Holandska a jiných zemí se znovu vrátil k označení Mediatrix a připomněl, že není pochyby o tom, že Panna Maria v ekonomii naší spásy měla svůj zvláštní úkol, ale je třeba dobře rozlišovat mezi titulem Prostřednice a naukou, kterou vyjadřuje označení Mediatrix. Všichni jsme si vědomi, že titul Mediatrix není nejšťastnější k vyjádření nauky, a že potřebuje mnohých výkladů, aby byl všemi správně chápán. Věříme, že jediným prostředníkem v důsledku hypostatické jednoty je Ježíš Kristus a proto označení Mediatrix má smysl jiný.

Mariánská kapitola patří ke kapitolám, k nimž se upírá zvláštní pozornost theologů i pozorovatelů a se zájmem je očekáváno jak upravení textu podle připomínek Otců, tak hlasování o této kapitole.

ThDr. Jan Merell

POHLED NA EKUMENICKÉ HNUTÍ

Je zcela jisté, že na katolické straně byla od počátku vzniku tzv. „ekumenického hnutí“ mu věnována náležitá pozornost i sympatie, samozřejmě se zachováním katolického postoje k němu. Svědčí o tom bohatá literatura jak knižní, tak časopisecká, z níž aspoň něco uvádíme na konci tohoto článku. V ekumenickém hnutí jde o sblížení a sjednocovací jednání mezi protestantskými, anglikánskými, starokatolickými náboženskými společnostmi, dále svobodnými skupinami, k nimž všem přistoupily později a v nejnovější době i některé hlavní pravoslavné církve. Když se sešlo III. společné (valné) shromáždění „Světové rady církví“ v Novém Dillí (od 18. listopadu do 6. prosince 1961), projevil mu svůj blahovolný postoj blahé paměti papež Jan XXIII., který také vyzval katolické křesťany k modlitbě za zdar ekumenických jednání. Cesta Svätého Otce Pavla VI. do Palestiny a jeho setkání s patriarchou cařihradským Athenagorosem I. obracejí náš pohled znovu k církvím pravoslavným. Nebude zřejmě bez užítka, když o těchto věcech přineseme v DP několik informačních článků, zabývajících se touto složitou problematikou. V tomto článku podáme stručný *přehled dějin ekumenického hnutí* od jeho počátku až do nejnovější doby.

Jedna a jednotná, Kristem Synem Božím založená Církve, shromaždiště lidu Božího ze všech národů, duchovní tělo Kristovo, jehož on je hlavou, má pokračovat jako viditelná náboženská společnost ve vykupitelském díle Kristově a přivlastňovat lidem jeho ovoce až do skonání věků. Během svých dějin byla Církve rozdělena, a to *východním církevním rozkošem* r. 1054, kdy papežský legát kardinál Humbert a Silva Candida položili na oltář cařihradské Svaté Sofie exkomunikační listinu proti cařihradskému patriarchovi Michalu Keralariovi, a *protestantsko-anglikánským odpadem* r. 1517 vystoupením Lutharovým, pak Zwingliovým, Kalvinovým a rozkošem anglikánského krále Jindřicha VIII.

Z těchto dvou historických událostí vzešly v následujících dobách jednak odloučené *církve východní* neboli pravoslavné a čtené *náboženské společnosti protestantsko-anglikánské*. Pravoslavných církví se čítá přes 20, náboženských společností protestantsko-anglikánských a jejich denominací pak kolem 600. Tak byl a jest dosud křesťanský svět rozdělen na tři velké skupiny: katolickou, pravoslavnou a protestantsko-anglikánskou. Křesťanský svět je možno též rozdělit do šesti základních typů: katolického, pravoslavného, lutherského, kalvin-

ského, anglikánského a radikálně separatistického. Nemůžeme si zde uvádět příčiny a okolnosti, které vedly k obojímu rozdělení ani podávat jeho další vývoj, pojednávají o tom aspoň stručně příručky církevních dějin a velmi bohatá literatura.

Církve a náboženské společnosti křesťanské, které pokládají Ježíše Krista za zakladatele náboženství, jež vyznávají, mohou být rozděleny do dvou skupin: a) Některé z nich nemají *hierarchie* ve vlastním smyslu, přenášené apoštolskou posloupností, nýbrž pouze pastýře (pastory, pastores, duchovní, kazatele) volené buď věřícími lidem nebo ustanovené světskou vrchností (státem). Sem patří všechny náboženské společnosti lutherské, kalvinské a presbyteriánské. b) Jiné si uchovávají *biskupskou hierarchii*, přenášenou posloupností prostřednictvím konsekrace od jiného biskupa přijaté. Náleží sem kromě Církve katolické všechny odloučené církve východní (pravoslavné). Biskupskou hierarchii má také církev anglikánská, episkopální církve (americká), lutherská církve ve Skandinávii, v Německu, v ČSSR. Nemíníme zde luštit otázku, mají-li tyto uvedené církve (anglikánská apod.) pravou apoštolskou posloupnost, tj. jsou-li jejich dnešní biskupové řádnými nástupci sv. apoštolů. Anglikánská svěcení odsoudil (prohlásil za neplatná) papež Lev XIII. listem „Apostolicae curae“ (ze 13. IX. 1896, DB 1963 ss.).

Nesmíme též zapomenout, že na křesťanském Východě jsou ještě církve *nestoriánské* a *monofysitské*. Byl to III. ekumenický koncil v Efesu r. 431, který odsoudil bludné učení cařihradského patriarchy Nestoria, který tvrdil, že druhá božská osoba v člověku Ježíši pouze přebývala, tak jako Bůh přebývá v chrámě a že Ježíš se teprve po nenáhlu během svého života propracoval k božské důstojnosti. Nestorius také nepřiznával Panně Marii titul Matky Boží (Bohorodičky). Totéž bylo projednáno i na IV. ekumenickém kongresu v Chalcedoně r. 451, kde bylo stanoveno proti monofysitům, že v Kristu jsou dvě přirozenosti: božská a lidská, které v něm byly nesmíšeny, ale také nerozděleny. Tehdy byla roztržena církevní jednotna východních krajů římské říše a povstala církev nestoriánská a monofysitská, z níž většinou významu nabyla církev jakobitská, koptická, habešská a syrská. Tyto východní církve jak z katolického, tak z pravoslavného hlediska jsou pokládány za bludné.

Církve katolická čítá z celkového počtu křesťanů (přes 900 miliónů) asi přes polovinu (550 miliónů), druhá po-

vina je rozdělena na církve pravoslavné (asi 150 miliónů) a náboženské společnosti protestantsko-anglikánské (asi přes 200 miliónů).

Církev katolická usilovala o návrat čili sjednocení pravoslavných křesťanů s mateřskou obecnou církví. Takových pokusů bylo učiněno více. Dvakrát, a to na konciliu lyonském r. 1274 za papeže Řehoře X. a byzantského císaře Michala Paleologa a na konciliu florentském (od r. 1439—1442, dokončení v Římě r. 1445) za papeže Eugena IV. a cařihradského patriarchy Josefa II. (který je též ve Florencii pochován) byla církevní jednotou s Řeky, Armény, Kopty, Habešany a Syry prohlášena, přesto však nebyla prakticky uskutečněna ani u těchto východních národů ani u Slovanů (jak o to usiloval metropolita kyjevský Isidor). Z r. 1596 pochází unie Ukrajinců s Římem v říši polsko-litevské, která byla později prohlášena na Podkarpatské Rusi r. 1652, Rumuni pak ji částečně přijali r. 1696, nepatrná část Bulharů se sjednotila od r. 1861. Po II. světové válce (1939—45) tato církevní jednotou v uvedených zemích (kromě Bulharska) zanikla a sjednocení křesťané východního obřadu jsou opět členy pravoslavných církví. Nadále trvají pokusy o sjednocení církve východní a Malabarců (v P. Indii), Manoritů (v Libanonu), Melkitů (v Sýrii a Egyptě), Arménů, Italo-Řeků, Albánců (v jižní Itálii), Bulharů, Řeků, Ukrajinců a Slováků (v Americe), Habešanů, Malankarů.

Na protestantsko-anglikánské straně vznikaly pokusy o vzájemné sjednocení již v XIX. stol. Tak např. r. 1846 byla založena v Londýně „Evangelická aliance“, r. 1855 pak v Paříži uspořádána I. světová konference „Křesťanského sdružení mladých mužů“, jež bylo založeno deset let předtím v Londýně. R. 1895 následoval „Křesťanský svaz studentů“. Tato sdružení měla na starosti jak misie, tak vyústovala v tzv. „ekumenické hnutí“. V Německu povstal r. 1922 „Německý evangelický svaz církví“, roku 1923 pak byla založena v Eisenachu „Lutherská světová konference“ a r. 1947 v Lundu „Lutherský světový svaz“. Nesmíme též zapomenout, že v době po I. vatikánském conciliu (1869—70) byly konány v Bonnu (1874—75) unijní porady pod vedením Ignáce v. Döllingera, který protestoval proti článku víry o papežské neomylnosti. Na poradách byli přítomni starokatolíci, pravoslavní a anglikáni a vzešla z nich intercommunio mezi anglikány a starokatolíky, k níž se připojila r. 1922 státní lutherská církev ve Švédsku.

Rovněž tak v severní Americe r. 1905 utvořený „Federal Council“ měl učiniti konec protestantské roztržiténosti. R. 1950 z něho vznikl „National Council“ zaměřený ekumenicky.

Tak se dostáváme k pravému „ekumenickému hnutí“ a jeho orgánům. „Mezinárodní misijní rada“, připravená r. 1910 poukazovala na to, že postavení křesťanů v původních křesťanských zemích je často horší než v územích misijních a že sjednocení křesťanství musí přispívat k obnově spravedlnosti, sociálního řádu a míru na světě.

Tyto snahy se ubíraly třemi směry. Theologický liberalismus usiloval především o organizaci sociálního a praktického křesťanství a nestaral se o obnovu křesťanského dogmatu. Naproti tomu ze zjevení Božího vycházela tzv. „dialektická teologie“ K. Bartha, E. Brunnera a F. Gorta, kteří navazovali na Kalvína, Zwingliho a Lutheera a především na bibli. Konečně nezávisle ožívalo v protestantských konfesích liturgické vědomí a duch modlitby, stojící částečně pod vlivem katolického liturgického hnutí. První vystoupil církevní liberalismus r. 1914, kdy byl založen na humanistických mírových zásadách „Světový svaz pro přátelskou práci církví“. Tím byl učiněn jen krok k plánu švédského arcibiskupa Nathana Söderbloma k uspořádání „Světové konference pro praktické křesťanství“ (Life and Work) r. 1925 ve Stockholmu. Byl k ní pozván také Řím, poslal tam pouze své pozorovatele.

Stockholmská konference, která hleděla získati křesťanské církve k spolupráci na základě evangelia, kladla dogmatické rozdíly stranou na základě hesla: jednotu

v lásce. Pokračováním konference bylo utvoření svobodné „Ekumenické rady pro praktické křesťanství“, v Ženevě se vytvořil též Sociální vědecký institut, který konal studijní konference o různých sociálních, hospodářských a pracovních otázkách.

Mezitím anglikánský biskup Brent získal četné církevní společnosti k vytvoření „organické jednoty církví“. Chtěl získati též řeckou pravoslavnou církev, která měla zdrženlivý postoj k moskevskému patriarchovi. Za vším tím stála tzv. „theorie větví“ (Branch Theory), podle níž jednotu Církve daná Kristem působí neviditelně a stávající církve a konfese podobně jako větve z jednoho kmene vystupují viditelně do dějin. Tato teorie odezírá od dogmatického posouzení jednotlivých vyznání a pokládá je za pravé části jednoho celku.

R. 1927 byla uspořádána v Lausanne „Světová konference pro víru a řád“ („Faith and Order“), která usilovala o skutečné ekumenické sblížení a prohlašovala, že praktická spolupráce církví neodpovídá požadavkům doby. Pro odpor amerických svobodných církví však se nepodařilo položit za základ jednání dvě vyznání víry: apoštolské a nicejské. Spokojila se tím, že byla stanovena nedostačující christologická formule, která s ohledem na pravoslavné obsahovala aspoň víru v božství Kristovo.

Za deset let potom r. 1937 byla v Oxfordu uspořádána II. „Světová konference pro praktické křesťanství“, na níž bylo diskutováno téma: Církev, lid a stát. Téhož roku byla konána II. „Světová konference pro víru a řád“ v Edinburghu. Ani v Oxfordu ani v Edinburghu nebyla přítomna delegace německá, neboť nacionální socialismus a církevní ministerstvo to nedovolilo. To se projevilo v programu, do něhož byla zařazena dogmatická témata: milost, církev Kristova, a Boží Slovo, úřad a svátosti, jednotu církve v životě a bohoslužbě. Protestantské pojetí církve, jakož i svátosti narazilo na odpor přítomných zástupců pravoslavných církví.

Idea „Světové rady církví“ vzešla z anglosaského myšlení, společné úkoly z volné federace, diskusí a kompromisů, theologické odůvodnění pak z anglikánského pojetí ekumenické práce, jehož představitelé vycházeli z již zmíněné „theorie větví“. Církev Kristova podle ní je ve svém kořeni neviditelná, jedna; dějinné „církve“ jsou větve, které vyrůstají z tohoto jednoho kmene. Všechen církevní život je životem v Kristu a všechen život v Kristu je pravdivý. Všechen dějinný život je jednostranný, ale všechny projevy života vytvářejí dohromady celek, plnost. Toto pojetí značí však současně relativismus formulované pravdy.

Nejdříve se doufalo, že i Apoštolský Stolec římský přistoupí k této federaci církví. Byla tu ochota římskému papeži Piu XII. přiznati jistý způsob čestného předsednictví. Ještě v době příprav k založení „Světové rady církví“ bylo publikováno v červnu r. 1948 „Monitum“ Sv. Officia, které upozorňovalo na platné předpisy kanonického práva o styku s odloučenými křesťany. Tím vyslovil Řím své Ne k uvedeným snahám a odmítl aktivní účast na „Světové radě církví“. Totéž odmítáve stanovisko, politicky zbarvené, vyslovil i patriarchát moskevský.

Přípravné práce prováděné „Provisorním výborem“, skončily svoláním Světového kongresu, který se sešel od 22. srpna do 4. září 1948 v Amsterdamu. Bylo tam zastoupeno 160 církví a náboženských společností, také několik pravoslavných řeckých hodnostářů. V Amsterdamu došlo k založení „Světové rady církví“, která vyslovila svou víru v Ježíše Krista, Pána a Spasitele a též své sympatie k Římu. Tak vznikla domněnka, že nikoliv Řím nebo pravoslavná Moskva, nýbrž „Světová rada církví“ je představitelkou církevní obecnosti.

Spojené funkce „Světové rady církví“ předvídá pokračování práce obou směrů ekumenického hnutí, jak „pro praktické křesťanství“, tak „pro víru a církevní ústavu“. Ve smyslu posledně uvedeného směru chce „Světová rada církví“ usilovat o sjednocení církví nikoliv pouze v lásce, nýbrž i v dogmatické pravdě. (Pokračování)

ThDr. Antonín Salajka

PODSTATNÉ OTÁZKY STAROZÁKONNÍHO BĀDÁNÍ

Jsou to velmi pozoruhodné stupně, kterými exegese Písma sv., především Starého zákona, dospívá k současnému stavu hlubokého a vnitřního pochopení. Hermann Gunkel (+1932) téměř na rozhraní tohoto století velmi důsledně a logicky skloubil výsledky tehdy rozvíjejícího se poznání archeologických vykopávek a literárně různorodého obsahu knih St. zákona. Velmi výstižně zdůraznil, že Písmo sv. St. zákona při vši své rozličnosti a ojedinělého postavení plně prostupuje podstatu orientální klasické, dávné literatury. Pro exegety katolické byla dána nejjasnější a rozhodující směrnicí encyklikou Pia XII. — *Divino afflante Spiritu* z roku 1943. V současné době promlouvá k těmto otázkám známý theolog II. vatikánského koncilu, nástupce Romana Guardiniho na mnichovské univerzitě K. Rahner. Danému úseku literární tvorby tím jasněji a doslovněji rozumíme, čím lépe pochopíme literární druh daného úseku. Jestliže dokonale porozumíme literárním druhům, pak daleko doslovněji a přesněji vnikneme v text Písma sv., než vůbec mohli exegeté minulého století — (*Das Problem der Hominisation*, Freiburg 1961).

Knihy Samuelovy a Královské svou historickou náplní dosahují bezesporu výše nejlepších dějepisných děl řecké a římské literatury. Než přece je rozdíl mezi knihami St. zákona a literaturou řeckou a římskou. Písmo sv. především chce dáti čtenáři dějiny náboženství, kultu a spásy. Izraelští svatopisci neustále zpřítomňují, co je pro lidstvo kladné a co záporné v úmluvě Boží. Totiž jaký vztah k úmluvě Boží národu izraelskému prospívá a jaký vztah k téže úmluvě je pouze ke škodě a utrpení a též trestům. Je pozoruhodné, že nalézáme i některé rozpory v dějinném líčení. Tato skutečnost je dnešním exegetům důkazem jemného citu k přesnosti a věrohodnosti u různých záznamů dějinného podání. Ovšem základní a podstatnou spolehlivost i historičnost překvapivě doložily výsledky současného bohatého archeologického bádání.

Pentateuch, pět knih Mojžíšových, tradice židovská i křesťanská kladla výlučně do oboru knih historických. Ovšem prvních pět knih St. zákona je především Tórah, nauka, zákon, určení cesty k Bohu. Texty zákonodárné zde mají svrchovanou přednost, jsou přímo vpleteny i v úseky vyprávěcí a uzavírající dobu od stvoření světa až po příchod izraelského národa do Zaslíbené země. Prvních pak 11 kapitol knihy Genese jsou texty zcela svého druhu. Vzpomeňme na odpověď sekretáře Papežské biblické komise kardinálu, arcibiskupu Suhardovi z roku 1948 — Literární formy těchto kapitol, totiž počátku knihy Genesis, nelze přirovnat k žádné kategorii literatury řecké a římské, tím méně k současným útvarům dnešního písemnictví.

Úsek o Kainu a Abelovi P. R. de Vaux, vedoucí osobnost Biblické školy v Jeruzalémě a biblické archeologie, takto hodnotí — zpráva postihuje již vyspělejší společnost, kult a zcela jiné lidi; jde v této zprávě o dva rozličné kmeny lidské společnosti. Není již zde vztah bezprostředně k prvním synům prarodičů, ale k zakladatelům jednotlivých lidských kmenů. Pouze jahvistická tradice literárně událost váže k počátkům lidského rodu, aby theologicky a poučné zdůraznila, že vzpoura lidí proti Bohu spolu přináší vzpouru i lidí proti sobě navzájem. Ona událost o Kainovi má jasně odporovat dvojímu

příkazu lásky, která je prvotním příkazem celé Tóry, pět knih Mojžíšových.

Od 12. kapitoly knihy Genese začíná speciální literární druh izraelských dějin praotců. Jsou to jasné zprávy o kruhu rodinného a kmenového. Písemné záznamy jistě tehdy nebyly, jen ústně se události přenášely z pokolení na pokolení a v těchto kapitolách Genese nalezly konečné literární ztvárnění. Neobávejme se výrazu sága pro tyto biblické zprávy. Ovšem musíme dát daleko více pozitivní význam tomuto termínu. Sága nemusí být výlučně popisem něčeho smyšleného, neskutečného, dokonce pohádkového. Totiž v tento zvláštní útvar literární, který bychom mohli nazvat ságou ve smyslu nesmírně pozitivnějším, vkládáme lidová podání o dějinách praotců s historickým, dějinným jádrem ve volném, působivém a bohatě rozvinutém podání (H. Junker, *Echterbibel*, Würzburg 1955).

Opět zvláštní literární druh je u vyprávěcích knih doby po zajištění babylónském. V knihách Paralipomenon dvakrát svatopisec připomíná jako pramen midraš (2 Ch 13, 22; 24, 27). Židovská tradice vidí v literárním útvaru midraše aktualizující, poučné podání a vysvětlení úseku Písma sv. Proto nyní katolická exegese se neobává přiblížit k formě midraše poexilní knihy starozákonní, jako Jonáš, Ester, Tobías a Judit. A. Deissler, *Das Alte Testament und die neuere katholische Exegese*, Freiburg 1963, praví velmi výstižně — midraš je také jedním ze způsobů Boží mluvy a zjevení lidstvu. Cituje počátek listu k Židům — Druhdy Bůh na mnohokrát a mnoha způsoby mluvil k otcům našim skrze proroky... (1, 1).

Jestliže Ježíš Kristus nejnámější parabolou začíná slovy — jeden muž šel z Jeruzaléma do Jericha a upadl mezi lotry... Lk 10, 30, zajisté nechtěl tímto podáním uvést určitý historický, skutečný příběh, ale působivé poučení a příklad k prvnímu a hlavnímu zákonu a příkazání lásky k Bohu a člověku.

Jestliže bychom se chtěli dotknout alespoň otázky autorství několika starozákonních knih. Zcela jistě lze říci, že dnes by se nenalezl již žádný katolický exegeta, který by přičítal celý Pentateuch a v plném rozsahu Mojžíšovi, celou knihu proroka Izaiáše jmenovanému svatopisci, žalmy v podstatně většině králi Davidovi a knihy didaktické, mudroslovné králi Salamounovi. V této otázce nás předčila již dávno nekatolická exegese. Dovedla přesně pochopit význam autorství v prostředí starozákonním a semitském a věrohodně vyřešila námitku běžnou u konzervativní exegese. Proč totiž židovská tradice připisuje tyto knihy svým jmenovaným autorům, svatopiscům? Tehdy byl zcela jiný pojem o autorství nějakého literárního díla. Byl to spíše jakýsi organický pojem o autorství. Původce ústního, či písemného podání platil trvale za hlavního spisovatele a autora. Pozdější spisovatelé pouze pokračovali v jeho duchu a linii a zpřítomňovali a doplňovali dědictví tradovaného původce. Plně rozvinutý strom se svými bohatými a četnými větvemi i plody nese jméno pouze toho jedince, který tento strom první zasazoval a štípl. Je pak tento výklad o pojmu autora zcela důstojný, věrohodný a plně odpovídající prostředí doby, kdy knihy St. zákona organicky a chronologicky vznikaly a postupně tvořily soubor knih Bohem inspirovaných, posvátných, v židovském prostředí úředně uznávaných a tím kánonických. ThDr. František Kotalík

ESCHATOLOGICKÁ TEOLOGIE

Ježíšovo evangelium je Zvěst o poslední hodině: „Naplnil se čas a Boží království se přiblížilo!“ (Mk. 1, 15.) — Kdo zmešká, tomu se zavou dveře ke svatební Hostině (Mt. 25, 10), a vše ostatní přestalo být důležité: je teď jen JEDNO POTŘEBNÉ (Lk. 10, 42): Nastává chvíle smíření s Bohem (Lk. 12, 54—59) a nezištná služba Lásky (Lk. 14, 12—14). Ale toto obojí je konkrétní SOUCASNOU úlohou člověka, proto je Spasitelova eschatologie v prvé řadě eschatologií PŘÍTOMNOSTI a pak teprve BUDOUCNOSTI. Kristus neslibuje odpuštění až u budoucího Božího soudu, ale sám odpouští, pokud vidí, že člověk je

disponován. A tím už nastává doba věčné spásy — nastávají „poslední věci“.

Ale co jsou tyto „poslední věci“? Krátce a paradoxně: Nejsou to vůbec žádné VĚCI nebo KOSMICKÉ POCHOUDY, nýbrž OSOBNÍ BOŽÍ ČINNOST, již On všemu, co JE, dává účast na svém Životě. Tedy vše, co je VĚCNĚ rozptýlené, se sjednocuje k novému způsobu bytí v OSOBNÍM životním svazku s Bohem. — Stvoření tedy není dokončené Boží dílo. Bůh se stále aktivně angažuje. Tento náš svět není jednou provždy před miliardami let STVOŘENÝ (perfektum), nýbrž je stále TVOŘENÝ (prae-

sens), protože Bohem chtěný a v existenci „udržovaný“. Víra ve stvoření světa je také vírou ve stále dokonalejší vývoj tohoto tvořeného světa. Stvořené objekty a organismy čekají pak na své vyvrcholení v člověku, který má vše pro sebe podmanit (Gn. 1, 28), a vykoupený člověk dokonce participuje na osobní činnosti vtěleného Boha, neboť v NĚm, skrze NĚj a s NĚm je všechno stvořeno. A co si člověk měl a má podmanit, Kristus v sobě sjednocuje (Ef. 1, 10). Proto „poslední věci“ nejsou ještě zcela otevřenou záležitostí a skutečností. Ony právě probíhají. (Viz Heimo Dolch: Die Naturwissenschaft und die Letzten Dinge; Theologisches Jahrbuch, Leipzig 1962, str. 358 a násl.) Těmito „posledními věcmi“ je totiž sám Kristus ve svém pozemském i věčném Životě, v Oběti, smrti, zmrtvýchvstání i slávě, prostě ve všem, co patří Bohu a je odevzdáváno vykoupěnému člověku ve spásitelném díle Ježíše Krista.

Izaiáš uvádí Boží Slovo takto: „Ego Dominus, primus et novissimus!“ (Iz. 41, 4) a jako ozvěnu na to slyšíme výrok osobního Božího Slova: „Noli timere! Ego sum primus et novissimus!“ (Ap. 1, 17.) Tedy Kristus je NOVISSIMUS in novissimis! On stal se naší smrtí, soudem, očištěním i nebem. V NĚm přichází konečná hodina (I. Jan 2, 18), kdy se může úplně zjevit Boží svatost. PROTO theologická nauka „o posledních věcech“ — eschatologie — nauka o zániku starého člověka i světa a o novém stvoření. — Protože však Ježíšova eschatologie není pouhým očekáváním budoucích osudů, nýbrž oznamuje hlavně ZAČÁTEK SPÁSY, pak křesťan je povolán, aby s Bohem činně spolupracoval a dále rozvíjel přirozené i nadpřirozené dary. Z toho plyne historická ODPOVĚDNOST křesťanů ve světě (hic et nunc v této generaci), která bratrskou láskou se obrozuje k nové tvůrčí síle. (Viz H. Schürmann: Eschatologie und Liebesdienst in der Verkündigung Jesu; Th. Jahrbuch 62, str. 320—340.)

Velmi vtipně píše Hans Urs von Balthasar, že současná situace v katolické eschatologii je taková, že by se na začátek tohoto theologického textu mělo dát upozornění: „Pro vnitřní přestavbu dočasně uzavřeno!“ (Eschatologie — Fragen der Theologie heute, Zürich 1957, str. 404 a násl.) Ano, proč si to neříci: nejen novissima, ale ale celá dogmatika je jakoby „v přestavbě“!

Dosavadní katolické studie De Novissimis lze rozřadit asi do čtyř kategorií:

1. V těch nejstarších se nic zvláštního neděje. Pohybují se po dobře vyzježděné koleji středověkých a protireformačních názorů (např. Pohle a Diekamp ve svých dogmatikách).

2. Jiní autoři zase začali tento traktát popularizovat a píšou esejistickou formou (např. Quardini: Die Letzten Dinge, Würzburg 1949).

3. Další přinášejí nové problémy a aspekty, nově interpretují výroky Písma a Tradice, ba zapojují i moderní kosmologické poznatky. Zatím však to jsou jen pouhé stavební kameny a nikoliv hotová stavba (např. Winkhofer: Ziel und Vollendung — Die Letzten Dinge; Ettal 1951).

4. A konečně jsou to pokusy o moderní reprezentivní katolickou eschatologii, které sice přinášejí mnoho cenného materiálu, ale méně už spekulativního zpracování a proniknutí do hloubky. Mám na mysli Schmausovu eschatologii (Katholische Dogmatik IV, 2; München 1959) nebo Granatovu eschatologii (Rzeczy ostateczne czlowieka i swiata; Lublin 1962).

Přes všechnu spletitost otázky je nutné stanovit PRINCIP DŮSLEDNÉHO CHRISTOCENTRISMU pro celou katolickou dogmatiku, tedy i pro eschatologii. Novissima v tomto smyslu nejsou tedy „poslední věci“, nýbrž DOVRŠENÉ UDÁLOSTI člověka, celého lidstva i vesmíru V JEŽÍŠI KRISTU, který je Novissimus in novissimis.

A nyní k vlastní výstavbě: Moderní obraz světa má jinou podobu, než jak jej líčila antika a středověk. Je tedy třeba vyprostit zjevenou křesťanskou pravdu z rámece těchto zastaralých představ a uskutečnit takovou interpretaci zjevených pravd, která by existenciálně vyjadřovala skutečnost, jak ji může chápat člověk současnosti. K tomu však teologie nepotřebuje ani Bultmannovo odmytologizování. Není třeba ani lépe přihlídnout (pro

dogmatiku) k nynějšímu stavu vědecké kosmologie — jak se to často a chybně dělalo — a pak Novissima se stávala „jakýmsi druhem fyziky posledních věcí“ (Y. Congar: Revue des Sciences Philosophiques et Théologiques 1949, str. 463). Pouze je nutné znovu si uvědomit, že Kristus a Jeho Život i v těchto dovršených událostech člověka a světa je Alfou a Omegou všeho. Katolické eschatologii nepomůže odmytologizování (protože nikdy nebyla mýtem), ale odkosmologizování (tedy ne už VĚCI a MISTA, nýbrž osobní UDÁLOSTI člověka v Bohu).

A tak se nebojme říci, že nás za daných okolností nezajímají dimenze vesmíru, lokalizování eschatologických „míst“ ve vesmíru (nebe, očištěc, peklo) a stejně tak i vývoj a struktura kosmofyzických jevů a problém času. Vždyť sám Bůh v Ježíši Kristu je skutečný Novissimus všeho stvoření! On je naším zkoušejícím Soudcem (faktickým Vykonavatelem Božího soudu). V NĚm se člověk bezprostředně připravuje a tříbí k přijetí Božího Života (je tedy naším dosaženým Nebem). A konečně On, navždy ztracený pro člověka, protože definitivně odmítnutý, se stává peklím, protože je nedosažitelný člověku i andělu, který Ho navždy odmítl. V NĚm — v Ježíši Kristu — všechno konečně umírá, ale i vstává z mrtvých. Nelze tedy říci, že tento náš stvořený svět, ve kterém žijeme, bude JEDNOU zavržen a na jeho místě stvořen druhý, lepší. Skutečnost nového nebe a nové země (Apok. 21, 1) není míměna ve smyslu kosmologickém, tedy v naší časo-prostorové dimenzi současné matérie, ale je to nadpřirozený existenciál (viz K. Rahner: Zur Theologie des Todes, Herder 1961, str. 35—36!), který vstoupil v platnost smrtí a zmrtvýchvstáním Bohočlověka. A jeho náplní — mimo jiné — je i přeměna člověka, jeho vzkříšení z mrtvých a přeměna světa. Kristův „návrát“ k Otci je pro nás vytvořením nové dimenze Života: z Boží milosti i vykoupěný člověk a kosmos přechází do své nové existence. K. Rahner říká, že to je „des Himmels eigenes Werden“. (Auferstehung des Fleisches — Schriften zur Theologie II, Einsiedeln 1955, str. 221.)

Novissima tedy jako historická skutečnost se objevila Kristovým Vtělením a vstoupila v platnost Jeho smrtí a zmrtvýchvstáním. Od té doby smrt křesťana, který umírá v Boží milosti, je kvalitativně jinou smrtí. Nynější scholasticko-theologická reflexe říká o ospravedlněném a omilostněném člověku, že jeho smrt nemá už charakter TRESTU za hřích, nýbrž je jen NÁSLEDKEM hříchu (D. 792). Tím však je smrt ospravedlněného člověka kvalifikována pouze NEGATIVNĚ. Nový zákon zná totiž hlubší skutečnost: umírání v Pánu (Apok. 14, 13; I. Kor 15, 18). Toto umírání však není žádnou ontologickou smrtí, protože bylo řečeno, že ten, kdo žije a věří v Krista, nikdy skutečně nezemře (Jan 11, 26). Existuje pouze společné umírání s Kristem (mortui sumus cum Christo — Ř. 6, 8), které je východiskem ke skutečnému darování Života (simul etiam vivemus cum Christo — am-těž).

Zásadní přijetí Kristovy smrti — účast v ní — začíná už vírou a křtem a tak získáváme nový Život. Skutečná smrt ospravedlněného člověka je totiž smrtí v Kristu, čili spásitelná událost. Není tedy ani zdalobka zastaralou frází ono typicky křesťanské a hluboké: „v Pánu zesnulí“, jen je nutné tomu znova dobře porozumět. Křesťanova smrt má osobní existenciální charakter: je poslušností, pokáním, dostičiněním a odevzdáním v lásku. A tak je i vyvrcholením přijaté spásy a jejího působení. Tím se Kristova i naše smrt stává aktem milosti. A protože Kristus zemřel a sestoupil do nitra celého dosud nevykoupěného stvoření — descendit ad inferos — kterým procházel jeden vzdech a bolest je svírala, tím se Jeho spásitelná milost stala naší milostí. Sv. Pavel říká, že je to sice zatím pouze v naději, ale tato naděje už je zárukou budoucí slávy, která se na nás zjeví (Ř. 8, 22—25; Ř. 5, 2). Tak je třeba se dívat na každou lidskou smrt jako na významnou hodnotu, která vítězně proniká celým naším vykoupěným Životem a je na této zemi vrcholem přijetí spásy i jejího působení. (Viz K. Rahner: Zur Th. des Todes, str. 62—65.)

Ovšem TAKHLE nazíraná a zvěstovaná eschatologie plyne jen z důsledně realizované christologie. Skutečně správně usuzuje Schmaus:

1. NEBE je dynamický STAV dovršení Božího Království v člověku, symbol Boží přítomnosti a Jeho životní forma, vrchol naší mlhosti ve společném životě s Kristem, bezprostřední nazírání na Boha a náš „rozhovor“ s Ním, účast na životních procesech božských Osob, úžas nad pravdou a krásou, společenství všech vykoupěných v Lásce, blažená účast na stvořeném i nestvořeném dobru a splnění lidské touhy po věčném štěstí (§ 308—315 cit. díla).

2. PEKLO je dynamický STAV dovršení ďáblova království hříchu v člověku, symbol Boží nepřítomnosti (protože člověk celý svůj život uskutečňoval autonomně, tj. jednostranně a proto špatně), zpřetrhání všech formálních svazků s Kristem, uvěčnění životního torza, rozkladu, osamocení a zoufalství (§ 303—305).

3. OČISTEC je dynamický STAV lidské bolesti, tříbení a satisfakce za hříchy, kterými se člověk in statu viae vzdálil od Božího Života, bezprostřední příprava na dovršení Božího Království v člověku. Třibícím činitelem tu není žádná modifikace materiálního ohně, nýbrž sám Kristus, ohnivý Plamen (Apok. 1, 14). A tak, jako v tomto životě má rozhodující úlohu víra, v očistci to je nádeje a v nebi láska (§ 306—307).

Smrt člověka jako spasitelná událost je tedy spojení

odcházející duše s oslaveným Tělem zmrtvýchvstalého Ježíše Krista. On je tím nebeským Chrámem, Domem a Městem z Apokalypse. A naše historické zmrtvýchvstání těl je dáno Kristovým Zmrtvýchvstáním, které konečně nachází svou ústřední polohu v katolické eschatologii a eschatologii v dogmatice.

Toto vše vrcholí v závěrečném OČEKÁVÁNÍ PÁNA, jehož Příchod bude právě tak tajemný jako Jeho Zmrtvýchvstání. A tak jako k intimnímu Vtělení a Narození Páně přistupuje veřejná Epifanie, tak i k tajemnému Zmrtvýchvstání přistoupí veřejná Epifanie jeho konečného Příchodu. Proto také K. Rahner nepřestává zdrazňovat, že v současné theologii se tak málo mluví o přímém vztahu mezi zmrtvýchvstalým Kristem, nebem a blaženým nazíráním. (Viz: Probleme der Christologie von heute; Einsiedeln 1954, str. 208.)

ZÁVĚR:

Struktura eschatologie je christologická a její přestavba musí jít společně s přestavbou celé teologie. Tím je řečeno, že musí mít také vliv na všechny ostatní teologické traktáty a naopak.

Zmrtvýchvstalý Kristus je současně Dovrшитelem smyslu našeho Života, našich dějin i celého kosmu a jeho dějů. Tváří v tvář tomuto faktu nemůže tedy být duchovní vývoj světa k jasnému osobnímu cíli indiferentní nebo cizí.

ThDr. Vladimír Benča

KŘESŤANSTVÍ V INDII

Na konci letošního roku od 28. listopadu do 6. prosince bude konán 38. eucharistický všesvětový kongres v *Bombaji* v republice indické. Proto je vrcholně časově všimnouti si křesťanství v této zajímavé zemi se starobylou úctyhodnou kulturou.

Dějiny křesťanství v Indii.

Podle apokryfních skutků sv. Tomáše, v nichž je popsána starobylá tradice křesťanská v Indii, přinesl do Indie evangelium Kristovo svatý apoštol Tomáš. Uvedená akta sv. Tomáše jsou původu syrského. A také v křesťanství syrském se udržovaly vzpomínky na to, že sv. Tomáš působil v Indii. Mezi Indií a Evropou odedávna udržovali styky obchodníci syrští, jejichž východiskem byla slavná Edessa. A také na Východě i na Západě Edessa byla vždy považována za středisko křesťanské na Východě a tam také byly přeneseny ostatky sv. Tomáše. Tradice o působení sv. Tomáše v Indii je dnes potvrzena archeologickým nálezem a král Gundaphar, o němž se zmiňují Skutky sv. Tomáše, je historický král parthsko-indický Gandhara, jenž vládl od r. 20—50. po Kr. Bohužel, po zániku říše tohoto vzdělaného vladaře, jenž přál křesťanství, rozšíření křesťanství bylo zastaveno.

V Indii zbyly jenom zbytky křesťanů na pobřeží malabarském, kteří se nazývali Tomášenci. Křesťané malabarští hierarchicky byli závislí na církvi syrské a tím si vysvětlíme též skutečnost, že přijali nestorianismus jako jejich mateřská církev. Křesťané na pobřeží malabarském používali liturgických formulářů východosyrské nestoriánské církve s menšími změnami a jako liturgické řeči užívali syrštiny (1). V 7. století byla zřízena na malabarském pobřeží metropole patriarchou syrským Salibha Zachariášem.

Když se zmocili západního pobřeží Indie kolonizátoři Portugalci, usilovali jejich misionáři připojit křesťany Tomáše k církvi latinské. Vasco de Gama udává počet odloučených křesťanů indických na 200 000. Za nadvlády portugalské křesťané indiští podléhali pod patriarchát v Goa. Hlavně to byl arcibiskup Alexander Menez z Goa, jenž všechny křesťany indické podřídil pod jurisdikci latinských biskupů. Bohužel, neprozíraví Portugalci usilovali odejmouti křesťanům Tomášencům jejich starobylé obřady a rity a na synodě v Diamperu r. 1599 nahradili portugalské obřady rity východosyrské z latinštiny. To ovšem vzbudilo reakci u domorodého duchovenstva a r. 1653 arcijáhen *Tomáš Parambil* se odtrhl se svými přívrženci od Říma a byl zvolen za hlavu nové malabarské církve. Svěcení na biskupa dosáhl od jakobitského patriarchy z Antiochie, který poslal do Indie me-

tropolitu Mar Grigora. A tak malabarští křesťané od té doby si zachovávají staré obřady východosyrské a hlásí se k jakobitskému patriarchátu. Jakobitští křesťané Tomášenci později se rozštěpili na řadu skupin. Když se zmocnili nadvlády nad Indií Angličané, podporovali hnutí tzv. anglo-syrských křesťanů, kteří se měli podříditi církvi anglikánské. Dnes z malabarských křesťanů Tomášenců se hlásí k nesjednoceným Jakobitům asi 250 000 vyznavačů a k reformovaným Jakobitům jenom 50 000 věřících. Když r. 1930 jakobitští biskupové Mar Ivanios a Mar Theophilus se stali katolíky, jejich jakobitské neboli malankarské obce s kněžími je následovali.

Obřad syrsko-malabarský je v podstatě ritus východosyrský, upravený v určitých částech synodou v Diamperu r. 1599. Katolíci i odloučení křesťané v bohoslužbě užívají řeči syrské, a při tom katolíci užívají abecedy chaldejské, kdežto odloučení křesťané indiští si přizpůsobili abecedu užívanou křesťany maronitskými (2).

Poměr indických křesťanů k hinduismu.

Ve svobodné Indii křesťané tvoří poměrně malý zlomek obyvatelstva. Mezi 450 milióny hinduistů, kteří se hlásí k starobylým tradicím brahmánským, je křesťanů katolických dnes asi 6 miliónů a křesťanů ostatních — oddělených od Říma, jakobitů a protestantů asi 5 miliónů. Křesťany protestantské sdružuje *Ekumenická rada*, jež měla r. 1961 památné zasedání v New Delhi. Obojí křesťané však projevují velkou životnost.

Ač katolických křesťanů je jenom malý zlomek, přece dlužno dnes říci, že katolická církev v Indii je opravdu indická. Duchovenstvo řeholní a neřeholní je většinou domácího původu a rovněž hierarchie díky prozíravosti Svaté Stolice je rovněž indická. Dokonce Indie má svého domorodého kardinála Graciase. Mnoho povolání kněžských a řeholních se objevuje mezi věřícími a tudíž lze říci, že církev v Indii jak stran věřících, tak stran své kanonické struktury je opravdu indická.

Samozřejmě domorodí křesťané indiští touží přivést k poznání evangelia Bohočlověka i své spoluobčany slovem i příkladem. Svobodná Indie se dnes rychle přizpůsobuje ohromné všesvětové civilizaci technické tak, že po této stránce, máme-li na mysli rozvoj techniky, komunikační prostředky, sport, zvyšování úrovně životní, problémy pro křesťany indické jsou tytéž jako v jiných světadílech. Avšak Indie mezi národy zaujímá zvláštní postavení *stran své kulturní a duchovní starobylé tradice*, jež je dědictvím minulosti. A právě zde vyvstává pro indické křesťany a Církev v Indii zvláštní problém, který bychom mohli přirovnati postojí prvotních křesťanů

v imperiu římském ke staré antické kultuře řecko-římské.

Jde o postoj křesťanství indického k nepopíratelným hodnotám duchovní tradice brahmánské. Již sv. František Xaverský si byl vědom velkých hodnot skrytých v domácím indickém brahmanismu. Prozíraví jesuité P. de Nobili, P. Beschi doporučovali v Indii, podobně jako to činil v Číně učený P. Ricci, použití domácí vysoké kultury brahmánské pro obrácení k evangeliu Kristovu. Proto jesuité jak v Indii, tak v Číně považovali odsouzení ritu čínských a malabarských Svatou stolicí za neprozíravou metodu, jež podlomí účinnost jejich misionářské orientace. A historie jim dala za pravdu.

Dnes Církev se učí z dějin a nynější II. koncil vatikánský svou konstituci liturgickou z minulého roku vytýčuje *zásady pro adaptaci liturgie kultuře a tradicím národů* (srovnej odd. 37—40). To je ovoce dlouhých předchozích zápasů a dozrávání.

Církev v Indii má nyní možnost plně použití ritu syrsko-malabarských pro své věřící a též užívání domácích jazyků při bohoslužbě. Pokud jde o přizpůsobení se tradicím hinduistickým, je hlavně třeba v Indii přítomnosti mnichů kontemplativních a najít způsob kontemplativního života, jenž by vyhovoval genu národa indického. V roce 1950 na plenárním koncilu indické hierarchie v Bangalore bylo žádáno uvedení velmi přísných forem mnišství a Svatá Stolica doporučovala syny sv. Benedikta s nejpřísnější observancí jako jednu možnost pro získání bratří nekřesťanů. Již v roce 1928 biskup z Jaffny na Ceylonu, *Msrgr Guyomar*, založil kongregaci typicky indickou: *Rosariánů*. Rozjímavá recitace růžence se mu zdála vhodná pro získání hinduistů i buddhistů. Indická společnost misijní pod vedením arcibiskupa z Agry založila přímo ve středisku hinduismu v Benaresu tzv. město Kristovo — „*Christnagar*“ v roce 1953. Jeho členové usilují uvést ve skutek předpověď papeže Lva XIII.: „Tvoji vlastní synové, ó Indii, budou nástroji tvé spásy!“ A v blízkosti byl vystaven klášter-ashram Panny Marie, kde mniši žijí podle způsobu mnichů brahmánských. Nepožívají ani alkoholu ani tabáku a usilují proniknouti do hloubi mentality indické znalostí jazyků a umění indické civilizace. O něco podobného usiloval též kněz z Lyonu, abbé Jules Monchanin. Zajímavé jsou postřehy bengálského brahmána, *Brahmabandhav Upadhyaya*, který konvertoval ke katolictví. Připomíná, že sebevětší chudoba křesťanských mnichů neudělá dojem

na Indy. Pro ně i nošení střevočů, klobouků, používání nože a vidličky, požívání masa a vína je už přepych. I v těchto věcech, jež jsou pro Evropana samozřejmostí, třeba heroicky si dáti újmu, nosit chudý šat indických mnichů, zřít se vína a masa, bydlet v chudičkých obydlích a žít jenom z almužen. (Revue Sofia.)

Kulturní tradice brahmánská je úctyhodná. První Upanišády vznikly v době, kdy král David skládal své žalmy a kdy Homér psal svou Iliadu, ba jsou ještě starobylejší. Ind je plným právem hrd na skvělé výtvořky svých předků. Duchovní náplň je však v literárním brahmánském dědictví *immanentistická*. Je to úsilí splynouti s neosobním bytím, jediným pravým bytím — Brahmamsi. Nejde o nadpřirozené mystické prožitky, o dar transcendentální milosti, jež nám křesťanům otvírá samé srdce Boží. Mezi spásou hinduistickou a křesťanskou je nepřeklenutelný rozdíl. Nicméně duchovní indická zkušenost imanenční může být přípravou tehdy, když duše zůstane otevřena k vyšším a nejtajnějším výzvám milosti jediného Spasitele lidstva, Ježíše Krista. Brahmánskou duchovní zkušenost možno aspoň považovati *jako přípravu duše pro návštěvu Boha Živého*.

Proto Církev, jež jde ve stopách svého Zakladatele-Boha lásky — nikdy nečiní překážek tomu, co je přirozeně hodnotné, naopak stává nedpřirozeno na opravdovém hodnotném přirození. Gratia supponit naturam. Pod tímto zorným úhlem a s těmito vznešenými úmysly bude konán na půdě starobylé a slavné Indie 38. celokřesťanský eucharistický kongres v Bombaji, jehož se zúčastní 14 kardinálů z celého světa a na výslovné pozvání presidenta Indie S. Radhakrishnana i sám svatý Otec, Pavel VI.

ThDr. Josef Kubalík

Literatura:

- (1) Dr. Fr. König: Christ und die Religionen der Erde III. sv. Herder-Wien 1956 — str. 672—676.
- (2) Raymond Janin: Les Églises orientales et les rites orientaux — Maison de la Bonne Presse, 1956 — str. 522 sq.
- (3) Olivier Lacombe: La prière chrétienne aux Indes-Ecclesia, 1963 — 166, str. 133—144.
- (4) S. Radhakrishnan (nynější prezident republiky indické): *Eastern Religions and Western Thought* — London 1957, atd.

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

41. O lux beata caelium.

[K nešp. svátku sv. Rodiny]
Blaživé světlo nebeské,
naděje lidstva nejvyšší,
tě úsměv lásky mateřské
v jesličkách blažil, Ježíši.

Maria, plná milosti,
jen ty smíš k ěadrům
nejčistším
Ježíška vinout s něžností,
jež libat, kojit mlékem svým.

V praotců sboru vznešeném
jediný strážce Mariin,
nejsladším tebe ze všech jmen
nazýval otcem Boží Syn.

Vy, kteří z Jesse kořene
jste vyrostli ku spáse všem,
nás vyslyšte dnes skloněně
před vaším jasným oltářem.

Když slunce klesá k obzoru
a odnímá všem věcem jas,
my zde svých srdcí pokoru
vléváme v prosebný svůj hlas.
Tu milost, kterou se váš práh
do květů ctností odíval,
nám dejte, by zas v rodinách
duch pravé lásky přebýval.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná sláva všude zní.
Amen.

Od pap. Lva XIII. (+1903)

42. O gente felix hospita.

[K laudám svátku sv. Rodiny]
Slavnými hosty poctěný
domku, zdobící Nazaret,
v tobě se rozvil vznešený
počátek Církvě první květ.

Skvoucího slunce zlatý jas,
jenž shlédne každý země kout,
nemohl sídlo větších krás
a ctností nikde naleznout.

Tam slétají se ze všech stran
poslové s nebes výsosti
a v onen ctností svatý chrám
zíř, nahlížejí a jej ctí.

Jak ochotnou se pravici
Pán chápe přání otcových
a s jakým blahem na lici
dbá Panna prací mateřských!
Po boku choti Josef je,
druh věrný v lásce, starostech,
je mnoha pouty spojuje
Bůh, štědrý dárce ctností
všech.

Svou láskou k sobě vzájemně
i k Ježíškoví oba lnou
a Ježíš splácí dojemně
za jejich lásku láskou svou.
Kéž pevným svazkem láska nám
bratrská srdce připoutá,
nechť pokoj vrátí rodinám
a zmírní tíhu života.
Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná sláva všude zní.
Amen.

Od pap. Lva XIII. (+1903)

43. Sacra jam splendent.

[K mat. svátku sv. Rodiny]
Posvátné chrámy — jsem
světél září,
už květů věnce — visí před
oltáři,
dým kaditelnic — s vroucí
láskou naší
k nebi se vznáší.

Máme dnes v písních — z Otce
zrozeného
velebit Syna, — královský rod
jeho,
dům Davidův či — rodu
proslavená
starého jména?

Raději v písní — vzpomínati
budem
životu v domku — nazaretském
chudém,
kde Ježíš trávil — v tichu život
sladký

v blízkosti Matky.
Od Nilu dálných — hoch se
vrací břehů,
na každém kroku — v andělově
střežu,
vytrpěv mnoho — strasti
a nesnázi
v rodný dům vcházi.

Při Josefově — řemesle svá
léta
mladistvá trávi, skryt před
zraký světa,
za lásku rád mu — pomoci
svou splácí
v úmorné práci.

„Ať zvlhnou, praví, — potem
těď mě údy
dřív než je krve — zaleje proud
rudý.
I tato oběť — všemu lidstvu
k spáse
nechť vylévá se!“

Dí zbožná Matka — u Synáčka
svého,
dlí u snoubence — nejlepší
choť jeho,
ulehčit práci — unaveným
touží,

jim šťastna slouží.
Vy, kteří znáte — těžký život
lidský,
námahu, strasti, — pomáhejte
vždycky
všem, kteří v žití, — bídou
utýráni

těžce se brání.
Pokořte pýchu — těch, jimž
šťěstí zkvěta,
k těm, kteří se k vám — utíkají
v tísní,
nebudte přísní.

Ježíši, tobě — čest buď, moc
i sláva
za příklad, který — nám tvůj
život dává,
ty vládneš s Otcem, — s Duchem
Těšitelem
ve světě celém.

Amen.

Od pap. Lva XIII. (+1903)

Přeložil J. M. ŠK.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 15. Z BOHA, NEJVYŠŠÍHO DOBRA, PRAMENÍ VZKŘÍŠENÍ A VĚČNÝ ŽIVOT

Žalm (hebr. 16.) je mesiášský. Verš 10. uvádějí sv. Petr (Sk 2, 25—32) i sv. Pavel (Sk 13, 35—37) jako předpověď Pánova zmrtvýchvstání, která se nemohla splnit a také nesplnila na Davidovi.

Rozdělení myšlenek:

- a) Bože, jsem ti věrný, nemám nic společného s modláři a lnu k tvým věrným (1—6).
- b) Pán je součástí mého dědictví zde i na věčnosti (7—11).

1. Davidův „miktám“.

Bože,
zachovej mne,
vždyť se utíkám k tobě!

2. Říkávám Pánu:

„Ty jsi můj Pán,
neznám dobra mimo tebe!“

3. Jak podivnou náklonnost mi dal k světcům své země!

4. Svě bolesti násobí,
kdo běhají za bohy cizími;
já neučiním úlitbu krvi jejich obětních darů,
přes mé rty nepřejde ani jejich jméno!

5. Pán je součástí mého dědictví i mého kalicha,

to ty rozhoduješ o mém osudu.

6. *Výměra mého podílu padla v rozkošný kraj,
mám velikou radost ze svého dědictví.*

7. *Velebím Pána, že mi byl dobrým rádcem,*

8. *Pána mám neustále na zřeteli,
protože je při mně po pravici,
nezakolísám.*

9. *Proto se mé srdce raduje,
má duše jásá,*

10. *vždyť ty neponecháš mou duši pod zemí,
nedopustíš,
aby se tvůj vyvolený dočkal porušení.*

11. *Ukážeš mi životní stezku:
u tebe — hojnou radost,
po tvé pravici — věčnou slast.*

(1) „miktám“ — přibližný překlad: zlatá píseň, hymnus.

(3) „k světcům“ — obtížné místo v textu. Sanctus zde i na jiných místech značí věrné ctitele pravého Boha.

(4) „Běhají za bohy“ — shánějí se po jejich přízni.
„úlitbu krvi“ — obětní rozliti krve obětovaného zvířete.

(5) „mého kalicha“ — hostitel dával připít z vlastního poháru na znamení zvláštní přízně. Jinak však kalich znamená básnický obraz pro utrpení.
„rozhoduješ o mém osudu“ — doslova: držíš můj los. Smysl: můj osud je v tvých rukou.

(6) „výměra podílu“ — doslova: provazy, rozumí se provazy zeměměřičů, rozměrujících půdu.

(10) „pod zemí“ — šedl.
„porušení“ — rozklad.

Přeložil P. Josef Kunický

Kněžská meditace

CHRÁM

Nad prefací k svátku posvěcení chrámu

Do zvlněných linek nízkých obzorů, do průsečíků cest, na čelo strání i do klínů údolí od věků staví člověk znamení své víry v jiný život. Nad všednost dní i nad uspěchanost našich cest, nad změt lidských osudů i nad proměnlivý šat stromů se k nebesům pozvedá dům, který lidé postavili Bohu i sobě. Nezničitelně, nesmazatelně se vryl obraz věží našich kostelů do věčně milované tváře českého domova, vždycky ji dokresluje a vždycky ji naplňuje krásou i posláním. Do přízemních, často malicherných starostí volá svoje „Sursum“, do únavy dlouhého putování promlouvá hlasem domova. Našeho domova, stuleného do stínu chrámu, který je jenom a jedi- ně náš i domova našeho posvěcení. Bez věží našich kostelů by země ztratila význačný skvost svého původu a člověk naléhavou výzvu k ušlechtilosti a dobrotě.

Tolikrát jsem měl před sebou pohlednice dalekých krajů a snažil se v nich vystopovat hlas oně země. Jinak hovořily štíhlé kampanily Itálie, jinak pozlacená klubíčka cerkvi na Východě a docela jinak, skoro stroze a nepřístupně kostely severských zemí. Obrázek naší krajiny se ale neobejde bez alšovských topolů a větrem zprohýbaných borovic. Ty štíhlé špice i koruny, plně živelného vzruchu český stavitel jen přenesl do kamene „pro Boha, dárce všeho dobra, jenž přebývá v domech modlitby, lidskou rukou zbudovaných, pro Boha, jenž neustálou pečlivostí posvěcuje Církev, kterou sám založil“. Řekl-li kdosi, že kdykoliv šel mezi lidi, vrátil se horší — mohl dodat: kdykoliv s usěřeností hovořil s Bohem, poznával posvátnou moc krásy a sílu modlitby. Tím žije Církev sv., tím žijí i její děti. Základní kámen stavby Kristova učení je: člověka pozvedat ke slávě Boha na výsostech i k pokoji mezi lidmi na zemi. Proto je pilířem a osou celé nauky Kristovy láska k Bohu, Otcí našemu, i k lidem, našim bratřím a sestřím kolem nás. Každý kostel je tedy „dům neviditelné modlitby, zakrytý viditelnými stěnami, je chrámem přebývání slávy Boží, trůnem neproměnné pravdy, svatyní věčné lásky“. Je však i obrazem samotné Církve sv.,

NUNC DIMITTIS SERVUS TUUM, DOMINE!

Každý večer v kompletári se modlíme jako večerní modlitbu třetí novozákonní canticum: „Nunc dimittis servus Tuum, Domine, secundum verbum Tuum in pace: Quia viderunt oculi mei salutem tuam, quam parasti ante faciem omnium populorum, lumen ad revelationem gentium, et gloriam plebis tuae Israel.“ — Trpělivě čekal staříček Simeon v chrámu jeruzalémském na příchod Páně. Dočkal se. Když viděl dítko, které čtyřicátého dne po jeho narození přinesla Panna Maria a sv. Josef do chrámu, vzal, osvěcen od Ducha svatého, že toto dítko je kýžený Vykutitel světa, s radostí nevýslovnou do svého náručí a modlil se tuto svou životní večerní modlitbu: „Nunc dimittis!“

Svou spravedlností a svou bázní Boží zasloužil si Simeon ve svém vysokém stáří tuto mimořádnou milost Boží. Jako opravdový izraelita zachovával po celý svůj život přesně zákon Boží, ne z fariseismu, ne z pokrytectví, nýbrž z nejvyšší úcty k Bohu. Svou touhou po Spasiteli, svou vroucí modlitbou, životní přisností, kající myslí a

svou neochvějnou důvěrou stal se hodným této mimořádné milosti.

Pevná, neochvějná víra v příslibení Boží dá i našemu životu pravou náplň a pravé posvěcení. Jen kdo tuto víru nemá, zmítá se ve svém duchovním životě na všechny strany. Jednou je světákem, pak zase se pokouší být světcem, nikdy není tím, čím by svým posláním měl být cele: dobrým katolickým knězem, tichým a pokorným srdcem — alter Christus benignitate et humanitate. Kdo má tuto pevnou, neochvějnou víru v příslibení Kristova v život věčný, zapudí všechny světské myšlenky, touhy a cíle, které se s bohosloveckým a kněžským životem nesrovnávají. Ten hledá jen to, co jest Božího, ten vidí a má stále před očima to, co Bůh neskonale věrný slibuje a nabízí, po tom touží, toho se snaží dosáhnout. Poznává a vidí klam a iluzi všech věcí, které nemají charakter věčnosti, které pomínou! Šťastný je kněz, který má ducha víry! Neboť jen kněz, jehož duše žije z víry, žije pro svého Boha a pro blaho duší! V této službě nalézá pravou útěchu a pokoj, kterého svět dát nemůže.

Když držel svatý staročký prorok Páně Simeon božské dítě v náručí, ponechává se zcela radosti, blaženosti a chvále a velebě Boha volá: „Nyní propustíš, Pane, svého služebníka v pokoj: neboť mé oči viděly spásu tvou, kterou jsi připravil přede všemi národy...“ Věrný služebník Páně, který vždy v těžké službě a námaze se probíjel životem, nemá jiného přání více! Milost, o kterou se modlíval, obdržel, životní úkol dokonale; tak může klidně z tohoto světa odejít. Zemřít je mu ziskem, jako svatému Pavlu, který o sobě mohl říci: Christus mihi vivere est et mori lucrum!“ Tak mohli o sobě říci všichni svatí a světice Boží! Vzpomínáme nyní v tomto dušičkovém měsíci listopadu na naše zemřelé, na všechny ty hrdiny poctivé práce, věrného plnění svých denních povinností všedního i svátečního dne! Na všechny ty hrdiny, kteří dali svůj život za nás, abychom my mohli žít! Vzpomínáme na všechny ty hrdiny v duchovní správě, kteří se ve svých kněžských povinnostech stravovali z lásky k Bohu a z lásky ke svým bratřím a sestrám v Kristu. Kterí se také plným právem modlili na sklonku svého kněžského života své životní večerní canticum: „Nunc dimittis servum tuum, Domine secundum verbum tuum in pacē...“ Spasitel, jehož tolikrát pod způsobou bílé hostie drželi v rukou po proměňování při mši svaté, kterého tolikrát přijímali při svatém přijímání, je a byl jim jako Simeonovi zárukou — „pignus“ — budoucí slávy a blaženosti věčné v Bohu! Simeonovo štěstí je naplněné!

toho společenství, které Její zakladatel postavil na tento svět, „aby neměla poskvrny nebo vrásky nebo cokoli v takového, nýbrž aby byla svatá a bez vady“ (Ef. 5, 25).

Jsou v naší vlasti chrámy, které budovaly celé věky a každá generace chtěla v nich vlastním způsobem zazpívat svou modlitbu chvály a díky a proseb. Jsou v ní i chrámy, které se dívaly do peřejí prudkých zvrátů, kostely, v nichž proměnliví lidé hledali sami sebe a svoji pravdu. Ne jenom neproměnnou, absolutní pravdu Boží a ne vždycky společnou cestu k ní. Proto bořili památky staré zbožnosti a krásy a plnili pokladnici umění a zanechávali za sebou strašlivé jizvy. Ani hojivý čas je nedovedl zacelit. Dýmem požárů a nářkem zbídačení člověka se tolikrát zastřely prostory, zasvěcené jenom modlitbě a Bohu. Lkavými zvony nařikaly nad svým zpusťšením i nad zpustošením lidského srdce. I ono mělo být — „sanctuarium aeternae caritatis, svatyní věčné lásky“. Jenom láskou a poslušností k zákonu Božímů chtěl Kristus Pán proměnit svět. Pro věky zůstanou na kříži jeho ruce, připravené objímat lidstvo všech národů a všech vrstev i pokolení. Ale kolmé rameno kříže ukazuje od země k nebi, od člověka k Bohu na výsostech. To byl i základní příkaz Jeho slov: aby všichni jedno byli pod klenbami chrámů i v náručí Církve — děti, které hledají Otce pravdou, spravedlností a láskou.

Chrám — útočiště i obranná tvrz, pavéza i spásný přístav. Opravu chrámů i Církve jsou — „lodíci, která nás, zachráněné z vlnobití světa, přivádí k přístavu věčné spásy“.

A přece někdy ani před chrámem se nezastavila lidská vášeň a krev potřísnila jeho veřeje i stěny oltářů. Krev Václavova i slzy Vojtěchovy na prahu našich dějin, krev i slzy bezpočetných mučedníků naší země, zabíjených v bezmezně zaslepenosti — ve jménu Božím! Proměnlivý je člověk, strašná je síla jeho zloby, hrozný, ale vždycky marný jest jeho boj proti věčné lásce. Ona je pramenem života, jeho posvěcením i jeho velikostí.

Kdykoliv utichly bouře vzdemutého nepřátelství, když do rozvrácených domovů se počal navracet pokoj, znovu rozkvétal na zemi vytoužený květ lásky — člověka k člověku a lidí k Bohu i k jeho svatyni. Opět obětavost lidská se pozvedala vysoko k nebi v semknutých klenbách i v rozletu věží a portálů, ve zlatu řezeb i v pokorné čistotě Božího příbytku. Znovu se stával chrám i Církev — „milovanou nevěstou, kterou Kristus svou krví vydobyl a svým duchem oživuje. V jejím klínu a Jeho milosti znovu k životu povstáváme, mlékem Slova se sytíme, Chlebem života se posilujeme, přispěním Jeho milosrdenství jsme opatrováni“.

Bohatstvím našich chrámů nejsou jenom vzácné poklady umění, ale především prameny milosti našeho posvěcení. Nad krásou oltářů, nad zkmenným gestem soch stojíme, pravda, s dechem zatajeným. Ale s pokornou vděčností se zastavujeme před skromným křesťanským pramenem, kde jsme dostali právo nazývat se Božími dětmi. S obdivem k nekonečně vtrvalé práci sledujeme spleť řezeb, v duchu počítáme údery dláta i vážíme trpělivost dávného pozlácovače, který v nejdražší roucho oblékal nevěstu Boží. Avšak čím je všechna drahá kráska bez prostinkého kousku bílého Chleba, bez Krista, jehož milosrdenství nás zachovává. Známe lidi, kteří dovedou ukázat místo, kde kdysi byli birmováni a vracejí se tam čas od času. Čím spíše je potom nutno knězi aspoň někdy pokleknout na tom místě katedrály, kde s tváří k zemi skloněnou jsme vzývali celé nebe, abychom se stali hodni být nositeli a správci tajemství Božích!

Všechno umění, všechny hlubiny svého nadání otevřel člověk, aby Bohu všemohoucímu splatil kus dluhu za sebe i za jiné. Rozezpíval všechnu čaromoc hudby i lidského hlasu — ale především ve vědomí vlastních křehkosti a vin prosil za milost Božího milosrdenství. Vždyť skrze ně a v něm se pozvedáme nad svoje pády, v něm hledáme i základnu pro zusechtění svého vlastního srdce. Ze Srdce Božího vyšla touha po velikosti člověka — a tuto velikost netvoří ani věda, umění, sláva a moc. Velký je ten, kdo dovede být dobrý. Ze Srdce Božího vyšla i Církev — „nevěsta, která za přispění svého snoubence věrně zápolí na zemi a Jím korunována, věčně se skvěje v nebesích!“

Chrám je obrazem Církve sv. Obojí je domem Božím a branou k nebesům. Obojí je spjato s člověkem i s jeho cestami. Silou těchto cest jest jednota společenství, vzájemná úcta a láska dětí jednoho Otce, jejich oporou je milost Boží, našim bohatstvím jsou naše chrámy, místa přebývání Božího mezi lidmi!

Václav Zemek

Něco většího a vyššího a vznešenějšího mu nemůže země poskytnout! Dosáhl svého cíle a vyrovnaný, klidný a šťastný může odejít a odchází z tohoto světa. Spasitel mu otvírá bránu nebeskou. To mu stačí! Dlouhá doba čekání na tento nejkrásnější okamžik života je u konce...

Tak se těší kněz po životě naplněném apoštolskou prací ke cti Boží a

k blahu duší na smrt. Pro něho je den odchodu z tohoto světa dnem radosti. Neboť všechny ty tisíce svatých přijímání a mší svatých jsou mu zárukou života věčného. Nemůže tedy smrti nic ztratit, nýbrž jen získat. Pro každého kněze, který šel životem jako druhý Kristus, je okamžik smrti oním šťastným okamžikem, ve kterém se vrhá duše do neskonaleho oceánu ra-

dostí a blažeností Božího života, aby užívala radostí božstva na věky!

Kéž by i náš kompletář životní vyzněl tak vznešeně jako kompletář omilostněného pěvce Páně — Simeona v chrámu, ve třetím novozákonním kantiku! Pak bude i nám smrt ziskem, jako byla ziskem svatému tomuto proroku, jako svatému Pavlu a jako všem svatým kněžím a bohoslovcům!

ThDr. Karel Sahan

TICHÝ PRACOVNÍK

Mám rád vyšehradský hřbitov; někomu se to může zdát protipřirozené, milovat hřbitov, místo mrtvých, místo očekávání. Ale vyšehradský hřbitov má v sobě zvláštní kouzlo neumlčitelné slávy. Je tu tolik hrobů, u nichž se naše kroky zastaví, a každý z těchto hrobů ožívuje vzpomínky na velký život, na velké dílo a na velký odkaz, který zavazuje přítomné i budoucí. Ty vzpomínky mají své světlo, svou moc i svá přikázání. Teď v listopadu, den po svátku, který nám každého roku připomíná památku všech věrných zemřelých, všech těch, kdo už odešli před tvář Páně a zůstávají skryti už jen ve vděčnosti našeho vzpomínání, pomodlil jsem se na vyšehradském hřbitově u hrobu ušlechtilého českého kněze Františka Douchy, jenž před osmdesáti lety, právě 3. listopadu, dokončil svou pozemskou cestu. Prostý hrob s jednoduchým, skromným náhrobkem, který se přímo krčí ve stínu té pozerský patetické sochy Bílkovy na sousedním hrobě Václava Beneše Třebízského, je svědectvím skromnosti, pokory a tichosti Douchovy. František Doucha se narodil 31. srpna 1810 v Praze na Malé Straně; v Karmelitské ulici na domě č. 23 naleznete jeho pamětní desku. Na bohosloví se rozhořelo jeho české srdce, probudil se jeho zájem o vlasteneckou práci, a tak když po vysvěcení na kněze r. 1834 se stal kaplanem v Petřovicích na Sedlčansku, v kraji ryze český uvědomělem, už zde vedle činnosti pastorační oddával se literární a vlastenecké práci. Sbíral zde pro český slovník Jungmannův četná svěrázná lidová rčení a Erbenovi nastřádal pro jeho sbírku na 300 národních písní. Pro nemoc musil předčasně odejít do penze a odstěhoval se do Prahy, kde se ubytoval v klášteře u sv. Jakuba, kde knězi deficientovi poskytl prostou, malou světničku. V této světničce tichý pracovník tvořil svá díla a ožíval jimi úhor současné české literatury a připravoval cestu příštím zušlechťovatelům národní role. Lze se až divit, jak tento kněz zdraví útlého a chatrného mohl obsáhnout tolik práce, na kterou by sotva stacili tři lidé. Dokázal ji zdolat sám, protože, mluveno jeho slovy

(v jisté obměně), měl odvahu k tiché, nehlučné činnosti a zřikaje se mnohého pohodlí, obětoval se vytrvalé trnité práci, která „zabranou mysl umrtvující nebývá u přirovnání k obtížím zhusta ani oceněna, a při které hned z předu vzdáti se dlužno výhledu na hmotný nějaký zisk“.

Rozsáhlá je Douchova činnost bibliografická a lexikální, již vědomě navazoval na okaz Jungmannův; byl zdařilým autorem básnických sbírek, určených českým dětem, a stal se jimi vedle Vinařického zakladatelem českého písemnictví dětského; úchvatná a průkopnická byla jeho poctivá práce překladatelská, již k nám uváděl jako první četná významná díla cizích literatur. Jeho básnický vkus byl jemný a citlivý, jeho rozhled po světové literatuře na svou dobu široký a vybraný, jeho vzdělání všestranné a hluboké. Ovládal plyně 14 jazyků jako jedinečný linguista a jeho cit pro mateřštinu byl až úzkostlivě svědomitý. Od knížek pro děti, k nimž ho přiměla událost, když viděl, jak jednoho dne otec-Čech v knihkupectví kupuje pro své děti německé knížky pro nedostatek českých, až k velkým dílům překladatelským poznáváme Douchu jako ducha vidoucího a štědrého, jemuž práce pro národ a jeho kulturu byla závazností. Tichý a skromný pracovník ve své jizbičce u sv. Jakuba přelévá z moře velkých světových literatur do domácího jezírka velké myšlenky, mohutné pravdy, živá slova a stává se tak předchůdcem Jaroslavu Vrchlickému, který mu později vzdal díky za to, že jeho předkladatelskému dílu připravoval cestu. První před Vrchlickým si Doucha troufl překládat Dantovu „Božskou komedii“. Přeložil devět dramát Shakespearových; byl to první pokus dát českému divadlu hutný a zrnitý český překlad dramatických děl geniálního zpytatele duší.

Z portugalštiny překládal úspěšně Camoense, zejména jeho Lusouce, překládal Puškina, Mickiewicze, Byrona, Burnse, Milтона, Schelleye, Calderona, Viktora Huga, Kleista aj. Byl by to nepřehledný výčet cizích jmen, jež k nám, do českého prostředí, Doucha obětavě a jasozřivě uváděl. Svými překlady sloužil nejenom prohloube-

ní a rozšíření kulturních obzorů domácích, ale pozdvihoval jimi i národní sebevědomí, neboť dokazoval jimi pružnost a rovnocennost českého literárního jazyka.

Divám se na podobiznu Douchovu. Bystré, prohlédávající, trochu tesklivé oči, lahodná tvář, vlasy na skráních hustě sčesané, prostý kněžský oblek. Tak opravdu vypadá tichý pracovník. A znovu pročitám fejton Ignáta Herrmanna, jež Douchově památce věnoval v literární příloze „Národních listů“ 1. čer. 1919. Hned v úvodu Herrmann pěkně vzpomíná: „Poznal jsem nemnoho lidí tak ušlechtilých, jemných a vzácně skromných jako byl pater František Doucha. Ba, přehlížím-li řadu osob, s kterými mi bylo dopřáno seznámiti se či jenom jako mimochodem setkati v dobu, kdy jsem poznal patera Douchu, nepřipadá mi v tu chvíli nikdo, koho bych s ním mohl srovnati. A jestliže někomu právem příslušelo pojmenování pater, otec, byl to on, František Doucha. O něm, když k nám do pisárny nakladatelského závodu přišel, neřekl nikdy nikdo: »byl tu Doucha.« Jeho jménu vždy se předesílalo: P a n a t e r Doucha. A vyslovovalo se to s příslušnou úctou... Měl jemnou, šetrnou ruku. Kdykoli mi ji podal, bylo mi, že bych ji měl pocelovati... Byl knězem vším svým zjevem, každým slovem a jistě taky každým dechem a tepem svého srdce... Byl to předobry, vzácný muž a vzácný kněz. A chudý, evangelicky chudoučký.“

Osmdesát let je dosti dlouhá doba, aby se na člověka zapomnělo. Vytvořil-li však někdo pro národ a jeho kulturu takové dílo, jakým svůj národ poctil kněz František Doucha, jak by bylo možno na něho zapomenout? Jeho prostý hrob na vyšehradském hřbitově, tam, kde mrtví mluví a živí mlčí, měl by být cílem pouti především nás, českých katolických kněží: abychom se tu osvěžili ze studánky čistého a nezištného idealismu, abychom se posilnili a povzbudili ve své práci pro církev a národ, abychom silou ducha uměli vítězit nad slabostí přirozenosti. Jedna z básnických sbírek Douchových, vydaná v r. 1871, se jmenuje „Lípový věnec“. František Doucha, jehož tělesné pozůstatky ve svou náruč smírně přijala posvátná a historií požehnaná půda vyšehradská, si zasluhuje, aby se na jeho hrobě zelenal lipový věnec. Věnec z květů a ratoletí nejčestějšího stromu, symbolu české slávy a krásy. Václav Z i m a

NĚKOLIK POZNÁMEK K OPRAVÁM A ÚDRŽBĚ PAMÁTEK

Bohatství a rozmanitost kulturních památek, jejich význam umělecký i historický, jejich podíl na vytváření životního prostředí a snaha společnosti uchovat tyto památky v co největší míře dalším generacím, vedly k vydání zákona o kulturních památkách č. 22/1958 Sb.

Zákon kromě připomínky, že je občanskou povinností každého, aby ochraně památek byl nápomocen, přináší také jedno další závažné ustanovení, totiž že vlastník památky je povinen vlastním nákladem pečovat o její zachování a udržovat ji v dobrém stavu podle zásad památkové péče a podle pokynů výkonného orgánu památkové péče, které si včas vyžádá.

To se vztahuje samozřejmě i na kostely, kaple, fary a další objekty v majetku církve, a proto alespoň stručně je třeba zmínit se o památkových zásadách. Jestliže nynější — jistě dočasně — omezení finanční a potíže se získáváním výroby a materiálu práci na záchraně památek znesnadňují, o to více chceme dbát, aby jak finance, ať ze státních prostředků, nebo ze sbírek, tak materiál a vynaložená, ve značné míře dobrovolná práce, byly investovány s maximálním užitekem pro památku. Příklady ukazují, že ne každá, ale pouze správná úprava je pro památku přínosem. Součástí památkové podstaty staveb jsou ovšem i omítky, všechny detaily, barevnost, doplňky uměleckořemeslné, velikost a tvar oken, ale i vhodné prostředí a úprava okolí. Nejinak je tomu také s interiéry: zařízení řady kostelů, třeba vznikala postupně, představují velké kulturní bohatství a je i na naší generaci, aby se odkaz minulosti, dosud početný, nesprávnými zásahy neochuzoval.

Pro majitele a správce památkových objektů vydalo Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Ostravě metodický list (čís. 2) s touto tematikou, v tisku je také knížka inž. Břetislava Štorma, Základy péče o stavební památky, a tak tyto rady budou spíše upozorněním, připomínkou, že památky, mají-li památkami zůstat, vyžadují do jisté míry speciální péči, a že opravdu dobrých výsledků na tomto poli se dosáhne, spojí-li se obětavost a nadšení s odbornou poradou pracovníků státní památkové péče.

Jedním ze základních požadavků údržby a zachování jakéhokoli objektu je dobrá střecha a žlaby s odpadem vody, kterou je třeba odvést od stavby, aby nepronikala do základů. U památek je nutno dbát ještě na tvar střechy a druh krytiny. Pro zděné stavby bez ohledu na sloh jsou použitelné tašky bobrovky (šupinového tvaru), nebo

břidlice (zejména v určitých oblastech, kde se těží), neogotické a barokní stavby také prejzy (jsou těžší). Eternitu se pokud možno neužívá (šedobílý ruší i při dálkových panoramatických pohledech), nanejvýš vypomůže šedočerný, řezaný na poloviční formát a pokládáný rádkově jako šindel. Dřevěné stavby (kostelíky, zvonice), objekty zlidovělého charakteru apod. vyžadují šindel, ovšem štípaný, ne řezaný, předem impregnovaný a přibíjený vyschlý a za příznivého počasí (vlhký v mrazu praská). Plech se hodí převážně jen na helmice věží.

Žlaby nemají být hranaté a okapní roury čtyřboké, ale oblé. Klempířské práce kvůli nerušivému účinku se barvou přizpůsobují krytině, u tašek jsou červenohnědé, u břidlice šedé. Nehodí se zelená. Neoplechovávají se také římsy a architektonické články (u far nanejvýš podokenní římsy, nejsou-li kamenné a profilované) a kde je plechování nezbytné, barvou se připodobní fasádě, aby co nejvíce splynulo.

Zvláštní péči je třeba věnovat fasádám a jejich opravu projednat včas předem s památkovými odborníky. Románské kvádríkové a gotické kvádrové a některé cihelné stavby se neomítají, rovněž ne romantické z 19. stol., jinak lomové a smíšené zdivo kryla vždy omítka a toliko ve druhé polovině 19. a počátkem 20. stol. byly některé středověké objekty v duchu romantismu nesprávně omítky zbaveny a vyspárovány. Omítky se dělají zásadně vápenné, hlazené, jen někde v baroku s hrubě nahozenými částmi, z dobře uleželého, několik let starého hašeného vápna (je proto třeba včas si udělat v zemi zásobu a chránit ji před zmraznutím) a z říčního plaveného, nikoli kopaného písku. Cement, hydraulické vápno apod. brání dýchání zdiva a jsou neslohové. Požadavek břizolitu jako trvanlivé omítky tu neobstojí, neboť máme zachovány i zevně gotické a renesanční vápenné omítky, které dosud drží, zatímco tvrdé zánovní leckdy záhy odpadávají. Stejný omyl je čelit vlhkosti nátěry zdiva nebo vrchu kleneb asfaltem, případně (uvnitř) olejovou barvou. Zabrání se tak dýchání zdiva a vlhkost nezmizí, ale stoupá dál.

Při vnějších i vnitřních úpravách je snaha zachovat co nejvíce z původních starých omítek. Neotloukají se proto na holé zdivo. Naopak stejně jako v interiérech lze pod svrchními vrstvami bílení zjistit nástěnné malby, najdou se i zevně staré fasády. V pozdní gotice byly malované (někdy i figurálně), v renesanci nastupuje vedle malby (zejména nárožních šedých či žlutých obdélníků a

V říši zlomeného kříže

6. Damoklův meč.

Denně byly v Berlíně za války letecké nálety a denně umírali lidé. Nálety začínaly obyčejně o půl osmé hodině, večer a trvaly někdy skoro až do půlnoci. Po každém větším náletu se vytvořil z nespočetných požárů nad městem jakýsi mrak a k ránu začínalo drobně pršet. A déšť byl v takovém případě velmi zlou věcí. Voda tekla rozbitými střechami na půdu a prosakovala stropem. Proto bylo nejlépe střechu ještě v noci alespoň trochu zakrýt. Sbíral jsem proto po náletu spadlé tašky v zahradě i na ulici a dával je znovu na střechu. Ale tašek stále ubývalo, stále více jich bylo rozbitých na padrt. A tak střecha, jež byla původně pokryta dvojitě, dostávala rychle krytinu jednoduchou a nakonec byla vyspravena prkny, plechem, tvrdým papírem a čím se dalo. Šel jsem někdy spát, když už svítalo.

Ale ráno v 6 hodin musel být každý v práci. Bohoslužby v kostelích směly být až po desáté hodině, ale v továrnách se muselo pracovat jako obvykle. Spal-li kdo v noci nebo nespál, na to se nehledělo. Když nejezdily elektriky nebo dráha, musel každý přiklusat pěšky, i když to bylo velmi daleko.

V podniku pak o přestávce mezi prací vyprávěl každý o svých zážitcích. Někoho zastihl nálet na cestě, jiného zase doma. Někdo se jel schovat do stanice podzemní dráhy u Alexandrova náměstí. Dráha tam klesala do veliké hloubky, ale byl tam velký nával. Jiný opět viděl na

cestě neobvyklý požár. Hořel tam zřícený dům a v něm láhve s lihovinami, narovnané ve sklepech ve velikém množství. Kdosi tam pátil kořalku na černo. Spadla tam bomba a všechno vzplanulo. Nestačil ani utéct. Říkali: „Uhořel ve vlastní slivovici!“

„Shořel jako papír.“
„A ještě měl štěstí, že ho nezavřeli.“
„Ale slivovici musel mít kvalitní, když tak pěkně hořela.“

Jinde opět seděli lidé ve sklepech na lavičkách a na jednu tam spadla dosti velká bomba. Proletěla stropem a posadila se přímo mezi nimi, uprostřed sklepa. Ale nevybuchla, jen v ní něco hučelo. Zelení strachem plížili se kolem ní po špičkách, jako kolem spícího lidožrouta, který se může každou chvíli probudit a pohltnit je. Zpocení hrůzou vyletěli na ulici a běželi do jiného krytu.

Kdo nepřišel ráno do práce, byl pokládán za nebožtíka. Kdysi šel jeden z našich bohoslovců navštívit jakéhosi preláta. Zajímal se totiž velmi o liturgii a chtěl mu asi přísluhovati při bohoslužbách. Prelát bydlel kdesi až uprostřed města a když tam náš bohoslovec František dojel, zastihl jej v bídné situaci. Dům prelátův byl v noci vybombardován, on sám pak s velkými obtížemi tahal z trosek a zachraňoval některé své věci. Dělal se mu to těžce, neboť měl nemocné oči a prach při náletu mu je rozbolavěl tak, že špatně viděl. Byl však rád, že si zachránil život.

Ctihodný pán František, náš bohoslovec, mu ihned ochotně přispěl svou pomocí v nouzi. Pracovali a za-

rámců kolem oken v rýsovaných konturách), sgrafito, v baroku až do empiru kromě plastického členění se na zdánlivě nevýrazné ploše najdou rýsované a obvykle červeně barevné rámy. Při nárožích, mezi patry i kolem oken. Při bližším ohledání často zjistíme stopy i bez sond. Aby se však ať zevní nebo vnitřní skryté členění nebo výzdoba neporušily, je třeba zejména před zasekáváním elektrického rozvodu a jinými adaptacemi provést pečlivé sondy. (Výhodně bývá vést elektrinu při zemi, v soklu, nebo po půdě.) Nálezy je nutno hlásit památkovým složkám a neodborně je dále neodkrývat.

Při fasádování se zachovává původní členění včetně ornamentiky, architektonické články se nezjednodušují, ale naopak vytahováním šablonou ze železného plechu se obnovují původní profily, zjištěné očištěním pod nánosy bílení. U gotických nároží a opěráků se vápenná omítka přitahuje k nárožním kvádrům tak, aby lícovala (neustupuje, ani není silnější, takže styk kamene s omítkou je nepravidelný) a stejně tak i spáry se vyplňují omítkou až do líce a nezdružňují se ani barvou ani vyrytím. Kolem oken, portálů a triumfálních oblouků se však omítka „ořízne“ v pravidelném rámci zcela nepatrně síly.

Omítky se barví zatíráním barvy před jejich zaschnutím, nebo lícením, nestříkají se však, zejména koštětem. Pro gotiku a renesanci je omítka nebarvená, tón jí dá písek a vlivy povětrnosti, v raném baroku 17. stol. bývají články (pilasty, římsy), tmavší, obvykle červené, a stěna bílá, v 18. stol. jsou plastické části bílé a stěna žlutá (jemně!), růžová apod. V empiru, zejména ve 2. čtvrti 19. stol., převládá žlutavá. Použití netónované vápenné omítky i pro tyto slohy není v zásadě chybou. O správné barevnosti fasády je však potřebné dohodit se vždy s památkovými pracovníky.

Barveny bývají i kamenné detaily, ostění (nejen v gotice, ale i v baroku), sochy i kamenná sousoší, žebra klebeb apod.: proto je násilně neočišťujeme, aby se stopy původní polychromie neznížily, ale také kámen nikdy sami nenatíráme, především ne olejovými barvami, fermezí aj. Interiéry gotického a renesančního slohu mívají barvy přírodní omítky (na niž se ovšem malovalo), na venkově jsou i bílé, v baroku lze užít bílé pro plastické články a lehké nažloutlé pro plochy (v 18. stol. i jemně růžové), ne však např. modré. Ze špalet oken přejde bílá přes hranu alespoň 4–5 cm širokým pruhem. U vystupujících článků, šambrán oken, pilastrů apod. se stejnou barvou jako čelná plocha natírá i jejich síla, o niž před-

stupují před stěnu. Šambrány se také natírají v celé šířce, nikoli pouze plastická rámovací lišta. Sokly se nemalují přes ostění portálů (třeba zazděných a přes zadržku) ani přes dřívky pilastrů. Klenuté vstupní prostory far je nejlépe vybělit, bez užití válečku a vysokého soklu.

Okna kostelů chráníme před rozbíjením hustými sítěmi. Růzobarevná skla z druhé poloviny 19. stol. neobnovujeme, zejména u barokních a starších kostelů. Ruší-li se okna (u far), nezazdí se do líce, ale ponechá se šambrána nebo ostění s příslušným ústupkem, aby se nenarušil rytmus členění průčelí. Usazování, barevnost a členění oken se rovněž průběhem staletí mění. V kamenných ostěních a zhruba až do poloviny 18. stol. pak opět ve 2. pol. 19. stol. jsou ve špaletách, hnědá, od 2. čtvrti 18. stol. a v 1. pol. 19. stol. jsou bílá a v líci. Převážně je člení větší počet tabulek. Mříže mezi okny se obvykle natírají bíle, jsou-li zevně, tedy na miniový podklad grafitem (návod níže).

Dlažby interiérů se snažíme udržet v původním materiálu a pokud možno v originále a právě tak původní mobiliář jako lavice, zpodobnice: do prostředí zapadne lépe než nový (některé nové zpodobnice se zasklenými dveřmi připomínají telefonní budku!). Chrání se také staré dveře, dřevěné skládané nebo vyřezávané (u far) či intarsované, nebo železné či pobíjené, a to i s klepadly, zvonky apod. Kde snad staré historické umělecky pracované zámky již nefungují, neodstraňujeme je, ale buď pod ně nebo nad ně se umístí nový, třeba patentní zámek. Výtvarně hodnotné oltářní mensy, někdy i s figurálními reliéfy, nebo malovaná či tepaná antependia, původně určené pro pohled, by neměly být zakrývány závěsy a vyšívanými nebo malovanými rouškami (obvykle nevysoké úrovně) a právě tak i kazatelny. Nejednou také malované nebo letopočtem a dedikačním nápisem opatřené desky na místě predel nad mensou mizí v nadměrné záplavě květin a počtu svícňů. Na slohových oltářích obvykle nepříznivě působí rámy s drobnými žárovkami.

Opavy maleb nástěnných i obrazů, soch a ostatního inventáře uměleckořemeslné povahy mohou podle zákona č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, provádět pouze odborně kvalifikovaní restaurátoři, členové restaurátorské sekce, u uměleckořemeslných předmětů také prověřené odborné podniky, družstva apod. Diletantské zásahy (zejména přemalby soch svítivými a sladce pastelovými barvami, či nátěry oltářů a křtitelnic) vedou k znehodnocení díla (někdy i nenapravitelnému) a k znešvaření interiéru.

chraňovali, nehleděli přitom na čas. Zatím se setmělo a večer se rozlečely sirény, oznamující nový nálet Co ted? „Vaše milosti“, povídá náš kamarád prelátovi, „měl byste se schovat někde v krytu. Nejlépe by bylo, schovat se do krytu sousedního domu. Dům je sice poškozený, ale když sem již jednou bomby spadly, určitě sem podruhé nespadne. Vždyť i vojáci říkají, že je na frontě nejlépe skočit do jámy po vybuchlé střeše, tam prý je to nejbezpečnější.“

Šli tedy do sklepa sousedního domu. Sotva tam došli, spadly bomby a zasyपालo je to.

Několik dní nepřišel František do práce. Jak už jsem se zmínil, kdo nepřišel ráno do továrny, byl pokládán za nebožtíka. Pomodlili jsme se za něho, aby mu Pán Bůh dopřál lehkého odpočinku a dali jsme za něho sloužití Mši svatou. Sloužil ji P. Ansgar, převor u augustiniánů v Reinickendorfu, a my byli zbožně přítomni. Pak jsme už na něho jen vzpomínali. „Hle, první oběť z našeho středu, první daň zaplacená válce,“ říkali jsme a vyprávěli si, jaký to byl dobrý člověk. De mortuis non nisi bene.

Za několik dní se někdo hrne dopoledne do tovární haly v zástěře a brýlích. Diváme se: František.

Je to on. Ta klátivá chůze. I ty boty jsou jeho, důkladné a rozšlápnuté. „Člověče, kde se tu bereš?“ voláme vyjeveně jeden přes druhého. „Vždyť ty máš být nebožtík.“

Vyprávěl a zlobil se, zlobil se a vyprávěl. Ne na sebe, ani na preláta, ale na nás. Za to, že se mu smějeme. A tak jsme se dozvěděli o jeho návštěvě u preláta.

Dozvěděli jsme se však tehdy i jinou věc. Prý byl značně poškozen i náš tovární lágr, kde jsme nějaký čas po příjezdu do Berlína bydleli. „Měl bych se jít podívat za sebe jednou na kamarády,“ řekl jsem si. A šel jsem.

„Ach, ten náš tovární lágr na Scharnweberstrasse“, vzpomínal jsem po cestě. Když jsme tam poprvé přijeli, spatřili jsme nízké, přízemní stavení s dvorečkem, táhnoucí se dosti daleko dozadu a křivící se do jakési zničené zahrady. Bydleli tam dělníci téměř všech evropských národností. Na druhé straně dvorku byl otlučený chlév, ve kterém bylo ještě donedávna hospodářské zvířectvo. Divil jsem se, kde se vzal uprostřed průmyslové čtvrti tento chlév, ale letmý pohled za lágr mne poučil, že se za ulicí táhnou pole a tato pole musí také někdo obdělávat. Chlév patřil tedy k tomuto hospodářství.

Jaká to byla tehdy pro nás změna. Ze semináře do lágru. V semináři musel jít každý v 9 hodin večer spát a pan vicerektor se šel podívat po chodbách, zda snad ještě někdo nesvítí. Zde se svítilo často velmi dlouho, jak kdo přišel nebo šel do práce. V semináři se v určité době drželo silentium, zde v lágru byl hluk stále a tiicho jen tehdy, když tam nikdo nebyl. V semináři se konaly společné modlitby a duchovní četba, zde jsme byli rádi, když jsme si po třináctihodinové pracovní době uprostřed hluku přečetli kousek Písma svatého.

Je to již půl roku, co jsme se odtamtud odstěhovali. Jak to tam asi nyní vypadá? Přicházím k Hartmanově pivnici, kde jsme se kdysi stravovali a kde jsem tak často jídal škeble. Je to ona nebo ne? Je to ona, ale je jí

Konečně zbývá ještě všimnout si prostředí a okolí památek. Kostely většinou — a to i ve městech — bývaly původně obklopeny hřbitovem (a někdy i opevněné, zejména nemělo-li město hradby, jako třeba Sedlčany). Obvodní zdi užívaných i zrušených hřbitovů vymezují pozemek určité sociologické funkce a mnohdy se přímo podílejí na uchování historického, nejednou ještě středověkého půdorysu obce nebo města. Kostelům a kaplím uprostřed hřbitova o rozsahu daném starou zdí se tak zachovává měřítko, dodávající nejen stavbě optimální působivosti, ale i branám na hřbitov nebo i průchodním věžovitým zvonnicím logičnosti a opodstatnění, které ztrácejí, zůstanou-li stát volně osamocené. Tam, kde se hřbitov mění v sad, chrání jej zeď před hlukem a prašností z okolních komunikací a poskytuje mu i určitou intimitu. Proto tyto zdi se nemají bořit, ale zahrnují se do ochranného pásma, jak o něm mluví § 5 zákona. Zdi se ovšem opravují v původní podobě (koruna se kryje krytinou, cihlami, kamennými deskami, na venkově i šindelem nebo drnem, ne však betonovou litou deskou). Hodnotné podmínky lze i na zrušeném hřbitově ponechat, popřípadě rozmístit v dohodě s projektantem-památkářem, který by také rozvrhl síť cestíček, aby nevznikly tvrdé pravouhlé obrazce apod. V branách a brankách je lépe užít dřevěných vrátek, než sériové vyráběných vrat železných a plechových. Betonová schodiště a železná trubková zábradlí mohou rovněž silně narušit prostředí památky.

I pro výsadbu dřevin na býv. hřbitovech by měl být projekt, připravený ve spolupráci s památkovými složkami. Někde se totiž stromy, květiny, trávnik apod. hodí, jinde ne, a to buď z památkových (slohových) a estetických důvodů (zakrývají památku), nebo i pro škodlivost: kořeny narušují základy (u i schodišť a podstavců soch) a dlažby, koruny jednak udržují vlhkost, způsobující například zelenání soch, mechovatění střeš, jednak za větru větve ošlehávají kámen nebo omítky fasády, rozblíjejí krytiny, nebo při přerůstání se o objekt nebo sochu opřou a svou váhou je ničí. Zde je nutné kácení nebo ořezávání větví.

Sochy, boží muka a drobné kapličky se nejlépe uplatní v prostředí, pro něž byly určeny. Především to platí o morových a jiných sloupech na náměstí, které obohacují jeho prostor a naopak samy vyžadují, aby stály volně a poskytovaly pohled ze všech stran. Přemisťování např. ke kostelům, do zákoutí apod. (kromě nákladnosti, neboť je musí provádět odborník) ubírá vždy dílu na působivosti. Nevhodně zakrývají sousoší také stromy. Zá-

honky, nelogické před stupni schůdků sousoší, jsou rovněž nepůvodním dodatkem. Cennější kamenné náhrobní desky, zejména renesanční, někdy i úmyslně poškozované, by z vnějšku kostela měly být přemístěny, pokud lze, dovnitř, nebo alespoň do předsíně.

A nyní ještě několik slov o drobnější, ale potřebné údržbářské a conservační práci, kterou můžeme provádět sami.

K á m e n, nemá-li starou původní polychromii (!), se čistí rýžovým, nikoli ocelovým kartáčem a měkkou vodou, popřípadě se 3 až 5 % čpavku, chráničího proti plísni a mechům. Snímání nátěrů je nutno svěřit odborníkovi, zásadně se kámen neoklepává a neosekává (ničí se tím jednak vzniklá ochranná krusta, jednak profílance a původní opracování). Pro konservaci se nejlépe osvědčuje čirá vápenná voda (ne mléko!): staré hašené mazlavé vápno se vypere ve vodě (2—3 litry na kbelík vody) a nechá se vystát. Vápno klesne ke dnu a průzračnou vodou nad ním se holý nenatřený, dřívě omytý kámen dvakrát, třikrát až pětkrát postříká a postříká se každoročně opakuje. Drobné vysprávký kamene se po vyčištění a vymytí dolíčků a trhlin provádějí nikoli cementem, ale směsí z 5 dílů plaveného říčního písku, 2 dílů obyčejného hašeného uleželého vápna a — nanejvýš — půl dílu cementu, a to tak, aby se okolní kámen neumazal.

Ž e l e z o (kování, mříže, vrata) se nenatírají lakem na železo, stříbrným bronzem apod., ale po očištění rzi se na miniový (suřikový) podklad natře grafitem, tj. tuhovou moučkou, smíšenou s fermežovým olejem.

D ř e v o holé, nenatírané, jako dveře, vrata, konservujeme rozpuštěnou ohřátou fermeží. Dřevo, třeba na bednění zvonice, se napouští např. roztokem skalice modré. V rožnovském skanzenu se konservuje a zpevňuje bifluoridem amonným (k dostání v Ústí nad Labem). K leštění dřeva, zejména intarsovaného (vykládaného jinými dřevy), nábytku, dveří aj., stačí hydrovosk, bílá leštěnka, nebo i bezbarvá pasta na parkety Cirina. Optimální je nátěr šelakem s lihem, to však vyžaduje zkušenosti, nemá-li se lesk strhnout.

Objeví-li se červotoč v menší přesnosné věci, je ji třeba izolovat, aby se nerozšířil a předmět vyplynovat v plynové bedně (mají je továrny na varhany, např. v Krnově, galerie, muzea apod.). Alespoň částečnou pomocí je nátěr přípravkem Meryl (v drogeriích), lepším než Lignocid. Natírat pouze zazedu, ne přes polychromii a zlacení. *Jaroslav Herout*

jen půlka. Skutečně. Půl hospody bylo jakoby useknuté od bomb. V druhé půlce stály ještě sice nějaké stoly, ale majitel se asi rozhněval a hospodu zavřel. Ovšem jen symbolicky. Měla sice ještě dveře, ale na co zavírat dveře u domu, kterému chybějí stěny? Podnik byl tehdy vyřazen z provozu. A za zříceninou pivnice hned náš lágr. Pod střešou směrem k zahradě chybělo kus zdi, okna vytlučená, dveře vyražené. Kamarádi jaksi vyjevení a unavení. Všiml jsem si, že mají dlouhé vlasy, sahaly jim přes uši. Uvědomil jsem si, že i já jsem již velmi dlouho nebyl u holiče. Holičské provozovny byly většinou zničené a u těch několika holičů, kteří ještě pracovali, se člověk spíše dočkal smrti než ostříhání. Neříkám to jako nějakou frázi, ale jako syrovou skutečnost. U holičů bylo tolik lidí, že přišel nálet dřívě, než se zákazník dostal na řadu. A při náletu musel člověk hledat kryt a mohl být zabít bombami. Proto byli hoši v lágru tak zarostlí. Ale proč byli tak vyjevení?

„Co se tu stalo,“ povídám jim.

„Ale za lágrem spadlo letadlo naložené bombami,“ vyprávějí. To ti byl z toho vítr.“

„Leželi jsme v cimře na zemi a mysleli jsme, že se zadržíme.“

„Já držel dveře vši silou, a přece vyletěly.“

„Jdi se podívat za lágr na tu spoušť. Viděli jsme tam roztráštěné tělo letce.“

Raději jsem se tam nešel ani podívat.

V té době byl nálet za náletu. Byli jsme z toho již tak nervózní, že jsem s několika kamarády z lágru jez-

díval daleko za město, do jakéhosi lesíka, kde byl kryt. Až na konečnou stanici autobusu a pak ještě kus pěšky. Nálety začínaly večer téměř pravidelně a tak jsem si mohl vypočítat čas, potřebný na cestu. Jednou jsme byli zastaveni náletem ještě daleko před krytem. Utíkali jsme a slyšeli již dunění bomb. Udýchání jsme usedli na lavičku krytu. Za chvíli se rozletěly dveře a dovnitř vpadl německý důstojník. Zpocený, sotva dechu popadal. „K zemi,“ vykřikl a plácl sebou na břicho. Zalehli jsme také.

Sotva jsme tak učinili, ozval se strašný rachot. Hned vedle krytu spadla velká bomba. Masa hlíny a kamení zaduněla na střeše našeho útočiště a ještě několik vteřin bubnovalo kamení do dveří a okolních stromů. Leželi jsme chvíli bez pohnutí. Další bomby padaly již dále. Šli jsme zkusit otevřít dveře. Šlo to.

Když jsme se po náletu vraceli domů a vyšli z lesíka, spatřili jsme před sebou hořící Berlín. Byla to záplava plamenů. A v jejich záři jsme viděli četu německých vojáků, pochodujících z jakýchsi podzemních vrat.

„Tady mají vojáci v lese nějaký velký kryt,“ povídám lidem u autobusu. „Asi tu je přece jen bezpečnější místo.“

„Ale co vás napadá,“ povídá kdosi. „Tady je to právě nejhorší. V podzemí je zde nějaká prachárna nebo nějaké skladiště munice. Ti vojáci to tu hlídají.“

Otrásl jsem se. Tak my jedeme takový kus, abychom měli trochu klidu za náletu, a zatím nad našimi hlavami visel Damoklův meč. (Pokračování) *P. A. Odvárka*

ZÁKLADNÍ A POVINNÉ NORMY V MEZINÁRODNÍM SPOLEČENSTVÍ

Úsilí o mírové soužití a demokratizaci mezinárodního života pokračuje

Poslední týdny a celé měsíce lze všecko světové dění charakterizovat slovem: setkávání. Radujeme se z toho. Kde totiž se lidé setkávají, mluví spolu, jednají, vyměňují názory, hledají vhodné cesty, tak se nepočítá s nepřekonatelným nepochopením a odporem, aniž vzdorem a nepřátelstvím. Společným jmenovatelem všech setkání pak je uspořádání věcí k lepším zítřkům lidstva a světa. Je nutno pořádat a ladit disharmonie a disproporce, jež vznikly ve světě netoliko rozvratem po dvou světových válkách, ale i touhou po osvobození všech utištěných a ujařmených a v neposlední řadě mocným rozvojem vědy a techniky. Uspořádání je však možné jen tehdy, dospěje-li svět k rozhodnutí, že všech výsledků, jež skýtá věda a technika, použije k pozemskému štěstí lidstva, nikoli k předstihu ve vyzbrojování, a takto k zániku civilizace a kultury.

Abyste dospělo k řešení všech sporných otázek jedině jednáním a nikoli vyvoláváním konfliktů, povzbuzuje i Svätý Otec Pavel VI., jenž v každé své alokuci nabádá k mírovému uspořádání světa a vztahů mezi národy. Ostatně ze setkání, k němuž došlo už po třetí v rámci II. vatikánského koncilu, mají vzejít podněty netoliko jak se Církev přiblíží k věřícím, ale též jak věřící prospějí zachráně lidské kultury a nastolení trvalého míru. A sotva skončí třetí sesedání druhého vatikánského koncilu, setkají se vynikající představitelé církvi i země na Eucharistickém kongresu v Bombaji a také zde zbude jistě dosti místa i času k diskusím jak nalézt cestu od člověka k člověku i od jednoho světadílu k druhému.

Za setkáními, jež nás nejvíce poutala a odkud zazněla nabádavá slova, jimž naslouchal celý svět, musíme se na těchto místech vracet až na sklonek srpna a počátek září, kdy mezi námi dlela vládní delegace SSSR, vedená předsedou rady ministrů N. S. Chruščovem. Netoliko náš lid, ale daleko za našimi hranicemi dobře slyšeli, co řekl vedoucí sovětské delegace i prezident naší republiky Antonín Novotný na shromáždění na Staroměstském náměstí v Praze, nebo na manifestaci československo-sovětské družby v Banské Bystrici. Oba státníci varovali před pokusy opakovat válečnou minulost a zdůrazňovali požadavek života v míru. Na banskobystrické manifestaci formuloval to vedoucí sovětské delegace N. S. Chruščov slovy: „Usilujeme o mír, protože my, budovatelé nové společnosti, válku nepotřebujeme, protože nemůžeme připustit, aby lidstvo bylo uvrženo do propasti vyhlazovací války. Národy chtějí žít a pracovat...“

Otázky zabezpečení míru zcela ovládají mysl i city všech slušných lidí a varovné hlasy vědců, státníků i publicistů nemohou být oslyšeny ani tam, kde si sobecy i naivně ještě myslí, že by válka mohla být pro ně dobrým byznysem. Všecky takové chorobné představy se roztříští o jednotnou sílu mírumilovných zemí, které vyvíjejí stále větší aktivitu a mají stále větší vliv na mezinárodně politickém poli. V této souvislosti si připomeneme návštěvy hlavy našeho státu, presidenta republiky A. Novotného v Jugoslávii a Maďarsku. Obě ty cesty dokumentovaly, obě ta setkání manifestovala pevnou družbu a přátelství a jednotu v nejzávažnějších otázkách současného dění. Samozřejmě i v otázkách míru.

A také letošní karlovarské setkání vědců na tzv. „pugwashské vědecké konferenci“ opět a už po třinácté

v historii svého trvání jednalo o velké úloze a odpovědnosti vědy v současných mezinárodních vztazích. Účastníci letošní pugwashské konference, vědci z SSSR, USA, Velké Británie, Austrálie, Belgie, Dánska, Bulharska, Holandska, Indie, Itálie, Jugoslávie, Kanady, Maďarska, Norska, NDR, NSR, Polska, Rumunska, Švédska, Československa, ale i představitelé OSN, zcela ve smyslu Deklarace z r. 1955, kterou tehdy podepsali koryfeové vědy Einstein, Joliot-Curie, Linus Pauling, Bertrand Russell aj., jsou si vědomi odpovědnosti za osud lidstva a světa. Mají povinnost střežit společenské důsledky svých prací a objevů. Mají se zasloužit, aby se užilo vymožeností vědy a techniky k šťastnému žití, nikoli k hromadnému vyhlazování.

Výčet setkání poslední doby rozhodně však nebyl by úplný, kdybychom se nezmínili o největší konferenci, která se kdy konala na africkém kontinentu. Na konferenci nezúčastněných států v Káhiře sesli se od 5. do 10. října presidenti a králové, šéfové vlád a ministři zahraničních věcí skoro 60 zemí všech světadílu. V čem je význam káhirské konference? Zdá se, že politika neúčasti je z nejdůležitějších a nejrůznějších prvků ve světovém vývoji. Shromáždění tak širokého okruhu zemí má nesporně rozhodující význam pro další vývoj politiky neangažovanosti. A konečně program, který byl v Káhiře vypracován, sehraje rozhodnou úlohu v tendenci světových událostí v následujícím období a příznivě se projeví při konsolidaci míru a budování nové spravedlivé společenské soustavy. I dnešní velmocí si uvědomují, že neangažovaný svět je novým jevem, jehož existenci a sílu nelze ignorovat.

Cesta, kterou naznačily síly neangažovanosti při hledání řešení dnešní labilita, krizí a nespravedlností, se stává praktickým politickým programem. Mezinárodní odezva na svolání káhirské konference potvrzuje, že dnes je mnohem širší základna pro koordinaci činnosti všech mírumilovných sil, které budou postupovat na mnohem širší frontě než dosud, aby mohly zmírnit napětí a likvidovat zbytky kolonialismu a politiky studené války v mezinárodních vztazích.

Toto rozsáhlé sdružení sil s programem míru a anti-imperialismu je tím nutnější právě dnes, kdy politika některých západních velmocí znovu prozrazuje tendence zaujímat pozice síly a nátlaku. Představitelé politiky neúčasti předložili akční plán k urovnání světových sporů bez použití síly v souladu se zásadami Charty OSN a se zvláštními právy na sebeurčení. Je to součást úsilí za ustavení nových norem v mezinárodních vztazích, které by vylučovaly možnost vykořisťování, síly a nátlaku při řešení sporů a zmařily cizí touhu po jiných zemích.

Vzhledem k tomu, že problém odzbrojení je dnes klíčovou otázkou války a míru, je zcela správné, že konference věnovala zvláštní pozornost opatření pro únik ze slepé uličky v této otázce. Neangažované síly soudí, že jsou politické a technické předpoklady pro realizaci prvních dohod na tomto úseku, pro zrození ovzduší důvěry a otevření cesty k všeobecnému a úplnému odzbrojení jako konečnému cíli politiky soužití. Káhirská konference nepochybně otevřela novou fázi v mezinárodním vývoji, která značně rozšíří možnost pokrokových změn v mnohých oblastech mezinárodního života.

Všemi těmi setkáváními spěje svět ke kodifikaci zásad soužití jako základní a povinné normy v mezinárodním společenství.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci listopadu se dožívají vsdpp:

80 let 1. XI. Martin Vrba, děkan a farář v. v. Vrbiče, 3 XI. Antonín Lehraus, farář v. v. Horní Štěpánov.

75 let 3. IX. JUC Jan Šanda, kanovník, České Budějovice, 27. XI. Karel Metod Klement, fa-

řář v. v. Praha, 18. XI. Vladimír Kodítek, farář, Syrovín.

70 let 18. XI. Karel Škvorecký, kaplan v. v. Plzeň.

65 let 12. XI. Alois Kučera, administrátor, Nikolčice.

60 let 17. XI. Augustin Rokytka, os. děkan, Hrubý Jeseník, 21. XI. František Vitek, admin., Křižanovice.

50 let 8. XI. Václav Hataš, admin., Kravaře, 8. XI. František Hybner, admin., Kynšperk,

12. XI. Ludvík Černoch, děkan, Rožnov pod Radhoštěm, 13. XI. Dr. Leopold Dýmál, admin., Horní Libina, 13. XI. Stanislav Gottwald, admin., Ryžoviště,

15. XI. Jan Samek, admin., Moravský Krumlov, 18. XI. Alois

Lukáš Mikulčík, kaplan, Brandýs n. Labem, 17. XI. František Hrabec, admin., Mikulovice, 27. XI. Ondřej Rytíř, admin., Jistebnice.

NAŠE OBRÁZKY

První strana o bálky. Nedaleko městečka Vidukle stojí u cesty osamělý kříž. Podob-

Místopředseda CMVKD

prelát dr. Antonín Stehlik,

kapitulní vikář pražský,

šedesátníkem

Jubilant se narodil 24. listopadu 1904 v Praze a v její památné svatovítské katedrále přijal r. 1935 kněžské svěcení z rukou dr. Karla kardinála Kašpara. Jako novokněz byl kaplanem v Rokycanech, ale již po dvou letech přichází opět do svého rodného města, kde u sv. Antonína v Holešovicích se stává zprvu kaplanem, pak administrátorem a r. 1945 farářem. V roce 1951 je ustanoven metropolitním kanovníkem u sv. Víta a 8. března 1951 je zvolen kapitulním vikářem pražské arcidiecése. S jubilantovou širokou duchovní činností je nerozlučně spjata i jeho vlastenecká práce, vyvěrající z jeho vřelého porozumění pro budování nového života v naší vlasti. Od vzniku našeho hnutí pracuje v Celostátním mírovém výboru katolického duchovenstva ČSSR, jehož je místopředsedou. Kapitulní vikář prelát dr. Antonín Stehlik byl dne 13. 12. 1960 za mírovou práci a za zásluhy o teologické studium prohlášen doktorem teologie honoris causa, roku 1955 byl vyznamenán Řádem republiky a r. 1961 obdržel čestný odznak a diplom CMVKD. Kéž mnohá další léta jeho života jsou provázána Božím požehnáním a bohatě naplněna užitečnou prací pro blaho církve, rozkvět vlasti a upevnění míru!

ných křížů je na Litvě velmi mnoho. Přečasně řezby jsou prací prostých dřevěřezbářů, kteří kdysi chodili od vesnice k vesnici a za jídlo a nocleh vytvářeli vzácná díla lidové umělecké tvořivosti. Druhá strana obálek: čtyři moderátoři II. vatikánského koncilu při své práci, Monsignore Felici, svatý Otec Pavel VI. čte direktivy z druhé fáze koncilu při zahájení třetí části zasedání, jeden z Otců koncilu, kanadský biskup, a Mše sv., concelebrovaná poprvé v bazilice sv. Petra v Římě. Třetí strana obálek: Svatý Otec Pavel VI. zvedá ruce v odpověď na pozdravy davu věřících v okamžiku, kdy opouští katedrálu Frascati v jihovýchodní části Říma. Svatý Otec sloužil v této katedrále requiem za Saint Vincent Pallottioho, katolického kněze 19. století, jenž založil misii, která v době nacismu zachránila mnoho židů od persekuce. Snímek ze slavnostního ceremonie zahájení třetí sesedání II. vatikánského koncilu v bazilice sv. Petra v Římě. Čtvrtá strana obálek: Litevské kříže, snímky k článku Jiřího Novotného v zápisníku tohoto čísla.

TRADICE LITEVSKÝCH KŘÍŽŮ

V Litevské sovětské republice najdeme velké množství umělecky vyřezávaných křížů, které jsou pozůstatkem dávných dob. Tyto kříže mají v sobě mnoho svérázného, většina připomíná netoliko východní architekturu, ale i dávnou minulost litevského národa. Dalo by se říci, že je to zvláštní synthesa křesťanství s tradicemi litevského dávnověku. Sovětská Litva má vůbec bohatou tradici sovkulturní a řezbářství.

Litevské kříže jsou zdobeny rozmanitými ornamenty. Zvláštností jsou miniaturní kapličky — v počtu od čtyř do dvanácti — s vyřezávanými soškami svatých, které ještě zvyšují jedinečnost těchto křížů. Ze světic tu najdeme nejčastěji sv. Barbory a sv. Agátu, ze světců sv. Jiří, sv. Josefa, sv. Antonína, sv. Františka, sv. Jana Nepomuckého a jiné.

Zajímavé jsou i tvary těchto sošek. Někdy připomínají románský sloh, jindy ohlas goti-

ky i svérázný barok. Nejčastěji v nich však je něco, co nemá nic společného s uměleckými formami, běžnými v jiných evropských zemích. Dýchá z nich primitivní svéráz, který nenajdeme ani v nejrannější románské kultuře. Zkratka: litevský dávnověk.

Rezbářskými pracemi se na Litvě zabýval určitý druh lidí, kterým se říkalo „dievdierbiai“, což v překladu zní asi jako „božedělci nebo dřevodělci“. Nešlo o řemeslníky z povolání, ale o prosté lidi, lidové umělcerezbáře, kteří dávali hmotě vlastní inspiraci i formy. Pracovali většinou v ústraní, dlabající do dřeva jedinečná díla. Mnoho jich nikdy nebyvalo, ale vykonali přesto tolik práce, že po nich zůstalo v celé zemi velké množství hodnotných památek. V jejich výtvozech se jeví některé všem společné rysy. Dřevodělci požadovali za svoji práci malou odměnu, ale mnohé práce vykonali zdarma, takže ani jeden z nich nezanechal po sobě žádného majetku. Většina z nich neměla ani své stálé bydliště. Chodili od vesnice k vesnici, od městečka k městu a vyřezávali sochy podle přání zákazníků. Jednomu vyřezali sv. Jiří, aby byl dobytek ochráněn od nehoř, jinému sv. Agátu, aby ochránila stavení od požáru, nebo sv. Jana Nepomuckého, patrona vody. Zůstalo po nich plno sošek a jiných sovkulturní. Své řezby motivovali títo božedělci různě. Tak třeba na nebeském základě vyřezali trojúhelník s Božím okem, z nebe vyčnívající dvě ruce, z nichž jedna sype zrní, druhá hází bochníky chleba. Zrní zobou ptáček a chleba přijímají na kolenu klečící lidé. Tyto památníky lidového umění z 18. a 19. století připomínají zručnost a umělecké citění prostých, zbožných litevských lidí.

Za německé okupace bylo množství těchto symbolů křesťanství zničeno. Zásluhou nynější vlády sovětské Litvy jsou však zbylé kříže opravovány, aby byly zachovány příštím generacím jako trvalá tradice Litvy, která byla v minulosti často nazývána „zemí křížů“.

Když jsem za svého několikaletého pobytu v sovětské Litvě prohlížel zajímavé řezbář-

ské práce na vrcholcích křížů, vzpomněl jsem si na doby dávnou minulou, kdy v pohanském Prusku působili čeští kněží, kteří vlastně navázali první styky mezi oběma národy. Byl to v prvé řadě český biskup sv. Vojtěch, který se pokusil šířit křesťanství mezi Staroprusy, kteří tvořili s Litevci a Lotyšii jednu jazykovou jednotu, jeho snahu však zmařil náboženský fanatismus severních pohanů. Ještě dnes označuje prostý kříž u obce Fischhausenu místo, kde se ztišila blouznivá žízeň sv. Vojtěcha po mučednické smrti (23. 4. 997), následující nejspíše po roztržitém symbolu pohanských bůžků v posvátném háji Ruomove, kam byl dovolen přístup jen pohanským kněžím. Stejně tragický osud stihl o 150 let později olomouckého biskupa Jana Zdíka.

V sovětské Litvě byli odjakživa velmi pobožní lidé. Proto ještě dodnes jsou po zemi roztroušeny stovky kostelů. Jen v hlavním městě Vilniusu, které bylo po dobu dvaceti let od země násilím odtrženo a přivtěleno k Pilsudského Polsku, stojí více než třicet kostelů. Některé byly ve válce zničeny, jiné se renovují.

K nejkrásnějším stavbám patří gotický kostel sv. Anny, postavený z červených cihel. Jeho vnější i vnitřní výzdoba je dílem litevských lidí. Jiným zajímavým kostelem je chrám sv. Petra a Pavla s bohatou bílou štukovou omítkou. Podobně bychom mohli jmenovat i celou řadu jiných kostelů v Kaunasu, Šiauliai, Klajpedě, Panevėžys. Výstavně kostely najdeme i v poměrně malých obcích. Nový přírodní ráz dostal bývalý klášter v Pažaislis. Ještě donedávna ležel na břehu největší litevské řeky Němenu, dnes ho obklopuje obrovské jezero tzv. Kaunaské moře, které vzniklo postavením prvé litevské přehrady.

Sovětská Litva velmi utrpěla fašistickou okupací. Podobně jako naše Lidice, lehla popelem i litevská obec Pirciupis, ležící asi čtyřicet kilometrů na jihozápad od Vilniusu. 119 občanů, z toho 49 dětí této katolické obce, většinou polské národnosti, bylo za živa upáleno ve stá-

V muzeu instalovaném v nové

postavené škole najdeme četné předměty upomínající na hroznou červnovou tragédii roku 1944. Mne nejvíce zaujala prostřená modlitební knížka šestnáctileté M. Uždavytové. V očekávání svého osudu klečela a modlila se. Kulka z pušky zvěřového hitlerovce ukončila její mladý život krátce předtím, než mohla být zachráněna svou matkou Karolinou. Tuto ženu napadla totiž v zoufalství spásná myšlenka. Odvolala se na svého syna, zavlčeného násilím na práci do říše. Když svou výpověď doložila jeho dopisy, obměkčilo se přece jen srdce velitele vrahů a daroval jí život. Na záchranu svého muže a dcery však již bylo pozdě.

Na místě, kde stávala jedna ze stájí, tyčí se dnes tři prosté kříže. U něho jsem pořídil snímek jediné zachráněné Litevky. Pirciupis byla obnovena. Na pokraji lesa bylo postaveno šest domků pro pozůstalé, kteří v ten den nebyli právě přítomni. V roce 1960 u příležitosti 20. výročí osvobození Litvy byl v obci odhalen památník se jmény nešťastníků a symbolický pomník truchlící litevské matky.

Jiří Novotný

ŽIVOT PRO RUTH

Není mnoho současných filmů, které by se zabývaly hlouběji náboženskými problémy. Jedním z těch, které nás přinutí k zamyšlení nad naším křesťanstvím, je anglický „Život pro Ruth“. Malá osmiletá Ruth Harrisová umírá po těžkém zranění jen proto, že její otec odmítá z náboženských důvodů transfúzi. Zřejmý konflikt vědy a víry. Na jedné straně stojí dr. Brown, a má v ruce prostředky pro záchranu mladého života, a na druhé straně John Harris, bránící transfúzi ve jménu bible a posmrtného života. Ale děj filmu ukazuje, že není vše tak jednoduché, jak se na první pohled zdá. Není to víra, náboženské přesvědčení, které způsobilo smrt malé Ruth. V soudní síni při otázkách žalobce poznává John Harris, že v osudovém okamžiku působilo ještě něco jiného, než jeho neochvějné přesvědčení. John Harris se svým Bohem kalkuloval. Obětoval mu své dítě a čekal od ně-

ho potvrzení své víry, život dcery. Toto poznání ho ohromilo. A tak i když porota se shodla na tom, že poctivý věřící John Harris není vinen za bitím své dcery, vykřikuje otec na celou soudní síň svou vinu. Ale jeho vina je vina jeho svědomí, občanský zákon ho nemůže soudit. Jeho vina je vinou sebeuspokojeného křesťana, který místo živým slovem božím se řídil v osudovém okamžiku chladnou úvahou na základě mrtvé litery. John Harris jednou ustrnul ve své víře, jednou se nechal omámit svou domnělou stálostí v ní. Počítal s tím, že Bůh mu Ruth za jeho věrnost nechá při životě, jako zachoval Abrahámovi Izáka. Už se viděl jako druhý Abrahám, čekal anděla, který zachrání Ruth a je mu přinese odměnu za jeho víru. Ale nic takového se nestalo. S Bohem nelze smlouvat, nelze s ním kalkulovat. Živá a pravá víra proniká člověka podvědomě a jen falešné sebeuspokojení je naprosto vědomé. Harris je zoufalý z poznání své viny i zrady na víře.

Závěr filmu, kdy dr. Brown odvrátí nešťastného Harrise od sebevraždy, není jen dobrý „happy-end“. Je to konstruktivní vyznění protikladných tendencí v příběhu. Jako Harris poznal, že nejednal ve víře a z víry, když se stavěl proti lékařskému zásahu, tak poznal i dr. Brown, že náboženství a víra nemusí být nepřitelem vědy.

Film pronáší jasně a nezkresleně soud nad sebeuspokojením věřících. Bible a Ježíš Kristus dávají mnoha lidem právem pevnou životní oporu. Ale život je složitější než nejmoudřejší teologické dedukce, je složitější než vše, co je obsaženo v psaných dokumentech našeho náboženského vyznání. Ale především je život řada odpovědných činů, odpovědných a poctivých rozhodnutí. Radostná zvěst Ježíše Krista i slova Starého zákona nám dávají životní směr, určují smysl našeho života. Ale to však není důvod k předčasné spokojenosti. Víra dává člověku radost, pocit štěstí, ale běda, když přestaneme naslouchat Božímu hlasu, když se věřící nechá všim tím ukolébát, přestane znovu a znovu rozhodovat v duchu víry, a začne rozhodovat sám, jako suverén nad jinými. Není každá životní otázka tak osudová, jako byla otázka Johna Harrise. Není také v každé taková svůdnost k prokázání vnější věrnosti víře. Ale je jistě mnoho rozhodnutí, při kterých můžeme stejně jako John Harris chybit falešnou věrností a spokojenou vírou spojenou s opovážlivým společením na Boží milosrdenství. Vzdát i my si někdy myslíme, že budeme jako velitel starozákonní hrdinové, nebo že z nás budou mučedníci a vyznavači křesťanského starověku. Ale chyba lávky. Zůstaneme jen spekulanty se svou vírou.

Víra v Boha Ježíše Krista burcuje ze sladkého omamného spánku všechny věřící. „Buďte strážliví a bděte, neboť nepřítel váš ďábel obchází“. Běda tomu, kdo používá náboženství jako opia. Nebude strážlivý, nebude bít a ztratí pravou víru, aniž o tom ví. Ale tím ztratí vše. A přiblíží se až k hranici zločinu jako John Harris.

Ještě jedna důležitá myšlenka je vyslovena v anglickém filmu „Život pro Ruth“. Vyslovuje ji anglická duchovní, jediný oficiální představitel náboženství, který ve filmu vystupuje.

Ríká, že lidé si Boha a Bibli přizpůsobují svým zájmům. Jedni mají Boha milosrdného, jiní přísného a nesmlouvavého, jiní jen spravedlivého atd. A při čtení Bible si každý vybírá to, co se jim líbí. Jeden se snaží chápat vše doslova, jiný má jiná kritéria. Angrakánský duchovní říká, že lidé si dělají z náboženství a Bible samoobsluhu. Vybírají si z něho to, co se jim hodí. A zde je implicitně a přece dost jasně dotknuta otázka církve. Otázka, která dnešní křesťanství, ať katolické, pravoslavné nebo protestantské, nesmírně zajímá. Víra není věc jednotlivého svědomí. Je to záležitost církve, Církve, živý organismus, tajemně Kristovo tělo, to je něco, co ve filmu chybí. Anglikánský duchovní se vlastně ptá, kdo má skutečně právo rozhodovat, jak vykládat slova Bible, jak je vykládat plně a nezkresleně, s plnou odpovědností víry a s plnou autoritativní závazností. Jak zaměřit náboženskou samoobsluhu, která vybírá jen to, co se hodí nebo nosí? Na tuto otázku film pochopitelně neodpovídá. Ale je jisté, že není víry mimo církve, společnost věřících, se kterými je a zůstává Kristus.

Film „Život pro Ruth“ je strhující drama. Jeho filmová řeč k nám, křesťanům hovoří nad jiné jasně. Burcuje i naše sebeuspokojení, i naše představy o náboženském soukromnictví. Ale je třeba se ve světle víry nad výraznými myšlenkami tohoto filmu plně zamyslet. -jk-

POZNÁMKA K ČLÁNKU BIBLICKÁ MEDICINA V DP, ČÍSLE 4 - 1964

Snad přímo s oním článkem nesouvisí, ale nepřímá souvislost zde je. Církevní podání, že třetí evangelium a Skutky apoštolské napsal sv. Lukáš, lékař (Koll. 4, 14) antiochijský a pak průvodce sv. Pavla, bylo už tak- ké potvrzeno i se strany lékařské. Již u Jeronýma je označen za vynikajícího lékaře. V nové době byl to zejména Angličan Will Kirk Hobort, který přesvědčivě ukázal, že v obou dílech (evangelium a Skutky apošt.) se vyskytují lékařské odborné názvy, jak je čteme v lékařských spisech Hippokratových, Dioskuridových, Aretaiových, Galenových. Lukášem lékařem se zabýval také Harnack (Lukas, der Arzt 1906).

A v „Bibl. Zeitschrift“ (1916 ukazuje lékař Schuster v jednom případě) Lukáš 4, 38 — tchyně Šimonova byla postižena velkou zimnicí na dva nové doklady odborného názvosloví. Nejen Galenus a Aretacus, nýbrž i Alexander z Afrodisiady, zvaný také „exegeta“ pro vzorné výklady k Aristotelovi (žil v době římského císaře Severa) a zvláště Cornelius Celsus (žil v době císaře Augusta, řídil se učením Hippokratovým a pro dokonalý styl ve svých spisech je nazýván Ciceronem medicíny), rozeznávají horečku malou a velkou (pyretoi, febris parvae et magna), takže v oněch slovech evangelia dlužno spatřovat nejen obyčejný výraz o vysokém stupni horečky, nýbrž i odborný příznak vážného nějakého zánětu, např. podle Celsa zánět plic, Schuster na konci svého článku uvádí slova A. Harnacka, jenž léčebným názorům ve starokřesťanství věnoval velmi cenný spis (Medizinisches aus der ältesten Kirchengeschichte), které zde pro zajímavost uvádím: „Medicina by měla být sestrou křesťanského náboženství a ještě dnes lidumilně

lékář a služebník Kristův patří dohromady.“ Nakonec ještě se zmíjí o lékařské knize MUDr. Ctibor Bezděk, Záhada nemoci a smrti — ethiotherapie — léčení mravnosti, kde je mnoho krásných lékařských úvah ze stanoviska křesťanství.

Prof. Josef Obr

EUCCHARISTICKÉ KONGRESY.

Duchovním otcem eucharistického hnutí je nesporně bl. Petr Julián Eymard, zakladatel kongregace Otců a Služebnic Nejsvětější svátosti a původce nynějšího hnutí eucharistického vůbec. Narodil se r. 1804 v La Mure v diecézi Grenoble. R. 1834. byl vysvěcen na kněze, později vstoupil do kongregace Maristů v Lyonu, kde působil jako spirituál a později jako provinciál kongregace. Po příkladu své zbožné matky od nejranějšího mládí byl vroucím cititelem Velebné Svátosti a jeho nadšení pro Eucharistii vedlo svatého kněze k založení kongregace Otců Nejsvětější svátosti, jejíž poslání vyjádřil její svatý zakladatel slovy: „Pod vedením neposkvrněné Panny Marie býtí pravými a ustavičnými klaniteli a horliteli pro čest a chválu Pána a Boha našeho Ježíše Krista v tajemství jeho lásky“. Členi kongregace kromě rozjímání mají povinnost aspoň tři hodiny denně prodlít před svatostánkem. Pro řeholnice pak byla založena kongregace „Služebnic Nejsvětější svátosti“, jejíž členové mají aspoň hodinu týdně adorovat. Pro světské kněze pak vzniklo Sdružení kněží adorátorů Nejsv. svátosti. Spis bl. Eymarda: „La divine Eucharistie“ ve 4 svazcích je dosud neprekonaný.

Eucharistické hnutí vzbuzené v celém křesťanském světě se záhy projevovalo i navenek. A to se dalo na krajinských a později na mezinárodních kongresech eucharistických.

Eucharistické hnutí vzbuzené bl. Eymardem, jenž zemřel ve svém rodišti r. 1868 a tam byl též pohřben, vykvetlo v nový květ a tím jsou eucharistické kongresy. Kongresy eucharistické nejsou nějaké církevní sněmy, nýbrž jenom velkolepá shromáždění duchovenstva a věřících, jejichž účelem je oslava Krista Pána v Nejsvětější svátosti velkorysími pobožnostmi a také slavnostními schůzemi, kde nejslavnější kazatelé a řečníci hovoří o otázkách eucharistických. Nejprve kongregace Nejsvětější svátosti ve Francii dala podnět k menším eucharistickým kongresům jako v Arsu, působit sv. Jana Vianneye, v Paříži. Avšak Msgr. de Segur, známý spisovatel asketický, vypracovával plán pro mezinárodní eucharistický kongres. Papež Lev XIII. myšlenku s nadšením schvaluje a r. 1881 dává tomuto velkorysímu plánu své pozhnání. Vzniká komitét pro pořádání mezinárodních eucharistických kongresů a první mezinárodní kongres eucharistický se koná od 28 až 30. srpna v Lille (roku 1881). Na tomto prvním mezinárodním eucharistickém kongresu byl zvolen stálý komitét pro pořádání dalších eucharistických kongresů, do kterého byli povoláni nejznámější tehdejší biskupové, kněží i laici. Druhý mezinárodní euchar. kongres byl konán r. 1882 v Avignonu. Třetí kongres se koná v Belgii v Lutychu r. 1883. Příští rok pak ve Švýcarech ve Freiburgu. V Itálii jsou konány eucharistické kongresy mezinárodní v Neapoli (1891), v Turinu (1894), v Miláně (1895), Orvie-

tu (1896), v Benátkách (1897). Mezi nejvelkolepější se řadí kongres eucharistický v Jeruzalémě osmý v pořadí; v Římě r. 1905; v Londýně r. 1908; v Madridě r. 1910; ve Vídni r. 1912 v Lurděch r. 1914. Zprvu na schůzi kongresů nebyly připouštěny ženy, ale od r. 1899 mají ženy svou sekci žen katolických na všech kongresech eucharistických a na kongresu v Londýně budily nadšení eucharistické schůze mládeže. Po první světové válce ve dnech 24—28. května 1922 se konal 20. mezinárodní kongres v Římě (noční klanění ve velechrámě sv. Petra za přítomnosti sv. Otce, svatě přijímání dítek v Koloseu, obrovská procesí zříceninami pohanského Říma a ulicemi Říma křesťanského.). Velkolepý byl též mezinárodní eucharistický kongres v Karthagu, jež popsal nám jeho tehdejší účastník ministr dr. J. Plojhar. Mezinárodního kongresu eucharistického v Budapešti se zúčastnil též opat dr. Zavoral.

Podobně po druhé světové válce jsou konány mezinárodní kongresy eucharistické v křesťanském světě. Letos je svolán mezinárodní kongres eucharistický do Indie do města Bombaje, jež je sídlem nynějšího indického kardinála Graciasa.

Středem eucharistického kongresu je veřejné významné účty Nejsvětější svátosti, Kristu přítomnému v Eucharistii. To se děje slavnostní pontifikální Mší svatou, konanou „sub divo“ na veřejném prostranství, aby co možná největší množství věřících adorátorů mohlo vzdát hold svému Pánu. Další náplní eucharistických kongresů jsou slavnostní průvody eucharistické mistem, kde se koná eucharistické mezinárodní shromáždění. Jelikož slovo Boží je integrální částí bohoslužby křesťanské, jsou konána slavnostní eucharistická kázání a promluvy od současných nejlepších kazatelů a řečníků.

XXXVIII. mezinárodní eucharistický kongres v Bombaji, je motivován heslem „Eucharistie a nový člověk“. Má dvě hlavní výzvy: „Uspořádejte svůj život v lásce“ a „On bude žít skrze mne“. Liturgie je srdcem programu. Mše sv. budou slouženy v katedráách Oval, Cooperage a Sv. Iméno. Program dne je uspořádán tak, aby bylo dosaženo cíle: postavít Církve do služeb Bohu a člověku. Ráno a večer budou bohoslužby, dopoledne a odpoledne budou organizovány návštěvy (větších i menších skupin indických i zahraničních delegátů) lidí chudých, žijících v zanedbaných městských děrách, nemocných v nemocnicích, vězňů, lidí tělesně i duševně postižených. V různých střediscích budou chudí přiváni ke stolu zámožných bez ohledu na barvu pleti či rasu. Večery a noci budou vyplněny kulturními programy odpovídajícími duchu a důstojnosti kongresu. Zvláště vynikající bude indický balet a „Noc Východ-Západ“. Světové autority budou přednášet ve třech seminářích: katechetickém, teologickém a v semináři pro výživu a zdraví. Každý den budou promluvy liturgické o sedmi svátostech.

LÁZEŇSKÉ LÉČENÍ DUCHOVNÍCH V R. 1965.

Vzhledem k tomu, že Česká katolická Charita musí už počátkem prosince t. r. objednat poukazy na lázeňskou léčbu v r. 1965, je nutno, aby duchovní, řádové sestry a farní hospodyně podali své přihláš-

ky nejspíše do konce listopadu t. r. Poukazy možno objednat do Karlových Var, Luhačovic a do jiných lázní v ČSSR podle indikace.

Své přihlášky adresujte na ústředí České katolické Charity v Praze 1, Vladislavova 12, a uveďte v nich: jméno, přesnou adresu (též diecési a kraj), hodnost a dále lázně, o které máte zájem, jakož i měsíc, v kterém se chcete léčit. Připojte lékařská vysvědčení na tiskopise N 780. Přihláška farní hospodyně musí být opatřena potvrzením příslušného farního úřadu. Upozorňujeme, že na přihlášky došlé po 1. prosinci 1964, nebude možno brát zřetel.

*

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Prachatický rodák cti-hodný Jan Nepomuk Neumann (1811—1860) přišel kdysi do jednoho redemp-

toristického kláštera v New Yorku. Neumann byl tehdy provinciálem redemptoristů v USA, ale jeho jmenování přišlo nečasto a málokdo ho znal. Vrátný si myslil, že tento skromně oblečený muž bude nanejvýš nějaký kotelník a choval se podle toho. Na Neumannovu otázku, zdali je pan superior doma, neochotně odpověděl, že je a že ho zavolá. Neumann chtěl jít s ním, ale byl zastaven briskním příkazem: „Počkejte táhle na lavici.“ Učinil tedy, jak mu bylo přikázáno. Pak odcházející vrátný polohlasně brumlal: „Vlezl by až do klauzury, drzoun!“ Za chvíli se vrátil

a ptal se hosta na jméno. „P. Neumann,“ představil se provinciál. „Když jste kněz, můžete jít dál,“ řekl vrátný. Když pak viděl, že superior poklekl a prosil skromného hosta o pozehnání a když pochopil, ko-ho to tak briskně odmrštil, zmizel a dlouho se novému provinciálovi vyhýbal. Ten však jej navštívil sám, ujistil ho, že by sám jednal právě tak a v žertu dodal: „Podruhé raději nemyslete nahlas.“

*

Opat Ferdinand Galiani (1728—1787) byl jeden čas též vyslaneckým tajemníkem v Paříži. Když poprvé ustoupil do královských

komnat, zpozoroval, že jeho droboulká postava je všude terčem posměchu. Posléze byl představen králi Ludvíkovi XV. Galiani se uklonil a řekl: „Sire, dnes vidíte před sebou pouze vzorek tajemníka. Skutečný tajemník přijde později.“

*

Papež Alexandr V. byl velmi štědrý. V důsledku toho, čím vyšší hodnosti dosahoval, tím byl chudší. Často o sobě říkával: „Jako biskup jsem byl bohat. Jako kardinál jsem byl chudák. A teď, jako papež, div že nemusím žebrať.“

Kněžím motoristům

Ošetřování vodního chlazení

Mnoho poruch i závad může mít přičinou ve špatném stavu chladicího zařízení. Chladicí zařízení není příliš náročné na údržbu, přesto alespoň jednou až dvakrát za rok potřebuje kontrolu a ošetření. Při ošetřování celého ústrojí, zvláště chladicího, musíme mít na paměti, že chladicí je drahé ale i velmi jemné zařízení. Nesnese bez poškození násilné mechanické zásahy, ani agresivní chemické prostředky. Účinnost, tj. chladicí schopnost zařízení mohou omezit dvě příčiny: zanesení chladicího nečistotami zvenčí anebo zanesení vnitřku chladicího a celého ústrojí kotelním kamenem. Na životnost zařízení má podstatný vliv korozie, která může souviset i s tvorbou a působením kotelního kameně.

Čištění povrchu chladicího. Mezi tenkými vlnitými, chladicími plechy a lamelami se často drží zabité hmyz, mastnoty, prach a bláto a zamezují průchod vzduchu chladicím. Tyto nečistoty musíme velmi opatrně odstranit. Děláme to současně při čistění motorového prostoru. Použijme k tomu petroleje nebo nafty a většího štětce, kterým vtíráme uvedená rozpustidla, pokud možno do obou stran chladicího tak, aby se všechny nečistoty smočily. Rozpustidla necháme asi 10 minut působit a potom prostríkáme chladicí silným proudem vody, ve směru od motoru k masce vozu. Starší vozidla, která prodělala více montáží a demontáží chladicí, mají často chladicí lamelové plechy všelijak zprohýbány a místy zdeformovány tak, že zamezují průchod vzduchu chladicím. Tato závada může být přičinou neúčinnosti chladicího, proto plechy opatrně a s citem srovnáme, nejlépe jemným šroubovákem nebo kleštičkami.

Kotelní kámen. Většina motoristů neuvazuje o následcích použití různé vody, poněvadž následky se dostávají po dlouhé době. Většinou se používá do chladicího ta voda, která je právě k dispozici a je dostatečně čistá. Různé vody však obsahují různé množství vápenatých a hořečnatých sloučenin. Tyto sloučeniny způsobují tvrdost vody a jsou příčinou vzniku kotelního kameně, který se varem nebo i zahřátím z vody vylučuje a usazuje na stěnách nádob nebo různých zařízení. Podle množství vápenatých nebo hořečnatých sloučenin, které voda obsahuje, známe různé tvrdosti vody, vyjádřené ve stupních. Voda velmi měkká má do 5° tvrdosti, voda měkká od 5°—10°, středně tvrdá 10°—20°, tvrdá 20°—30° a velmi tvrdá nad 30°.

V některých místech naší republiky, hlavně v blízkosti uhelných oblastí (Kladno). jsou vody i 80° tvrdé. Používáme-li třeba i méně tvrdou vodu delší čas, zanesou kotelní kámen úzké průchody chladicího, průchody kolem ventilů, což způsobuje v těchto místech přehřívání, tvoří páry a jelikož se voda v chladicí rychle odpařuje, zvyšuje se neustále množství kotelního kameně. S přibývajícím množstvím kotelního kameně ubývá chladicí způsoblostí ústrojí až se motor začne přehřívát. Ucpání úzkých průchodů chladicího, hlavně lamel, způsobuje, že se chladicí voda setkává s velkým odporem, takže její oběh je pomalejší. Částečné ucpání chladicího je kromě toho nebezpečné hlavně v zimě, neboť tím, že cirkulace je pomalá, může voda snadno zamrznout.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

P a t a k y Štefan, býv. admin. Domažlice, ustanoven dekretem čj. 5191/64 od 1/9-1964 administrátorem ve Svate Kateřině, okres Tachov.

C e t l Vilém M., administrátor, Františkovy Lázně, ustanoven dekretem čj. 5213/64 od 1/9-1964 sekretářem vikariátu chebského.

Úmrtí:

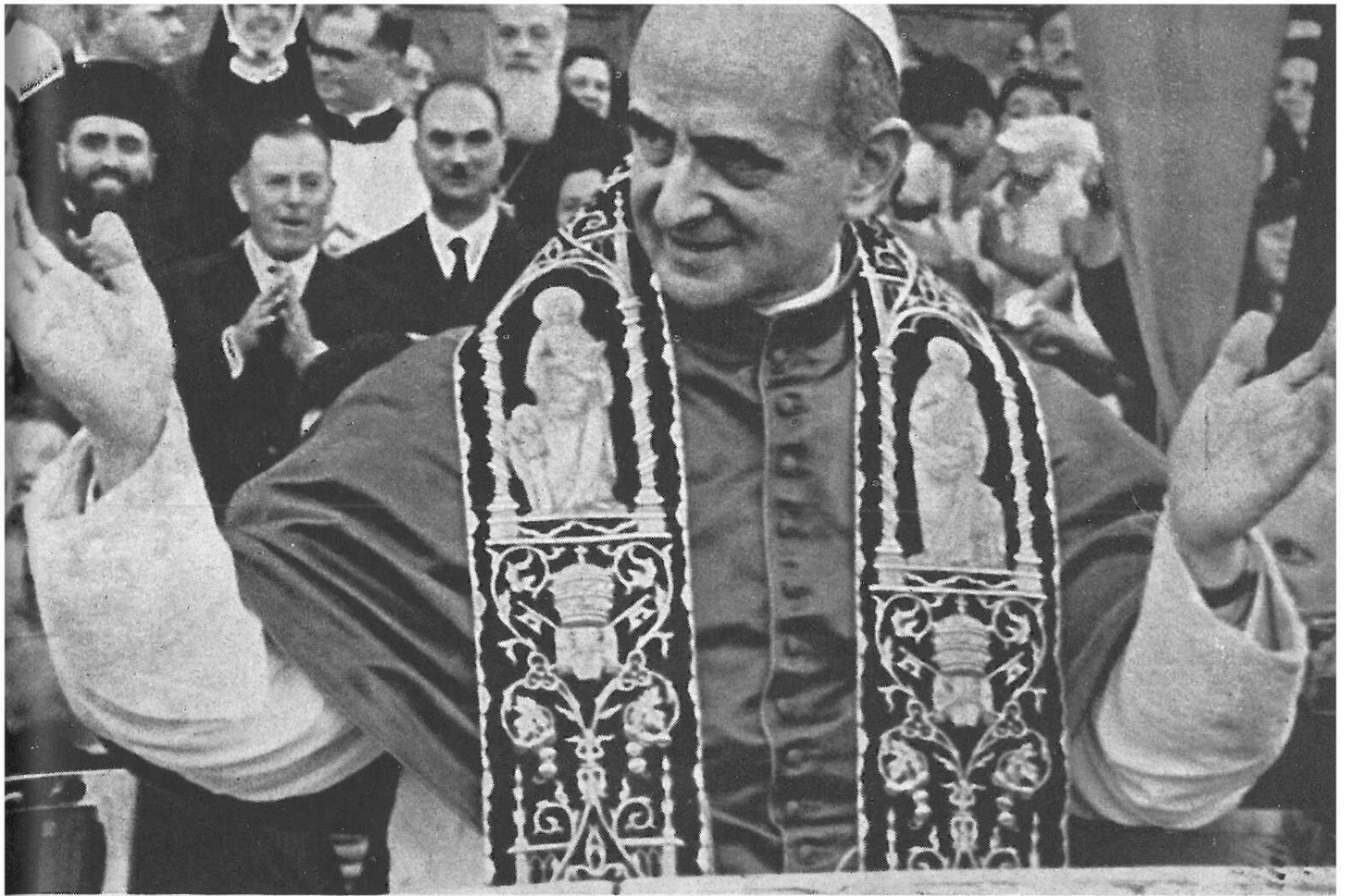
K o r y n t a Augustin, býv. farář v Karlštejně-Budňanech, zemřel 4. 8. 1964 ve věku 52 let (čj. 5097/64).

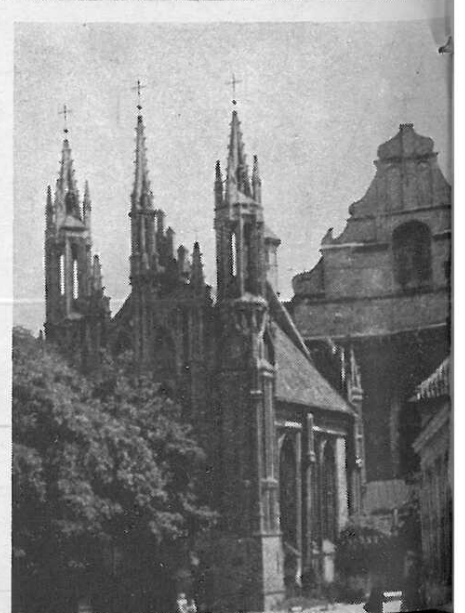
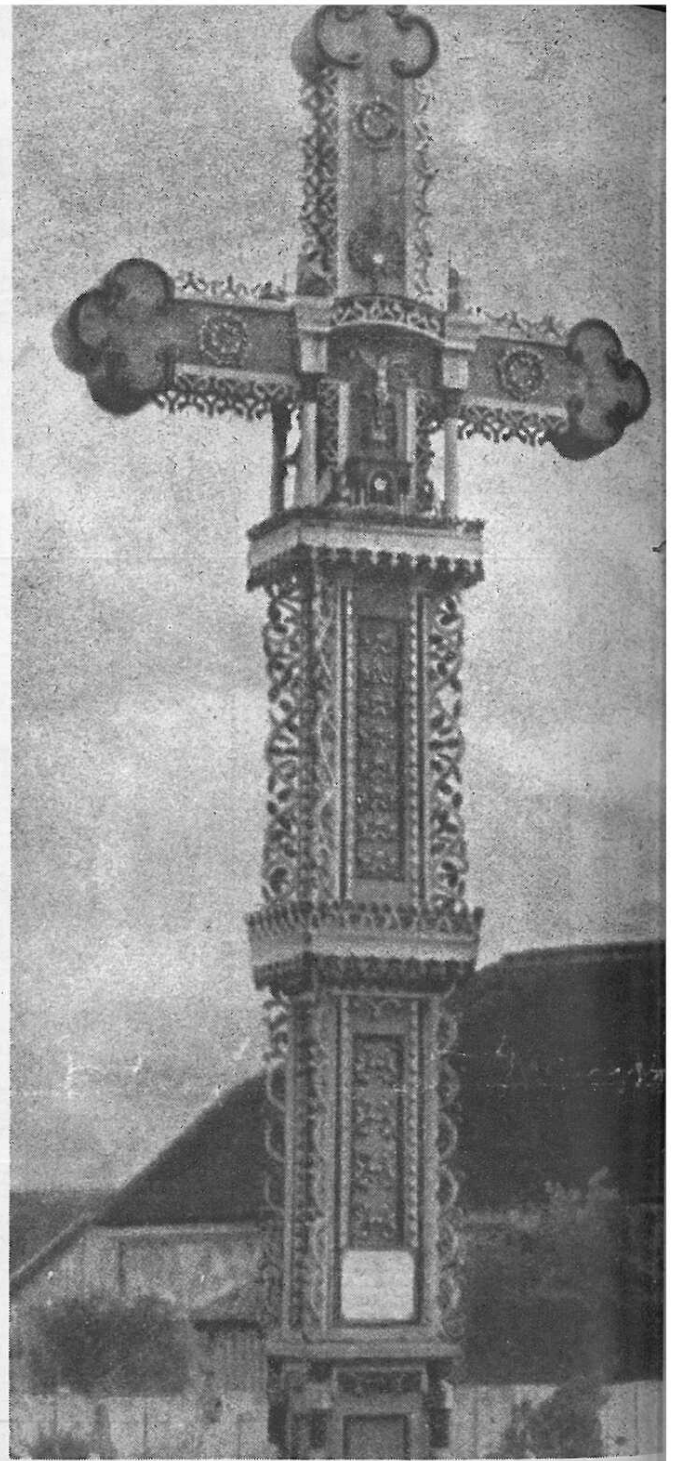
D r. B l á h a Karel, prof. v. v. Mrádek u Vlašimi, zemřel 30. 5. 1964 ve věku 80 let (čj. 3470/64).

T r o j a n Vojtěch, býv. farář v Praze-Libni, zemřel 12. 9. 1964 ve věku 84 let (čj. 6381/64).

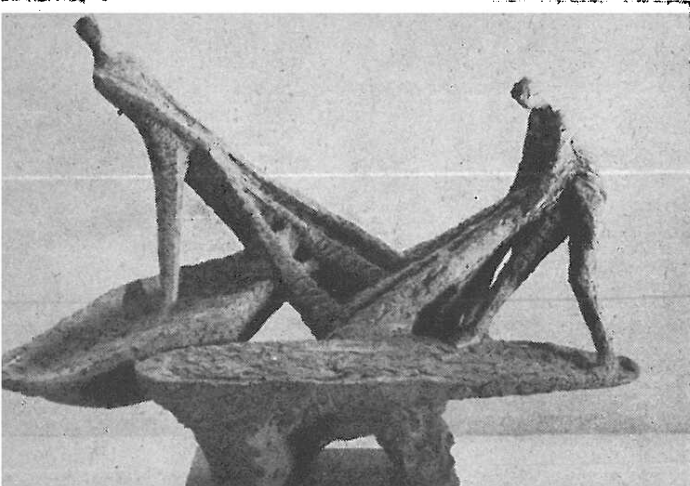
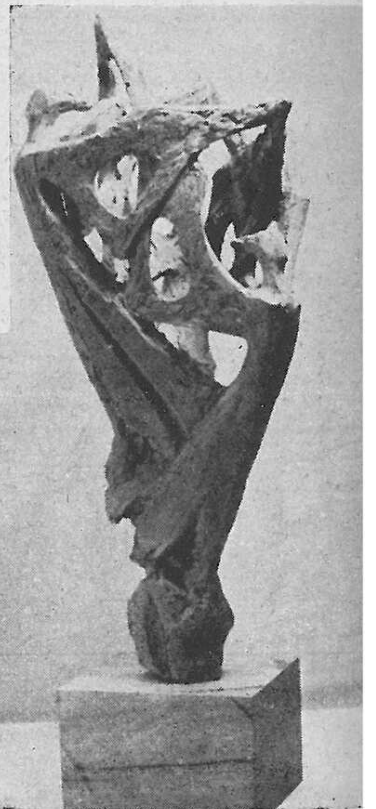
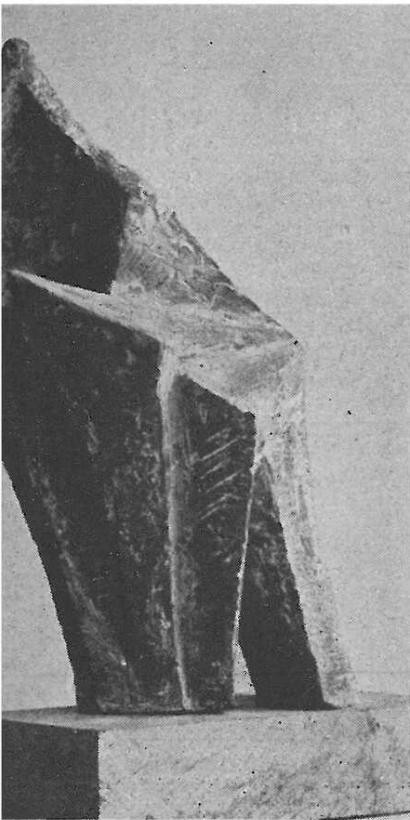
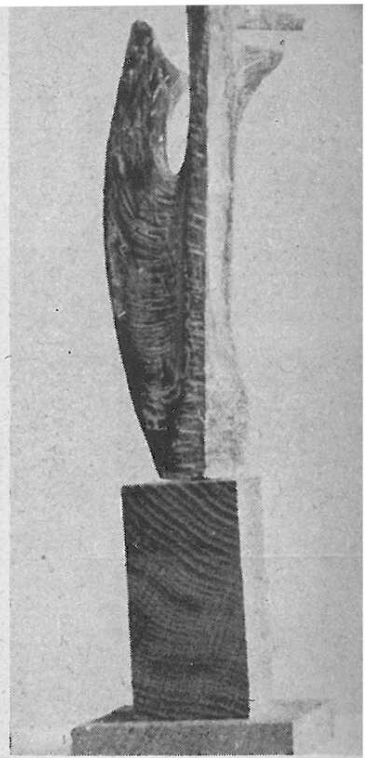
DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XIV - Číslo 9 - V Praze dne 10. listopadu 1964

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ONC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mir, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta a doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 2. X. 1964 — A-05*42010

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XIV. ČÍSLO 10. — PROSINEC 1964

OBSAH: ThDr. Václav Bartůněk: Na zemi pokoj lidem dobré vůle, ThDr. Jan Merell: Instrukce papežské biblické komise ze dne 21. IV. 1964 o „Historické věrohodnosti evangelí“, ThDr. Antonín Salajka: Pohled na ekumenické hnutí, ThDr. Josef Kubalík: Jeho hodina zazní..., ThDr. Vladimír Benda: Paradoxální teologie, ThDr. Jaroslav Kouřil: Proroci, P. Zdeněk Wagner: Cinná účast lidu při mši sv., ThDr. Josef Beneš: Jedna z obtížných katechezí, ThDr. Ladislav Pokorný: Misionářské missály raného středověku, Claude Trestmontant: Obnova rozumu a křesťanská filosofie, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, Josef Kunický: Liturgická večerní modlitba - komplotář, ThDr. Karel Sahan: Nunc dimittis servum tuum, Lomine! Dr. Věra Remešová: „Actus pobožný o narození Syna Božího - realizovaný na nejmenším jevišti světa, P. Antonín Odvárka: Vánoce, R. S.: Vánoce v české hudbě, P. František Hobzál: P. Jan Mácha - přítel K. H. Máchy, Náš zápisník, Úřední zprávy.

NA ZEMI POKOJ LIDEM DOBRÉ VŮLE

ThDr. Václav Bartůněk

Letošní vánoce oslaví katolíci, a jmenovitě katoličtí kněží, v duchu radosti nad událostmi v Církvi, které se diskutují a uskutečňují po providenciálním rozhodnutí svolavatele II. vatikánského koncilu, zesnulého vpravdě velikého papeže Jana XXIII., značícího krátkým pontifikátem v církevních dějinách skutečnou epochu.

Z řady nesmírně plodných impulsů projednávaných již na III. zasedání koncilu se lze zvláště pozastavit u schématu o ekumenismu. Ekumenismus vydává jasné svědectví o tom, že papež, koncilní otcové i prostí kněží byli a jsou ve věcech víry, náboženství a církve plni dobré vůle. Snažili se, přemýšleli a pracovali k tomu, aby živný chléb Slova Božího byl užitečný pokud možno nejvíce lidem také dnešního dne, aby se stal živinou skutečně ve zdejší, byl panis cotidianus.

Máme před sebou stručně zachycené příspěvky jednotlivých diskutérů k uvedenému tématu. Zasneme nad záplavou nádherných, podle našich domácích ustálených měřítek skoro průkopnický svobodomyšlných názorů pronášených ve věcech ekumenismu církevními otci všech ritů a ze všech koutů světa. My, kteří jsme spolu s nedávno minulými generacemi kněží, jak říká jeden z příspěvků, nepozorovali Církev jen staticky a abstraktně, nýbrž vždy dynamicky, jsme byli přesvědčeni o velikosti a stále aktuálnosti evangelia. Obnovovali a sílili jsme se pohledy na grandiózní obraz Bohočlověka Jezu Krista, zachycený v díle tří syneptiků, a čekali jsme jen, kdy nastane Prozřetelností určený okamžik, aby křesťanská „vetera“, zbavená kalných nánosů lidských nedokonalostí jasně zazářila jako „nova“ člověku moderní doby.

Volání po jednotě křesťanů východních, katolíků i reformovaných nevzešlo najednou, ale bylo připravováno v Církvi rozmanitými zjevy, hlavně od pontifikátu Lva XIII. V perspektivě vývoje světové církve, srovnáním s úrovní církevního života a církevního nazírání v jednotlivých zemích, vychází najevo, že jsme v tom ohledu u nás vlivem rozmanitých okolností nebyli v žádném případě v ústupu. Již v r. 1936 psal o Lutherovi německý církevní historik, katolický kněz Lortz, v díle opatřeném velmi zřetelně čitelným Imprimatur ordinariátu v Münsteru, s takovým porozuměním a s takovou objektivitou, že to vzbuzovalo u nás podiv. A přece Luther uškodil církvi německé a Církvi vůbec daleko více než u nás Hus. Teprve katolický benediktinský mnich de Vooght musil přijít a říci nám v r. 1960, že Hus sice rehabilitován nebude, ale dlužno v něm spatřovat přes kostnický verdikt vynikajícího, horlivého kněze, žijícího evangeliem, hořícího touhou získat křesťanskému životu všechny a vyrvat lidstvo hříchu.

Jen letmo a stručně je možno vytyčit několik obrodných myšlenek plných novátorského vzruchu zaznívajících koncilní aulou během diskuse o ekumenismu. Jeho středem je Kristus; v křesťanských církvích se zjišťují „zlatá zrnka společné pravdy“; vše se děje podle vzoru Jana XXIII. v duchu pokory, s vědomím, že i katolická Církev se podrobí zdravé kritice; odhaduje se velikost společného dědictví církví křesťanských, bezpráví minulosti a koeficient společné lásky; není vše ztraceno, schisma nepostihlo základní společné články víry, týká se toliko spasných prostředků a struktury církve; jako nikdo nepředvídal schisma XVI. stol. a potom obrodu z vnitřních zdrojů Církve, nástup a podivuhodné působení Jana XXIII., tak nelze ani předvídat jak a kdy Bůh přivede jednotu křesťanů; vystoupení reformátorů nemělo primárním úkolem schisma, ale postavení Kristovy pravdy do jasnějšího světla atd.

Nelze zapomenout, že ekumenismus vyrostl v nekatolickém prostředí na úhorech těžké až nadlidské pastorační práce hluboce a aktivně katolicky věřících a žijících mužů, vy-

rostl ze strastiplného misijního trpělivého a vytrvalého usilování. Tam se zcela mimořádně cítilo, že rozdělení křesťanstva působilo na nekřesťany „ne podivením, ale škandálem“ (Francouz Flusin).

Srdce přítomných zapalovala jistě ujištění kanadské Rady episkopálních církví, že se jejich členové modlí za plný zdar koncilního jednání. Podobně i organizování ekumenické sbírky ve prospěch trpících ve světě. Do projednávání vlastně čistě církevní záležitosti vnesl silnou sociální notu příspěvek chilského kardinála Henriqueze, který kromě jiného ukázal na nesciální postoj bohatých katolíků vůči dělníkům, těžce kompromitujícím evangelium a brzdicích práci Církve.

O vážnosti a upřímném zájmu pro opravdový pokrok v náboženskocírkevním životě svědčí výzva biskupa Himmera z Tournai. Podle jeho slov je nezbytným předpokladem úspěšné ekumenické práce hluboká a pronikavá obnova Církve, která se musí vztahovat na všechny obory církevního života. Hlavně biskupové všech zemí a všech diecézí mají zpytovat svědomí, zda podnikli vše, co jim ukládají jejich pastýřské povinnosti a mají se vážně zamyslit nad svým vlastním způsobem života.

Těchto několik poznámek vízických se na jedno z nejdůležitějších schémat nám dovoluje se radovat, neboť projevů dobré vůle, a to od činitelů v Církvi nejdopovědnějších, bylo více než dost. Povedou jistě k oživení, regeneraci, k pracovní čilosti a tím vnitřnímu pokoji zaslíbenému anděly nad betlémskými jeslemi lidem všem — i hierarchům — dobré vůle.

INSTRUKCE PAPEŽSKÉ BIBLICKÉ KOMISE ZE DNE 21. IV. 1964 O „HISTORICKÉ VĚROHODNOSTI EVANGELIÍ.“

(Na okraj k diskusi koncilu o 5. kap. schématu „O Božím Zjevení“.)

Mimořádný rozruch způsobila v r. 1962 na podzimním zasedání II. vatikánského koncilu debata o „Pramenech Zjevení“. Mluvílo se již o krizi koncilu a jenom díky energickému zákroku Jana XXIII., který dal příkaz vzít schéma z pořadu jednání a dal je k přepracování smíšené komisi, předešlo se jakési krizi. Projednávání tohoto schématu na letošní 91.—95. gen. kongregaci probíhalo již v ovzduší klidu a vědomí vážnosti diskutované látky. Vedle otázky vzájemného vztahu Písma sv. a tradice je to otázka **historického charakteru evangelíí**, která je v posledních letech v popředí zájmů biblistů a o níž bylo také hovořeno na koncilu v diskusi o 5. kapit. schématu „O Božím Zjevení“. Tato diskuse probíhala již zcela v duchu Instrukce Papežské biblické komise „De historica evangeliorum veritate“ z 21. 4. 1964. Instrukce velmi úzce souvisí s událostmi kolem schématu a vůbec s celou řadou problémů věcných i osobních na biblickém poli.

Již častěji jsem se v minulosti dotkl v Duchovním pastýři těchto problémů. Shrnu je alespoň ve stručnosti. Je třeba jít až do 17. století, kdy hlavně zásahem Bossuetovým proti R. Simonovi došlo ze strany katolické k potlačení prvních projevů moderní biblické vědy. Moderní biblická věda se začala od té doby téměř výlučně vyvíjet v prostředí mimokatolickém a Církev stála k ní v protikladu. Protivně se ještě přiosťřily v době zásahů — jistě oprávněných — proti modernismu. Konec minulého století a počátek tohoto století byl ve znamení defenzivy katolické biblistiky a, co bylo nejtrapnější, ve znamení osočování a podezřívání katolických biblistů. V téže době se však již začaly klást základy lepšího vztahu a postupného uplatňování se i katolických biblistů na poli vědecké práce. Z nově založených biblických škol, dominikánské v Jeruzalémě a Papežského biblického institutu v Římě, i z jiných středisek vyrůstá moderní katolická biblistika. V té době si začíná i nekatolická exegeze více všimnout otázek theologických (nejenom filologických a archeologických) a poznamená i v mnohých historických otázkách se vracet alespoň částečně k tradičním posicím. Po první světové válce začíná se utvářet ovzduší spolupráce katolických i nekatolických biblistů, aniž se katolická exegeté zpovněávají zásadám víry.

Když v r. 1941 italský kněz Ruottolo pod jménem Kohenele vystoupil proti Papežskému biblickému institutu a moderní biblické vědě, reagovala nejvyšší církevní místa jinak než na počátku tohoto století. Papež Pius XII. nejdříve v okružním listě italským biskupům z 20. 8. 1941 odmítl Koheneleovy výklady bible a pak v encyklice *Divino afflante Spiritu* z 30. 9. 1943 položil základy pro moderní katolickou exegezi a biblistiku. Dnes po dvaceti

letech můžeme ocenit, jaký nesmírný význam tato encyklika pro biblická studia měla a v budoucnosti ještě bude mít. Již za života Pia XII., a zvláště po jeho smrti, daly se pokusy některých italských exegetů odvést biblickou vědu na stav před encyklikou DAS podezříváním některých exegetů z liberálních názorů a označováním jich dokonce za svůdce mladé biblické generace. Byli to hlavně profesori Lateránské university Spadafora a Romeo, kteří vystoupili proti dvěma profesorům Biblického institutu N. Zerwickovi a St. Lyonnetovi (srovnej článek v *Duchovním pastýři* č. 8/1963 str. 149—151, *Lateranum contra Biblicum*). Ve svém smyslu si vykládali monitum sv. Officia ze 26. 6. 1961 o nutné pastorální moudrosti při projednávání historických otázek v Novém zákoně, zvláště v evangelíích. V letech 1961 a 1962 došlo dokonce k zákrokům proti některým katolickým exegetům v Itálii, Německu, USA, zvláště proti profesorům Biblického institutu Lyonnetovi a Zerwickovi, kterým byla odňata venia legendi pro exegezi a dovoleno přednášet pouze pomocné biblické vědy. Omezení jejich učitelského úřadu bylo však před několika měsíci odvoláno.

Na podzim r. 1962 stoupenci konservativního směru doufali, že pomocí schématu „De fontibus Revelationis“ tento směr zvítězí. Došlo však k pravému opaku. Schéma bylo staženo z programu jednání, přepracováno a znovu projednávalo letos na koncilu. Uvedení profesori Lateránské university vytýkali hlavně moderním katolickým exegetům, že aplikují na evangelia zásady školy Metody historie forem (*Formgeschichtliche Methode* = FM) a tím podřívají historický charakter evangelíí (srovnej článek v DP č. 3/64, str. 42—43). Aby v této věci bylo jasno, vydala Papežská biblická komise instrukci *De historica Evangeliorum veritate*, která je zcela v duchu encykliky DAS a je označována předními katolickými biblisty za dokument velmi významný, v němž vše, co je řečeno o evangelíích, odpovídá dnešnímu stavu katolické biblické vědy. Kardinál A. Bea v „*Civiltà Cattolica*“ (II, 1964, str. 417 a 526) vydal k Instrukci komentář a hodnotí ji jako interpretaci encykliky DAS, což je velmi významné. Instrukce připomíná nejdříve všeobecné zásady hermeneutiky a omyly Methody historie forem (1), pak přechází k problému historičnosti evangelíí a popisuje tři stádia nauky a života Ježíše Krista, tj. působení a slova Ježíšova, kázání apoštolů a konečně dílo evangelistů (2). Pak se obrací k profesorům biblických věd (3) a k těm, kteří v kázáních (4) a biblických sdruženích (5) seznamují věřící se slovem Božím.

Když v 1. bodě Instrukce připomněla katolickým exegetům **nutnost zachování hermeneutických zásad**, pře-

cháží zcela v duchu DAS k **otázce literárních druhů v Písmě sv.**, jichž katolický exegeta, chce-li správně chápat a vykládat bibli, musí si pečlivě všimat. Z literárních druhů nutně pak přechází Instrukce k **Metodě historie forem**. O užívání této metody katolickými exegety se praví: „Ubi casus fert, interpreti investigare licet, quae sana elementa in »methodo historiae formarum«, instant, quibus ad pleniorum Evangeliorum intelligentiam rite uti possit. Circumspecte tamen se gerat, quia saepe huic methodo commixta prostant principia philosophica et theologica haud probanda, quae tum methodum, tum conclusiones in re litteraria non raro depravant.“ V čem omyly FM. spočívají, ukázal jsem již v Duchovním pastýři ve výše uvedeném článku. Podle této školy evangelní zvěst se zrodila v lůně prvotní křesťanské komunity tak, jak se rodí legendy. Pak ovšem se naskytne otázka: Jakou historickou cenu mají evangelia? Podávají věrný obraz života a učení Ježíšova? FM rozštěpila evangelia na drobné celky mající příbuznost s obdobnými zkazkami rabinistické a helenistické literatury. Podle Mhf. je úkolem kritiky tyto legendární, lidové, z jiných náboženství vypůjčené prvky roztřídit, stanovit jejich věrohodnost a tak najít historické jádro života a učení Ježíšova. Prvotní komunita, v níž tyto prvky vznikaly, žila ve vysněných eschatologických představách a neměla proto zájmů historických. Podle názoru FM. zbývá jen velmi málo z historické skutečnosti Ježíše Krista. Ve výše citovaném článku v DP, publikovaném ještě před vydáním Instrukce jsem ukázal, že prvotní křesťanská komunita nebyla žádnou anonymní komunitou, ale šlo o komunitu, kde měli vedoucí úlohu apoštolové, očití svědkové událostí, a že nešlo o skupiny ilusím podléhajících zanicenců, ale naopak o komunitu, která byla velmi citlivá k věrnému předávání zvěsti o Ježíši Kristu. To dokazuje např. úvod evangelia sv. Lukáše. Více než 150krát se vyskytuje v Novém zákoně označení „svědek“ a „svědectví“ a podstatným bodem tohoto „svědectví“ očitých svědků bylo zmrtychvstání Kristovo. Ve víře prvotní křesťanské komunity nešlo o tvůrčí činnost této komunity, nýbrž víra této komunity spočívala na svědectví apoštolů, Proto Instrukce odsuzuje tvrzení FM: „Alii denique auctoritatem Apostolorum, quatenus testes Christi sunt, eorumque munus et influxum in primaevum communitatem parvipendentes, creatricem potentiam huius communitatis extollunt. Quae omnia non tantum catholicae doctrinae adversantur, sed etiam fundamento scientifico carent, a rectisque historicae methodi principiis aliena sunt.“

Instrukce pak přechází ke 2. bodu, který je jádrem celé Instrukce, tj. k původním formám evangelní zvěsti, ke třem údobím tradice, jimiž se dochovala nauka o učení celé Instrukce, tj. k **původním formám evangelní zvěsti, ke třem údobím tradice**, jimiž se dochovala nauka o učení a životě Ježíše Krista. Tato tři údobí tvoří: a) působení Ježíše Krista; b) působení apoštolů a konečně c) písemný záznam apoštolského kázání učiněný evangelisty.

Ad a) prvním údobím je **působení Ježíše Krista**, který si vyvolil apoštoly, kteří ho následovali, byli očitými svědky a Jím byli zvláště vedeni a vychovávaní, aby mohli vydávat svědectví. Kristus ve své výuce mluvil řečí své doby a svých posluchačů, tak aby tito správně chápali a řečené podrželi v paměti.

Ad b) druhým údobím bylo **působení apoštolů**. Naše evangelia jsou odrazem jejich **kázání**. Cílem tohoto kázání mebylo vylíčit do podrobností historii Ježíšova života, podat Jeho životopis ve smyslu historika XX. století. Protože to bylo kázání, prvotním cílem bylo probuzení víry u posluchačů. Proto také jednotlivá fakta ze života Ježíšova nebyla podávána chronologicky a mechanicky, nýbrž tak jak při zachování věrnosti líčených událostí to odpovídalo charakteru a cíli jednotlivých kazatelů (evangelistů). Protože toto kázání bylo pronášeno prostými apoštoly, prostému lidu, nemožno od tohoto literárního druhu (=kázání, katechese, modlitba) očekávat archivální nebo fotografickou věrnost zpráv. Kázání směřovalo k lidu, který většinou neuměl číst a psát, a proto bylo nutno celou nauku soustředit v podstatné body, v jakýsi katechismus, používat prostředků mnemotech-

nických (čísla, opakování). Víme z výuky rabínů, že palestínští posluchači radostně zvěsti na tento způsob výuky byli zvyklí.

Ad c) třetí a poslední údobí, kterým prošla nauka a líčení života Ježíšova, je **písemný záznam apoštolského kázání evangelisty**. Z evangelia sv. Lukáše víme, že již před sepsáním evangelí existovaly písemné předlohy (1, 1). Netřeba zdůrazňovat, že naše evangelia nejsou steno- grafickým nebo magnetofonovým záznamem apoštolského kázání. Svatopisci svým způsobem, podle potřeb a prostředí církvi kam psali, evangelní látku si uspořádali a podali. Cílevědomost jednoho každého z evangelistů velmi zřetelně můžeme pozorovat. I při věrnosti apoštolského kázání si evangelisté zachovali svůj osobitý ráz, takže jsou skutečnými autory a nikoliv (jak chce Mhf.) jen pouhými redaktory evangelní látky. Z těchto skutečností je zřejmo, že nauka a život Ježíše Krista nebyly zaznamenány proto, aby utkvěly v paměti, nýbrž, jak se praví v Instrukci, aby byly kázány: „ut Ecclesiae fundamentum fidei et morum praeberent.“

V závěru druhého nejpodstatnějšího bodu Instrukce se připomíná: „Evangelia conscripta esse Spiritu Sancto inspirante, qui eorum auctores ab omni errore praeservabat.“ Podrobněji se však již Instrukce evangelii jako inspirovanými nezabývá.

Výchozím bodem k **vysvětlení inspirace** je nauka o instrumentalitě. Nezapomenutelnými jsou pro mne přednášky kardinála A. Bey, který jako profesor Papežského biblického institutu ve svých přednáškách o inspiraci zdůrazňoval, že sice Duch Svätý použil lidských spisovatelů při sepsání posvátných knih, ale ne jenom jako pouhého stroje, kterému se diktuje. Lidský autor byl orgánem, nástrojem Ducha svätého, ale nástrojem živým, obdařeným rozumem, který pod vlivem Božím užíval vlastního intelektu, fantasie, vůle a za jejich působení věrně a jen to napsal, co chce Duch Svätý a tak jak chce. Tak prvotním autorem Písma sv. je Bůh, autorem druhotným, na základě **nástrojové přičinnosti**, pak svatopisec. Důsledkem této nástrojové přičinnosti je skutečnost, že Bůh k nám mluví způsobem lidským s vyloučením omylu, podobně jako Slovo se stalo Tělem s výjimkou hříchu. Proto encyklika DAS ukládá exegetům, aby si všímali všeobecných a zvláště orientálních způsobů vyjadřování, literárních druhů, poněvadž jsou v případě evangelí klíčem k vysvětlení problémů, jak jest možno, že evangelisté při své bezbuzlosti líčí různé různé události. Proto Instrukce připomíná exegetům, že nevyužití všech poznatků moderní vědy by bylo neomluvitelným zanedbáním. K otázce literárních druhů v Písmě sv. se vrátím v některém z příštích čísel DP.

Poslední tři body Instrukce jsou rázu praktického, Třetí je věnován **profesorům Písma sv.** a připomíná se v něm, aby při výuce Písma sv. se evangelia nestala jenom předmětem studia, ale základem víry a kněžského působení. Literární kritika se nesmí stát cílem, ale musí být pouze prostředkem k lepšímu poznání úmyslu Božích a smyslu evangelí. Evangelia musí být především pro nastávající kněze pramenem duchovního života.

V čtvrtém a pátém bodě se připomíná **kazatelům** a těm, kteří zvláště pro lid píšou o věcech biblických, aby neuváděli novotami ne vždy vyzrálými věřící ve zmatek. „A novitatibus futilibus vel non satis probatis proponendis prorsus absteineant. Opiniones novas, iam solide probatas si necesse est, caute, ratione habita auditorum, exponant. Cum eventus biblicos narrant, adiuncta ficta veritati conformia ne addant. . . Severe prohibentur, quominus pernicioso pruritu novitatis seducti, quaelibet difficultatum solutionis tentamenta sine prudenti delectu et serio discrimine inconsiderate disseminent, ita plurimorum fidem turbantes.“ Jsou to připomínky zcela oprávněné, protože se v posledních letech stávalo, že některé hypotese, o nichž se mezi odborníky ještě diskutovalo, byly popularizovány někdy skutečně k pohoršení věřících.

Závěrem budiž ještě podotknuto, že ve smyslu Instrukce byl upraven návrh textu 5. kap. schématu „De Divina Revelatione“. Schéma však, zatím co jest psán tento článek, nebylo ještě předloženo k hlasování.

Rím 20. října 1964.

ThDr. Jan Merell

POHLED NA EKUMENICKÉ HNUTÍ.

Nejvyššími orgány „Světové rady církví“ jsou: „Společné shromáždění“, které se má scházet po 6 letech, „Ústřední výbor“ (o 90 členech), který se schází každoročně, „Exekutivní výbor“ (o 12 členech) a „Generální sekretariát“ SRC, sídlící v Ženevě (vede jej holandský kalvinista dr. W. A. Visser't Hooft). Uvádíme ještě, že místa ve „Společném shromáždění“ (500 členů) jsou rozdělena takto: po 93 pro lutherány a reformované, 87 míst připadá na pravoslavné a starokatolíky, anglikáni a metodisté mají po 78 místech, zbytek 153 připadá na svobodné církve (baptisty, kongregacionalisty atd.).

Po organizační reformě r. 1954 byly podřízeny Generálnímu sekretariátu v Ženevě dvě oddělení: pro akci a pro studia. Poslední připravuje předlohy pro sekce Všeobecného shromáždění: 1. pro víru a církevní ústavu, 2. pro sociální otázky, 3. pro evangelisaci a obrození církví, 4. pro misie.

Všimněme si nyní krátce dalších osudů „Světové rady církví“. Na Světovém kongresu v Amsterdamu, v sekci pro věroučné otázky, byl zjištěn nejlubší rozdíl: zesílení konfesionalního vědomí následkem církevního boje a nové teologie. V Edinburhu se usilovalo především o společenství. Vznikl nový výklad pojmu „katolický“ a „evangelický“. „Katolický“ neznáčí „římsko-katolický“, nýbrž ve smyslu ekumenického jsou za „katolické“ označeny ony církve, které zdůrazňují viditelnou kontinuitu církve v apoštolském posloupnosti biskupské, od níž závisí kněžské svěcení a platnost svátostí. „Evangelické“ společnosti naproti tomu zdůrazňují ve své nauce o ospravedlnění pouze z víry především iniciativu Božího Slova a odpověď víry, jinými slovy praví, že církve se vytváří v Duchu svatém, když je Slovo Boží slyšeno a od lidí svobodně přijímáno a vyznáváno. Ve zprávě první sekce I. všeobecného shromáždění v Amsterdamu se praví: „My všichni věříme, že Církev je Boží dar lidstvu k vykoupení světa, že vykupitelskou činností v Ježíši Kristu založil Církev a že Církev přítomností a silou Ducha svatého jest uchovávána v průběhu dějin na živote.“ Jak je vidět, je tu trinitární základ a východisko. V rámci této „shody“ byly formulovány ostatní otevřené otázky, např. o Písmu sv., tradici, církvi, svátostech, jednotě a schismatu.

Je ovšem nutno uznati, že to něco znamená, když přes 160 církevních společností veřejně přiznává skutečnost svého roztržštění jako vinu před Bohem a jako neštěstí pro lidstvo.

Práce sociální sekce se zaměřila na studium hospodářských otázek, techniky, industrialisace k vytvoření „zodpovědné společnosti“. V rámci čtvrté sekce byla v Amsterdamu stanovena základní politická linie k úsilí o mír, odzbrojení atd., což nebylo lehké, neboť ve „Světové radě církví“ jsou zástupci zemí s různým politickým zřízením a také zástupci asijských církví. Tyto poslední mají jasný odstup od Moskvy, ale také nedůvěru k politice západních mocností. Ve zprávě je odsouzen jakýkoliv druh tyranie, totalitního systému a každé náboženské a světonázorové usměrnění. Všichni byli také zajedno v tom, že role války v dnešním mezinárodním životě je hříchem proti Bohu a představuje znehodnocení člověka zvláště pokud jde o totální válku. Přesto však bylo zřejmé trojí odchylné stanovisko k válce: a) Moderní válka s všeobecným zničením nemůže být pokládána za akt spravedlnosti, i když křesťané za určitých okolností musejí splnit svou brannou povinnost. b) Dokud není mezinárodní neustranické instance, aby mezinárodní konflikty byly účinně cestou právní řešeny, musejí být občané poučeni, že je jejich povinností, právo v nutném případě hájiti i zbraní. c) Jiní odmítali pro křesťany každou vojenskou povinnost a žádali odsouzení války vůbec. Je jisté, že vzrůstem atomových zbraní také odpor vůči válce roste.

Třetí a poslední „Světová konference pro víru a církevní ústavu“ byla uspořádána r. 1952 v Lundu (první byla v Lausanne r. 1927, druhá v Edinburhu r. 1937). Zde byl tento směr zařazen jako Komise do studijního oddělení „Světové rady církví“. Dogmatický význam konference v Lundu spočívá v prohlášení, že jednotu

Církve nutno chápati od osoby a úřadu Bohočlověka Ježíše Krista a že byl na ní promyšlen problém kontinuity Církve. Na konferenci byl projednáván významný eklesiologický program: církve, kult a intercommunio. Místo jednoho návrhu, který by vyjádřil společnou nauku o Církvi, bylo zde předloženo na dva tucty dobrozdání od různých konfesí, která oddělila evropské od amerických denominací. Byl to obraz theologické roztržitosti. Zástupci řecko-pravoslavné církve, jejichž jménem se snažila mluvit delegace cařihradského patriarchátu, se sice zúčastnili porad, avšak nikoliv hlasování. Katolická Církev měla v Lundu své „pozorovatele“ při zasedáních. Byli přívětivě uvítáni, neboť to bylo poprvé, co Řím vstoupil ve styk s ekumenickou konferencí. Pokrok konference v Lundu ve srovnání s Lausanne a Edinburhem se jeví v tom, že tentokrát se přikročilo k stěžejním otázkám Církve.

II. Společné shromáždění „Světové rady církví“ zasedalo od 15.—31. srpna 1954 v Evanstonu (Illionois) u Chicaga. Bylo zde zastoupeno 163 církví a náboženských společností. Kardinál Stritch, arcibiskup v Chicagu, svým pastýřským listem se postavil nejen proti katolickým pozorovatelům, nýbrž i proti kněžím jako dopisovatelům časopisů. Ústřední téma shromáždění znělo: Kristus, jediná naděje světa. K němu se družilo šest témat druhotných: o jednotě Církve, evangelisaci, sociálních a rasových otázkách, mezinárodních problémech, vztazích mezi národy a o křesťanských laicích (srv. L'Espérance chrétienne dans le monde d'aujourd'hui, Evanston 1954, Paris-Neuchatel 1955). Eklesiologické téma bylo již formulováno na konferenci v Lundu: Naše jednota v Kristu a naše rozdělení v církvi. Znovu, podobně jako v Amsterdamu a v Lundu byla konstatována vnitřní roztržitost církvi, jak ji vyjádřil pravoslavný mluvčí prof. G. Florovskij: „Vlastní rozdělení je mezi těmi, kteří institucionální prvek církve (kněžství a hierarchii) pokládají za něco vedle víry, a těmi, pro něž definovaná dogmata o tom patří k integritě katolické víry.“ Katolický pozorovatel je nucen při pohledu na tento dramatický stav odloučených křesťanů chváliti Boha, že volá odloučené křesťanské bratry na putování do neznámé země jedné Církve.

V Evanstonu byla organizace „Světové rady církví“ po šestileté zkušenosti poněkud upravena. Společné shromáždění čítá 600 delegátů, zastupujících 178 církví (z 54 národů). Schází se opět po šesti letech. Ústřední výbor má opět 90 členů, schází se jednou za rok. Exekutivní výbor má stejně 12 členů a schází se dvakrát nebo třikrát do roka. Kromě generálního sekretariátu v Ženevě má „Světová rada církví“ ještě dva regionální sekretariáty: pro Ameriku v Novém Yorku a pro východní Asii v Rangoonu. Nutno též uvést, že r. 1948 byl otevřen v Bossey (u Ženevy) Ekumenický institut, který je ve spojení s protestanskou theologickou fakultou ženevské university. Každoročně je uspořádán semestr přednášek pro studující teologie (po třech letech studia) i pro profesory celého světa. Přednáší se tam o historii a problémech ekumenického hnutí, problémech etických a sociálních, o věcech biblických, dále o hnutí za obnovu církve, misíích, podávají se informace o křesťanských církvích a jsou tam i semináře pro vybrané otázky. Jeden pravidelný kurs je věnován pravoslavné theologii a čas od času jsou podány informace o katolické Církvi. Tak např. r. 1958—59 čtyři katolictví theologové přednášeli o Církvi, misíích a ekumenismu s katolického hlediska.

Z nejnovější historie „Světové rady církví“ uvádíme, že od 18. listopadu do 6. prosince 1961 se sešlo III. Společné shromáždění „Světové rady církví“ v Novém Dillí (New Delhi), hlavním městě Indie. Význam tohoto shromáždění spočívá v tom, že další pravoslavné církve, které měly až dosud buď odmítavý nebo nejasný postoj k „Světové radě církví“, byly do ní přijaty. Jde o pravoslavnou církev ruskou, dále rumunskou, bulharskou a polskou. Pravoslavná církev v Československu byla do ní přijata až r. 1963 (srv. Hlas pravoslaví XIX, 1963, č. 10, 233—34). Tato skutečnost je neobyčejně důležitá, neboť

ekumenické hnutí reprezentované „Světovou radou církví“ se tím dostává do nového období své činnosti na rozdíl od dřívější, neboť při ekumenických jednáních se budou více než dosud střetávat nejen názory protestantských a anglikánských i volných konfesi navzájem, nýbrž i s názory pravoslavných církví, které mají celkově zcela jiné základní východisko v otázce jednoty křesťanů, v některých bodech shodné s katolickým. Dále nutno uvést, že se „Světovou radou církví“ byla spojena „Světová misijní rada“.

Zasedání Společného shromáždění bylo velmi bohaté. Bylo rozděleno do tří skupin: Svědectví, Služba a Jednota. Jejich zprávy byly schváleny a doporučeny církvím ke studiu a použití v ekumenické práci. Svědectví poukazuje na Ježíše Krista, Spasitele světa, na cesty evangelia a misijní strukturu sboru. Služba má na zřeteli růst moderní techniky, sociální změny, poměr člověka k přírodě, vědě a technice, postavení křesťanů ve světě a jejich úkoly při řešení mezinárodních otázek, např. boj za rasovou rovnoprávnost, politickou nezávislost mladých národů, odzbrojení a pod. Jednota zjišťuje, jaké jsou základy jednoty Církve v Kristu (křest, apoštolská víra, hlásání téhož evangelia, společná modlitba a život) a jaké důsledky z toho plynou pro sbor a život konfesí i ekumenické hnutí (srv. Křesťanská revue XXIX, 1962, č. 7, 193—220).

Konečně v Montrealu v Kanadě byla od 12.—26. července 1963 uspořádána IV. Světová konference pro víru a ústavu, která se v příslušných komisích omezila na tato témata: Kristus a církev, tradice, bohoslužba, institutionalismus, intercommunio. Bylo tu zastoupeno 138

protestantských, anglikánských a pravoslavných církví z 50 států.

Na Společném shromáždění v Dillí i na konferenci v Montrealu byli přítomni i katoličtí pozorovatelé. Také papež Jan XXIII. projevil ke shromáždění v Dillí svůj blahovlnný postoj a vyzval katolické věřící k modlitbě za zdar tohoto díla.

V jeho šlepejích kráčí i nynější svatý Otec Pavel VI. Naposledy se sešel Exekutivní výbor „Světové rady církví“ v únoru 1964 v Oděse, kde byly učiněny přípravy k zasedání „Světové rady církví“ v Africe a byly též projednány důsledky setkání cařihradského patriarchy Athenagorase I. s hlavou katolické Církve, papežem Pavlem VI. v Jeruzalémě, kterážto skutečnost bude mít zajisté své důsledky pro další vývoj ekumenického hnutí i pro úsilí o jednotu křesťanů. *ThDr. Antonín Salajka*

Literatura. O ekumenickém hnutí existuje velmi bohatá literatura. Jsou to jednak **prameny**, kde jsou otištěny referáty z dosavadních Světových konferencí (obojího zaměření) a Společných shromáždění (od r. 1910 až dodnes), dále pak četná **literatura** o tomto hnutí jak protestantská, anglikánská, pravoslavná, tak katolická. Téžoz zaměření jsou také vycházející časopisy. Z nejdůležitější literatury uvádíme: M. Pribilla, Um kirchliche Einheit, Stockholm-Lausanne-Rom, Freiburg i. Br. 1929. A. Paul, L'Unité chrétienne, schismes et rapprochement, Paris 1930. M. Boegner, Le Problème de l'Unité chrétienne, Paris 1948. R. Rouse, — S. Neil, A History of the Ecumenical Movement, 1517—1948, London 1954. T. Sartory, Die Okumenische Bewegung und die Einheit der Kirche, Meitingen 1956. M. J. Congar, Chrétiens désunis, principes d'un oecuménisme catholique. Coll. Unam Sanctam, Paris 1937. G. Thils, Histoire du mouvement oecuménique, Louvain 1955. J. P. Michael, Christen suchen Eine Kirche, Freiburg i. Br. 1958. M. Villain, Introduction a l'oecuménisme, Tournai 1961 aj.

JEHO HODINA ZAZNÍ ...

(K padesátiletému výročí smrti Karla Petra Péguyho)

V předvečer proslulé bitvy na Marň dne 5. září 1914⁴ padl ve Villeroy slavný spisovatel a básník francouzský, *Charles Peguy*, byv zasažen do čela zbloudilou kulkou. Tak položil svou oběť na oltář vlasti hluboký myslitel, socialista a křesťan.

Od utopického socialismu, jenž se projevuje v jeho prvních dílech: „O obci socialistické“, a v dramatu: „Jana z Arku“, poněmáhlu v osamělém vývoji se propracovává ke křesťanství svých mladých let. Tento přerod lze sledovat ve 238 číslech jeho časopisu: „Cahiers de la quinzaine“, jež *Peguy* založil a kol něhož soustředil řadu příspěvatelů jako R. Rolanda, bratry Tharaudovy, Julienu Bendu a jiné spisovatele francouzské.

Jako žurnalistů nekompromisně se postavil na stranu ideje spravedlnosti a hájil odsouzeného Dreyfuse, ač byl to Žid, protože byl přesvědčen, že je nevinný. Jeho tehdejší spisy: „Naše vlast“ z r. 1905 a „Naše mládež“ vyjadřují jednu z jeho základních myšlenek. Stává v nich proti sobě mystiku a politiku. „Republikánská mystika znamená umírat za republiku, republikánská politika v přítomnosti znamená mít se z ní dobře.“ Další jeho spis „L'Argent — Peníze“ oslavuje svět rolníků a dělníků, kteří usilují poctivě o „práci dobře vykonanou“. Svého dřívějšího učitele slavného filosofa Henri Bergsona, oslavuje v knize: „Poznámka o H. Bergsonovi a filosofii bergsonovské“, kde mu projevuje svůj hold za to, že svým dílem uvedl v život nový racionalismus, schopný vést boj proti „zvykovosti, zastaralosti a zkostnatění myšlenkovému“.

Rozhodujícím mezníkem v životě tehdy již proslaveného spisovatele Karla Péguyho je rok 1908. Když jeho osobní přítel profesor Josef Lotte konvertoval a stal se opět věrným vyznavačem v Církvi katolické, to působilo též na Péguyho, jenž v té době prožívá hlubokou náboženskou krizi. Jistě zde spolupůsobil i jeho další intimní přítel Msgr. Petr Batiffol a tehdy vrací se Péguy k víře svého dětství. Jeho posláné básnické se projevuje zároveň s vděčností milosti Boží v překrásném a vrcholném díle Péguyho: „*Mysterium lásky a utrpení Jany z Arku*“, jež přeložil do češtiny B. Reynek. Vypráví zde odkřesťanění Francií o vyvolené světici Boží Panně Orleánské. I další jeho díla, jež jsou vlastně též velkolepými básněmi epickými, „Tajemství svatých nevířátek“ a

z jeho spisa k Jf n Sa
me André - Léonici
MAI
„Předstíh tajemství druhé ctnosti“, hlásají touhu básníkovu po čistém křesťanství. Po těchto třech epických básních následovaly zajímavé: „Koberec vyšívaný Panně Marii“ a „Koberec vyšívaný svatě Jenoveře“ psané ve formě litaní a vzývání. Druhá uvedená knížka byla též přeložena do češtiny.

Svými spisy se zapsal Charles Péguy nesmazatelným písmem do dějin francouzského písemnictví a proto není divu, že celý literární svět vzpomíná 50letého výročí smrti velkého genia, jenž vystupuje jakoby v úloze moderního proroka.

2. Život a význam Karla Péguyho.

V naší vlasti byl nadšeným obdivovatelem K. Péguyho známý literární kritik F. X. Salda. Nás křesťany zajímají z díla Péguyho hlavně jeho spisy po konverzi. Z nich vrcholným dílem básnickým je nesporně: „Tajemství a utrpení Jany z Arku“. Panna Orleánská vždy byla středem zájmu Péguyho, jenž se sám narodil v Orleansu 7. ledna 1873. Když mu bylo 18. měsíců, ztratil svého otce, jenž zemřel na onemocnění přinesené z války r. 1870. Energiecká matka Péguyho nyní žije celou rodinu prací svých rukou, dává nadaného hochu na studia do Orleansu a později na universitu v Paříži. Avšak vysokoškolský student r. 1897 proti vůli své matky se oženil a proto nedokončil svá studia vysokoškolská a stal se redaktorem a spisovatelem. Již v roce 1894 se rozešel s Církví, již vyčítal nepochopení pro pracující lid a zpátečnictví. Jeho mladá choť vyšla z prostředí nevěreckého socialismu a nebyla pokřtěna a tudíž sňatek Péguyho byl jenom občanský a tři děti vzešlé z manželství byly rovněž nepokřtěné. Když r. 1908 Karel Péguy konvertoval a vrátil se sám k víře svého mládí, usiloval *Jakub Maritain*, známý thomistický filosof, přemluvit choť Péguyho, aby záležitost manželskou dali do pořádku a dali se oddati v kostele. Narazil však na nepochopení paní Péguyové a sám Péguy byl velmi rozhořčen na Maritaina, že nedosti vhodným způsobem se chtěl stát usměrňovačem jeho svědomí. Je zajímavé, že až po smrti svého manžela paní Péguyová se svými dětmi již dospělými neodolala milosti Boží a stala se věřící katolickou. Když v roce 1912 onemocněl tyfem nejmladší syn Péguyův, Petr, koná jeho otec kajcnou pouť do Chartres, aby tam ve svatyni Panny Marie vyprosil svému dítěti uzdravení.

Šel pěšky plných 144 km cesty a sám popisuje své modlitby: „Nemohl jsem se modlit: „Buď vůle Tvá“. Tehdy jsem prosil Pannu Marii. Modlitby k Marii jsou modlitby výhrady, i nejžalostnější hříšník se k ní může utíkat.“ Peguyovy poutě pěšky do Chartres svědčí o prohloubení jeho vnitřního života po obrácení a byly projevem jeho vědeckosti za milost obrácení. Od první poutě své se opět Peguy mohl modlit po dlouhých letech odklonu od Boha a Církve. Přesto vše, že Peguy našel opět víru svých mladých let, zdaloval se od kněží. Jak jeho syn Marcel uvádí, „nevyhledal nikdy svého faráře z Palaisea, aby se mu vyzpovídal a přistoupil k svatému přijímání. Snad jedině před svou smrtí několik dní se vyzpovídal svému vojenskému knězi (almužníku). Přátelství, jež ho poutalo se spolužákem abbé Bailletem a Msgrem Petrem Batiffolem, bylo čistě rázu osobního a nikoli náboženského“ (Srov. *Le destin de Charles Peguy* — str. 239). Peguy po svém obrácení se znovu vrací ke své oblíbené svätici Panně Orleánské. Zatím co své drama „Jana z Arku“ v roce 1894 věnoval těm „ženám a těm mužům, kteří budou žít pro budování celosvětové republiky socialistické“ a líčí svou hrdinku jakožto představitelku francouzského pracujícího lidu, po svém obrácení vidí v Panně Orleánské *vyslankyni Boží*. Jana z Arku vykonává ohromné své poslání, protože se modlí k Bohu a Bůh jí pomáhá. A právě Jana z Arku je mu historickým důkazem, nezavrhitelnou svědkyní Boha. Právě historie Jany z Arku způsobila obrácení Peguyho k Bohu jako u jiných toho důvodem byla četba evangelii. Život Jany z Arku je Péguyemu nepodezřelým svědectvím o skutečnosti Božího zásahu. A Pannu Orleánskou poznáváme na základě svědectví jejich nepřátel, její svatost právě z jejího soudního procesu. *Jestliže by Bůh neexistoval*, pak by *ne mohla existovat ani Jana z Arku* — ona *historická postava svätice*, jež přišla do Orleansu a zemřela v Rouenu na hranici, když tam vydala svědectví Bohu. Právě ona svým mučednictvím, jež je dějinnou událostí, dokazuje Boha. Kdyby byla chtěla Boha zapřít, nesplnilo poslání, jež jí Bůh svěřil, byla by ušla hrozně smrti na hranici. A právě příklad sv. Jany z Arku, jež plní věrně své poslání dané jí Bohem a více se obírá, spásou svých bližních než svou vlastní, přivedla Péguyho k návratu k Bohu a ke křesťanství. Jana z Arku se netáže o radu svého faráře z Domremy, když jí Bůh volá. Možná, že by pasačku zrazoval a radil jí, aby se vrátila ke svým ovcím. Statečná dívka plní přes všechny překážky své poslání a zachraňuje svou vlast. Vrcholné dílo Péguyho nám osvětluje zároveň originální názory autorovy na současnou odkřesťaněnou společnost, na příčinu tohoto jevu a projevuje nedůvěru k vedení církevnímu. V době stoleté války byla ještě Francie zemí křesťanskou, tehdy Francouzi proto tolik měli rádi práci, protože stavěli Bohu katedrály, proto byli stateční, protože byli schopni křížových výprav proti nevěřícím, a tak rádi konali poutě, aby z jejich země tolik misionářů vyšlo hlásat evangelium Kristovo. Než v přítomné době vlast Peguyho je „zemí misijní“, jak to později výstižně vyjádřil P. Godin. *Je ptna novopohanství*. Odkřesťanění světa je dějinný problém. Všimáme-li si hlouběji života lidu, píše Peguy, „lid už není křesťanský, není již více ani rolníka, ani dělníka, kteří věří — ubožáci klesli duchovně až k bodu mrazu a víme, že bude klesati teplota víry ještě hlouběji — k nejnižšímu stupni bídí intelektuální i duchové“ (srovn. *Oeuvres complètes* - XI. sv. 249). Apostasie lidových mas je strašným skandálem moderní doby. Podle přesvědčení Peguyho lid byl křesťanský jenom zvykově po svých předcích a stal se ponenáhlu nekřesťanským. „Nynější lid, moderní lid tak hluboce, niterně a veskrze nekřesťanský, odkřesťaněný v duši, v srdci i v morku. Nekřesťanský i v krvi. Jak k tomu došlo?“, ptá se užasle autor (XI. 303).

A odpovídá: „Je to vinou duchovních vůdců, kteří zapomněli, pohrdli časným, jež bylo pohlceno věčným. Ti, jimž byla svěřena moc nad věčnými hodnotami, jsou nakonec odpovědní za odkřesťanění lidstva. Byla učiněna jejich vinou těžko napravitelná chyba, a to *chyba mystická*. Tím slovem nemyslím normální vykonávání modliteb a udělování svátostí, nýbrž staví mystiku do protikladu politice. Církev příliš pozdě se začala zajímat o masy

proletariátu, o pracující lid. Omezovala se na hlásání náboženství oficiálního buržoazii ve státě, stala se vlastně církví pro majetné. Proto se jí uzavřely dílny a továrny, kde pracující našli útočiště v socialismu. „Stala se, je náboženstvím úředním, náboženstvím formálním bohatého“ (XI. 136).

Faráři vlastně jsou heretiky, poněvadž ničí svou neschopností základy tajemství stvoření, vtělení, vykoupení a milosti. *Bůh stvořil všechno časno* a na to duchovní církve zapomněli. Jsou dělníky v hodině, kdy se pracuje špatně. Jako sloni vpuštění do zahrad Páně ničí záhony milosti. Vedou si v nich jako nádeníci“ (XI. 241). Mnoho zla způsobili

1. svou leností,
2. nevyčísitelnou slabostí,
3. neuvěřitelnou touhou po penězích. Naříkají na zlé doby.

Všechny doby patří Bohu. Duchovní nechtějí vyznat svou vinu, nechtějí konat pokání. Nechtějí uznat svou časnou i věčnou odpovědnost za nynější stav odkřesťanění světa, zdráhají se, ba i lhou (XI. 318). Jsou zbabělí k tomu, aby provedli správnou diagnosu a omezují se jenom na modlitbu a spoléhají na svätosti. Tito dobří faráři se domnívají, že Bůh je jenom pro ně a pracuje svou milostí za ně a často pro jejich časné vladaření. „Myslí si stále, že dobrý Pán Bůh pracuje pro ně a který si z nich uvědomí, že má naopak on pracovat pro Boha?“ (XI. 241). Ba dochází až k tomu, že dnes svět se bude muset modlit za ně. Proto není možno důvěřovat farářům. „Nemají víry nebo jenom málo. Víra ta se spíše najde u lajků.“ V moderní době je směšné vyhrožovat hřešícímu modernímu člověku peklem. Peguy v prvním dramatu „Jana z Arku“ píše: „Můj Bože, když si pomyslím, že zatím co s Tebou mluvím, jsi zaměstnán odsuzováním duší, odpusť mi, jestli pronesu rouhání: Při myšlence na peklo nemohu se modlit, moje duše se bouří při myšlence na zavržené...“ Péguy hledá záchranu proti postupujícímu zlu odkřesťanění. *Je to návrat a láska k Pánu Ježíši*.

Ježíš pokorný, milosrdný a odpouštějící, Ježíš cítící se zástupy, ztroskotanci a nešťastnými, přinese jedině nadpřirozenou radost a naději provždy. Peguy stanoví tři hlavní zásady:

1. Zamítá myšlenku, že Bůh svůj lid opustil, poněvadž je hříšný a neužívá svätostí. Naopak.
2. Ježíš nepřišel na svět, aby panoval, přišel spasit lidstvo. Neodtrhoval se od světa, nýbrž jej chce k sobě přitáhnout. Spojuje časnost s věčností.
3. Kněží Kristovi jsou odpovědní za odkřesťanění světa. Jednak jenom naříkají na neštěstí zlé doby, ač všechny doby patří Bohu. A pak se dopustili *mystické chyby*, totiž pohrdají časným životem a tak došlo k žalostnému rozloučení věčna od časna. Proto se na ně vztahují výhrudná slova proroka *Ezechiele*: „Běda pastýřům Jisraelovým... Jedli jste mléko, ale svých ovcí jste nepásli. Co bylo slabé, jste neposilovali, co bylo nemocné, jste neléčili... I rozptýlili se mé ovce, protože neměli pastýře“... (34, 1—8). Též slova Páně uvedená u sv. Matouše: „Běda vám, zákoníci a farizeové, poněvadž uzavíráte lidem království nebeské“... (13, 15), by si měli připomenout moderní pastýři duchovní.

Dnes *každý křesťan* musí být bojovníkem Kristovým. Neexistuje křesťanství pohodlné. Dnes nevěra má všude svůj domov, jako mořský proud vše zavaluje. Všechny naše domy jsou „in periculo maris“ — v nebezpečí zaplavení nevěrou.

„Jsme jenom ostrůvky bičovanými ustavičnou bouří a naše domy jsou jako pevnosti v moři. Proto křesťanské ctnosti, jež dříve byly majetkem jenom zlomku věřících, se *musejí dnes stát majetkem křesťanstva celého*“ — volá jakoby v úloze moderního proroka Charles Péguy. (Souvenirs — 114).

Právě v básnickém svém díle Péguy se projevil nejdůrazněji jako křesťan. Jeví se tam jako člověk z lidu, z venkovského kořene, neochvějný bojovník za duchovní hodnoty. Upřímně miluje svou vlast, svůj lid, a jako křesťan-inspirovaný mystik, jakýsi moderní prorok svým spolubratřím v Kristu usiluje vroucně vrátit cit pro věčno a připravit je zpět do ovčince pravdy a lásky Kristovy.

hluboké myšlenky Karla Péguého nebyly neznámý zesnulému papeži blahé paměti, Janu XXIII., jenž si díla originálního a někdy tvrdě přímého kritika křesťanství vážil. Pochopil dokonale, že u Péguého nejde o snilkovský pesimismus, nýbrž o časné i věčné blaho všech lidí dobré vůle. A nepochybně pod vlivem originálních námětů velkého génia se vrhl do práce na duchovní

záchraně křesťanstva a celého lidstva. Proto také svolal ekumenický sněm do Vatikánu, aby došlo k obrození křesťanů a zachování míru Kristova v království Kristovu — — —

Plným právem napsal v roce 1946 o Péguém známý spisovatel Georges Bernanos: „Jeho hodina zazní...“ (Ésprit — 1944 — 8, 9 — str. 437). ThDr. Josef Kubalík

PARADOXÁLNÍ TEOLOGIE

Přese světel, křesťanskou výbuc „Ta šel že t znár jeho sous vytlí těsn deži burc je E přec borb kazí nobl v M byl po vyd. svat rium d'Av F. Šic Bro přif nek na la jed f je od Ch díc di: pc

jmé-no, čis-té, pra-vé Bo-ží sva-tí věč-ně ctí.

2 V tobě všechna milost Boží
k nám se bídňm sklonila,
na hlavy nám věnce vloží,
které z lásky uvila.
Ponížený božský Vládce,
přišelš zdolat vzbouřeně.
Nepřizval sis moudré rádce,
když jdeš hledat ztracené.

3 Kdo by plakal s plačícími?
Přece on — muž bolesti!
Kdo umírá mezi zlými?
To on nese neřestí!
Jeho krev a jeho slzy
očišťují celý svět,
jimí přemůže jej brzy,
vyproští jej ze všech béd.

4 Odpouští Bůh skrze tebe,
Králi s věncem trnovým.
Svět chce hledat jenom sebe,
já však tobě náležím.
Tvoje smrt mne zachránila,
raduji se, že jsem tvůj,
naději mi navrátila,
Duchem svým mne opátruj!

5 Skloň se, Pane, k mému loži,
až já budu umírat.
Když se stíny smrti množí,
jméno tvé je pevný hrad.
U tebe je moje skrýše,
slovo tvé mě provází,
potom uchopí mě tiše
a nic mě už nesrazí.

R. Sallens. Přel. Bohuslav Vik

... a píseň nová zní

Do nového zpěvníku bylo převzato asi 40 písní ze zpěvníku francouzské reformované církve. Jednou z nich je píseň „Tvoje jméno převyšuje“. Autor francouzského textu César Malan použil nápěvu známé německé písně „O Durchbrecher aller Bande“ z Freylinghausena zpěvníku (Halle 1704). Je možno ji zpívat i ve smíšeném pěveckém sboru. Autorem českého překladu je Bohuslav Vik, farář v Bruntále.

máždění a připonými sbor prochý výraz látky Farář Ježek z Hsurovina, tedy sboru, vzpomínal, Olomouc pod vlivem zvěst jeho život, až se pokorně do slutečnosti, ma-pozdravil shromá spojen s fak-zádveřický jeho c nepotřebuje, vzpomínky, které existence žis-velkou pozornost sem i pro sbor, leckteré místo, k ru zůstávalo málo, k ru hodu prožívali svůj smysl jmen-cenství také vzázeno od hebr. syn. senior dr. li slovník bib-Škarvan. otnost — Bůh V neděli dopo dření zásady: dr. Kejš shromá už na úsvitu ry, ba celá církeo substantiva, to, aby vydávaly (Eccle 1, 2). že Syn člověka toto splynutí sil, což bylo za- sobilo na sta-člověka, kterého y etymologic-a nalézat i mezi tnit (Škrabal, nic neznamenalí nejzen vlastní se na každého čine mu radostně ová symbolic-lásky a milosti. Bauer jim říká: máždění dr. Škar

V odpoledním em a Esauem, kurátor sboru dr. ovocem Božího p malé a ubohé, byli lidé zaujati!). Stálá kontu kdysi hrstka ůjinách spásy, v jeho dějinách i to patří do Jiříka Strejce, z kých dějin se mů, a Jakuba B. ně (Samuel, Jana Augusty. Si- vaný sbor evange ho ražení přetrválení Mojžíše horské. Ještě po obrana: „Ne-tolerančního pat ději podobné ně několik rodin neumím pře-sledující perzeku ejně tak i vy-tentu ohlásit svůj tele bohodily volených evangelmý z velikých až do konce prvý a teologie, ve Zlíně evangelía veličinami. známé svým sho- nic, které nutím a bylo má. A tady nám evangelizační př-řítakový: hříš-době způsobila B-řák hříšném NIC, způsobem zázrak hříšném NIC, V r. 1922 naro- vím, kteří byli bonu: Kristem ných teologů nestali vykla-

co meo začít ve svém bytí. I termín „stvořil“ je vyhraněný ve smyslu ex nihilo sui et subjecti.

V doslovu k Peierlově studii Zákony přírody (Orbis 1961, Malá moderní encyklopedie) čteme: „Vědecká materialistická filosofie není spojena s konkrétní představou o hmotě, pojem hmoty v ní patří k jedné ze základních kategorií. Nelze tedy jednou provždy definovat pojem hmoty tak, že by byly vymezeny všechny její vlastnosti, nebo že by jí byla přisouzena jistá kvantitativní míra. Je možné pouze vysvětlit, co pod tento pojem zahrnuje. V oblasti filosofie splývá pojem hmoty s kategorií OBJEKTIVNÍ REALITY, tj. všeho, co působí na naše smysly, vyvolává počítky, co je na našem vědomí nezávislé, co se jím nedá stvořit ani zničit.“ (Str. 308) Při této četbě si člověk vzpomene na jinou zprávu: „Pro Aristotela je látka (materiá) východiskem jakékoliv přesně vyhraněné SKUTEČNOSTI... Nebylo by chybou, kdy-

datelé Zákona, ale rybáři, celníci, obyčejní dělníci, kteří dobývali v potu tváře svůj chléb a o teologii nic nevěděli! Kristova radostná Zvěst je plná paradoxů: Nepřišel jsem povolát spravedlivé, ale hříšníky! (Mt. 9, 13) — Kdo by chtěl svůj život zachránit, ztratí jej. A kdo ztratí svůj život k vůli mně a evangeliu, zachrání jej! (Mk. 8, 35) — Co jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratří, mně jste učinili! (Mt. 25, 40) — A sám Zvěstovatel tohoto učení je pro naše chápání plný paradoxů, jak o tom hovoří chalcedonský sněm: „Docemus eundem (Christum) perfectum in deitate, eundem perfectum in humanitate, Deum vere et hominem vere... consubstantialem Patri secundum deitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem... unum Christum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum.“ (D. 148)

Celý lidský boj o pravdu a dobro života má ve svém

Šel pěšky plných 144 km cesty a sám popisuje své modlitby: „Nemohl jsem se modlit: „Buď vůle Tvá“. Tehdy jsem prosil Pannu Marii. Modlitby k Marii jsou modlitby výhrady, i nejžalostnější hříšník se k ní může utíkat...“ Peguyovy poutě pěšky do Chartres svědčí o prohloubení jeho vnitřního života po obrácení a byly projevem jeho vděčnosti za milost obrácení. Od první poutě své se opět Peguy mohl modlit po dlouhých letech odklonu od Boha a Církve. Přesto vše, že Peguy našel opět víru svých mladých let, vzdaloval se od kněží. Jak jeho syn Marcel uvádí, „nevyhledal nikdy svého faráře z Palaisea, aby se mu vyzpovídal a přistoupil k svatému přijímání. Snad jedině před svou smrtí několik dní se vyzpovídal svému vojenskému knězi (almužníku). Přátelství, jež ho poutalo se spolužákem abbé Bailletem a Msgrem Petrem Batiffolem, bylo čistě rázu osobního a nikoli náboženského“ (Srov. *Le destin de Charles Peguy* — str. 239). Peguy po svém obrácení se znovu vrací ke své oblíbené svätici Panně Orleánské. Zatím co své drama „Jana z Arku“ v roce 1894 věnoval těm „ženám a těm mužům, kteří budou žít pro budování celosvětové republiky socialistické“ a líčí svou hrdinku jakožto představitelku francouzského pracujícího lidu, po svém obrácení vidí v Panně Orleánské *vyslankyni Boží*. Jana z Arku vykonná ohromné své poslání, protože se modlí k Bohu a Bůh jí pomáhá. A právě Jana z Arku je mu historickým důkazem, nezavržitelnou svědkyní Boha. Právě historie Jany z Arku způsobila obrácení Peguyho k Bohu jako u jiných toho důvodem byla četba evangelíí. Život Jany z Arku je Peguyemu nepodezřelým svědectvím o skutečnosti Božího zásahu. A Pannu Orleánskou poznáváme na základě svědectví jejich nepřátel, její svatost právě z jejího soudního procesu. *Jestliže by Bůh neexistoval, pak by nemohla existovat ani Jana z Arku* — ona *historická postava svätice*, jež přišla do Orleansu a zemřela v Rouenu na hranici, když tam vydala svědectví Bohu. Právě ona svým mučednictvím, jež je dějinnou událostí, dokazuje Boha. Kdyby byla chtěla Boha zapřít, nesplnit poslání, jež jí Bůh svěřil, byla by ušla hrozně smrti na hranici. A právě příklad sv. Jany z Arku, jež plní věrně své poslání dané jí Bohem a více se opírá, spásou svých bližních než svou vlastní, přivedla Péguyho k návratu k Bohu a ke křesťanství. Jana z Arku se netáže o radu svého faráře z Domremy, když jí Bůh volá. Možná, že by pasačku zrazoval a radil jí, aby se vrátila ke svým ovcím. Statečná dívka plní přes všechny překážky své poslání a zachraňuje svou vlast. Vrcholné dílo Péguyho nám osvětluje zároveň originální názory autorovy na současnou odkřesťaněnou společnost, na příčinu tohoto jevu a projevuje nedůvěru k vedení církevnímu. V době stoleté války byla ještě Francie zemí křesťanskou, tehdy Francouzi proto tolik měli rádi práci, protože stavěli Bohu katedrály, proto byli stateční, protože byli schopni křížových výprav proti nevěřícím, a tak rádi konali poutě, aby z jejich země tolik misionářů vyšlo hlásat evangelium Kristovo. Než v přítomné době vlast Péguyho je „zemí misijní“, jak to později výstižně vyjádřil P. Godin. *Je plna novopohanství*. Odkřesťanění světa je dějinný problém. Všimáme-li si hlouběji života lidu, píše Peguy, „lid už není křesťanský, není již více ani rolníka, ani dělníka, kteří věří — ubožáci klesli duchovně až k bodu mrazu a víme, že bude klesati teplota víry ještě hlouběji — k nejnižšímu stupni bídy intelektuální i duchové“ (srovn. *Oeuvres completes* - XI. sv. 249). Apostase lidových mas je strašným skandálem moderní doby. Podle přesvědčení Péguyho lid byl křesťanský jenom zvykově po svých předcích a stal se ponenáhlu nekřesťanským. „Nynější lid, moderní lid tak hluboce, niterně a veskrze nekřesťanský, odkřesťaněný v duši, v srdci i v morku. Nekřesťanský i v krvi. Jak k tomu došlo?“, ptá se užasle autor (XI. 303).

A odpovídá: „Je to vinou duchovních vůdců, kteří zapomněli, pohrdli časným, jež bylo pohlceno věčným. Ti, jimž byla svěřena moc nad věčnými hodnotami, jsou nakonec odpovědní za odkřesťanění lidstva. Byla učiněna jejich vinou těžko napravitelná chyba, a to *chyba mystická*. Tím slovem nemyslí normální vykonávání modliteb a udělování svätosti, nýbrž staví mystiku do protikladu politice. Církev příliš pozdě se začala zajímat o masy

proletariátu, o pracující lid. Omezovala se na hlásání náboženství oficiálního buržoazii ve státě, stala se vlastně církví pro majetné. Proto se jí uzavřely dílny a továrny, kde pracující nalezli útočiště v socialismu. „Stala se, je náboženstvím úředním, náboženstvím formálním bohatého“ (XI. 136).

Faráři vlastně jsou heretiky, poněvadž ničí svou neschopností základy tajemství stvoření, vtělení, vykoupení a milosti. *Bůh stvořil všechno časno* a na to duchovní církve zapomněli. Jsou dělníky v hodině, kdy se pracuje špatně. Jako sloni vpuštění do zahrad Páně ničí záhony milosti. Vedou si v nich jako nádeníci“ (XI. 241). Mnoho zla způsobili

1. svou leností,
2. nevyčísitelnou slabostí,
3. neuvěřitelnou touhou po penězích. Nařikají na zlé doby.

Všechny doby patří Bohu. Duchovní nechtějí vyznat svou vinu, nechtějí konat pokání. Nechtějí uznat svou časnou i věčnou odpovědnost za nynější stav odkřesťanění světa, zdráhají se, ba i lhou (XI. 318). Jsou zbabělí k tomu, aby provedli správnou diagnosu a omezují se jenom na modlitbu a spoléhají na svätosti. Tito dobří faráři se domnívají, že Bůh je jenom pro ně a pracuje svou milostí za ně a často pro jejich časné vladaření. „Myslí si stále, že dobrý Pán Bůh pracuje pro ně a který si z nich uvědomí, že má naopak on pracovat pro Boha?“ (XI. 241). Ba dochází až k tomu, že dnes svět se bude muset modlit za ně. Proto není možno důvěřovat farářům. „Nemají víry nebo jenom málo. Víra ta se spíše najde u lajků.“ V moderní době je směšné vyhrožovat hřešicím modernímu člověku peklem. Peguy v první dramatu „Jana z Arku“ píše: „Můj Bože, když si pomyslím, že zatím co s Tebou mluvím, jsi zaměstnán odsuzováním duší, odpusť mi, jestli pronesu rouhání: Při myšlence na peklo nemohu se modlit, moje duše se bouří při myšlence na zavržené...“ Péguy hledá záchranu proti postupujícímu zlu odkřesťanování. *Je to návrat a láska k Pánu Ježíši*.

Ježíš pokorný, milosrdný a odpouštějící, Ježíš cítící se zástupci, ztroskotanci a nešťastnými, přinese jediné nadřiprozenou radost a naději provždy. Peguy stanoví tři hlavní zásady:

1. Zamítá myšlenku, že Bůh svůj lid opustil, poněvadž je hříšný a nežívá svätostí. Naopak.
2. Ježíš nepřišel na svět, aby panoval, přišel spasit lidstvo. Neodtrhoval se od světa, nýbrž jej chce k sobě přitáhnout. Spojuje časnost s věčností.
3. Kněží Kristovi jsou odpovědní za odkřesťanění světa. Jednak jenom nařikají na neštěstí zlé doby, ač všechny doby patří Bohu. A pak se dopustili *mystické chyby*, totiž pohrdají časným životem a tak došlo k žalostnému rozloučení věčna od časna. Proto se na ně vztahují výhrudná slova proroka *Ezechiele*: „Běda pastýřům Jisraelovým... Jedli jste mléko, ale mých ovcí jste nepásli. Co bylo slabé, jste neposilovali, co bylo nemocné, jste neléčili... I rozptýlili se mé ovce, protože neměli pastýře“... (34, 1—8). Též slova Páně uvedená u sv. Matouše: „Běda vám, zákoníci a farizeové, poněvadž uzavíráte lidem království nebeské“... (13, 15), by si měli připomenout moderní pastýři duchovní.

Dnes *každý křesťan* musí být bojovníkem Kristovým. Neexistuje křesťanství pohodlné. Dnes nevěra má všude svůj domov, jako mořský proud vše zavaluje. Všechny naše domy jsou „in periculo maris“ — v nebezpečí zaplavení nevěrou.

„Jsme jenom ostrůvky bičovanými ustavičnou bouří a naše domy jsou jako pevnosti v moři. Proto křesťanské ctnosti, jež dříve byly majetkem jenom zlozmu věřících, se *musejí dnes stát majetkem křesťanstva celého*“ — volá jakoby v úloze moderního proroka Charles Péguy. (Souvenirs — 114).

Právě v básnickém svém díle Péguy se projevil nejdůrazněji jako křesťan. Jeví se tam jako člověk z lidu, z venkovského kořene, neochvějný bojovník za duchovní hodnoty. Upřímně miluje svou vlast, svůj lid, a jako křesťan-inspirovaný mystik, jakýsi moderní prorok svým spulbratřím v Kristu usiluje vroucně vrátit cit pro věčno a připravit je zpět do ovčince pravdy a lásky Kristovy.

Hluboké myšlenky Karla Péguého nebyly neznámý zesnulému papeži blahé paměti, Janu XXIII., jenž si dila originálního a někdy tvrdě přímého kritika křesťanství vážil. Pochopil dokonale, že u Péguého nejde o snilkovský pesimismus, nýbrž o časné i věčné blaho všech lidí dobré vůle. A nepochybně pod vlivem originálních námětů velkého génia se vrhl do práce na duchovní

záchraně křesťanstva a celého lidstva. Proto také svolal ekumenický sněm do Vatikánu, aby došlo k obrození křesťanů a zachování míru Kristova v království Kristovu — — —

Plným právem napsal v roce 1946 o Péguém známý spisovatel *Georges Bernanos*: „jeho hodina zazní...“ (Ésprit — 1944 — 8, 9 — str. 437). *ThDr. Josef Kubalík*

PARADOXÁLNÍ TEOLOGIE

Tento článek bychom mohli začít vzpomínkou na prof. Vojtěcha Šandu, autora jedné z nejlepších dogmatických příruček z první čtvrtiny tohoto století (1916—22). Podle ní prý se přednášelo ještě v době druhé světové války na universitě v Innsbrucku. Šandovi žáci vyprávějí, že jednou při přednáškách o „Posledních věcech“ řekl tuto perličku: *In coelo sunt omnia totaliter aliter quam in hoc tempore et in mentibus nostris!* Dnes se už dá těžko zjistit, zda a nakolik je tento výrok autentický, ale i kdyby to byla pouhá fáma, je to zajímavé. My sice máme jakýsi přehled po Božích tajemstvích (podle Zjevení), ale tento přehled je výlučně — abych tak obrazně řekl — v lidských rovinných rozměrech, tj. antropomorfistický. Je třeba stále důkladněji vnikat do šířky i délky, výšky i hloubky, i když ono hledané přesahuje všechno lidské poznání (Ef. 3, 18—19). Takové odhalování skutečnosti je Božím darem. A tyto Boží dary jsou rozmanité, všechny však pocházejí od jednoho a téhož Ducha (I. Kor. 12, 4).

Skutečným darem, který nám v teologii pomáhá vnikat do hloubky i výšky (tedy ne už jen horizontálně, ale i vertikálně!), je **POCHOPENÍ PARADOXU** v ekonomii spásy. (Viz Joannes Bauer: *Das Gesetz der Paradoxie in der Heilsökonomie*. Theologisches Jahrbuch, Leipzig 1963, str. 256—271.) Paradox je skutečnost nebo zpráva zcela pravdivá, ale nevšední a zdánlivě protismyslná, ba dokonce v první chvíli jakoby protirozumová. Paradoxie však není dodatečný způsob exegese Písma pro básnické estéty a labužníky. Zákon paradoxu je skutečně skryt v samém Božím Zjevení. A jestliže jej objektivně nalézáme ve Zjevení, musí být i v teologii, která je rozumovou a volní reflexí o Zjevení.

Boží činnost v dějinách spásy [podle Písma] je jistě lidsky paradoxní. Už to je jasný paradox, že nám Písmo hovoří o Bohu, který je nezměnitelný ve své dokonalosti, a srovnává jej s člověkem. Vidíme Boha v úloze dobrého Otce, starostlivé matky, skvělého bojovníka, věrného přítele atd. Boží poznání i vůli analyzujeme jako lidské mohutnosti, ale jiná cesta není. Máme sice trapný dojem, že i na tuto naši analýzu se vztahuje Šandovo varování: **TOTALITER ALITER!**, ale přitom se utěšujeme faktem, že jsme Bohu podobní a Jeho obrazem. Proto poznávání lidského nitra nás **MUSÍ** přivést k elementárnímu poznávání samotného Boha [za pomoci Zjevení]. Tato projekce skrývá sice v sobě nebezpečí antropomorfismu, ale je v souladu s Písmem i Tradicí.

1. V **CELÉM STVOŘENÍ** jako v projevu Boží vůle ad extra vládne zákon paradoxu. Stvoření, tento kosmický akt, je uveden zprávou: Na počátku stvořil... Mínil se tím skutečný počátek v absolutním smyslu, tedy ne počátek v čase a prostoru, nýbrž s časem a prostorem. Před tímto biblickým počátkem neexistovalo nic z toho, co mělo začít ve svém bytí. I termín „stvořil“ je vyhraněný ve smyslu *ex nihilo sui et subjecti*.

V doslovu k Peierlově studii *Zákony přírody* (Orbis 1961, Malá moderní encyklopedie) čteme: „Vědecká materialistická filosofie není spojena s konkrétní představou o hmotě, pojem hmoty v ní patří k jedné ze základních kategorií. Nelze tedy jednou provždy definovat pojem hmoty tak, že by byly vymezeny všechny její vlastnosti, nebo že by jí byla přisouzena jistá kvantitativní míra. Je možné pouze vysvětlit, co pod tento pojem zahrneme. V oblasti filosofie splývá pojem hmoty s kategorií **OBJEKTIVNÍ REALITY**, tj. všeho, co působí na naše smysly, vyvolává počítky, co je na našem vědomí nezávislé, co se jím nedá stvořit ani zničit.“ (Str. 308) Při této četbě si člověk vzpomene na jinou zprávu: „Pro Aristotela je látka (materiál) východiskem jakékoliv přesně vyhraněné **SKUTEČNOSTI**... Nebylo by chybou, kdy-

bychom pro lepší porozumění aristotelický výraz látky (materiál) nahradili výrazem **MATERIÁL**, surovina, tedy východisko nějaké tvorby.“ (Úvod do Summy, Olomouc 1941, str. 82)

Kosmos je pro nás objektivní realitou, skutečností, materiálem a přitom je pro nás nerozlučně spojen s faktem: *ex nihilo sui*. Bůh opravdu zcela nic nepotřebuje, aby mohl vesmír vyvolat svým Slovem do existence života!

2. V **DĚJINÁCH SPÁSY** se potom pravidelně setkáváme s tímto základním paradoxem: *ex nihilo sui*. Tak na příklad Kain a Abel. Prarodiče nám vysvětlují smysl jmen svých synů. Škrabal říká, že Abel je odvozeno od hebr. „hébel“ — dech, mlha, nicotnost. (Příruční slovník biblický, str. 10) A přece na Abela — onu nicotnost — Bůh laskavě shlédl. Není to snad jasné vyjádření zásady: „poslední budou prvními“ (Mt. 19, 30), a to už na úsvitu lidské historie? I Kazatel používá stejného substantiva, které Vulgata překládá termínem „vanitas“ (Eccle 1, 2). Konkrétně si dovedeme představit, jak toto splynutí pojmů (Abel — nicotnost — marnost) působilo na starozákonní čitatele! Přitom jméno Kain prý etymologicky souvisí s hebr. „kanah“ — získat, vlastnit (Škrabal, tamtéž, str. 238). Kain a Abel jsou tedy nejen vlastní jména, ale i symboly Božího paradoxu. Taková symbolická jména nacházíme i u Izaiáše a Ozeáše, Bauer jim říká: *redende Namen* (cit. studie, str. 262).

Podobný paradoxní vztah je i mezi Jakubem a Esauem, Davidem a Goliášem. Bůh soustavně volí malé a ubohé, aby ponížil velké a pyšné (viz *Magnifikat!*). Stálá kontinuita tohoto faktu je zřejmá nejen v dějinách spásy, ale i v teologii. Jen tak mimochodem: jistě i to patří do Božích paradoxů, jestliže velcí muži biblických dějin se zrodili z matek, které zprvu byly neplodné (Samuel, Izák, sv. Jan Křtitel). —

A ještě dva příklady za všechny: vývolení Mojžíše v době, kdy měl pocit méněcennosti a jeho obrana: „Nejsem přece žádný řečník!“ (Ex, 4, 10) a později podobné vývolení Jeremiáše s jeho odpovědí: „Pane, neumím přece mluvit, jsem ještě dítě!“ (Jer. 1, 6.) A stejně tak i vývolení celého izraelského národa jako nositele bohudávné smlouvy. Bůh si cílevědomě nevybírá žádný z velikých a kulturních národů, kde rostlo umění, věda a teologie, ale volí si Izraele, úplně nic mezi tolika veličinami. A přitom tento národ neustále rebeluje — nic, které chce stále pyšně diskutovat se svým Pánem! A tady nám symbolicky vstupuje na scénu člověk jako takový: hříšný, nevěrný, neposlušný. A Bůh na tomto hříšném **NIC**, které si vyvolil, ukazuje svou moc.

Ale obraťme svou pozornost k Novému zákonu: Kristem a Vykupitelem se nestal nikdo z duchaplných teologů tehdejší doby a Jeho spolupracovníky se nestali vykladaatelé Zákona, ale rybáři, celníci, obyčejní dělníci, kteří dobývali v potu tváře svůj chléb a o teologii nic nevěděli! Kristova radostná Zvěst je plná paradoxů: Nepřijel jsem povolát spravedlivé, ale hříšníky! (Mt. 9, 13) — Kdo by chtěl svůj život zachránit, ztratí jej. A kdo ztratí svůj život k vůli mně a evangeliu, zachrání jej! (Mk. 8, 35) — Co jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratrů, mně jste učinili! (Mt. 25, 40) — A sám Zvěstovatel tohoto učení je pro naše chápání plný paradoxů, jak o tom hovoří chalcedonský sněm: „*Docemus eundem [Christum] perfectum in deitate, eundem perfectum in humanitate, Deum vere et hominem vere...*, consubstantialem Patri secundum deitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, ... unum Christum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum.“ (D. 148)

Celý lidský boj o pravdu a dobro života má ve svém

vínku větu, kterou pronášá Bůh svatému Pavlovi: „Stačí ti moje moc, protože síla (Boží pomocí) se na člověku slabém tím zřejměji projeví!“ A sv. Pavel odpovídá: „Budou se chlubit tím spíše svými slabostmi, aby ve mně přebývala Kristova moc! Když jsem slabý, tehdy jsem silný! (I. Kor. 12, 9—10) Velmi vtipně sv. Pavel rozvedl už dříve tento paradox: „Neukázal Bůh, jak pošetilá je světská moudrost? A protože svět pro samou «moudrost» nepoznal v projevech Boží moudrosti KDO BŮH JE, uznal Bůh za dobré, že ty, kdo věří, zachrání «pošetilým» kázáním... To je tak: »pošetilá« Boží věc je moudřejší než lidé, a »slabá« Boží věc je silnější než lidé!“ (I. Kor. 1; 20, 21, 25)

3. V CÍRKVI se pak jakoby centralizuje celý zákon paradoxu. Vzpomeňme jen na Chestertonovu Orthodoxii, onen nádherný chvalo zpěv na tajemné, hluboké a krásné paradoxy Církve, která je pro Chestertona—objevitele ve své vyrovnané polaritě zjevením a symbolem Boží lásky v tomto světě. Pravdivý paradox je v tom, že existuje JEDINÁ Církve svatých i hříšníků. Církve má dvojí tvář a také na ni, jako na mystické Kristovo Tělo, se vztahuje christologická definice chalcedonského sněmu. A je krutou jednostranností pokládat Církve JEN za svatou (v níž nemají místa osobní chyby a omyly — a k tomu jistě přihlédnou otcové koncily, kteří budou připravovat novelizaci církevního práva!), nebo JEN za společensví chybujících a hřešících lidí (druhý excesus). Je totiž článkem víry, že k Církvi patří nejenom „svatí“, ale i hříšníci (D 1424—1428) a viditelná (pozemská) Církve je tedy otcovským domem i pro hříšníky. Z toho pak plyne, že je také „hříšná“ (viz K. Rahner: Kirche der Sünder, Vídeň 1948). Musíme totiž rozeznávat mezi „plodnou“ a „plodnou“ příslušností v Církvi. Ale pokud hříšníci jsou jejími dětmi (a o tom není pochyb), pak jsou i jejími údy a svými hříchy „poskvrňují“ svaté a tajemné Kristovo Tělo. Tak je konkrétní Církve (a Církve nemůže být jiná než konkrétní!) nejenom UNA SANCTA, ale také UNA PECCANS! Svatost i hříšnost jsou tváří Církve jako historického zjevu a nikdo z nás nemůže tento paradox odstranit. Tváří v tvář této skutečnosti je nerozumné zbytečně přehánění a dělat před očima světa z konkrétní Církve naprosto kladného hrdinu, když dobře víme, že kladný hrdina existuje leda ve špatné a proto směšné literatuře! Podstatný charakter Církve, který jsme

nazvali: SANCTA — PECCANS, je také neomylným symbolem toho, že zde působí Bůh, který je v dějinách spásy pro naše chápání věrný svému paradoxu: viditelně hmatá do prázdna a přece buduje!

Nakonec tedy přece ontologickým a existenciálním znakem Církve jako Zařízení ke spáse je její svatost a nikoliv hříšnost. Je svatá, protože je ve stálém a organickém spojení s Kristem, který je Zdroj veškeré svatosti. Její vnitřní osobní strukturou je Duch svatý, jenž provívá výšiny i hlubiny.

Bůh tedy používá i hříšníků a jejich zla k závěrečnému vítězství svatosti a dobra. V pozadí Kazatelovy nicoty (vanitas vanitatum) prosvítá moc Všemohoucího. Jistě mohl Bůh dát Církvi jako Nevěště jinou a půvabnější podobu, ale nebylo by to stylové. I Jeho Syn byl „bez podoby a krásy a nikdo Ho nedbal; zavržen a opuštěn lidmi — Muž bolesti, důvěrně seznámen s trýzní“ (Iz. 53, 2—3). A i tady platí paradox, že „budou dva jedním Tělem“ (Mt. 19, 6). Kristus „má sice božskou přirozenost... ale sám sebe se zřekl... a navenek byl jako každý jiný člověk.“ (Fil. 2, 6—7) On sám se stal Nicotou, Jeho Život byl (lidsky viděno) zničen, Jeho existence na kříži jednoduše zhasla. Ale PRÁVĚ TO se stalo Jeho i naším vítězstvím! Skutečně: nova creatio ex nihilo sui v celých dějinách spásy — paradox přirozenosti a milosti!

4. V CELÉ TEOLOGII je tedy zřejmá polarita mezi nicotou a skutečností. Už na počátku a pak v celých dějinách spásy volí Bůh naprosto nicotu nebo nicotné prostředky, slabé, chybující a hříšné lidi, aby v nich a skrze ně dosáhl svého cíle v ekonomii lidského vykoupění a na těchto lidech ukázal svou moc.

Sv. Pavel propracoval ve svých dopisech skvělou nauku o našem existenciálním společenství v Kristu. Ale tato nauka je nanejvýš paradoxní. Dá se v hrubých rysech shrnout takto: Máme účast na Kristově životě i Dile. S Ním ve křtu jsme zemřeli (exinanitio), s Ním vstali z mrtvých (resurrectio) a s Ním se staneme dědici Otcových pokladů (glorificatio). Náš společný osud, osud mystického Krista — Církve — je: exinanitio, resurrectio, glorificatio. Hříšnice se stává Nevěstou bez poskvrny a vrásky (Ef. 5, 27). To se týká Církve, lidské duše i celého Božského stvoření.

Co myslíte — není snad veškerá Boží činnost jediným, věčným, stále stupňovaným, nanejvýš moudrým, reálným a vtipným PARADOXEM?!? *ThDr. Vladimír Benda*

PROROCI

V adventní době je slyšet v našich chrámových písních o prorocích: „O němž svatí prorokové zprávu světu dali“ — „mnozí spravedliví proroci a králi Spasitele viděti žádali“ ap. A my víme, že proroci skutečně věstili o slíbeném Mesiáši a jak praví náš katechismus, zvláště o něm předpověděli, že se narodil v Betlémě, a to z panny, že to bude sám Bůh všemohoucí a že zemře bolestně za všechny lidi, ale že po smrti bude oslaven. Ovšem i o vánočních je slyšet o prorocích, např.: „jenž prorokován jest, ten na svět poslán jest“ aj. Naši věřící nemají však namnoze o prorocích správné představy. Vždyť přece nelze říci, že proroci jen předpovídali věci budoucí resp. prorokovali v užším slova smyslu. Vždyť na druhé straně proroci byli nejednou označeni jako mužové vlastenečtí, jako patrioti ve zvláštním slova smyslu a někteří vykladači Starého zákona především v tom viděli jejich poslání. Tito vykladači je srovnávali s muži, jako byli Arndt a Fichte v Německu nebo Demosthenes v Athénách, kteří plamennými řečmi volali svůj národ k osvobození vlasti z cizího jha. Jiní je pokládali za jakési lidové tribuny, za muže lidu, přátele chudých i utlačovaných, za jejich obhájce a dovolávali se proto jejich různých ostrých a někdy přímých agitátorských znějících projevů proti vykořisťování lidí malých. Co k tomu říci? — Kdo má pravdu? Zjistěte je vhodné, abychom se nad pojmem starozákonního proroka trochu zamyslili a pak v některé příhodné chvíli mohli obšírněji věřícím říci, kdo to vlastně byli starozákonní proroci, o nichž v adventních a vánočních písních zpívají. Ovšem při zamyšlení nad proroky zamysleme se také aspoň trochu nad sebou a svou prací.

Není pochyby, že proroci též předpovídali věci budoucí, ale to nebyl ani jediný, ani hlavní jejich úkol. Oni stejně mluvili o věcech minulých a přítomných a dovedli ovšem často říci to, co druzí nevěděli a neviděli a tu lze říci, že viděli a mluvili o věcech, které byly jiným skryté, ale ani to jejich funkci ve Starém zákoně nevyčerpává. Je také pravda, že proroci byli přátelé vlasti i lidu, ale naprosto nutno odmítnout názor některých starozákonních exegetů, jako Wincklersův a Webersův, kteří je považují dokonce za agitátory z povolání a slídíče nepřátelských velmocí, za politické demagogy a příležitostné pamfletisty. Aniž lze připustit, že starozákonní proroci byli nějakými extatiky a blouznivci, za něž je považoval leckterý racionalismem odkojený exegeta. Co vlastně proroci byli, nejlépe poznáme rozborem jmen, jimiž jsou v Písmě sv. označeni.

Nejčastěji jsou starozákonní proroci v Písmě sv. jmenováni nebiim; základní význam tohoto slova je velmi široký a znamená dávat najevo mimořádné vzrušení mysli, a to buď přirozené (tak podle I. Par. 25, 1—3 Azafovci, Hammanovci a Iditunovci prorokovali na citary, harfy a cymbály, tj. s průvodem citary atd. zpívali nadšené písně a o přirozeném tomto vzruchu lze se též dočíst v I. Král. 10, 5n.); nebo nadpřirozené (např. Nm. 11, 25—29 a I. Král. 19, 20—24), dobré nebo zlé, opravdové nebo předstírané resp. strojené (srov. např. Is. 28, 7n., Jer. 14, 13n.; 27, 9), ve službě Boha pravého nebo nepravého (I. Král. 18, 10, Os. 4, 5; 9, 7 aj.). Nejčastěji ovšem v Bibli slovo nabi označuje člověka, který je mimořádně nadpřirozeně vzrušen od pravého Boha a který toto vzrušení, osvícení resp. pohnutí mysli dává najevo slovy,

takže nabi lze přeložit: mluvčí, řečník, hlasatel, kazatel atp. (srov. Hejčl, Bible česká III., str. 4.). Připomíná to též asyrské nabu, což značí volati, oznamovati. Jiní exegeté toto slovo spojují s kmenem slovesa prýštiti, vytryskovati (srov. Sedláček, Úvod do knih St. z., str. 358) a vykládají, že je tím označen muž, jenž pod vlivem inspirace mocně vydává ze své plnosti, vyráží z toho, co jemu dal Bůh. A poněvadž mluvčí mluví, co mu Bůh vnukl, možno tedy nabi přeložit tlumočnick Boží, a jestliže mu Bůh vnukl událost tajnou a zejména budoucí, příští, kterou pak prorok tlumočí, pak ovšem možno hynabhé, ħitħnabbóħ rozuměti naše prorokovati, tj. předpovídati věci budoucí a pak ovšem také nabi zħamená prorok v běžném slova smyslu.

V I. Král. 9, 9 je skladatelem poznamenáno: Ten, jenž se nyní nazývá prorok, nabi, za starodávna slul roe=vidoucí, videc, ježto mu Bůh dával vidět, tj. poznat své pravdy a svou vůli. Teprve proroci Baala tyrského jsou nazýváni nebiim. Že nebiim byli již mezi kananejci, nelze dokázat. Vidoucí se též v Písmě sv. nazývá chóze a je tak nazýván např. Samuel. Proroci byli takto jmenováni též proto, poněvadž mívali vidění a proto se takto potom nazývala i jejich proroctví. Jindy je v Písmě sv. prorok jmenován šomer=strážce, pozorovatel. Neboť poměr Hospodina k vyvolenému národu byl právem nazýván smlouvou a je samozřejmě, že z této smlouvy plynula vzájemná práva a povinnosti. A nad tím bděl prorok, byl na stráž, aby především Bůh nebyl zkracován, aby především Bohu se dostalo, což jeho jest. A poněvadž smlouva mezi Hospodinem a izraelským národem byla vyslovena — moderně řečeno — i v národní ústavě, v bohovládě, tož prorok byl též strážcem bohovlády: „Na zdech tvých, Jeruzaléme, ustavím strážné, celý den a celou noc, nikdy nebudou mlčet: „Vy, kteří vzpomínáte na Hospodina, nemeňte, nedávejte mu pokoje, dokud nezaloží, dokud neučiní Jeruzalém chlouboou na světě!“ Is. 62, 6, 7 — citov. podle Hejčla].

Další názvy starozákonních proroků. Poněvadž pravý prorok odvažoval se jménem Božím mluvit jen tenkrát, když byl od Boha poslán, poroto právem je v Písmě sv. jmenován posel Hospodinův, malach jahve (srov. Is. 44, 26) a protože prorok byl Bohu zasvěcen, takže byl zvláštním Božím majetkem, nazývá se též v Bibli mužem Božím, iš elohim (Is. 44, 26), nebo muž ducha Božího (Os. 9, 7), nebo služebníkem Hospodinovým. ebed Jahve (Is. 20, 3) a kdo aspoň trochu zná Písmo sv., ví, jak praví proroci poslušně a věrně izraelskému národu tlumočili, co jim Bůh prikazoval. A protože proroci bývali svým zanícením jaksi povznešeni nad své vrstevníky — jako by stáli na rozhledně, se které měli daleko větší obzor, než ostatní lidé a jako by na ní dávali pozor na slovo Boží a vyzvídali, neblížili-li se zájmům Božím nebo náboženskomravní úrovni lidu nebezpečí, bývali též nazýváni hlásnými, cofé, a byli dobrými pastýři, roe svého národa. Aby se mravní požadavky věčné vůle Boží obrážely nejen v lidských zákonech, ale také i v lidských mravech, to jim bylo daleko nad pouze vnější chvilkový úspěch a okamžitý dobrý stav milované vlasti.

Septuaginta jmenuje proroky profétés a Vulgáta ten název prostě přejala. Lze jej vykládat „na místo někoho mluvili“ a proféta je tedy ten, jenž mluví mocí, posláním a vlivem jiného. A proto proroci jsou nazýváni též ústa Boží, nástroj, prostředník Božího slova (srov. Ex 4, 16; 7, 1), jeho tlumočnick a vykladač. A proroci si také byli velmi dobře vědomi, že jsou povoláni a poslání samým Bohem (např. Isaiáš se často odvolává, že Bůh k němu mluví — Is. 7, 3; 8, 1—5; že mu otvírá ucho, aby mu rozuměl: 50; připomíná, že to pravil Hospodin, že ho Hospodin oslovil, že posluchači mají slyšet slovo Hospodinovo atp.). A toto vědomí udržovalo v nich právě ono svaté sebevědomí a naplňovalo je neobyčejnou statečností, houževnatostí, vytrvalostí a takřka silou obří, takže se nelekali ani velmožů, takže stáli nad veřejnými činovníky a kněžskými a žádali na nich, aby své úřady zastávali správně, aby jich nezneužívali, ba dovedli pokárat i krále, prostě ħřímali padni, komu padni. Snad to není třeba ilustrovat příklady, neboť každému, kdo čítává Písmo sv., je to známé.

Jich hlavní úkol mohli bychom vyjádřit tak, že se

snažili zachovat zjevenou nauku a na ní založenou bohoslužbu v žádoucí ryzosti, ji prohlubovali, obohacovali, rozvíjeli, vykládali a dále podávali zejména mesiášská zaslíbení a vykořeňovali zlořády, které se vyskytovaly. Stejně tak pečovali o mravouku, založenou, vyplývající a nerozlučně spjatou s věroukou a bohoslužbou, bděli a snažili se, aby pravá věrouka, bohoslužba i mravouka pronikly všechen soukromý i veřejný život tak, aby jimi byl každý člen starozákonní církve skrz naskrz proniknut, aby podle ní cítil, myslel, mluvil a žil, aby jejich hodnoty mu duši cirkulovaly, jak cirkuluje člověk v žilách krev, neboť pokrok v národě závisí především na mravnosti a ušlechtilosti jednotlivých mužů a žen, budoucnost národa spočívá spíše na mravní vyspělosti občanů, nežli na čemkoli jiném. Úpadek národa a státu je zapříčiněn především ochablostí mravních sil jednotlivců a proto proroci tak zmužile a nekompromisně horovali za zjevené náboženskomravní ideály, i když věděli, že tím proti sobě popudí lid, velmože i krále a zvláště lži-proroky, kteří svými úlisnými výmysly a lichotkami uváděli národ ve zmatek. A touto svou činností snažili se izraelský národ připravovat na novou smlouvu, na nový poměr k Bohu, do něhož lidstvo uvede slíbený a čím dále, tím zřetelněji předobrazovaný Mesiáš.

Hospodin kdysi slíbil Mojžíšovi: „Proroka jim vzbudím ze středu bratří jejich, podobného tobě; slova má vložit do úst jeho a bude jim oznamovati vše, co mu přikážu“ (Dt. 18, 18). Křesťanská tradice, podepřena Písmem sv. (Sk. 3, 22; 7, 37 aj.) vztahuje tento slib Hospodinův na Ježíše Krista. Nelze pochybovati, že toto místo může mít význam mesiášský, ale na druhé straně není pochyby, že tento text se nevztahuje toliko na Mesiáše, ale i na onu dlouhou řadu starozákonních proroků různého povolání, stáří i vzdělání, kteří mluvili pod vlivem Božím, nad něž ovšem Ježíš Kristus byl Prorokem, s velkým „P“, prorokem par excellence, prorokem svým Božstvím neskonale všechny proroky převyšujícím. A jak bylo zmíněno, k Němu všichni proroci ukazovali a připravovali cestu, což je nejzřetelněji patrné u sv. Jana Křtitele.

Ve Staré Říši na Moravě vyšla v r. 1932 malá knížečka Theophile Delaporte: Katolíci moroví (přeložil Jos. Florián) a doporučoval bych každému knězi, aby si tuto knížečku přečetl. Theophile Delaporte mluví v ní jako prorok a v 84. větě říká: „Můj kněz má v sobě vědění onoho Mesiáše, jenž byl očekáván s úzkostí po věky, a on si hová jako kdokoli, jenž se domohl dobrého bytla. Nemožu žádati, aby činil jako proroci, kdyžtž okolnosti toho nevymáhají, ale měl by míti aspoň krapet zmítání Izraele a tolik nepodřimovati...“ A ve větě 83. praví: „Nebyli tak klidní ani Eliáš, ani Isaiáš, ani Jeremiáš. A přece tito měli méně co říci, než nejnevědomější z katolických kněží, ale to, co měli v sobě z pravdy, v nich planulo.“

Příznějme si, že jsme pohodlní, resp. že nepracujeme s takovou intenzitou, jaké bychom byli schopni, kdybychom své síly více napjali. Naše pohodlnost se jeví např. i v tom, že nařikáme nad těžkostmi a nad tíhou pracovního břemene, že vidíme nebezpečí ve všem možném (v dnešním sekularismu, humanismu ap., čímž si celou situaci zjednodušujeme), jen abychom nemuseli vidět nebezpečí tam, kde skutečně je. Je třeba se vyburcovat a vzhopit k intenzivnější věrné práci. Svět, který je v dějinném pohybu a který nás obklopuje a do kterého nás Kristus Pán poslal (Mar. 16, 15), nás nejdnou zahanbuje svým pracovním vypětím. Pohodlnému a slabošskému křesťanství může těžko někdo uvěřit. A my máme přece nadpřirozené posily, máme milost a dary Ducha sv. a říkáme, že pracujeme ještě daleko pro něco vyššího, než jsou pomíjejitelné statky tohoto světa! A zatím co jsme třeba i viděli, jak někdo dovede uplatnit i zkažené zboží dobře udělanou reklamou, my děláme pro nejlepší myšlenky tak úžasně málo. Jsou dokonce ještě kněží, kteří dojemnými, sentimentálními řečmi snaží se posluchačům zprotivit svět a vše, co se v něm děje a počinají si tak, jako by Církev byla nějakou konzervující společností, která svůj jediný úkol vidí v poskytování útočiště těm, kdo svou dějinnou úlohu dohráli, zatímco jakýmsi myslitelským nadhledem měli by vést i moder-

niho člověka ke krásnějším pokojným zítřkům. Každé kázání při plné odpovědnosti vůči evangelium Jezu Krista a tradici mělo by být přínosem nejen těm, kteří pravidelně chodí do kostela, nýbrž i — aspoň přes pravidelné návštěvníky — těm, kteří už do kostela nechodí. Nejsme i my někdy jakýmiś zmetkaři? Vždyť jak to, že pro vysoké věčné náboženskomravní pravdy a ideály, které jsou tak prospěšné a užitečné právě i pro pozemský život, nedovedeme leckdy přinést v oběť svůj čas a své pohodlí? Či jsme zotročeni nějakým strachem, obavami, ohledy a lidskými závazky, že z našeho hlásání nevane prorocká síla? Bojím se také, že si musíme přiznat, že mnohdy nestojíme celou vahou své osobnosti za tím, co

hlásáme. Opakujeme mnohé křesťanské články víry a mravní zásady a třeba je dalekosáhle filosoficky vykládáme, ale nedosti vážně to všechno sami bereme a svým životem potvrzujeme, spíše někdy svými osobními chybami dílo Boží poškozujeme. Jsme často polovičatí, kompromističtí, a to vše je náš slabinou, to vše otupuje náš vliv a znemožňuje plnou službu těm, ke kterým jsme byli poslání.

Přečteme si ještě jednou ona všechna jména, kterými byli ve Starém zákoně nazýváni proroci a snažme se být v dnešní době dobrými Božími tlumočníky, vidoucími, strážci, Božími posly, muži Božími, služebníky Hospodinovými, hlásnými a dobrými pastýři věřícího lidu.
ThDr. Jaroslav Kouřil

ČINNÁ ÚČAST LIDU PŘI MŠI SVATÉ

Způsob lidové zbožnosti šel na mnoha místech tím směrem, že mše sv. se stala jen nutnou (ba i nudnou) kulisou, a příležitostí, aby lid mohl se modlit řučenec, litanie a zpívat různé písně. Kněz zatím modlil se mešními formuláři co nejlépe a akce dělal co nejméně výrazně, aby tuto skromnou pobožnost lidu nerušil. To tedy bylo sčestí. A toto sčestí zvlášť vyniklo ve světle liturgické konstituce, která opět staví právem Nejsvětější Oběť na první místo, kam patří. MŠE SVATÁ je centrem lidové zbožnosti a musí se tedy opět lidu vrátit; jako cosi prožívaného a srozumitelného. Je pochopitelné, že výkladu mše svaté musí kněz čas od času věnovat vhodná kázání, aby posvátné obřady i jejich smysl lidu přiblížil a osvětlil. Kromě toho je však nutno toto prožití, toto *spoluobětování* mše sv. praktickým způsobem umožnit. Jako nejbližší dosažitelná pomůcka je nám *Český kancionál*, který neobsahuje jen písně, nýbrž i *Řád oběti mše sv.*, po kterém s užitkem sáhneme při mši sv. recitované s možným vkládáním *nemešních písní*. Dám malý, nenáročný návod, jak jsme tohoto způsobu již v praxi se zdarem užili. Někde je třeba malých jazykových úprav, které uvádím v závorce *kurzivou*.

Když kněz započne stupňové modlitby, modlí se lid jejich český text podle kancionálu, či lépe žalm 42. podle překladu P. Kunického. Následuje vyznání vin (změna: a *vám*, otče). — Píseň — S knězem střídavě recitace *Kyrie eleison* a české *Gloria* (změna: neboť ty *jediný* jsi Svatý atd.) — Lid odpovídá latinsky na všechny pozdravy kněze, pokud se právě nezpívá, právě tak *Amen* na modlitby. Není-li epištola a evangelium pro nedostatek textů česky, zpívá se píseň. Jinak úvod evangelia lépe: *V tom čase, V ten čas*. — Pak případně *Věřím v Boha* (nikoliv *mešního*). — K obětování modlitba při obětování chleba (změna: *kteřou služebník tvůj, kněz*, atd. podle souvislosti), i vína. — Píseň — Latinsky úvod k prefaci (česky lépe *předzpěv*, než předmluva), — Svatý, Svatý, Svatý — Píseň.

Během Kánonu lid mlčí. Po pozdvihování píseň, či lépe ticho až do latinského *Pater noster*. Domnívám se, že předepsaná latina má zde svůj významný jednotící smysl, i když leckde (i v NDR) jsem se setkal s užitím mateřského jazyka. Po *Pax Domini* následuje *Beránku Boží*. — Pokračuje píseň, případně vloží se jedna ze tří

modliteb před sv. přijímáním. Velmi srozumitelná je změna: *ale řekni jen slovo* — místo: toliko rci slovem. Pak opět píseň do posledního požehnání a po něm.

Domnívám se, že při tomto způsobu účasti na mši sv. by bylo dovoleno zpívat *nemešní* písně i po pozdvihování. Pozornost na mši svatou je totiž zajištěna recitací. Je ovšem třeba, aby alespoň jediný z přítomných (pokud to nebude varhaník) měl plnou jistotu, a recitaci i zpěv začínal. Při zpěvu *mešních* písní by se však recitace podstatně omezila tak, aby nerušila sled jednotlivých slok. Sloka k evangelium by se zpívala po epištole.

Tendence znovunastolení mše svaté jako hlavního projevu kolektivní zbožnosti je již samozřejmá. A podle dlouhé praxe německých katolíků, u nichž liturgické hnutí bylo již dávno v průkopické akci, lze odhadnout i další směr, jakým se bude reforma ubírat. Na ústupu je vše, co není součástí mše svaté, nýbrž je jen připojeno. Tedy svátostné požehnání, modlitby po mši sv. i různá modlení. Jaký tedy asi bude *vývoj* mše sv.? Tedy bez žalmu 42. a posledního evangelia. *Ita missa est* bude skutečným propuštěním lidu. Modlitby najdou své místo v tzv. *přímlovách* po *Oremus* před obětováním — jako tomu bylo kdysi. V těchto přímlovách, jakýchsi krátkých a improvizovaných litaních (na které lid odpovídá: *prosíme tě, vyslyš nás*), obrací se kněz v krátkých prosbách k Pánu. Jsou tedy úmysly různých modliteb a modlení pojaty přímo do mše svaté. Je zdůrazněno obětování nesením (a slavným nesením) obětních darů od obětního stolku uprostřed kostela, kde si lid sám vloží do ciboria hostie. Dá chléb obyčejný a bude mu vrácen Chléb nebeský.

Mše sv. má být i poučením — proto epištola a evangelium v mateřském jazyku (a výhledově jistě i celá *liturgie slova*, mše katechumenů), proto i homilie — neboť náš život má být *rationabile obsequium fidei*.

Tímto, právě tak i obnovenou možností koncelebrace, odsuzují se k zániku ony „*Winkelmesse*“, mše v koutku, osamocené, odtržené od účasti lidu. Že je tím dán i určitý zánik významu bočních oltářů, je nasnadě. Kostel se opět stává malou církví, *vera ecclesia*, kde kolem Nejsvětější Oběti Kříže, zpřítomňované tajemně na oltáři, shromažďuje se uvědomělý a věrný lid Boží.

P. Zdeněk Wagner

JEDNA Z OBTÍŽNÝCH KATECHEZÍ

Jedním z nejtěžších předmětů náboženské výuky je nauka o milosti Boží, zejména o milosti posvěčující. Jde totiž o velmi složitý a zcela abstraktní pojem, jehož náležitě a přesně pochopení působí potíže nejen žákům, ale i dospělým. Je tedy nutno při výkladu této nauky postupovat velice opatrně a přivádět své posluchače pomalu od věcí známých, jasných a konkrétních k věcem méně známým, těžce představitelným a odtažitým.

Při katechezi o milosti posvěčující je nejlépe vyjít z nauky o křtu svatém, do které ostatně metodicky patří. Nauku o křtu lze pochopit daleko snadněji. Mnozí žáci jistě už sami křest viděli a křestní symboly — bílé křestní roucho a planoucí svíce — jsou každému více méně známy. Zopakujeme tedy jen, co tyto symboly znamenají. Bílý křestní oděv je symbolem jiného šatu utkaného

nikoliv z vláken, ale z jasu, který — neviditelný pro náš pozemský zrak — září z nově pokřtěného dítěte. Kdybychom měli oči andělů, viděli bychom, že nejen novokřtěnec, ale vůbec každý člověk žijící v milosti posvěčující je obklopen podobným jasem. A planoucí svíce? Planoucí svíce je symbolem, abychom tuto neviditelnou záři v sobě ochraňovali stejně úzkostlivě a bedlivě, jako je nutno chránit plamínek před nápořem víchřice.

Když je toto vše posluchačům jasno, můžeme přidat další prvky. Milost posvěčující je tedy záře viditelná jen pro nebeský zrak a musíme ji ostrážitě ochraňovat. Ale to není všechno; ona má také nedozírný význam pro náš život, ba ona je vlastně naším skutečným, zcela novým životem, nekonečně drahocenným darem a silou zcela nového rázu.

Toto tvrzení se dá vyložit velmi názorně. Přineseme dva obrazy: první znázorňující některý výjev z umučení Pána Ježíše, třeba jeho bičování, druhý znázorňující některý výjev po jeho zmrtvýchvstání, třeba právě okamžik, kdy oděn jasmem, který oslnil římské vojáky, vychází z hrobu. Mezi oběma výjevy leží jen smrt a tři dny odpočinku v hrobce. Tělo zmrtvýchvstalého Krista je totéž jako tělo Krista zmučeného: táž postava, tytéž tvary, tytéž vlasy a vousy. A přece je tu podstatný rozdíl. Tvář zmrtvýchvstalého Krista září jakousi radostí a slávou, jeho postoj je vznešený. Na první pohled vidíme, že se z něho line nějaká nová síla, že z něho vyzařují nějaké nové, dosud neviditelné vlastnosti.

A teď svá pozorování prohlubme. Zahledme se nejprve co nejpozorněji na Krista zmučeného. Svátý Pavel o něm řekl, že se stal jako jedním z nás. A skutečně, všimněme si, že má tytéž vlastnosti jako my. Jeho božství je skryto někde hluboko v něm a nijak se v jeho zjevu neprojevuje. Jeho tělo a jeho duše jsou utvářeny stejně jako naše těla a naše duše. Jeho život je stejný jako náš, je to opravdový, skutečný lidský život. I na obraze vidíme to jeho lidství: jak je zbědován, jak trpí bolestmi a únavou, jak těžce snáší žízeň a hlad. Jak musí zápasit s pokušelem, jak je deptán svými nepřáteli a jak je pln stesku a smutku. I hořký kalich obyčejné lidské smrti musí vypít až do dna se všemi jeho hrůzami.

A nyní si všemněme bedlivě obrazu zmrtvýchvstalého Krista. Jaké jsou jeho nové vlastnosti? Obklopuje ho jas. Nemrzne, nežízní, nepocituje hlad. Nepocituje ani stesk, ani smutek, ani bolest. Už není třeba, aby bojoval, neboť zvíťazil. Potřel knížete temnot. Z jeho tváře se line

nevídaný jas, štěstí, radost a mír. Prostě věčný božský život ukrytý doposud někde v hloubi jeho nitra — onen život, který žádný člověk s ním nikdy nesdílil a který ze všech lidí byl vyhrazen toliko Jemu — vystoupil nyní na povrch a je na jeho zjevu zcela zřetelný. V liturgii máme i symbol pro tento jeho nový život; je jím velikonoční svíce.

A teď přijde to nejtěžší. A současně to nejkrásnější. Co se dělá s velikonoční svící? Od velikonoční svíce se rozžínají ostatní svíce. Od velikonoční svíce zapalují svá světélka i věřící. Je-li velikonoční svíce symbolem Krista Pána, co symbolizuje tento akt, toto velikonoční rozžínání svící? To, že od Pána Ježíše něco dostáváme, že nám Pán Ježíš něco udílí.

A tak se dostáváme k prameni velikého tajemství. Jako velikonoční svíce předává svůj pláminek ostatním svícím, tak od věčné velikonoční svíce — Krista Pána — zažihá se v nás podobný život, který zářil z něho po jeho zmrtvýchvstání. A tento obdivuhodný dar, který nám Kristus uděluje zejména při křtu, nazýváme milostí posvěcující.

Žijeme-li v této milosti, žijeme v jasu, žijeme v míru s Bohem, porazili jsme pokušele a máme v sobě jiskru věčného života. Zářivý jas, který obklopuje zmrtvýchvstalého Krista, obklopuje i nás, zatím neviditelný. I na nás však bude jednou zřejmý — o posledním soudu.

O vánocích se říká, že Kristus se stal člověkem, abychom se my mohli stát dětkami Božími. Dá se to formulovat i jinak: Kristus přijal lidský život, aby nám mohl věnovat život v milosti posvěcující.

ThDr. Josef Beneš

MISIONÁŘSKÉ MISÁLY RANÉHO STŘEDOVĚKU

Páteří všech západních liturgií byl sakramentář. Mám při tom ovšem na mysli zachované památky velkých liturgických středisek. Všeobecně však to platí s různými místními výjimkami. Sakramentářů náležejících různým střediskům zbožnosti je velmi mnoho a jsou přecitlivě edice těchto liturgických památek. Sakramentář v klasičtém pojetí obsahuje texty ke mši svaté, a k těm svátostem a svátostinám, které těsně navazují na slavení svaté Oběti. Obsahuje však jen ty texty, které recitoval, nebo zpíval celebrant. Nelze tedy jen se sakramentářem sloužit mši svatou. K tomu bylo třeba ještě lekcionáře a graduálu, resp. antifonáře. Toto rozdělení látky odpovídalo způsobu, jímž se ve zlaté době římské liturgie sloužila mše svatá. Celebrant nerecitoval ty části bohoslužby, které náležely jiným činitelům. Zpíval-li zpěvák, nebo chór, četl-li lektor, podjáhen nebo jáhen tu část, která mu náležela, pak celebrant jen naslouchal. Změna nastala vznikem tiché mše svaté a také v souvislosti s velkými misionářskými cestami. Tichá mše svatá byla sice známa už v křesťanském starověku, ale v době po gregoriánské reformě se rozšířila zejména tehdy, když v klášterech se rozmnožoval počet kněží a když vznikl zvyk sloužit denně, případně vícekrát za den. Nebylo ani levitů ani tolik chórů, aby každý celebrant mohl sloužit slavným způsobem. Začal tedy říkat i ony části, kterým předtím jen naslouchal. Bylo ovšem nepraktické nosit k oltáři více bohoslužebných knih. A tak se začaly texty ke mši svaté stahovat do knihy jediné. Začalo se vyvíjet missale plenum. Jeho zárodek lze zjistit v osmém století, vývoj misálu byl dokončen asi ve třináctém století. Vývoj missale plenum by si zasloužil zvláštní studie, dnes nám však jde o jiný jev.

Nutnost omezit aparát k sloužení mše svaté, uplatnila svůj vliv také v jiné oblasti a jiným směrem. Tato nutnost se projevila u misionářů, kteří pronikali z center křesťanské zbožnosti mezi pohanské národy. Mám na mysli skutečnou invasi mnichů z britských ostrovů, kteří v sedmém a osmém století pronikali do Evropy. Nešli ovšem krajinami nekřesťanskými, setkávali se při svém působení s různými domácími liturgiemi a jejich vlivy obohacovali, případně možná i nahrazovali liturgie, jež znali z ostrovní vlasti. Proto v liturgických památkách, které lze spojit s činností ostrovanů, lze najít širokou škálu liturgických vlivů od liturgií iro-skotských, moza-

rabských a galikánských až k liturgiím severoitalským. Jejich liturgická tvorba se jen vzdáleně podobala oficiálním sakramentářům, jak je známe z Říma nebo Milána. Lišily se od nich skladbou i vzhledem. Nejsou zejména podřízeny potřebám jedné církevní obce, nýbrž jsou sbírkou formulářů, při jejich výběru byla vůdcím motivem praktická potřeba příslušného misionáře.

Jestliže oficiální sakramentáře mívaly formát velkého kvartu a obsahovaly sto i více fólií, liturgické knihy byly poměrně malé. Nazývaly se libelli missae. Za neznámější se považují takzvané Moneho mše. Je to svazček malého kvartového formátu o 48 fóliích, který obsahuje sedm mešních formulářů, z nichž jen jeden je o světcích, totiž o patronu místa sv. Germanu.

Za sbírku různých libelli se považuje tzv. misál z Bobbia, který obsahuje mnoho prvků galikánských a severoitalských avšak také tzv. Missa romensis cottidiana, jež byla asi samostatným libellem z římským kánonem. Misál z Bobbia má malý, zcela příruční formát, a to 18krát 9 cm.

Z misálu, pro který se užívá názvu Mše Moneho, nebylo možno sloužit podle názoru Willmarta mši svatou, neboť neobsahuje kánon.

To je vlastnost všech libellů. Za základ sloužil libellus, který obsahoval mešní řád a mešní kánon. Bylo to něco podobného jako Missa romensis cottidiana v misálu z Bobbia, nebo útvar podobný liturgii sv. Petra, jež ovšem pochází z jiné liturgické oblasti. Kněz tedy mohl sloužit tuto denní mši svatou, bylo však možno pohyblivé části recitovat z druhého libellu. Jeden tento libellus missae obsahoval cyklus velkých svátků křesťanských (per circulum anni), jiný obsahoval obecné [commune] mše svatých, možná že byl také libellus vlastních mší svatých [proprium], byl libellus pro nedělní mše nebo pro mše ve všední dny. Snad existovaly také libellus mší votivních. Místo velkého foliantu, stačily drobné knížičky, ke každé mši svaté jedna, případně dvě. Tyto libelli už měly i perikopy, čili jiným směrem a z jiného důvodu směřovaly rovněž k missale plenum.

Popatříme-li nyní na Kyjevské listy, které náležejí k nejvzácnějším památkám cyrilometodějským, pak zjistíme s údivem, že se v mnohém blíží misionářským misálům, jak je známe ze sedmého a osmého století. Jejich vnější vzhled můžeme sledovat jen z reprodukcí (např.

Jagic', Glagolitica), což je opravdu škoda, protože mnoho věcí, které bychom si mohli ujasnit při přímém ohledání, nemůžeme tvrdit zcela bezpečně. Některé z těchto nápadných vlastností můžeme zjistit i tak. Především Kyjevské listy jsou malého kvartového formátu, který však nemůžeme stanovit přesně, neboť při pozdějších úpravách byly ořezány a různě sledovány. Sešitek tvoří sedm fólií, z nichž čtvrté folio bylo nahoře oříznuto. Kyjevské listy obsahují mešní formuláře pro všední dny, jimž do čela je položen formulář mše ke cti sv. Klimenta. První strana byla prázdná a teprve později na ni byla připojena perikopa z listu sv. Pavla k Římanům, kap. XIII, 11 až

14 a XIV 1—4 a pak orace k Panně Marii, která v některých kodexech se uvádí jako mešní orace ze svátku Zvěstování dne 25. března.

Tato podoba s libelli missae, které byly v oblibě mezi misionáři sedmého a osmého století, nás nutí k srovnání. Jestliže někteří znalci se domnívají, že Kyjevské listy jsou zlomkem z konce sakramentáře, jiní pak naopak, že jsou začátkem, konečně další, že tvoří samostatný celek, kloníme se k poslední uvedené domněnce a mám za to, že jde o podobný útvar jako byl libellus missae — tento typický misionářský misálek z období raného středověku.

ThDr. Ladislav Pokorný

OBNOVA ROZUMU A KŘESŤANSKÁ FILOSOFIE

Protiklad není mezi vírou a rozumem, nýbrž mezi dvěma druhy rozumu. Biblický přínos a řecká filosofie nestojí proti sobě jako „víra“ a racionální myšlení, nýbrž jako dvě myšlenkové soustavy, jež mají radikálně odlišnou strukturu.

Kategorie myšlení řeckého a formy myšlení hebrejského jsou různorodé již svým východiskem. Způsob, jakým stavějí problémy, je jiný. Přejed z světa helénské myšlení k biblickému světu je možný jen tehdy, je-li opuštěna problematika řeckých filosofii — „Lide můj, pryč z jeho středu!“ (Jer 51, 45; Zjev 18, 4) — a změni-li se radikálně vztažné osy, soustavy souřadnic. K této přeměně dojde tím, že se otevře nová dimenze. Analýza specifických forem a otázek hebrejského myšlení vede nutně k problematizaci kategorií a otázek řecké filosofie. Jen tak, že zproblematizujeme ta často jen implicitní *a priori*, neuvědomělé a proto tím mocnější myšlenkové návyky, které ovládají celou západní filosofii, můžeme si ozřejmit pravou povahu a pro nás novou strukturu hebrejského myšlení. V reflexi nad cizí problematikou se objeví tato „nepovšimnutá podstata“.

Vývoj moderní vědy, neeuklidovských geometrií, newtonské fyziky zproblematizoval logická *a priori* Euklidovy geometrie a Newtonovy fyziky, jež se Kantovi zdála nutným výrazem forem našeho nazírání. „Je na nás vyvodit z toho poučení. Rozum se musí podříditi vědě. Geometrie, fyzika a aritmetika jsou vědy, tradiční učení o absolutním a neměnném rozumu je pouhou filosofii, a to překonanou filosofii“ (1).

Metafyzika smyslovosti, skrytá v biblických zprávách, je přímo protilehlá základnímu postoji řeckého myšlení ke skutečnosti, k času, k mnohosti, k dění. Biblická metafyzika a novoplatonismus se pohybují v opačném směru. Hluboce v řeckém myšlení zakořeněný dualismus způsobuje, že právě tento myšlenkový svět jsou hlavní témata biblického přínosu nesnesitelnými paradoxy. Myšlenky, v nichž se jeví specifické zaměření biblické tradice, jsou pro řecký rozum nepřijatelné, neboť odporují jeho nejvladnějším návykům a myšlenkovým pochodům.

Stvoření, vtělení, přebývání ducha, přítomnost nadpřirozena spolu navzájem souvisí. Vtělení je skutečná přítomnost Boží v jeho díle: skutečná přítomnost v psaném slově inspirovaných knih, přítomnost Slova, které se stalo tělem, skutečná přítomnost v těle, jimž je církev, v podstatných slovech, jimiž jsou svátosti.

Všechna tato témata představují určitý vzestup, srovnatelný s růstem života napříč entropií, který je pro staré, více nebo méně uvědomělé návyky „entropického“ myšlení zcela neschůdný.

Bylo by třeba analyzovat všechny předpoklady, které helénskému NOYS brání v přijetí myšlenky skutečného stvoření, přestože jde o jednu ze skutečností, k nimž kolem nás ustavičně dochází. Dualismus a manicheismus spadají do kompetence jisté intelektuální psychoanalýzy. Pro určité pojetí skutečnosti, smyslovosti, je myšlenka vtělení nepřijatelná. Skutečná přítomnost je pro dualistickou, více méně manichejskou metafyziku paradoxem.

Běžným pokušením, jemuž bylo řecké myšlení vystaveno vůči biblickému přínosu, který nebylo možno včle-

nit do vykrytalizovaných *a priori*, je jeho hladké odmítnutí — Plotin, Spinoza — nebo snaha převést tento myšlenkový svět s jeho vlastními dimenzemi zpět na svět starý. Tato redukce byla provedena vyprázdněním původních dimenzí, specifických pro biblický přínos: stvoření, vtělení, „ducha“ v biblickém smyslu (PNEYMA), totiž nadpřirozena.

V tom spočívala činnost gnostiků, trvalé úsilí, od prvních křesťanských gnostiků až k Leibnizovi a Hegelovi (u nichž nabylo velkolepých rozměrů) stále obnovované; těžící z esoterismu kabaly a celého myšlenkového bohatství novoplatonismu. Odhlédneme-li od křesťanské teologie a filosofie, představují gnostické intuice jistou „philosophia perennis“, která některé duchy fascinuje tím víc, že jim připadá jako něco, co sami odhalili, jako myšlení, v němž se cítí zcela doma. Existují duchové, pro něž je gnostická církev něčím přirozeným, neboť existuje gnostický *duch*, který spontánně vede k určitým metafyzickým řešením.

Iluze gnostiků je dvojího druhu:

1. Především je to víra, spočívající na řadě plátónských a manichejsko-dualistických předpokladů o povaze smyslovosti, konkrétně, jsoucniho, totiž v přesvědčení, že v alegorické interpretaci biblického přínosu je *víc* než v jeho doslovné pravdě, že v doketismu ohledně stvoření a vtělení je *víc* než v jejich historické skutečnosti, že v abstraktním symbolu je *víc* než v konkrétní události. Tento pokus vyprázdnit historické a tělesné byl učiněn v jménu výkladu „v duchu a v pravdě“. Gnostikové zaměnili abstraktní, odtělesněné s duchovním. Odtělesněné není jako takové ještě duchovní. Tato záměna nás přivádí k další stránce gnostické iluze.

2. Ta spočívá v úplném nepochopení toho, co znamená v biblické tradici „duch“, PNEYMA. Doketismu, vyprazdňujícímu stvoření a vtělení, odpovídá teorie spásy, vyprazdňující nadpřirozeno.

V druhé řadě spočívá gnostická iluze v úplném nepochopení nadpřirozené povahy víry a lásky — jež patří do řádu PNEYMA — v důsledku přesvědčení, že je „gnostickým“ noetickým výkladem *víc* než v božských ctnostech víry a lásky; gnose tedy nevidí, že *právě z hlediska poznání je ve víře a lásce ne méně, ale naopak více* než ve filosofických gnostických systémech, spadajících nikoli pod PNEYMA, ale pod NOYS.

Intuice gnose jsou obdivuhodné. Fascinovaly velké muže jako byl Leibniz a Hegel. Vykazují však nevyčísitelnou slepotu vůči nadpřirozené dimenzi biblického zjevení a zásadní neporozumění tomu, co je pro křesťanství nejspeciřičtější.

(2) METANOIA je něco zcela jiného než „obrácení“ nebo „pokání“, jak se obvykle překládá. Jde o „obnovu rozumu“, myslí, toho, co se ve Starém zákoně nazývá „srdce“, sídlo podstatných rozhodnutí, určujících jednání a poznávání. První Ježíšova slova v Markově evangeliu, jež je nejbliže prameni, znějí: „Obnovte svá srdce, tj. své poznávání (METANOITE) a věřte evangeliu“ (Mk 1, 15). (Srv. hesla Herz, Umkehr, obsažená v *Handbuch theologischer Grundbegriffe*, 2 sv., vyd. H. Fries, Mnichov 1962—1963. Pozn. překladatele.)

(1) G. Bachelard, *La philosophie du non* (in fine).

Přechod od řeckých filosofii k biblickému světu není možný jinak než úplným obnovením myšlení, tím, co Pavel nazývá „obnovováním mysli“, ANAKAINOSIS TOY NOOS: „A nenapodobujte už příklady tohoto světa, nýbrž přeměňte se tím, že si budete obnovovat mysl“ (Řím 12, 2). Toto obnovování mysli je působeno duchem (Ef 4, 23) (2).

Křesťanská filosofie je myšlení, které se rozvíjí z tohoto obnovování mysli.

Rozumíme-li „filosofii“ výhradně řeckou filosofii, pak ovšem žádná křesťanská filosofie neexistuje. Pokládáme-li za „rozum“ pouze kategorie helénského myšlení, pak jistě není biblický přínos „racionální“. O čem jiném však vypovídá toto zjištění než o nahodilé skutečnosti, že základní struktura řeckého myšlení není totožná se strukturou myšlení biblického? Je možno z této neshody *de facto* vyvodit odsudek *de jure*? Celá otázka spočívá v tom, zda formy helénského rozumu jsou zároveň formami lidského rozumu vůbec. A zde je třeba konstatovat, že se tyto řecké kategorie ukazují čím dál tím víc — ve fyzice, biologii i psychologii — jako nedostatečné k pochopení skutečnosti. Také ve vědě je třeba obnovy kategorií naší mysli. Je to pro biblické myšlení dobrým znamením, že se v tomto nesouhlasu myšlení se skutečností nachází na straně živé skutečnosti. Je řecká logika s to pochopit vzrůst stromu ze semene?

Vlastností křesťanské filosofie je, že se brání tomu vyprazdňovat pojmy biblického přínosu, k čemuž dochází pod záminkou, že se dají jen těžce asimilovat inteligencí, vyznačující se „přirozenou neschopností pochopit život“ (Bergson).

Z hlediska izraelských proroků i z hlediska apoštolů není mezi vírou a poznáním žádný protiklad. Protikladem k duchovnímu poznání, jímž je víra, je tupost, bláznovství, ona zatvrzelost a poblouzení srdce, jež vycházejí ze skryté volby v temnu prvopočáteční svobody. Protiklad mezi vírou a rozumem je ideou filosofů, filosofů „realizujících“ strukturu a kategorie helénského myšlení a nechápajících, co je to obnovení mysli duchem, jež přinesly evangelium a křest.

Křesťan je „novým stvořením“, „novým člověkem“. Moudrost, kterou přináší křesťanství, nemá nic společného s moudrostí v pojetí řeckých filosofů. Křesťan nehledá „štěstí“ — EYDAIMONIA; nepokládá se za ospravedlněna „ctností“ — ARETE; jeho posledním cílem není „nejvyšší dobro“. Pohanská moudrost byla vždy více méně *přizpůsobením*, uměním smířit se s lidským údělem. Křesťanství není nějakou etikou. Z hlediska Řeků je moudrost křesťanů HYBRIS, pohoršlivě smělý požadavek: křesťan netouží po ničem menším než je účast na životě Božím, zbožnění a přijetí za syna Nejsvětější Trojici. Pro mysl takového Plotina nebo Spinozy je naděje křesťanů „bláznovstvím“, známkou nerozumu.

„Moudrosti učíme ovšem také, ale jen ty nejpokročilejší. To však není moudrost z tohoto světa ani to není moudrost těch, kdo tento svět ovládají. Jejich moc je už zlomena. Moudrost, které učíme, je ta od Boha, plná tajemství a skrytá. Bůh ji už před věky pro nás předurčil, abychom mohli dojit slávy. Nikdo z těch, kdo vládnou tímto světem neměl o ní tušení“ (1 Kor 2, 6–8). Křesťanská moudrost má s moudrostí filosofů společné jen jméno. Patří do jiného, „nápřirozeného“ řádu. Kategorie antické moudrosti — štěstí, ctnost, dobro — se nedají převést do nové dimenze. Zde jde o něco jiného. Mluví se tu jinou řečí.

„Dejte si pozor, aby vás nikdo nezlákal filosofií — je to jen klam a mam. Jsou to samé nauky lidské a opírají se o světské prvopočátky, ne o Krista. Neboť v něm je skutečně celá plnost božství“ (Kol 2, 8–9).

Je to smysl pro kontemplaci, co spojuje Platóna, Aristotela a Plotina s proroky Izraele. Na vrcholech řecké filosofie připravuje láska ke kontemplaci, tak jak se objevuje v *Symposiu*, *Faidru*, v desáté knize *Etiky Nikomachovy*, ve dvanácté knize *Metafyziky* nebo v pojednáních, věnovaných v *Enneadách* lásce k krásě, setkání s biblickým poselstvím. Přesto nemá kontemplace v těchto dvou tradicích tutéž metafyzickou strukturu.

V řeckém myšlení je kontemplace založena na dualismu mezi hmotou a ideou, mezi činností a životem nazíravým, mezi náhodným jsoucnem a nutnou podstatou. Kontemplace je spojena s *volnem*. Je neslučitelná s prací. Podle Platóna a Plotina je kontemplace únikem, FYGE.

Naopak v biblické tradici kontemplace nevylučuje práci. Protikladem kontemplace není činnost, nýbrž *starost*. Kontemplace biblického typu čerpá z každodenních, smyslových skutečností. Je to kontemplace vtělená. Platónská kontemplace je odtělesněná.

V biblickém myšlení prochází kontemplace konkrétní tělesnou skutečností. Realizuje se činností. Nejvyšší kontemplace je zároveň nejúčinnější činností. Kontemplace působí v činnosti, v práci. Když přišlo Slovo, jež se stalo tělem, zvolilo si tento život ve světě, v práci a v činnosti, který je nijak neodcizil jeho neustálé kontemplaci Otce, nýbrž ji naopak zjevoval.

Pro křesťany je důležité, aby chápali rozdíl mezi platónskou a evangelní kontemplací. Prvá je přirozeným úsilím duše opustit tělo a svět. Druhá je dialogem s Bohem, dialogem, který přeměňuje svět. Je to kontemplace nápřirozená a vtělená.

Existují určité metafyzické požadavky, *implicitě* obsažené ve zjevení a organicky jím kladené, určitá metafyzická základna, přizpůsobená teologickému poselství, jež přináší inspirované knihy. Toto zjevení teologické poselství nemohlo být vyjádřeno kteroukoli metafyzikou, nemohlo se vtělit do kterékoli myšlenkové struktury. Například platonismus byl zcela nezpůsobilý přijmout a nést biblickou teologii stvoření, vtělení a skutečné přítomnosti.

Tyto metafyzické požadavky, jež epifanie zjeveného poselství klade, zůstávají metafyzickými požadavky teologie, která vychází z biblického zjevení a rozvádí je tím, že je objasňuje — tak jako zárodek svým vzrůstem ukazuje, co je v něm — a která věrně stráží zjevení obsah tím, že jej promýšlí, že pracuje se svěřenými hřívnami. Jsou to, jak říká Maurice Blondel, „filosofické požadavky křesťanství“.

Existuje tedy křesťanská filosofie, neboť existuje pohanská problematika, neslučitelná s biblickým zjevením (3).

Popírat, že existují metafyzické požadavky s životní nutností kladené zjevením a teologií, z tohoto zjevení vycházející, znamená současně tvrdit, že by k zjevení mohlo dojít kdekoli, aniž by byl člověk dlouho připravován, jinými slovy, že by se zjevení mohlo zcela vnějšně napojit na libovolný způsob lidského myšlení. Znamenalo by to nepochopit, že zjevení je vtělením.

Vtělení je dialog mezi Bohem a člověkem, při němž se člověk připravuje k přijetí Navštívení a Tomu, který přijde, vychází tak říkajíc kousek cesty vstříc.

Vtělení by nebylo možné bez toho *fiat*, které pozvolna dozrálo během dlouhé historie v celém jednom národě a rozvíjelo se na rtech jedné izraelské panny.

Abyste bylo zjevení, totiž vtělení určité teologie do určité lidské myšlenkové struktury a určité řeči možné, bylo třeba, aby tato myšlenková struktura — hebrejské myšlení — byla připravena přijmout slova živého Boha, tak jako později jedna izraelská panna byla připravena přijmout a nést Slovo, které se stalo tělem, aby se nám zjevilo.

Claude Tresmontant: *Esej o hebrejském myšlení*, 1956 (přel. J. Němec)

(3) Z nejrůznějších — metafyzických, sociologických, etnických aj. — hledisek asimilovala církev v průběhu dvou tisíciletí mnoho prvků, pocházejících od pohanů. Asimilovala, tj. převzala a přivtělila si cizí prvky a pak odmítla a vyloučila to, co by nemohla přijmout, aniž by narušila svou integritu.

Asimilace není pasivní recepcí vnějších prvků, nýbrž volbou a takovou přeměnou integrovaných prvků, že se stávají podstatnými součástmi organismu, který si je přivtělil. Gilson ukázal, jak tomismus přeměnil ve své vlastní syntéze aristotelské prvky a dal jim nový smysl. Totéž platí pro celý rozvoj křesťanské teologie. (Z dodatku ke knize doplnil překladatel.)

44. Audi, benigne Conditor.

(V postě k nešporám.)

Laskavý Stvořiteli všech,
slyš našich proseb tklivý
vzdech,
jež tobě v postní době ret
vylévá po dnů čtyřicet.

Ty, shovívavý Soudce náš,
už naši křehkost dobře znáš,
nám k tobě se zpět vrátivším
dej milost s odpuštěním svým.

I když nás tíží mnohý hřích,
nás ušetř, Bože, kajících
a pro svou slávu nových sil
nám zmalátnělým vlej do žil.

To nám dej, tebe prosíme,
ať postem tělo zkotrimé,
by zanechala pastvy zla
z vin těžkých srdce vybredlá.

Dej, trojjediný Bože náš,
jenž v jednotě vždy přebýváš,
by tato postní doba všem
přinesla požehnanou žeh.
Amen.

Od Sv. Řehoře Vel. (+604)

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

45. Ex more docti mystico.

(V postě k matutinu.)

Jak tajemný zvyk učí nás,
chcem zachovávat postní čas,
jenž desíti dnů čtyřikrát
kruh známý bude probíhat.

S Proroky Zákon od věků
jej ukládali člověku,
pak posvětil jej Kristus sám,
všech věků Tvůrce, světů Pán.

Mírnější budme v těchto dnech
jak v řeči, pití, pokrmech,
tak v žertech, spánku, by duch
zostřemou stále držel stráž.

Vše odhodme, co škodivá,
co bdělost srdce podryvá,
a nedejme se strhnout lstí
od Škádce v kruté tyranství.

Usmířme trestající hněv,
vzýváme v slzách Soudce
všech,

jej prosme s duší zkroušenou
a s tvářmi k zemi skloněnou:

Svým hřichem jsme už, Bože,
dost
tvou uráželi velebnost,
teď vylej na nás s výsosti
své odpuštění s milostí.

Nezapomeň, že z ruky tvé
jsme vyšli křehcí tvorové,
a proto svého jména čest
jinému nedej pyšně nést.

Nám odpusť zlé, jež činíme,
dej dobrého víc, prosíme,
ať zalíbení, najdeš v nás,
jak nyní, tak i v každý čas.

Dej, trojjediný Bože náš,
ty v jednotě vždy přebýváš,
ať tato postní doba všem
přinese požehnanou žeh.
Amen.

Od Sv. Řehoře Vel. (+604)

46. O sol salutis, intimis.

(V postě k laudám)

Ježíši, slunce spasení,
svým světlem hruď nám
prožeňni,
když zašla noc a nad krajem
už probouzí se milý den.
Čas dáváš plný milostí,
dej též, by v slzách lítosti
se obětí náš omyl dar,
jež spálí tobě lásky žár.

Ze zdroje, z něhož se hřích
dral,
dej, aby proud slz vytékal,
až kajícího tvrdý prut
roztříští led, jenž sevřel hruď.
Jde nový den k nám, tvůj to
den.

zas všecko v květu bude v něm.
Nuž, radujme se také my,
že rukou tvou jsme vedeni.

Stroj světa v letu šumící
ať laskavou ctí Trojici,
my také, noví milostí,
ji chvalme s novou vděčností.
Amen.

Od neznámého autora z 6.—9.
století.

Přeložil J. M. Šk.

LITURGICKÁ VEČERNÍ MODLITBA - KOMPLETÁŘ

Církev si přeje, aby kompletář posvátného officia se stal modlitbou před spaním. Uvádím návrh překladu této modlitby — volím kompletář Malých mariánských hodinek jako modlitbu soukromou, protože zatím každý z kněží se kompletář modlí jako součást breviáře latinsky, a to podle direktáře. Zařazuji, že tento text uvádím jako návrh a podle liturgické konstituce II. vatikánského koncilu může být předlohou ke konečnému znění liturgických textů v mateřštině.

- V. Bože, naše spásu, + dej ať se vzchopíme, (znamení malého kříže)
R. a odvrát od nás své rozhořčení!
V. Bože, + pamatuj na mě svou pomocí, (znamení velkého kříže)
R. Pane, o tvou pomoc snažně prosím!
Sláva Otci i Synu i Duchu svatému...
Aleluja! (nebo: Chvála tobě, Pane, věčně slavný Králi!)

ŽALM 128. ZÁCHRANA Z NEJTĚŽŠÍCH POHRM

Žalm vyjadřuje díky za Boží ochranu v dějinách vyvoleného národa a obrací se proti jeho nepřátelům.

- VELICE mě sužovali od mého mládí,
* jen to pověz, vyvolený lide,
- velice mě sužovali od mého mládí,
* ale nezdolali mě!
- Po mých zádech orali oráči,
* vyorali tam dlouhé brázdy,
- ale Pán je spravedlivý,
* přetřel pouta svévolníků.
- Ať ucouvnuv v hanbě,
* kdo Sión mají v nenávisti,
- ať jsou jako tráva na střechách,
* uschne dřív, než ji vytrhají,
- žnec ji hrstí nezachytí,
* snopek z ní při sklizení neudělá.
- Kdo půjde kolem, nezavolá: „Požehnej vám Pán,
* žehnáme vám jménem Pána!“
Sláva Otci...

ŽALM 129. O BOŽÍM MILOSRDENSTVÍ

Tento žalm zařadila Církev mezi žalmy kající. Vyvolený národ ústy žalmistovými prosí Boha o slitování. Je si vědom toho, že pramenem všeho zla je hřích.

- Z HLUBIN, Pane, k tobě volám,
* Pane, slyš můj hlas,
- naslouchej bedlivě
* mé úpěnlivé prosbě.
- Pane, budeš-li viny uchovávat v paměti,
* kdo potom, Pane, obstojíš?
- Ale ty odpouštíš hříchy,
* abychom ti s bární sloužili.
- Důvěřuji v Pána,
* má duše spoléhá na jeho slovo,
- má duše vyhlíží Pána
* více než noční hlídači svítání.
- Více než noční hlídači svítání
* vyhlížež ty, vyvolený lide, Pána,
- protože Pán je milosrdný,
* záchranu poskytuje v hojně míře.
- On sám vykoupí vyvolený lid
* ze všech jeho nepravostí!
Sláva Otci...

ŽALM 130. SPOČINUTÍ V BOHU

David zakusil v životě mnoho příkoří, ale také mnoho Boží přízně. Nyní ve stáří se prostě odevdává Bohu. Žalm připomíná začátek Vyznání sv. Augustina: „Naše srdce je nepokojné, dokud nespočine v Bohu...“

- PANE, nemám domýšlivé srdce,
* ani přezíravé oči,
- nebažím po věcech příliš vysokých
* a pro mě nedostupných.
- Ba, ukonejšil a utišil jsem
* svou duši,
- jako děfátku na matčině klíně
* je mé duši ve mně.
- Vyvolený lide, doufej v Pána
* jak nyní, tak i po věčné časy!
Sláva Otci...

HYMNUS

Ó tvůrce všech, se rozpomeň,
že jednou z Panny narozen,
jsi přijal z lůna svatého
podobu těla našeho.

Maria, Matko milosti,
prameni svaté radosti,
před nepřitelem zachraň nás,
až nadejde nám smrti čas.

Buď sláva tobě, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
Otcí i Duchu milosti
dnes i do věků věčnosti! Amen.

KAPITOLKA z Písma svatého

A. během roku:

- V. Já jsem Matka krásné lásky, básně i poznání a svatě naděje. (*Sir. 24, 24*)
 R. Bohu díky!
 V. Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko,
 R. abychom byli hodni zaslíbení Kristových.

B. v adventě:

- V. Hleďme, Panna počne a porodí Syna a nazve ho Emanuel. Budou ho krmit mlékem a medem po tu dobu, co bude dítětem. (*Podle Iz 7, 14–15*)
 R. Bohu díky!
 V. Anděl Páně zvěstoval Marii
 R. a ona počala z Ducha svatého.

SIMEONŮV CHVALOPĚV (*Luk 2, 29–32*)

Stařeček Simeon choval Mesiáše v náručí. Nyní je připraven na smrt. Oči křesťana viděly ze „Světla k osvětlení národů“ víc než on. Srdce křesťana ho má v eucharistickém Chlebě více, než měl Simeon. Noc je obrazem spánku smrti. Dnešní „Nyní propouštíš“ buď ozvěnou celého života až do okamžiku usínání pro věčnost.

Antifona roční: Pod tvou ochranu se utíkáme, svatá Boží Rodičko, našimi prosbami nezhrdej v potřebách našich, ale ode všeho nebezpečení vysvoboď nás vždycky, slavná a požehnaná Panno!

Antifona adventní: Duch svatý sestoupí, Maria! Neboj se, budeš chovat v životě Božího Syna, aleluja!

Antifona vánoční: Tajemství tohoto dědictví je veliké: Panenské tělo se stalo Božím chrámem a ten, který z něho přijal tělo, přišel bez úhony. Přijdou všechny národy a budou volat: Sláva tobě, Pane!

Antifona velikonoční: Raduj se, Královno nebe, aleluja, vždyť ten, jehož ti bylo dopřáno chovat, aleluja, vstal z mrtvých, jak předpověděl, aleluja! Pros za nás Boha, aleluja!

1. NYNÍ PROPOUSTÍŠ, Pane, svého služebníka v pokoji,
* jaks byl pověděl,
2. protože mé oči uviděly
* tvou spásu,
3. kterou připravils
* přede všemi národy:
4. světlo k osvětlení pohanů
* a slávu svého vyvoleného lidu.
Sláva Otcí...

(*opakuje se příslušná antifona*)

- V. Pane, smiluj se nad námi!
 R. Kriste, smiluj se nad námi! Pane, smiluj se nad námi!
 V. Pane, vyslyš modlitbu mou
 R. a volání mé k tobě přijď!
 V. Modleme se:

A. během roku:

- Pane, Bože, prosíme, ať slavná přímiluva blahoslavené a přesvaté Panny Marie nás chrání a přivede do věčného života, skrze našeho Pána Ježíše Krista, tvého Syna, ten s tebou žije a vládne v jednotě se Svatým Duchem, Bůh po všechny věky věků.

B. v adventě

- Pane, tys chtěl, aby při andělově zvěsti tvé Slovo přijalo tělo z života Marie Panny, dopřej nám, kteří tě pokorně prosíme a ji vroucně ctíme jako Boží Rodičku, abychom na její přímiluvu dosáhli pomoci skrze našeho Pána Ježíše Krista, ten s tebou žije a vládne v jednotě se Svatým Duchem, Bůh po všechny věky věků.

C. v době vánoční:

- Bože, tys požehnal panenství blahoslavené Marie a tak lidstvu udělil milost věčné spásy, prosíme, dej, ať si uvědomujeme, že se za nás přimlouvá ta, jejímž prostřednictvím jsme přijali původce života, našeho Pána Ježíše Krista, tvého Syna, ten s tebou žije a vládne v jednotě se Svatým Duchem, Bůh po všechny věky věků.

zakončení:

- R. Amen.
 V. Pane, vyslyš modlitbu mou
 R. a volání mé k tobě přijď!
 V. Dobrořečme Pánu:
 R. Bohu díky!
 V. Požehnej a ochraňuj nás všemohoucí a milosrdný Pán: Otec, + Syn i Duch svatý (*znamení velkého kříže*).
 R. Amen.

Následuje jedna ze závěrečných mariánských antifon podle církevního roku.

I. ALMA REDEMPTRIS MATER

(*od soboty před 1. ned. adv. až do 2. 11. včetně*)

Slavná Spasitelova Matko, nejčistší Panno, nad moří zářící hvězdo, do nebe bezpečná bráno, všem, kteří klesají, pomoz, když z hříchu se snaží vstát. Úžas jal přírodu, když svému Tvůrci stala ses máti a navždy zůstala pannou. A že jsi andělské Zdrávas přijala s pokorným srdcem, smiluj se, oroduj za nás!

(*v adventě*)

- V. Anděl Páně zvěstoval Marii
 R. a ona počala z Ducha svatého.
 V. Modleme se:
 • Pane, prosíme, vlej do našich myslí milost, abychom my, kteří jsme z andělova Zvěstování poznali vtělení Krista, tvého Syna, skrze jeho umučení a kříž dosáhli slavného vzkříšení, pro Krista, našeho Pána.

(*v době vánoční*)

- V. Porodilas nám Syna a zůstala pannou.
 R. Boží Rodičko, přimlouvej se za nás!
 V. Modleme se:
 • Bože, tys požehnal... (jako vánoční orace po Nyní propouštíš...)

II. AVE REGINA CAELORUM

(*od kompletáře 2. 11. do nešpor Bílé soboty a na Zvěstování PM*)

Zdrávas, Královno nebeská, buď zdravá, kněžno andělská, zdrávas, květo, bráno nebe, lidstvu vzešlo Světlo z tebe. Plesej, Panno nejslavnější, ze všech tvorů nejsličnější, Paní plná krásy, zdrávas, u Krista se přimluv za nás!
 V. Dopřej mi, přesvatá Panno, abych tě velebil,
 R. posiluj mě proti tvým nepřátelům!
 V. Modleme se:
 • Milosrdný Bože, popřej nám pomoci v naší křehkosti, abychom povstali ze svých nepravostí na přímiluvu Boží Rodičky, jejíž svatou památku slavíme, pro našeho Pána Ježíše Krista.

III. REGINA CAELI LAETARE

(*od hodů Božího velik. do pátku před Nejsv. Trojicí*)

Raduj se, Kněžno nebe, hvězd, aleluja, vždyť ten, který tvým Synem jest, aleluja, hle, vstal z mrtvých podle slov svých, aleluja! Přimluv se za nás u Boha, aleluja!
 V. Raduj se a vesel, Panno Maria, aleluja,
 R. vždyť Pán opravdu vstal z mrtvých, aleluja!
 V. Modleme se:
 • Bože, ty jsi zmrtvýchvstáním svého Syna, našeho Pána Ježíše Krista, svět naplnil radostí, prosíme, dej, ať na přímiluvu jeho Rodičky Panny Marie dosáhneme věčného života, skrze Krista, našeho Pána.

IV. SALVE REGINA

(*od soboty před Nejsv. Trojicí až do pátku před 1. ned. adv.*)

Zdrávas Královno...
 V. Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko,
 R. abychom hodni byli zaslíbení Kristových.
 V. Modleme se:

- Všemohoucí věčný Bože, ty jsi působením Ducha svatého tělo i duši blahoslavené Panny Marie upravil za důstojný příbytek svému Synu, dej, abychom se radovali z její památky a na její slitovnou přimluvu byli uchráněni všeho hrozičho zla i věčné smrti, skrze Krista, našeho Pána.

(zakončení všech závěrečných antifon):

- R. Amen.
- V. Boží pomoc + zůstaň vždycky s námi! (znamení velkého kříže)
- R. Amen.

Přeložil a upravil (s použitím hymnu Memento rerum a závěrečných antifon v překladu dr. Josefa Škráška) *Josef Kunický.*

NUNC DIMITTIS SERVUM TUUM, DOMINE!

V prosinci na závěr občanského roku a našich meditací je vhodné ještě jednou rozjímatí třetí novozákonní canticum: Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutem tuam, quam parasti ante faciem omnium populorum... Obohacení v myslích a srdcích se loučíme s tímto rokem, quia viderunt oculi nostri salutem Domini. Tolik milostí se dostalo nám a všem národům z přimluvy Církve sv. katolické. Bůh je stále moderní, neustále nalézáme v NĚm a v Jeho Církvi něco nového, něco vzácného, něco vznešeného, něco povzbuzujícího. A jestliže jsme se naučili reagovat na milost Boží a s ní spolupůsobit, pak jsme se mohli právě v tomto roce pro svůj duchovní život mnoho naučit a mnoho získat. Bůh působil na naši duši hlubokými dojmy. Bůh mluvil k nám mnohokrát a mnoha způsoby. V lednu jsme v duchu sledovali Pouť Pavla VI. s jeho vznešeným doprovodem do Sv. Země, na svatá místa, na kterých žil, pracoval, trpěl a umíral Pán Ježíš. Prožívali jsme ono skutečné sjednocení v lásce všech: evangeliků, mohamedánů, katolíků, ortodoxních, židů — sjednocení, o kterém snil a tolik hovořil Jan XXIII. Všichni spojení poutem k Bohu a k Pavlu VI. kráčeli svorně v hustých řadách se sv. Otcem per viam dolorosam, křížovou cestou, kterou šel za nás Pán Ježíš od pretoria Pilati až na horu Kalvárii. S Pavlem VI. jsme se modlili v duchu na hoře Olivové, na onom historickém místě, na kterém se krví potil a modlil Pán Ježíš za nás, za pokoj a mír mezi lidmi, aby všichni jedno byli... Jaké to velké milosti, jaké to veliké, nezapomenutelné, nesmazatelné události „viderunt oculi nostri“, náš duchovní zrak! Jak by to byla krásné, kdyby tyto veliké myšlenky a svaté touhy Jana XXIII. a Pavla VI. o míru a lásce bratrské, o sjednocení všech v lásce se uskutečnily na celém světě, v prostředí, ve kterém žijeme, v naší

duši, kterou vnímáme, myslíme, toužíme, meditujeme a se modlíme.

Druhá velká událost, která měla tak velikou cenu pro náš duchovní život, byla návštěva sv. Otce v umbrijském městečku Orvietě, kde se Pavel VI. zúčastnil 700. jubilea ustanovení svátku Božího Těla. Zde, v tomto městečku vzdáleném 130 km severně od Říma, zavedl před 700 lety 11. srpna 1264 papež Urban IV. bulou „Transiturus“ svátek Božího Těla ke cti Nejsvětější Svátosti oltářní. Od té doby zpívají katolíci křesťané na celém světě nejkrásnější eucharistický hymnus: Pange lingua gloriosi Corporis mysterium... Tantum ergo Sacramentum venerationem cernui... Genitori, Genitoque, laus et jubilatio... Jak musíme být vděční za toto jubileum, kterým jsme v čele s Pavlem VI. a se všemi katolickými křesťany celého světa prohloubili vroucnost našich eucharistických zbožných citů a vznětů při pěnění, při recitování tohoto tak krásného eucharistického hymnu, který pochází, od andělského doktora, sv. Tomáše Akvinského. Opět musíme říci z hlubin svého srdce: „Deo gratias“ za tuto velkou milost, quia viderunt oculi nostri salutem Domini v Orvietě, při 700. jubileu. Co bychom byli bez Nejsvětější Svátosti oltářní, co bychom byli bez Božího Těla, bez Pána Ježíše? Jak by nám bylo smutno bez věčného světla, které nám hlásá slovo Pána našeho Ježíše Krista: „Ejhle, já jsem s vámi až do skonání světa!“ A tato naše úcta a láska k Pánu Ježíši ve velebné svátosti přítomnému se zajisté ještě prohloubí, zpevní, zvroucní a ustálí 38. světovým eucharistickým kongresem v Bombaji, jehož se opět zúčastní náš sv. Otec Pavel VI. se vznešeným doprovodem mnoha kardinálů a biskupů.

Nunc dimittis servum tuum, Domine, quia viderunt oculi nostri salutem tuam, quam parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad revelationem gentium... Nech nás opustí Pane, tento rok, ve kterém viděly naše

oči tolik spásonosných skutků, ve kterém slyšely naše uši tolik vznešených slov z úst nejučenějších, nejpovolanějších, nejvzdělanějších Otců II. vatikánského koncilu, catholicae et apostolicae fidei cultoribus: kardinálů, arcibiskupů, biskupů, peritů, sacrae theologiae doktor. Lumen ad revelationem gentium. Jak nutné a jak jasné je toto světlo, které září a které vychází z generálních kongregací z II. vatikánského koncilu. Vždyť mnozí katolíci křesťané dnešní doby jsou slepí pro Boží krásu, pravdu a vznešenost: jsou hlušší pro Boží slovo, které jim hlásáme; jsou němí pro Boží chválu, kterou jsou povinni vzdávat Bohu Stvořiteli, jemuž chválu vzdávají všechny světy, které ve vesmíru stvořil. Na vatikánské hvězdárně jsou napsána, hluboce pravdivá slova: Deum Creatorem venite adoremus... Bohu Stvořiteli, pojďte, klanějte se jemu. Z generálních kongregací, z velechrámu sv. Petra vycházelo v tomto roce světlo osvěcující nás všechny: Lumen ad revelationem gentium. Jak se nám mnohdy vyjasnil všechny problémy „Církve v moderním světě“, problémy které tady byly a namnoze ještě jsou. Doxa tó Theo pantón héneka. Chvála Bohu proto za všechno. Z hlubin svého srdce budeme na konci roku na silvestrovský večer zpívat své Te Deum laudamus... Nunc dimittis servos tuos, Domine...

Nech nás odejítí, Pane, z tohoto roku, quia viderunt oculi nostri salutem tuam... lumen ad revelationem gentium. Tolik světla padalo zase v tomto milostiplném roce do tmy a do temnot těžkých problémů Církve v moderním světě nás všech. Nech nás odejít do nového roku se všemi těmi silicemi milostmi, cum gratiis adiuvantibus, gratiis illuminativis, inspiratoriis, abychom posilnění jsouce, šli do nového roku s novou láskou k Tobě a k našim bratrům a sestřám v Kristu, stále blíž k Tobě, Bože náš, jen k Tobě blíž.

ThDr. Karel Sahan

Požehnané a milostiplné svátky narození Páně

a hojnost požehnání Božího

v novém roce naší spásy 1965

přeje REDAKCE

„ACTUS POBOŽNÝ O NAROZENÍ SYNA BOŽÍHO“ — REALISOVANÝ NA NEJMENŠÍM JEVIŠTI SVĚTA

Kdy se ujal v Čechách onen líbez-
ný výhonek na stromě církevního u-
mění, jakým je stavění betlémů, mů-
žeme dnes těžko s přesností určit.
Betlémy byly vesměs tvořeny z ma-
teriálu, podléhajícího lehké zkáze a
jelikož u nich bývala rozsvěcována
olejová svíčka, svíčky a dřívě též
louče, stávaly se také často obětí ohně,
takže nemáme autentické doklady o
těch nejstarších. Počátky tohoto zvy-
ku jsou jistě velmi staré a navazují
— byť nepřímo — na onu proslulou
vánoční noc v Grecciu, kde sv. Fran-
tišek předvedl lidu jesle obklopené
skutečnými skalami a zelení. Těžko si
lze představit něžněji a sugestivněji
pojatý výjev betlémský, než jak jej
vyjádřil františkánský básník 13. věku
Jacopone da Todi, tvůrce proslulého
Stabat mater :

„Hle, dítěátko tam v seně
jak nožky protahuje
a k matce přebíženě
jak ručky rozprahuje,
ona se k němu chýlí,
dítěátko zahřívá
a prs mu ukládá bílý
v ta ústka dychtivá“.

Báseň — obraz! Líbezňá oslava nej-
líbeznějšího mateřství! Něco takového
neznalo lidstvo do této doby. Už ne
majestátní vládkyně nebes s miniaturním
Králem na ruce, přisná a ztrnulá,
ale něžná, lidsky citlivá matka a pře-
sladké dítěátko, které, ačkoliv Bohem,
není tím přece ani trochu méně sku-
tečným člověkem. Domnívám se, že od
Jacopona da Todi vede vývojová linie
až k milostiplným českým madonám.
Jsou prolomena ikonografická schema-
ta, která neúprosně vázala umění v
období předchozím. A je to opět fran-
tiškánství, které „rozmanité poklady

náboženského života slučuje v apoš-
tolát slova a činnost s novým smyslem
pro lásku a radost a tento smysl pro-
niká všemi sociálními vrstvami, dodá-
vá životu jasnějšího vzhledu a umění
volnější inspiraci.“ — V knize Cinque
feste di Gesù Bambino od sv. Bona-
ventury a v slavné úvaze Meditationes
vitae Christi „syntetické věty evange-
lia se stávají životem skutečností. Kra-
jina se zalidňuje, osoby se ohybují,
vypracování oživuje.“ (Gemelli, str.
47 a 97.) — Tak tradice zpřístupňování
a zeživotňování biblických osob a dějů,
zejména onoho jímavého výjevu, plně-
ho poesie, kdy Slovo utělené se stalo
člověkem, doznala vlivem františkánů
a klarisek rozšíření téměř po celé
Evropě. A ještě většího zroucení a
zevšeobecnění dosáhlo výtvarné reali-
zování tohoto výjevu zásluhou oněch
nespočetným bezejmenných betlemářů,
kteří, aniž o tom mají tušení, jsou
rovněž příslušníky veliké františkán-
ské rodiny prostotou svého srdce,
naivním, byť často neuvědomělým o-
pěvováním vznešené paní Chudoby,
čistou evangelijní radostí a obětavou
láskou.

Bylo to především baroko, které ce-
lým svým pojetím života dalo u nás
popud k zvláště okázalému zobrazení
narození Páně. A to nejen v řadě kos-
telních obrazů a plastik; vyvolalo v
život i tradiční vánoční hry v řadě
„selských neboli sousedských her“,
jak je první nazval Mikovec. — Zál-
bu v náboženských představeních však
u nás vyvolali zejména jesuité, uvede-
ní do Čech již v polovině 16. století,
neboť jejich výchovná činnost byla
zaměřena k tomu, aby vzbuzovala zá-
jem co možno nejširších vrstev. Ale
nebylo všude potřebných herců, ne-

bylo prostředí. Což nemohou merio-
nety promlouvat k srdci stejně dobře?

Je nejujš pravděpodobno, že právě
zmenšením rozměrů, zhuštěním, zín-
timněním a skutečným zesvětlením,
ba možno říci zproletarizováním těch-
to po výtce spíše městským „selských
her“ vznikaly lidové projevy malova-
ných či ze dřeva vyřezávaných jesli-
ček. Byly tudíž přímým dědictvím ba-
rokních dramatických krací, které
ovšem u nás nikdy nebyly dramaty v
dnešním slova smyslu. Nepřekvapí,
naopak je docela přirozené, že oboje
— jak ony, které byly sehrány „sku-
tečnými“ lidmi, tak i ona jesličková
znázornění Narození Páně — stejné
postrádaly jakékoliv důslednosti země-
pisné či chronologické, oplyvajíce pů-
vabnými a zajímavými anachronismy.
A tak jak nadšeně se hrály různé ty
prosté zákovské hry tohoto vánočního
tématu, jaké oblíbené např.
„Komedie o narození Páně“ Jana To-
beida Bytešského či „Rakovnická vá-
noční hra“ jezuitského autora z
Chlomku u Luže nebo „Actus pobožný
o narození Syna Božího“ z pera Vác-
lava Kocmánka (Kozmonecia) — tak
neméně nadšeně se chopili těchto ob-
líbených témat tvůrce lidové, aby je
přehodnocovali v duchu lidu blízkém,
přístupném a jeho tvořivosti i po
stránce nákladu dostupným. Tak byly
vtěsnány vánoční hry na miniaturní
scénu lidových betlémů, scénu, ožive-
nou mnoha novými postavami nejen
biblickými, ale i světskými, kterých
především stále přibývalo. Figurky
velmi zřetelně vypracovaly o osudech
postav, které představovaly. Tím spí-
še, že role hlavních náboženských
„osob“ byly již předem všeobecně
známy — ale těch druhých neméně,

V říši zlomeného kříže

VÁNOCE

Byla předvánoční neděle roku 1944. V německém městě
Forstu odcházel právě lid z kostela. Chrámová loď se
pomalu vyprazdňovala a u hlavního oltáře zhasinal kos-
telník svíčky. Velká socha Božského Srdce Páně, opatře-
ná mohutnou svatozáří ze zlacených paprsků a umístěná
nad novogotickým oltářem, se mdle leskla v záři něko-
lika elektrických lamp. Postupoval jsem na konci zástupu
pomalu ke kostelním dveřím. Venku bylo vidět hustě pa-
dající sníh a ledový vzduch proudil dveřmi do kostela.

Tu jsem spatřil pod kůrem nápadně oblečeného člo-
věka. Měl na sobě hnědé, vybledlé, záplatované šaty a
co bylo nejnápadnější, neměl u kabátu knoflíky. Místo
nich tam byly zapichnuty jen obyčejné špedlíky. Šaty
jevily stopy po usilovné snaze vypadat co nejlépe, ale
jejich chatrnost tuto snahu úplně mařila. Zimník neměl.

„Proč máte místo knoflíků špedlíky?“ přistoupil jsem
k němu.

„Nemám knoflíků,“ odpověděl lánou němčinou a ne-
věděl, co by dále řekl.

Představil jsem se mu. Byl jsem tenkrát bohoslov-
cem, studentem, nasazeným, jak se říkalo, totálně do
práce v Německu. Pracoval jsem s několika českými stu-
denty v továrně, dělali jsme vše s nechuť a nuceně a
toužebně očekávali konec války.

„Já jsem také bohoslovec“, pojal ke mně důvěru.
„Z Jugoslávie. Jsem zde v zajateckém táboře.“

A tak jsem se dozvěděl jeho osud. Pro účast v party-
zánském odboji ve Slovinsku byl zatčen a odvezen do
zajateckého tábora. Znal jsem onen tábor, ponouzen bu-
dovu za městem, snad nějaký opuštěný tovární objekt,
nyní obehnaný ostnatým drátem a stráženy vojáky. Tam
trávil tento mladý, černovlasý hoch, své dny. Nebyl to
život, jen práce, střídající se s nuzným odpočinkem.

„Jak jste se dostal do kostela? To vás tu někdo hlídá?“
„Strážný je vzadu,“ obrátil zajatec hlavu ke kostelnímu
dveřím. Podíval jsem se tam. Viděl jsem zbytek zástupu
věřících, tisíci se v portálu, venku padající sníh. Pocítil
jsem opět závan ledového vzduchu a napadlo mi, že je
zajatec zima. Strážný stál asi venku. Možná, že tam stáli
i někteří jiní zajatci.

„Mohl byste přijít o Štědrém večeru na zdejší faru?,
podíval jsem se na jugoslávského studenta. „Jsem tam
pozván a pan farář by vás jistě také rád tento den po-
hostil.“ Bylo mi ho líto, že v zajateckém lágru nebude
mít zřejmě žádný Štědrý večer.

Nevěděl, nebyl si jist, zda by jej pustili, nevěděl asi
jak je k tomu pohnout, zdálo se mu to nemožné. Po krát-
ké úvaze nabyl jistoty, že jej nepustí.

„Přijdu pro vás, dám jim nějaké cigarety, snad vás
pustí,“ rozhodl jsem se náhle.

Za několik dní jsem šel k zajateckému táboru. Byl
tichý, svatý večer. Venku bylo tma, hvězdy nesvítily. Jen
já jsem občas blíkl svou baterkou, muselo se s ní velmi
šetřit, náplně nebyly vůbec k dostání. Tábor byl dosti
daleko za městem. Cesta vedla lukami, přes všelijaké

neboť to byly vesměs postavy ještě známější než ty první: sousedé a sousedky, děti, zvířata, tak, jak je kolem sebe prostý pracující člověk každodenně viděl. A přece i zde, či právě zde, vznikaly ony tradiční a téměř neměnné typy, které se dochovaly až do dnešního dne.

Kompozičně představovaly lidové betlémy různým kánonem svázané útvary, v nichž však převládala kompozice centrální; ústředním motivem byla samozřejmě scéna jesličková, vypážená podle více méně důsledně zachovávané zásady z pravé strany klaněním pastýřů (po svátku Zjevení Páně tři králů), z levé darovníků. Teprve na tomto ústředním základu jesličkové kompozice vyrůstaly další a další laické scény, leckdy zdánlivě ničím nesouvisející s evangelijním textem. Takové jsou zvláště scény pracovní. Oblíbeným motivem tohoto zaměření, nezřídka se vyskytující, je motiv zaměstnaných horníků, kutajících nedaleko betlémské stáje, či drvoštěpů s celým pracovním pochodem, od kácení stromů, odvozu okleštěných klad, až po pilování a štípání polínek.

To jsou dějové složky, jejichž etikou naplní je lidská práce a lidská

radost. Na postavičkách je pak vždy velmi zřetelně vyznačena jejich stavovská či pracovní příslušnost. Proto bývala mezi jevištěm, jímž je zde obvykle terasovitě se zdvihající plocha betléma s herci-darovníčky, a mezi hledištěm, vždy dojemná shoda. Protože se před jesličkami často také zpívalo, stával se tak i divák spoluúčinkujícím scénických dějů. Takové jesličky byly skutečným odrazem své doby i místa, kde vznikly, i když vázaly staré pojmy s nejnovějšími (např. použití motivu nádraží a rozjíždějícího se vláčku na litomyšlském betlému, což byla zřejmě v době zařazení tohoto motivu ta nejnovější a nejsenzáčnejší událost), i když snad v pojetí naučím a mimovolně archaisujícím.

Veliká bohatost a krása lidového umění a ještě větší je jeho rozmanitost. Betlemářství tvoří jakousi samostatnou skupinu lidového tvoření, skupinu zajímavou nejen po stránce etnografické a umělecko-historické, ale i po stránce sociologické, neboť je většínou přímým odrazem soudobého života svých tvůrců. Žádný výjev z Kristova života nebyl tolik obohacován a tolik rozvíjen o nové a nové prvky, hřejivé a lidsky teplé, jako právě na-

rození Dítěte ve chlévě na slámě. Stručná zpráva evangelistova, několik prostých slov — a jaká nesmírná inspirace pro umělce! Jaká přebohatá žeň obrazů a plastik, písní, her a betlémů! Téměř ve všech zemích, do kterých alespoň částečně proniklo křesťanství, objevuje se i umělecky a zejména výtvarně ztvárněná scéna jesličková. [Zajímavým dokladem jsou např. betlémské výjevy čínských katolíků, pojaté opět — jako u nás a v jiných zemích — v místním domácím prostředí v čínské krajině s horami a dokonce i ústřední biblické postavy jsou oblekem i typem typická čínská rodinka]. Matka, Dítě, Narození — výraz pokoje, pokoje všem lidem dobré vůle, po kterém někdy podvědomě, ale většinou zcela vědomě touží srdce lidské. A proto je právě tento výjev blízký i těm lidem, jímž je jeho náboženský význam cizí.

Dr. Věra Remešová

Literatura:

Vánoční hry (Holešov 1894, vyd. Ferd. Menčík).

Gemelli: Františkánské poselství světa.

Z. Kalista: Selské čili sousedské hry českého baroka (Praha 1942).

VÁNOCE V ČESKÉ HUDBĚ

Náladová vánoční poesie byla odedávna vynikajícím podnětem k mimořádně hojně hudební tvorbě. Slědujíc řadu let vánoční repertoáry chrámových kůrů, programy koncertních síní i víceméně sporadické rozhlasové relace, pozorujeme, že na kruchtách, najmě pražských kostelů a chrámů, se nejčastěji uplatňují díla minulé generace domácích skladatelů, dále i díla starších mistrů, majících tu jakoby neměnitel se a neměnitelné jakési právo. V podivuhodném konservatismu se sahá ke skladbám Horáka, Führera, Knížete, Gregora, Vitáaska, Cainera, Fiedlera, Steckera či Hrušky, s celou plejádou autorů vloček a Pange lingua. Ve vzácných případech dochází i k provedení J. C. Sychrovsky Missy pastoralis, nebo Vojtěcha Říhovského mše: Puer natus

est; oba skladatelé povýšili pastorálního ducha k pravé liturgické vznešenosti. Poměrně velmi zhusta bývá hrána a zpívána Jana Jakuba Ryby: Česká mše vánoční, dílo z nejstarších, přitom vysoce populární, pravý prototyp tzv. kantorské mše. Při mešní bohoslužbě bývá provozováno nikoli vždy plným právem a ve smyslu předpisů o mešní hudbě.

Mezi skladateli ještě starších generací nutno vzpomenout Rob. Führera s jeho stále oblíbenou Missou pastoralis, Sigmunda Kolečovského Missu solemnis pastoralis, Fr. X. Brixioho Missu pastoralis s poetickým názvem „quasi ambrosiam spirans“, téhož autora Pastorální mši C-dur, dále Vespere pastoralis de Nativitate Christi ve smyslu kantátovém, žalm 111 s náznaky na píseň „Nesem

můstky, vinula se kolem keřů, choulících se v prosincovém mrazu a klikatila se kolem ojedinelých stromů.

„Jakým zvláštním kouzlem působí na člověka vždy svatý a štědrý vánoční večer“, myslil jsem si po cestě. „Ten večer, o kterém se čte při nešporách kapitulum: Aparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei. Zjevila se dobrota a lidumilnost Boha, Spasitele našeho.“ Zjevila se tím, že přišla na svět Láska. Proto jsou vánoce svátky míru, proto na Štědrý večer sjíždějí se lidé do svých domovů a usedají společně v míru a lásce k jednomu stolu. A vzpomínal jsem na náš kostel doma, kde při půlnoční mši svaté byla vždy rozsvícena všechna světla, každá svíce a každá žárovka a bylo tam tak krásně jako nikdy v roce. Ale nyní válka zastínila i všechno to světlo. Lidé jsou daleko od domova a jen vzpomínají na své drahé. Půlnoční mše svatě se pro zatemnění a nebezpečí náletů většinou nekonají. Daleko od domova jsme i my, čeští bohoslovci. A já zde jdu sám nocí a mám obavy, jak budu přijat na konci své cesty.

„Zdalipak zajatecký tábor nestřeží esesáci“, uvažoval jsem po cestě. „Musím si všimnout jejich uniformy.“ Měl jsem strach, aby stráž po mně snad v té tmě nevystřelila. Představoval jsem si v duchu, jak jim vysvětlím svou žádost.

Konečně jsem uviděl světlo strážnice a mdlé šero v oknech velkého stavení. Na strážnici bylo několik vojáků a důstojníků v halasně zábavě. Po boku revolvery, na věšáku a stole důstojnické čepice. Strážný, který stál u drátěného plotu, mne k nim dovedl. Bylo to jen

několik kroků. Přijali mne překvapeně, nedůvěřivě, podezřívavě. Jako někoho, kdo přijde nevhod a vyrušuje. Přednesl jsem svou žádost a položil na stůl cigarety. Trvalo chvíli než pochopili oč se jedná, a pak zase nevěděli o koho. Znal jsem jen křestní jméno. Mluvili úsečně, pánovitě, ptali se proč a jak.

„Jsu vánoce,“ řekl jsem.

I na ně snad působilo toto slovo zvláštním kouzlem.

„Běžte si ho tam najít sám, ukončil jeden z důstojníků hovor a strčil cigarety do kapsy. Druhý šel se mnou do lágru.

Nikdy nezapomenu na ten lágr. Když jsem tam vešel, neviděl jsem zprvu nic. Vše jako v husté mlze, vydýchaný vzduch, větrání žádné, zápach. Teprve po chvíli jsem uviděl při stěnách postele v několika patrech nad sebou, až ke stropu.

Na nich leželi zajatci v šatech, ve kterých asi též pracovali. Velikou místnost s vysokým stropem, která byla dříve asi tovární halou, osvětlovala jediná, slabá žárovka.

Rozhlížel jsem se, za mnou stál ozbrojený důstojník. Ale v tom šeru bylo marně někoho hledat, všichni se jevili jen jako siluety ve špinavých a roztrhaných cárech, nahoře bylo skoro tma.

Vtom se ozval kdesi od stropu radostný výkřik. To můj známý mne poznal a hned slézal s hrady lůžek.

„Jsu vánoce“, řekl jsem mu. „Pojď se mnou.“

Otevřeli jsme dveře, mrazivý vzduch se vevalil do místnosti v chůchvalcích páry.

vám noviny“, další žalm 131, jenž se představuje jakoby jakási idealizovaná koleda, jak tu vznešenou žalmistovu poesii svérázně doplňuje česká dudácká muzika; a konečně i pastorelu „Quam vidistis, pastores“. Ve všech těchto pracích se Brixí projevil neobyčejně šťastně a došel širokého pochopení nejen u současníků, leč i v pozdějších pokoleních.

Vánoční oratorium „Operetta pastorica“, dílo J. Lohelia Oehlschlägela (1724—88) regenschoriho a stavitele varhan kruchty strahovské, spojuje velmi dovedně bodrý lidový tón s jemným půvabem hudebního klasicismu v lyrických áriích i v lahodných sborech prostoupených recitativy a podpořených průvodem varhan, cembala a smyčcových nástrojů.

Při vánočních chrámových koncertech či z rozhlasových vysílání někdy slyšíme i následovně skladby: Karla Bendla „Štědrý den“, kantáta pro sólový kvartet a orchestr, Führerovu píseň „Tichá noc“, Vlad. Němce „Ukolébavky“, Vít. Nováka „Vánoční ukolébavku“, J. B. Foerstra „Hymnus andělů“, Seelingovu „Pastorellu“, vánoční sbory Pavla Křížkovského (ženské) či Jar. Kříčky, a díla mnohých jiných.

I varhanní tvorbě se vánoční poesii dostalo značného přínosu. Patří sem varhanní pastorely, fantasie a preludia Jana Václava Vacka, Jar. Hrušky, Felixe Nowowiejského, Maxe Springra, J. Vojáčka, Seelinga. Fr. X.

Brixího, B. Wiedermanna. Možno z nich vhodně sestavit celé koncerty k potěšení, povznesení a hlubokému prožitku zaujatých posluchačů. Zejména Bedřich Wiedermann, nezapomenutelný umělec svého nástroje, věnoval varhanní reprodukci předešlu na píseň: „Chtíc aby spal“, „Písničku Ježíškovi“, a na podkladě provençalské koledy — ze sbírky básníka Sigis. Boušky — i smíšený sbor „Zvoník“ v němž povýšil koledový ráz skladby do sféry ušlechtilé hudby umělé. Mezi varhanní vánoční skladby řadíme též píseň Vánoční J. Ev. Zelinky, dále též Bachovo klasicky polyfonní, a Lisztovo romantické Pastorele.

Lidový duchovní zpěv je ve vánočním čase zastoupen hlavně koledami. Koledy! Líbezné starobylé melodie, jež každému z nás připomínají laskavé a šťastné doby dětství a mládí. Melodie povětšinou opěvující Svaté Dítě a jeho spásné narození. Známe je všechny: Narodil se Kristus Pán, Dej Bůh štěstí domu tomu, Chtíc aby spal, Veselé vánoční hody, Nesem vám noviny, Slyšte, slyšte pastuškové, Pásli ovce Valaši — a téměř nepřehlednou řadu dalších, počínaje patnáctým a nepřetržitě pokračující dalšími stoletími až do začátku našeho současného, v odborných prepisech z kancionálů Fránusova, Benešovského, jistebnického i dalších, jakož i ve vícehlasích úpravách Jar. Kříčky, Pavla Křížkovského a mnohých jiných mistrů. R. Š.

Galerie vlasteneckých kněží

P. JAN MÁCHA — PŘÍTEL K. H. MÁCHY

Ti, kteří se začeti do věčně krásného „Máje“ našeho národního básníka Karla Hynka Máchy a jsou vždy znovu a znovu uchváteni jeho poesii, snad něco ví o stejnojmenném příteli básníkově — z jižních Čech — o P. Janu Máchovi. Těm, kteří neví, těchto několik řádků chce vyobrazit kněze, který proslul laskavostí a dobrotou, jakož i svým vlasteneckým postojem. Jan Mácha se narodil v jihočeském Bavorově 30. dubna 1810, jako synek zdejšího učitele a rodáka Vojtěcha Máchy. Rodina p. učitele Máchy byla ryze česká. Učitel Mácha nastoupil po znamenitém rodáku zdejším, učiteli Františku Chmelenském, který byl otcem známého buditele našeho Josefa Krasoslava Chmelenského. Tři synové Vojtěcha Máchy, se stali kněžími, čtvrtý Kašpar soudním adjunktem, dcera Marie zůstala neprovdána. Všichni tři synové-kněží ovlivňovali svým národním postojem v po-

lovici minulého století — téměř 45 let — národní i náboženský život svého rodného městečka. Nejstarší Václav Mácha byl po 19 let kaplanem v Protivíně, kde za tamního churavého faráře Václava Havla byl téměř celou tu dobu zároveň administrátorem in spiritualibus. Po smrti tohoto nepřijímá žádné fary a vrací se do rodného Bavorova, kde ještě po 22 let horlivě kaplanuje. Zemřel 13. dubna 1870, za farářování svého bratra Jana. Prostřední byl Jan. Nejmladší z kněží Máchů — Vojtěch Mácha, byl chatrnějšího zdraví. Jeden rok kaplanoval v rodném Bavorově, potom kaplanoval ve Střížově, v Netolicích a posledy v Zátoni, kde těžce ochuravěl a byl pensionován. Žil na odpočinku v Bavorově. Zemřel u svého bratra Jana, ve Lštění u Vimperka, 30. října 1862. Jan Mácha počal studovat bohosloví v třicátých letech minulého století. Bohoslovecká studia

„Ručíte nám za něho, do půlnoci musí být zpět“, řekli mi a vyptali se, kam ho vedu.

A tak jsme šli tichou a svatou nocí. Hvězdy nesvítily, jako by ani nechťely hledět na ten svět, zmítaný válečnými hrůzami. Světla tábora zmizela za chvíli za námi a my ulehčeně oddechli.

Na faře zářil vánoční strom od podlahy až ke stropu. Vítal nás stůl, pokrytý bělostným ubrusem. Po srdečném přivítání jsme se pomodlili a přáli si požehnané vánoce. I můj známý partyzán usedl k štědrovečerní večeři, opět ve svých hnědých, vybledlých a spravovaných šatech, se špendlíky místo knoflíků. Měl je nažehlené jen tak po vojensku, asi na nich ležel na lůžku. Další jsme mu po večeři, co jsme mohli a měli. I ty knoflíky mu slečna Marta přišla.

Po večeři usedl starý pan farář k harmoniu a hrál vánoční písně. Zpívali jsme a radost z narození Spasitele zalila naše srdce. Zazněla i píseň „ó Tannenbaum“, kterou jsme znali ze školy, z hodin němčiny. Zpívali jsme i české koledy. Dech domova jakoby zavál ze vzdálené vlasti.

Pan farář měl jiný způsob rozdávání dárků, než my doma. Vedle vánočního stromku byly malé stolečky a na nich dárky, nezabalené, ale přikryté zvláštními přehozy. Každý z nás byl zvědav, co dostane, ale dárky byly odkryty až po přezpívání písní.

Dostali jsme knížky a různé drobnosti, i náš partyzán byl obdarován. Dostal nějaké prádlo a některé věci pro sebe i kamarády.

Utulno, milo a teplo bylo v tom pokoji na Štědrý večer v roce 1944. Tehdy jsme zapomněli chvíli na válku. Ještě dnes vidím, jak každý seděl na nějaké židli a prohlížel své dárky, jinde si skupina povídala o svých záležitostech, jiný opět upravoval stromeček, v kamnech praskal oheň.

Leč každá krásná chvíle rychle utíká. Čas neúprosně plynul a ručičky hodin se blížily neustále k stanovené hranici.

Před půlnocí jsem doprovodil našeho hosta kus cesty k lágru. Tam na něho již čekali.

A pak jsem šel opět sám tichou a svatou nocí. Hvězdy nesvítily a já šel lukami, po cestičkách, přes všelijaké můstky, kolem keřů, choulících se v prosincovém mraze a kolem osamělých stromů. Šel jsem dlouho, neboť lágr byl daleko za městem. A vzpomínal jsem na to, že tam v té nehostinné budově zajatců nebylo na Štědrý večer jediné vánoční ozdoby, ani jediné smrkové větvičky. Les byl daleko a zajatci se nescháli volně pohybovat. Jen mdlá žárovka tam osvětlovala dusný a mlhavý vzduch a kdykoli někdo otevřel dveře, vevalily se dovnitř chuchvalce páry z mrazivého vzduchu. Tam žil člověk v ponížení. A třeba i tam si lidé zachovali hrdost člověka, přece jsem byl rád, že jsme jednomu z nich poskytl na chvíli teplo domova. A že jsme v něm tu hrdost člověka posílili. Hrdost jeho a všech těch, kterým o tom vypravoval a s nimiž se o naše skrovné dary podělil.

A proto si myslím, že to byly jedny z mých nejkrásnějších vánoček. P. Antonín Odvárka

konal v budějovickém semináři, jehož národnostní ovzduší jsem již letmo zachytil v článku o děkanu Janu Ev. Klencovi. Znovu zdůrazňuji, že tehdejší profesori semináře, zvláště vynikající filolog českého jazyka dr. Jan Körner, dále dr. Josef Leeb, dr. Vojtěch Mokřý, Michael Schönbeck a další, měli hlavní podíl na formování mladých adeptů kněžství na nadšené národovce. U většiny jihočeských národních buditelů minulého století je nutno hledat základy jejich češství právě v době jejich theologických studií. Do bohosloveckých let Jana Máchy je také nutno klást styky jeho s K. H. Máchou.

Ve svém „Deníku na cestě do Itálie“ se básník zmiňuje mimo jiné: „Budějovice. 6. srpna. Shledání s Máchou, Blatenským. Seminář. Atd.“ 7. srpna: „Železná silnice. Mácha s námi. Atd.“ Někteří z dřívějších životopisců K. H. Máchy byli zmýleni těmito poznámkami tak, že psali, jako by italský deník Máchův byl psán třetí osobou. Teprve zásluhou dr. Jana Thona, vydavatele „Deníku“ byla záhada vysvětlena. Jednalo se o bohoslovce Jana Máchu, rodáka bavorovského. Jak se oba jmenovci seznámili se neví. Jsou náznaky v korespondenci K. H. Máchy o Janu Máchovi, že se tak patrně stalo přes netolického rodáka Josefa Kudrnu, který s Janem Máchou studoval v Budějovicích. Přátelství obou Máchů bylo věrné a trvalé, až do tragické básnickovy smrti.

Oba Máchové se znali již v r. 1832, a v r. 1834 se K. H. Mácha staví v Budějovicích, aby pohovořil s přítelem Janem i dalšími přáteli. Po přáteli Janovi posílá básník dopis svým rodičům do Prahy, před odjezdem do Itálie a neopomine doporučit tohoto svého přítele — svým rodičům. Karel Hynek Mácha píše mimo jiné: „Mimo nadání nalezl s nimi mnoho známých pánů Theologů, a prošel jsem s nimi v mém podivném obleku město, všecko na nás otvíralo oči i ústa, prošli jsme Seminář a Seminářskou zahradu, obzvláště mně přijal pan Mácha, co jim to psaní odevzdá, žádám, aby i oni ho, tak jako on mě, přijali...“ Další setkání obou Máchů bylo, pravděpodobně, při zpáteční cestě K. H. Máchy z Itálie, kdy se zastavil v Bavorově. Ve svém dopise Janu Máchovi — z 10. března 1855 — mluví básník o rodině Janově v Bavorově, o jeho otci, matce a bratru, které si doslova zamiloval při tomto setkání. Jaký byl asi tento básníkův pobyt v Bavorově? Jistě se mu v rodině nadšeného českého učitele Vojtěcha Máchy zalíbilo. S přítelem Janem navštívil i Helfenburk, který potom uváděl v jihočeských hradech „spatřených“. Vůbec se zdá, že ovzduší malého jihočeského městečka, tak čilého národnostně — a i jinak žijícího čilým životem, kupř. hudebním, ochotnickým aj., působilo na vnímavého a citlivého, snad i trochu uštvaneho básníka, blahodárně. Ve svých dopisech přáteli Janovi tyká. Za zmínku stojí jistě i druhý dopis Janu Máchovi z května 1836, po vydání „Máje“, z kterého se dozvíme, kolik výtisků vydal (600) a jak báseň prodával, k čemuž mu dopomáhali zvláště seminaristé, kteří byli uvědoměly podporovateli probouzejícího se českého písemnictví.

Ještě jedno bych chtěl připojit ke stykům obou Máchů. V rodině básníkovy bratra Michala Máchy byl nalezen text básně, či spíše písně „Nářek“, která od té doby byla přiřazována k jeho básním, vždy ke konci, jako jeho ůřive neznámé dílo. Životopisec Máchův dr. František Krčma však podrobným rozbořem došel k názoru, že „Nářek“ není psán rukou básníkovou, který nepsal nikdy písmem tak ostrým. Báseň nebyla známa prvněmu upravovateli spisů Máchových K. Sabinovi, ani jinak nenese prý žádných rysů básnického slohu Karla Hynka Máchy. Zarážející však je hlavně podpis (podle dr. Krčmy), který zní: „Hudba od J. K. Máchy.“ Mácha básník se tak nikdy nepodpisoval. Dr. František Krčma hledal tedy autora jinde. V dopise Janu Máchovi našel tuto větu K. H. Máchy: „Jestli jsi něco v hudbu opět uvedl, buď tak dobrý, odešli mi to, ale uveď mi to v hudbu ke Guittáře.“ Tento vývod dr. Krčmy by tedy znamenal, že „Nářek“ je jedna z těch skladeb, které na básníkovu žádost mu poslal jeho bavorovský přítel a jmenovec Jan Mácha. Také podpis „J. K. Mácha“ by odpovídal básníkovu jmenovci — Janu Křtiteli Máchovi. Můžeme se, my

Jihočeši, tedy trochu pyšnit tím, že ve sbírkách K. H. Máchy bývá uváděna také báseň jeho přítele Jana Máchy?

Rozhodně možno říci, že styky P. Jana Máchy s velkým našim básníkem byly skutečně pěkné a velmi přátelské — a je otázka, jak by se byl vyvíjel styk obou, kdyby smrt nebyla přerвала tak náhle život básníkův, zda by nebyl tento styk pro P. Jana Máchu natolik blahodárný, že by ho byl více připoutal k hudbě? To jsou otázky, které zůstanou nezodpovězeny. Máme radost, že K. H. Mácha, který vlastně svým původem po otci také náleží oblasti jihočeské, nalezl na českém jihu přítele a podporovatele stejného jména i smýšlení.

Na kněze byl Jan Mácha vysvěcen v r. 1836. Působil jako kaplan 20 let ve Strunkovicích nad Blanicí, tedy blízko Bavorova, blízko své rodiny a svých bratří. Potom odchází za faráře ke sv. Vojtěchu do Lštění u Vimperka, hornaté a namáhavé farnosti, která vyžadovala dozajista hodně jeho sil. P. Josef Lenc, nynější administrátor u sv. Vojtěcha, uvádí v článku „Svatovojtěšská kronika vypravuje“ tato slova P. Jana Máchy z roku 1863: „Pastorování na této osadě, zvláště za zimního času, jest nejen namáhavé, ale pro zdraví za příčinou dlouhotrvající zimy, pružných větrů, velkého úpadu sněhu, jakož neschůdných cest — velmi nebezpečné a každý zde pracující duchovní na zdraví utrpěl. U sv. Vojtěcha jest ovšem v letním čase a na podzim při pohodlném počasí a velkém obzoru utěšená vyhlídka, ale ta pravá a jistá jest zde — do nebe, na věčnost.“

Ve Lštění působil P. Mácha 7 a půl let a potom odešel za faráře do Štěpánovic u Třeboně, kde ale pobyl necelé 2 roky. V Bavorově zemřel 6. dubna 1865 děkan Josef Bican a 4. července byl uveden v úřad nový děkan zdejší — P. Jan Mácha. Uvítání nového děkana-rodáka P. Máchy v Bavorově dělo se s velikou slávou, zdá se, že Bavorovští věděli, koho v osobě P. Jana Máchy vítají. Měli v živé paměti jeho otce p. učitele Vojtěcha Máchu, zemřelého v r. 1852, i mladšího bratra jeho P. Vojtěcha Máchu, zde pohřbeného v r. 1862.

Ve svém rodném Bavorově zažil P. Jan Mácha chvíle radosti i bolesti. 9. září 1867 vypukl oheň, který ohrozil i střechu nádherného bavorovského chrámu, jen stěží uhašenou a těžce poškodil velkou věž chrámovou, na které se velkým žárem roztavily zvony. Při opravě byla snesena o 2 patra. Bolest p. děkana Máchy zmírnila okamžitá pomoc okolních. V kronice zapisuje velkým písmem dar 100 zl. pohořelým od Jeho Excelence, milovaného našeho p. biskupa budějovického Jana Valeriána Jirsíka. Roku 1869 byly na věž dávány nové zvony. Smutnou povinností pro P. Máchu jistě bylo, když pohřbíval svého bratra, dlouholetého kaplana bavorovského — P. Václava Máchu. Radostným osvícením byla, podle jeho zápisů, slavná visitace, konaná biskupem J. V. Jirsíkem v r. 1872.

K osobě P. Jana Máchy je třeba ještě říci, že to byl kněz dobrý a horlivý ve všem. Zvláště však vynikal štědrostí a bliženskou láskou. Ve své „Kronice bavorovského kostela“ vypráví Marie Jakší, že pan děkan Mácha byl u lidu velice oblíben právě pro tyto své veliké ctnosti. Když potkal chudého, nikdy se prý nedíval na peníz, který mu podával, a že čtyřáky byly velikosti dvouzlatníku, stávalo se mnohokrát, že místo čtyřáku podal dvouzlatník (v té době veliký peníz). Tento jeho klid a netečnost ke ztrátě cenností vynikl zvláště v příhodě, která se mu stala jednou na cestě do Vodňan, kam se vydal pěšky. Mezi Bavorovem a Vodňany je les (ještě i dnes dosti hustý), ve kterém číhali mnohdy všelijací lapkové na náhodné pocestné, aby na nich vymámili, co se dalo. Také proti panu děkanovi Máchovi vystoupil jeden a povídá: „Velebný pane, dají mi ty jejich hodinky.“ Pan děkan klidně hodinky vydal i s řetízem a podal je tulákovi, který bez pozdravu zašel zase do svého houští. Marie Jakší dodává, že pokud žili pamětníci p. děkana Máchy, dotud na něho s láskou a s největší úctou vzpomínali.

P. František Hobizal

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci prosinci se dožívají:

75 let
2. XII. Ludvík Feller, duch. správce v. v. Praha, 8. XII. Emanuel Tocháček, farář v. v., Lančov, 18. XII. Viktor Mastný, farář, Zhoř u Jihlavy, 70 let

11. XII. Oldřich Sedláček, arciděkan, Kolín, 29. XII. Florián Zanáška, prof. v. v., Mor. Budějovice, 60 let

3. XII. Jan Košnar, admin., Praha, 21. XII. Dr. Bohumil Zlámal, prof. v. v. Kyjov, 26. XII. Josef Klíč, arcikněz, děkan a admin., Boskovice, 50 let

11. XII. Zdeněk Křištof, admin., Čkyně, 20. XII. Bohumil Barták, admin., Protivín, 25. XII. Jan Brzobohatý, admin., Skalná, 60 let

VÝROČÍ KNĚŽSKÝCH SVĚCENÍ

55 let
18. XII. Dr. Josef Cibulka, probost kapituly Všech svatých, univ. prof. v. v., Praha, 30 let

22. XII. Norbert Lužný, admin. Chvatěruby, 22. XII. Dr. Kajetán Matoušek, admin. u sv. Vojtěcha, Praha, 30 let

NAŠE OBRAZKY

První strana o bálky: Vítěj nám Ježíšku, dřevoryt. Druhá strana o bálky: Sochař Pater Thomas Rodr. Snímky z jeho děl: Praporečnicki, Tanec. Abstraktní kompozice, Portréti dívky, Andělé, Rybolov, Taneční skupina. Třetí strana o bálky: Krkonošské, jihočeské, ústecké a slovenské jesličky. Čtvrtá strana: o bálky: Zasněžené šárecké údolí na Vysočině v tklivé vánoční pohodě.

P. Tomáš Rodr je mladý kněz, výtvarník, žijící v Holandsku v městě Venlo, v augustiniánském klášteře St. Thomas College, jehož jméno i dílo je hodno toho, aby bylo i u nás, zvláště mezi duchovenstvem, více známo, když je již dobře známo nejen v Holandsku a Belgii, ale i ve Francii, v Itálii a Německu. O jeho osobě a díle psaly i časopisy protestantské. Je rodem Čech, pochází ze Slovice u Poděbrad. Má 37 roků. Vystudoval v Holandsku nejprve teologii, potom v Maastrichtu pětiletou uměleckou akademii. Věnuje se nyní hlavně svému umění, plastické tvorbě. Pracuje jako umělec necelé dva roky. Hned v prvním roce své tvorby vytvořil na 40 plastik, které byly vystavovány dvakrát v Holandsku, jednou v Římě. Na pořádku mě-

síce listopadu letošního roku bude vystavovat v Římě v St. Maria dell Popolo asi dvacet vybraných plastik z dosavadní tvorby. Spolu s ním bude vystavovat na témže místě belgický malíř, řeholní kněz P. Leo Coppens, rovněž augustián.

P. Tomáš Rodr je umělec moderní. Jeho tvorba je převážně abstraktní. Jen asi půl roku tvořil naturalisticky. Motivy jeho děl jsou více světské, méně náboženské. Je milovníkem a cítelem síly a pohybu. Jeho díla jsou expresivní, dynamická. Vícekrát zobrazil tanec a taneční skupiny. Pozoruhodní jsou jeho praporečnicki a rybáři. V náboženské a biblické tematice zaujme jeho originální pojetí andělů, padlého anděla, anděla zkázy. Anděl zkázy je zobrazen abstraktně jako atomová bomba s mrakem kouřovým. Apokalyptičtí jezdcí jsou v podobě fantasticky seskupených raket. Prorokyně je načrtnuta jen drátovou technikou. Ze světců vytvořil moderní umělec sv. Mikuláše Tolentinského, sv. Jiří a velmi těžko srozumitelného sv. Pavla, který je tajemným průmětem čtyř bloků. Srozumitelnější je lodička Petrova, pohřeb Pána Ježíše a procesí, jedna z posledních prací. V měsíci září tvořil mistr pro výtvaru v Římě svého originálního Ukřižovaného. P. Tomáš nosí už delší čas ve své mysli svoji vlastní Křížovou cestu, jak sám říká „revoluční“, proti tradici, ale podle evangelia sv. Jana. První zastavení bude Mýtí nohou ve večeradle, další Velekněžská modlitba, Zajetí, Před velebným, Před Pilátem, Tři poslední zastavení: Zjevení Maří Magdaleně, Zjevení apoštolům a Nanebevstoupení Páně.

P. Tomáš Rodr je jako člověk velmi milý a bodrý mladý muž. Je v písemném i osobním styku s prvotními umělci našeho věku. — Pro oslavu světového otce augustiniána P. Mendia, v jubilejním roce 1965, má vytvořit P. Tomáš Rodr velkou plastiku. Prohlásil, že to bude zase dílo abstraktní, že to bude sotva člověk, ale spíše květina.

NA HRBITOVĚ NA MORAVCI

je pomník — kříž a na něm zlatými písmeny napsáno:

„Zde v Pánu odpočívá vldp. Kašpar Dunda, farář na Moravci, nar. 7. 12. 1844, zemř. 5. 4. 1914. Opravil kostel, postavil zděnou věž a novou faru na poschodí v parku u silnice R. 1907 založil Sanatorium a založil družinu děvek sv. Rafaela, již svěřil péči o sanatorium. Requiescat in pace.“

Nyní slouží rozšířené sanatorium pro Domov pro řeholníky, kněze a řeholní bratry. Domácnost a ošetřování nemocných řeholníků obětavě obstarávají ctihodné sestry Školské de Notre Dame.

Krajina je zdravá, k osvěžení všech slouží velká zahrada a blízké rybníky a lesy. Spojení autobusové je v místě a časté. Každý týden a podle potřeby dojíždí lékař k ošetření nemocných.

PENICILÍN A YZOP

Z velmi zajímavé knihy o vynálezcích penicilinu od André Maurois, Život sira Alexandra Fleminga, Klub čtenářů 1963, str. 106 a 109.

...Jednou zase Pryce navštívil Fleminga v jeho maličké laboratoři. Našel jej jako obvykle mezi neščetnými miskami. Opatrný Skot se nerad zbavoval svých kultur, a dokud si nebyl jist, že se už z nich o ničem nepoučí, nevyhodil je. Často si ho dobírali kvůli nepořádku. Ale Fleming později dokázal, že nepořádek může být užitečný.

Svým medvědí humorem začal žertovně vyčítat Pryceovi, že ho nutí znovu dělat takovou zdoluhavou práci, a při hovoru vzal několik starých kultur a sňal z nich víčka. Na několika miskách se na agaru (látka obsažená v jistém druhu mořských řas, již se používá v mikrobiologii jako živné půdy pro bakterie) usadila plíseň. Obvyklá věc. „Jákmile otevete misku s kulturou,“ říkal Fleming, „jdete rovnou vstříc nepříjemnostem. Ze vzduchu vám sem něco napadá.“ Náhle se však odmlčel a pak po chvíli pozorování povídal lhostejným hlasem: „That is funny... To je ale divné.“ Na tomto agaru stejně jako na mnohých jiných se usadila plíseň, jenže tady, kolem plísně, byly kolonie stafylokoků (bakterie kulovitého tvaru, jsou často choroboplodné, např. způsobují dětskou obrnu a furunkulosu) rozpuštěny a místo aby tvořily neprůhlednou žlutou masu, vypadal jako kapky rosy. „Upoutalo mě hlavně,“ poznamenal Pryce, „že se neomezil na to, že věc zpozoroval, ale že začal okamžitě jednat...“

Teď bylo třeba plíseň identifikovat. Vždyť jich existují tisíce. V mykologii (nauce o houbách) měl Fleming znalosti jen elementární... Z knihy dr. Thoma se Fleming poučil, že penicillium notatum bylo poprvé identifikováno švédským lékařem Westlingem na ztrouchnivělém keříku yzopu (středozevní rostlině s pronikavě vonícími květy a listy), což Flemingovi připomnělo 50. žalm: „Pokrop mě yzopem o budu očištěn...“ První zmínka o penicilinu... *nic*

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECĚSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Dvořák Josef, býv. administrátor v Dlačově, okres Klatovy, ustanoven dekretem čj. 7500/64 od 15. 10. 1964 administrátorem v Perninku, dekretem čj. 7501/64 excurrento administrátorem v Abertamech a dekretem čj. 7502/64 excur. administrátorem v Horní Blatné, vesměs okres Karlovy Vary.

Hradecký František, býv. administrátor ve Svojšíně, ustanoven dekretem čj. 7611/64 od 15. 10. 1964 administrátorem v Lubenci, dekretem čj. 7612/64 excurrento administrátorem v Libyni, oboje okres Louny, dekretem čj. 7613/64 excur. administrátorem v Nahořečicích,

dekretem čj. 7614/64 excur. administrátorem v Tisu u Blatna a dekretem čj. 7615/64 excur. administrátorem ve Valči v Č., vesměs okres Karlovy Vary.

Čejka Gustav, kaplan v Praze-Vysočanech, ustanoven dekretem čj. 7734/64 od 1. 11. 1964 administrátorem v Praze-Proseku.

Úmrtí:

Dvořák Josef, děkan v. v. Smečno, zemřel 2. 10. 1964 ve věku 78 let (čj. 7531/64).

DIECĚSE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Kubát Antonín, interk. administrátor v České Třebové ustanoven excur. administrátorem v Semanině dne 6. 10. 1963.

Dobiáš Vladimír, interk. administrátor v Litomyšli, ustanoven excur. administrátorem v Janově dne 6. 10. 1963.

Schnittler Jiří, interk. administrátor v Karli, ustanoven excur. administrátorem v Čisté dne 6. 10. 1963.

Pekárek Josef, interk. administrátor v Mladočově, ustanoven interk. administrátorem v Pilníkově a excur. administrátorem ve Starých Dubech, v Dolním Žďáru, v Čermné a v Chotěvicích dne 6. 10. 1963.

Fišer Zdeněk, interk. administrátor v Čisté, ustanoven interk. administrátorem v Mladočově a excurrento administrátorem v Dolním Újezdě dne 6. 10. 1963.

John Václav, interk. administrátor v Sedleci, ustanoven interk. administrátorem v Záboří n. L. dne 15. 11. 1963.

Siegel Alois, farář v Záboří n. L. přeložen na trvalý odpočinek dne 15. 11. 1963.

Duda Antonín, kaplan v Čáslavi, ustanoven interk. administrátorem v Sedleci a excur. administrátorem v Kaňku dne 15. 11. 1963.

Kubelka Josef, interk. administrátor v Humpolci, ustanoven interk. administrátorem ve Vojslavicích a excur. administrátorem v Senožatech a v Kališti dne 15. 3. 1964.

Martin Vojtěch, interk. administrátor v Holohlavech, ustanoven interk. administrátorem v Humpolci a excur. administrátorem v Jiřicích dne 15. 3. 1964.

Haněl Jaroslav, interk. administrátor v Bernarticích, t. č. mimo službu, ustanoven interk. administrátorem v Holohlavech a excur. administrátorem v Čibuzi dne 23. 3. 1964.

Zemlička Josef, interk. administrátor v Lipolticích, ustanoven interk. administrátorem v Lomnici n. Pop. dne 1. 7. 1964 a excur. administrátorem v Nové Vsi n. Pop. dne 15. 7. 1964.

Šrůtek Otto, interk. administrátor ve Zdechovicích, ustanoven interk. administrátorem v Lipolticích a excurrento administrátorem v Cholticích a v Turkovicích dne 1. 7. 1964.

Šidák Ladislav, interk. administrátor v Lomnici n. Pop., ustanoven interk. administrátorem ve Zdechovicích a excur. administrátorem v Kladrubech n. L. dne 1. 7. 1964.

Měšťan Josef, kaplan v Hradci Králové I u sv. Ducha, ustanoven interk. administrátorem v Chrasti u Chrudimě dne 1. 7. 1964.

Růt Josef, jáhen, ustanoven protokolistou kapitulní konsistoře v Hradci Králové dne 15. 7. 1964.

Bičístě Miroslav, interk. administrátor v Novém Hradci Králové, ustanoven interk. administrátorem v Sádku u Poličky a excur. administrátorem v Telecím a v Kourouhvi dne 15. 7. 1964.

Palovčík Jaroslav, novokněz, ustanoven kaplanem v Litomyšli dne 15. 7. 1964.

Klimovič Jan, interk. administrátor v Poličce, jmenován bisk. vikářem vikariátu litomyšlského dne 15. 7. 1964.

Valenta Karel, interk. administrátor v Chrasti u Chrudimě, přeložen na trvalý odpočinek dne 30. 6. 1964.

Landa Josef, interk. administrátor v Ruprechticích, ustanoven interk. administrátorem v Polici n. Metují a excur. administrátorem v Bezděkově n. Met. dne 11. 8. 1964.

Cvrček Jaroslav, interk. administrátor v Broumově, ustanoven interk. administrátorem v Červeném Kostelci a excur. administrátorem v Boušíně dne 15. 8. 1964.

Bureš František, interk. administrátor v Červeném Kostelci, ustanoven interk. administrátorem v Broumově a excur. administrátorem v Martinkovicích a v Šonově dne 15. 8. 1964.

Třebín Vladimír, kněz diecése českobudějovické, interk. administrátor v Červené Řečici, ustanoven excur. administrátorem v Želivě dne 4. 9. 1964.

Srnský Jan, kaplan v Chrudimi, ustanoven interk. administrátorem ve Včelákově a excur. administrátorem v Ranné u Hlinska dne 21. 9. 1964.

Adamec Václav, ordinariátní sekretář v Hradci Králové, ustanoven interk. administrátorem v Novém Hrad-

ci Králové a excur. administrátorem ve Stěžerách dne 1. 10. 1964.

Kuchta Jan, interk. administrátor ve Včelákově, přeložen na trvalý odpočinek dne 1. 10. 1964.

Úmrtí:

Ťoukálek Metod, O. Praem., interk. administrátor ve Vojslavicích, zemřel dne 14. 9. 1963 ve Vojslavicích a pohřben v Želivě.

Oliva Otakar, katecheta v. v., bytem v Chotusicích, zemřel dne 20. 11. 1963 v Chotusicích a pohřben v Třeboníně.

Kadera Vojtěch, os. děkan a emer. administrátor ve Starkově, zemřel dne 2. 2. 1964 ve Starkově a tamže pohřben.

Bošтік František, profesor v. v. v Chotěboři, zemřel dne 12. 2. 1964 v Chotěboři a tamže byl pohřben.

Gebrt František, farář v Mříčné, zemřel dne 10. 3. 1964 a pohřben v Mříčné.

Malina Bedřich, farář a bisk. vikář v Sádku, zemřel dne 24. 6. 1964 v Sádku a byl tamže pohřben.

Slováček Jan, farář ve Vrbici, zemřel dne 24. 7. 1964 v Praze a pohřben byl v Pazderné u Frýdku.

Křištof Josef, emer. děkan v Chrasti, t. č. duchovní správce Sester v DD v Teplicích n. Met., zemřel dne 28. 7. 1964 v Teplicích nad Metují a pohřben byl v Ledcích u Třebechovic p. O.

Lokvenec Norbert, OSB., administrátor v Polici n. Met., zemřel dne 31. 7. 1964 v Broumově a pohřben byl v Polici n. Met.

Sommernitz Salesius Josef, OSB, profesor v. v. v Broumově, zemřel dne 10. 9. 1964 v Broumově a tamže byl pohřben.

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Ustanovení:

Morzyniec Karel, administrátor Poleň, excurrento administrátorem ve Staněticích (o. Domažlice), od 15. 8. 1964 (č. 1057/64).

Drnek Josef, administrátor, Janovice nad Úhlavou, excurrento administrátorem v Dlačově (o. Klatovy), od 15. 8. 1964 (č. 1058/64).

Vísner Jakub, administrátor Chvalšiny administrátorem v Lomnici nad Luž. a excur. administrátorem v Novosedlech n. Než. (o. Jindř. Hradec) a exc. administrátorem v Dol. Slověnicích (o. Č. Budějovice) od 16. 9. 1964 (č. 1135/64).

Zdeněk Stanislav, administrátor Mirovice administrátorem ve Chvalšínách (o. Č. Krumlov) a excur. administrátorem ve Ktiši (o. Prachatice) od 16. 9. 1964 (č. 1136/64).

Brčák Karel, administrátor Květov administrátorem v Miroticích a excur. administrátorem v Radobyčicích (o. Písek) od 16. 9. 1964 (č. 1137/64).

Košek Václav, administrátor Deštná administrátorem v Besednici a excur. administrátorem v Soběnově (o. Č. Krumlov) od 16. 9. 1964 (č. 1138/64).

Vlček Vladimír, administrátor Besednice administrátorem ve Deštné a excur. administrátorem v Lodhéřově (o. J. Hradec) od 16. 9. 1964 (č. 1139/64).

Červenka Josef, administrátor Milevsko excurrento administrátorem v Květově (o. Písek) od 16. 9. 1964 (č. 1140/64).

Horák František, kaplan Písek, administrátorem v Květově a excur. administrátorem v Oslově (o. Písek) od 1. 10. 1964 (č. 1235/64).

Mikuška Jan, děkan Blatná, administrátorem v Chýškách a excur. administrátorem v Nadějkově (o. Písek) od 1. 11. 1964 (č. 1386/64).

Veselý František, administrátor Chýšky, administrátorem v Blatné a excur. administrátorem v Kadově a Záboří u Blatné (o. Strakonice) od 1. 11. 1964 (č. 1387/64).

Kovář Karel, administrátor Strakonice, excurrento administrátorem v Jímně (o. Strakonice) od 1. 11. 1964 (č. 1388/64).

Zemřeli:

Kocian František, vikář a čest. kons. rada v. v. Domažlice zemřel 11. 8. 1964.

